

А К Т Ы

ИЗДАВАЕМЫЕ

ВИЛЕНСКОЮ АРХЕОГРАФИЧЕСКОЮ КОММИССИЕЮ.

Т о м ъ XIII.

АКТЫ ГЛАВНАГО ЛИТОВСКАГО ТРИБУНАЛА.

ВИЛЬНА.

Въ типографіи А. Г. Сыркина, Большая улица, собственный домъ, № 37.

1886.

ЛИЧНЫЙ СОСТАВЪ КОММИССИИ:

Предсѣдатель: Яковъ Ѳеодоровичъ Головацкій.

Члены: { Семень Вуколовичъ Шолковичъ.
Иванъ Яковлевичъ Спрогись.
Константинъ Ивановичъ Снитко.

ПРЕДИСЛОВІЕ.

Выходящій въ свѣтъ XIII томъ актовъ заключаетъ въ себѣ 102 документа; изъ нихъ 90 относится къ области администраціи, а остальные 12—къ области экономіи, торговли и разграниченія имѣній.

Документы *перваго* рода заключаютъ въ себѣ королевскія привилегіи и листы, такіе же листы гетмановъ и другихъ правительственныхъ сановниковъ, постановленія дворянъ на сеймикахъ и посольскія инструкции на вальные сеймы; въ этомъ же отдѣлѣ помѣщены: жалованная грамота Императрицы Анны Іоановны Потоцкому на имѣніе *Горы-Горки*, конфискованное на казну послѣ ссылки князя Меншикова, документы, касающіеся фамиліи кн. Глинскихъ, перечень воинскихъ повинностей дворянъ Волынской земли и другіе менѣе важные документы.

Документы *второго* рода представляютъ собой ограниченія, инвентарныя описи имѣній съ показаніемъ крестьянскихъ повинностей и описи имущества нѣкоторыхъ Виленскихъ купцовъ.

Для болѣе удобнаго ознакомленія съ содержаніемъ этихъ историческихъ матеріаловъ мы представимъ обзоръ ихъ по отдѣламъ.

Всѣхъ королевскихъ привилегій 46; къ нимъ слѣдуетъ причислить также и привилегію Мстиславскаго князя Лугвенія Ольгердовича боярину Костюшкѣ Валюжиничу на землю (1385 года) и жалованную грамоту Императрицы Анны Іоановны Потоцкому (1732 г.) на имѣніе *Горы-Горки*.

Въ общемъ документы эти или утверждаютъ за извѣстными лицами право владѣнія землями, или предоставляютъ имъ отдѣльныя льготы, или же надаютъ извѣстнымъ мѣстностямъ магдебургію и права торговли. Привилегій послѣдняго рода наибольшее количество. Онѣ тѣмъ охотнѣе выдавались королями, что приносили значительный доходъ королевской канцеляріи и давали значительный оплотъ королевской власти противъ произвола шляхетства. Такимъ образомъ развитіе

въ краѣ городской жизни и промышленности находилось въ зависимости не столько отъ жизненныхъ потребностей страны, сколько отъ причинъ политическихъ. Привилегированныя мѣстности вскорѣ были заполнены евреями, которые успѣли со временемъ захватить въ свои руки и промыслы и торговлю. Это обстоятельство и было между прочимъ главнѣйшей причиной развитія въ краѣ многочисленныхъ еврейскихъ мѣстечекъ, которые влачатъ свое жалкое существованіе и до настоящей поры. Ярмарки, періодически открывающіяся въ нихъ, удовлетворяютъ не столько потребностямъ окружныхъ селъ и деревень, сколько потребностямъ костела и мѣстечковаго еврейства.

Королевскихъ листовъ и универсаловъ 7. Они касаются различныхъ предметовъ внутренней администраціи. *Первый*—Сигизмунда Августа князю Огинскому о приготовленіи въ походъ; *второй*—тогоже короля Кричевскому державцѣ о сохраненіи за мѣстными боярами ихъ правъ, выслуженныхъ ими еще при короляхъ Казимирѣ и Александрѣ; *третій*—королевы Анны Гродненскому ревизору о замѣнѣ земель дворянамъ Станевичамъ; *четвертый*—Яна Казимира Новогородскимъ іезуитамъ, чтобы они на будущее время воздерживали своихъ студентовъ отъ буйства и безчинства, причиняемыхъ ими мѣстному евангелическому народонаселенію; этотъ листъ былъ изданъ королемъ по жалобѣ конюшаго князя Радивиля; *пятый*—короля Яна III Ковенскому магистрату, въ которомъ указывается, что мѣстные купцы захватили „витину“ и въ ней на 7000 зл. зерноваго хлѣба у королевскаго купца Геринга; король повелѣваетъ имъ удовлетворить обиженнаго подъ страхомъ уплаты заруки въ 10000 зл.; при этомъ король увѣдомляетъ магистратъ, что объ этомъ дѣлѣ ходатайствуетъ Прусскій князь, жалующься въ то же время и на другія притѣсненія, которыя дѣлаютъ Ковенскіе купцы купцамъ Королевецкимъ и у себя въ Ковнѣ и за границей; *шестой* универсалъ короля Августа II, которымъ онъ возстановляетъ силу прежнихъ таможенныхъ постановленій, и *седьмой*—Станислава Августа объ аккуратной высылкѣ судебными учрежденіями рапортовъ въ постоянный королевскій совѣтъ. Листы и универсалы разныхъ правительственныхъ сановниковъ касаются такихъ же предметовъ внутренней администраціи.

Постановленій дворянъ на повѣтовыхъ и воеводскихъ сеймикахъ 7; къ нимъ слѣдуетъ отнести и одно постановленіе Литовской конфедераціи. Всѣ они касаются предметовъ внутренней администраціи по текущимъ дѣламъ. *Первое* постановленіе дворянъ Лидскаго повѣта предписываетъ новоизбраннымъ должностнымъ лицамъ старательно искоренять безпорядки и безчинства, водворившіеся въ повѣтъ, и предоставляетъ распоряженіямъ ихъ значеніе и силу трибунальскихъ

приговоровъ; *второе*—дворянъ Виленскаго воеводства объ избираниі такъ называемыхъ *каптуровыхъ*, (т. е. на время безкоролевья) судей и предоставленіи имъ власти, опредѣленной сеймовыми конституціями; *третье*—дворянъ тогоже воеводства, которые рѣшили руководствоваться комиссарскими постановленіями, выработанными въ Шкудахъ, не впускать въ предѣлы воеводства Сапѣги съ войскомъ и вообще защищать права и свободу шляхты, которая жестоко была поругана подъ Юрбургомъ, придерживаясь въ этихъ дѣлахъ намѣреній и дѣйствій другихъ воеводствъ; *четвертое*—дворянъ Браславскаго повѣта, которые, собравшись на *посполитое рушеніе*, рѣшили принять мѣры къ огражденію земскихъ имѣній отъ наложенія вторичныхъ войсковыхъ повинностей, которыя могутъ быть назначены по случаю смутнаго военного времени, ходатайствовать о сокращеніи сборовъ съ Дрисвятской державы и передать ее старостѣ Стародубовскому Бѣганскому, а въ случаѣ сопротивленія Сапѣги поддерживать своего кандидата вооруженной силой; просить гетмана, чтобы собранные войсковые взносы онъ расходовалъ исключительно на повѣтовые хоругви; *пятое*—дворянъ Витебскаго воеводства о принятіи мѣръ къ защитѣ г. Витебска отъ нападенія непріятелей и избраніи для сей цѣли военачальникомъ *Гребницкаго*; *шестое*—дворянъ Пинскаго повѣта (1701 г.), которые, собравшись на срътенскій сеймикъ, рѣшили учинить протестъ противъ Сапѣги и его сторонниковъ; лицъ, поименованныхъ въ этомъ документѣ, въ случаѣ отказа учинить присягу на вѣрнопопданничество рѣчи посполитой, считать врагами отечества; избрать должностныхъ лицъ для сбора податей и администраціи съ правомъ аппелляціи на злоупотребленія первыхъ въ фискальные суды; наконецъ *седьмое*—постановленіе дворянъ Виленскаго воеводства объ избраніи „*каптуровыхъ*“ судей.

Постановленіе Литовской конфедераціи касается разныхъ должностныхъ лицъ, особенно маршаловъ и совѣтниковъ, которые во вниманіе къ ихъ военнымъ заслугамъ освобождаются отъ всякихъ взысканій по судебнымъ приговорамъ, состоявшимся во время ихъ пребыванія въ конфедераціи.

Къ документамъ этого же рода слѣдуетъ отнести еще и заявленіе дворянъ Витебскаго воеводства, находившихся въ плѣну у царя Алексѣя Михайловича въ Казани. Они говорятъ, что

„Во время войны царя Алексѣя Михайловича съ рѣчью-посполитой, когда войска Московскія подъ начальствомъ боярина Шереметева взяли Полоцкъ и подступили къ Витебску, многіе изъ дворянъ и обывателей Витебскаго воеводства, не смотря на строгій универсалъ Виленскаго воеводы Януша Радивила,

подъ предлогомъ спасенія своихъ семействъ, уѣхали на Литву; но значительная часть ихъ стянулась въ Витебскъ и рѣшилась сопротивляться. Осада производилась 14 недѣль; осажденные успѣшно отбивали всѣ штурмы, наконецъ стали чувствовать недостатокъ въ съѣстныхъ и военныхъ припасахъ. Тѣмъ не менѣе осажденные держались до послѣдней возможности и вѣроятно не сдались бы, если бы не нашлось среди нихъ измѣнниковъ, въ лицѣ одного полковника Войны и отряда въ 150 человекъ польнаго гетмана. Эти послѣдніе проломали часть стѣны и открыли доступъ непріятелю.“

Далѣе дворяне описываютъ послѣдствія паденія Витебска. Часть обывателей цѣловала крестъ царю Алексѣю Михайловичу и осталась въ Витебскѣ; другая же часть пожелала остаться вѣрною рѣчи посполитой. Эти обыватели были разсланы по разнымъ городамъ военно-плѣнными; затѣмъ были опять собраны въ Казани съ цѣлью дальнѣйшаго ихъ расселенія въ Астрахань, на Терекъ и др. мѣста. Доведенные до крайности эти военноплѣнные изъявили наконецъ свое согласіе цѣловать крестъ и принять православную русскую вѣру.

Посольскихъ инструкцій 8: четыре—дворянъ Виленскаго воеводства, одна—Литовскаго трибунала, одна—дворянъ Смоленскаго воеводства, одна—Стародубовскаго повѣта и одна—Новгородскаго воеводства. Содержаніе ихъ различное, смотря потому, куда и съ какою цѣлью отправлялись послы: такъ инструкціи на большіе сеймы касаются по преимуществу дѣлъ обще-государственныхъ внѣшнихъ и внутреннихъ; инструкціи же отдѣльнымъ лицамъ отличаются характеромъ спеціальности. Инструкціи первого рода имѣютъ безспорное значеніе: въ нихъ до извѣстной степени отражается современная историческая эпоха бывшей рѣчипосполитой со взглядами, мнѣніями, заявленіями, желаніями и жалобами ея представителей. Документы этого рода довольно значительнаго объема; познакомиться съ ихъ содержаніемъ въ подробностяхъ довольно трудно. Но такъ какъ онѣ въ большинствѣ случаевъ сходятся и по изложенію и языку, то мы ограничимся изложеніемъ подробнаго содержанія только одного изъ нихъ, предоставляя самому читателю заглянуть въ подлинникъ, гдѣ онъ найдетъ довольно подробное объясненіе каждой инструкціи въ началѣ документа.

Дворяне Виленскаго воеводства, собравшись въ обыкновенномъ мѣстѣ своихъ засѣданій въ 1764 г., дали своимъ посламъ, отправляемымъ на конвокаційный сеймъ, инструкцію слѣдующаго содержанія:

1) По засвидѣтельствованіи примасу благодарности за заботы его о безопасности рѣчи посполитой во время безкоролевья, требовать, чтобы на конвокаційномъ

сеймъ были легальнымъ образомъ установлены для королевской присяги *раста conventa*.

2) Требовать, чтобы будущій король былъ непременно польскаго происхожденія изъ родовитой шляхты, польской ли, литовской ли—все равно, но лучше польской; чтобы служащіе придворные были тоже поляки и придерживались старопольскихъ обычаевъ и одежды, вмѣсто новѣйшихъ французскихъ; чтобы резиденція короля чередовалась между Короной и Литвой (2 года въ Коронѣ и 1 г. въ Литвѣ); чтобы сеймы тоже чередовались въ такомъ же порядкѣ и король въ это время не отлучался изъ предѣловъ рѣчипосполитой.

3) Порядокъ избранія короля и пріѣзда его въ предѣлы рѣчипосполитой послы обдумаютъ въ своей избѣ, придерживаясь конституціи 1616 года (Vol. III. fol. 273), по которой пріѣзжающимъ магнатамъ разрѣшается имѣть не болѣе 50 человѣкъ свиты и прислуги.

4) Ходатайствовать предъ королемъ о недопущеніи чужеземцевъ къ занятію должностей въ княжествѣ, достоинствъ и разныхъ бенефицій въ видѣ староствъ, войтовствъ, державъ и т. п.; въ случаѣ же предоставленія какому либо чужеземному лицу такой должности или бенефиціи, домогаться, чтобы можно было получить на нее вторичную привилегію; вообще домогаться, чтобы таковыя должности и достоинства раздавались на будущее время исключительно мѣстнымъ уроженцамъ изъ родовитой и заслуженной шляхты.

5) Позаботиться объ изысканіи мѣръ, которыя могли бы обезопасить сеймы и сеймики отъ сорваній, такъ какъ повторяющееся въ теченіи уже нѣсколькихъ десятковъ лѣтъ такое срываніе губительно отзывается на благосостояніи рѣчипосполитой.

6) Измыслить строгія мѣры противъ лицъ, нарушающихъ права и законы.

7) Позаботиться также о строгомъ разграниченіи правъ каждой юрисдикціи, чтобы не было путаницы въ администраціи.

8) Позаботиться о непрерывномъ продолженіи дѣйствій трибунала въ обѣихъ репартиціяхъ.

9) Скарбовый трибуналъ долженъ засѣдать въ Гроднѣ и разсматривать не инныя дѣла, какъ только относящіяся къ скарбу великаго княжества Литовскаго.

10) Трибуналъ *compositi iudicii* долженъ отбывать свои засѣданія во все время засѣданій трибунала общаго, а не такъ, какъ прежде, однажды въ теченіи недѣли.

11) Виленскіе, Новогородскіе и Минскіе земскіе писаря должны работать въ судахъ земскихъ, а въ трибуналъ должны избирать другихъ лицъ, свободныхъ

отъ судебныхъ занятій, или же чередовать писарей земскихъ на одинъ годъ; регентовъ избирать не болѣе трехъ.

12) Требовать, чтобы предоставлено было сторонамъ право самимъ лично вносить въ реестры свои акторы, исключая просроченныхъ; чтобы на будущее время не смѣшивать акторы, а каждый судился бы особо, и новый трибуналъ чтобы продолжалъ судить то дѣло, которое оставилъ на очереди предшествующій.

13) Лица, избранныя на трибуналъ, должны являться въ его засѣднія и заниматься дѣлами; писаря должны хранить акты въ безопасномъ мѣстѣ и выдавать копіи безъ всякаго затрудненія.

14) Открывающіяся вакансіи послѣ умершихъ чиновниковъ должны замѣщаться воеводой или каштеляномъ въ теченіи 6 недѣль, въ противномъ случаѣ обязанность эта возлагается на старшаго въ повѣтѣ или воеводствѣ чиновника.

15) Земскіе и городскіе чиновники чтобы не опаздывали въ засѣданія, чтобы не принимали другихъ должностей и получали за свою службу вознагражденіе.

16) Инстигаторы должны слѣдить за добросовѣстнымъ исполненіемъ чиновниками своихъ обязанностей и чтобы были уволены отъ расходовъ, сопряженныхъ съ веденіемъ дѣлъ въ разныхъ судахъ.

17) Приведеніе въ исполненіе экзекуцій чтобы было распространено и на повѣтовыхъ чиновниковъ, на основаніи особой конституціи.

18) Начало и окончаніе всякаго судебного дѣла, относящагося къ земству или городу, должны совершаться въ одномъ и томъ же судѣ и не переводиться въ трибуналъ; лица, не подчиняющіяся судебному приговору, или же совершающія въ это время новыя насилія, должны строго преслѣдоваться закономъ.

19) Въ трибуналъ должны поступать только апелляціи; земскія же и городскія дѣла, въ случаѣ отсутствія въ повѣтѣ соотвѣтственныхъ судовъ, должны разсматриваться въ ближайшихъ судахъ другихъ повѣтовъ.

20) Законныя судебныя проволочки (*dylacii* и *obnowy*) должны допускаться только въ самыхъ крайнихъ случаяхъ; право взять на «*годину*» должно быть тоже допускаемо, но лица, злоупотребившія этимъ правомъ, должны быть наказаны денежнымъ штрафомъ въ 100 копѣ и двухнедѣльнымъ тюремнымъ заключеніемъ.

21) Регенты и патроны должны происходить изъ хорошихъ фамилій и знать законы; они должны исполнять канцелярскія обязанности, корректировать приговоры, отмѣчать копіи и т. д., но дѣятельность судей должна быть изъята изъ ихъ вліянія.

22) Принять рѣшительныя мѣры къ поддержанію и развитію благосостоянія скарба; съ этою цѣлью на мѣста таможенныхъ чиновниковъ и сборщиковъ пода-

тей назначать родовитыхъ шляхтичей и отнюдь не жидовъ, нѣмцевъ и диссидентовъ; произвести люстрацію староствъ и экономическихъ имѣній и раздавать ихъ не частнымъ лицамъ, а имѣющимъ на это законное право.

23) Лицамъ, несущимъ скарбовую службу, отнюдь не давать другихъ должностей—посольскихъ, депутатскихъ, комиссарскихъ и другихъ.

24) Настаивать на уравниніи денежнаго курса съ сосѣдними государствами.

25) Настаивать на введеніи однѣхъ и тѣхъ же мѣръ въ предѣлахъ великаго княжества Литовскаго.

26) Относительно уравнинія денежнаго курса ходатайствовать, чтобы составлена была международная коммиссія изъ представителей Австріи, Россіи и Пруссіи.

27) Для исправленія достоинства монеты домогаться открытія Олькускихъ горъ и монетнаго двора.

28) Изыскать способы относительно увеличенія количества войскъ, весьма нужныхъ для рѣчипосполитой.

29) Подымное съ имѣній земскихъ уничтожить, такъ какъ оно назначено было сеймомъ временно; вмѣсто его увеличить поголовное жидовское и кварту.

30) Амнистій преступникамъ не допускать, такъ какъ надежда на полученіе оныхъ служить причиной весьма многихъ преступленій.

31) Съѣздъ Слонимскій возстановить въ полной силѣ.

32) На мѣста сенаторовъ назначать лицъ заслуженныхъ, пожилыхъ и отличившихся въ военномъ дѣлѣ.

33) Очередные *пописы* (т. е. военные смотры) сохранить въ прежнемъ видѣ; въ случаѣ ихъ пропуска подвергать взысканію воеводскихъ хоружихъ и лишать ихъ должности; ротмистровъ избирать на сеймахъ, а не по желанію хоружаго.

34) Виленское епископство возвести въ достоинство архіепископіи съ митрополичьей юрисдикой и присоединить къ нему діецезіи Жмудскую, Инфлянтскую и Смоленскую.

35) Распоряженія воеводъ касательно открытія трибунальных засѣданій сохранить на основаніи конституціи 1667 года.

36) Изыскать средства къ сохраненію порядка и спокойствія во время сеймиковъ, на которые пріѣзжаютъ иногда съ многочисленною челядью и вооруженными людьми.

37) Подскарбіямъ въ случаѣ надобности давать помощь со стороны войскъ литовскихъ и коронныхъ.

38) Почты слѣдуетъ обезопасить и завѣдываніе ими передать настоящему римо-католику.

39) Обезпечить въ краѣ торговлю и промыслы и избавить отъ жидовскаго давленія.

40) Возобновить *legem sumptuariam* (законъ объ издержкахъ), на основаніи котораго точно указать шляхтѣ и горожанамъ, какъ именно они могутъ жить.

41) Пограничные судьи должны безостановочно рѣшать возникающія у нихъ спорныя дѣла, а гетманы беречь въ безопасности границы.

42) Трактаты съ сосѣдними государствами и конференціи возобновить.

43) Приговоры по поводу наѣздовъ и своеволій, совершенныхъ во время междоусобицъ при каптуровыхъ судьяхъ, исполнить въ настоящее время.

44) Лицъ, присвоившихъ себѣ королевскую номинацію, считать врагами отечества.

45) Войсковыя ревизіи отбывать ежегодно.

46) Возстановить Литовскія границы съ Короной въ капитульныхъ Мозырскихъ имѣніяхъ на основаніи конституціи 1631 г., разбиравшей уже это дѣло по имѣніямъ Коменщицкѣ и Уборѣ.

47) Возобновить законъ объ отчужденіи имѣній отъ духовенства, поступающихъ въ ихъ владѣніе въ видѣ фундушей.

48) Уничтожить пограничныя староства, занимающіяся разбирательствомъ пограничныхъ дѣлъ, за исключеніемъ одного или двухъ.

Въ остальныхъ пунктахъ идутъ ходатайства по дѣламъ духовенства (римско-католическаго), его учрежденій и школъ и по дѣламъ отдѣльныхъ лицъ и сословій.

Вниманія заслуживаютъ также и другіе документы, какъ напр. подъ № 5 перечень документовъ, относящихся къ фамиліи князей Глинскихъ по части имущественныхъ отношеній какъ между членами этой фамиліи, такъ и лицами посторонними; подъ № 6—перечень воинскихъ повинностей у дворянъ Волынской земли 1528 года; подъ № 73—дозволеніе епископа Массальскаго Виленскимъ евреямъ построить синагогу на предмѣстьи Антоколь.

Изъ 12 документовъ второго отдѣла—*пять* представляютъ собой межевыя записи или ограниченія имѣній, *четыре*—инвентарныя описи имѣній и *три*—инвентарныя описи имущества Виленскихъ купцовъ.

Ограниченія важны въ томъ отношеніи, что заключаютъ въ себѣ множество древнихъ географическихъ названій и разныя подробности относительно существовавшихъ тогда обычаевъ проведенія границъ; къ числу этихъ документовъ мы

причислили и миролюбивую сдѣлку митрополита Коленды съ Раецкимъ относительно разграниченія плацовъ въ г. Вильнѣ.

Инвентарныя описи заключаютъ въ себѣ подробности по части этнографіи и опредѣленія количества повинностей. По случайному стеченію обстоятельствъ между ними встрѣчаются двѣ описи, одна 1588 г., а другая 1640-хъ годовъ. Это даетъ возможность сравнить между собой количество повинностей, какія взымались съ крестьянъ на разстояніи 50 лѣтъ въ имѣніяхъ казенныхъ и лицъ частныхъ. Въ описи имѣнія *Лулиница*, принадлежавшаго Витебской каштеляновой Варварѣ Ключковнѣ, повинности исчислены въ слѣдующихъ размѣрахъ:

«*Повинность подданныхъ того села:* Въ каждый рокъ зо всего села дани медовое меду прѣсного ведеръ Пинскихъ двадцать шесть. А при той дани поплату денежного копѣ двѣ, грошей двадцать, а зъ каждого дыму серебщизны по грошей тридцати, сѣновщизны по грошей тридцати, овса по бочцѣ одной верховатой, по сыру одному, або по гроши два, по кумпю одному, або за кумпѣ по гроши два, масла по патушцѣ одной, або за масло по гроши два, крупъ по ковшику, сѣмени конопляного по ковшику, хмѣлю по рѣшету одному, по курицы одной, а зо всего села яловицу, або грошей пятьдесятъ, уюновъ треску одну, конопель чосаныхъ по десятку одному, которые конопли въ часъ потребный на неводъ и на сѣти до езу осетринога оборочають; а коли на неводъ и на сѣти непотребна, до его милости пана, або гдѣ имъ розказано будетъ, отвозить повинни. Около озеръ Лулинецкихъ съ каждого дыму по котцу на ловенье рыбъ на потребу панскую ставить; езу осетринога тотъ, кого съ розказанья панского вранникъ приставить, пильновать повиненъ; а за то тому, хто ему пильновать будетъ, маеть ему сѣновщизны грошей тридцать одпущено быть на неводъ. Въ подводѣ, гдѣ розкажутъ, до гоновъ добрыхъ ходити, церковь, дворъ, стодолу и езь осетринный на рѣчцѣ Припети оправовати, сторожовъ при бытности ее милости паней, або вранничой, колько потреба, давати подданные того села повинни. При томъ селѣ огородниковъ девять. Повинность тыхъ огородниковъ: въ каждый годъ съ каждого огорода по грошей двадцати, а надъ то ничего большъ давати и ни которыхъ повинностей полнити не повинни».

Въ казенномъ же имѣніи Антоновичахъ Гомельского староства повинности исчислены слѣдующія:

„Повинность того села: въ каждый годъ о светомъ Михаилѣ, свята римского, мають давати до скарбу господарского съ тое службы грошей пятьдесятъ, жита бочку ровную, безъ верха и нетресенную, овса бочку также ровную, безъ верха и нетоптанную, зъ сѣножатей отъ воевъ двадцати пяти, отъ каждого воза сѣна

по четыре пенези, то чинить грошей дѣсять; дани грѣшными платить грошей сорокъ, а вроку зъ земли Матвеевское грошей двадцать; за ловы звѣринные, яко великого, такъ и малого звѣра и тежъ куничные, бѣлочные и ~~иные~~ ^{иные} всякіе и пташіе копа одна; за ловы рыбные ничего не платятъ, ижъ ихъ не маюутъ; за бобровые гоны копа одна, за езовщину съ тое службы грошей шесть. Сумма всехъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того сельца копъ чотыри. грошей шесть, жита бочка одна, овса бочка одна. Доходы на державцу съ тое службы: жита полъ бочки, овса полъ бочки тоежъ мѣры, которою на господаря его милости маеть быти давано, а зособна за каждою копою всякого плату по шести грошей. А надто съ тое службы два возы сѣна, або за кождый возъ по три гроши, а по два возы дровъ. А окромъ того, што на той уставѣ описано, некоторыхъ иныхъ платовъ, ани подачекъ жадныхъ, ни на господаря его милости, ни на державцу своего, ани на врадниковъ земскихъ, ни на господарскихъ давати не повинни“.

Изъ этого перечня видно, что въ теченіи 50 л. и цѣны на различные хозяйственные предметы и размѣры повинностей увеличивались.

Описи имущества Виленскихъ купцовъ могутъ познакомить читателя съ предметами торговли, удовлетворявшими потребностямъ современныхъ потребителей, съ качествами и характеромъ этихъ предметовъ, — откуда они получались и какими путями достигали Вильны, наконецъ съ имущественнымъ цензомъ самихъ купцовъ, который достигалъ значительныхъ размѣровъ. Такимъ образомъ изъ этихъ документовъ нельзя не видѣть, что предметы торговли были мѣстнаго и заграничнаго производства; послѣдніе получались преимущественно чрезъ Данцигъ (Гданскъ) и Королевецъ, хотя производились и въ другихъ мѣстахъ: въ Англіи, Франціи и Голландіи.

С. Шолковичъ.

I.

Королевскія привилегіи, листы, сеймовыя інструкції и постановленія.

1395 г. Сентября 1-го дня.

Изъ книги № 64, за 1718 г., л. 612.

1. Привилегія Мстиславскаго князя Лугвенія (Ольгердовича) дворному боярину Костюшкѣ Валюжиничу на грунтъ Валюжинскій подъ г. Мстиславлемъ.

Roku tysiąc siedmsetnego ósmnastego, miesiąca Iulii dwudziestego ósmego dnia.

Przed nami sędziami głównemi, na trybunał w wielkim xiestwie Litewskim z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny ósmnasty obranemi, stanowszy personaliter u sądu patron imć pan Kazimierz Liborczay, opowiadał y do akt podał ekstrakt z xiąg grodzkich wojewodztwa Mścislawskiego przywileiu, od kniazia Łukwienia Mścislawskiego imć panu Konstantemu Walużyncu na grunt, nazwany Walużynicki, dany, na rzecz w nim niżej wyrażoną ichmościom panom Walużyncom służący y należący; który podając do akt, prosił nas sądu, aby ze wszytką w nim inserowaną rzeczą był do xiąg głównych trybunału wielkiego xiestwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany. Jakoż my sąd ony przyiawszy, a wpisując w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Выпись съ книгъ кгородскихъ замку господарского воеводства Мстиславского. Лѣта отъ naroженья Сына Божого тысяча шестьсотъ сорокъ первого, мѣсеца Марца третего дня. На врадѣ

господарскомъ кгородскомъ Мстиславскомъ передо мною Геліяшомъ Жикгмунтомъ Суходольскимъ—чешникомъ и подстаростимъ Мстиславскимъ постановившимъ очевидно велебный отецъ Василій Михайловичъ Валюжиничъ, священникъ Спаскій Красносельскій, покладалъ и ку актыкованью до книгъ кгородскихъ Мстиславскихъ подалъ привилей, на парегаминѣ писанный рускимъ писмомъ, отъ князя Луквенія Мстиславского продкови его Константому Валюжиничу на кгрунтъ, названный Валюжинскій, данный, въ речи нижей въ немъ выраженой писанный, просечи, абы тотъ листъ принять и до книгъ уписать былъ, котораго я врадѣ, оглядавши и читаного достатечне выслухавши, до книгъ уписать есьми велѣлъ, а уписуючи у книги слово въ слово такъ се въ собѣ маеть: Божію милостью я князь Луквеній Мстиславскій. Пожаловали есьмо боярына нашего дворного Костюшку Валюжинича, далисьми ему за его къ намъ вѣрное раденье кгрунтъ, названный Валюжинскій, подъ мѣстомъ Мстиславлемъ лежацій, со всеми навсими пожитками, съ которыхъ кгрунтовъ нынѣ и на по-

томъ будучіе потомковѣ жадное пошлыны намъ князю и державцомъ нашимъ давати не мають, опрочъ службы военныя, которую посполу и зъ другими боярьми нашими Мстиславскими повинни будутъ отправовати. А будетъ ли на него якая отъ кого жалоба, ино его намъ судити, а не нашимъ урядникомъ и десятникомъ городскимъ. А то есмы дали ему самому и щаткомъ его на вѣки вѣчно и непорушно. Данъ во Мстиславлю, Сентебра первого, въ лѣто шостое тысячѣ семьсотъ *), индикта третьяго. У того привилія при печати подпись руки писарское подписано тыми сло-

*) Въ датѣ здѣсь, по всей вѣроятности, переписчикомъ сдѣлана ошибка; можно думать, что это было въ 6903 г. т. е. въ 1395 г., такъ какъ въ этомъ году былъ третій индиктъ и въ это время Симеонъ Лугвеній Ольгердовичъ былъ княземъ Мстиславскимъ.

вы: Остафій Гарабурда писарь. Который же тотъ привилей, за поданьемъ и прозьбою особы выжеймененое, до книгъ кгродскихъ Мстиславскихъ есть записанъ, съ которыхъ и сесь выписъ подъ печатью вradoвою и съ подписомъ руки писарское велебному отцу Валюжиничу—свещеннику Спаскому Красносельскому есть выданъ. Писанъ во Мстиславлю. U tego ekstraktu z xiąg grodzkich wojewodztwa Mścislawskiego przywileiu przy pieczęci podpis ręki imć pana pisarza z korektą regentowską temi słowy: Самуель Величко—писарь. Есть у книгахъ: Янъ Романовскій.

Który to ten ekstrakt z xiąg grodzkich wojewodztwa Mścislawskiego przywileiu, za podaniem onego do akt przez patrona zwyż wyrażonego, iest do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty u wpisany.

1503 г. Юля 17-го дня.

Изъ книги № 13, за 1673 г., л. 249.

2. Уступочная запись Федьки Ивашковича и брата его Богуша матери своей Аннѣ Мицовичъ на половину Сапѣжинскаго двора въ г. Вильнѣ, на Савичъ улицѣ, возлѣ церкви св. Кузьмы и Демьяна, которую она подарила сыну своему Петрухну Сапѣжичу.

Лѣта отъ нароженія Сына Божого тысяча шестьсотъ семьдесятъ третьяго, мѣсяца Мая семнадцатаго дня.

Передъ нами судьями головными, на трибуналъ у великомъ князствѣ Литовскомъ зъ воеводствъ, земль и повѣтовъ, на рокъ теперешній тысяча шестьсотъ семьдесятъ третій обраными, постановившисе очевидно у суду панъ Самуель Корейва, покладалъ и до актъ подалъ листъ старосвѣдкимъ письмомъ писанный,

документъ на дворъ въ мѣстѣ Виленскомъ, на Савичъ улицѣ стоячій, мурованный, Сапѣжинскій названный, теперь вѣчнымъ купнымъ правомъ отъ его милости пана Яна Павла Воловича—старосты Плотельскаго и другихъ ихъ милостей пановъ братьи и сполсукцесоровъ добръ ихъ милостей, по родичахъ ихъ милости служащихъ, набытымъ, его милости пану Яну Ейдзатовичу—писару скарбовому великого князства Литовского служацій, просечи, абы

тотъ документъ былъ до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчныхъ актированъ и уписанъ; который, уписуючи у книги, слово до слова такъ се въ собѣ маеть:

Во имя Божое, аминь. Я Федько Ивашковичъ чиню знаменито симъ моимъ листомъ, хто на него посмотреть, або чтучи его услышитъ, нынешнимъ и потомъ будущимъ, кому будетъ потреба того вѣдати, чтожъ трезвымъ розумомъ, никимъ ненамovenъ, ани примушонъ, лечь съ порадою пріятелей моихъ то есьми учинилъ: Штожъ тотъ дворъ, гдѣ отецъ нашъ самъ жылъ, подле светыхъ Козмы и Дамьяна, а первой сего и дѣдъ нашъ панъ Андрей Мицовичъ, купивши два дворища и спустилъ въ одинъ дворъ и далъ за дочкою своею, маткою нашою, вдаючи ее за отца нашего, и отецъ нашъ на одной половицѣ того двора погребъ съкоморою зму-ровалъ, и то matka моя пани Анна мнѣ за тотъ муръ, за тотъ накладъ отца моего, што на тотъ муръ пѣнезей выложилъ, заплатила и досыть учинила, а я Федько тую половицу двора и зъ муромъ посполъ и зъ братомъ

моимъ Богушомъ спустилъ есьмо матцѣ нашей пани Аннѣ вѣчно, непоручне на вѣки вѣкомъ. А matka наша тутъ же передо мною тую половицу двора спустила и даровала сына своего Петрухна Сапѣжыча, вѣчно и непоручно. Маеть Петрухно тотъ дворъ и зъ муромъ держати, его наслѣдки вѣчно и непоручно. Вжо намъ Федьку а Богушу тое половины двора подъ нимъ не поискивати, за нужъ братъ мой Богушъ въ томъ маеть мене знати, а другая половица двора намъ зъ братомъ Богушомъ, въ тую половицу двора ненадобя се уступовати матцѣ нашей, ани ее дѣтемъ. А при томъ были дворяне господарскіе панъ Якубъ Ивашенцовичъ, а писаръ панъ Громыка, а панъ Федько Сто..., А писалъ есьми тотъ мой листъ самъ своею рукою въ лѣто семь тысячъ первое десять, мѣсяца Іюля семнадцатаго, индикта шостого, а просилъ есьми ихъ милости, и ихъ милость печати свои приложили къ сему моему листу. Который же тотъ документъ, за поданьемъ одного черезъ особу верху мененую до актъ, есть до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчныхъ уписанъ.

1507 г. Августа 15-го дня.

Изъ книги № 59, съ 1715 г., л. 762.

3. Подтвердительная привилегія короля Сигисмунда I-го королевскому боярину Петру Кундѣ на земли и часть Городенской пущи на р. Лососнѣ и Поганомъ озерѣ, на пространствѣ 4 верстъ въ длину и 3 въ ширину.

Roku tysiąc siedmsetnego piętnastego, miesiąca Augusta dziewiętnastego dnia.

Przed nami sędziami głównymi, na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z wojewodztw, ziem y powiatów na rok wyżej pomieniony

obranemi, stanawszy oczewisto u sądu imć pan Stephan Frackiewicz—krayczy Upitski, pokładał y ku aktykowaniu podał (ekstrakt) przywileiu króla iego mości Zygmunta pierwszego, danego panu Piotrowi Kundzie boiarzynowi, po-

twierdzący daninę króla iego mości Alexandra, sam oryginał na pergaminie pisany, z iedną pieczęcią, na polskie pismo przewidziony, służący y należący wielebnym oycom iezuitom Nowiciatu Wileńskiego, prosząc aby y z rzeczą w nim wyrażoną był do akt przyjęty y do xiąg spraw wieczystych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego wpisany, który z ruskiego na polskie *) pismo słowo w słowo przepisałwszy, a do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyjmując, tenor taki iest:

Жигимонтъ, Божію милостію король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Княжа Пруское, Жомонтское и иныхъ. Билъ намъ чоломъ бояринъ нашъ Кунда и повѣдилъ передъ нами, чтожъ братъ нашъ Александеръ, король и великій князь его мость, далъ ему земли и пуци Городенское, на Лососнѣ, къ Поганому озеру, подле границы Васка Дорошіевича въ должъ на чотыри версты, а поперекъ на три версты, которуюжъ землю посполу зъ пуцою завелъ и ограничилъ ему и его въ то увезалъ, зъ ро-сказанія брата нашего, ловчій и конюшій нашъ дворный, намѣстникъ Жмудскій панъ Мартинъ Хребтовичъ, и на то листъ брата

*) Этотъ актъ вписанъ въ книги польскими буквами.

нашого Александра, короля его милости, передъ нами всказывалъ и билъ намъ чоломъ, абыхмо то подтвердили ему нашимъ листомъ. Ино мы, выслухавши того листа брата нашего, при томъ таки есмы его zostавили и подтверждаемъ то симъ нашимъ листомъ вѣчно ему и его жонѣ и ихъ дѣтемъ и напотомъ будучимъ ихъ счадкомъ. Маеть онъ и его наслѣдки тую вышей писавую землю, посполу пуцою держати въ должъ на чотыри версты, а поперекъ на три версты, и тамъ собѣ дворець збудовати, альбо людей садити, естли похочеть, и воленъ онъ и его справедливые наслѣдки то отдати, продати, замѣнити, къ своему ужиточному и лѣпшому обернути, какъ самъ наилѣпей розумѣючи. А на твердость того и печать нашу казали есмы приложити къ сему нашему листу. Писанъ въ Минску, лѣта Божего тысяча пятьсотъ сегого, мѣсеца Августа петнадцатого дня, индыкта десятого. У tego przywileju króla iego mości Zygmonta pierwszego, przy pieczęci pokoiovey iego królewskiej mości, podpis rąk temi słowy: Правиль маршалокъ земски, староста Городеньски Павелъ Янъ Юревичъ Ивашко Сопига. Któryż to list przywileju króla iego mości, za pokładaniem do akt przez osobę w wierzchu mianowaną y z rzeczą w nim wyrażoną, iest przyjęto y do xiąg głównych wieczystych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego wpisano.

1508 г. Апрѣля 7-го дня.

Изъ книги № 130, за 1762 г., л. 999.

4. Подтвердительная грамота короля Сигисмунда I-го городничему Минскаго воеводства Петру Оношкѣ на двѣ пустоши Слизино и Янушкевичи, двухъ человекъ и также пустоши Даниловщизну, Якубовщизну и Родовщизну въ Минскомъ уѣздѣ.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt wtórego, miesiąca Augusta siódmego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny w wielkim xięstwie Litewskim, z wojewodstw, ziem y powiatów w roku teraznieyszym tysiąc siedmset sześćdziesiąt wtorym obranymi, comparendo personaliter w trybunale głównym wielkiego xięstwa Litewskiego patron imć pan Marcin Supiński—rotmistrz powiatu Oszmiańskiego, opowiadał, prezentował y w sposób przenosu przy samym oryginale ad acta podał ekstrakt przywileiu confirmationis od nayiaśnieyszego króla imci Zygmunta pierwszego, quondam ichmościom panom Maciejowi, Kuzmie, Stanisławowi y Alexieiewi Onoszkom, synom wielmożnego imć pana Piotra Onoszki, horodniczego wojewodztwa Mińskiego, na rzecz w nim intus wyrażoną danego, circa acta grodu powiatu Oszmiańskiego oblatowanego, ac ex iisdem actis wydany, ad praesens in rem et partem takóž ichmościów panów Onoszków, successorow onego, służący y należący, który podaiąc do akt prosił nas sądu, ażeby pomieniony ekstrakt ze wszystką w nim inserowaną rzeczą był do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany; jakož my sąd ony przyiowski, w xięgi de verbo ad verbum wpisać pozwoliliśmy, którego tenor sequitur estque talis: Wypis z xiąg grodzkich spraw wieczystych powiatu Oszmiańskiego roku tysiąc siedm-

setnego dwudziestego ósmego, miesiąca Nowembra dwudziestego siódmego dnia. Na urządzie iego królewskiej mości grodzkim Oszmiańskim, przede mną Tomaszem Lachowickim Czechowiczem—starostą Dzievieniskim, skarbnikiem y podstarościm sądowym powiatu Oszmiańskiego, stanowszy personaliter imć pan Iozef Onoszko, opowiadał y do akt podał przywiley, od nayiaśnieyszego króla imci Zygmunta pierwszego dany ichmościom panom Maciejowi, Kuzmie, Staśkowi y Olexiejowi Onoszkom, synom imć pana Piotra Onoszki—horodniczego Mińskiego, a teraz służący y należący ichmościom panom Iózefowi, Andrzejowi y Antoniemu Onoszkom, braci rodzonym, który upraszał, aby pomieniony przywiley, ze wszystką w nim wyrażoną rzeczą, był do xiąg grodzkich Oszmiańskich spraw wieczystych przyięty y wpisany, jakož onego przyiawszy, a wpisuiąc w akta de verbo ad verbum, tak się w sobie ma, z ruskich na polskie litery przekładając y tłumacząc: Жикмунтъ першій, король польскій, великій князь Литовскій и проч. и проч. Чинимъ знаменито симъ нашимъ листомъ, хто на него посмотрить, або чтучи его услышитъ, нинешнимъ и на потомъ будучимъ, кому будетъ потреба того вѣдати. Били намъ чоломъ сынове городничого нашего Минского Петра Оношка, Матей, Кузьма, Стасько, Олексей Оношкове, о чимъ повѣдили передъ нами, штожъ есмо сего дали отцу ихъ Оношкови

въ уѣздѣ Минскомъ, а въ присудѣ Гаенскомъ двѣ земли пустыхъ, на имя Олижино и Янушкевичи, со всимъ, яко се оныя земли мають, на штожъ и листъ съ подписомъ руки нашею передъ нами вказывали, а къ тому тежъ покладали передъ нами три листы воеводы Виленского, канцлера нашего, старосты Мозырского, пана Альбрехта Мартиновича Кгаштолта: въ першимъ листѣ описуетъ: ижъ его милость далъ отцу ихъ Оношку чоловѣка волости Гаенское на име Юшка Гарасимовича до воли нашею; а на другимъ листѣ стоитъ описано, ижъ его милость далъ отцу ихъ Оношку чоловѣка также волости Гаенское Якимъ Яновича, а къ тому землю пустую, также въ Гаине Братаско Петрошовщизну до воли нашею; а на третимъ листѣ стоитъ описано, ижъ отцу далъ три земли пустыхъ волости Гаенской на име Якубовщизну, Даниловщизну, Родовщизну со всѣмъ, яко се оныя земли мають въ собѣ до воли нашею господарское. Гдѣжъ они намъ чоломъ били, абыхмы на то дали онымъ нашъ листъ и оныя люди и земли выжей писаные подтвердили; на штожъ оный листъ данину нашу и тѣ листы пана воеводы его милости Виленского въ собѣ мають, подтвердили симъ нашимъ листомъ на вѣчность, о чимъ и бискупъ Плоцкый—канцлеръ нашъ Коруны польское, князь Янъ Ховинскій за дѣтми Оношковичовыми насъ жодалъ и билъ намъ чоломъ, абыхмо то утвердили, а такъ мы, тыхъ листовъ выслушавши, зъ ласки нашею, на причину князя бискупа его милости Плоцкого и на чолобитѣ то ихъ учинили, и то листомъ нашимъ имъ подтвердили самымъ, жонамъ и дѣтемъ, и потомкомъ ихъ на вѣчныя часы. А такъ мы господаръ тыхъ листовъ выслушавши зъ ласки нашею и на причину князя бискупа его милости Плоцкого и на чолобитѣ то ихъ учи-

нили, тѣ земли и люди выжей мененыя воеводе данины первое нашею и воеводе листовъ пана воеводы его милости Виленского подтверждаемъ симъ самымъ нашимъ листомъ. Мають они сами, жоны, дѣти и потомки ихъ тѣ земли и люди на себе держати и ихъ ужити со всемъ по тому, какое се оныя земли въ собѣ здавна мають, на вѣчныя часы держати, продати, замѣнити вольни быти мають, и жаденъ имъ кривды чинити не маеть подъвиною; и на письмѣ тотъ нашъ листъ и печать нашу казали есмо приложити и рукою нашею подписали. Писанъ въ Краковѣ, року тысяча пятьсотъ осьмого, мѣсеца Апрѣля сего дня, индикта десятого. U tego przywileiu przy pieczęci wielkiej wielkiego księstwa Litewskiego, na czerwonej massie wycisnionej, podpis ręki najjaśniejszego króla imci Zygmunta pierwszego u imię pana marszałka temi słowy: Sigismundus rex; Горностаѣ—маршалокъ и писаръ. Który to takowy przywilej, z ruskiego ad praesens na polskie pismo exponowany, za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę do akt, iest do xiąg grodzkich Oszmiańskich spraw wieczystych przyięty u wpisany. Z których u ten wypis pod pieczęcią urzędową u z podpisem ręki wielmożnego imię pana pisarza ichmościom panom Jozefowi, Andrzejowi u Antoniemu Onoszkom iest wydan. Pisan w Miadziole. U tego extractu pieczęć grodzka powiatu Oszmiańskiego, na białej massie wyciśniona, po niżej korrekta, a na ostatniej stronie konnotacya in haec verba: Correx. Talewicz mp. Est in actis. Który to takowy extract przywileiu confirmationis, za podaniem onego przez wyż wyrażonego patrona do akt, iest do xiąg trybunału głównego wielkiego księstwa Litewskiego spraw wieczystych, w Wilnie expedyowanych, przyięty u wpisany.

1508 годъ.

Изъ книги № 70, за 1721 г., л. 291—302.

5. Документы касающіеся фамиліи Князей Глинскихъ.

Roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego pierwszego, miesiąca Maia szesnastego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny w wielkim xięstwie Litewskim z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny dwudziesty pierwszy obranemi, stanowiący personaliter u sądu głównego trybunału w. x. L. imć pan Michał Moniuszko, tę kopią ekstraktu, ruskimi literami pisanego, na polskie przetłumaczoną, przy samym ekstrakcie oryginalnym, na rzecz w nim niżej wyrażoną ichmć panom — Michałowi podczaszemu, Andrzejowi — miecznemu Witebskiemu, Franciszkowi — strażnikowi Wołkowyskiemu, Józefowi — strażnikowi Smoleńskiemu Janowiczom Wasilewskim, imć panu Michałowi Milkiewiczowi — podczaszemu Grodzieńskiemu, ichmć panom Kazimierzowi Bronisławowiczowi, Janowi, Krzysztofowi, Stefanowi Kazimierzowiczom Wasilewskim służącą y należącą, ad acta podał, który podając prosił nas sądu, ażeby ze wszystką w nim wyrażoną rzeczą był do akt xiąg głównych trybunalnych spraw wieczystych przyjęty y wpisany, iakoż my sąd ony przyjąwszy wpisać w akta rozkazali, który wpisując de verbo ad verbum tenor sequitur talis.

Выписъ зъ книгъ судовыхъ земскихъ воеводства Витебского. На рокахъ судовыхъ земскихъ, о трехъ Кролехъ, свята костела римского, судовне справованыхъ въ замку господарскомъ въ Витебску, лѣта Божего нароже-

нія тысяча пятьсотъ семьдесятъ девятого, мѣсяца Генвара дватцатого дня, во второкъ, передъ нами судьями земскими, передо мною Иваномъ Богусевичомъ Ромейкомъ — судьей, а Василемъ Григорьевичемъ Гуркомъ — подсудкомъ, а Василемъ Богдановичемъ — писаромъ, вradниками земскими воеводства Витебского, ставши обличне князь Богданъ Федоровичъ Глинскій, повѣдалъ, ижъ што продалъ на вѣчность часть свою одъ братаи выдѣленную имѣнья Овцеевского въ повѣтѣ Полоцкомъ, которое въ границахъ Витебскихъ зъ Полоцкомъ лежитъ, за Двиною рѣкою, пану Василью Богдановичу — писару земскому Витебскому и малжонцѣ его а братанцѣ своей кнежнѣ Ганнѣ Дмитровнѣ Глинской и на то особные листы вѣчистые далъ, а же по взятю Полоцка нѣкоторые листы и твердости на тые имѣнья позосталые, передъ нами покладалъ, просечи, абы до книгъ земскихъ Витебскихъ были вписаны. Мы огледавши и читанныхъ прослухавши, велѣли есьмо оные до книгъ земскихъ Витебскихъ вписать, которые вписуючи, такъ со всемъ слово отъ слова въ собѣ заховуютъ се и мають.

Жигмонтъ, Божію милостію, во имя Божіе, Аминь. Чинимъ знаменито симъ нашимъ листомъ, кто на него посмотритъ, альбо чтучи его услышитъ нинѣйшимъ и напотымъ будучимъ, кому будетъ того потреба вѣдати. Билъ намъ дворянинъ нашъ, князь, Федоръ Ивановичъ Глинскій и указывалъ передъ нами листы, данину брата нашего, щасное памети, Але-

ксандра, короля и великого князя его милости. Въ тыхъ листахъ стоитъ, штожь его милость далъ ему люди въ Полоцкомъ повѣтѣ, на Двинѣ, которые, ижь держалъ Юхно Вороничъ, Овдеевичи, на име Лукіана и Богдана зъ ихъ братьею, а Тулобеевцовъ Демида зъ дѣтьми, а потымъ далъ ему его милость, ему у Витебскомъ повѣтѣ, надъ озеромъ надъ Будовестомъ Амбросовичи, на име Ермолу, Андрея, а Ивана Шалису, а Микипора, а Иванца Микитина, а Федора Стопса, а Мелешка, а Захарку, а иншіе люди межи Двины и Крывины, Санники, на име Амброса, Халимона и Ивана Козина, Пашка, а Цуприка и со всею братьею, и зъ дѣтьми, и къ тому земли тыхъ же селищъ—пустовское, со всимъ тымъ, якъ тые земли здавна въ собѣ мѣли, и билъ намъ чоломъ, абысмы ему тую данину брата нашего его милости подтвердили симъ нашимъ привилеемъ, на вѣчность. Ино мы выслухавши тыхъ листовъ его милости, зъ ласки нашей, за его къ намъ вѣрную и николи не омешканую службу, и тежъ хочечи его напотымъ охотнѣйшого и пильнейшого ку службѣ нашей его мѣти, тые люди и пустовщизны въ верху писанные и въ данину его милости (зъ) землями пашными и бортными, зъ сѣножатями, зъ лѣсы, и зъ озера, и зъ рѣками, и зъ бобровыми гоны, и со всеми ихъ людьми, и зъ данью медовою, вуничною, со всеми ихъ службами, и податками волочными и огородными, работами и со всимъ правомъ, панствомъ, такъ долго и широко, какъ тые люди земли здавна у во всехъ границахъ маюъ, ижь што къ тому прислухало, ничего на насъ не оставляючи, подтверждаемъ симъ нашимъ листомъ вѣчне ему и жонѣ его и ихъ дѣтемъ и напотомъ будучимъ ихъ щадкомъ. Воленъ и его справедливые наслѣдники то продати, оддати, и розширити, и замѣнити, и дворы собѣ будовати, и ставы, млыны собѣ справи-

ти и ку своему лѣпшому и ужиточному обернути, какъ сами найлѣпей розумѣючи. А на твердость того и печать нашу казали есмы привѣсити къ сему нашему листу. Писанъ въ Петриковѣ, лѣта Божего тысяча пятьсотъ осьмого, мѣсеца Марта двадцатого дня, индикта дванадцатого. При томъ былъ маршалокъ и секретаръ нашъ Витебскій и Браславскій панъ Иванъ Сапѣга—подканцлерій, дворянинъ нашъ панъ Иванъ Андреевичъ, Иванъ Богданъ Сапѣга. У того привилею печать господарская и подпись руки: Ивашко Сапѣга. Жигмонтъ Божію милостью, во имя Божье, Аминь. Намѣснику Витебскому, князю Юрью Ивановичу Заславскому и дворянину нашему Тишу Ивановичу Быковскому. Ознаймуемъ вамъ и приказуемъ, ижь што щасное памети король Александеръ, великій князь Литовскій, братъ нашъ, далъ князю Федору Ивановичу Глинскому въ Полоцкомъ повѣтѣ Овдеевичи, а у Витебскомъ повѣтѣ Амбросовичи и Санники со всимъ тымъ, какъ держалъ ихъ Юхно Вороничъ, ино мы тую данину брата нашего подтвердили князю Федору Ивановичу Глинскому на вѣчность, и вы бы о томъ вѣдаючи, его въ тые сельца и людей увезали, по старымъ границамъ и рубежахъ, якъ здавна се мають и ихъ держалъ Юхно Вороничъ. Писанъ въ Петриковѣ. Лѣта Божего нароженья тысяча пятьсотъ осьмого, мѣсеца Марта двадцатого дня, индикта дванадцатого. При томъ были—маршалокъ и секретаръ нашъ Витебскій Иванъ Сапѣга—подканцлерій дворный, Иванъ Андреевичъ, Ивашко Богдановичъ Сапѣга. У того листу печать господарская, а подпись руки подписано тыми словами: Ивашко Сапѣга, приказаньемъ господаря его милости Жигмунта Божью милостью короля польского, великого князя Литовского, Руского, Пруского, Жмойдского и иншихъ.

Я князь Иванъ Юрьевичъ Заславскій,

намѣстникъ Витебскій, а я Тышъ Ивановичъ Быковскій — дворянинъ господарскій, высланники господарскіе, увезали есьмо князя Федора Ивановича Глинского — дворянина господарского въ тѣ земли, выслугу на королю польскомъ, великомъ князю Литовскомъ, щасное памети Александра, и за подтверженіемъ теперешного кроля его милости Жигмонта у въ Овдеевичи, въ повѣтъ Полоцкомъ надъ Двиною, которые держалъ Юхно Вороничъ, а Санники и Амбросовичи у Витебскомъ повѣтъ, по Юхнѣ Вороничу, которые земли Овдеевскіе подлугъ супокойного держанья Юхна Воронича положили есьмо рубежъ и грань зобопольныхъ людей, какъ люди сторонные сознали, которыхъ князь Федоръ Ивановичъ передъ нами ставилъ, людей добрыхъ, сусѣдей своихъ, бояръ и шляхту: Михайла Говоруху, Миколая Ивашкевича, Юшка Семеновича, Аврама Адреевича, а бояръ путныхъ Полоцкихъ Метковичовъ Студеницкихъ, Ивашка, Дорошка, Еска Харковичовъ, а Филька Макаровичовъ, а мужей подданныхъ околичныхъ Лукіана, Якова, Гарасима Ананиковъ а Купріяновичовъ, Семена, Ивана, а Сазоновичовъ, Якима и иныхъ людей Овдеевлявъ, Лукіана, Богдана, Альхима, Демида Тулобеевъ, которые передъ нами завели грань земли Овдеевское подлугъ стары зъ Двины рѣки Медвѣжимъ ручьемъ у верхъ, да въ Мохъ Бѣлый напрость къ Переворотю въ Курелища, во лѣсъ до ручья Вормольца, въ рѣчку Ольсовку, што въ Земсково идетъ къ Митковичомъ, а тутъ зъ Митковичами Овдѣвцамъ кончается грань, гдѣ зѣишли се три земли Овдѣвская, Митковская, Тишиловская; одъ ручая Вормольца пошла грань Овдѣвская съ Тишиловичами, на лѣво рѣчкою Ольсовкою у верхъ мхами Ольсами да на Сутоки ручьемъ по мху въ Красный мохъ сосновый покруглый и суходоломъ, да у копанище Сузвальное старыми

рубежами, на которомъ копанищу становятся люди сугранные Овдеевцы, Быстрейцы, и Горковцы, и Тишиловцы подъ пущою межи горъ и тамъ копцы усыпаны суть, а одтуль зъ Быстрейны Овдеевская грань пошла назадъ черезъ гору напрость рубежами и натесами, да въ Березовый мохъ и въ Побѣдинскій мохъ, да въ Пласкую грязь и въ мохъ великій Быстрейскій, а тотъ мохъ великій Овдеевцомъ зъ Быстрейны цотовый, а Овдеевцомъ и Тишиловцомъ звѣринные ловы и входы луговые пуши въ Цотове; а зъ Быстрейского мху зъ Митковичами земли Тривское поддала се грань по бокъ Веретей рубежами въ Павлову мшару, зъ тое мшары поправѣ копище межъ дѣльною воды живое межи горъ, да въ Могильникъ Овдеевскій и въ Курганъ тяней у сосонку и въ камень, да въ Двину рѣку, въ ровъ противъ монастыря церкви Мильковского. То есьмо у въ Овдеевичяхъ приказаніемъ господарскимъ границу и рубежъ положили. При чомъ были люди сусѣдные и тѣ бояре господарскіе: панъ Янъ Глѣбовичъ Корсакъ, панъ Быстрейскій зъ сыномъ своимъ Яцкомъ, панъ Богданъ и иные люди князю Федору Ивановичу Глинскому такъ держать и болѣй не обидить никого. Писанъ въ Овдеевичяхъ, подъ лѣто воплощенія Христова тысяча пятьсотъ осьмого, мѣсеца Октября десятого дня, индикта дванадцатого. — А потомъ тогожъ року воплощенія Христова на третій день за приказаніемъ господарскимъ ограничили есьмо землю у Витебскомъ повѣтъ за Мильковичами и зъ поменеными боярами сугранными, мужами Мильковскими и зъ Санниковскими, подлугъ привилею господарского межи Двины и Кривина, згодивши се на одно слово: зъ Мильковичъ и Бѣшенковичъ положили есьмо грань Санниковскую зъ Двины рѣки на противъ Овдеевичъ, ниже Светого ручья, выжей езища старого Мильковского, ровомъ Крутымъ

въ суходолъ, черезъ боръ на лѣвѣ церковъ Санниковская, въ Шарипинское болото, гдѣ озерко Мочульное, въ березу Шарипинского болота, тяне и въ Камень Острый и далѣй подлѣ Тихановицкыи, которая на правѣ, въ Плоскій камень, отъ Шарипинского озерка въ ольху, по конецъ Мшары, въ Щеловатый камень, рубежными грани парожное тяне въ Велькій камень рубежный Биклошкое, Санниковское, обокъ земли церковное монастырское; зъ того камня у Вязникъ ручей Биклошская грань, тымъ ручьемъ у верхъ подъ Могильную гору, тымъ же ручьемъ Вязникомъ въ Пруднцо, да у верхъ Прусского мху и зъ того Прусского мху ручьемъ и рубежами въ Сорыцкую грань петы Санниковское, и тамъ есмы Биклошской грани и Санниковское удѣляли конецъ. А я Тиша Ивановичъ Быковскій въ томъ дубѣ на вси чотыры грани клейма и рубежи положилъ, стороны Санникъ рубежи три и полозъ санный, зъ стороны Бикложи-биклага и рубежи, стороны Старицы, митра Бискупья и клейна Капитульское зъ рубежами стороны Вязищъ—вязье санное и клейма, рубежи гранные подъ клеймами накласти велѣлъ есмы и положилъ; одъ того четверогранного дуба тяней къ Передѣлю, до Братища камня, ручьемъ Передѣльнымъ въ Двину рѣку Санниковскую грань положили есмы и князю Федору Ивановичу увязали, потуль ему тое земли смотрѣти и грани, и держати зъ выжъ—мянованными людьми.—А послѣ съ того дѣла и справы въ семь же выжъ писаннымъ мѣсецѣ Октобрѣ двадцатого дня, подлугъ приказанья господарского, ограничили есмы земли князя Федора Ивановича Глинского Амбросовскую у Витебскомъ повѣтѣ, надъ озеромъ Будовестомъ, зъ поменеными людьми вверху описанными, Завойцами и старыми знаки рубежами, у Гомоницы писанными, и людьми заводными, обокъ земли Амбросовское. Съ петы Непоротовское грань на-

чинается отъ озера Будовеста, ручьемъ Теплою, въ Погорѣльскій мохъ, а зъ Погорѣльскаго мху во три озерка, одтуль въ ручей Дубенецъ, Волосиное Купелища, а зъ Дубенца и Купелища тяней въ мохъ Амбросовскій Чистикомъ, зъ Чистика полѣве въ между подъ Могильники Амбросовскіе земли на гору рубежами натесами въ Конница на дорожѣ Великой сугранное, а съ Конница рубежами суходоломъ въ ручей Дятловъ лугомъ, да въ Студеницу рѣчку, тою рѣчкою Водеточю, ольсами и болотами да въ Дворскій мохъ суграний Амбросовичомъ, Тепиловичомъ и Митковичомъ, зъ того мху зъ Митковичами грань Водеточю лугомъ, да въ Крушиновъ мохъ къ ручью рубежному до земли Улазовское, отъ ручья рубежного мхомъ Крушиновымъ зъ Уласовичами подала се граница Амбросовичаномъ въ лѣво, да въ Ясень, на устью у мху стоячій зъ рубежами, зъ Ясень и мху Крушиновского Водеточю, мхами, мшаринами, болотами, ольсами тяней въ рѣчку Ольсоватку, што течеть зъ великаго Чистика Амбросовского рубежами и Суходоломъ въ Дубовецъ, да въ мошокъ Бѣлый Высокій до долгой ямы, съ того мху рубежами въ Скриплеватку до земли границы Городеиское и тамъ се скончила зъ Уласовичами Амбросовляномъ граница по старымъ рубежомъ. А съ Скриплеватки пошла грань подлугъ стары въ ручей Брезгунъ, тяней тымъ же ручьемъ въ озеро Сосно старая граница, а зъ озера по мху да черезъ дорогу подлѣ Кургановъ Амбросовскихъ у рѣчку Будовестицу. А зъ Будовестовъ отъ земли Городеиское рѣчкою Будовестицою грань Амбросовская идетъ у озеро Будовесто въ Старое езище, а въ томъ озерѣ Будовести Амбросовляномъ только скрыгою, да моченья пеньки вольно, по старому обычаю, водле ихъ права. То есмы за приказаньемъ господарскимъ въ земли Амбросовское положили грань при всихъ

верху менованыхъ людей постороннихъ и заводныхъ. А такъ того усега князю Федору Ивановичу Глинскому смотрѣти, уживати, подлугъ данины господарское и яко се здавна тые сельца въ тыхъ границахъ мѣли. На што для лѣпшое вѣры въ пришлое вѣки, мы высланники господарскіе, я Иванъ Юрьевичъ Зеславскій—намѣстникъ Витебскій, а я Тиша Ивановичъ Быковскій—дворянинъ господарскій, увезавши въ тые сельца и люди пустовскіе князя Федора Ивановича Глинского и ограничивши, дали есмы ему сесь нашъ увязчій и граничный листъ подъ нашими печатями. Писанъ у Амбросовичахъ, подле Христова рождества тысяча пятьсотъ осьмого, мѣсеца Октября дватцать четвертого дня, индикта дванадцатого. У того листу увязчого высланниковъ господарскихъ печатей приложонныхъ двѣ.—Ажъ я князь Михайло Ивановичъ Глинскій, дворянинъ господарскій, подѣлилъ есмы братанчиковъ моихъ—князя Федоровыхъ сыновъ, а князя Ивана, а князя Дмитрея, а князя Богдана Федоровичовъ Глинскихъ, отчину ихъ, а выслужного отца ихъ князя Федора Ивановича Глинского на господарѣ его милости щасное памяти королѣ Александру, великомъ князю Литовскомъ, имѣньми въ Полоцкомъ повѣтѣ и у Витебскимъ. А перодъ въ жеребеевымъ метаньи достало се князю Дмитрею у Витебскомъ повѣтѣ Санники зо всеми приналежностями и людьми осѣлыми, ничого на другую часть невымовляя, во всехъ границахъ подлугъ высланниковъ господарскихъ, а напротивъ въ жеребеевымъ метанью достало князю Богдану въ Полоцкомъ повѣтѣ Духоровичи и Войвино зо всемъ навсе, зъ людьми осѣлыми и пустошами, ничого незоставуючи на другую часть, только въ части Санниковское у въ озерахъ Духоровскихъ вольное князю Дмитрію ловенье рыбъ и боброгонъ зъ княземъ Богданомъ въ Духоровцѣ и индей пополамъ

и всякое надобье въ лѣсѣ Духоровскимъ, неводное и рыбачное князю Дмитрею вольно подлугъ звыклости, а напротивъ тыхъ частей братаничу моему князю Ивану подлугъ першого листовного дѣлу у Саймуловичахъ достало се двѣ части и вжо въ тые двѣ части Духоровскую и Санниковскую не надобе князю Ивану вступовати се. А подѣлилъ есмы въ Полоцкомъ повѣтѣ подлугъ ихъ любви братанковъ моихъ князя Ивана, а князя Дмитрея, а князя Богдана у въ Овдеевичахъ на три части, иножъ въ тыхъ же Овдеевичахъ въ жеребьеву метанью достала се часть князю Ивану внизъ рѣки Двины; одъ Милковское грани положили есмы рубежъ зъ Двины рѣки, нижей езища, напротивъ Санниковское и Милковское грани, противъ рову въ Великій Дубъ, што надъ болотомъ стоитъ, зъ дуба тяней въ Клепую березу, а подъ гору въ Розбитый камень, а зъ камня у Заспища Ватажникового, зъ Ватажниковое заспы тяней въ Мошокъ и у въ Сосну, а зъ Сосны черезъ гору у Кривуши на долину, а зъ Кривуши рубежами у Великій Мохъ Быстрейскій. А напротивъ тое части князю Дмитрею въ жеребеевомъ метанью достало се все селище Остовское за ручьемъ Светицою, у верхъ Двины, а зъ Светицы у верхъ идучи да въ Прокоповъ прудъ, а съ Прокопового пруда по Мху въ озеро Советое (sic). А князю Богдану достало се у въ Овдеевичахъ третья часть въ жеребеевымъ метанью въ серединѣ братенникомъ нижей ручья Светого, гдѣ гумно отца ихъ было, а лугъ имъ за озеромъ Светымъ подлугъ грани высланниковъ господарскихъ, по Старый рубежъ Животочное грани Стешиловляны по Горковскую, да по Быстрейскую грань, да въ ручей Вормолець и въ мохъ Бѣлый и по мхи всѣ Великіе зъ Быстрейны, имъ всемъ тремъ княземъ Цотовые, а прудъ отцу ихъ на Светицы сумежной, имъ всемъ

его правити и заспу коли надобе сыпати, а у озерѣ Светомъ всимъ за одно, а князю Ивану и князю Дмитрею зъ частей своихъ Овдеевскихъ и Духоровскихъ озерахъ вольно ловить и боброгону въ Цотовѣ, въ Духоровичахъ и въ лѣсѣ надобе неводное и рыбацкое вольное. А князю Ивану люди у въ Овдеевичахъ достали се: Степашко а Микула Лукьяновичи, Антипъ, Осташко Гермолины, а Ивашко Болдура, а Телешко Ивахимъ зъ братомъ Семенкомъ и зъ дѣтьми ихъ и инные люди захожіе въ его части; а князю Дмитрею достало се людей у въ Овдеевичахъ Богдановыхъ сыновъ два: Сергѣйко и Остапко, а Демидовыхъ Толубея сынъ Есько и Федько, а прихожіи чолвѣкъ Веремейко. Тыхъ людей кождый на свою часть понести мають уборзде супоконне мѣшкать, а хоромы отца ихъ при князю Дмитрею, а гумно при князю Богданѣ, а князю Ивану мають за хоромы, за увесь дворъ дати обадва копъ дватцать Литовскихъ, а грани имъ смотрѣти всимъ у любви одъ обополныхъ людей и странныхъ сусѣдей. А подѣлилъ есьмо отчизну ихъ у Витебскомъ повѣтѣ надъ озеромъ Будовестомъ Амбросовичи: ино въ жеребеевомъ метанью князю Ивану достало се у Амбросовичахъ все Запрудье, гдѣ Мелешко и Захарко Дзятлы живутъ, по земли и границу Стешиловляны, по Копище на дорожѣ, по Дворскій мохъ и Крушиновъ мохъ, до Улазовское границы и по Расячіе мхи, ольсами въ мохъ Чистикъ подъ Прудище, то князю Ивану все Запрудье въ жеребьевымъ метанью тые двѣ службы Никипоровщизна и Азаркина, а надъ озеромъ Будовестомъ достало се ему чолвѣкъ одинъ Миклашъ зъ дѣтьми и зо всею землею, а мурокъ имъ пополамъ. А князю Дмитрею достало се въ жеребеевомъ метанью дворище отца ихъ Подсадье и вся селидба зъ садомъ и землями до границы Городенское; а князю Богдану тутъ же

надъ озеромъ надъ Ровомъ ку Непоротовской грани все Прилучье и Примочье и коло озерокъ по Дуновецъ ручей, по прудище и мохъ Чистикъ, да по мошокъ и по ровъ Великій, къ Будовесту озеру. А князю Дмитрею люди въ Омбросовичахъ достали се, што подъ дворемъ живутъ: Савка и Микита Гермаловичи, а Шенки два: Лукашъ, Ивашко, а Степанъ и Салижичи Ивашко а Андрей Семеновичи, Никипоръ а Сава Мошникъ и инные захожіе люди, Степанъ; а князю Богдану на его дѣлицу выняло се у Амбросовичахъ люди Федора Стопца дѣти и внуки Алексѣйко и Миколай Гермаловичи и инные одъ земли и грани Непоротовское Микита и Андрей Селивоновы, прибылые жильцы, а инные люди. Межи ими держати супоконне въ любви братней, а прудъ имъ всимъ въ Цотове и всимъ его править, а заспу сыпати, а придетъ ли на нихъ какое дѣло и тяжба, всимъ за одно и служба господарская всимъ по томужъ, а служити имъ всимъ въ любви, а о Смоленскіе имѣнья имъ всимъ печаловать у господаря его милости. И держати имъ тотъ листъ у вѣки и хто его покривитъ и порушитъ къ чомъ кольвекъ и тотъ дастъ господарю королю и великому князю Литовскому сто рублей, а сторонѣ уквивжоной другую сто рублей. А пришлобъ имъ которому объ тое нездержанье сего дѣла тегати се, тогда князи Глинскіе другіе мають ихъ о тое судить, и винного казнить, а послѣ того пришлобы въ дальшій судъ, то уже господарю его милости судити и сего дѣлу нездержачого подлугъ тое заруки карати, а предъ же и послѣ того люди сего дѣлу имъ у вѣки ненарушне вѣдѣ держати имъ самимъ и дѣтемъ ихъ и щадкомъ всимъ, а ни коли большъ одинъ другого нечепати, не обидити. А што князь Иванъ побилъ князя Богдана, а служебника князя Дмитрея—Степана Ясковича, и о тое позывали князя Ивана пе-

редъ пана воеводу, тое вжо имъ покинути будетъ, и тое я межн ими усмирилъ и князь Иванъ за тое ихъ переєдналъ и того служебника навезалъ, а послѣ того недратисе. А церкви своее имъ у Санникахъ и священника, о чомъ ему жити, неоскудѣти подлугъ слова и тестаменту отца ихъ, а вѣры и присеги слова своего на вси потомные вѣки не одступити. Аминь. Я тогда Михайло Ивановичъ Глинскій, маючи при собѣ пана Юрья Ивановича Ворону, а пана Яцка Богдановича Быстрейского, а князя Михайла Семеновича Глинского, до сего роздѣлу межн братаничовъ моихъ ужитыхъ, зъ ними подѣливши по ихъ власной любви, сесь мой дѣльчій листъ межн ихъ далъ, подъ моею печатью, а при томъ они свои печати приложили; што они учинили и печати свои приложити рачили къ сему листу дѣльчому. Писанъ у Амбросовичахъ, подъ лѣто воплощенія Христова тысяча пятьсотъ тритцать четвертого, индикта осьмого, януарія двадцатого дня. У того листу печатей приложонныхъ семь, а подписъ руки подписано тыми словами. Писалъ дьякъ Городенскій Борисъ Ольферовичъ. — Самъ Александръ, Божьею милостью великій князь Литовскій, Рускій, Жмойдскій и иныхъ. Намѣстнику Смоленскому пану Юрью Глѣбовичу. Што перво писалъ ты до насъ за княземъ Иваномъ Семеновичемъ Глинскимъ, штожъ отчизна его вся къ Москвѣ отошла и не маєтъ се на чомъ поживити самъ зъ дѣтьми своими, и пишешъ къ намъ, абысьмо дали ему сельцо у Смоленскомъ повѣтѣ, у Деменской волости, на име Снопотецъ, ино мы его сельцомъ пожаловали, нехай онъ тое сельцо Снопотецъ держитъ со всимъ по тому, какъ держалъ Григорей Мишковичъ; а дали есьмо ему тое сельцо до нашего лѣпшого осмотра дотуля, поки его отчизну очистимъ, а увезати казали есьмо его въ тое сельцо дворянину нашему Василью Сапѣзѣ. Писанъ въ

Городнѣ, Февраля шестнастого дня. У того листу печать господарская одна. Одъ Юрья Глѣбовича—намѣстника Смоленского приказчику Снопотскому и всимъ мужомъ. Такожъ тыми разы господаръ его милость князь великій Александеръ далъ волотку Снопотскую князю Ивану Семеновичу Глинскому со всимъ по тому, какъ держалъ Грегорій Мишковичъ и вы бы его были послушни во всемъ, и казалъ господаръ его милость увезати въ тую волотку Василю Сапѣжичу. Писанъ въ Смоленску, Марца пятого дня. У того листу пана Глѣбовича печать одна.

Александръ Божьею милостью, великій князь Литовскій, Рускій, Жмойдскій и иныхъ. Намѣстнику Смоленскому, пану Станиславу Петровичу. Билъ намъ чоломъ князь Иванъ Глинскій, просилъ у насъ сельца у Смоленскомъ повѣтѣ у Молоховской волости, на име Шилковичъ, и мы ему тое сельцо Шилковичи зъ людьми дали (есьмо), и ты бы ему въ то увезанье далъ. Писанъ у Вильни, Марца четвертого дня, индикта четвертого.

Одъ Станислава Петровича—маршалка господаря нашего великого князя Александра, намѣстника Смоленского, ко всимъ мужомъ Шильковцомъ. Здѣсе передъ нами князь Иванъ Глинскій покладалъ листъ господарскій, што ему господаръ его милость далъ васъ въ жалованье и вы бы его во всемъ были послушни. Писанъ у Смоленску, Мая одинатцотого дня, индикта четвертого.

Александръ Божьею милостью великій князь Литовскій, Жмойдскій и иныхъ. Намѣстнику Смоленскому, пану Петровичу Станиславу. Што перво сего дали есьмо князю Ивану Семеновичу Глинскому сельцо на Молохвѣ, на име Шильковичъ, и тые Шильковичи почали были намъ се на него жаловати и потомъ дей зацѣняли се ему служити зъ того сельца; ино будетъ ли, такъ какъ намъ повѣдано, и они

нехай князю Ивану служатъ подлугъ первое наше данины и ты бы се въ нихъ неуступоваль. Писанъ у Меречу, Аугуста шостого дня. У того листу господарского печать одна, а подпись тыми словы: князь Михайло Глинскій маршалокъ дворный.

Александръ Божьею милостью король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Жмойдскій и иныхъ. Намѣстнику нашему Рошскому и Оболецкому, князю Федору Ивановичу Заславскому. Билъ намъ чоломъ дворянинъ нашъ князь Михайло Ивановичъ Глинскій и просилъ насъ въ Рошскомъ повѣтѣ двоухъ селець, на име Занкова а Порщихина, а тотъ дей Занко а Порщиха побѣгли къ Москвѣ за своимъ господаремъ, за княземъ Семетычомъ и тые сельца покинули, и коли они побѣгли къ Москвѣ, а тые сельца свои покинувши, и мы ему тые сельца дали со всеми людьми и со всеми ихъ уходы и приходы, со всимъ зъ тымъ, што здавна къ тымъ сельцамъ прислухало и какъ тотъ Зенько и Порщиха сами держали; а увезать его въ тые сельца послали есмы дворянина нашего Сестренца. Писанъ у Вильни, Новембра шеснадцатого, индикта шостого. У того листу печать господарская.

Александръ, Божьею милостью король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, княже Пруское, Жмойдское и иныхъ. Намѣстнику Рошскому и Оболецкому, князю Федору Ивановичу Заславскому, а не будетъ его самого, ино его намѣстникомъ Рошскому и Оболецкому. Што есмы подавали сельца бояромъ Смоленскимъ Ивашку Свирыдонову, а князю Михайлу Ивановичу Глинскому, а Матвею Сестренцу, а боярину Витебскому Ильи Моститичу въ Рошскомъ повѣтѣ, ино што будешъ ты самъ, або намѣстникъ твой, а любо иные, хто побрали зъ тыхъ селець домовыхъ статковъ и жить и иныхъ речей, тобы еси все засе имъ поодавалъ и намѣстникомъ своимъ

и тежъ инымъ людямъ, которые будутъ отобрали безъ наше воли, велѣлъ засе то отдавати конечно, а иначе абы еси неучинилъ, абы намъ о томъ не жаловали. Писанъ у Вильни, Новембра осмнадцатого дня. У того листу печать господарская.

Александръ, Божьею милостью великій князь Литовскій, Рускій, Жмойдскій и иныхъ. Намѣстнику Смоленскому пану Станиславу Петровичу. Билъ намъ чоломъ князь Иванъ Глинскій и просилъ насъ дворца въ мѣстѣ Смоленскомъ, за Днѣпромъ, близко церкви светого Ильи, князя Семена Володимировича Бѣльскаго и мы ему тотъ дворець за Днѣпромъ князя Семеновъ дали. Писанъ у Городку, Септембра первого дня, индикта четвертого. У того листу печать господарская, а подпись не знать.

Я Станиславъ Петровичъ, маршалокъ господара нашего великого князя, намѣстникъ Смоленски. Здѣсе передъ нами покладалъ листъ господарскій великого князя князь Иванъ Глинскій и што его господаръ его милость пожаловалъ дворець въ мѣстѣ Смоленскомъ, за Днѣпромъ, близко светого Ильи князя Семеновскаго Володимировича Бѣльскаго, и мы подлугъ листу господарского въ той дворець дали есмы ему увезанье. Писанъ у Смоленску, Новембра пятого дня.

Я Юрей Андревичъ, намѣстникъ Смоленскій. Говорилъ намъ князь Иванъ Семеновичъ Глинскій и просилъ насъ мѣста пустовскаго, на име Волкова, за Днѣпромъ близко его двора въ мѣстѣ Смоленскимъ, и мы ему тое мѣсто дали, маеть онъ тое мѣсто держати совсимъ тымъ, што здавна къ тому слушало. Писанъ у Смоленску, Октября двадцать пятого дня и печать у того листу одна.

Я смиренный Мисанлъ—епископъ Смоленскій далъ есмы сесь мой листъ сыну нашему князю Ивану Семеновичу Глинскому, благо-

слови́лъ есѣми его церковь Божю поставити нанове у его имѣнью у Вязичнѣ. А на то есѣми ему сесѣ нашъ листъ далъ; штожь тому его попу, который коли будетъ служить у тое светое церкви, ненадобе никоторыхъ нашихъ доходовъ давать на митрополитовъ приѣздъ, ани королевъ, ани пакъ нашего объѣзда, развѣ ему давати зѣ году на годъ куницу шерстью на изборъ, а большъ того ему ничего не знати, занеже на томъ тая светая церковь сооружена есть. А потомъ который братъ нашъ будетъ епископомъ у Смоленску, а усхочетъ ли тые рушити, а тая церковь Божья оскудѣть, то на него души узыщется. А такожъ и десятнику нашему къ тому попу не уѣзжати и пошлнѣ своихъ не брати, ани судити его нашимъ десятникомъ, ани намѣстникомъ нашимъ его не судити. Придетъ на него которое дѣло, ино самому того священника судить и правляти у духовныхъ дѣлахъ, послушество ему къ намъ мѣти. Данъ у Торецѣхъ, Февраля деветнатцатого дня, индикта четырнадцатого. У того листу епископа Смоленского печать одна.

Я Іосифъ, епископъ Смоленскій. Просилъ насъ у нашего смиренія князь Иванъ Семеновичъ Глинскій, што братъ нашъ небожикъ владыко Мисаилъ дозволилъ ему церковь поставити нанове у его имѣнью у Вязичнѣ, абыхмо благословили тую церковь поставить и пошлны нашей отпустили тому попу, который будетъ въ той церкви служить; и мы на его прозьбу

учинили, благословили есѣмо тую церковь посветити и пошлнѣ нашихъ отпустили есѣмо ему, митрополичій и нашъ объѣздъ и десятникомъ нашимъ къ ему не въѣзжати, несудити его. Которое дѣло до него пригодитесе, ино намъ самимъ его судити, а князь Иванъ маєтъ къ той церкви приписати сельцо свое Шепеловское, о чомъ тому священнику жить. И на то дали есѣмо сесѣ нашъ листъ зѣ нашою печатью. Писанъ у Смоленску, Іюля семнадцатого дня, индикта тринадцатого.

Тогда князь Богданъ Глинскій, положивши передъ нами тые всѣ листы, которые, повѣдивъ, послѣ вынятыя замку Полоцкого черезъ непріятеля князя Московского остави при нихъ, а инные въ замку Полоцкомъ неприятель побралъ, а про старость тыхъ листовъ, не одному ему належныхъ, и просилъ, абѣ до книгъ земскихъ Витебскихъ были вписаны, зѣ которыхъ онъ собѣ взялъ выписъ подъ нашими печатями судейскими и зѣ подписаньемъ рукъ нашихъ письмомъ рускимъ. Писанъ въ Витебску. *U tego ekstraktu penes loci sigillorum podpisu rąk copiatim w te słowa: Иванъ Богусевичъ Ромейко — судья земскій Витебскій, рука власная; Василей Грегоровичъ Гурко — подсудокъ земскій Витебскій, рука власная; Василей Богдановичъ — писарь земскій Витебскій. Ktora to copia ekstraktu, za podaniem oney przez wyż wyrażonego patrona, iest do xiąg głównych trybunalnych spraw wieczystych przyjęta y wpisana.*

1528 г. Мая 1-го дня.

Изъ книги № 130, за 1762 г., л. 1001.

6. Списокъ дворянъ земли Волынской, съ показаніемъ сколько каждый изъ нихъ обязанъ былъ ставить во время войны вооруженныхъ конныхъ ратниковъ.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt wtórego, miesiąca Augusta siódmego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny w wielkim xięstwie Litewskim z wojewodstw, ziem y powiatów w roku terazniejszym tysiąc siedmset sześćdziesiąt wtorym obranymi, comparendo personaliter w trybunale głównym wielkiego xięstwa Litewskiego patron imć pan Marcin Supiński—rotmistrz powiatu Oszmiańskiego, opowiadał, prezentował y w sposób przenosu przy ekstrakcie popisu ziemi Wołyńskiej, z metryk wielkiego xięstwa Litewskiego wydanym, alias przy samym oryginale ad acta podał ekstrakt ziemski wojewodstwa Połockiego z ekstraktu popisu ziemi Wołyńskiej, wiele kto z obywatelów wielkiego xięstwa Litewskiego na obronę rzeczy-pospolitey ku służbie ziemskiej koni stawić miał, za nayiaśniejszego świętey pamięci króla imci Zygmunta pierwszego uczynionego, ex post za nayiaśniejszego króla imci Władysława czwartego z metryk wielkiego xięstwa Litewskiego wydanego, w ziemstwie Połockim aktykowanego, ac ex iisdem actis wydany, in rem et partem różnych iaśnie wielmożnych ichmościów, a praecipue ichmościów panow Onoszkow ad praesens służący y należący, który, podając do akt prosił nas sądu, ażeby pomieniony ekstrakt ze wszystką w nim wyrażoną rzeczą był do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany; iakoż my sąd ony przyiowski w xięgi de verbo ad verbum wpisać rokazaliśmy, którego tenor

sequitur estque talis: *Wypis z xiąg ziemskich spraw wieczystych wojewodstwa Połockiego, roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego ósmego, miesiąca Maia trzydziestego pierwszego dnia. Na rokach sądowych po Świętey Tróycy, porządkiem prawa pospolitego w roku wyż nadacie pisanym przypadłych y officiose w Połocku agitujących się, przed nami Troianem Hłaską—sędzią, Jozafatem Antonim Sielawą—podsędkiem, Bazylim Rypińskim—pisarzem, urzędnikami sądowemi ziemskimi wojewodstwa Połockiego, comparens personaliter patron imć pan Franciszek Czaplic, registr popisu nayiaśniejszego króla imci Władysława czwartego, służący ichmościom panom Onoszkom y Jacynom, ad acta podał, a podawszy prosił nas urzędu, ażeby pomieniony registr ze wszystką w nim inserowaną rzeczą był do akt xiąg ziemskich spraw wieczystych przyięty y wpisany, cuius tenor sequitur talis.*

Владиславъ четвертый... Ознаймуемъ симъ листомъ нашимъ, кому то вѣдати належить: прощени есѣмо были о выданье зъ книгъ канцеляріи нашею большое великого князтва Литовского екстрактомъ попису земли Волынской, который въ ухвалѣ на соймѣ Виленскомъ року тысяча пятьсотъ двадцать осьмомъ, мѣсеца Мая первого дня, стороны обороны земское, колько хто зъ обывателей великого князтва Литовского ку службѣ земской коней ставити маеть, за светое памети короля его милости Жигимонта першого учиненой, слово въ слово такъ есть описаный.

Пописъ земли Волынской. Князь Федоръ Михайловичъ Чорторыскій — староста Луцкій, маєть ставити тридцать три кони; княгиня Заславская и зъ сынами — двадцать девять коней; староста Володимирскій князь Андрей Александровичъ Санкгушковичъ маєть ставити сорокъ два кони; подскарбій земскій панъ Богущъ Боговитиновичъ — чотырнадцать коней; панъ Боговितिъ — семь коней; Иванъ Боговитиновичъ — петнадцать коней; князь Василій а князь Богданъ Романовичи Любецкіи — семь коней; князь Богданъ Любецкій особно маєть ставити зъ имѣнья, которое маєть по жонѣ, три кони; князь Василій Ковельскій — тридцать восемь коней; князь Вандрей Коширскій — сорокъ шесть коней; князь Федоръ Вишневскій, державца Пропойскій, дванадцать коней; князь Иванъ Вишневскій — державца Ейшишскій — чотырнадцать коней; князь Александро Вишневскій — дванадцать коней; князь Федоръ Вишневскій — пять коней; князь Корецкій — пять коней; князь Василій Федоровичъ Четвертенскій — дванадцать коней; княгиня Корѣцкая — дванадцать коней; князь Иванъ Масальскій Корецкій — осмь коней; князь Богданъ Любецкій — пять коней; князь Василей Кропотка — два кони; князь Иванъ Григорьевичъ — конь; князь Григорей Галичинскій — конь; князь Иванъ Григоревичъ — два кони; князь Солтанъ Сокольскій — три кони; князь Юрей Сокольскій — два кони; княгиня Александровая Буремская — два кони; панъ Яхно Козинскій — чотыри кони; панъ Олехно а Тыхно Козинскіи — два кони; панъ Олехно Козинскій — три кони; панъ Михайло Свюнюскій — чотыри кони; панъ Петръ Кирдеевичъ — три кони; пани Кирдеева — конь; панъ Василей Чапличъ — десеть коней; князь Андрей Четвертенскій — чотыри кони; князь Андрей Сокольскій — чотыри кони; князь Василей Ве-

лецкій — конь; князь Буремскій — два кони; панъ Богданъ Готскій — три кони; панъ Федоръ Мышка — три кони; панъ Олехно Ласка — конь; панъ Ощовскій — пять коней; панъ Васько Беликовичъ — два кони; панъ Федоръ Сербиновичъ — чотыри кони; панъ Василей Семашковичъ — десеть коней; панъ Федоръ Еловичъ — два кони; панъ Михайло Гулевичъ — три кони; панъ Иванъ Дчуса — чотыри кони; панъ Федоръ Зайкурскій — чотыри кони; панъ Гаврило Холуневскій — два кони; панъ Василей Готскій — семь коней; панъ Иванъ Хомяковичъ — два кони; панъ Петръ а Дадіанъ Чапличи — пять коней; панъ Иванъ Данисковичъ — три кони; панъ Михайло Десковичъ — три кони; панъ Михайло Пряжовскій и зъ шуриномъ — конь; панъ Богданъ — конь; пани Васьковая Промчейковая — два кони; Васько Поскій зъ Горайномъ — конь; панъ Еско Есиницкій — конь; Петръ Кугровка — конь; Михайло Затурецкій — конь; панъ Сенько Потникъ — конь; панъ Федоръ Офремовичъ — два кони; Пашко Лусвишскій — конь; Ивашко Жабокрицкій — конь; Лосько Лосытынскій — конь; Богданъ Бѣлокриницкій — конь; Михно Лосытынскій — конь; Федоръ Андружскій — конь; Санко Андружскій — конь; Ивашко Крупецкій — конь; Грицко Береженскій, Грицко Збранникъ — конь; Гальшка Железковая — конь; Сенько Порванецкій — конь; Зикгура — конь; Яцко Бѣлостоцкій — два кони; пани Ельцовая — конь; Коть — конь; Михно Смыковскій — конь; Федоръ Селецкій — конь; Красовскій — конь; панъ Ванько а Семень, а Романъ Бѣлостоцкій — два кони; панъ Кощина — конь; пани Горзенская — конь; Жукъ — конь; Андрей Zubовичъ — конь; Рогоженскій — два кони; Олизаровскій — конь; Пацко Книнскій — конь; Иванъ а Костя Волковьевичи — конь; Петръ Олехновичъ — конь; Семень а Романъ Цатычи — шесть коней; Евмахъ, Сенько, Левко Миц-

ковичи—конь; Хрс. Полукнязевичъ—конь; Гневошъ Полукнязевичъ—конь; Сенько Владыка—конь; панъ Андрей Зарецкій—конь; Богданъ Ледоготскій—конь; Андрей Юхновичъ Еловича съ отцемъ своимъ—два кони; панъ Гришко Промчейко—конь; Яцко Андрускій—конь; Денисъ Каледаровскій—конь; Васько Сійловскій—конь; Григорей Пугачевичъ—конь; Михайло Берестейскій—конь; панъ Андрей Холоневскій—конь; Сенько Окорскій—конь; Гаврило Броховичъ—конь; Ворона—конь; Олександро Пиропейскій—два кони; Нембра Порванецкій—конь; Михно Зубовичъ—конь; панъ Иванъ Козинскій—два кони; панъ Хмарій Миловскій—конь; Андрей а Федоръ Вилгорскій—четыре кони; Сенько Воютинскій—конь; Матіашъ Сыропятовичъ—два кони; Матіасъ Зенковичъ—три кони; Олехно Гринковичъ—конь; панъ Василей Линевакскій—три кони; Стецко Здовскій—два кони; Михайло Броховичъ—конь; панъ Лешницкій—три кони; Микита Чарковскій—конь; Федоръ—конь; Семенъ Петрикеевичъ—конь; Василей Петрикеевичъ—два кони; Ивашко Гуторъ—конь; Иванъ Верховскій—конь; Яцко Смоленскій зъ братомъ—три кони; Якова Боруховская—конь; Яцко Прушкисъ—конь; Богущъ Павловичъ—два кони; Богущъ Несвецкій—конь; Костка Есиницкій—конь; пани Томковая Посяговецкая—три кони; Ивашко Гуляницкій—конь; Стецко Гуляницкій—конь; Андрей Коровай—конь; Грицко Юшковичъ—конь; Федоръ Промчейковичъ—конь; панъ Василей Ярдецкій—два кони; панъ Русинъ—два кони; Дашко Еловичъ—два кони; Кмита Смиковскій—конь; Богданъ Костюшковичъ—конь; Ванько Коптевичъ—конь; Гнѣвошъ Яловицкій—пять кони; панъ Путошинскій—конь; Ярмошъ Гуляницкій—конь; бояринъ Гуляницкій, Яцко—самъ, Иванъ Волковскій—самъ, Ломанъ Сыропятовичъ—конь; Лецко Баев-

скій—два кони; Василей Балковскій—два кони; Грицко а Иванъ Привередовскіе—конь; Ивашко Бобровичъ—конь; панъ Семенъ Козинскій—пять коней; Иванъ Кнегининскій—конь; панъ Михайло Бубновскій—два кони; панъ Михайло Кирдеевичъ—три кони; Грицко Баевскій—два кони; Гурко Омельскій—два кони; Барсановая Жоравницкая—три кони; Прокопъ—два кони; Занко Чариковскій—конь; Пашко Оздовскій—конь; Ивашко Красноселецкій—конь; пани Войсецкая—конь; панъ Олехно Войницкій—конь; панъ Воржичовскій—конь; Янушъ Клизскій—конь; Яцко Гиравчицъ—самъ, Семенъ а Романъ Радошинскіи—конь; панъ Семенъ Бабинскій—семь коней; Дрозденскій—пять коней; Кошувскій—конь; Богдановы дѣти Друсины—четыре кони; Михно Якубовичъ—два кони; Ениная Марья—конь; Петръ Турчиновичъ—конь; Креньскій Владыка—конь; Лазаръ Ясениницкій—конь; Грицко Томачевичъ—конь; пани Сеньковая Креевская—два кони; Богданъ Култуничъ—конь; Левъ Хвалеткевичъ—два кони; Василей Пугачевичъ—два кони; Степанъ Воропаевичъ—конь; Дахно Васильевичъ—три кони; Лопотко—конь; Миша—конь; князь Долязскій—два кони; Павлова Корытенская—конь; Болбасъ Скнерута—конь; Береженскій—конь; Занько Дедеркаль—конь; Сидоръ Дедеркаль—конь; Пашко Дедеркаль—конь; Устіянъ Серницкій—конь; Вохлоповскій—три кони; Янъ Котовскій—войтъ Луцкій—конь; Семенъ Бабинскій—два кони; Радошинскій—конь; Яцко Патрыкевичъ—конь; Грицко Сениотичъ—четыре кони; князи Вороницкіе—конь; Гнѣвошовы дѣти Ораньского—конь; панъ Михайло Святковичъ—четыре кони; Федоръ Гнѣвошевичъ—пять коней; Иваницкая Сенковая—конь; Андріасъ Янчинскій—конь; Олехно, Стасъ а Мацко Дегтевы—сами, Богущъ а Иванко Шельбовскій—конь; князь Иванъ

Роговицкій—два кони; Иванъ Яковицкій—
 конь; князь Василей Роговицкій—конь; Ко-
 пытовскій—конь; Щасный Семашковичъ—
 конь; князь Федоръ Роговицкій—конь; Чува-
 товъ—конь; Федоръ Оношковичъ—два кони;
 Суморокъ—конь; Радовицкій—конь; Якимъ—
 шесть коней; Грыцко Янчинскій—два кони;
 Ивашко Яковицкій—конь; Иваницкая Богу-
 шовая—конь; Мацко Ораньскій—самъ ку служ-
 бѣ; Стадницкій—самъ отъ себе и отъ свѣсти
 своее—конь; Ивашко Ключка—конь; панъ
 Сенько Ляховскій—два кони; Мартинъ Пузов-
 скій конь; Петръ а Богданъ Костюшковичи—
 конь; панъ Загоровскій—пять коней; Якимъ
 Вохновичъ—конь; Святоша—конь; Скипо-
 ровъ—конь; Василей Янковичъ Здринси—чо-
 тыри кони; Калишова—конь; Андрей Орань-
 скій—конь; Орисцкій—конь; Сирота Бобиц-
 кій—конь; Богданъ Бобицкій—конь; Васько
 Пузовскій—конь; Воходовскій—конь; Олехно
 Бнягининскій—конь; князь Андрей Михайло-
 вичъ Козѣка—пять коней; Ставецкій—конь;
 Томко Станкевичъ—три кони; Яцко Лѣтын-
 скій—конь; Томко Лисовскій—конь; Петрова
 Радовицкая—конь; Клеведкая—конь; кнегиня
 Ивановая Курцовая—осмь коней; Ивашко Бу-
 ховичъ—конь; панъ Якубъ Монтовтовичъ—
 чотыри кони; панъ Боговитинъ—семь коней;
 Богданъ Семашковичъ—три кони; князь Фе-
 доръ Четвертеньскій—шесть коней; князь
 Иванъ Козѣка—пять коней; панъ Сенько Ко-
 товичъ—два кони; панъ Михайло Котовичъ—
 два кони; панъ Левъ Котовичъ—два кони; панъ
 Михайло Семашковичъ—деветь коней; панъ Фе-
 доръ Гулевичъ—чотыри кони; Петръ Калусов-
 скій—два кони; Тихно Кисель—два кони; панъ
 Богданъ Хребтовичъ—три кони; Кмитовая Дру-
 сина—два кони; Мартинъ Пузовскій—конь;
 князь Андрей Семеновичъ Збаражскій—чотыр-
 надцать коней; Яцко Жабокрицкій—конь.

А такъ мы король на прозьбу сторо-
 ны требующое ласкаве призвавши, тотъ
 пописъ, вышей достаточне выраженный, въ
 сесъ нашъ листъ въ року теперешнемъ
 тысяча шестьсотъ тридцать пятомъ, мѣсеца
 Декабра девятого дня вписавши, а на боль-
 шую повагу печать нашу великого князтва
 Литовского притиснуть розказали есмо. Пи-
 санъ у Варшавѣ. U tego rejestru popisowe-
 go przy pieczęci wielkiej wielkiego księstwa
 Litewskiego, na czerwonej massie wyciśnionej,
 podpisy tak temi słowy: За справою освѣдо-
 ного Альбрехта Станислава Радивиля—кня-
 жати на Олыцѣ и Несвижу, канцлера вели-
 кого князтва Литовского, Пинского, Кгнев-
 ского, Ковельского, Тухольского старосты,
 Францисекъ Долмать Исайковскій—секретарь
 его королевской милости mr. А корректа: ско-
 рикговалъ Кимбаръ. Który to takowy registr
 popisu, za podaniem onego przez wyż wyrażo-
 nego patrona, iest do akt xiąg ziemskich spraw
 wieczystych przyięty u wpisany. Z których u
 ten wypis pod pieczęciami urzędowemi ziem-
 skiemi u z podpisem ręki pisarskiej imć panu
 Kazimierzowi Onoszkowiczowi Jacynie iest wy-
 dan. Pisan ut supra. U tego ekstraktu ziem-
 skiego Połockiego przy dwóch pieczęciach ziem-
 skich wojewodztwa Połockiego, na białej massie
 wyciśnionych, podpis ręki wielmożnego imć
 pana pisarza, po niżej korrekta, a na ostat-
 niey stronicy konkordancya tymi wyraża się
 słowy: Bazyli Rypiński—ziemski wojewodztwa
 Połockiego pisarz. Correxist Załęski; concordat
 cum actis. Który takowy ekstrakt ziemski Po-
 łocki ekstraktu popisu ziemi Wołyńskiej z met-
 ryk wielkiego księstwa Litewskiego wydanego,
 za podaniem onego przez wyż wyrażonego
 patrona do akt, iest do xiąg trybunału głów-
 nego wielkiego księstwa Litewskiego spraw wie-
 czystych przyięty u wpisany.

15. г., *) Юня 30 дня, инд. 2.

Изъ книги № 142, за 1769 г., л. 230.

7. Подтвердительная грамота короля Сигизмунда I-го Яцынѣ Оношковичу на купленную имъ землю
Городище и сѣножати въ Криницахъ, въ Клецкомъ повѣтѣ.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt dziewiętego, miesiąca Augusta siódmego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny w. x. Lit. z wojewodztw, ziem y powiatów w roku terazniejszym tysiąc siedmset sześćdziesiąt dziewiętym obranymi, comparendo personaliter u sądu trybunału głównego w. x. Lit. patron w. i. p. Ludwik Narwoysz — podczaszy Starodubowski, opowiadał, prezentował y ad acta podał ekstrakt autentyczny przywileju confirmationis od najjaśniejszego króla imci Zygmunta pierwszego quondam i. p. Jacynie Onoszkowiczowi na ziemię, Horodyszcze nazwaną, u brata swego imć pana Iwana Onoszkowicza kupioną, w powiecie Kleckim leżącą, danego, expost za najjaśniejszego króla imci Władysława czwartego, w roku tysiąc sześćset trzydziestym piątym, Marca dwunastego dnia z metryk tegoż króla imci Zygmunta pierwszego ekstraktem wydanego et eodem anno, Julii trzydziestego dnia tenże ekstrakt przywileju confirmationis w trybunale głównym w. x. Lit. aktykowany, ad praesens in rem et partem tak imienia ichmość panów Onoszków, seu Onoszkowiczów, jako też imienia ichmość panów Jacynów Onoszkowiczów, czyli Onoszkiewiczów, jako sukcesorów pomienionych ichmość panów Iwana y Jacynu braci inter se rodzonych Onoszkowiczow y jako iednego nierozdzielного imienia, domu, linii, familii y herbu z sobą będących służący

y należący; który podając do akt prosił nas sądu, ażeby toties pomieniony ekstrakt ze wszystką w nim wyrażoną rzeczą był do xiąg trybunału głównego w. x. Lit. spraw wieczystych, na kadencyi Wileńskiej expedyowanych, przyięty y wpisany; jakoż my sąd ony przyjowszy w xięgi wieczyste trybunalskie de verbo ad verbum wpisać pozwolili, którego sonancya, z ruskiego pisma na polskie przekładając, jest takowa.

Владиславъ четвертый, Божою милостью король польскій, великій князь Литовскій, Русскій, Пруссскій, Жомойтскій, Мазовецкій, Ифлянтскій, Смоленскій, Сѣверскій, Черниговскій, а Шведскій, Кюдскій, Вандальскій дѣдичный король. Ознаймуемъ симъ листомъ нашимъ, кому то вѣдати належитъ, прошение было о выданье съ книгъ канцеляріи нашею большое великого князства Литовского sprawy привилею ниже выраженое, которая се въ книгахъ знашла за светобливое памяти короля его милости Жикгимонта першого, продка нашего, теми словы: Жикгимонтъ зъ ласки Божое и далее... Чинимъ явно, хтобы похотѣлъ посмотреть, билъ намъ (чоломъ) бояринъ нашъ Яцына Оношковичъ и повѣдилъ передъ нами, штожъ онъ дей купилъ у брата своего Ивана Оношковича землю Городище и сѣножати до тогожъ Городища въ Криницахъ, въ ловѣтѣ Клецкимъ, еще за отца нашего Казимера, короля его милости, безъ дозволенныхъ листовъ его милости, и листъ дей купчій на то въ себе мѣлъ, ино дей тотъ листъ въ него згн.

*) Въ царствованіи Сигизмунда I-го второй индиктъ былъ 1514, 1529 и 1544 гг.

нулъ въ тотъ часъ, какъ татарове домъ его забрали, а билъ намъ чоломъ, абыхмо то ему подтвердили листомъ нашимъ на вѣчность; и мы зъ ласки наше то учинили, тую куплю его подтверждаемъ симъ листомъ нашимъ вѣчно, ему самому и его женѣ и дѣтемъ ихъ; маеть онъ то держати водлугъ купли своее, а намъ службу земскую съ того служити. И на то дали есѣмо ему сесъ нашъ листъ подъ нашою печатью. Писанъ у Вильни, Іюня тридцатого дня, индиктъ второй. Пр. В. Под. Мир. К. дер. Бря. П. Ив. семъ соп.—А такъ мы король, на просьбу стороны требующое ласкаве призоливши, тую справу вышъ выражоную въ семъ року тысяча шестьсотъ тридцать пятомъ, мѣсеца Марца дванадцатого дня въ сесъ листъ нашъ вписать, а на большую вагу и певность тыхъ речей печать великого князтва Литовского притиснуть рассказали есѣмо. Писанъ у Варшавѣ, панованья королевствъ нашихъ Польского и Шведского четвертого року. U tego autentycznego ekstraktu przywileju confirmationis, przy pieczęci wielkiey wielkiego xięstwa Litewskiego, na czerwoney massie wyciśnionej, podpis ręki i. o. xiążęcia imci Radziwiła—kanclerza wielkiego w. x. Lit., tudzież a latere konnotacya, a na dole przy teyże pieczęci podpis ręki w. i. p.

sekretarza i. k. mości u korrekta tymi wyrażaia się słowy: Альбрехтъ Станиславъ Радивиль—канцлеръ великого князтва Литовского, за справою яснесвѣдоного княжати Альбрехта Станислава Радивиля, княжати на Олыцѣ и Несвижу княжати, канцлера великого князтва Литовского, Кгнѣвского, Пинского, Ковенского, Тухольского старосты, Велюнского, Давговского державцы; Францишекъ Долмать Исайковский—секретарь его королевской милости. Correctum. Ad haec u tegoż ekstraktu in margine suscepta aktykacyi trybunalskiey z podpisami rąk i. ww. i. pp. marszałka u pisarza trybunalskich in haec verba wyrażone: Року тысяча шестьсотъ тридцать пятого, мѣсеца Іюля тридцатого дня тотъ привилей панъ Криштофъ Лосовскій до актъ подалъ. Gabryel Białożor—podkomorzy u deputat Upitski, stta Nowomłyński, jako marszałek mр. Янъ Коленда писарь. Który to takowy ekstrakt przywileju confirmationis, ruthenico idiomate pisany u na jedney stronie arkusza zakończony, ad praesens na polskie pismo przełożony, za podaniem onego przez wyż wyrażonego patrona do akt, iest do xiąg trybunału głównego w. x. Lit. spraw wieczystych w Wilnie expedyowanych przyięty u wpisany.

1536 г. Мая 2-го дня.

Изъ книги № 22, за 1682 г., л. 249.

8. Привилегіи короля Сигисмунда I-го стрѣльцу королевскаго Пунскаго двора Ивану Станилевичу на сѣножать Краковскую съ лѣсомъ, на р. Першайнѣ, въ Пунской волости.

Лѣта отъ naroженья Сына Божого тысяча шестьсотъ осмьдесятъ второго, мѣсеца Мая девятого дня.

Передъ нами судьями головными, на трибуналъ у великомъ князствѣ Литовскомъ зъ воеводствъ, земель и повѣтовъ на рокъ тепе-

решній тысяча шестьсотъ семьдесятъ второй обраными, постановившисе очевисто у суду, панъ Александеръ Естко оповѣдалъ, покладалъ и ку актыкованью подалъ привилей зощлого съ сего свѣта святобливое памети наясвѣйшого короля его милости Жикгимонта первого зощлому съ сего свѣта Яну Станилевичу на речъ въ немъ ниже помененую даный и належачій, просечи, абы тотъ привилей до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ принять, актыкованъ и уписанъ былъ, который уписуючи у книги слово до слова такъ се въ собѣ маеть:

Жикгимонтъ, Божю милостью король польскій, и проч. Билъ намъ чоломъ подданный нашъ стрѣлецъ двора нашего Пуньского Янъ Станилевичъ, съ братомъ своимъ Матѣемъ, и повѣдѣли передъ нами: што дей у въ отца ихъ Станела осьмъ сыновъ есть, а земля подъ ними невеликая, немѣли съ чого службы намъ служить и поживенья собѣ мѣти, а такъ князь Павелъ Алектъ Виленскій, маючи первой того дворъ нашъ Пуне въ себѣ у заставѣ, далъ ему съ братомъ сѣножать у Пуньской волости Краковскую, на рѣцѣ Першайцѣ противъ осочника Пуньского Антона, на особную службу, которую передъ тымъ отъ его милости держали люди Пуньскіе Наркгелъ Завилтовичъ съ братьею своею, а скатерникъ Андрей Тойпинъ, а Станиславъ Нарковичъ Занемонскій — приставъ Дявольскій, а подскарбиное земское пани Богушовое Боговитиновича человекъ Андрей Шляковичъ, и съ тое сѣножати они поклонъ владникомъ Пуньскимъ давали и вронища вси оное сѣножати, подъ которымъ мѣстцемъ мають они то держати, князь Павелъ Алектъ Виленскій у листѣ своемъ и тежъ онъ владникъ его милости Пуньскій Янъ Михновичъ у своемъ листѣ, якъ имъ то подалъ,

достаточно выписали со всимъ, якъ ся оная сѣножать Краковская зъ лѣсомъ, што въ ней прислухаеть, въ собѣ маеть, и велѣлъ ему оттуль службу стрѣлецкую намъ служить, або и службѣ земской коня ставити, самъ на войну ѣздити; на штожъ онъ листъ данину князя Павлову съ подписомъ руки его милости и листъ увязчій владника его Пуньского Яна Михновича передъ нами покладалъ, и билъ намъ чоломъ, абыхмо при той данинѣ князя Павла Алекта Виленского ихъ заховали, и на то дали имъ нашъ листъ. Ино кedyжъ ихъ осьмъ сыновъ и земля отчизная подъ ними мала, а князь Павелъ бачечи ихъ ку службѣ нашей потребныхъ, далъ имъ тую сѣножать вышъ меневую съ лѣсомъ на особную службу. Мы огледавши листъ его милости, на чоломъ битѣе ихъ то вчинили, на то дали имъ сесъ нашъ листъ: нехай они тую сѣножать Краковскую съ лѣсомъ и со всимъ, якъ ся она въ собѣ маеть, на особой службѣ держать въ тыхъ урочищахъ, якъ на листѣ князя Павловомъ и владничомъ есть описано, до воли наше господарское, а съ того мають они службу стрѣлецкую намъ служить, а въ часъ потребный коня оттоль ставити и на службу земскую ѣздити, подле листу князя Павла Алекта Виленского. На што дали есьмо имъ сесъ нашъ листъ. Писанъ у Вильни, подъ лѣта Божого Нарожения тысяча пятьсотъ тридцать шостого, мѣсеца Мая второго дня, индикта девятого. У того привилею при печати его королевское милости подпись руки тыми словы: Михайло — писаръ. Который же тотъ привилей, за поданьемъ оного черезъ особу верху мененую до актъ, есть до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ уписанъ.

1547 г. Апрель 1-го дня.

Изъ книги № 47, за 1702 г., л. 747.

9. Универсалъ короля Сигизмунда Августа князю Огинскому о приготовленіи въ походъ и приказъ, чтобы солдаты не чинили никакихъ притѣсненій Ново-Троцкимъ мѣщанамъ—церковнымъ огородникамъ.

Roku tysiąc siedmsetnego wtórego, miesiąca Decembra dwudziestego wtórego dnia.

Przed nami sędziami głównymi, na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny wtóry obranemi, stanowszy personaliter u sądu patron imć pan Samuel Koreywo—woyski, opowiadał y do akt podał uniwersał nayiaśnieyszego króla iego mości Zygmunta Augusta jaśnie wielmożnym ichmościom panom z Kozielska Ogińskim na rzecz w nim niżej wyrażoną służący y należący, który podając do akt prosił nas sądu, aby ten uniwersał był do xiąg głównego trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany, iakoż ony przyiowski, a wpisując w xięgi, słowo do słowa tak się w sobie ma:

Зигмунтъ Августъ, милостию Божою король польскій и проч. Tobѣ вельможному князю Федору зъ Козельска Огинскому—маршалку великого князства Литовского, каштеляну Виленскому, державцы Могилевскому, старостѣ Гаинскому. Ознаймуемъ твоей милости, ижъ тыхъ часовъ зъ нашихъ Прусь, Сенъ маемы се рушити въ Литовскіе крае до столечного мѣста Виленского, посмотреть его розложенъ, про то сказую вашности, абысь къ нашему прибытью ознаймиль вельможному князю Павлу Ольшанскому, бискупу Виленскому, и брату его воеводѣ Троцкому, зъ ин-

ными панами, Григоримъ Пальчевскимъ—старостою Мецьбовскимъ и Оранскимъ, Иваномъ Горностаемъ, подскарбему земскому а пану Тышкевичу—державцы Радунскому и Бѣлицкому, Августину—войту Виленскому, щобъ до насъ для нѣкоторыхъ радъ зѣхали и спотыкати хотѣли, въ теперешнимъ року мѣсяца Мая петнадцатого дня выбралисе на границу Прускую, либо надъ рѣкою Дубисою насъ пождали, на которой и на иныхъ рѣкахъ и розныхъ переправахъ розказали есьмо то имъ Андрею и Павлу Сапѣжинскому, абы они зъ росказу твоего по всихъ рѣкахъ розныхъ и на иныхъ небезпечныхъ переправахъ, зважа на рѣцѣ Дубисѣ, мостъ безпечный зробити казали и кормъ всякій на певныхъ мейсцахъ для пріѣзду нашего розложили. Тыє твое служебники, которые первой сего листу намъ чоломъ били и жаловалисе на мѣщанъ Новотроицкихъ, ижъ мѣщане Новотроцкіе, намесникъ ихъ Климовичъ примушаетъ и потягаетъ городниковъ церковныхъ, тыхъ Сапѣжисковъ, абы до мѣста Троцкого серебщизны прикладали. Люде сіе вѣчистые, зъ вѣчистыхъ пляцовъ, которые никакого права ихъ не подлежатъ и подлегати своихъ пляцовъ церковныхъ не повинны будутъ, за особливимъ нашимъ листомъ приказанымъ, за которымъ твоя милость абысе у тое уступилъ и тамъ Сапѣжисковъ у кривду не давалъ и драбовъ нашихъ тамъ ставити не позволялъ,

которыхъ передъ собою посылаетъ съ княземъ Брусемъ Корецкимъ, державцою городу Венницкого, до мѣста Троцкого, осмьсотъ есть у нихъ конныхъ приказанныхъ старшину, абы они съ гроша своего справовалисе и ниякой кривды мѣсту не дѣлали, подѣ великимъ караньемъ, прикажите твоя милость имъ дѣло се. Въ Прусахъ у державы, названой Сену, мѣсяца Апрѣля первого дня, нароженія Сына

Божого тысяча пятьсотъ сорокъ сего года. U tego uniwersału, przy pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego, podpisy takowe: Sigismundus Augustus, rex; Валеріанъ — писарь. Który to uniwersał, za podaniem onego przez wyżey wyrażonego patrona, iest do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany.

1548 г. Мая 27-го дня.

Изъ книги № 130, за 1762 г., л. 1005.

10. Подтвердительная грамота короля Сигисмунда Августа боярину Федору Оношковичу на покупное имѣніе Ковпчу, въ Оршанскомъ „уѣздѣ.“

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt wtórego, miesiąca Augusta siódmego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny w wielkim xięstwie Litewskim, z wojewodztw, ziem y powiatów w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym sześćdziesiąt wtórym obranymi, comparendo personaliter w trybunale głównym wielkiego xięstwa Litewskiego patron imć pan Marcin Supiński—rotmistrz powiatu Oszmiańskiego opowiadał, prezentował y w sposob przenosu przy samym oryginale ad acta podał ekstrakt przywileiu confirmationis od nayiaśnieyszego króla imci Zygmunta Augusta, quondam imć panu Fiedorowi Onoszkowiczowi, na rzecz w nim intus wyrażoną danego, expost przed iaśnie wielmożnymi ichmość panami komisarzami w Wilnie produkowanego, deinde w grodzie powiatu Oszmiańskiego aktykowanego, ac ex iisdem actis wydany, adpraesens in rem et partem ichmościów panów Onoszków—sukcessorów onego służący y należący, który

podając do akt prosił nas sądu, ażeby pomieniony ekstrakt ze wszelką w nim ingrossowaną rzeczą był do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany, iakoż my sąd ony przyiwszy w xięgi de verbo ad verbum wpisać pozwoliliśmy, którego tenor sequitur estque talis. Wypis z xiąg grodzkich spraw wieczystych powiatu Oszmiańskiego roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego ósmego, miesiąca Nowembra dwudziestego siódmego dnia. Na urzędzie iego królewskiey mości grodzkim Oszmiańskim, przede mną Tomaszem Lachowickim Czechowiczem—starostą Dziewieniskim, skarbnikiem y podstarościm sądowym powiatu Oszmiańskiego, stanowszy personaliter imć pan Józef Onoszko, opowiadał y do akt podał przywilej od nayiaśnieyszego króla imci Zygmunta Augusta dany w Bogu zesłemu imć panu Theodorowi Onoszkowiczowi, a teraz służący y należący ichmość panom Jozefowi, Andrzejowi y Anto-

ниему Оношkom, braci rodzonym, który upraszał, aby pomieniony przywilej ze wszystką w nim wyrażoną rzeczą był do xiąg grodzkich Oszmiańskich spraw wieczystych przyięty u wpisany; iakoż ony przyiowski, a wpisując w akta de verbo ad verbum tak się w sobie ma, z ruskiego na polskie litery przekładaіаc u tłumaczаc:

Жикгмунть Августъ, Божою милостію король польскій и проч. Ознаймуемъ симъ листомъ нашимъ, што пришовши передъ насъ господара и паны рады наши, при боку нашомъ засѣдаючіе, урожонный Федоръ Оношковичъ— бояринъ нашъ господарскій уѣзду Ошмянского, и повѣдилъ передъ нами, штожъ онъ купилъ вѣчнымъ правомъ имѣньиче, называемое село Ковпча, зъ людьми осѣлыми, зъ ихъ будынками, огородами, полями, сѣножатями, рѣками, рѣчками, пущами, за рѣкою Березиною лежащее, въ присудѣ Богушевскомъ, зъ двома оступами, зъ деревомъ бортнымъ, пчолами и въ томъ селу вшелякими данями грошовыми, пѣнежными и всякими ихъ повинностями, яко здавна тое село въ собѣ мѣло, такъ и теперь маеть, яко стоитъ въ правѣ вѣчистымъ описано, въ границахъ давныхъ, обыходахъ, съ тымъ усимъ продалъ вѣчистымъ правомъ, которое тое право передъ нами повладалъ и читалъ, просечи насъ господара, абыхмо то водлугъ того права оному нашимъ подтвердили листомъ. Мы, господарь, ласкаве склонивши, а на его чолобитѣе то учинили, ему самому, его жонѣ, ихъ дѣтемъ вѣчне утверждаемъ и при моцы заховуемъ, вѣчными часы уживати, продати, замѣнити и куды хочечи тое имѣньиче обернути, яко онъ купилъ у боярина нашего Ивана Быковского— войского Минского, и яко стоитъ описано въ его листахъ купчихъ того села Ковпча, зъ людьми осѣлыми, въ томъ селѣ будучими, и зъ двома оступами, надъ рѣкою Березиною

будучими, купленые за чотыриста копъ грошей личбы Литовское, проданые на вѣчные часы, и зъ тыхъ кгрунтовъ, сѣножати, лѣсовъ вѣчне се зрекли. Зачимъ и мы, господарь, стосуючисе до привилеевъ антецесоровъ нашихъ, вѣчными часы оному Федору Оношковичови подаемъ, увольнивши одъ всихъ подачокъ скарбовыхъ. А такъ мы, господарь, во всемъ утверждаемъ, а для лѣпшого вѣдома и твердости того письма нашего печать нашую притиснути казали и рукою нашою подписали. Писанъ у Вильни, подъ лѣты Божого Нароженья тысеца пятьсотъ сорокъ осьмого, мѣсеца Мая двадцать сегого дня, индыкта осьмого. U tego przywileiu, przy pieczęci wielkiej wielkiego xięstwa Litewskiego, na czerwoney massie wyciśnionej, podpis ręki nayiaśnieyszego króla imci y imć pana marszałka temi słowy: Sigismundus Augustus rex; Горностай маршалокъ и писарь. Ad haec na tymże przywileiu konnotacya y podpisy rąk iaśnie wielmożnych imć panów komissarzów są takowe: Roku tysiąc sześćset czterdziestego trzeciego, miesiąca Septembra siedymnastego dnia, w Wilnie przed nami komissarzami produkował, Piotr Parczewski—biskup Smoleński, Mikołay z Ciechanowca Kiszka—podskarbi wielkiego xięstwa Litewskiego mp. Krzysztof Białożor — marszałek Upitski mp. Kazimierz Horodeński —podkomorzy Witebski mp. Który to takowy przywilej, za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę do akt, iest do xiąg grodzkich Oszmiańskich spraw wieczystych przyięty u wpisany, z których y ten wypis pod pieczęcią urzędową y z podpisem ręki wielmożnego imć pana pisarza ichmościom panom Józefowi, Andrzejowi y Antoniemu Onoszkom iest wydany. Pisan w Miadziole. U tego ekstraktu pieczęć grodzka powiatu Oszmiańskiego, na białey massie wyciśniona, poniżej korrekta, a na ostatniey stronicy konnotacya his exprimuntur ver-

bis: correxit Talewicz mp. Est in actis. Który to takowy ekstrakt przywileiu confirmationis, z ruskiego na polskie pismo exponowanego, za podaniem onego przez wyż wyrażonego patro-

na do akt, iest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych, w Wilnie expedyowanych, przyięty u wpi-

1555 г. Мая 3-го дня.

Изъ книги № 11, за 1671 г., л. 1133.

11. Привилегія королевы Боны данная Пинскому и Кобринскому старостѣ Станиславу Фальчевскому на имѣніе Сельце, или Селець.

Королева Бона, чтобы поощрить къ дальнѣйшей ревностной службѣ Пинскаго и Кобринскаго старосту Фальчевскаго, дарить ему Селецкій дворъ съ волостью и выдаетъ ему какъ настоящую

привилегію, такъ и другихъ двѣ латинскихъ привилегій отъ короля Сигизмунда стараго ей королевѣ Бонѣ на право владѣнія этимъ дворомъ.

Лѣта отъ нароженія Сына Божого тысяча шестьсотъ семьдесятъ первого, мѣсеца Іюля семнадцатаго дня.

Передъ нами судьями головными, на трибуналъ у великомъ князствѣ Литовскомъ зъ воеводствъ, земель и повѣтовъ на рокъ теперешній тысяча шестьсотъ семьдесятъ первый обраными, постановившисе очевисто у суду панъ Андрей Янкевичъ оновѣдалъ, покладалъ и до актъ подалъ экстрактъ, съ канцеляріи большое великого князства Литовского видимусъ свой, за светобливое памети короля его милости Владислава четвертого выданный, на речъ въ томъ экстрактѣ выражоную, его милости пану Томашу-Михалу Букрабѣ взглядомъ старшенства малженского, а паней малжонки его милости, ей милости пани Зофіи Косиловнѣ Букрабиной, яко самой акторцѣ, взглядомъ маетности ее дѣдичное, праву земскому и военной службѣ належачое, въ трактѣ Селецкомъ, въ воеводствѣ Берестейскомъ ле-

жачое, названное Милашевщицна, въ чомъ насъ суду просечи, абы тотъ экстрактъ былъ до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ принять, актыкованъ и уписанъ; который принявши, а уписуючи въ книги, слово до слова такъ се въ собѣ маеть:

Владиславъ четвертый, Божю милостью король польскій, и проч. Ознаймуемъ симъ листомъ нашимъ, кому то вѣдати належитъ, ижъ прошоны есмо были о выданье, съ книгъ канцеляріи нашею большое великого князства Литовского экстрактомъ sprawy нижей выражоное, которая за светобливое памети королевы ее милости Боны такъ се въ собѣ маеть: Бона, Божю милостью. Ознаймуемъ симъ нашимъ листомъ, кому будетъ потреба того вѣдати, або чтучи его слышати, нынѣшнимъ и напотомнымъ людямъ будучимъ, штожъ которое имѣние Сельце, зъ дворомъ и волостями, за датою короля его милости пана а малжонка нашего светое памети, по небощику Щасномъ

Гримайлѣ и по жонѣ его Зохвеи до сего часу держали есьмо и мѣсто тамъ осадили, а такъ маючи особливую бачность и взглядъ на службы старосты нашего Пинского, Кобринского, Клецкого, пана Станислава Фальчевского и малжонку его, панее Барбары Фальковны, которыми ся намъ одъ давныхъ часовъ заховали и теперъ заховываютъ, и впередъ хочечи ихъ ку службамъ нашимъ охотнѣйшими удѣлати, зъ ласки наше за ихъ чолобитѣмъ дали есьмо и симъ листомъ нашимъ даемъ дворъ нашъ Сельце, зъ челядью невольною, зъ быдломъ, зъ мѣстечкомъ и зъ волостью, зъ людьми путными, тяглыми, зъ даньми ихъ медовыми и грошовыми, зъ дяклы, службами и всякими повинностями ихъ, зъ боры, зъ лѣсы, зъ лавы, зъ озеры, зъ рѣками и зъ рѣчками, зъ ставы, зъ млыны, зъ вымелки ихъ, зо всимъ панствомъ, властью, яко се тое имѣнье Селецкое въ собѣ здавна маеть; только шляхту Селецкую, которая се правомъ земскимъ судить и земскую военную службу служить, и тежъ подданые костела и плебана Селецкого въ нашей и потомковъ нашихъ справѣ и владности заховываемъ. А и къ тому тежъ што которые люди и земли тогожъ имѣнья Селецкого дали есьмо зъ ласки наше Корнелю Карлу, въ тое ся они ни въ чемъ не мають вступовать и вжо отъ сего часу и даты сего листу нашего мають они тотъ дворъ Селець, зъ мѣстечкомъ, зъ людьми путными и волостными, и со всеми доходы ихъ и во всимъ навсе, яко тое имѣнье Селецкое въ собѣ се маеть, яко на тотъ часъ къ рукамъ нашимъ отъ его одержано есть, шляхту только и костельное подаванье вынявши, на себе и ку своему пожитку держати, и того уживати, со всимъ навсе, пожитки тамъ собѣ множити, яко найлѣпей розумѣючи, до живо-

товъ ихъ обѣюхъ, самага пана Станислава Фальчевскаго и жоны его панее Барбары Фальковны, якожъ и листы привилѣя два латинскіе, которые мѣли есьмо на тое имѣнье Селецкое отъ короля его милости, пана малжонка нашего светое памети, тые листы дали есьмо до рукъ ихъ и для лѣпшого певности и свѣдома тыхъ всихъ речей дали есьмо тому старостѣ нашему Пинскому, Кобринскому, Клецкому и Городецкому, пану Станиславу Фальчевскому и женѣ его Барбарѣ Фальковнѣ сесъ нашъ листъ зъ нашою печатью и съ подписомъ руки наше. Писанъ у Варшавѣ, подъ лѣто Божого нароженя тысяча пятьсотъ пятьдесятъ пятого, мѣсеца Мая третьего дня. А такъ мы король, на просьбу стороны требующое ласкаве призволивши, тую справу выжей выражоную въ року теперешнимъ тысяча шестьсотъ тридцать девятомъ, мѣсеца Октября двадцать четвертого дня въ сесъ нашъ листъ вписать, а на большую повагу печати великого князства Литовского притиснуть розказали есьмо. Писанъ у Варшавѣ. У того экстракту видимусового печать большая великого князства Литовского, а при той печати подписъ руки тыми словы: Альбрехтъ-Станиславъ Радивилъ—канцлеръ великого князства Литовского, а руки подписъ въ тые слова: Франтишекъ Долмать Усаковский, секретаръ ее королевское милости, и написъ таковой: За справою освѣценого Альбрехта-Станислава Радивила, княжати на Олыцѣ и Несвижу, канцлера великого князства Литовского, Пин., Кнед., Тухольского старосты, также коректа подписаная тыми словы: Скориг. Монtrimовичъ. Который то экстрактъ, за поданьемъ оногo черезъ особу верху мененую, до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ есть принять, актыкованъ и уписанъ.

1560 г. Іюня . . .

Изъ книги № 4, за 1665 г., л. 1261.

12. Листъ короля Сигизмунда Августа о нѣкоторыхъ боярахъ Кричевскаго повѣта и ихъ правахъ.

Лѣта отъ нароженя Сына Божого тысяча шестьсотъ шестьдесятъ пятого, мѣсеца Іюля осьмнадцатого дня.

Передъ нами судьями головными, на трибуналъ у великомъ князствѣ Литовскомъ зъ воеводствъ, земель и повѣтовъ на рокъ теперешній тысяча шестьсотъ шестьдесятъ пятый обраными, постановившице очевисто у суду панъ Янъ Вроблевскій подалъ до актъ листъ светое памяти наяснѣйшаго короля его милости Жикгимонта Августа, въ справѣ особъ нижей мененыхъ, до его милости пана Андрея Богдановича Шолухи, на ончасъ державцы Кричевскаго выданныхъ, просячи, абы тотъ листъ до книгъ головныхъ трибунальныхъ, актикованъ и уписанъ былъ; который уписуючи у книги, што се зъ него вычитать могло, слово до слова такъ се въ собѣ маеть:

Жикгимонтъ Августъ, Божью милостью король польскій и проч. Державцѣ Кричевскому пану Андрею Богдановичу Шолусѣ. Пріѣздили до насъ бояре наши Волчаскіе, Іосифъ а Романъ Ботвиневичи, Романъ Каша, съ братьею своею Жданомъ и Михаломъ Вацурами Косцюшковичи, а Митко а Богданъ и Дешко Сватковичи съ братьею ихъ Семеномъ а Матвѣемъ Попелями о томъ, ижъ што перво сего они за жалобою подданныхъ нашихъ всее волости Кричевское, съ розказанья нашего господарского на дворѣ нашомъ передъ врадными нашими дворными мѣли справу и люде ихъ боярскіе, которые они выслужили на продахъ нашихъ, тожъ на насъ господару, пос-

поль зъ ними повинни были на замку Кричевскомъ кликати, стеречи и подводы подъ войска и гонцы давати, и они, што предъ тымъ того не было выставили дванадцать свѣдковъ, то есть волостей Могилевскихъ шесть чоловѣковъ, зъ волости Мстиславской шесть чоловѣковъ, которые свѣдомы, а такъ мы на выслуханье того свѣдѣцтва отослали поставити свѣдковъ предъ тобою; ино ты выслухавши того свѣдѣцтва до насъ и всю тую справу на вырокъ нашъ господарскій отослалъ, и обоя сторона року отъ тебе зложеного пильновали и на выписѣ съ книгъ твоихъ оказало се: же тые свѣдки передъ тобою незгодне своимъ свѣдѣцвомъ были, и мы порозумѣвши тому, ижъ речъ не есть подданныхъ нашихъ, але земская и власна наша господарская, а ижъ тежъ на нѣкоторыхъ замцахъ Украинскихъ зо всихъ тыхъ повинностей подданные боярскіе не выламуютъ се, которые отданы тыхъ же волостей, прото есьмо такъ постановили, што ся дотычетъ тыхъ вышей менованныхъ бояръ, то есть Ботвиневъ, Кашъ, Костюшковъ, Волчаскихъ и Сватковичовъ, выслуги предковъ ихъ еще за Казимера короля и за Александра, то одложили есьмо на вывѣданье посланцовъ нашихъ, которые для постановенья пожитковъ скарбу нашего посланы тамъ будутъ, и не мають подданные наши ихъ людей давно выслужонныхъ ку повинности тыхъ примушати до вывѣданья одъ посланцовъ нашихъ. А вгды посланцы наши тамъ будутъ и окажетъ ли се то зъ вывѣданья ихъ, же люде оныхъ бояръ

въ повинности передъ тымъ сполне зъ ними были, тогда и теперъ посполъ зъ ними, подданными нашими, тую всю повинность ку замку нашему полнити мають, по первому. Нижли што се дотычетъ инныхъ всихъ бояръ, которые на выслузѣ сѣдять, за отца нашего и за насъ господаря, и хотяжъ бы и пустовщизны волостные выслужили и людми осадили, таковыи вси люди ихъ той повинности замковой досыть чинить мають и тебѣ о томъ вѣдаючи, тымъ бояромъ нашимъ помененымъ зъ давности

утверженнымъ ни въ чемъ права не нарушать, яко вижей листомъ нашимъ описано. Писанъ въ Вильнѣ лѣта отъ нароженья Божого тысяча пятьсотъ шестьдесятого, мѣсяца Іюня. У того листу при печати подпись руки тыми словы: Остафей—маршалокъ и писарь. Который же тотъ листъ, за поданьемъ оного до актъ черезъ особу верху мененую, што могло зъ него вычитатьъ, есть до книгъ головныхъ трибунальныхъ уписано.

1565 г. Декабря 1-го дня.

Изъ книги № 72, за 1722 г., л. 204б.

13. Привилегія короля Сигизмунда Августа королевскимъ дворянамъ Ивану, Григорію, Федору и Василию Семеновичамъ Тереховичамъ на право ловли рыбы въ Евейскомъ (нынѣ Евьевскомъ) озерѣ и въ Брожалъскомъ прудѣ.

Roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego wtórego, miesiąca Augusta trzydziestego pierwszego dnia.

Przed nami sędziami głównymi, na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny dwudziesty wtóry obranemi, comparens personaliter u sądu patron imć pan Jan Kaczanowski—praesentował y do akt xiąg głównych trybunalnych spraw wieczystych podał kopiią autentyczną polskiemі literami z trybunalskiego Wileńskiego ekstraktu ruskiemi literami pisanego przywileiu najasniejszego króla imci Zygmunta Augusta, na rzecz w nim wyrażoną zeszlým ichmościom panom Janowi, Hrehoremu, Theodorowi y Bazylemu Terechowiczom danego, a teraz w Bogu

wielebnemu imci oycu Eufemiemi Własowiczowi—namiesnikowi y wszystkim ichmość oycom bazylianom Wileńskim Święto-Duskim y zakonnikom monastyru Jewieńskiego, także bractwu Wileńskiemu należącego, prosząc, aby ta kopia do xiąg głównych trybunalnych spraw wieczystych przyięta y wpisana była. Jakoż my sąd przyiowski do xiąg wpisać rozkazaliśmy, którą wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma.

Выписъ съ книгъ головныхъ трибунальныхъ, у Вильни отправованныхъ. Лѣта одъ нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ двадцать сего, мѣсяца Іюля пятого дня. Передъ нами судьями головными, на трибуналь у великомъ князствѣ Литовскомъ зъ воеводствъ, земь и повѣтовъ на рокъ теперешній тысяча

шестьсотъ двадцать семь обранныхъ, поставившихся очевидно земенинъ Троцкій и повѣту Лидскаго панъ Александеръ Пурминъ — оповѣдалъ и ку актыкованью покладалъ привилей святобливое памети короля его милости Жигимунта Августа, належацій особамъ въ немъ помененымъ, который привилей передъ нами положивши, просилъ, абы до книгъ головныхъ трибунальныхъ былъ вписанъ. Мы судъ, того привилею оглядавши и читаного выслухавши, дали есмы его до книгъ вписать, и вписуючи слово до слова такъ се въ собѣ маеть: Жигимунтъ Аугустъ, Божею милостию король польскій, великій князь Литовскій и проч. и проч. Ознаймуемъ симъ нашимъ (листомъ) нынѣшнимъ и напотомъ будучимъ, кому будетъ потреба того вѣдати. Били намъ чоломъ дворане наши Иванъ, Григорей, Федоръ и Василій Семеновичи Тереховича о томъ, штожъ дей завжды зъ стародавна зъ двора ихъ Вьевейскаго вступъ въ озеро наше Вьевейское, подъ тымъ дворомъ ихъ Вьевейскимъ лежащее, бывалъ и его такъ зъ неводомъ, подволокомъ, тригубицами, обороми и всякими иными приправами зимѣ и лѣтѣ и скрыня дей на рыбы въ томъ озерѣ въ Вьевейскомъ противъ двора ихъ и предковъ ихъ завжды бывала, которого дей вступу предковъ ихъ и они сами ажъ до сего часу спокойно уживали; а къ тому дей до того имѣнья ихъ прудъ зъ млыномъ на рѣцѣ Брожолѣ есть, который прудъ ихъ заливоекъ свой маеть ажъ подъ самое село нашего двора Брожольскаго Вилюнискаго, подъ самыя плоты огородовъ нашихъ Вилюнискихъ подданныхъ, и николи дей въ томъ заливку перешкоды нѣкое не мѣвали и рыбъ подданные наши Вилюнискіе въ томъ заливку прудовомъ по самый мостъ на рѣцѣ Брожолѣ, подъ селомъ ихъ на дорогѣ Троцкой, не ловили, а тѣми дей часы подданные наши села нашего Вьевейскаго, безъ вѣдома

для чого скрыню ихъ въ томъ озерѣ повернули, а вступу и ловенья рыбъ въ озеро наше Вьевейское заборонили, а Вилунищане своевольне въ томъ заливку ихъ прудовомъ рыбъ собѣ ловити почали, почавши одъ того мосту, ажъ до островка, и били намъ челомъ, абыхмо ихъ при стародавномъ вступѣ въ томъ озерѣ Вьевейскомъ и въ томъ заливку прудовомъ zostавили, а ловенья рыбъ подданнымъ нашимъ Вилунискимъ въ томъ заливку ихъ заборонили. Якожъ и его милость панъ воевода Троцкій, гетманъ найвысшій великаго княства Литовскаго — староста Мозырскій, державца Лидскій и Сумилискій, панъ Миколай Юрьевичъ Радивиль, за ними насъ жедаль, абыхмо ихъ при стародавномъ вступѣ въ томъ озерѣ Вьевейскомъ и при заливку ихъ стародавномъ пруда Брожольскаго заховали и листомъ нашимъ то имъ утвердили, повѣдаючи, ижъ его милость самъ то вѣдомъ, ижъ подданные наши селъ Вилюнишскаго и Вьевейскаго упоромъ ихъ зъ вступу и до того озера Вьевя и заливку ихъ прудового вытискають и рыбу своевольне ловять. На што его милость слугъ своихъ высылалъ и тую вѣдомость одъ людей певныхъ взялъ, ижъ упоромъ своимъ, ничего до того не маючи, имъ перешкоду чинять, а предки дей ихъ того спокойно уживали и панъ дей Иванъ Андреевичъ — подскарбій дворный, спокойно того вступу въ озеро Вьевью и заливку прудового Брожольскаго завжды уживалъ. Ино мы, зъ ласки наше господарское, на жеданье и причину его милости пана воеводы Троцкого, такъ тежъ маючи у себе на бачности вѣрные и пыльные послуги дворянъ нашихъ Тереховичовъ, и на то маючи взглядъ, абы никто на власности своей не шкодовалъ, тотъ вступъ въ озеро наше Вьевейское зо всякимъ ловеньемъ рыбъ, неводомъ, подволокомъ, обороми, тригубицами и всякими иными припра-

вами, зимою и лѣтомъ, и вольное будованье скрынн въ томъ же озерѣ, такъ тежъ заливовъ пруда ихъ Брожольскаго, подъ самыя плоты огородовъ подданныхъ нашихъ села нашего Вилунискаго, имъ признавши, при Тереховичахъ, самихъ и при потомкахъ ихъ, держачихъ того имѣнья Вьевейскаго, zostавуемъ, и имъ того вѣчными часы подтверждаемъ, а подданнымъ нашимъ Вьевеницкимъ и Вилунижскимъ и державцомъ Брожольскимъ того вступу въ озеро наше Вьеве и въ заливовъ пруда ихъ Брожольскаго, по самыя плоты огородовъ подданныхъ нашихъ Вилунискихъ, не боровили и не вступалися, и рыбъ въ томъ заливку ихъ не ловили и езовъ не забивали ажъ по самый мостъ на рѣцѣ Брожолѣ, подъ селомъ ихъ на дорожѣ Троцкой, вѣчными часы. И на то дали есмы сесь нашъ листъ зъ нашою печатью и зъ подписомъ руки нашей господарской. Писанъ у Вильни, лѣта Божого нароженья тысяча пятьсотъ шестьдесятъ пятого, мѣсеца Декабря первого дня. У того привилею, на паргаминѣ писаного, печать великого князства Литовского притиснена одна, а подписъ рукою тыми словы: Sigismundus Augustus Rex. Миколай Нарушевичъ—писарь, секретарь господарскій. Который тотъ привилей есть до книгъ головныхъ трибунальных вписанъ, зъ которыхъ и сесь выписъ подъ печатью земскою воеводства Виленского ихъ милостямъ оцѣмъ законникомъ Виленскимъ церкви Святого Духа есть выданъ. Писанъ

у Вильни. У тей копії подписы рѣк такъ іаśnie wielmożnego imię pana marszałka trybunalskiego, iako у wielmożnych ichmościów panów deputatów tymi wyrażają się słowy: Zenowicz Stefan Stanisław—marszałek trybunalski. Jan Kolenda—pisarz ziemski Wileński. Alexander Hołownia—deputat Wileński. Jan Narbut—sędzia ziemski у deputat Lidzki. Józeph Bychowiec—deputat wojewodztwa Trockiego. Gnoiński Jan—deputat Grodzieński. Andrzej Kimbar—deputat Braśławski. Umiastowski Michał—podstoli у deputat Upitski. Jan Dzierżyński—deputat Witebski. Władysław Kaleczycki—deputat Brzeski. Stefan Grodzieński—deputat Orszański. Jan Kunciewicz—podkomorzy у deputat Mozyrski. Skorygował Bryndza. Przypisek zaś jaśnie wielmożnego imię xiędza metropolity Kiiowskiego na tей kopії przywileiu króla imci Zygmunta Augusta takowy. Takową kopią, z dokumentów autentycznych w skarbcu zostających wypisaną, potrzebującym oycóm bazylianom Wileńskim Świętego Ducha у Jewieńskim dać rozkazawszy, dla dania wiary przy pieczęci podpisuję się. W Kiiowie, dnia siódmego Marca, anno tysiąc siedmsetnego ósmnastego. Joasaph Krokowski—metropolita Kiiowski у całej Rusi, manu propria. Która to kopia przywileiu, za podaniem oney przez wyż wyrażonego patrona do akt, iest do xiąg głównych trybunalnych spraw wieczystych przyięta у wpisana.

1568 г. Апрель 14-го дня.

Изъ книги № 168, за 1784 г., стр. 137.

14. Привилегія короля Сигисмунда Августа Жмудскому старостѣ Ивану Геронимовичу Ходкевичу на право пользованія по закладной Ковенскимъ замкомъ и землями къ нему принадлежащими.

Roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt czwartego, miesiąca Augusta szóstego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny w wielkim xięstwie Litewskim z wojewodztw, ziem y powiatów w roku terazniejszym obranemi y aktualnie w mieście iego król. mei zasiadającemi y sądzącemi, stawiając obecnie patron w. i. p. Adam Rupeyko—łowczy xięstwa Żmudzkiego, ekstrakt przywileju, w roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt czwartym z metryk kancelaryi Litewskiej wydany, na rzecz we srzedzinie dostatecznie opisana, do akt podał, którego wyraz taki: Stanisław August, z Bożej łaski król Polski etc. Oznajmujemy tym listem ekstraktem naszym, komu to wiedzieć należy, iż w xięgach metryk kancelaryi naszej wielkiej wielkiego xięstwa Litewskiego znajduje się przywilej, panu Janu Jaronimowicz Chodkiewicz—starostie Żomoytskomu, na Kowno za nayiaśnieyszego predecessora, króla imci Polskiego y wielkiego xiążęcia Litewskiego Zygmunta Augusta, w roku tysiąc pięćset sześćdziesiąt ósmym, miesiąca Apryla czternastego dnia dany, y suplikowano nam iest przez panów rad y urzędników, przy boku naszym rezydujących, abyśmy ten przywilej z tychże ksiąg metryki kancelaryi naszej wielkiej w xięstwie Litewskim per extractum authentice wydać pozwolili, który słowo do słowa, z ruskiego wypisując, tak się w sobie ma. Жигимонтъ Августъ и проч. Ознаймуемъ симъ нашимъ листомъ, што которое староство Ковенское, замокъ зъ мѣстомъ и зъ

волостию, къ нему прислухающею, перво сего zostawili есьмо маршалку нашему князю Ярославу Матѳеевичу у двоухъ тысячахъ копахъ грошей Литовское личбы, въ которой сумѣ малжонка князя Ярослава . . . . . *), по зейстью его зъ сего свѣта, тотъ замокъ зъ мѣстомъ, зъ волостию и теперь держить, а дворъ нашъ Румшишки зъ мѣстечкомъ и зъ волостию также обычаемъ заставнымъ естъ заведенъ хоружому Ковенскому Яну Выдрѣ, а дворанину нашему Балтазару Раецкому у троухъ тысячахъ копахъ грошей также личбы Литовское; ино мы дозволили и симъ листомъ нашимъ дозволяемъ старостѣ Жомойтскому, маршалку земскому великого княства Литовского, администратору и гетману земли Лифлянтское, державцы Плотельскому и Тельшовскому пану Яну Яронимовичу Ходкевичу, замокъ Ковенскій зъ мѣстомъ и волостию къ нему прислухающею, у малжонки князя Ярославовы у двоухъ тысячахъ копахъ грошей, а дворъ Румшишки зъ мѣстечкомъ и зъ волостию, у Яна Выдры а въ Балтазара Раецкаго у троухъ тысячахъ копахъ грошей окупивши, держати, собѣ одъ тое суммы пети тысячей копъ грошей платовъ и доходовъ нашихъ тамошнихъ Ковенскихъ и Румшискихъ на каждый годъ, пока его милости тая сумма одъ насъ оддана будетъ, по петисотъ копъ грошей беручи, а остатокъ тыхъ платовъ до скарбу нашего отдаючи и

*) Въ подлинникѣ пропускъ.

личбу чинечи, по тому, якъ перво князь Ярославъ и пани малжонка его зъ чиншовъ волости Ковенское по двѣстѣ копъ грошей, а Янъ Быдра и Балтазаръ Раецкій зъ платовъ Румшискихъ также на годъ по триста копъ грошей собѣ интересы одъ тыхъ пѣнезей бирали, остатоѣ тыхъ пѣнезей до скарбу нашего давали и личбу чинили; нижи гдыбыхмо розказали пану старостѣ тую сумму пять тысячи копъ грошей оддати, тогда его милость безъ року тую сумму принять повиненъ будетъ и вжо по одданью тое суммы пѣнезей пяти тысячей копъ грошей, оное петисотъ копъ грошей его милость брати не маеть, одно тое староство Ковенское, замокъ зъ мѣстомъ и зъ волостию къ нему прислухаючою и дворъ нашъ Румшискій зъ мѣстечкомъ и волостию тамошнею одъ насъ до живота своего держати маеть, вси платы одтолъ приходячіе до скарбу нашего отдаючи и личбу чинечи, а на себе ку пожитку своему только доходы на врадъ тамошній водлугъ постановенья нашего беручи. И на то есмы пану старостѣ Жомойтскому дали сесь нашъ листъ, рукою нашою господарскою подписавши, зъ нашою печатю. Писанъ въ Кнышинѣ, лѣта Божого нароженья тысяча пятьсотъ шестьдесятъ осьмого, мѣсеца Априля чотырнадцатого дня. Подпись руки господарское. My tedy król, do pomienionej supliki łaskawie się skłoniwszy, zwyż wyrażony przywilej z xiąg przerweczonych metryki kancelaryi naszej wielkiej w.

x. Lit. ekstraktem stronie potrzebujacej wydać y dla większej wagi pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w kancelaryi naszej wielkiego xięstwa Litewskiego, dnia czwartego miesiąca Augusta, roku Pańskiego tysiąc siedmset ośmdziesiąt czwartego, panowania naszego dwódziesiątego roku. U tego przywileju przy wyciśnionej pieczęci kancelaryi mnieyszej wielkiego xięstwa Litewskiego podpisanie się i. w. podkanclerzego Litewskiego y metrykanta, oraz adnotacye na tym przywileju zapisane tymi wyrażając się słowy: Joachim Chreptowicz—podkanclerzy wielkiego xięstwa Litewskiego. Za sprawą jaśnie wielmożnego imci pana Joachima na Szczorsach, Ziembinie y Wiszniewie hrabi Littawora Chreptowicza—podkanclerzego wielkiego xięstwa Litewskiego, sądowego Orszańskiego, Żosłańskiego etc. starosty. Felix Szubert—metrykant Litewski *mp.* Extrakt przywileju panu Яну Яровимовичу Ходкевичу, старостѣ Жомойтскому, на староство Ковенское, в року тysiącznym pięćsetnym sześćdziesiątym ósmym danego.

Ктóry то экстрактъ приwилеiu, датą wyż wyrażoną z kancelaryi metryk wielkiego xięstwa Litewskiego wydany, за podaniem onego przez wyż wyrażonego patrona wielmożного imci pana Adama Rupeykę—łowczego xięstwa Żmudzkiego do akt, iest do xiąg trybunalnych głównych wielkiego xięstwa Litewskiego przyięty y wpisany.

1569 г. Ноября 5-го дня.

Изъ книги № 185, за 1795—1797 г., л. 457.

15. Привилегія короля Сигисмунда Августа Борисовичамъ, думнымъ землянамъ Слонимскаго повѣта, на право дворянства.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt siódmego, miesiąca Marca dwudziestego trzeciego dnia.

Przed aktami trybunalskiemi w imieniu y powadze Jego Imperatorskiey Mości, samowładnącego wszech Rosyą, stawiając osobiście i. pp. Leon y Gabryel Borysowicze, bracia między sobą stryieczni, widymus przywileju króla Polskiego Zygmunta Augusta, z xiąg ziemskich wojewodztwa Nowogrodzkiego sobie wydany y służący, do akt podali, który co do słowa w też akta wpisując temi się wyraża słowy. *Widymus* z xiąg ziemskich wojewodztwa Nowogrodzkiego, roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt szóstego, miesiąca Oktobra dwudziestego szóstego dnia novi styli. Przed aktami ziemskimi wojewodztwa Nowogrodzkiego stawiając osobiście imć pan Jakub Borysowicz, pismo pod tytułem: przywilej, na pergaminie po Rusku pisany, przy kopii polskiej, imć panom Borysowiczom służące, ad acta podał, którego treść takowa:

Жигмонтъ Августъ, зъ Божой милости король Польскій, Великій князь Литовскій и проч. Ознаймуемъ всимъ симъ листомъ нашимъ, нинѣйшнимъ и на потомъ будочого вѣку людямъ, кому о томъ вѣдать будетъ належало, поневажъ приѣхали до насъ господаря наше думные земляне повѣту Слонимскаго Ленець Ивановичъ, Марко Климовичъ, Василій Борисовичъ, Петръ Ходоровичъ, повѣдаючи, ижъ они зъ предковъ своихъ суть земляне, однакъ

за примушеньемъ по пригодѣ чиншъ давать мусять, що и въ регестрахъ нашихъ скарбовыхъ есть вписано; и били намъ чоломъ, абыхмо на выводъ шляхецтва имъ дали. За которымъ чолобитьемъ листъ до воеводы Виленского, канцлера великого князства Литовского и Мозырского, на ончасъ будучого воеводы Троцкого, гетмана найвышшого великого князства Литовского, пана Миколая Юрія Радивиля листъ нашъ писати велѣли, абы его милость того выводу шляхецтва ихъ послуhalъ у хоружого и землянъ Слонимскихъ, если же они зъ предковъ своихъ земляне шляхта, одпыталъ и пильно достатечне вывѣданье коло того вывѣдалъ и намъ тую справу далъ на письмѣ; бо они покладали передъ нами выпись зъ книгъ пана воеводы Виленского, у которомъ описуетъ, ижъ его милость на ончасъ, яко гетманъ найвышшій, будучи въ войску нашимъ подъ Таурузомъ замкомъ, коло того опытъ и вывѣданіе чинити поручилъ хоружому нашему, на ончасъ дворному, а теперешнему судьи земскому войсковому Григору Рохожову, хоружому Новгородскому Ивану Харитоновичу, хоружому Берестеньскому Бердею Криштовскому. *Вывѣданье шляхецтва ихъ:* Земляне наше повѣту Слонимского, люди добрые, шляхта, Миколай Станкевичъ Проствиловичъ а Богущъ Машковичъ Проствиловичъ тыми словы зезнавали, ижъ предкове ихъ были Проствилы, а пять рожонные братья на роду шляхецкого зъ Проствила вышли, два

сыны Станько и Анисько, зъ Станька вышовъ сынъ Миколай, а зъ Миколая онъ сынъ его Богущъ, а тые Ленецъ Ивановичъ, Марко Климовичъ, Василий Борисовичъ и Петръ Ходоровичъ зъ Проствиловичовъ роженного брата Ивана пошли и суть стрычныи имъ братья. На той же часъ землянинъ нашъ панъ Войтъховичъ Квинта зезнававъ, ижъ тые земьяне отцу его Войтъху Квинтѣ кривная братья и одного зъ нимъ гербу, тогда зъ нимъ посполу службу земскую служивали. Такимъ обычаемъ и хоружій Слонимскій Михалъ Соколовскій повѣдалъ, ижъ тые земьяне зъ продковъ его хоружихъ Слонимскихъ, такъ и за хоружства его посполу зъ иншими земьяны повѣту Слонимского зъ шляхтою службу земскую военную служивали. На остатокъ тыхъ недавно минувшихъ часовъ, будучи намъ господарю у двору нашего, войсковый самъ панъ воевода Виленскій намъ справу давалъ, ижъ тежъ его милость потомъ не тылько зъ тыхъ же выжей помененныхъ земьянъ Проствиловичовъ, лечъ и зъ иншими земьяны шляхтою, людьми добрыми, старожитными, коло того шляхецтва ихъ опытъ, достаточное вывѣданье чинилъ, зъ которого того опыту ясно се то передъ ними показало, ижъ они зъ родовъ своихъ суть шляхтою, тые земьяне. По таковымъ певнымъ достаточнымъ вывѣданью, одъ плаценья ими чиншу до скарбу нашего господарского земского вывольняемъ, во великомъ князствѣ Литовскомъ права, свободы, вольности, тытулы, заволање шляхецкое привлащаемъ, постерегаючи, бы вольности, права, свободъ шляхецкихъ овшемъ въ цѣлости непорушовой захованы были, а до того и тыхъ выжей помененныхъ земьянъ нашихъ Слонимскихъ Ленеца Марка Климовича, Василя Борисовича, Петра Ходоровича и всихъ за таковымъ певнымъ доводомъ, достаточнымъ яснымъ выводомъ ихъ шляхецтва своего, зъ ласки нашей господарской, одъ

плаценья чиншу до скарбу нашего земского вывольнили и зверхностью нашей господарской при шляхецтвѣ ихъ зоставуючи, даруемъ и даемъ имъ самимъ и потомкомъ ихъ права, свободы, вольности заровно ве сполокъ зъ иншою шляхтою и рыцерствомъ паньства нашего въ коронѣ Польской и въ великомъ князствѣ Литовскомъ уживати и зъ нихъ же веселити мають вѣчными часы. При томъ старостѣ Слонимскому пану Григорию Воловичу и напотымъ будучимъ старостомъ нашимъ Слонимскимъ приказуемъ, абы есте о томъ вѣдаючи, зъ тыхъ земьянъ и потомковъ ихъ чиншу до скарбу нашего не правили и никакой трудности имъ въ томъ не задавали, але се къ нимъ и потомкомъ ихъ водлѣ того листу нашего господарского заховали вѣчными часы. И на тое далисьмы тымъ выжъ выражонымъ шляхтѣ, урожонымъ земьяномъ нашимъ повѣту Слонимского и сей листъ нашъ, подписавши власною рукою нашою господарскою, до которого сего привилею на твердость того печать привѣсити розказали есьмо. Писанъ у Люблинѣ, лѣта Божія отъ нароженья тысяча пятьсотъ шестьдесятъ девятого, мѣсяца Новембра пятого дня, панованья нашего 21^а. U tego piśma podpis króla ięgomości, przy zawieszoney na massie czerwoney pieczęci, oraz podpis sekretarza, iako też suscepta aktykacyi na boku onego zapisana tak się wyrażaia: Sigismundus rex Poloniae. Bazyli Drewiński—iego królewskiej mości pieczęci wielkiej wielkiego xięstwa Litewskiego sekretarz, manu propria. Roku tysiąc sześćset siedmdziesiątego, miesiąca Junii dziewiątego dnia, ten przywilej przez pana Stefana Doneyka na rokach do akt iest podany. Jan Kiersnowski—sędzia, Jan Korsak—podsędek, Jerzy Protasowicz—pisarz m. p. Który przywilej, po podaniu onego przez osobę wyż rzeczoną do akt, iest do xiąg ziemskich spraw wieczystych wojewodztwa Nowogrodz-

klego przyięty y wpisany, z których y ten widymus w roku terazniejszym tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt siódmym, miesiąca Marca dzień wiatęgo novi styli dnia pod pieczęcią urzędową ziemską weiewodztwa Nowogrodzkiego stronie potrzebuiący jest wydan. U tego widymusu, na dwóch arkuszach pisanego, karmazynowym iedwabiem sposzytego, przy wyciśnioney urzędowej ziemskiej weiewodztwa Nowo-

grodzkiego pieczęci podpis regenta, poniżej adnotata tak się wyrażają: Zgodno z xiegami: Tadeusz Czeczot—regent ziemski weiewodztwa Nowogrodzkiego. Widymus przywileiu Borysowiczom służącego. Który to takowy widymus przywileju, za podaniem onego przez wyż wyrażone osoby do akt, jest do xiąg trybunalskich przyięty y wpisany.

1580 г. Декабря 8-го дня.

Изъ книги № 152, за 1776 г., л. 18—33.

16. Привилегія короля Стефана Баторія мѣстечку Липску на Магдебургское право, съ подтвержденіемъ оной послѣдующими королями.

Roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt szóstego, miesiąca Maja siedmnastego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny wielkiego xięstwa Litewskiego z weiewodztw y powiatów, w roku terazniejszym obranemi y aktualnie w mieście jego królewskiej mości Grodnie zasiadającemi, stanowszy osobiście u sądu patron wielmożny iego mość pan Krysztof Lichodziejewski—strażnik weiewodztwa Mińskiego, przywilej konfirmacyiny, od najjaśniejszego króla jego mości Polskiego Augusta trzeciego miastu Lipskowi, w ekonomii Grodzieńskiej będącemu, dany, służyący y należący, opowiadał, prezentował y do akt podał, który podając, prosił nas sądu, aby wysz rzeczony przywilej konfirmacyiny ze wszelką w nim zawartą rzeczą był do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany. Jakoż my sąd ony przyiowski w xięgi trybunalskie wieczyste

de verbo ad verbum wpisać zleciliśmy, którego tenor sequitur talis.

August Trzeci, z Bożej łaski król Polski, wielki xiąże Litewski etc. Oznaymuujemy tym listem confirmationis przywilejem naszym wszem wobec y każdemu z osobna, komu o tym wiedzieć należy, na wieczne czasy pisanym y danym, iż przez panów rad y urzędników przy boku naszym rezydujących przełożona nam jest płaczliwa suplika od sławetnych Franciszka Bartoszewicza—burmistrza, Jana Małaszkiewicza, Franciszka Olszewskiego, rayców, Antoniego Złobika, Andrzeja Trochimowicza, Jana Olszewskiego—ławników miasta naszego Lipska, w ekonomii Grodzieńskiej, w leśnictwie Nowodworskim leżącego, mieszczan przysięgłych, urzędników sądowych podpisana, imieniem urodzonego wóyty y całego pospółstwa tegoż miasta naszego Lipska podana, przez którą supplikę referując się do manifestu, w roku

tysiąc sześćset dziesiątym, miesiąca Maja trzynastego dnia przez antecessorów swych, mieszczan Lipskich, do xiąg grodzkich Grodzieńskich zaniesionego, jako onym oryginalne przywileja nadań różnych temuż miastu od nayjaśniejszych antecessorów naszych, praecipue królów ichmościów Zygmunta Augusta, Stefana Batorego y Zygmunta Trzeciego łaskawie konferowane, u jednego z mieszczan w domu zgorzeli; a za pokładaniem takowego manifestu przy wyjętych z xiąg kancelaryi ekstraktami przywilejów na instancją panów rad wprzód od nayjaśniejszego Zygmunta Trzeciego, potem od nayjaśniejszych Władysława Czwartego, Jana Kazimierza, Jana Trzeciego y pana oycy naszego Augusta wtorego, królów Polskich y wielkich xiążąt Litewskich, antecessorów naszych, tych ekstraktów, jakoby same oryginały były, ejusdem valore confirmationem otrzymali, dopiero gdy onym powtóre też ekstrakta vidimatim wyjęte de confirmationis originalia privilegia zwysz mianowanych nayjaśniejszych antecessorów naszych w roku tysiąc siedmset trzydziestym siódmym, miesiąca Septembra dwudziestego pierwszego dnia, w sam dzień świętego Mateusza Apostoła, po nabożeństwie przez oddalenie się wielebnego xiędza Sawaścianowicza—plebana Lipskiego od plebanii y kościoła, w tym że kościele nie wiedzieć z jakich przyczyn pokazawszy się ze śródka ogień, w którym zwysz mianowane et originalia confirmationis privilegia y wszystkie swoje Magdeburskie akta różnych szlacheckich y mieyskich tranzakcyi, także dekretów sądowych w deponowaniu mieli, wszystko pospołu z kościołem in favillam poszło, tak, iż żadnego ratunku kościołowi, ani też aktom swym dać nie mogli. Na dowód czego, o tak przypadkowy y nieszczęśliwy casus produkując, in tempore zaniesiony manifest sub eodem actu et data roku tysiącznego siedmsetnego trzydzie-

stego siódmego na dniu trzydziestym Septembra, do tychże xiąg grodzkich Grodzieńskich ingrossowany, supplikowali do nas króla, abyśmy im tak ten zwysz wyrażony manifest wypisem z xiąg wyjęty, iako też wszystkie ekstrakta listów, przywilejów antecessorów naszych, iakiein actis wynaleźć mogli, których oryginały pogorzały, a z xiąg kancelaryi naszej metryk wielkiego xięstwa Litewskiego są wydane, do terazniejszego confirmationis przywileju naszego od słowa do słowa wpisać rozkazawszy, approbowali, przy mocy zupełney wiecznemi czasy, jakoby same oryginały byli, zachowali, stwierdzili y zmocnili; do której suppliki mieszczan miasta naszego Lipska, za przełożeniem nam oney przez panów rad y urzędników, przy boku naszym rezydujących, a za prozbą y instancją łaskawie się skłoniwszy, przerzeczony manifest y wszystkie przywilejów, confirmacyi ekstrakta, widząc być sprawedliwie z kancelaryi naszej wydane, całe, w niczym nie naruszone, z prawem pospolitym zgadzające się, przyjowszy, wpisać w ten terazniejszy confirmacyiny przywilej nasz pozwoliliśmy, które tak się w sobie mają de tenore sequenti. A *nayprzód*—manifest: wypis z xiąg grodzkich powiatu Grodzieńskiego. Roku tysiąc siedmset trzydziestego siódmego, miesiąca Septembra trzydziestego dnia. Na urzędzie jego królewskiej mości grodzkim Grodzieńskim przede mną Antonim z Wahanowa Micutą—podstolim y podstarościem sądowym powiatu Grodzieńskiego, od iaśnie wielmożnego iego mości pana Michała Józefa Masalskiego—woiewody Mściśławskiego, Grodzieńskiego, Radoszkowskiego, Berznickiego etc. starosty, ustanowionym, solennissime manifestowali się sławetni panowie Paweł Suszyński—burmistrz, Leon Woyciechowski—pisarz, Stefan Chalecki, Jan Symonowicz, Daniel Tumkiewicz—raycowie y cała ławica magdeburyi iego królewskiej mości Lipskiej, przy tym

magistrat Lipski pro infelici casu, mieniać o to: iż co z dopuszczenia Boskiego w roku teraznieyszym tysiąc siedmset trzydziestym siódmym, miesiąca Septembra dwudziestego pierwszego dnia, w dzień świętego Mateusza, w mieście iego królewskiej mości Lipsku stałego, kościół pogorzał, gdzie przywileja od nayjaśnieyszych królów ichmościów panów miłościwych teyże Magdeburyi nadane, przy tym xięgi, sprawy różne, dokumenta, kwity y registra w skrzyni będące, w tymże kościele Lipskim deponowane, pogorzali, tak, iż żadnego ratunku dać y onych podźwignąć z ognia nie mogli; przez który to nieszczęśliwy przypadek, ażeby żałujące delatores dla stracenia przywilejów, praw, dokumentów, xiąg, kwitów, registrów, jakowey nie ponosili szkody, lub od stron akklamacyi, solennissime manifestując się, dali ten swój manifest do xiąg urzędowych zapisać, co iest zapisano, z których y ten widy-mus pod pieczęcią urzędową grodzką Grodzieńską ad requisitionem tychże sławetnych mieszczan magistratu Lipskiego w roku teraznieyszym tysiąc siedmset piędziesiąt czwartym, miesiąca Septembra trzydziestego dnia iest wydan. Pisan w Grodnie. Locus sigilli. Podpis pisarski: Dobrogost Kazimierz Boufał—pisarz grodzki powiatu Grodzieńskiego; correxit Ołizarowicz—regent grodzki y namieśnik sądowy powiatu Grodzieńskiego. Zatym ekstrakt *pierwszy* przywileju. August Trzeci, z Bożej laski król Polski etc. Oznajmujemy tym listem ekstraktem naszym, komu to wiedzieć należy, iż w xięgach metryki kancelaryi naszej mnieyszey wielkiego xięstwa Litewskiego znajduje się przywilej, na prawo magdeburskie mieszczanom Lipskim danoje (sic), za nayjaśnieyszego predecessora naszego króla iego mości Polskiego y wielkiego xiążęcia Litewskiego Stefana, w roku tysiącnym pięćsetnym ósm-dziesiątym, miesiąca Decembra ósmego dnia

dany; suplikowano nam iest przez panów rad y urzędników, przy boku naszym rezydujących, abyśmy ten przywilej z tychże xiąg metryki kancelaryi naszej mnieyszey wielkiego xięstwa Litewskiego per extractum authenticie wydać pozwolili, który słowo do słowa z ruskiego wypisując, tak się w sobie ma: Стефанъ, Божою мялостію король Польскій, Великій Князь Литовскій, Рускій, Прускій, Жомойтскій, Мазовецкій, Инфлянскій, княжа Седмигродское и иныхъ. Ознаймуемъ симъ листомъ нашимъ всемъ воецъ и каждому зособна, кому бы того вѣдати потреба была, нинѣшнимъ и на потымъ будучимъ, ижъ мы господарь, бачечн ку заложенью и забудованью мѣста надъ рѣкою портовою Боброю мѣстцо пригодное и пожиточное, выслалисьмо передъ выѣздомъ нашимъ на войну противъ неприятелю нашему и речи-посполитой великому князю Московскому, въ року теперешнимъ тысяча пятьсотъ осьмьдесятъ на розмѣреніе ревизоромъ секретаря нашего Станислава Локвеевскаго, за которою помененою розмѣрою и роздѣленьемъ плацовъ и огородовъ мѣстскихъ, зваща для способности рѣки портовое, за короткій часъ видечи немалое зобранье людей купецкихъ на осѣданье у томъ мѣстѣ Липскомъ, одъ часу тымъ большъ со всихъ сторонъ оныхъ пребываетъ и въ томъ мѣстѣ нашомъ осѣдаетъ, хочечи мы порядокъ добрый и пожитокъ въ томъ мѣстѣ нашомъ видѣти, у яковомъ бы за пораднымъ заложеньемъ мѣста пожитки и доходы скарбу нашего розмножени были и тоє мѣсто у порядокъ зъ иншими мѣстами нашими, упривилеваными и правомъ Майдеборскимъ одъ предковъ нашихъ и одъ насъ господаря надаными, привести, всемъ подданнымъ того мѣста нашего Липска право Майдеборское дали и тымъ листомъ нашимъ даемъ и позволяемъ на вѣчныє часы. Ку которому праву Майдеборскому зъ оздобою и

помноженьемъ ихъ печать мѣскую лодью зъ жаглемъ назначемъ и подаемъ и въ томъ же листѣ нашоу, всимъ обывателемъ Липскимъ одъ насъ даномъ, таковую печать и гербъ на свѣдѣство яснѣйшее вырезати есмы лодъ съ жаглемъ розказали, вызволяючи тыхъ подданныхъ нашихъ пререченого мѣста Липского одъ вшелякихъ правъ земскихъ великого князства Литовского и звычайъ посполитыхъ, которые право Майдеборское звыкли затрудняти. Вывуючи тежъ обывателей того мѣста и предмѣщаны теперешніе и напотымъ будущіе тымъ листомъ нашимъ на часы вѣчныя одъ зверхностей вшелякихъ, всихъ и каждого зъ особна великого князства Литовского воеводъ, каштеляновъ, старостъ, державцевъ, судей, подсудковъ, урядниковъ и намѣстниковъ всякихъ, такъ, ижъ передъ ними, альбо которымъ кольвекъ зъ нихъ зособна, о речи такъ великія, яко и малыя и выступъ якіи кольвекъ стояти альбо одповѣдати и для нестанья и приказанья которого кольвекъ правного жадныхъ винъ платити не будутъ повинны, одно передъ войтомъ того мѣста, теперь и напотымъ будущимъ, который одъ насъ водлугъ потребы подаваный быти маеть, и передъ бурмистромъ, зъ посродку себе водлугъ обычаю инныхъ мѣстъ великого князства Литовского обранымъ и постановленнымъ правомъ Майдеборскимъ, а водлугъ поступку и захованья того права, одповѣдати и справоватися мають, то есть, передъ войтомъ и лавниками того мѣста присяглыми, водлугъ часу будущими, о речи доткливия и кривавия, яко то: злодѣйство, мужобойство, на члонкахъ охроменіе, о пожогу и о инные вшелякія речи и выступки злосливые, суду войтовскому належачіе; а передъ бурмистромъ и райцами того мѣста речи и sprawy вшелякія поточныя, которыя суду бурмистровскому и радецкому належать, каждому жалобливому такъ того мѣста обывателемъ, яко и

постороннымъ особомъ одповѣдати будутъ повинны, даючи и позволяючи войту зъ лавниками, а бурмистру зъ райцами, у мѣстѣ пререченомъ водлугъ часу уставленными, моць и зверхность вшелякіе таковыя sprawy до суду ихъ припалые слухати, узнавати, судити, сказывати, карати, водле поступку и бѣгу права Майдебургского моцою сего листу нашего. А всимъ посполъ такъ того мѣста нашего Липска обывателемъ, яко тежъ и постороннымъ особомъ, которые бы кольвекъ сказнями и декреты пререченыхъ радъ мѣста помененого обтежливимъ быти розумѣли, вольно маеть быти одъ сказни и декретовъ ихъ до державцы нашего Липского, теперь и напотымъ будущего, одложивши до скрынки мѣстское водлугъ повинности права Майгдебурского копу грошей, апеллевати, а потомъ одъ суду державцы и декретовъ его речей вшелякихъ судовыхъ до насъ и до суду нашего, если бы была потреба, одзывать. На который урадь бурмистровскій въ томъ мѣстѣ человекъ побожный и въ правѣ Магдебурскомъ умѣтный, а въ томъ же мѣстѣ осѣлый, зъ чотерохъ особъ посполитого человека выбранныхъ, а черезъ тыхъ мѣщанъ державцы нашоу Липскому оказанныхъ, зверхностью нашою: одинъ черезъ тогожъ державцу нашего, теперь и напотымъ будущего, подтверженный и уставленный быти маеть. Также войта человека побожного и умѣтного, на которого судъ справъ доткливыхъ припадати маеть, мы на томъ урадѣ уживанью и обыходѣ звыкломъ войтовскомъ особливимъ листомъ нашимъ до живота каждого зособна, або до воли наше, подтвержати и заховати зъ грунтами, на войтовство належачими, которыхъ грунтовъ у волокахъ не большъ, одно двѣ волоки маеть быти, и зе вшелякою владностію обѣцуюемъ. Надъ то хочечи мы тымъ подданнымъ нашимъ купцомъ и вшелякимъ ремесникомъ, также иннымъ обы-

вателемъ и передмѣщаномъ того мѣста Липска щодрѣйшую ласку оказати, постановить есмы умыслили въ тымъ мѣстѣ чотыри ярмарки дорочные вольные, то есть: першый на день трехъ Крулевъ, другій на день святого Войтѣха по Великодню, третій на день Апостоловъ святыхъ Петра и Павла, четвертый на день Шимона Іуды, а тыйденный торгъ на каждый день Четвергъ у кождую недѣлю обыходить и одправовати уставляемъ, даючи моцъ и владность помененнымъ мѣщаномъ Липскимъ преречонные ярмарки такъ дорочные, яко торги каждое недѣли днєвъ и часовъ вышей описанныхъ, обычаемъ инныхъ мѣстъ и мѣстечокъ нашихъ великого князтва Литовского, обыходить и одправовати, а всимъ и кождому зъ особна: купцомъ, фурманомъ, крамаромъ, прєкупнямъ, ремесникомъ, мѣщаномъ, селяномъ и людямъ усякого стану будучимъ, до помененого мѣста Липска на дни и на часы помененные ярмарковъ дорочныхъ и дней торговыхъ зо усякими товары и речами продайними прїити и прїѣхати вольно быти маєтъ и товары таковыє продавати, куповати, замѣнити и на инные купецтва и гандли зо всякими особами одкуль кольвекъ прибылыми справовати. Въ которомъ мѣстѣ Липскомъ бочку помѣрную, у которой бы были чотери корцы мѣры Браковское не доптаную встрихъ, вольную, ку вымѣриванью усякого збожа обывателемъ тогожъ мѣста Липска привлащаемъ и приписуемъ, а торговое мѣсное, также одъ иншихъ вшелякихъ речей куплей и товаровъ, которыми кольвекъ прозвиски названныхъ, на каждый тыйдень въ каждый четвергъ вѣчными часы на пожитокъ нашъ маєтъ быти выбирано одъ таковыхъ людей, которые на торгъ зъ товары своими прїѣзжати будутъ, окромъ мѣщанъ, которые одъ торгового речей купецкихъ мають быти вольны, водле обычаю иншихъ мѣстъ нашихъ упривилееванныхъ. Ко-

торому преречоному мѣсту Липскому и обывателемъ его всимъ грунты мѣстскіє, то есть у волокахъ, селискахъ, огородахъ, моргахъ, застѣнкахъ, сѣножатыхъ, лѣсахъ, иншіє которые кольвекъ посполитые зъ тое новое помѣры черезъ вышей менованого ревизора нашего на то высланого тому мѣсту назначонные и приданые, яко се вдолжъ и въ шириню и въ межахъ и границахъ своихъ стегаютъ нинѣшнимъ привилеемъ нашимъ подтверждаемъ, приписуемъ и привлащаемъ, имъ самымъ и потомкомъ ихъ на всякіє потомные часы, обычаемъ иншихъ мѣстъ нашихъ упривилееванныхъ держати. А если бы коли грунты якіє мѣстскіє зъуставовъ нашихъ были заняты и мѣсту отошли, або если на томъ ку потребѣ нашей большъ грунтовъ тыхъ мѣстскихъ отыйдетъ, тогда мы преречоному мѣсту таковымъ же грунтомъ и такъ много, яко одыйдетъ, отмѣну слушную водле уставы нашеє на иншомъ мѣстѣ грунты нашими на таковой же повинности мѣстской державцы нашему Липскому оддати и выполнити розкажемъ; зъ которыхъ грунтовъ мѣстскихъ, тымъ способомъ черезъ насъ тому мѣсту приданныхъ и приписанныхъ, мѣщане преречонные, каждый зъ нихъ, вси чинши и вшелякіє доходы, капщизны и иншіє повинности, водле уставъ нашихъ, въ великимъ князствѣ Литовскомъ черезъ насъ уфаленныхъ, скарбу нашему належачіє, звыклымъ обычаемъ въ кождомъ року платити и полнити будутъ повинны. Которые то вси доходы, чинши мѣстскіє войтъ зъ лавниками мѣста помененого выбирать и до державцы нашего Липского отдавати, а на то квиты одбирати мають, вшакожъ абы тымъ способнѣй potrzeby оноє мѣста опатровать: ратушъ будовати, и въ улицахъ, на гостинцахъ завартіє починити и иншіє potrzeby мѣстскіє опатровати и сами тежъ дома свое добре будовати, за унижоною прозьбою ихъ, зъ ласки нашеє, плаченья пругового зъ плацовъ домо-

выхъ мѣстскихъ всимъ обывателемъ мѣста пререченого Липска на пожитокъ ихъ посполитый одпустилисьмо и даровали тымъ листомъ нашимъ такъ, же зъ нихъ ничего платить не будутъ винни вѣчными часы. А штося дотычетъ дому гостинного, который тые подданные збудовати мають и будутъ повинни въ томъ мѣстѣ Липску коштомъ и накладомъ своимъ на приѣздъ людей купецкихъ збудовати, тотъ домъ гостинный, отъ даванья всякихъ платовъ и доходовъ до скарбу нашего вольный вѣчными часы быти маеть, выймуочи только то, еслибы въ томъ домѣ гостиннымъ шинкѣ аьбо корчма была, тогда капщизна и чоповое потомужъ, яко и одъ иныхъ карчемъ, платити и давати будутъ повинни. Бровары и котлы до сыченья медовъ, до варенья пива и паленья горѣлки, также и солодовни каждому зъ тыхъ подданныхъ нашихъ Липскихъ въ дому своимъ вольно мѣти будетъ. Надъ то на тую жъ потребу и пожитокъ посполитый помененого мѣста нашего дали есьмо обывателемъ его и привилеемъ тымъ нашимъ даемъ доходы и пожитки вси: зъ лазни, зъ ваги, зъ пострыгальни, одъ ятокъ сольныхъ и одъ хлѣбныхъ, которые собѣ мѣщане въ мѣстѣ збудовати мають, вѣчне и на вѣки. Которая лазня для безопасности одъ огня на сторонѣ за вѣдомостію ураду двора нашего Липского маеть быти збудована; уставляемъ, абы жаденъ мѣщанинъ въ томъ мѣстѣ лазни особливыхъ при домахъ своихъ мѣти не смѣли, але одна лазня посполитая быти маеть. Къ тому всѣхъ мѣщанъ нашихъ Липскихъ одъ толокъ, гвалтовъ вольныхъ мѣти хотимъ, вынявши властные потребности наши, гдыбы для розерванья ставовъ и гребель нашихъ и подводъ потреба вказовала. Уставаемъ тежъ особливе, не хотечи, и въ томъ переказы тому мѣсту нашему допускати ижъ нигдѣ по гостинцахъ, около того мѣста будучихъ, на грунтахъ такъ нашихъ, яко и шляхецкихъ,

корчмы въ мѣти быти не мають. При томъ уставляемъ и то мѣти хотимъ, абы шляхта, бояре, люди служебные котораго кольвекъ стану, которые въ прдреченомъ мѣстѣ нашемъ Липску осѣлости свои мають и мѣти будутъ, звлаща которые бы особливыми листы нашими съ повинности мѣстское выняты не были, зъ таковыхъ своихъ осѣлостей посполъ зо всеми мѣщаны поменеными, подъ правомъ и юрисдикціею мѣстскою, одповѣдати и всякія повинности мѣстскія звыклія полнити. А взглядомъ тое таковое ласки, одъ насъ тому мѣсту Липску показаное, въ рынку и въ улицахъ мѣстскихъ, на рѣчкахъ, болотахъ и индей, гдѣ бы кольвекъ потреба была, мостить и бруковать, надто ратушъ у рынку того мѣста своимъ накладомъ збудовати, дороги и гостинцы великіе, около мѣста въ тымъ же грунтѣ ихъ властномъ мѣстскомъ положонне, своимъ коштомъ направовати будутъ повинни. А подъ тымъ ратушомъ, около ратуша, который черезъ нихъ будетъ збудованъ, на посполитый пожитокъ того мѣста маеть быти вольно крамницы побудовати для складу и продаванья всихъ товаровъ крамныхъ, зъ которыхъ то коморъ таковыхъ чинши, доходы черезъ урадъ помененого мѣста выбираный и на посполитый пожитокъ мѣтскій оборочаный быти маеть. А для безопасности отъ огня солодовни и бровары на сторонѣ одъ мѣста мають быти будованы; къ тому для тоежъ небезпечности огневое, абы всѣ мѣщане и каждый зособна въ томъ мѣстѣ нашемъ комины мурованые, або добре опатронные мѣли, повинность на нихъ тую вкладаемъ. А ижъбы тымъ снадней потребомъ того мѣста нашего догодити могло, зъ ласки наше господарское, за чоломъ битіемъ всѣхъ тыхъ мѣщанъ нашихъ Липскихъ, позволили есьмо и симъ листомъ нашимъ позволяемъ въ томъ же мѣслѣ нашемъ Липскомъ складъ соли бѣлое Гонендзкое, рѣкою Ёоброю

до мѣста нашего Липска зъ мѣста нашего Гонендзкого приходячое, мѣти вѣчными часы. Што все и каждую речъ зъособна въ своихъ артыкулахъ и пожиткахъ mocno имъ ховати сами за себе и за потомки наши, королей ихъ милости Польскихъ и великихъ князей Литовскихъ, тымъ листомъ привилеемъ нашимъ ховати обѣдуемъ на вѣчные часы. И на то дали есмы имъ сесь нашъ листъ, подписавши его рукою нашою господарскою, до которого есмы и печать нашу привѣсити розказали. Писанъ въ Городнѣ, лѣта Божего нароженья тысяча пятьсотъ осьмдесятого, мѣсеца Декабря осмого дня. Подпись руки господарское. Венцлавъ Агрипа—писарь.

My tedy król, do pomienionej supliki łaskawie się skłoniwszy, zwysz wyrażony przywilej z xiąg przerzeczonych metryki kancelaryi naszej mniejszej wielkiego księstwa Litewskiego ekstraktem stronie potrzebującej wydać y dla większej wagi pieczęć w. x. L. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w kancelaryi naszej w. x. L., dnia siódmego, miesiąca Listopada, roku Pańskiego tysiąc siedmset piędziesiąt wtorego, panowania naszego dziewiętnastego roku. Michał książę Czartoryski—kanclerz wielki w. x. Lit. Locus sigilli. Za sprawą jaśnie oświeconego xiążęcia jego mości Michała na Klewaniu y Żukowie Czartoryskiego—kanclerza w. x. L. Łuckiego, Homelskiego, Jurburskiego, Uświat-skiego, Poduswiatskiego etc. starosty. Józef Mikłaszewicz—metrykant w. x. L.

Drugi ekstrakt: August Trzeci, z Bożej łask król Polski, etc. Oznaymujemy tym listem ekstraktem naszym, komu to wiedzieć należy, iż w xięgach kancelaryi naszej mniejszej w. x. L. znajduje się list, na młyn mieszczanom Lipskim. za nayiaśniejszego predecessora naszego króla jego mości Polskiego y wielkiego xiążęcia Litewskiego Stefana, w roku tysiącnym pięćsetnym ośmdziesiątym wtórym, miesiąca Junii

szesnastego dnia dany, y suplikowane nam iest przez panów rad y urzędników, przy boku naszym rezydujących, abyśmy ten list z tych że xiąg metryki kancelaryi naszej mniejszej w. x. L. per extractum autentice wydać pozwolili, który słowo do słowa, z ruskiego wypisując, tak się w sobie ma.

„Стефанъ, Божию милостию король Польскій, Великій Князь Литовскій и проч. Ознаймуемъ симъ листомъ нашимъ. Били намъ господарю чоломъ войтъ Якубъ Громацкій, бурмистрове, мѣщане и все посполство мѣстечка нашего Липска, абыхмо имъ для потребы мѣстское млынъ на рѣцѣ Бобрѣ на томъ мѣстѣ, гдѣ, за позволеньемъ и листомъ нашимъ, они подъ мѣстечко Липско рѣку Бобру приведуть, збудовати ихъ власнымъ коштомъ, давши воли на выдержанье за накладъ ихъ, позволили. А такъ мы господарь видечи, въ томъ чоломъ битъе ихъ слушное и то, же они безъ млына обійстися не могутъ, дали есмы и симъ листомъ нашимъ позволяемъ: млынъ на рѣцѣ Бобрѣ подъ мѣстомъ ихъ власнымъ коштомъ на грунтѣ ихъ мѣстскомъ, для потребы ихъ мѣстское, збудовати, а на выдержанье накладу ихъ, который они, тотъ млынъ будуючи, выдадутъ, держати и зъ того млына пожитки всякіе брати ажъ до выстья чотырохъ годъ даемъ; а по выстью чотырохъ годъ зуполныхъ мають они и повинны будутъ при иншихъ доходахъ зъ пожитковъ млыновыхъ, зъ того мѣстечка до скарбу нашего великого князства Литовского приходячихъ, личбу чинити. И на то есмы дали имъ сесь листъ нашъ зъ подписомъ руки нашею господарскою, до которого и печать нашу притиснути есмы велѣли. Писанъ въ Городнѣ, лѣта Божего нароженья тысяча пятьсотъ осьмдесять второго, мѣсяца Іюнія шеснадцатого дня. Подпись руки господарское. Венцлавъ Агрипа—писарь.—My tedy król, do pomienionej supliki łaskawie się

skłoniwszy, zwysz wyrażony list z xiąg przerzeczonych metryki kancelaryi naszej mnieyszey w. x. L. ekstraktem stronie potrzebującey wydać y dla większey wagi pieczęć w. x. L. przycisnąć roskazaliśmy. Dan w kancelaryi naszej w. x. L. dnia czwartego miesiąca Listopada, roku Pańskiego tysiąc siedmset piędziesiąt wtórego, panowania naszego dziewiętnastego roku. Michał xiąże Czartoryski—kanclerz wielki w. x. L. Locus sigilli. Za sprawą iasnie oświecon. iego mości Michała na Klewaniu y Łukowie Czartoryskiego—kanclerza w. x. L., Homelskiego, Jurburskiego, Uswiadckiego, Poduswiadckiego etc. starosty. Józef Mikłoszewicz—metrykant w. x. L.

Extrakt trzeci. August Trzeci, z Bożey łaski król Polski etc. Oznaymujemy tym listem ekstraktem naszym, komu to wiedzieć należy, iż w xiągach metryki kancelaryi naszej wielkiey w. x. L. znajduje się przywiley mieszczanom Lipskim na kut puszczy Perstunskoie, za nayiasnieyszego predecessora naszego króla, iego mości Polskiego y wielkiego xiążęcia Litewskiego Stefana w roku tysiącnym pięćsetnym ośmdziesiątym czwartym, dnia dwudziestego dziewiątego miesiąca Maja dany, y suplikowano nam iest przez panów rad y urzędników, przy boku naszym rezydujących, abyśmy ten przywiley z xiąg przerzeczonych metryki kancelaryi naszej wielkiey w. x. L. per extractum autentice wydać pozwolili, który słowo do słowa z ruskiego wypisując, tak się w sobie ma:

Стефанъ, Божию милостію король Польскій и проч. Ознаймуемъ симъ листомъ нашимъ нинѣшнимъ и напотымъ будучимъ, кому бы того была потреба вѣдати. Били намъ чоломъ подданные наши войтъ и мѣщане мѣста Липского, которое есть теперь ново въ пуци нашей Перстунской при рѣцѣ Бобрѣ заложено, и повѣдали, ижъ што перво писати есѣмо велѣли листъ нашъ до лѣсничого нашего Пер-

стунского и Новодворскаго, абы имъ пуци наше Перстунское, тому мѣсту Липскому прилеглое, на будованье и на инныя потребы того мѣста вдоль и вширь на милю, и къ тому сѣножати и багна по обаполь рѣки Бобры зъ вольнымъ уживаньемъ тое рѣки, почавши одъ грунтовъ земянъ нашихъ Макаровичовъ зъ одное стороны, а зъ другое стороны одъ бояръ Барановичовъ, ажъ до урочиска Свиргутова, внизъ рѣки, окромъ сѣножателей шляхецкихъ, завелъ и подалъ, постерегаючи, абы некоторая шкода въ пуци и въ оступахъ не была. Якожъ водле того листу нашего преречонный лѣсничій нашъ Перстунскій и Новодворскій, панъ Петръ Веселовскій, такъ пуци, яко тую рѣку Бобру зъ багнами и сѣножатыми зъ одное стороны рѣки въ певныхъ границахъ и знакахъ, ачъ не такъ много, яко въ листѣ нашемъ есть описано, постерегаючи, абы шкода оступовъ не была, имъ подалъ и поступилъ, чого они уже въ держанью суть, на што имъ и листъ свой далъ, который они передъ нами покладали, біючи чоломъ, абыхмо имъ водле того листу пана Веселовскаго тую пуцу, сѣножати и уживанье рѣки Бобры листомъ нашимъ утвердили; на што мы господаръ ласкаве позволивши, хочечи, абы тое мѣсто тымъ лепѣй тамъ фундовали, тотъ листъ пана Петра Веселовскаго въ сесъ листъ нашъ вписати есѣмо велѣли, который слово до слова такъ се въ собѣ маеть: Piotr Wesołowski, lesniczy iego królewskiey mości Perstuński y Nowodworski. Oznaymuję tym listem moim, iż za pisaniem listu iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego do mnie, z podpisem własney ręki iego królewskiey mości, z prawey pisarza i. k. mci pana Wicława Agryppy etc., w którym liście pisać iego k. mć raczy, abym miasteczku i. k. mci nowo założonemu Lipsku, dla sposobnieyszego pobudowania tego miasteczka y wszelakich potrzeb mieyskich, puszcze i. k. mci

Perstuńskiej. gdzieby nayzręczniey było ku temu miastu, postrzegając szkody ostępów zwierzynnych, na milę wzdłuż y na milę wszczepił, ograniczył y mieszczanom Lipskim we władzę podał; w tym że liście pisać i. k. mć raczy, abym Biebre rzekę y sianożęci z bagniskami po obu stron tej rzeki Biebry, poczowszy od gruntów ziemian i. k. mci panów Markarowiczów z iedney strony, a od gruntów Jurga Baranowicza z drugiey strony wniz rzeki, aż do uroczysza Swirgutowa, ze wszystkimi tej rzeki y w sianożęci z bagniskami pożytki, wyimując tylko sianożęci szlacheckie, tymże mieszczanom Lipskim zawiodł, w moc y we władzę podał. W czym ja czyniąc dosyć woli y temu listownemu rozkazaniu i. k. mci, zechawszy do przerzoczenego miasteczka Lipska y przypatrzywszy dobrze położenia puszcze, temu miasteczku przyległey, zawiodłem y ograniczyłem mieszczanom przerzeczony kąt puszcze i. k. mci Perstuńskiej z bagnami, co na przyległey ku miastu w tych granicach: Poczowszy od ściany boczney, która graniczy włoki miasteczka tego z włokami sioła i. k. mci leśnictwa Perstuńskiego Skleblewa, idzie pierwsza granica tej puszcze bagnami, ścianą Komeczką włok mieyskich y z teyże ściany prostym trybem aż do rzeki Biebry; tej granice od ściany Szkrzebielskiej do Biebry dłużyńa sznurów miernicznych siedmdziesiąt sześć; druga granica tej puszcze, poczowszy od tego mieysca, gdzie się pierwsza przy rzece Biebry skończyła y gdzie wniz tej rzeki Biebry bagnami aż do uścia rzeki Jaminy w Biebrzę, a tej dłużyńa prostym trybem sznurów dziewiędziesiąt. Trzecia granica, poczowszy od rzeki Biebry, idzie rzeką Jamina w górę przez sznurów dziesięć, a potem od rzeki Jaminy idzie prostym trybem po koniec lasu Łuki, zostawując ten wszystkie las Łuki w prawie w puszczy mieyskiej aż pod las Jamiński, który się został w lewie

w puszczy i. k. mci: tej prostości dłużyńa sznurów siedmdziesiąt. Potym od lasu Jamińskiego zakluczyła się ta granica: w prawo idzie swą prostością przez las Dorogiaszyn na sznurów trzydzieści dwa y zaś drugi raz zakluczyła się ta granica; wprawo idzie prostością swą, zostawując ostęp jasionowy w lewie w puszczy i. k. m. aż do drogi Przechodskiej, idącey z Lipska do Augustowa; tej prostości od wtórego zakluczenia do drogi pomienioney sznurów trzydzieści y ośm, a wszystkiey tej granicy, poczowszy od rzeki Biebry aż do drogi Przechodskiej dłużyńa sznurów sto y piędziesiąt, a iż się w dwóch mieyscach ta granica zakluczyła, to z tej przyczyny, aby się więcej lasów y ostępów zwierzynnych do mieyskiej puszczy nie zajmowało. *Czwarta* granica tej mieyskiej puszcze idzie tą Przechodską drogą ku Lipsku przez sznurów ośmnaście, a potem z drogi wlewo idzie prostym trybem na uroczysza Kunoszowe Stanki y potem bagnami aż do ściany boczney mieyskiej z siołem Skleblewem, z kąd się opisanie granic tej puszcze poczęło; tej granice trybem od drogi sznurów siedmdziesiąt, a wszystkiey tej granice y z drogą sznurów ośmdziesiąt y ośm. W tych wyżej opisanych granicach mieszczanie Lipscy borów y lasów z bagnami na budowanie y wszelakie potrzeby swe wolno mają używać, wedle listu daniny i. k. mości, niżli gaić kogo od tej im od i. k. mości dla własnych ich potrzeb nadaney puszcze, ani żadnych wkupów dla którego pożytku swego pod naruszeniem łaski i. k. mości czynić nie mają, także w drzewie bortnym osiadłym y nieosiadłym, z którego dań do skarbu i. k. mości idzie, żadney szkody y w doglądaniu pszczoł bortników i. k. mości przeszkody czynić nie mają, czego urząd mieyski pilnie powinien przestrzegać. A iż się granice puszcze zwyż opisaney kopcami zaraz nie osypały, ta przy-

czyna, że na ten czas mrozy ciężkie zaszły, wszakże ziemia skoro puści, z wiadomości mojej mają być te granice kopcami osypane, a już też to ograniczenie puszcze stało się nie wedle listu i. k. mości, gdyż żadney z tych czterech granic nie masz na mile, z tey przyczyny, żeby się musiało ostępów kilka zwierzynnych w tak szerokie ograniczenie z szkodą puszcze y zwierzu i. k. mości zaiąć, czego i. k. mość w pisaniu swoim do mnie pilnie przestrzegając, rozkazać raczył. Tym że mieszczanom Lipskim wedle listu i. k. mości opisanego do mnie, zawiodłem y podałem w moc y udzielenie ze wszelakimi pożytkami rzekę Biebrzę y sianożęci z bagnami, tey rzecze przyległej, poczwszy od gruntów ziemian i. k. mości powiatu Grodzieńskiego panów Makarowiczów, imienia ich Rohozyna, wniz idąc tą rzeką Biebrzą, y sianożęci własne i. k. mości z bagnami, tey rzecze przyległymi, leżącymi w prawie tey rzeki ku miasteczku temu y ku puszczy mieyskiej, wzwyż opisaney, y potem za rzeką Jaminą na niz rzeki Biebrzy aż do budy i. k. mości, nazwaney Swirgutowo, którzy rzeki y sianożęci z bagniskami po tey opisaney stronie rzeki od miasta y puszczy mieyskiej mieszczanie Lipscy wolno będą ze wszystkimi pożytkami według listu daniny i. k. mości używać; niżli szlacheckie sianożęci, które by między temi zaległy, każdy szlachciec za prawem swym dobrowolnie używać będzie, a iż się po drugiey stronie rzeczki sianożęci z bagnami mieszczanom Lipskim według pisania i. k. mości nie podały, to się zatrzymało, iako dla własnych potrzeb i. k. mości leśnictwa Nowodworskiego, którzy na włokach sianożęci najmniey nie mają y przyległych nad te mieć nie mogą. Na które zwyż opisane podanie puszcze rzeki Biebrzy y sianożęci z bagniskami, po iedney prawey stronie rzeki wedle opisania wierchu leżącemi, dałem mie-

szczanom Lipskim ten mój wieczny list z przycisnieniem pieczęci mey y z własney ręki podpisem. Pisan na Kamionce, roku tysiąc pięćset ośmdziesiąt trzeciego, Februaryi dnia dziewiętnastego. У того листу печать пана Веселовского одна, а подпись руки его польскимъ письмомъ тыми словы: Piotr Wiesełowski—ręka własną. А такъ мы господарь зъ того листу пана Веселовскаго, въ сесь нашъ листъ слово до слова вписаного, добре зрозумѣвши, ижъ онъ тотъ куть пуци наше Перстунское безъ шкоды оступовъ и тое пуци, а также рѣку Бебру зъ сѣножатями и багнами ку тому мѣсту нашему Липску завелъ, ограничивши подаль, то все водлугъ листу пана Веселовскаго мѣсту нашему Липскому ку ихъ власному пожитку симъ листомъ нашимъ подтверждаемъ на вѣчность. Въ которыхъ то грунтовъ всихъ, гдѣ вольность тому мѣсту одъ насъ наданая видѣть, такъ, яко и зъ иншихъ грунтовъ мѣста тамошнего, водлугъ привилея головного, одъ насъ тому мѣсту даного, и уставы ревизорское, всякія повинности до скарбу нашего полнити будутъ повинни. И на то дали есмы подданнымъ нашимъ обывателемъ мѣста нашего Липского сесь нашъ листъ зъ подписомъ руки наше господарское, до которого и печать нашу привѣсити есмы розказали. Писанъ у Городнѣ, лѣта Божого нароженья тысяча пять сотъ осьмдесятъ четвертого, мѣсеца Мая двадцать девятого дня. Подпись руки господарское.—Мы tedy król, do pomienionej supliki łaskawie się skłoniwszy, zwyż wyrażony przywilej z xiąg przerzeczonych metryki kancelaryi naszej wielkiej wielkiego xięstwa Litewskiego ekstraktem stronie potrzebującej wydać y dla większey wagi pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w kancelaryi naszej wielkiego xięstwa Litewskiego, dnia czwartego miesiąca Nowembra, roku Pańskiego tysiąc siedmset piędziesiątego wtórego, panowania na-

szego dziewiętnastego roku. Michał książę Czartoryski—kanclerz wielki wielkiego księstwa Litewskiego. Locus sigilli. Za sprawą i. oświecon. książęcia iego mości Michała na Klewaniu y Żukowie Czartoryskiego—kanclerza wielkiego księstwa Litewskiego, etc. Łuckiego starosty. Józef Mikłaszewicz, metrykant wielkiego księstwa Litewskiego.

Extrakt czwarty: August trzeci, z Bożej łaski król Polski etc. Oznajmujemy tym listem ekstraktem naszym, komu to wiedzieć należy, iż w księgach metryki kancelaryi naszej wielkiej wielkiego księstwa Litewskiego znajduje się przywilej mieszczanom Lipskim na hrunt, od pana marszałka zawedenie za nayiaśniejszego predecessora naszego, króla iego mości Polskiego y wielkiego książęcia Litewskiego, Zygmunta trzeciego w roku tysięcznym sześćsetnym wtórym, miesiąca Maia czwartego dnia, y suplikowano nam iest przez panów rad y urzędników, przy boku naszym rezydujących, abyśmy ten przywilej z tych że ksiąg metryki kancelaryi naszej wielkiej wielkiego księstwa Litewskiego per extractum authentice wydać pozwolili, który, słowo do słowa z ruskiego wypisując, tak się w sobie ma.

Жигимонть третій Божію милостию король Польскій, великій князь Литовскій и проч. Ознаймуемъ симъ нашимъ листомъ, кому бы то вѣдати належало, ижъ мы господарь въ року прошломъ тысяча пятьсотъ деветдесять осьмомъ, мѣсеца Мая шестнадцатого дня, у Варшавѣ, за даньемъ sprawy мѣщанъ мѣста нашего Липского, ижъ имъ водлугъ привилею продка нашего славное памети короля его милости Стефана пуци Перстунское на будование и на иншіе потребы того мѣста не мало не доставало. Писалисьмо до вельможного Петра Весоловского—маршалка нашего надворного великого князства Литовского, старосты Ковенского и Рамборского, лѣсни-

чого Перстунского и Новодворского, абы его милость которого кольвекъ часу тамъ зѣхавши, и штобы еще имъ грунтовъ не доставало, безъ шкody пуци наше и оступовъ тамошнихъ завелъ и подалъ. За которымъ писаньемъ нашимъ подлѣсничій Перстунскій, урожонный Станиславъ Таруса, маючи розказанье одъ вельможного маршалка нашего, въ року теперешнимъ тысяча шестьсотъ второмъ, мѣсеца Марца тридцатого дня тамъ зѣхавши, бачечи быть безъ шкody пуци наше и оступовъ, завелъ куть пуци на выробенье поля, который, статечне вымѣривши, адтрыбовалъ. *Напервей* першая граница идетъ почавши одъ оступа, прозываемого Красного, ажъ до Ясенового; вымѣрено шнуровъ двадцать семь, а одъ Ясенового идетъ черезъ копецъ оступа Острова Ивского и багниска, называемый Ясени, ажъ до оступа Острова, одъ того оступа Острова идетъ до рѣки Вебры, не переходечи нигдѣй на другую сторону рѣки, противко головной стѣнѣ Каменской, которая идетъ подъ пуцою Новодворскою; тамъ вымѣрено шнуровъ сто семьдесятъ два; што усе вымѣравши ограничилъ въ мощь, у держанье и уживанье подалъ, и листъ свой съ подписомъ руки и съ печатію своею имъ на то далъ, а водлугъ розказанья тогожъ вельможного маршалка нашего зъ тогожъ лѣсу мѣщаномъ заведеного волокъ шесть на плебанію костела мѣста Липского составилъ, меновите оступъ, называемый Дорогушинъ, и другій Ясеновый, зъ которыхъ двухъ оступовъ вымѣрити собѣ маеть князь плебанъ Липскій волокъ шесть, а *остатокъ* мѣщане взяти мають, на што листъ свій особливый помененый подлѣсничій Перстунскій плебану Липскому далъ. И били намъ чоломъ мѣщане Липскіе, абыхмо, ихъ при томъ заведенью помененое пуци Перстунское оставивши, потверженье наше на то дали. Въ чомъ мы господарь, бачечи быть чолом-

битые слушное, а прихилиючи се до привилею продка нашего короля его милости Стефана, тотъ куть пуци имъ водлугъ заведенія подлѣсничого Перстунского въ границахъ выжей описанныхъ симъ листомъ нашимъ утвержаемъ. Мають помененные мѣщане Липскіе менованую пуцу водлугъ заведенія, подавья и ограниченья подлѣсничого Перстунского держати, розробляти, пожитковъ одтуль приходячихъ на себе вживати; а ижъ розробляючи тые грунты немалый накладъ поднати мусять, про то мы господарь зъ ласки наше господарское одъ плаченья чиншу воли лѣтъ десять одъ даты сего листу нашего узычаемъ, въ которомъ часѣ до выстья воли мѣщане Липскіе чиншу ніякого платити не будутъ повинни, а по выстью воли зъ грунтовъ выробленныхъ чиншъ пеняжый до скарбу нашего водлугъ постановенья ревизорского платити повинни будутъ. И на то есмы мѣщаномъ Липскимъ дали сесь нашъ листъ зъ подписомъ руки наше господарское и зъ нашою печатью. Писанъ у Варшавѣ, лѣта Божого нароженья тысяча шестьсотъ второго, мѣсеца Мая четвертого дня. Sigismundus Rex. Матей Война писарь.—Мы tedy król, do pomienionej supliki łaskawie się skłoniwszy, zwyż wyrażony przywilej z xiąg przeznaczonych metryki kancelaryi naszej wielkiej wielkiego xięstwa Litewskiego ekstraktem stronie potrzebującej wydać y dla większej wagi pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w kancelaryi naszej wielkiego xięstwa Litewskiego, dnia siedmnastego miesiąca Listopada, roku Pańskiego tysiąc siedmset piędziesiąt wtórego, panowania naszego dziewiętnastego roku. Michał xiąże Czartoryski—kanclerz wielki wielkiego xięstwa Litewskiego. Locus sigilli. Za sprawą i. o. xiążęcia iegomości Michała na Klewaniu y Żukowie Czartoryskiego—kanclerza wielkiego xięstwa Litewskiego, Łuckiego etc. starosty.

Józeph Mikłaszewicz—metrykant wielkiego xięstwa Litewskiego.

Extrakt piąty. August trzeci, z Bożej łaski król Polski etc. Oznaymujemy tym listem ekstraktem naszym, komu to wiedzieć należy, iż w xięgach metryki kancelaryi naszej wielkiej wielkiego xięstwa Litewskiego znajduie się konfirmacja praw miasta Lipska, w ekonomii Grodzieńskiej leżącego, odnowienie y zachowanie przy nich, za nayiaśnieyszego antecessora naszego króla Polskiego y wielkiego xiążęcia Litewskiego Augusta wtórego, pana oyca naszego, w roku tysiącnym siedmsetnym dziewiętnastym, miesiąca Januaryi czternastego dnia dana; y suplikowano nam iest przez panów rad y urzędników, przy boku naszym rezydujących, abyśmy tę konfirmacyą z tych że xiąg metryki kancelaryi naszej wielkiej wielkiego xięstwa Litewskiego per extractum authenticie wydać pozwolili, która słowo do słowa wypisuiąc tak się w sobie ma. August wtóry, z Bożej łaski król Polski etc. Oznaymujemy etc. Iż lubośmy na seymie walnym blisko przeszłym szczęśliwey koronacyi naszej przy bytności wszystkich stanów rzeczypospolitey prawa y przywileia, od nayiaśnieyszych królów Polskich, przodków naszych, tym że stanom rzeczypospolitey y prywatnym osobom nadane y u każdego przy nich nienaruszenie zachować mamy y zachowamy, sakramentem przysięgi przez nas wykonaney stwierdzili y zmocnili y dla tego pomienione ich prawa y przywileie wagę swoją y moc mieć powinny; przecie iednak gdy nam przez panów rad naszych, przy boku naszym będących, imieniem sławetnych Krzystofa Łokinowicza—burmistrza, Woyciecha Adamowicza—mieszczanina, tudzież rayców, urodzonego wóyta, ławników y całego pospólstwa miasta naszego Lipska, w ekonomii Grodzieńskiej leżącego, imieniem doniesiona iest suplika, ażebyśmy im prawa y całemu

miastu pomienionemu Lipskowi służące, od nayiaśniejszych przodków naszych królów Polskich nadane y pozwolone a w przywileiu nayiaśniejszego niegdy świętey pamięci Jana Trzeciego, antecessora naszego, confirmatorialnym inserowane, powagą naszą królewską zmocnili, stwierdzili y approbowali, którego przywileiu konfirmatoryalnego tenor słowo w słowo nastempuie y iest takowy: Jan Trzeci, z Bożej łaski król Polski etc. Oznaymujemy tym listem przywileiem naszym etc. Przełożono nam przez urzędników y rad naszych, na ten czas przy boku naszym zostających, imieniem sławetnych burmistrza, rayców, urodzonego wóyty, ławników y całego pospólstwa miasta naszego Lipska, do ekonomii Grodzieńskiej należącego, iż im prawa od nayiaśniejszych królów Polskich y wielkich xiążąt Litewskich, przodków naszych, częścią nieprzyiacielskimi w panstwo nasze niazdami, częścią przypadkowemi ognia pożarami poginęły y pobutwiały: suplikowano nam tedy, abyś my mocą y powagą naszą królewską też prawa odnowili, reassumowali, stwierdzili y zmocnili, defekta niektóre naprawili y suplementowali, które prawo od nayiaśniejszego króla imci świętey pamięci Władysława Czwartego antecessora naszego z podpisem bez pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego dawnością czasu zepsowany, podarty, stwierdzenie iego przez nayiaśniejszego króla imci Jana Kazimierza, de dato w Grodnie, dnia czwartego miesiąca Stycznia, roku tysiącznego sześćsetnego piędziesiąt trzeciego, z podpisem ręki urodzonego Jana Dowgiały Zawiszy—referendarza y pisarza wielkiego xięstwa Litewskiego, część udartą przed nami pokładali de tenore tali. Władysław Czwarty, z łaski Bożej król Polski etc. Oznaymujemy tym listem naszym etc., iż pokładany był przed nami przywilej, ręką świętey pamięci króla iegoomości Zygmunta Trzeciego, pana oycy naszego, pod-

pisany y pieczęcią większą wielkiego xięstwa Litewskiego zapieczętowany, niżej wyrażony. Y doniesiona nam iest proźba imieniem mieszczan naszych Lipskich, abyś my ony mocą y powagą naszą królewską zmocnili y stwierdzili, który tak się w sobie ma. Zygmunt trzeci, z Bożej łaski król Polski etc. Oznaymujemy tym listem naszym etc., iż pokładali przed nami mieszczanie miasta naszego Lipska przywileia y listy, od świętey pamięci przodka naszego króla Stefana y od nas samych im na prawo Magdeburskie, grunty, lasy, morgi y insze wolności nadane, widymusami z xiąg kancelaryi naszej wielkiego xięstwa Litewskiego autentice wydane, y protestacją swoją, roku tysiącznego sześćsetnego dziesiątego, miesiąca Maia dnia trzydziestego pierwszego na urzędzie grodzkim Grodzieńskim uczynioną, iż im z dopuszczenia Bożego ogniem u iednego z nich, u którego w schowaniu były, z domem oryginały pogorzeli, y prosili nas, abyśmy im to osobliwym listem naszym warowali, iż by listy y przywileia, których oryginały pogorzały, y które autentice z xiąg kancelaryi naszej są wydane, approbujemy y przy mocy iako oryginały same zostawujemy wiecznemi czasy, co do wiadomości każdego sędziom trybunalskim, ziemskim y grodzkim donosząc, chcemy mieć y rozkazujemy, aby pomienione przywileia y listy mieszczan naszych Lipskich autentycznie z xiąg kancelaryi wydane, miasto oryginałów przymowane były, w żadną wątpliwość ich nie przywodząc, dla lepszey wiary list ten ręką naszą podpisawszy y pieczęcią wielkiego xięstwa Litewskiego zapieczętować rozkazaliśmy. Pisan w Warszawie, roku Pańskiego tysiąc sześćset iedynastego, miesiąca Decembra dnia dziesiątego, panowania królewstw naszych Polskiego dwadziestego piątego, a szwedzkiego ośmnastego. Sigismundus rex. Eustachi Wołowicz—pisarz y referen-

darz wielkiego xięstwa Litewskiego. My tedy Władysław król, łaskawie się skłoniwszy do takowey sprawy, wzwyż pomieniony przywilej we wszystkich punktach, klauzulach y artykułach mocą y powagą naszą królewską stwierdzamy, prawa y wolności, od świętey pamięci antecessorów naszych królów Polskich miasteczku naszemu Lipskiemu nadane y przed nami y aktami kancelaryi naszej pokładane, widymusami autentycznymi wyięte, we wszystkim approbujemy y przy tey że władzy y mocy, iako same oryginały mieć powinni, zostawuiemy, chcąc mieć, abysię im w niwczym ubliżenie (in quantum iure communi non repugnant) nie działało, ale y owszem aby przy nich mieszczanie nasi Lipscy na potomne czasy zachowani byli dla łaski naszej. Na co się, dla większey wiary, ręką naszą podpisawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Grodnie, dnia szóstego miesiąca Junii, roku Pańskiego tysięcznego sześćsetnego, panowania naszego polskiego pierwszego, a Szwedzkiego drugiego roku. Wladislaus rex. Marczyan Tryzna—referendarz y pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego. My tedy Jan król, skłoniwszy się do ich supliki y widząc prawo pomienionych mieszczan Lipskich cale zruynowane, żądaiąc, aby w porządku też miasto było y pomnożenie większe dla wzyska skarbu naszego y rzeczypospolitey z niego było, mianowane prawa odnawiamy, reperuiemy, naprawuiemy y defekta wszystkie, które tak w tym prawie, iako y w rządzie y sprawiedliwości były, nagradzamy y deklaruiemy tym listem naszym, iż pomienieni mieszczanie sądzić się będą prawem od nayiaśnieyszych antecessorów naszych nadanym Magdeburskim, apelacyie iednak y remissy od sądów ich do samego generalnego administratora ekonomii Grodzieńskiej iść będą powinni w tych sprawach, w których prawo appella-

cyie dopuszczać pozwala. Także wszyscy obywatele tegoż miasteczka Lipska, jakiey kolwiek kondycyi będący, lub chrześciane, lub żydzi, powinni będą respectu fundi, osiadłości, rol y placów przed urzędem mieyskim sprawować się, tak iako insi mieszczanie; także nowo osiadaiący mieszczanie, aby po wyściu roku y sześciu niedziel przysięgę wykonawszy pod iurisdycyą miasta zostawali y szlachta tamże osiadła, ratione teyże osiadłości, posłuszeństwu mieyskiemu podlegać ma, prawa nasze królewskie kościoła Bożego katolickiego wcale zachowuiąc. Na co, dla większey wagi, ręką naszą podpisawszy się, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Grodnie, dnia miesiąca, roku Pańskiego tysięcznego sześćset siedmdziesiąt dziewiętego, panowania naszego piątego. Mieysce pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego. Antoni Kazimierz Giełgud—pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego. Konfirmacya y renowacya praw miasteczku Lipskowi ekonomii Grodzieńskiej. Jan król. Przeto my August król, do pomienioney supliki miłościwie się skłoniwszy, wyżej inserowany przywilej nayiaśnieyszego Jana Trzeciego, przodka naszego, tudzież y inne prawa y przywileia przodków naszych królów Polskich, w nim wyrażone, we wszystkich punktach, klauzulach y artykułach, tak iako w sobie są opisane, stwierdzić, zmocnić y approbować y odnowić umysłiliśmy. Jakoż mocą y powagą naszą królewską stwierdzamy, zmacniamy, approbujemy y odnawiamy ninieyszym listem przywileiem naszym y aby teraz y na potomne czasy wieczny walor y moc miały deklaruiemy y przy nich miasto nasze Lipsko nienaruszenie zachowuiemy. Na co dla lepszey wiary y pewności ręką się naszą podpisawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia czternastego miesiąca Januaryi, roku Pańskiego tysięcznego

siedmsetnego dziewiętnastego, panowania naszego dwadziestego drugiego. Augustus rex. My tedy król, do pomienioney suppliki łaskawie się skłoniwszy, zwyż wyrażoną confirmacją z xiąg przerzeczonych metryki kancelaryi naszej wielkiego xięstwa Litewskiego ekstraktem stronie potrzebującej wydać y dla większey wagi pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycinać rozkazaliśmy. Dan w kancelaryi naszej wielkiego xięstwa Litewskiego dnia siedmnastego miesiąca Lutego, roku Pańskiego tysiąc siedmset piędziesiąt wtórego, panowania naszego dziewiętnastego roku. Michał xiąże Czartoryski—podkanclerzy wielkiego xięstwa Litewskiego. Locus sigilli. Za sprawą etc. Michała na Klewaniu y Żukowie Czartoryskiego—podkanclerzego wielkiego xięstwa Litewskiego, Homelskiego etc. starosty. Józef Mikłaszewicz — metrykant wielkiego xięstwa Litewskiego. A za tym my August Trzeci, król polski y wielki xiąże Litewski, lubośmy na seymie walnym szczęśliwey koronacyi naszej przy bytności wszystkich stanów rzeczypospolitey prawa y przywileia od nayiaśnieyszich królów polskich, przodków naszych, iako tym że stanom rzeczypospolitey, tako y prywatnym osobom, mieszczanom poddanym naszym nadania y, że każdego przy nich nienaruszenie zachować mamy y zachowamy, sakramentem przysięgi przez nas wykonaney stwierdzili, zmocnili y dla tego pomienione ich prawa przywileia wagę swoją y moc mieć powinny; przeciesz aby tym pewnieyszemi y bezpiecznieyszemi byli, za instancją y przełożeniem nam przez panów rad y urzędników, przy boku naszym rezydujących, tym łaskawie do proźb mieszczan naszych Lipskich skłoniwszy się, a widząc prawa onych przez przypadek ogniowy po dwakroć zgorzałe, a przez to cale zruinowane, w porządku należyty nie zachowujące się, przez co diminucya w prowentach stołu królewskiego nam

y nayiaśnieyszym następcom naszym bydź może, prze to za rzecz słuszną y sprawiedliwą renovationem tych wszystkich przywileiów antecessorów naszych za radą panów rad przy boku naszym zostających uważywszy, dając tym że mieszanom naszym Lipskim wszelki rząd, aby w tym samym porządku to miasto zostawało, iako y przed tym za nayiaśnieyszich antecessorów naszych było y żeby tym większe pomnożenie dla zysku skarbu naszego y rzeczypospolitey z niego brało, ludzie krzewili się y osiadali, wszystkie wyżeymianowane prawa, przywileia, od założenia tego miasta Lipska mieszczanom naszym nadane, y których tu ekstrakta inserować rozkazaliśmy, mianowicie poczowszy od świętych y godnych pamięci nayiaśnieyszego króla iego mości polskiego y wielkiego xiążenia Litewskiego Zygmunta Augusta y przed nim powyższych monarchów, o których nayiaśnieyszey król imć Stefan Batory, przyozdabiając tych mieszczan Lipskich prawem y urzędem sądów Magdeburskich, w swoim przywileju wspomina, utwierdza y nadaie, zatym przywilejem dalsze wszystkie przywileja, daniny, przydatki, confirmacye nayiaśnieyszich królów imci Zygmunta Trzeciego, Władysława Czwartego, Jana Kazimierza, Michała Korybuta, Jana Trzeciego, aż do ostatniey confirmacyi nayiaśnieyszego świętey pamięci pana oycy naszego Augusta Wtorego, ninieyszym listem confirmationis przywilejem naszym we wszystkich punktach, klauzulach, paragrafach, artykułach, tak, jako są opisane y wyrażone w przywileiach, osobliwie nayiaśnieyszego króla imci Stefana, przodka naszego, nie rozumiejąc y nie tłumacząc inaczey na ubliżenie y krzywdę poddanym naszym mieszczanom abo przedmieszczanom Lipskim, z wszystkiemi włokami, gruntami, wyrobkami, placami, sieliszczami, ogrodami, morgami, łąskami, sianozęciami hrudowemi, murożnemi

y błotnemi po nad rzeką Biebrą y po puszczy będącemi, a rzeką Bobrą aż do uroczysza Sierzbutowa ciągnącemi się, także lasami, gajami, puszcza, ante et post nadaną, podług przeszłych rewizyi y potym nową przez urodzonych Stanisława Łoknickiego—rewizora y Piotra Wesołowskiego—leśniczego pod ten czas Perstuńskiego y Nowodworskiego, nowo przyczynionych y ograniczonych, z wolnym oraz tym że mieszczanom Lipskim, podług przywileiów ante uniemem y od przerzeczonego toties przodka naszego nayiaśniejszego Stefana Batorego nadanych, wyłożeniem portu na rzece y na oney wystawieniem młynów proprio sumptu, cum libertatione a censu, do bonifikacyi wyłożonego kosztu, także z wolnym przeprowadzeniem tym że portem rzeką Bobrą y składaniem w mieście naszym Lipsku soli białey Gonienskiej, mocą terazniejszego przywileju a powagą naszą królewską stwierdzamy, zmacniamy, approbujemy, odnawiamy, reperuiemy y poprawujemy defekta wszystkie, które tak w tym prawie, iako y w urzędzie y wydawaniu od niego sprawiedliwości, czy to z sądu wóytowskiego, albo burmistrzowskiego były, nagradzamy tak, aby teraz y napotomne czasy wieczny walor y moc miały, deklaruiemy y przy nich miasto nasze Lipsko nienaruszenie zachowuiemy, obiecuiąc po nas y nayiaśniejszych następców naszych, iż pomienieni mieszczanie sądzić się będą prawem, iako się wyżej wyraziło, Magdeburskim, od nayiaśniejszych antecessorów naszych nadanym, uwalniając onych od wojewodów, starostów y wszelkich praw ziemskich, grodzkich y zwierzchności onych, appellacye iednak od sądów ich, czy to wóytowskiego, albo burmistrzowskiego, do samego ieneralnego administratora ekonomii Grodzieńskiej, a nie do dwornego, y to w tych sprawach, w których prawo appellacyi dopuszczać pozwala, iść będą powinne, nie wprzód

iednak takowey appellacyi strony wiedące prawo cuiuscunque status et conditionis, w którym by się w sądach wóytowskich albo burmistrzowskich za uciążliwy dekret zdać był, używać mają, albo minowszy sąd magdeburski przed sąd administratora generalnego ekonomii Grodzieńskiej ex cruda citatione pozwy wynosić powinne, aż wprzód w tym że pomienionym sądzie magdeburskim, wóytowskim lub burmistrzowskim dekretem oczewistym rozsądzeni zostaną. Administrator zaś generalny ekonomii Grodzieńskiej, po oczewistym magdeburskim dekrete, za uroszczoną appellacją nie ze statutu wielkiego xięstwa Litewskiego albo z innego prawa, iedno z tegoż prawa magdeburskiego, które nazywają Saxon albo Niemieckie prawo, rozeznanie swoje, w słuszności albo niesłuszności wydanego dekretu, czynić będzie powinien. A gdyby w tym sądzie administratorskim, teraz y napotym będącym, ieszcze strona która pro gravanine miała, tedy do nas króla y do sądu naszego też appellacya ma być dopuszczona, zapłaciwszy do skrzynki mieyskiej dochód podług porządku prawa saksońskiego. Także wszyscy obywatele tegoż miasta naszego Lipska, iakiey kolwiek kondycyi ludzie będący, duchownego lub świeckiego stanu, szlachta, chrześciane, lub żydzi, którzy kolwiek w tym miasteczku swoje osiadłości albo grunta, place będą mieli, powinni będą respectu fundi, osiadłości, rol y placów przed urzędem mieyskim we wszystkich sprawach y na każde zawołanie sprawować się, iako wszyscy mieszczanie, a to podług tak wielu dyspozycyi praw konstytucyi seymowych w tym obszerniey opisanych. Nowo takż osiadający mieszczanie, którzy by na osiadłości y pod prawem Magdeburskim zostać chcieli, lub ze stanu szlacheckiego, w rok y sześć niedziel przysięgę na ratuszu wypełnić będą powinni, a po wykonanym iuramencie pod iurizdykcyą

mieyską zostawać, onemu podlegać y równych wolności, swobód z drugimi mieszczanami w nabywaniu, przedawaniu gruntów, placów używać y zaszczycać się mogą, terazniejszym postanowieniem w wieczne czasy żądamy y mieć chcemy, approbujemy. Na ostatek władzę urzędu wójtowskiego y burmistrzowskiego ze wszelką należnością onym y dochodami zwyczajnymi osobliwie włok dwie y placów cztery, zdawna na wóyta należących, y drugich cztery, w ulicy Zakościelney przez tych że wójtów Lipskich od Karłowskiego nabytych, cum omni proprietate, usu et fructu, dając moc y pozwalając na onych temuż wóytowi teraz y napotym będącemu, wszelkie mieć zabudowanie y szynki bez żadnego do skarbu naszego, oprócz czopowego, szeleżnego, płatu, turbacyi, przeszkody albo iakowey od ekonomów naszych prepedycyi, którey niniejszym przywileiem naszym zakazujemy y wiecznie od tego wszystkiego urodzonego wóyta naszego przez terazniejszą donacyą uwalniamy tą wolnością, iako y przed tym dawnieysi wóytowie od antecessorów naszych zaszczytzeni byli y przez rewizorów naszych, do teyże ekonomii zesłanych, cum exceptione zachowani zostali, chcąc mieć y pilnie przykazując wóytowi y burmistrzowi według postanowienia antecessorów naszych brukować ulice, mosty po drogach, gościncach y na rzekach nowe budować, stare poprawować, kominy po domach murowane mieli, aby doglądali; przy tym, aby łąznią iedną na pożytek ichże własny y dla dochodu na potrzeby mieyskie, nie pozwalając nikomu z chrześcian, ani żydów mieć inney, wystawili, postanawiamy

y potwierdzamy, zachowując wcale nasze królewskie y kościoła Bożego katolickiego. Na co dla większey wagi, wiary y pewności do takowey konfirmacyi naszej własną się ręką podpisawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie roku Pańskiego tysiącznego siedmsetnego piędziesiątego czwartego, miesiąca Junii dwudziestego siódmego dnia, panowania naszego dwudziestego drugiego roku. U tego przywileju konfirmacyjnego, od nayjaśnieyszego króla jego mości Augusta trzeciego, wielkiego xięcia Litewskiego, miasteczku j. k. mości Lipskowi danego y służącego, podpis ręki tegoż nayjaśnieyszego króla jego mości Polskiego, przy zawieszoney na sznurze jedwabnym koloru niebieskiego pieczęci wielkiej wielkiego xięstwa Litewskiego, tudzież adscripcya, oraz podpis ręki wielmożnego jego mości pana sekretarza pieczęci wielkiej wielkiego xięstwa Litewskiego temi wyrażają się słowy: Augustus rex. Konfirmacya praw y przywilejów mieszczanom Lipskim w ekonomii Grodzieńskiej. Józef Dulemba—j. k. mości pieczęci wielkiej wielkiego xięstwa Litewskiego sekretarz.

Który to takowy przywilej konfirmacyjny, za podaniem onego przez wyż wyrażonego patrona wielmożnego jego mości pana Krzysztofa Lichodziejewskiego — strażnika wojewodstwa Mińskiego do akt, jest do xiąg tribunau głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych, w Grodnie expedyowanych, przyjęty y wpisany.

1586 г. Апрѣля 4-го дня.

Изъ книги № 59, за 1715 г., л. 760.

17. Привилегія короля Стефана Баторія землянину Сонгину на устройство моста на рѣкахъ Клевѣ и Трокупи и взиманіе мостовой пошлины.

Roku tysiąc siedmsetnego piętnastego, miesiąca Augusta dziewiętnastego dnia.

Przed nami sędziami głównymi, na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z wojewodztw, ziem y powiatów, na rok wyżej pomieniony obranemi, stanowszy oczewisto u sądu imć pan Stephan Frąckiewicz—krayczy Upitski, pokładał y ku aktykowaniu podał przywilej króla jego mości Stephana, sam oryginał po Rusku pisany, dany panu Songinowi na myto mostu Klewickiego, na Polskie przewidziony, z iedną pieczęcią mnieyszą wielkiego xięstwa Litewskiego, prosząc, aby y z rzeczą w nim wyrażoną był do akt przyięty y do xiąg głównych wieczystych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego wpisany, służący y należący ww. oo. iezuitom nowiciatu Wileńskiego; który z russkiego na polskie pismo verbum de verbo przepisawszy, a do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyimuiąc, tenor taki iest:

Стефанъ, Божію милостію король Польскій и проч. Ознаймуемъ тымъ листомъ нашимъ; ижъ будучи намъ господару въ сѣздѣ въ панствѣ нашомъ великомъ князствѣ Литовскомъ, донесены суть до насъ и пановъ радъ нашихъ, на тотъ часъ при насъ господару будучихъ, просьбы земенина нашего повѣту Ошмянского Лаврина Мартиновича Сонгина о томъ: ижъ людямъ народу шляхецкого и купецкимъ, также и инымъ всякого стану на гостянцу великомъ, который съ Нового-

родка идетъ до Ошмены и Клевицы черезъ мѣсто старосты Жомойдского пана Яна Кишки Ивейское, мимо Сурвилишки, въ не-будованью мосту на рѣцѣ Клевѣ и Трокупи, небеспечнымъ и труднымъ переѣздомъ великіе шкody дѣють, абысмы господарь, зъ ласки наше господарское, вжо большъ всимъ людемъ, менованнымъ гостынцомъ ѣздячимъ, шкody и лихого переѣзду теперь не допустили, а ему Сонгину мостъ на той рѣцѣ Клевѣ и Трокупи, яко вчаснику грунту и береговъ тое рѣки Клевы и Трокупы, кромъ другихъ участниковъ его, будовати у мостовое брати позволили. Ино мы господарь, намовившисе въ томъ зъ паны радами нашими, на тотъ часъ при насъ господару будучими, а бачечи то быть речъ слушную и потребную, безъ шкody скарбу нашего и рѣчи-посполитое, и тежъ маючи певную вѣдомость о томъ зломъ переѣздѣ на той рѣцѣ Клевѣ и Трокупи, также паметаючи на службы его, которые онъ, у войскахъ нашихъ господарскихъ бываючи, противко непріятеля нашего чинилъ и вязни приводилъ, его властнымъ накладомъ мостъ будовати и отъ всякого стану людей на той рѣцѣ Клевѣ и Трокупи, безъ жадного обтеженія, по два пѣнези бѣлые отъ дуги зъ ласки наше господарское ему Лаврину Сонгину, малжонцѣ, дѣтемъ и потомкомъ его брати и на пожитокъ ку имѣнію его Сурвилискому оборочати позволили, безъ всякое перешкody; а съ того намъ господару и до скарбу нашего ничого платити и личбы ни-

которое чинити не мають. И на то есѣмо ему, жонѣ, дѣтемъ и потомкомъ его дали сесѣ нашѣ листъ съ подписомъ руки наше господарское, до которого на твердость и печать нашу притиснути есѣмо велѣли. Писанъ у Городнѣ, лѣта Божія Нарожения тысяча пятьсотъ осемьдесятъ шостого, мѣсяца Априля четвертого дня. У tego przywileiu, przy pieczęci mnieyszey, podpis rąk temi słowy: Stephanus

Rex. Левъ Сапѣга—подканцлерій Великого Бнязьства Литовского.

Któryż to przywilej króla iego mości Stephana, za pokładaniem do akt przez osobę w wierzchu mianowaną, z rzeczą w nim wyrażoną, iest przyięty y do xiąg głównych wieczystych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego wpisany.

1589 г. Марта 9-го дня.

Изъ книги № 50, за 1706—1708 г., л. 931—934.

18. Привилегія короля Сигизмунда III-го на основаніе города Биржъ съ наданіемъ ему Магдебургскаго права, подтвержденная королемъ Владиславомъ IV въ 1642 году.

Roku tysiącnego siedmsetnego szóstego, miesiąca Septembra szóstego dnia.

Przed nami sędziami głównymi, na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z wojewodztw, ziem y powiatów, na rok terazniejszy tysiączny siedmsetny szósty obranemi, stanówszy oczewiscie patron imść pan Michał Frąckiewicz, przywilej nayiaśnieyszego króla iegomości polskiego Władysława czwartego, miastu Birzańskiemu na rzecz w nim wyrażoną dany, do akt podał w te słowa pisany:

Wladislaus quartus, Dei gratia rex Poloniae etc. Significamus praesentibus literis nostris, quorum interest, universis et singulis, exhibitas fuisse coram nobis literas pargameneas, manu serenissimi olim parentis nostri desideratissimi subscriptas, et sigillo minoris cancellariae magni ducatus Litvaniae pensili communitas, sanas, salvas et illaesas, omnique suspicionis notā carentes, continentes in se certas liber-

tates et immunitates, civitati illustris. Janussii Radziwił, ducis Birzarum et Dubincorum, sacri Romani imperii principis, archicamerarii magni ducatus Litvaniae, Camenecensis, Casimiriensis, Seyvensis, Bystricensis capitanei, nostri administratoris Mohyloviensis, haereditariae Birze D—sis servientes, petitumque à nobis est, ut eadem authoritate nostra regia approbare, confirmare et ratificare dignaremur. Quarum quidem literarum tenor de verbo ad verbum sequitur estque talis:

In nomine sanctae et individuae Trinitatis, Patris, et Filii, et Spiritus sancti. Amen. Quod cum humanae naturae ea sit fragilitas, ut omnium rerum et actionum, etiam quae splendore atque authoritate immortalem expostulare videntur memoriam, facile nos caperet oblivio, et quae in usum et commodum hominum studio, labore atque diligentia conduntur, statuuntur et perficiuntur, temporis

diuturnitate brevi evanescerent, nisi literarum apicibus consignata, facile ad cognoscendum et repetendum, cuique sese exhiberent via. Proinde ut illa, quae nonnunquam praeclare et gloriose gesta sunt, his et jura, privilegia et statuta, principum benevolentia in usum hominum concessa et donata, sagax hominum industria literis mandare adinvenit et consuevit. Nos etiam Sigismundus tertius, Dei gratia rex Poloniae, etc. nec non regni Sveciae proximus haeres, et futurus rex. Significamus tenore praesentium, quorum interest, universis et singulis, harum notitiam habituris, quod cum illustris et magnificus Christophorus Radziwił, dux in Birze, et Dubinki, palatinus Vilnensis, supremus exercituum M. D. Litvaniae, Solecensis, Kokenhausensis, Urzędoviensis, Borissoviensisque etc. capitaneus, exposuisset nobis propter splendorem, ornatumque patriae, et nominis, et defensionem loci atque reipublicae, se in animum induxisse et suscepisse oppidum patrium et haereditarium Birze ex lapide et cocto latere velle exaedificare, arcemque et oppidum ipsum contra insultum hostis Moschi, cuius finibus proximum est, ad incursionemque ac repellendum aptum, praesidiis firmare et communire. Et quandoquidem rempublicam hanc nostram, et opibus optime auctam, et praesidiis quam plurimis undique firmatam et stabilitam, tum et civitates optime constitutas esse cupiamus, studium hoc et operam magnifici Christophori Radziwił, quo et reipublicae dignitatem amplitudinemque adaugere, et tueri, et patrii loci splendorem illustrare, non sine magnis sumptibus, suscepit, vehementer non possumus non probare in foundationem et munitionem oppidi Birze, cuius nomen, denominationem patriae Radzivilorum habet, libenter assentimur et approbamus: ac ut tanto maiori diligentio et studio opus inchoatum perfici et frequentia hominum compleri possit,

quos libertatum dulcedo, et convocare, sive allicere et acuere, atque excitare consuevit, tum propter praeclara et amplissima familiae Radzivilorum, reipublicae huic atque praecessoribus nostris regibus Poloniae et magnis ducibus Litvaniae, pacis et belli temporibus praestita merita, ipsiusque magnifici Christophori Radziwił singularem virtutem et dignitatem, quibus ad se ornandum et amplificandum quasi perpetuis nexibus obstricti et obligati tenemur, tum reipublicae nostrae dignitatem, quam privatorum opes et praesidia amplificant et tuentur, oppidum Birze iure civili donandum, et certis praerogativis atque libertatibus ex speciali gratia nostra regia ornandum duximus et praesentibus donamus et exornamus. Imprimisque oppido Birze ac omnibus illius incolis praesentibus et futuris, jus Teutonicum, quod Magdeburgense vocatur, et cuiusmodi civitas nostra Vilna utitur, damus et concedimus, removendo ab oppido proefato omnia iura terrestria magni ducatus Litvaniae, caeterasque consuetudines, quae ius teutonicum perturbare consueverunt, eximendoque illud, ac cives suburbanos, ac incolas illius omnes, inter limites consistentes, praesentes et futuros, ab omni iurisdictione et potestate omnium et singulorum magni ducatus Litvaniae palatinorum, castellanorum, capitaneorum, iudicum, subjudicum, et quorumvis magistratuum iudicialium, ac eorum tribunalium, ita, quod coram ipsis, aut coram aliquo pro causis tam magnis, quam parvis et quibusvis excessibus, vel rebus citati, parere et respondere, aut ob non paritionem et condemnationem quamcunque paenas aliquas pati et subire non teneantur; verum coram avvocato et magistratu suae civitatis, tantummodo iure teutonico respondebunt. Cui quidem avvocato et scabinis, ac magistratui civitatis praedictae legitimam in omnibus et singulis

causis, tam civilibus, quam criminalibus, sive capitalibus, puta furti, homicidii, membrorum mutilationis, incendii, et quorumvis malefactorum et excessuum, plenam facultatem et auctoritatem tribuimus et concedimus iudicandi intra metas et limites eiusdem oppidi iure teutonico, ac secundum illius formam animadvertendi innoxios et corrigendi excessus ita, ut in aliis tam regni, quam magni ducatus Litvaniae civitatibus, maxime Vilnae observatur; integra tamen permanente via appellationis ad haeredem et dominum oppidi eiusdem. Ad literas autem et actiones civitatis obsignandas, oppido illi Birze, stemma, sive publicum insigne donamus et assignamus: vexillum album et in illius medio aquila nigra, hoc, quo cernis, modo depictum. Quod quidem stemma, seu insigne perpetuum eiusdem civitatis esse volumus. Omnes etiam, et singulos cives eiusdem oppidi Birze, tum et societates et collegia artificum quorumvis, instituta in eodem oppido, et in posterum instituenda, in praerogativis, et existimatione, civibus et societatibus, ac collegiis civitatis Vilnensis, aliarumque magni ducatus Litvaniae civitatum adaequamus, et pares esse volumus. Deinde vero quod fori septimanalis et nundinarum recte constituta ratio non parum etiam incrementi et amplitudinis adferre consuevit civitatibus ac oppidis, in eo oppido, seu civitate Birze forum septimanale, in qualibet septimana peragendum, unum videlicet die dominico, aliud feriâ quintâ constituimus. Annualia autem sive mercatus bonis temporibus anni inducimus et ordinamus, primum quidem pro festo purificationis beatae virginis Mariae, alterum pro festo nativitatis sancti Joannis Baptistae, iuxta calendarium romanum. Ad quos quidem mercatus liberum esse volumus, et omnes cuiuscunque gentis et nationis mercatores, negotiatores, vectores et artifices, caeterique homines venire possint, modo non sint eius-

modi, quos iura ferre non permittunt, facultatemque habeant, in eodem oppido a die incepti mercatus, per quatuordecim dies continuos omnis generis negotiationes exercendi, atque tam equos, boves, agnos, capros, porcos, et animalia quaevis maiora et minutiora, alias etiam merces in pannis et aromatibus, vectualibus et suppellectili quavis, et aliis omnibus in universum mercimoniis, tam domesticis, quam exoticis, nullis penitus exceptis, vendendi, commutandi, contractus de illis faciendi, aliaque omnia et singula agenda exercendaque, quae in celeberrimis etiam mercatibus, seu nundinis exerceri solent. Et cum ex antiquo Vilnâ Rigam euntibus et redeuntibus, iter per civitatem Birze fuerit usitatum et institutum, sed praeteritis annis propter arcium finitimarum circa Dzwinam ab hoste Moscho occupationem est mutatum, et per Surdaki institutum, verum liberatâ hoc metu universâ illâ provinciâ, iter illud civitati Birzensi restitui-mus, instituimusque et decernimus, ut Vilnâ Rigam versus tam negotiatores et caeteri homines, et vectores euntes, non alio itinere, quam per Onikszty, Kupiszki et Birze, quae commodior et melior via est, proficiscantur, iterque illud tanquam publicum et usitatum habeant et sequantur, et per Surdaki, quâ hactenus commeare consueverant, amplius proficisci non audeant et praesumant. Ut autem ad inhabitandam et incolendam eam civitatem, in qua ornanda et munienda sumptus non mediocres ipse illustris et magnificus Christophorus Radziwił facturus est, eo facilius homines invitentur, reddaturque populosior et opulentior, eandem omnesque illius incolas gaudentes iure civitatis eximimus et liberos facimus temporibus perpetuis a solutione the-loneorum pontalium, aggeralium et aliorum, quocunque nomine, tam in bonis nostris, quam in bonis nobilium, quomodo libet institutorum

et instituendorum, concessorum et concedendorum, et generaliter ab omni eorundem exactione a mercibus quibuscunque, quocunque nomine vocantur, tam per terram, quam etiam per flumina navigabilia, secundo, vel etiam adverso flumine, per magnum ducatum Litvaniae et caeteras eiusdem ducatus ditiones in perpetuum liberi sunt. Ad extremum etiam, ut beneficia beneficiis cumulentur, eandem civitatem, seu oppidum Birze, uti novum et nunc primum locatum, eximimus et liberum facimus a solutione thelonei generalis in magno ducatu Litvaniae, hoc tempore usitati, quodque vetus vocatur, et si quod aliud in posterum fuerit institutum, contributionumque aliarum omnium publicarum, laudatarum, et laudandarum, quocunque illae nomine et instituto publico conferuntur, vel conferentur, ad viginti quinque annorum decursum. Quod earundem contributionum praefectis et quaestoribus denuntiatum esse volumus, mandantes, ut ab eo tempore, per integros viginti quinque annos à civibus iisdem, qui literas testimonii obsignatas, sigillo civitatis praedictae Birze, vel sui domini produxerint, contributiones nullas publice constitutas, et in posterum constituendas ab iisdem, vel mercibus eorum exigere praesumant difficultatesque eo nomine facessent. Quae omnia superius expressa et descripta rata, firma et inviolabilia facere in perpetuum eidem oppido, seu civitati Birze promittimus. Atque in eorum fidem et testimonium praesentes manu nostra subscripsimus, sigilloque magni ducatus Litvaniae communiri mandavimus. Datae Varsaviae in comitiis generalibus, die nona mensis Martii, anno Domini millesimo quingentesimo actuagesimo nono, regni vero nostri anno secundo. Sigismundus Rex. Sigillum pensile magni ducatus Litvaniae. Gabriel Woyna—sacrae regiae maiestatis in magno ducatu Litvaniae notarius.

Nos itaque Vladislaus quartus petitioni per praefatum illustrem Janussium Radziwił—magni ducatus Litvaniae archicamerarium, apud nos factae, uti iustae, benigne annuentes, praeinsertas literas, in omnibus eorundem punctis, clausulis, articulis, et conditionibus approbamus, confirmamus et ratificamus, cum hac melioratione, ut nundinae communes, alias targi, singulis diebus dominicis, iuxta praescriptum privilegii originalis, in dicta civitate Birzanensi celebrari solitae, in diem sequentem, videlicet feriam secundam transferantur. Tum et libertatem ratione desolationis ab oneribus vectigalium, et theloneorum, vulgo stare myta nuncupatis, persolvendis, a serenissimo olim, rege parente nostro desideratissimo, eidem civitati Birzanensi, ad certos annos concessam, (qua ob continuos belli motus intermissa, uti non poterat), eandem ex speciali nostra gratia, in annos duodecem prorogandam esse duximus, uti quidem prorogamus, et concedimus hisce literis nostris. Quae omnia et singula supra scripta vim et robur debitaе firmitatis obtinere volentes, praesentes manu nostra subscripsimus et sigillo magni ducatus Litvaniae communiri mandavimus. Datum Varsaviae, die vigesima septima mensis Martii, anno Domini millesimo sexcentesimo quadragesimo secundo, regnorum nostrorum Poloniae et Sveciae decimo anno. Vladislaus Rex. Sigillum minus pensile magni ducatus Litvaniae. Chritophorus Zawisza—notarius magni ducatus Litvaniae. Vice cancellariatu illustrissimi et reverendissimi domini Martiani Tryznae—episcopatus Vilmensis coadiutoris. Recepit Vladislaus Kierdey, sacrae regiae maiestatis secretarius. Hucusque contenta privilegii. Ego Janussius Radziwił—dux Birzarum et Dubincorum, sacri romani imperii princeps, magni ducatus Litvaniae archicamerarius, Mohyloviensis administrator, Kasimir. Camenec. Seyvensis etc. capitaneus,

post obtentum eiusmodi privilegium confirmationis a serenissima regia maiestate, domino meo clementissimo, originale, manu sacrae regiae maiestatis subscriptum et sigillo minori magni ducatus Litvaniae communitum, archivo meo asservavi, hoc vero transcriptum, deducendo ad incolarum Birzensium, nec non eorum, qui iure eiusdem civitatis gaudere in animum induxerint notitiam, manu, sigilloque meo, maioris fidei erga signatum, civibus et incolis civitatis meae Birzensis extradi mandavi. Datum Vilnae die septima mensis Maii, anno millesimo sexcentesimo quadragesimo secundo. Na tym przywileiu przy pieczęci iasnie oświeconego xięcia imści Radziwiła, podpis tegoż iasnie oświeconego xięcia imści tymi słowy: I. Radziwił. Na wierzchu tego przywileiu con-

notacia iedna w te słowa: Roku tysiąc sześćset czterdziestego trzeciego, miesiąca Marca dwunastego dnia. Ta kopia przywileiów królów ichmościów. Pan Symon Smilgiewicz y pan Jan Kupszewicz obywatele miasta Birż, do akt na urządzie pokładali. Stachowski Mikołaj — podstarości Wileński. Druga zaś connotacia w te słowa: Roku tysiąc sześćset czterdziestego trzeciego, miesiąca Marca dziesiątego dnia. Ta kopia przywileiów królów ichmościów do akt xiąg grodzkich Wiłkomirskich pokładana. Адамъ Костялковскій — вгродскій Вилкомирскій писарь.

Który to przywilej przez wyżey pomienionego patrona do akt podany, iest do xiąg głównych trybunalnych spraw wieczystych przyięty y wpisany.

1590 г. Марта 23-го дня.

Изъ книги № 33, за 1691 г., л. 678.

19. Копія привилегіи короля Сигисмунда III, выданная нѣкоторымъ земьянамъ Ошмянскаго повѣта на причисленіе ихъ къ шляхтѣ Ошмянскаго повѣта.

Лѣта отъ naroженъ Сина Божого тысяча шестьсотъ девятьдесятъ первого, мѣсеца Іюля девятого дня.

Передъ нами судьями головными, на трибуналь у великомъ князствѣ Литовскомъ зъ воеводствъ, земль и повѣтовъ, на рокъ теперешній тысяча шестьсотъ девятьдесятъ первый обранными, постановившисе очевисто у суду панъ Михалъ Репницкій видимусъ привилею его милости пана Казимера зъ Голковщизны Дорняка, домовству оногo и инымъ въ томъ привилею мянованымъ особомъ служацій, до

актъ книгъ головныхъ трибунальных Виленскихъ справъ вѣчистыхъ подалъ, просечи насъ именемъ помененой особы, ажебысмы до актъ приняли и у книги уписать велѣли. Которого мы судъ огледавши и читаного выслухавши, велѣли есмы принять и уписать, а уписуючи у книги слово до слова такъ се въ собѣ маеть: Видимусъ съ книгъ владовыхъ земскихъ вѣчистыхъ повѣту Ошменского. Лѣта Божого naroженъ тысяча пятьсотъ девятьдесятъ первого, мѣсеца Октебра второго дня. На рокахъ судовыхъ земскихъ, водлугъ

статуту о светомъ Михалѣ, святѣ римскомъ припалыхъ, и судовне отправованныхъ, передъ нами владомъ судовымъ земскимъ, повѣту Опшменского, Станиславомъ Станиславовичомъ Саковича—судьею, Андреемъ Сасиновичомъ Бѣликовича, подсудкомъ, а Петромъ Станиславовичомъ Саковича—Дровиницкимъ писаромъ, ставши очевисто земяне короля его милости повѣту Опшменского: панъ Миколай Балтроневичъ Мерла, а панъ Грегорей Федоровичъ Сорока повѣдили то, ижъ што дей они и иншіе вчасники ихъ имѣнича дворы свое мѣли въ присудѣ замку господарского Кгеранойнского, тогда дей король его милость, зъ ласки своее господарское, за чоломъ битіемъ ихъ, вынявши ихъ съ тыми имѣнниками ихъ съ того присуду замку Кгеранойнского въ присудѣ и подѣ хоруговъ повѣту тутешнего Опшменского съ тыми имѣнниками ихъ привернути, и на то имъ привилей свой дати рачилъ, который то привилей ихъ милости господарскій, на паркгаминѣ писанный, верху мененные панъ Миколай Мерла, а панъ Грегорей Сорока самъ отъ себѣ и именемъ вчасниковъ своихъ, въ томъ привилею имени описанныхъ, теперь передъ нами владомъ покладали и хотечи то они мѣти, абы тое вылученіе съ присуду замку господарского Кгеранойнского, а приверненіе ихъ до присуду и подѣ хоруговъ повѣту тутешнего Опшменского, за имѣнниками ихъ вѣдомо въ насъ владъ и инныхъ людей было, просили насъ, абы тотъ привилей королевскій его милости до книгъ земскихъ вѣчистыхъ повѣту Опшменского былъ вписанъ, который уписуючи слово до слова такъ се въ собѣ маеть: Жигмонтъ третій, Божью милостью король польскій и т. д. Ознаймуемъ симъ листомъ нашимъ, кому того потреба будетъ вѣдати, инѣшнимъ и на потомъ будущимъ: били намъ господару чоломъ земяне наши Миколай Бал-

троневичъ Мерла, Грегорей Федоровичъ Сорока, Матей и Грегорей Маслове, Янъ Каменскій, Павелъ Борковскій, Миколай Можейко, Миколай Закревскій, Андрей Чеховичъ, Войтехъ и Миколай Яновичи, Лавринъ Нѣмцевичъ, Щасный Ятовтовичъ, Богданъ Чижъ, Себестіянъ Дорняка, Миколай Загоранка, Станиславъ Шимахъ а Юрій Мисевичи, Езофъ и Насупъ Александровичи Турчиновичи, и повѣдили передъ нами, ижъ продкове ихъ и они сами ажъ до сихъ часовъ, будучи зъ имѣнниками своими подѣ присудомъ имѣнника нашего спадкового Кгаштольтовского замку Кгеранойнского, съ которыхъ имѣнникъ жадное инное повинности и службы ку тому замку Кгеранойнскому неповинни полнити, одно изъ нихъ службу земскую военную, яко иншая шляхта, обыватели великого князства Литовского полнять, повинни есть полнить. А теперъ хотечи быть подѣ присудомъ и хоруговью повѣту Опшменского, для того просили насъ господара, абыхмо въ томъ ласку нашу господарскую имъ показавши, съ тыми имѣнниками ихъ зъ влады и присуду Кгеранойнского вызволивши, подѣ присудѣ и хоруговъ повѣту Опшменского, заровно до вживанья свободъ и вольностей шляхецкихъ, припустили. За которыми насъ у причинѣ нѣкоторые ихъ милость панове рады и владники наши дворные великого князства Литовского жадали, въ чомъ мы видечи быть жоданіе ихъ милости пановъ радъ пристойное и чолобитѣ ихъ самихъ слушное, то есмы зъ ласки нашее господарское учинили, а яко всимъ иннымъ поданнымъ нашимъ, людямъ рыцерскимъ стану шляхецкого, зъ доброты и ласки нашее господарское, ку розмножанью вольностей и свободъ шляхецкихъ, естесмо хутливи и щодробливи, такъ и тымъ земяномъ нашимъ ласку и щодробливість нашу господарскую показали, а то есть верху помененныхъ особъ Миколая Бал-

тромѣевича Мерлу зъ имѣньями его прозываемыми Кгавьею, надъ рѣкою Кгавьею лежа- чого, и зъ другимъ имѣнничомъ Дудинскимъ, у логѣ лежачимъ, надъ рѣкою Дудою, Гри- горья Федоровича Сороку зъ имѣньемъ его прозываемымъ Бараво, тамъ же надъ рѣкою Дудою лежачимъ, Матея и Грегарья Масловъ зъ имѣньемъ ихъ Покговейскимъ, а другимъ имѣньемъ того Матея Подгуратишками, Бы- кговскимъ и Костеневскимъ, Яна Каменского зъ имѣньемъ его Трилупскимъ Володковскимъ, Миколая Можейка зъ имѣньемъ его Покго- вейскимъ, надъ рѣкою Кгавьею лежачого, Ми- колая Закревскаго зъ имѣньемъ его Покговей- скимъ, тежъ надъ рѣкою Кгавьею лежачого, Андрея Чеховича зъ имѣньями его Покговей- скимъ и Дудою, Войтеха и Миколая Янови- човъ, зъ имѣньемъ ихъ Трилупскимъ, Лав- рина Нѣмцевича зъ имѣньемъ его Трилупскимъ, Щасного Ятовтовича зъ имѣньемъ его Ятов- товичи, Богдана Чижа зъ имѣньемъ его Чер- нею, надъ рѣкою Чернею лежачого, Себестіяна Дорняку зъ имѣньемъ его Волковщизною, Миколая Загоранка зъ имѣньемъ его Упитою, надъ рѣкою Упитою лежачимъ, Станислава Шимана и Юрья Миквичовъ зъ имѣньемъ ихъ Трилупскимъ, надъ логомъ Трилупскимъ лежачимъ, Езопа и Насупа Александровичовъ Турчиновичовъ зъ имѣньемъ ихъ Упитою Ташликовскимъ, надъ рѣкою Упитою лежачимъ, съ присуду и послушенства того имѣнья на- шого спадкового Кгаштолтовского замку Кге- ранойнского тымъ нашимъ упривилееваннымъ листомъ выймуемъ, вызваляемъ и приворо- чаемъ ихъ подъ присудъ, справу и владзу судовъ земскихъ, то есть враду земскому, кгородскому, подкоморскому и хоруговъ повѣту Опшменского. А такъ они сами, жоны, дѣти, щатки и потомки ихъ, одъ даты сего листу нашего, съ тыхъ имѣньей своихъ, верху по- мененныхъ, и тежъ еслибы хто собѣ зъ нихъ,

або изъ потомковъ ихъ прикупилъ якую тамъ же въ томъ повѣтѣ ку имѣнью своему прикуплю, або якимъ кольвекъ обычаемъ, вы- слугою, даровизною набылъ въ томъ повѣ- тѣ Опшменскомъ, передъ судомъ земскимъ и кгородскимъ, порядкомъ звывлымъ статутowymъ, за позвы будь земскими, або кгородскими су- дити и справоватисе, и службу земскую во- енную намъ господару и потомкомъ нашимъ подъ хоруговью Опшменскою служити и вше- лякихъ вольностей, свободъ, правъ, яко ин- ная старожитная шляхта великого князства Литовского, съ тыми имѣньями своими уживати вѣчными и непоручными часы мають. И хотя быхмо мы господарь, або потомки наши, ко- роли ихъ милости Польскіе и великіе князи Литовскіе, тое имѣнье спадковое Кгаштолтов- ское, замовъ Кгеранойны кому кольвекъ будь доживотнымъ, або вѣчистымъ и якимъ кольвекъ инымъ правомъ дали, завели и зъ рукъ на- шихъ выпустили, тогда таковое каждое право и дата наша шкодити не маеть, ани будетъ мочи тымъ верху помененнымъ имѣньямъ ихъ и тыхъ, хто кольвекъ ихъ будетъ держати, вѣчными и непоручными часы. А особливе то варуемъ симъ листомъ нашимъ, если бы хто зъ поданныхъ нашихъ тамошнихъ Кге- ранойнскихъ одънихъ и одъ помочниковъ ихъ въ забранью кгрунтовъ, або тежъ боехъ, гра- бежохъ и въ якихъ кольвекъ иныхъ речахъ кривду поносили, въ таковыхъ всихъ спра- вахъ, за помочью и вѣдомостью старостъ Кге- ранойнскихъ, подданные наши ихъ выжей по- мененныхъ особъ и потомковъ ихъ передъ судъ Опшменскій кгородскій и земскій позвами позывати и справедливости собѣ доводити мають. И на то есьмо имъ самимъ и потом- комъ ихъ дали сесь нашъ листъ съ подписомъ руки наше господарское, до которого и пе- чать нашу великого князства Литовского при- вѣсити есьмо велѣли. Писанъ у Варшавѣ,

лѣта Божого нароженя тысяча пятьсотъ девятьдесятого, мѣсеца Марца двадцать третьего дня. У того привилею короля его милости печать меньшая подканцлерская привѣшана и подпись руки его королевское милости тыми словы. Sigismundus Rex; а подипись руки писара его королевское милости тыми словы: Матей Война—писарь. Што про память до книгъ владовыхъ земскихъ вѣчистыхъ повѣту Ошменского записано, съ чого и сесь видимусь князю Адаму Выдровскому—плебану Жикгмонтійскому въ року теперешнемъ тысяча шестьсотъ тринадцатомъ, мѣсеца Октебра третьего дня, подъ нашими владовыми печатями мене Яна Корсака—секретара его ко-

ролевское милости, судьи, Станислава Александровича князя Свирского — подсудка, а съ подписомъ руки мене Станислава Внучка—писара есть выданъ. Писанъ у Ошменѣ. У того видимусу печати двѣ, одна большая судьи, а другая меньшая подсудка, владниковъ земскихъ Ошменскихъ, воскомъ червонымъ подложонныхъ притисненныхъ, а при печатяхъ подпись руки писара тыми словы: Станиславъ Внучекъ—земскій Ошменскій писарь, а коректа въ тые слова: Скорыкговалъ съ книгами Юрій Масло. Которыйжъ то видимусь, за поданымъ черезъ особу въ верху мененую одного до актъ, есть до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ уписанъ.

1590 г. Апрѣля 9-го дня.

Изъ книги № 22, за 1682 г., л. 253.

20. Листъ королевы Анны ревизору Гралевскому о надѣлѣ земель дворянъ Станевичей.

По жалобѣ шляхтичей Станевичей на администраторовъ королевскихъ имѣній, которые во время разверстки земель отрѣзали у шляхтичей

земли безъ всякого вознагражденія, королева Анна предписываетъ ревизору Гралевскому разслѣдовать это дѣло и представить на усмотрѣніе королевы.

Лѣта отъ нароженя Сына Божого тысяча шестьсотъ осмьдесятъ второго, мѣсеца Мая девятого дня.

Передъ нами судьями головными, на трибуналъ у великомъ князствѣ Литовскомъ зъ воеводствъ, земель и повѣтовъ на рокъ теперешній вышъ писанный обраными, постановившисе очевисто у суду пенипотентъ панъ Александеръ Естко, тотъ листъ королевой ее милости Анны, до его милости пана Яна Гралевского—ревизора на тотъ часъ будущого,

до актъ книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ подалъ въ тые слова писанный: Anna, z Bożej łaski królowa Polska etc. Szlachetnemu Janowi Gralewskiemu rewizorowi naszemu towarów naszych leśnych w Litwie y na Podlasiu, wiernemu nam miłemu łaskę naszą. Szlachetny, wiernie nam miły! Skarzył się tu przed nami Szczesny y Kasper Macieiewiczowie Staniewiczzy—bracia, iż im pomiara odieto gruntu ich własnego dziedzicznego niemało, od obsady naszej Oliskiey y

Puńskiej y na zalewek stawu tamże przyłączono, niedawszy im za to żadney nagrody, ani odmiany, co ieśliby tak było, mieli by ci ludzie krzywdę. A tak rozkazujemy wierności twoiey, aby rewidując tam towary nasze, sprawę też y skargę tych szlachciców werifikował przez świadome a prawdziwe ludzie, przy bytności albo zawiadomością dzierzawców naszych Olickiego y Puńskiego, albo ichmć namiestników; a gdzieby się tam prawda y krzywda ich okazała, obacz wierność twoia tamże jakie miejsce (bez)przeszkody puszczy albo gruntu osiadłego,

gdzieby się im tamże zamiana y nagroda dać mogła, a to wszystko, nie tam nie oddając odniesie wierność twoia do nas, abyśmy sami dobrze uważyli, co być może, a co nie. Dan z Warszawy, dnia dziewiątego Kwietnia, roku Pańskiego MDLXXX. У того листу подпись руки при печати наяснѣйшой королевой теми слова: Анна, królowa Polska. Который же тотъ листъ, за поданьемъ оного до актъ черезъ особу верху мевеную, есть до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ уписанъ.

1593 г. Юня 25-го дня.

Изъ книги № 5144, за 1752—1753 г., л. 229.

21. Подтвердительная привилегія короля Сигизмунда III на древнія права и вольности Полоцкой земли.

Документъ этотъ очень замѣчателенъ по своей древности и важности содержанія. Въ немъ приводится послѣдовательный рядъ подтвержденій разными польскими королями и велими князьями Литовскими древнѣйшихъ правъ и вольностей „добрыхъ и христіанскихъ,” дарованныхъ Полоцкой землѣ Витовтомъ, Сигизмундомъ, Скиргай-

ломъ, Казимиромъ, Александромъ и др. Въ этихъ привилегіяхъ Литовскіе князья сохраняютъ за Полоцкой землей древнѣйшія порядки и обычаи самоуправленія, вытекавшіе изъ вѣчеваго устройства Полоцкаго княжества. Такъ какъ документъ этотъ писанъ по русски, то подробного содержанія къ нему не прилагается.

Feria secunda post dominicam: iubilare, die vigesima quarta mensis Aprilis, anno Domini millesimo septingentesimo quinquagesimo secundo.

Coram actis nobilis officii consularis Vilnensis comparentes personaliter domini Leo Hryspanowski, Onufrius Rajów et Theodorus Panchilonek, degentes in terra, ad aconomiam palatinatus Polocensis pertinente, praesentes literas privilegii confirmationum seremissimii

Sigismundi tertii, regis Poloniae et magni ducatus Lithuaniae, ruthenico idiomate scriptas sigilloque M. D. Lit. pensili munitas, salvas et illesas, nullius suspicionis obnoxias, in rem et partem totius terrae Polocensis servientes, cum introfusius contentis ad acta obtulerunt. Quarum literarum, praemisso modo ad acta oblatarum, de verbo ad verbum rescribendo contenta, tenor sequitur estque talis:

Жигимонтъ третій, Божою милостью ко-

роль Польскій и проч. Ознаймуемъ симъ листомъ нашимъ всѣмъ въ обещъ и каждому съ особна, кому то вѣдати належитъ. Покладали передъ нами, господаремъ, бояре наши воеводства Полоцкого, панцерные и путные, листъ привилей продка нашего славное памети, короля его милости Стефана, съ подписомъ руки его королевское милости и съ печатью великого князства Литовскаго, даный всимъ паномъ Полоцкимъ, рыцерству, шляхтѣ, обывателемъ воеводства Полоцкого, въ которомъ привилей продка и вую нашего, короля его милости Жигмонта Августа, тежъ на певные вольности и на даванья обывателемъ, всимъ мѣщаномъ и всей земли Полоцкой даный, есть вписанъ. И повѣдѣли тые то бояре панцерные и путные, ижъ тежъ они до тогожъ привилею належать, нижли ижъ не завжды для частыхъ потребъ своихъ оного досегнути могутъ; тогда были намъ господарю чоломъ, абы есмы тотъ привилей предка нашего, короля его милости Стефана, въ сесь листъ привилей нашъ вписать розказали и оный съ подписомъ руки наше имъ дали. Въ чемъ мы, господарь, видечи быть чоломъбитѣ ихъ слушное, велѣли есмы тотъ помененый привилей, передъ нами покладаный, въ сесь нашъ листъ вписать, который слово одъ слова такъ се въ собѣ маеть:

Стефанъ, Божью милостью король Польскій и проч. Чинимъ знаменито симъ нашимъ листомъ, нинѣшнимъ и напотомъ будучимъ, кому бы того была потреба вѣдати, ижъ што перво сего за продка нашего славное памети короля его милости Польского и великого князя Литовскаго Жигмонта Августа, съ Божого доущенья, черезъ непріятеля нашего князя великого Московскаго съ посягненьемъ и несправедливымъ оторваньемъ отъ панства нашего великого князства Литовскаго замку и мѣста Полоцкаго, маетности, имѣней пановъ Полоц-

кихъ, рыцерства, шляхты, обывателей земли воеводства Полоцкого, въ земли Полоцкой лежащихъ, вси листы, привилей и твердости на права и вольности, всей земли Полоцкой належащие, на онъ часъ въ томъ замку Полоцкомъ, во церкви Святое Софеи, одъ предковъ нашихъ королей ихъ милости польскихъ и великихъ князей Литовскихъ на даване, суть побранни, а ижъ за помощью Божою за панованья нашего тотъ замокъ Полоцкій въ руки того непріятеля нашего, князя великого Московскаго, до панства нашего великого князства Литовскаго вже зась взяли есмы, при которомъ имѣнья, въ той земли Полоцкой лежащие, одъ того непріятеля нашего, менованого Московскаго, освобоженые есть; тогда мы господарь, съ ласки наше, маючи ласкавый взглядъ на вѣрные, а намъ господарю и рѣчипосполитой пожиточные службы пановъ Полоцкихъ, рыцерства и шляхты, обывателей земли воеводства Полоцкого, ижъ они о имѣнья свои, въ земли Полоцкой лежащие, спустошеные, съ которыхъ не только теперь, . . . але съ милости своее ку намъ господарю и рѣчипосполитой, бываючи на службахъ нашихъ господарскихъ и рѣчипосполитое, здоровье свое противъ люду непріятеля нашего Московскаго выносечи и при добыванью того замку Полоцкого въ руки непріятельскихъ Московскихъ не одно сами при насъ господарю были и, певные почты свое водлугъ наибольшего преможенья своего на службу нашу господарскую выведши, съ нелитованьемъ горлъ и маетностей своихъ, яко добрые, вѣрные рыцерские люди, служили, до которыхъ службъ и впродъ охотнѣйшими вчинити ихъ хочечи, будучи намъ на томъ теперешнимъ зѣздѣ у Вильни, за присланьемъ до насъ пословъ, то есть подкоморого земли Полоцкое пана Оника Корсака и писара земского земли Полоцкое Юрья Дроговицкаго, которые намъ доле-

лости ихъ прекладали, про то при тыхъ вольностяхъ, привилеяхъ первыхъ, одъ продковъ нашихъ королей ихъ милости и великихъ князей Литовскихъ имъ наданныхъ, зоставуемъ, якожъ книги канцелярійскіе отворить и привилей, на вольность ихъ имъ наданный, до метрику вписанный, въ сесь листъ привилей нашъ господарскій слово до слова увести есмы розказали, который такъ се въ собѣ маеть:

Во имя Божое станьсе. Ижъ всякіе вчинки цнотливые, которые съ обычаевъ людскихъ походятъ и бывають въ заховалостяхъ ихъ дѣлавые, которыежъ на знаемости звычаю, вчиненого часы своими, явне се черезъ до свидѣнья оказують, и вѣрне а стало доконають, годно есть, абы слушне тежъ въ чинности свое поживали, а были бы ознаймены на письмѣ, выложеные и подтверженые для вѣдомости потомъ пришлое людское, абы часу посполитого съ памяти не сходило; а про то мы Жигмонтъ Августъ Божьею милостью король польскій и проч. чинимъ знаменито симъ листомъ нашимъ, хто на него посмотреть, або чтучи услышитъ, ни нѣшнимъ и на потомъ будучимъ, кому того потреба будетъ вѣдати. Били намъ чоломъ бояре Полоцкіе и мѣщане и весь городъ и вся земля Полоцкая и клали передъ нами листы дѣда нашего Казимера и дяди нашего Александра и пана отца нашего, королей и великихъ князей ихъ милости, штожъ ихъ милость перво сего пожаловали ихъ, дали имъ права вольные, добрые, христіанскіе, такъ въ Корунѣ польской, какже и перво того, которые доброволенства мѣли одъ продковъ нашихъ великихъ князей, одъ великого князя Витовта и Жигмонта и Скиргайла, и просили насъ, абыхмо имъ вси тые права и доброволенства нашимъ привилеемъ подтвердили. Мы, бачучи, ижъ яко продкове ихъ, такъ и они завжды у суполной вѣрности заховалися ку продкомъ

нашимъ и къ намъ, хочечи имъ тую сталость ихъ вѣры и послугу щодробливостію нашою панскою отдати, зъ особливое ласки нашей господарской, вси тые доброволенства, листы продковъ нашихъ, дѣда и дяди и отца нашего, королей и великихъ князей ихъ милости, симъ нашимъ листомъ подтверждаемъ, и права вольные, христіанскіе, добрые, справедливые симъ нашимъ привилеемъ на вѣчные часы даемъ. Наипервей: въ церкви Божіи и въ имѣнія церковные намъ не вступоватися, въ домъ Божій Светой Софеи и въ домъ Божій Светого Спаса и въ иншіе дома церковные намъ не вступоватися; а хто кого обвадитъ явно або ли тайно, ино намъ его не карати ни одною виною, ани имѣньемъ, ни нятствомъ, ни серебромъ, ни горломъ, олижъ постановити его очи на очи на явномъ суду христіанскомъ, и того хто вадилъ, и того, на кого вадилъ, и досмотрѣвши межи ними право учинити, хто будетъ што заслужилъ, какъ право вкажетъ, такъ его карати. А который которую вину заслужитъ, ино его самого карати по его винѣ, а жоны и дѣтей не займати и имѣнья не рушати, нижли который будетъ въ томъ дѣлѣ, а то вѣдалъ, тыхъ карати; проступить-ли отецъ, ино отца карати, проступить ли сынъ, ино сына карати, а отца за сынную вину не карати, а сына за отцову вину не карати, только того самого карати, хто виновать будетъ. Также хто держитъ отчизныя имѣнья своя, аболи кому што будетъ великій князь Витовтъ далъ, и великій князь Швидрикгайло далъ, и дѣдъ и дядя, и отецъ нашъ, короли ихъ милости, што кому дали, и мы што кому дали, то ему удержати, какъ въ королевствѣ Польскомъ и князи, и панове, и мѣщане держать. Всхочетъ ли хто свое имѣнье продати, или оддати, или замѣнити зъ кимъ, ино намъ, альбо намѣстникомъ нашимъ явивши, продати и замѣнити. А въ куп-

ленивы намъ Полоцкіе не вступоватисе, также и въ беззадщины ихъ и въ вотумерщины не вступоватисе намъ. Также который бояринъ albo мѣщанинъ сойдесть (съ) сего свѣта, ино жона тая вдова, доколѣ на вдовьемъ столыци сѣдитъ и имѣнемъ мужнимъ володаеть, а коли всхочетъ пойти за иного мужа, ино ее силою замужъ не давати, а пойти ей зъ тымъ, што ей будетъ мужъ записалъ, а штобы то было звѣдомо племени первого мужа, або иннымъ добромъ людемъ, а имѣнье оставити дѣтемъ; а не будетъ дѣтей, ино братьи, а не будетъ братьи, ино близшимъ первого мужа. Тежъ на боярскіе люди и на мѣщанскіе сябры дѣцкихъ намъ и намѣстникомъ нашимъ не давати. А будетъ ли кому кривда, ино перво у господаря его искати правомъ; пакли не всхочетъ господаръ его подобнымъ рокомъ права вчинити, ино намъ и намѣстникомъ нашимъ дѣцкіе давати, а вина, которая будетъ осужона, ино намъ господару своему заплатити. А въ люди намъ боярскіе не вступоватисе, а воеводѣ нашему Полоцкому мѣщанъ одному не судити, судити ему зъ бояры и зъ мѣщаны, а черезъ паруку въ нятьство не сажати, а по муцѣ вѣры не искати, а холопу и робѣ вѣры не няти, а въ подводы намъ коней въ Полочанъ не брати, ни въ посельскихъ путниковъ, ни въ сябровъ городскихъ. Также съ боярскихъ и съ мѣщанскихъ сель людемъ ненадобѣ ни на какую службу тягнуги къ нашимъ кнежимъ дворомъ. А старыхъ судовъ намъ непосуживати, ани своихъ судовъ судивши не посуживати, а въ заставу намъ бояръ и мѣщанъ Полоцкихъ, посельскихъ путниковъ не посылати, а заставъ намъ у Полтеску некоторыхъ Полочаномъ николи не давати безъ ихъ воли, а съ нами имъ быти готовымъ на войну. А по волости нашой воеводѣ нашему не ѣздити, а поѣдетъ ли коли въ ловы, ино по станомъ его не даровати. А

станетъ ли ся въ которого Полочанина татьба а доищутъ ли се татьбы, ино господарю оддати, а чого не достанетъ, ино тата выдати; а бобры гнати по старой поплинѣ, также важницу въ замку, або въ мѣстѣ нашомъ Полоцкомъ, которую перво того держали бояре посполу зъ мѣщаны, за продковъ нашихъ, за дѣда нашого Казимера короля его милости, а потомъ съ тоежъ важницы дядя нашъ Александръ—король его милость, платъ былъ взялъ кускарбу его милости; ино король его милость, старшій панъ, а отецъ нашъ, засе тую вагу и плату съ нее бояромъ и мѣщаномъ дати рачилъ. А такъ и мы зъ ласки наше при той важницы ихъ заховываемъ, мають они на полы подавнему подле уставы продковъ нашихъ ее мѣти, то есть, мають въ каждый годъ удержати по два боярины, а по два мѣщанины и плату зъ нее выберати: и свою половину мають обернути на свое потребы. Такъ тежъ которые дома и мѣстца церквомъ Божиимъ наданы сдавна одъ продковъ нашихъ, або Владыки и Игумена и инные князи и бояре, и мѣщане и люди добрые прикупили церквамъ Божиимъ, а тые дома и мѣстца суть въ замку, або середъ мѣста Полоцкого, и будутъ-ли за панованья щастливое памяти дѣда нашого Казимера короля его милости, Владыки и Игумена на тыхъ звѣчныхъ мѣсцахъ церковныхъ за собою слуги и инные закладники мѣли, мы и теперъ Владыцѣ и Игумену дозволяемъ, на тыхъ мѣсцахъ ихъ, и въ тыхъ церковныхъ домѣхъ слуги и инные закладники за собою мѣти и ихъ судити; а то тымъ обычаемъ: ижъ мають имъ служити а поземъ имъ господаремъ своимъ съ тыхъ мѣстцѣ мають давати. А будутъ ли ся которые съ нихъ торгомъ обыходити, они мають серебщизну и ординщину съ мѣстомъ нашимъ платити. А которые за мѣстомъ фольварки, поля и сѣножати церковные Вла-

дыба и Игуменя мають, на тыхъ поляхъ и на сѣножатехъ не мають торговыхъ людей, ани ремесныхъ за собою садити, нижли мають садити людей сельскихъ, которые бы тамъ хлѣбъ пахали. Такожъ бояре Полоцкіе тымъ же обычаемъ, которые зъ нихъ отчизны свои дома и мѣста внутри города мають, або на мѣстѣ Полоцкомъ, и тежъ если будутъ еще за дѣда нашего Казимера и за дядка нашего Александра и за отца нашего королей ихъ милости, отцы ихъ и они слушнымъ а раднымъ обычаемъ которыя дворища покупили, або съ данины его милости мають, тымъ и теперъ мы дозволяемъ, на тыхъ дворищахъ слугъ и людей за собою садити и ихъ судити. Потомужъ, который бы съ нихъ хотѣлъ купецтвомъ, або ремесломъ которымъ обыходити, тые мають съ мѣщаны нашими серебщизну нашу и ординщину платити и инныя слушныя податки ку пожитку нашему земскому. А што се дотычетъ серебщизны, которуюжъ войтъ и бурмистры и радцы на свое потребы владутъ на мѣсто нашо, того церковнымъ людемъ а боярскимъ помагати ненадобежъ, и тежъ которые бояре будутъ мѣти близко мѣста зстародавна свои лѣсы, и боры, и дубровы, и гаи, въ тыхъ ихъ лѣсахъ, и борехъ, и дубровахъ, и гаяхъ не мають мѣщане на свои потребы мѣскіе дерева брати, на будованье домовъ и на дрова, нижли мають мѣщане на свое потребы брати дерево около мѣста въ нашихъ борехъ, и лѣсахъ, и дубровахъ, и гаехъ, гдѣ здавна будутъ бирали, а въ боярскихъ не мають брати. А еслибы который бояринъ своею доброю волею дозволилъ мѣщаномъ у своемъ лѣсѣ и борехъ, и дубровахъ, и гаехъ дерево брати, ино то есть въ его воли. Также въ которого Полочанина загудятъ воскъ въ Ризѣ или индѣ, а придетъ до Полоцка, ино Полочаномъ взяти тотъ воскъ къ собѣ въ городъ, и карати его Полочаномъ

по своему праву, а намъ се въ то не вступовати. А Полочаномъ нашихъ рѣкъ и озеръ не таити, а хто потаитъ, мы ихъ карати маемъ, а Полочаны намъ не даритися никому. Такожъ есмы и мыта имъ отпустили по всей нашей державѣ и тежъ серебщизну отпустили есмы вѣчно. А которые Полочане межи собою побьются а за дѣцкимъ поеднаются, ино намъ куница шерстью зъ мирщины. Также коли посварятся Полочане и выдадутся оба въ костѣ, ино то вина наша; а если одинъ выдастъ, а другій не выдастся, то есмы имъ отпустили. А за закладную куницу брати по десети грошей, а поборцу по два гроши. Также дѣцкованья одъ рубля по чотыре гроши, а помильнаго по грошу; а владычному слугѣ и боярскому по томужъ дѣцкованье. А воеводинымъ слугамъ тивунства городского не держати, а съ тивуномъ воеводинымъ слугамъ по волости Полоцкой не ѣздити, а тивуну городскому на нашъ дворъ по три гроши на день, а на Черсветѣ воеводинымъ слугамъ не судити, судити тивуну по старой пошлинѣ. Также на Невли суди не быти и по всей волости Полоцкой судити воеводѣ на городѣ. А также Владыцѣ на попехъ Полоцкихъ соборная куница шерстію, а въ пригонѣ Попомъ и Игуменомъ къ Владыцѣ не ходити, а церковныя дома присмотрати старостомъ городскимъ; а церковныхъ земель владычнымъ слугамъ не держати, а гривострижцу по волости не ѣздити, ани льну брати. Также намъ воеводу нашего Полочаномъ по ихъ воли, яко который будетъ воевода нашъ не любъ имъ, намъ воеводу дати по ихъ воли, а приѣхавши воеводѣ нашему къ Полоцку, первого дня крестъ цѣловати Полочаномъ на томъ, штожъ безъ ихъ sprawy Полочанина не карати ни въ чемъ, а воеводу городомъ не даровати. Тежъ Полочаномъ всимъ жити въ Полоцку добровольне, покуль хто хочеть; а будетъ ли

которому Полочанину отъ насъ насильство, намъ его силою не держати, ино ему путь чистъ, куды хто хочетъ, безъ всякое зачепки; а въ своемъ имѣньи во всемъ воленъ идучи прочъ продати, або которому пріятелю своему приказати, въ то намъ не вступоватися. А который Полочанинъ иметь намъ о чомъ жаловатися о насильи на Полочанина, приѣхавши до Литвы одинъ безъ исца: намъ съ Литвы дѣцко не слати, писати намъ листъ свой ку воеводѣ нашему, хотя о смертней винѣ, ино ему судити по цѣлованью, а осудивши его въ Полоцкужъ карати виноватого по ихъ праву съ Полочаны по испросу. А воеводѣ нашему одѣ приговоръ городскихъ посула не брати, а чоломъ битіе намъ въ Полочанъ примовати, также воеводѣ нашему отъ варъ имати гостинца по полу копы грошей со всякой вары. А на твердости того всего и печать нашу казалисьмо привѣсити. А при томъ были панове рады наши великого князства Литовского, бискупъ Виленскій князь Павелъ, княжа Гольшанское; воевода Виленскій, канцлеръ великого князства Литовского, державца Бобруйскій и Борисовскій, панъ Янъ Юрьевичъ Глебовичъ; панъ Виленскій, державца Упитскій, панъ Григорей Григорьевичъ Остикъ; воевода Троцкій, князь Янушъ Юрьевичъ княже Гольшанское; панъ Троцкій, староста Жомойтскій, державца Плотельскій и Тельшовскій, панъ Еронимъ Александровичъ Ходкевичъ; маршалокъ земскій, державца Шавленскій, панъ Миколай Яновинъ Радивилъ; воевода Кіевскій, князь Альбрехтъ Глѣбовичъ Пронскій; воевода Полоцкій, панъ Станиславъ Станиславовичъ Довойна и инные панове рады наши. Писанъ и данъ у Вильни, лѣта Божого нароженія тысяча пятьсотъ сорокъ сегого, мѣсяца Февраля двадцать первого дня, индикта пятого. У того листу привилею подписъ руки

короля его милости теми словами: Sigismundus Augustus rex. А подписъ руки писарское теми словами: Иванъ Горностай—маршалокъ дворный, подскарбій земскій и писарь.

И хотимъ мѣти, абы во вскихъ артикулахъ и важности своей теперь и на потомные часы, водлугъ утверженья предковъ нашихъ королей ихъ милости и великихъ князей, и теперешняго нашего утверженья, ни въ чомъ ненарушано вездѣ и на каждомъ мѣсту, и въ каждомъ правѣ, при зуполной моцы паномъ Полоцкимъ, рыцерству, шляхтѣ, обывателемъ, тое земли воеводства Полоцкого тотъ привилей, въ семь листѣ привилею нашомъ вписанный, былъ хованъ и держанъ быти маеть вѣчными часы. Одножъ, што се дотычетъ справъ судовыхъ, враномъ нашимъ господарскимъ, гродскому и земскому належачихъ, ино яко въ тутошнемъ панствѣ нашемъ великомъ князствѣ Литовскомъ тые sprawy на тыхъ вранехъ отправуются, потомужъ водле статуту правъ земскихъ великого князства Литовского и въ той земли воеводства Полоцкого на вранехъ нашихъ городскомъ и земскомъ тые sprawy отсуживаны и отправованы быти мають. А которыхъ метрикъ канцелерійскихъ, зважа давныхъ правъ, сесь часъ у Вильни при канцеляріи нашей не было, вгды и на потомъ што се кольвекъ давныхъ справъ, потребъ, правъ и вольностей всей земли Полоцкой належачихъ, тамъ покажетъ, и чого коли они зъ метрикъ потребовати будутъ, то все съ канцеляріи нашею шляхтѣ полоцкой выдавано быти маеть. А ижъ они пляцовъ своихъ, которые въ замку головнымъ мѣли, гдѣ теперь дворы ихъ суть, для пространства пляцу за жоданьемъ нашимъ сами добровольне уступили, позволивши одмѣною за нихъ въ замку нижшомъ, называемомъ Стрѣлецкомъ, пляцы собѣ взяти, тогда симъ листомъ привилеемъ нашимъ господарскимъ такъ имъ варуемъ и

уверняемъ, ижъ не одно привилеямъ, вольно-
стамъ ихъ ничего ублизити, але и некоторой
николи переказѣ то быти не маеть, а они
мають таковымъ же правомъ тые пляцы въ
замку Стрѣлецкомъ держати, якимъ правомъ
и въ вышнемъ замку пляцы свои мѣли. И
на то дали есѣмо павомъ Полоцкимъ, всему
рыццеству, шляхтѣ, обывателемъ земли вое-
водства Полоцкого, сесъ нашъ листъ приви-
лей съ подписомъ руки наше господарское
и съ нашою привѣсистою Великого князства
Литовского печатью. Писанъ у Вильни, лѣта
Божого нароженъа тысяча пятьсотъ осемьде-
сятого, мѣсяца Мая сегого дня. У того при-
вилею подпись руки его королевское милости
тыми словы: Stephanus rex. И печать при-
вѣсистая великого князства Литовскаго канц-
лерская, а подпись руки писарское тымъ спо-
собомъ: Бенцлавъ Агриппа писаръ.

Который то сесъ листъ привилей нашъ, съ упи-
саньемъ въ него привелею продка нашего слав-
ное памети короля его милости Стефана, всимъ
бояромъ нашимъ панцернымъ и путнымъ во-

еводства Полоцкаго съ подписомъ руки на-
шое господарское и съ печатью нашою при-
вѣсистою великого князства Литовского есть
выданъ. Писанъ въ Варшавѣ, на сеймѣ валь-
номъ лѣта отъ нароженъа Сына Божого ты-
сяча пятьсотъ деветдесять третего, мѣсяца
Іюня пятогонадвадцати дня. Apud quas li-
teras privilegii confirmationum subscriptio
manus serenissimi regis et notarii, circa si-
gillum pensile M. D. Lit., sequitur talis:
Sigismundus rex. Яромъ Воловичъ—писаръ.
Atergo vero suscepta his exprimitur verbis:
Roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt trzeciego
miesiąca Maia dwunastego dnia ten przywi-
ley iego królewskiej mości Żygmunta trzeciego
pan Amelan Fiedorowicz—boiarzyn pancerny,
putny woiewodztwa Połockiego, sobie służący,
do akt grodu Witebskiego podał. Alexander
Hlebicki Jozefowicz—namiesnik Witebski. Quae
praesentes literae privilegii confirmationum,
praemisso modo ad acta oblatae, sunt actis
N. O. C. Vil. insertae.

1597 г. Мая 17-го дня.

Изъ книги № 69, за 1720 г., л. 107.

22. Привилегія короля Сигисмунда III-го мѣстечку Лоздеѣ на Магдебургское право и другія
вольности, подтвержденная королями Михаиломъ въ 1669 и Августомъ II-мъ въ 1718 годахъ.

Roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego, mie-
siąca Julii piątego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny
wielkiego xięstwa Litewskiego z woiewodztw,
ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc
siedmsetny dwudziesty obranemi, stanowszy

personaliter u sądu patron imć pan Michał
Moniuszko, przywiley od nayiaśnieyszego króla
imci, wielmożnemu imści panu Franciszkowi
Miroslawowi Więczkowiczowi—podsędkowi wo-
iewodztwa Trockiego, wóytowi Maydeburskie-
mu miasta iego królewskiej mości Łozdziey

y całemu magistratowi tamecznemu dany, służący y należący, ad acta xiąg głównych trybunalnych wielkiego xięstwa Litewskiego podał; który podając prosił nas sądu, aby ze wszystką w nim wyrażoną rzeczą był do akt xiąg głównych trybunalnych spraw wieczystych przyjęty y wpisany. Jakoż my sąd ony przyiowskiy wpisać kazalismy, a wpisując w xięgi de verbo adverbium tak się w sobie ma:

August wtóry z Bożej łaski król polski etc. Oznajmujemy tym listem confirmacyinym przywilejem naszym, wszem wobec y każdemu z osobna, komu by o tym wiedzieć należało, iż produkowane były przed nami przez wielmożnych rad, urzędników naszych przywileja, na pergaminie pisane y ręką nayjaśniejszych antecessorów naszych podpisane, nadane, confirmowane y pieczęciami wiszącami wielkiego xięstwa Litewskiego obwarowane, żadney censurze y wątpliwości niepodległe, miastu naszemu królewskiemu, Łozdzie nazwanemu, w wielkim xięstwie Litewskim, w wojewodztwie Trockim leżącemu, na prawo, iurysdikcyą y sądy maydeburskie, wolności mieyskie, porządki, powinności maydeburyczne, iarmarki, podatki, czynsze, obrzędy samego miasta z przynależnościami iego, ograniczeniem pol, rol, młynów, ocyrklowaniem samego urzędu mieyskiego y całego pospółstwa, obligacie y zwyczajem rządzenia się w obrzędach mieyskich, niżej specyfikowanych postanowieniem, którego listu przywileju, słowo w słowo pisanego, takowy tenor iest.

Zygmunt trzeci z Bożej łaski król polski etc. Oznajmujemy tym listem naszym wszem wobec, y każdemu z osobna niniejszym y napotym będącym, komu by tego była potrzeba wiedzieć, iż my chcąc w lepszym porządku y pożytku miasto nasze Łozdzieje, w powiecie Trockim leżące, mieć, przeto tym poddanym naszym miasta Łozdzieyskiego dajemy

y pozwolamy tym listem naszym na wieczne y potomne czasy prawo niemieckie, które Maydeburskim zowią, do którego prawa ku ozdobienu y pomnożeniu ich y dla odprawowania spraw sądowych mieyskich pieczęć mieyską, to iest: łosia z rogami y trzy klucze nadajemy, którąśmy w tym liście naszym na świadectwo jaśnieysze naznaczyć rozkazali. Ktemu wyzwalamy tych poddanych naszych miasta Łozdzieyskiego od wszelkich spraw ziemskich wielkiego xięstwa Litewskiego y zwyczajów pospolitych, które prawo maydebnrskie zatrudniać zwykły, wymuiąc też obywateli tego miasta y przedmieszczany teraznieysze y na potem będące tym przywilejem naszym od wszelkiey władzy y zwierzchności wszystkich y każdego z osobna wielkiego xięstwa Litewskiego wojewod, kasztelanów, starost, dzierzawców, sędziów, podsędków y wszystkich urzędników y namiesników ich, tak, iż przed nimi oni albo który kolwiek z nich z osobna, o rzeczy tak wielkie, iako y małe y którekolwiek występki stanowić się, albo odpowiadać y dla niestania y skazowania którego kolwiek prawnego żadnych win płacić nie będą powinni, iedno przed wóytem, burmistrzami, raycami, ławnikami tego miasta, wedle zwyczaju prawa pospolitego, to iest: przed wóytem y ławnikami przysięgłymi, wedle czasu będącymi, o rzeczy krwawe, które łacińskim ięzykiem zowią criminales, iako: o złodzieystwo, meżobóystwo, na członkach ochromienie y pożogę y ynne wszelkie tym podobne rzeczy y występki, za co gardłem karaia, sądowi woytowskiemu należące; a przed burmistrzem y raycami tegoż miasta wszelkie rzeczy y sprawy, które łacińskim ięzykiem zowią civiles y inne wszelakie, sądowi burmistrzowskiemu y radzieckiemu należące, każdemu żałobliwemu tak tego miasta obywatelom, iako y postronnym osobom odkazować będą powinni; dajemy y przy-

zwalamy woytowi y z ławnikami, burmistrzowi z raycami w tym pomienionym mieście, według czasu postanowionego, wszelaką moc y zwierzchność, takowe rzeczy y sprawy wszelakie sądowi ich przypadłe słuchać, uznawać, sądzić y innych karać według biegu y postępu prawa maydeburskiego, mocą tego listu naszego y prawa, im od nas nadanego, co zaiednako przeciw wszystkim tego miasta naszego obywatelom, iako też y postóronnym osobom, ściągając się ma. A ieśliby które kolwiek osoby skazania y dekreta przerzeczonych urzędników Sądowych tego miasta obciążliwe sobie być rozumieli, tedy im wolno ma być od kaźni y dekretów ich do starosty naszego Łoździeyskiego, teraz y potym będącego, apellować, a potem od dekretu starościńskiego do nas króla, ieżeli by była potrzeba, odezwać się; a starosta nie sposobem jakiego inszego prawa, iedno tego maydeburskiego ma to rozeznować, na który urząd burmistrzowski człowiek pobożny y w prawie maydeburskim umiętny, w tymże mieście osiadły, nie z innych, tylko ze czterech osób pospolitego człeka, przez tych że mieszczan starości tamiecznemu, postanowionych y okazanych, przez tegoż starostę naszego, teraz y napotym będącego, mocą y władzą zwierzchności naszej ieden postanowion y potwierdzon być ma; także też wóyta człowieka pobożnego y umiętnego, na którego sąd rzeczy kryminalnych przypadać ma, my na tym urzędzie, używaniu y obchodzie zwykłym wóytowskim osobliwym listem naszym ze wszystką władzą do żywota każdego zosobna, albo do woli y łaski naszej potwierdzać y zachować z gruntem na woytowstwo należącym, których gruntów we włokach nie więcej ma być, iedno włok wedle ustawy dwie, obiecujemy. Nadto chcąc my poddanym naszym, kupcom y wszelakich rzemiosł rzemieśnikom y wszelakim obywatelom y przedmieszczanom tego miasta

Łoździeyskiego hoynieyszą łaskę naszą pokazać, postanowiamy w tym mieście Łoździeyskim iarmarki w każdy rok, to iest: pierwszy, iako y zdawna był, na dzień ciała Pańskiego, a drugi na święty Krzyż wjesieni, a targ, iako y zdawna był, we Śrządę na każdy tydzień mieć y odprawować, dając moc y wolność pomienionym mieszczanom Łoździeyskim te iarmarki roczne y targi każdej niedziele tych dni y czasów pomienionych, sposobem obywatelów inszych miast y miasteczek wielkiego xięstwa Litewskiego, odprawować, a wszystkim y każdemu z osobna kupcom, furmanom, kramarzom, przekupniom, rzemieśnikom, mieszczanom, sielanom y ludziom wszelakiego stanu, do pomienionego miasta Łoździeyskiego na dni y czasy naznaczone iarmarkow dorocznych y dni targowych ze wszelakimi towary y z rzeczami przedaynymi, iakim kolwiek imieniem nazwanymi, wolno przyść y przyjechać y takowe rzeczy y towary wykładać, przedawać, kupować, zamienić y insze kupiectwa ze wszelakimi osobami, odkądby kolwiek przyszły y przyjechały, sprawować. W którym mieście Łoździeyskim beczkę pomiarną we cztery korce Krakowskich, wolna ku wymierzeniu wszelakiego zboża, obywatelom tegoż miasta Łoździeyskiego przywłaszczamy y przypisujemy, a targowe mieyskie y pomiarne od beczki po dwa pieniądze, także y innych wszelakich rzeczy, kupie y towary, któremi kolwiek przezwiskami nazwane, na każdy tydzień, w każdą śrządę na pożytek mieyski do skrzynki mieyskiej zawsze ma być wybierano, okrom tylko innych pożytków wóytowskich od ludzi iedno postóronnych, którzy na targ y iarmarki z towarami swymi przyjeżdżać będą, krom wszystkich mieszczan y przedmieszczan Łoździeyskich, którzy od pomiernego y targowego we wszystkich rzeczach kupieckich mają być wolni, według zwyczaju inszych miast naszych uprzywilejo-

wanych. Ku temu przerzeczonemu miastu Łódziejskiemu y obywatelom iego wszystkie grunta mieyskie, to iest: we włokach, siedliskach, ogrodach, w morgach, zaściankach, sianożęciach, w lesiech, we wszystkim, w granicach zamierzonych y kopcami okopanych, y po rzekę Łódzię, niczego nie wymując, ani mieszając, jedno jako rewizorowie nasze temu miastu naznaczyli y przydali, iako się ten grunt sam w sobie wzdłuż y wszysz w miedzach swoich ma, tym terazniejszym przywilejem naszym potwierdzamy, ze wszystkimi pożytkami na tych gruntach, im samym y potomkom ich dzierżać y tego używać obyczajem inszych miast naszych uprzywilejowanych; z których gruntów mieyskich tym sposobem przez nas temu miastu nadanych, mieszczanie wprzód rzeczeni każdy z nich wszystkie czynsze y dochody z włok, morgów, kapszczyzny, łoie od rzeźników y inne powinności, według ustaw naszych w wielkim xięstwie Litewskim przez nas postanowionych, do skarbu naszego należących, zwykłym obyczajem na dzień świętego Marcina w każdym roku płacić y pełnić będą powinni. Do tego też młyn z włoką na młynarza przy mieście Łódzizjach mają pomienieni mieszczanie nasi Łódziejscy trzymać, z którego mają y powinni będą zawsze do dzierżawce naszego każdego Łódziejskiego na każdy rok pewną summę pieniędzy kop sto groszy Litewskich oddawać, także myto targowe mieyskie Łódzieyskie, z karczmami gorzałczanymi y miodowymi, tak jako przedtym zdawna bywało, mają ciż mieszczanie trzymać, a z tego do dzierżawce naszego każdego Łódziejskiego pewną summę pieniędzy kop ośmdziesiąt groszy liczby litewskiej, przy czynszu y wszelakich powinnościach zdawna należących, iako zwykli oddawać, na każdy rok mają wypłacywać. Które to wszystkie dochody, czynsze mieyskie y te pomienione pieniądze z młyna kop sto

y targowe kop ośmdziesiąt groszy wóyt albo lantwóyt z ławnikami miasta pomienionego Łódziey wybierając, do starosty naszego Łódziejskiego, a w niebytności iego samego, tedy do podstarościego iego na dzień świętego Marcina oddawać, y na to kwity sobie brać mają, płacąc od kwitów nie więcej, tylko po groszy sześciu. A gdzieby na tenczas y dzień pomieniony na dzień świętego Marcina, w którym roku wszystkich dochodów do skarbu należących, wyżej opisanych, spełno nieodali, tedy winę dwojaką tak wielką, jako y sama istota wynosi, podpadać mają do dzierżawcy Łódziejskiego; ale aby mieszczanie miasta Łódziejskiego tym sposobem onego miasta potrzeby opatrowali, ratusz zbudowali, w ulicach, na gościncach warunki poczynili y pilne potrzeby mieyskie opatrowali y sami dobrze domy swe budowali, za uniżoną prozbą ich z łaski naszej placowe, prętowe, z domowych placów, ogrodnych y gumiennych mieyskich wszystkim obywatelom miasta przerzeczonego Łódziejskiego tym listem naszym na pożytek ich pospolity odpuściliśmy y darowali y na wieczne czasy dajemy tak, iż z nich nic płacić nie będą powinni. Nadto, na też potrzeby, pożytki miasta naszdgo pomienionego daliśmy obywatelom iego y tym przywilejem naszym dajemy dochody y potrzeby wszystkie z łazni, z wagi y postrzygalney, które sobie mieszczanie w mieście budować mają; a iżby bezpiecność od ognia była, ta łaznia na stronie od miasta zbudowana ma być, y ustawuim, aby żaden mieszczanin w tym mieście łazni osobliwych przy domach swych mieć nie śmiał, ale iedna pospolita łaznia być ma. Ustawujemy też y to y mieć chcemy, aby szlachta, bojarowie, ludzie służebni którego kolwiek będąc stanu, który wprzód w przerzeczonem mieście naszym Łódziejskim osiadłości swoje mają y mieć będą, a którzy by nie byli listami naszymi osobli-

wemi z powinności mieyskiej wyięci, z takowych swoich osiadłości aby także, iako mieszczanie Łoździeyscy, pod tym prawem żyjąc, we wszelakich sprawach przed urzędem mieyskim odkazowali y wszelakie powinności zwykłe mieyskie pełnili; tylko wyimuiemy z tey powinności mieyskiej włok sześć folwarku Kiełczewskiego y zagrodniki do niego należące, tudzież też place y włoki, które pewne osoby trzymaia, to iest: sekretarz nasz Hrehóry Dzielnicki — plac y włoki cztery, Mikołay Bałtromiejowicz plac y włok cztery, Iwan Swiacki — plac y włok dwie, Kochma żyd — plac siedlibny osadzony, które to włoki y place pomienione, iako zdawna, tak y teraz sądowi, władzy y szafunkowi starościnnemu zostawuemy. A względem takowey łaski naszej, którąśmy wszystkim obywatelom miasta Łoździeyskiego uczynili w rynku, ulicach, mieście, mosty mościć y brukować, nadto ratusz w rynku tegoż miasta y zegar swym nakładem zbudować, drogi też, goścince wielkie koło miasta w tym że gruncie tylko własnym mieyskim położone, do tegoż miasta ściągające się, swym kosztem naprawować powinni będą, a pod tem ratuszem y koło ratusza, który zbudowan będzie, ma być wolno na pospolity pożytek tego miasta kramnice dla przedawania wszelakich rzeczy y towarów kramnych zbudować; z których kramnic y komor takowych czynsze y dochody przez urząd mieyski ma być wybierano y na pospolity pożytek mieyski obracano. A dla bezpieczeństwa od ognia, aby wszyscy mieszczanie słodownicy y browary na stronie od miasta budowali; ku temu dla teyże bezpieczeństwa od ognia aby wszyscy mieszczanie y koždy z osobna w tym mieście naszym Łoździeyskim kominy murowane y dobrze opatrzone mieli, powinność mieyską na nie okładali. Na co dla lepszey wiary y świadectwa wszystkich rzeczy, w wierzchu opi-

sanych, daliśmy y dajemy wszystkim mieszczanom y obywatelom miasta naszego Łoździeyskiego, terazniejszym y napotym będącym, ten nasz list przywiley z podpisem ręki naszej królewskiej, do którego y pieczęć naszą wielkiego xięstwa Litewskiego przywiesić rozkazaliśmy. Datum w Warszawie, w sobotę blisko po święcie Bożego Wniebostąpienia, dnia siedmnastego miesiąca Maja, roku Pańskiego tysiącznego pięćsetnego dziewiędziesiątego siódmego, panowania królewstw naszych Polskiego dziesiątego, Szweckiego piętnastego roku. Przełożone są nam także y inne pargaminowe, także przywileja nayiaśnieyszych antecessorów naszych Władysława y Michała y produkowane przez urodzonego Franciszka Więckowicza — podsędka Trockiego, wóytę sądowego maydeburyey Łoździeyskiej: pierwszy de data w Warszawie w sobotę bliską po święcie Bożego Wniebostąpienia, dnia siedmnastego miesiąca Maja, tysiącznego pięćsetnego dziewiędziesiątego siódmego pisany; drugi nayiaśnieyszego króla Michała confirmacyi w te słowa: Pzeto my król Michał suplikuiącym do nas załobliwie pomienionym mieszczanom miasteczka, Łoździeje nazwanego, łaskę naszą królewską pokazując, wszystkie ich prawa, wolności, porządki, powinności, onym od niaśnieyszych antecessorów naszych nadane, we wszystkich ich punktach, clausulach, condiciach, one aprobować, confirmować y ratyfikować umyśliłiśmy, iakoż terazniejszym listem przywilejem naszym aprobuujemy, confirmujemy; a że nam oraz y na żydów, w miasteczku tym mieszkających, suplikowali, że podług ich praw y zwyczajów z mieysca tego, na którym niewiernych żydów są mogiły, iako w własnych mieyskich gruntach y placach żadnych czynszów y roczney po złotych sześciudziesiąt należytey daniny. (nie dają) tedy pomienionych niewiernych żydów od tych placów y gruntów, do miasteczka należytych,

cale oddalamy y moglił stawić y kopać zakazujemy. Co do wiadomości wszystkich dzierżawców naszych podaiemy, aby te prawa y wszystkie punkta, miasteczku pomienionemu od nas approbowane y confirmowane, wcale y nienaruszenie od nich były zachowane y obserwowane mieć chcemy y deklaruiemy. Co dla lepszej wiary przy podpisie ręki naszej pieczęcią wielkiego xięstwa Litewskiego zapieczętować y stwierdzić rozkazaliśmy. Dan w Krakowie, na seymie szczęśliwey koronacyey naszej, dnia szesnastego miesiąca Oktobra, roku Pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiątego dziewiątego, panowania naszego pierwszego. Michał król. A na drugiej stronie: Walerian Stanisław Judicki — archidiakon Wileński, pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego. A tak y my August wtóry, król Polski etc., chcąc nayiaśniejszych antecessorów łaskę y z naszej munificencyey w dalsze wieki perennare, nie tylko pomienione przywileja wolności, nadania, aprobacie we wszystkim in toto approbuiemy y confirmuiemy, ale insuper, annuendo proźbie wielmożnych rad, urzędników naszych, na supplikę mieszczan y dla zupełnego ad normam drugim miastom prawa maydeburskiego apellacyą do dzierżawców naszych znosimy, ale one pro more solito od sądu woytowskiego, iezeliby tego potrzeba ukazywała, do sądu naszego królewskiego assesorskiego zachowuiemy

y nakazuiemy, ubezpieczając y za naszego panowania przy wszystkich prawach illaese zachować, dla czego aby niewierni żydzi Łoździeysey do żadnych rządów mieyskich, skupowania placów y pol nie ważyli się, zasłaniając się protekcyą urodzonych dzierżawców, mieć chcemy, a z moglił swoich corocznie po złotych sześćdziesiąt do poborów mieyskich na podatki rzeczypospolitey wnosili. Do którego listu confirmationis przywileju ręką naszą królewską podpisawszy się, pieczęć wielką wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Grodnie, na seymie walnym, dnia dwudziestego czwartego miesiąca Novembris, roku tysiąc siedmsetnego ośmnastego, panowania naszego dwudziestego wtórego roku. U tego przywileju, przy pieczęci wielkiej wielkiego xięstwa Litewskiego podpis ręki tak samego nayiaśniejszego króla imci, jako też y iaśnie wielmożnego imć pana pisarza wielkiego wielkiego xięstwa Litewskiego w te słowa pisany: Augustus Rex. Confirmacya maydeburyey praw y przywilejów miasta Łoździey: Michał kniaź z Kozielska Puzyna — pisarz wielki wielkiego xięstwa Litewskiego.

Który to takowy przywilej, za podaniem onego do akt przez wyż wyrażoną osobę, iest do xiąg głównych trybunalnych wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany.

1609 по 1679 г.

Изъ книги № 5123, за 1676—1679 г., л. 1004—1015.

23. Рескрипты, декреты и привилегіи, данные мѣщанамъ и боярамъ города Крева королями Сигизмундомъ III-мъ, Владиславомъ IV-мъ и Яномъ III-мъ.

Бояре, мѣщане и крестьяне Кревской волости принесли жалобу на Кревского старосту Волминскаго, что онъ производитъ въ волости невыносимыя обиды и притѣсненія: такъ онъ взимаетъ съ нихъ незаконные поборы, отнимаетъ рабочій скотъ, назначаетъ лишніе рабочіе дни и позволяетъ безчинствовать и своимъ слугамъ.

Волминскій, будучи спрошенъ въ королевскомъ судѣ, нѣкоторые изъ этихъ обвиненій призналъ за собой, а отъ другихъ отказался; въ спорныхъ пунктахъ король велѣлъ боярамъ и крестьянамъ учинить присягу. Въ назначенный день, когда истцы явились для учиненія присяги, Волминскій

не допустилъ ихъ къ оной. Вслѣдствіе этого король Сигизмундъ III во всемъ обвинилъ Волминскаго и издалъ настоящій декретъ. Далѣе слѣдуютъ королевскіе листы королевскому землемѣру объ исполненія королевскаго декрета, державцѣ Волминскому о томъ же и королевскимъ каммиссарамъ.

По поводу дальнѣйшихъ злоупотребленій Волминскаго Кревскіе бояре и мѣщане получили еще четыре листа, два отъ короля Владислава IV, и два Яна III-го, въ которыхъ польскіе короли поставляютъ на видъ тому же державцѣ его злоупотребленія и совѣтуютъ отъ нихъ воздержаться.

Feria quarta post dominicam quartam Pentecostes, mensis Junii die vigesima prima, anno Domini 1679.

Zygmunt III, z Bożej łaski król Polski etc. etc. Urodzonemu Janowi Wołmińskiemu—staroście naszemu Krewskiemu, wiernie nam miłemu łaskę naszą królewską. Urodzony wiernie nam miły! Oznaymujemy wierności twej, iż zsełamy do Krewa urodzonego Pawła Tyszkiewicza—dworzanina naszego, na odprawę summy pieniędzy trzech tysięcy dziewięćdziesiąt ósmiu kop groszy Litewskich y pieniędzy pięciu poddanym naszym Krewskim—boiarom y mieszczanom y wszytkiej włości, do Krewa należącey, za szkody ich; a tysiąca kop groszy Litewskich za winę, skarbowi naszemu przepadaiającą, dekretem sądu urodzonych Stanisława Koreywy—podsędka Oszmieńskiego y Jana Kamińskiego—rewizorów naszych, na wier. t.

y na prowentach starostwa Krewskiego roskażaną y przysądzoną, także na postanowienie inszego wóyta w miasteczku Krewie y na wygnanie z miasta Woyciecha Magnuszewskiego, iako szerzey w liście naszym, do pomienionego dworzanina naszego pisanym, dołożono iest. Przeto chcemy mieć y roskazniemy w. t., abyś pomienionemu dworzaninowi naszemu niwczym przeciwny nie był, y tak odprawę za sumę, wyżej opisaną, poddanym naszym y skarbowi naszemu należącą, na prowentach starostwa Krewskiego, iako y insze rzeczy, od nas iemu zlecone, czynić dopuścił y nie broził, inaczey nie czyniąc, dla łaski naszej y pod winami w prawie pospolitym opisanemi. Dan w Warszawie, 11 dnia Lipca, roku Pańskiego tysiąc sześćsetnego dziewiątego, panowania królewstw naszych trzydziestego wtórego, a Szwedzkiego dwudziestego wtórego roku.

Sigismundus Rex. (Locus sigilli M. D. Lit.).
Gedeon Michał Tryzna — sekretarz.

Zygmunt III z Bożej łaski król Polski etc. etc. Oznajmujemy tym listem naszym, iż przychodzili do nas poddani naszy, boiarowie, mieszczanie y włoscianie starostwa naszego Krewskiego, uskarżają się na urodzonego Jana Wołmińskiego — starostę naszego Krewskiego w różnych krzywdach y dolegliwościach swych, które przy bytności urodzonego starosty Krewskiego przed assessormi naszymi na tę sprawę wysadzonemi, przekładali; a *naprzód*: mianowicie boiarowie y mieszczanie Krewscy skarżeli się, że gdy przerzeczony starosta Krewski terazniejszy za daniną y przywilejem naszym wiezdzał na starostwo Krewskie, na onczas dworzaninowi, którego z sobą dla uwiązania w to starostwo wywiodł, uwięźczego za grabieżami musieli mu kop pięćdziesiąt dać. Tenże starosta nasz cynsze z domów y rol ich nad ustawę rewizorską y nad zwyczaj wybrał, do robot niezwykłych, na straż, podwody, grabieżem, biczem, więzieniem y głodem przymusza y trapi, u boiar w siele Nawuliach przez przyczyny kłaczę y czworo baranów pograbiwszy, do roboty, którey oni pełnić nie powinni, orać przymusza, potym bezwinnie niektórych mieszczan Krewskich, a mianowicie Hrehora Tołpyhę, Iwana Chropacza, Wasila Bohdanowica, Radziwona, Mikitę Kowalów, gwoli xiędzu plebanowi Krewskiemu, na którego się imć xiędzu biskupowi Wileńskiemu w krzywdach swych skarżeli, wprzód samym domy z majątnościami ich zapieczetowawszy, do więzienia ich pobrał, przez trzy dni w onym trzymawszy, potym u nich pograbił wołów czterech y krowę iedną y do tego winy iakieysy pieniężney kop cztery y groszy dziesięć litewskich z nich wyciągnął; słudzy też y namiestnicy iego krzywdy im niezmierne czynią, samych y żony ich biją y mordują. Do tego sam urodzony starosta ka-

zał im wydawać sobie pieniędzy na wyprawę wybrańców, czego oni nie powinni, grunty do cerkwie ś. Mikoły własne należące, podstarościemu swemu Krewskiemu na się zabrać y ponajmować, także y żyto na tym gruncie, które zasiano było, pożać kazał. Teraz zaś znowu u mieszczan Krewskich pograbić kazał, mianowicie u Dymitra Chorążego krowę, u Hrehora Tołpyhy wołu, a u drugich mieszczan na imie u Tołpyhy, u Dymitra, u Waszuha po kopie groszy winą wyciągnął. Po Iwaszku Tołpyzie, też mieszczaninowi, dom wziął, a bratu iego rodzonemu postąpić niechce, y innych niemało krzywd, tak sam przez się, iako y przez sług swoich pomienionym mieszczanom y podanym naszym Krewskim poczynił. A po przełożeniu tych wszystkich skarg urodzony starosta sam oczewiście u sądu naszego stojąc y na te skargi poddanym naszym Krewskim usprawiedliwiając się powiedział, *naprzód*: co się tknie pięciu dziesiąt kop, o które się poddani skarżą, przyznał się do tego, że z względem dawnego zwyczaju, gdy dzierżawcę w dobra nasze uwiązują, powinność iest poddanych wieszczego dworzaninowi naszemu dawać, zaczęł też oni telko dwadzieścia kop, a nie pięćdziesiąt dali, które dworzaninowi naszemu podał, czynszów, ani żadnych podatków nad ustawę rewizorów na nich nie wyciągał, y do żadnych niesłusznych robot y na straż nie przymuszali. Jeśli który z boiar lub z mieszczan y poddanych karanie iake y winę poniosł, tedy za słuszny występек, a zwłaszcza y strony tego grabieżu u boiar, kłaczę y czterech baranów, a u mieszczan wołów y krowy, ta się winą słusznie na nich wzięła, że boiarowie zuchwali y nieposłuszni, a mieszczanie też, że się iego nie dołożywszy niewinnie do imć xiędza biskupa Wileńskiego plebana Krewskiego oskarżeli; na sługi też żaden się z nich przed nim nie skarżel, ieśli komu który z nich co winien

y teraz gotow sprawiedliwość z nich uczynić. Co się też skarżą o zabranie gruntów cerkiewnych przez iego urzędnika y o pograbienie świeżo u dwóch mieszczan krowy y wołu y o winę iakaś pieniężną, powiedział: że o tym nie wie, ale z urzędnika gotow sprawiedliwość uczynić, ieśli co winien. O dom Iwaszka Tołpyhy przyznał się, że go w possessią swą wziął, bo sam ten Iwaszko dobrowolnie domu odbiegł, ale y ten gotow wrócić. My tedy przez pany rady y assessory nasze, przysłuchawszy się tey wszytkiey sprawie y skargom poddanych naszych, na takowe skargi takiśmy rozsądek uczynili: *Naprzód*: co się tycze kop pięćdziesiąt wwiażczego ponieważ urodzony starosta nasz Krewski zna się, że od poddanych naszych kop dwadzieścia wybrał y dworzaninowi dał, a do trzydziestu się niezna, tedy nakazujemy, aby trzey z mieszczan y z poddanych naszych Krewskich, których sam starosta obierze, przysięgę uczynili cielesną, iż starosta nasz pięćdziesiąt kop uwieszczego od nich wyciągnął, a gdy przysięgą, ma im urodzony starosta nasz trzydzieści kop litewskich actorom poddanym naszym wrócić, a od dwudziestu kop, które komornikowi naszemu podał, wolnym czyniemy. A co się tycze strony brania nad ustawę revizorską czynszów y przymuszania do niezwykłych robot y straży mieszczan y boiarów naszych starostwa Krewskiego, przypatrzywszy się rewiziom y postanowieniu pierwszemu y listom przodka naszego ś. pamięci króla Stephana, przed nami pokładanemi, nakazujemy, aby starosta nasz od boiar więcey czynszów y robot nad confirmacją ś. pamięci króla Stephana uczynioną nie wyciągał; także też mieszczan Krewskich do niezwykłych robot y orania nie przymuszał, y cynszu nad ustawę daną na nich nie wyciągał, ale się przystoynie z niemi zachował. O pograbienie u mieszczan Krewskich, miano-

wicie u Hrehora Tołpyhy, u Iwana Chropacza, u Wasila Bohdanowicza, u Radziwona Mikity Kowalów, czterech wołów y krowy, ponieważ starosta nasz do wzięcia krowy iedney zna się, nakazujemy, aby ią temu, czyia iest, oddał a cztery woły, do których się niezna, skazujemy, aby ci poddani przysięgli, że im są te woły od starosty naszego pograbione, wzięte y niewrócone, a po przysiedzie przerzeczoney, starosta ma im te cztery woły wrócić, albo za nie iako kosztuią zapłacić. Wybrańców tak z miasteczka, iako y z włości wszytkiey krom listu y rozkazania naszego wybierać nie ma. Co się też na urzędnika y sługi iego o różne krzywdy skarżeli, ma starosta nasz z każdego sługi swego, którym winę dadzą, każdemu mieszczaninowi y poddanemu naszemu sprawiedliwość słuszną y skuteczną uczynić; dom też, który po Iwaszku Tołpyzie y z rolą urodzony starosta na się przywłaszczył, nakazujemy aby bratu iego rodzonemu Hrehorowi Tołpyzie, któremu to spadkiem należy, znowu przywrócić. Co się tycze win, które dzierzawca nasz z poddanych naszych Dymitrze Chorążym, Hrehoru Tołpyhy, po Iwaszku po kopie wyciągnął, do czego się też urodzony starosta niezna, tedy maia ci poddani naszy przysięgę wykonać, iako z nich dzierzawca winy po kopie groszy y pamiętnego po groszy sześciu litewskich wyciągnął; a po wykonaniu przysięgi ma tym poddanym naszym te kopy y po sześciu groszy litewskich wrócić, które przysięgi wzwyż mianowane tu w sądzie naszym assessorskim poddanym naszym na szkody, grabieży, winy wykonać nakazaliśmy y miesce y czas naznaczyli. Czemu wszytkiemu, gdy poddani naszy beli gotowemi dosyć uczynić, przysięgi według dekretów naszych wykonać y wypełnić, a starosta nasz przerzeczony Jan Wołmiński, sam oblicznie przed sądem naszym będąc, do przysięgi żadnego z nich nie wiodł, ale tak wszyt-

kich społem, iako każdego z osobna, z tych przysiąg wypuścić. Przeto my za dobrowolnym wypuszczeniem starosty naszego z przysiąg mieszczanom, spólnie y kóždemu z osobna, na ich krzywdy nakazanych, skazujemy, aby przerzeczony starysta te wszystkie grabieży, dobra, maiętności, rzeczy ruchome y nieruchome, winy, bydła y cokolwiek iedno iest komu z poddanych naszych wzięto, według tego dekretu naszego wrócić, wcale oddać, szkody nagrodzić, y temu decretowi naszemu we wszystkim dosyć uczynić, pód winami w prawie pospolitym na nieposłuszne rzeczy osądzone opisanemi. A żeby się tym prędzey y dostateczniej tym wszystkim poddanym naszym dosyć stało, naznaczamy y zsyłamy tam do Krewa komornika naszego urodzonego Woyciecha Podoskiego, przed którym iako te grabieże wrócić, tak y z sług swych sprawiedliwość starosta nasz uczynić ma y będzie powinien. Waruiąc to, aby ten dzierżawca napotył od tego czasu tych poddanych naszych do niezwykłych robot, ciężarów, zaciągów nie przymuszał, win niesłusznych na nich niewyciągał, ale się z nimi przystoynie, według ustaw y naszego rozsądku, zachował, pod winami na gwałtowniki gleytów naszych opisanemi. Jednak też poddani naszy nie szczycąc się tym gleytem naszym, mają powinnościom swoim wszystkim według ustaw y dekretu naszego czynić dosyć. A iż też ciż poddani przekładali skargę, że wedle dawnego zwyczaju wóyta między sobą nie mają, tedy ma urodzony starosta nasz między nimi wóyta, człowieka dobrego y osiadłego obrać, y onym dla przestrzegania wszelakiego porządku podać, mocą tego dekretu naszego. Co dla lepszej wiary pieczęć naszą wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Wilnie, dnia trzynastego, miesiąca Lipca, roku Pańskiego 1609. Panowania królewstw naszych

Polskiego 22, a Szwedzkiego 12 roku. Leo Sapieha — cancellarius (Locus sigilli M. D. Lit.).

Zygmunt III, z łaski Bożej król Polski etc. etc. Urodzonemu Woyciechowi Podoskiemu — komornikowi naszemu, wiernie nam miłemu, łaskę naszą królewską. Urodzony, wiernie nam miły! Za skargą poddanych naszych, mieszczan, boiar y wszystkiey włości starostwa Krewskiego na urodzonego Jana Wołmińskiego — dzierżawcę Krewskiego, o pewne krzywdy, winy, boie, grabieży uczyniliśmy pewny decret y rozsądek między temiż poddanemi naszymi a przerzeczonym dzierżawcą. A żeby się temu decretowi naszemu we wszystkim dosyć stało, wierność twą tam do dzierżawy Krewskiej naznaczyliśmy. Roskazujemy przeto w. t., aby sposobiwszy sobie czas pewny y obiema stronom o byciu swym oznaymiwszy, tam ziachał, tego doyrzał, iakoby się we wszystkim dekretowi naszemu, tak wszystkim poddanym, iako y Janowi Sokalskiemu dosyć stało. Y żeby dzierżawca nasz z sług y urzędników swoich sprawiedliwość przy bytności w. t. słuszną y skuteczną uczynił, dla łaski naszej. Dan w Wilnie, dnia trzynastego miesiąca Lipca, roku Pańskiego 1609, panowania królestw naszych XXII, a Szwedzkiego XII toku. Sigismundus rex (Locus sigilli). Jan Sokoliński pisarz.

Zygmunt III, z Bożej łaski król Polski etc. etc. Urodzonemu Janowi Wołmińskiemu — staroście naszemu Krewskiemu, wiernie nam miłemu, łaskę naszą królewską. Urodzony, wiernie nam miły! Zesłaliśmy byli niedawnemi czasy urodzonego Woyciecha Podoskiego — komornika naszego do Krewa, dla przesłuchania krzywd y szkód poddanych naszych, boiar y mieszczan Krewskich y wszystkiey włości, do Krewa należący, o które się przed nami na w. t. ciż poddani skarżyli, y w których decret nasz na blisko przeszłej limitathey spraw

zadwornych w Wilnie między w. t. a temież poddanemi naszymi uczyniliśmy, aby ten że urodzony Podoski tam, do Krewa ziachawszy, a w krzywdy wszelakie poddanych tamtych pilno weyrzawszy, tego doyrzał, abyś w. t., decretowi naszemu we wszystkim dosyć uczyniwszy, poddanym tamtym naszym usprawiedliwił się y onych według ustaw dawnych zachował. A iż ciż poddani naszy przychodzili tu do nas, skarżąc się na w. t., żeś nie tylko decretowi naszemu, iako mamy sprawę, dosyć uczynić przed pomienionem komornikiem naszym niechciał, ale snadź tych że poddanych w. t. biciem y więzieniem po decrecie naszym trapisz, przeto znowu tegoż Podoskiego tam do Krewa zsełaiąc, roskazujemy w. t. koniecznie mieć chcąc, abyś na miesce y dzień, przez tegoż komornika naszego naznaczony, stawiwszy się przynim, nieczyniąc dalszey w tey sprawie zwłoki, decretowi naszemu we wszystkim dosyć uczyniwszy, poddanym tamecznym się usprawiedliwił y onych przy dawnych ustawach zachował, tak iakobyśmy od nich więcej nagabania nie mieli. Inaczey w. t. nieczyn dla łaski naszej y pod winą tysiąca kop litewskich, która skarbowi naszemu oddana będzie, y pod nagrodą każdemu ukrzywdzonemu rzeczy od niego wziętey. Dan z obozu pod Smoleńskiem, dnia czwartego Novembra, roku Pańskiego tysiąc sześćsetnego dziewiątego, panowania królestw naszych polskiego XXII, szwedzkiego XII. Sigismundus rex. (Locus sigilli M. D. Lit.). Jan Sokoliński pisarz.

Zygmunt III, z Bożej łaski król polski etc. etc. Urodzonym Stanisławowi Koreywie — podsędkowi Oszmiańskiemu, a Janowi Kamińskiemu, commissarzom naszym z strony poddanych naszych Krewskich, a z strony urodzonego Jana Wołmińskiego — dzierżawcy tameyszego Krewskiego, urodzonemu Jaroszowi Maximilianowi Strawińskiemu — staroście Rohaczewskiemu, a

Fiedorowi Siekierze, podstaroście Oszmiańskiemu, do sprawy niżej opisaney zsełanym, wiernie nam miłym, łaskę naszą królewską. Urodzeni, wiernie nam mili! Za częstym nagabaniem mieszczan, boiar poddanych naszych Krewskich o wielkie krzywdy, króre od urodzonego Jana Wołmińskiego — dzierżawcy tameyszego, arendarzów y sług iego mianowali, w. w. rewizorami na rozsądzenie y sprawiedliwości uczynienie zsyłaliśmy. A dzierżawca tameyszy, za daniem sprawy, na insze rewizory listy z kancelariey naszej otrzymawszy, inszych rewizorów z strony swey tamże do Krewa wywodził. W której sprawie, iż różne decreta tak w. w. z strony poddanych naszych, iako y rewizorów z strony dzierżarcy Krewskiego za niestanowieniem się stron zaszły, tedy y poddani naszy skuteczzey sprawiedliwości nieotrzymawszy, a od czasu większe krzywdy y ciężary mianuiąc, dzierżawcę tameyszego mandatem o sprzeciwienie przed sąd nasz assessorski zapozwali. Gdzie sąd nasz znowu do w. w., wyżej pomienionych, z obu stron commissarzów za pokazaniem takowych różnych decretów na skuteczną rozprawę odesłał. My dla ostrzeżenia bezpieczeństwa mieszczan y poddanych naszych tameyszych, aby każdy bez boiazni krzywdę swą bezpiecznie u sądu w. w. przełożył, y dla dowiedzenia im sprawiedliwości, miasto instigatora, zsyłamy z ramienia naszego dworzanina y strukczasego naszego urodzonego Jana Wilczka. A po w. w. mieć chcemy, aby w. w. porozumiawszy się z tym dworzaninem naszym, czas pewny ziachania do Krewa złożyli, na który abyście w. w., z obu stron ziachawszy się, wszystkim mieszczanom, boiarom, poddanym naszym, w krzywdach ich, coby się ienokolwiek od samego dzierżawcy arendarzów y sług iego, tak po decrecie sądu naszego assessorskiego, w roku tysiąc sześćset dziewiątym uczynionym, iako

po wydaniu listów zarucznych y po podaniu mandatu pokazało, zachowując się według tego dekretu, wysz opisanego, według naszego pierwszego do w. w. pisanego, listów zarucznych y nauki prawa pospolitego, sprawiedliwość skuteczną uczynili, y nie nad ustawy rewizorskie wyciągać z nich nie dopuścili. A iesliby który z w. w. na termin złożony, tak z strony dzierżawcy tameyszego, iako y z strony poddanych naszych nie przybył: tedy nieprzybycie tych nic szkodzić nie ma, ale którzy do Krewa ziedziecie, we wszystkim tę sprawę z obu stron sądzić y skutecznie uspokoić moc mieć będziecie, apellathey iednak do nas, którey by stronie decret w. w. z ubliżeniem bydz zdał, nie broniąc. Uczynicie to w. w. dla łaski naszej y dalszey przysługi swey. Pisan w Warszawie, roku Pańskiego 1620, miesiąca Lipca 21 dnia, panowania królestw naszych Polskiego 33, a Szwedzkiego 27 roku. Sigismundus rex. (Locus sigilli). Stephan Pac — pisarz.

Zygmunt III, z Bożey łaski król Polski etc. etc. Urodzonemu Janowi Wołmińskiemu — dzierżawcy naszemu Krewskiemu, wiernie nam miłemu, łaskę naszą królewską. Urodzony wiernie nam miły! Za odesłaniem sprawy od sądu naszego assessorskiego mieszczan, boiar, poddanych naszych Krewskich, którą z wiernością twą o różne krzywdy swe mają, na czynienie sprawiedliwości, tak z strony w. t., iako y z strony poddanych naszych do commissarzów, ubodzy poddani naszy dowodzenia sprawiedliwości sobie, za następowaniem na zdrowia ich y dla wielu od w. t. ucisków, które mienią, bezpieczeni być niemogą; przeto my z ramienia naszego dla ostrzeżenia bezpieczeństwa mieszczan y poddanych naszych tameyszych, aby każdy bez boiazni krzywdę swą bezpiecznie u sądu commissarskiego przełożył, y dla dowiedzenia im sprawiedliwości w miasto instigatora dworzanina y truckczaszego naszego

urodzonego Jana Wilczka zsyłamy. A po w. t. mieć chcemy y rozkazujemy, aby w. t. gdy commissarze zesłani y dworzanin nasz czas pewny złożą, sam na ten termin bez żadney zwłoki do Krewa stawił, wszytkich poddanych naszych z więzienia, gdzieby iedno byli, razem, skoro ten nasz list w. t. oddany będzie, powypuszczał, na zdrowiu im niestał, żadnych krzywd nieczynił, w niewolą pobranych, także y sług swoich, którym wina dana, czasu prawa postawił, commissarzom naszym y dworzani nowi niwczym przeciwny nie był, poddanym naszym we wszystkim usprawiedliwił pod winami w decrecie sądu naszego assessorskiego w roku tysiąc sześćset dziewiątym wydanego y w listach zarucznych opisanemi. Pisan w Warszawie, roku Pańskiego 1620, miesiąca Lipca 21 dnia, panowania królestw naszych polskiego 33, a szwedzkiego 27 roku. Sigismundus rex. (Locus sigilli). Stephan Pac — pisarz.

Władysław IV, z Bożey łaski król Polski etc. etc. Urodzonemu Janowi Wolmińskiemu — chorążemu Upitskiemu, dzierżawcy naszemu Krewskiemu, y małżonce w. t. Halszce Zawiszance Wołmińskiej, wiernie nam miłym, łaskę naszą królewską. Urodzeni wiernie nam mili! Poddani naszy mieszczanie y boiarrowie Krewscy dzierżawy na tenczas w. w. przychodzili do nas, uskarżając się, iż w. w. nic nie oglądając się na prawa, im od naitasnieyszych antecesorów naszych nadane, y decreta ś. pamięci króla imci pana oycy naszego, szynki wolne od nich poodeymowaliście, do robot, podwod, straży, płacenia niesłusznych podatków przymuszacie, winami, grabieżami y inszemi nieznośnemi krzywdami onych obciążacie. Co iż nas barzo porusza, kazaliśmy z cancellariey naszej mandaty po w. w. wynieść, chcemy tedy po w. w. mieć, abyście się z pomienionemi mieszczanami y boiary Krewskiemu do

rosprawy przed nami y sądem naszym o takowe krzywdy spokojnie pod zarękami y winami, w decretach ś. pamięci króla imć pana oycy naszego opisanemi, zachowali y żadnego im bezprawia sami przez się y substitutów swoich nie czynili, inaczej w. w. dla łaski naszej nie czyniąc. Dan w Wilnie, dnia 30 miesiąca Czerwca, roku Pańskiego tysiąc sześćset trzydziestego trzeciego, panowania naszego pierwszego roku. Vladislaus rex. (Locus sigilli M. D. Lit.) Marcian Tryzna, referendarz y pisarz w. x. L.

Władysław czwarty, z łaski Bożej król polski etc. etc. Urodzonemu Janowi Wołmińskiemu — chorążemu Upitskiemu, dzierżawcy naszemu Krewskiemu, wiernie nam miłemu, łaskę naszą królewską. Urodzony wiernie nam miły! Skarżyli się przed nami boiarowie y mieszczanie Krewscy, do dzierżawy wier. t. Krewskiej należący, że onych do robot, których oni y przodkowie ich nigdy nie odprawowali, cynsz tylko zwyczajny do zamku Krewskiego oddawszy, przymuszasz nad prawa y przywileja ich, od antecessorów naszych onym nadane y od nas świeżo confirmowane; przeto chcemy to mieć po w. t., abyś onych do robot tych nie przymuszał y żadney im przykrości nie czynił, dokąd sprawa, od pomienionych boiar przed sąd nasz w. t. intentowana, skonczone nie będzie, inaczej nieczyniąc dla łaski naszej. W Horodyszczach, dnia piątego miesiąca Sierpnia, roku Pańskiego 1633, panowania naszego polskiego y szwedzkiego pierwszego. Vladislaus rex. (Locus sigilli M. D. L.).

Jan III, z Bożej łaski król polski etc. etc. Oznaymujemy tym listem confirmacyjnym, przywileiem naszym, komu by o tem wiedzieć należało: Iż mieszczanie y boiarowie miasta naszego Krewa doniesli nam prozbę swą, abyśmy prawa, onym z dawnych czasów od niaśniejszych ś. pamięci antecessorów naszych Stephana,

Zygmunta III y Władysława IV nadane, które przed nami pokładali, stwierdzili. Jakoż my król, widząc słuszną rzecz, terazniejszym listem naszym wszytkie prawa, iakiekolwiek mają, sobie służące, umacniamy y przy ustawach, sporządzonych pierwey przez urodzonego Stanisława Steckiewicza w roku tysiąc pięćset sześćdziesiątym, a potym przez urodzonego Jana Korsaka — pisarza ziemskiego Oszmiańskiego y Jana Korwina Gąsiewskiego, na revizią od ś. pamięci antecessorów naszych do Krewskiego starostwa zesłanych, confirmowanych, zachowujemy. Mają tedy mieszczanie y boiarowie Krewscy zostawać we wszytkim przy ustawach swoich, trunki wszelakie robić y one szynkować, więcey nic nad dawny zwyczaj od tego na rok do zamku Krewskiego nie płacąc. Czynsze zaś z włok y morgów, tak mieskich, iako y boiarskich niewiekszy, tylko iaki przed tym wyż mianowani urodzeni rewizorowie postanowili, oddawać do zamku Krewskiego powinni. A iako wypłacać czynsz, tak czyniąc sprawiedliwość w czym kolwiek z boiar y mieszczan tamecznych, wóyt (którego sami mieszczanie wolni będą obrać), ma z podstarościm Krewskim sądy odprawować, z odebraniem sobie przesądu trzeciego grosza. Za donativum kupieckie y za wszelakie inne podatki, rzeczypospolitey należące, powinni będą mieszczanie nie do zamku Krewskiego, ale do skarbu wielkiego xięstwa Litewskiego dość czynić y kwity otrzymywać. W tym wszytkim dzierżawca nasz Krewski nie ma onym czynić żadney przeszkody, dla czego w namniejszym punkcie, clause y paragraphie prawa wszelakie y ustawy, temu miastu zdawna nadane, terazniejszym listem naszym stwierdzamy. Do którego dla lepszey powagi, ręką naszą podpisawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Pisan w cancellariey naszej roku Pańskiego 1679, miesiąca Febru-

arii dnia 9, panowania naszego VI roku. Jan król (Locus sigilli M. D. Lit.). Confirmatia prawa, służącego miastu naszemu, nazwanemu Krewo. Michał Drucki Sokoliński—pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego.

Jan III, z Bożej łaski król polski etc. etc. Urodzonemu Karolowi Marsonowi—dzierżawcy naszemu Krewskiemu, wiernie nam miłemu łaska nasza królewska. Urodzony, wiernie nam miły! Poddani naszy mieszczanie y boiarrowie Krewscy dzierżawy na tenczas wier. w. przychodzili do nas z suppliką, iż wier. w. nie oglądając się na prawa, im od niaśnieyszych antecessorów naszych nadane, wielkie im krzywdy y bezprawia nad ustawy dawne, które im teraz stwierdziliśmy, braniem różnych podatków niesłusznie obciążasz, do robot niebywałych przymuszasz y na zdrowie onych od

powiadasz, co iż barzo nas porusza, przeto chcemy po w. w. mieć, aby się z pomienionemi poddanemi naszymi Krewskiemu spokojnie według ustaw dawnych zachował, sam przez się, ani przez substitutów swoich onych nad zwyczaj y prawo nie opprimując, co w. w. pod łaską naszą królewską inaczej nie uczynisz. Pisan w cancellaryi naszej roku 1679, mca Februaryi dnia dziesiątego, panowania naszego V roku. Jan król. (Locus sigilli M. D. L.). List upominalny za mieszczanami y boiarami Krewskiemu do urodzonego Marsona—dzierżawcy Krewskiego. Michał Drucki-Sokoliński—pisarz w. x. Lit. Quae eiusmodi iura et privilegia civitatem Creuen. concernentia per supra nominatum exhibitorem producta et acticata, cum ipsis originalibus sunt eidem extradita. Quod est actis connotatum.

1623 г. Октября 10-го дня.

Изъ книги № 105, за 1746 г., л. 409.

24. Наназъ Виленскаго воеводы Льва Сапѣги Виленскому магистрату касательно отношеній юрисдикцій городской къ замковой.

Въ этомъ документѣ виленскій воевода старается обстоятельнѣе и точнѣе разъяснить на основаніи древнѣйшихъ договоровъ взаимныя отношенія двухъ юрисдикцій—замковой и магистратской въ городѣ Вильнѣ. Сущность этихъ разъясненій заключается въ слѣдующемъ: обѣ юрисдики должны строго руководствоваться предоставленными имъ правами и не вторгаться въ непринадлежащую имъ сферу дѣйствій; аресты горожанъ отъ замка должны производиться въ присутствіи ма-

гистратскаго слуги; лицъ арестованныхъ освобождать не на поруки, а листами съ вѣдома стороны; аресту подвергать только послѣ удостовѣренія, къ какой юрисдикціи принадлежитъ обвиняемый; даже свободныя лица, даже шляхта, находящіяся подъ городской юрисдикціей, должны оставаться подъ ней и на будущее время; вообще всякія недоразумѣнія стараться разрѣшать не только по закону, но и по любви, дружбѣ и снисходительности.

Roku tysiąc siedmset czterdziestego szóstego, miesiąca Maja szesnastego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny w wielkim xięstwie Litewskim z wojewodztw,

ziem y powiatów w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym czterdziestym szóstym obranymi, comparendo personaliter patron imć pan Jozef Łepkowski—starosta Bolecki, opowiadał, pre-

zentował y do akt podał ordynacyą, na rzecz w niey wyrażoną, od iaśnie wielmożnego imć pana Leona Sapiehi—wojewody Wileńskiego, miastu iego królewskiey mości Wileńskiemu wydaną, ad praesens miastu Wilnowi służącą y należącą, który podając do akt prosił nas sądu, aby pomieniona ordynacya była do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyjeta y wpisana. Jakoż my sąd, oną przyiowski, w xięgi de verbo ad verbum wpisać pozwolili, którey tenor sequitur estque talis.

— Leo Sapieha — wojewoda Wileński, Mohilewski starosta, wiadomo czynię, iż jako iest rzecz piękna w swoich się swobodach y wolnościach każdemu kochać y tych strzeć, tak niemniej powinno (tym zwłaszcza, którzy urzędów y sądów Boskich dignitarstwa y przełożenstwa na sobie noszą), nad mniejszymi przeciw następcom na prawa y prerogatywy ich wszelką mieć protekcyą y stratą potrzeby nie tylko bliżniemu, ale Bogu samemu prawami ostawali. Około czego się ja opierając y pilno na to oko mając, a wiedząc, jako wielkiemu xięstwu Litewskiemu siła należy, aby to miasto stołeczne Wilno w ozdobach, porządkach y miłym pokoju rosło y kwitnęło, widząc, iż też godney pamięci antecessorowie moi do tego uprzeymie y stale dopomagali, za okazaniem mnie od szlachetnego magistratu miasta tego postanowienia, z podpisem ręki y pieczęcią ich mci temuż magistratowi, a osobliwie od blisko zeszłego imć pana wojewody Wileńskiego, tu w Wilnie dnia dwudziestego ósmego Maja, roku tysiąc sześćsetnego siedemnastego dane, na żądanie y prozbę magistratu miasta tego, iako rzecz słuszną, zgodzie urzędu obojga dobrą y wielce pożyteczną, tez punkta we wszystkim przyiolił y aby w swoiey sequencyey w przyszłe czasy ostawali, słowo w słowo przepisawszy, wydałem, które się w sobie tak

mają: *Naprzód:* pan podwojewodzi mój, teraz na potym będący, ma się w braniu targowego rachować według listu antecessora mego xięcia imć pana wojewody Wileńskiego, przez mię teraz osobliwym listem moim z tym że magistratem ponowionego w tym, jako do tego czasu miasto przeszkody nie czyniło, tak y napotym czynić nie ma. Rząd wszytek w juryzdykcyi zamkowej bez żadney mieyskiej przeszkody pan podwojewodzi czynić ma, niwczym się (w) juryzdykcyą mieską nie wstępując, gdyż urzędnicy miescy, iako na to prawo y przywileia swoje pokazali, przysięgami na każdy rok bywają onerowani, in eum finem, aby rządu sobie należącego przestrzegali; a jeśliby też abo urząd zamkowy widział co zdrożnego w juryzdykcyey mieskiej, albo też urząd mieski w juryzdykcyey zamkowej, mają to sobie amice donosić y, gdzie by tego potrzeba ukazowała, spulnie in charitate sobie consilio et auxilio dopomagać, mieszczan juryzdykcyey mieskiej do sądu zamkowego y więzienia nienależnego et e contra ludzi do zamku należących do więzienia y do sądu mieyskiego aby nie pozywano. A jeśliby się to stało przez sługi urzędowe, aby takowi impune nie chodzili, gdyż to nie mało obelżyć kogo y do szkody przywieść, a potym poturemne wziowski y de foro incarcerati dowiedziawszy się turmy go wypuścić, a zato ani sługi urzędowe, ani strony, która na to instabat, paeną talionis według prawa nie skarać. Więzień, gdy będzie dany do turmy zamkowej od mieszczanina, aby bez wiadomości samey strony, albo paręki ludzi osiadłych, a nie listowney, do dosyć uczynienia niebył wypuszczonym. Reconvenientia tak w prawie ziemskim wielkiego xięstwa Litewskiego, jak w prawie maydeburskim, którym się miasto Wileńskie sądzi, iest wprawdzie pozwolona. Ale iż miasto Wileńskie z zamkiem zdawna te pacta zachowało, aby każdy in foro suo proprio

był requisitus, przeto y teraz ta reconventia między urzędem mieskim y zamkowym mieysca niech niema, ale raczey gdy się kto a foro excypuje z mieszczan Wileńskich, tak też vice versa z zamkowych, tedy takowego każdego ad forum competens odesłać, a gdzieby wątpliwość była o jego excepcey, a mianowicie ludzi nieosiadłych, tedy poki testimonia z urzędu swego exceptionem illatam nie weryfikuje, ma rem judicatam mieć in suspensio, ażby to porządnie wywiodł, że iest pod juryzdykcyą, abo mieską, abo zamkową, w żadnym go więzieniu tym czasem nie zatrzymywając, to jednak ma się tylko o ludziach nieosiadłych rozumieć, a termin na pokazanie świadectwa urzędowego dalszy nad trzy dni nie ma być pozwolony. Słudzy zamkowi, gdy się trafi na pozew gościa iednego, abo na areszta do domu mieskiego ich, niech się zachowują według dawnego zwyczaju, aby przy słudze urzędu mieskiego wchodzili do takowego domu, bo iuż za tym y mieszczanin nie może krzywdy sobie mianować od urzędu zamkowego, gdy się zachowa tak, jako mu roskaże sługa urzędu jego należącego, aby nie bronił zamkowi przystępu do gościa, in quantum juris ma do onego. Weszło też to per errorem w urzędowe sługi zamkowe, że skoro postrzegą, iż dom juryzdykcey mieskiej osoba ordinis equestris kupiła, to już zaraz on dom, rozumiejąc, że y z juryzdykcyą mieską kupił, w powinność zamkową wciągając, przeto urząd zamkowy y do takowych domów iuryzdykcey sobie żadney przywłaszcząć nie ma, bo nie idzie to za tym, aby takowy dom miał być alienowany od juryzdykcey mieskiej do szlacheckiej possessorem onego, gdyż dom kupił może, albo mu się po żenie y iakimkolwiek inszym sposobem dominium dostanie, lecz juryzdykcyi kupić y oney w inszą prze-

nieść nie może, bo y zeznania takowych domów w urzędach tych że mieskich bywają y od emptorów takowych inscriptam to teraz de prestanda obedientia eidem a to civili more aliorum civium ex eadem domo bywają opisane, excypując iednak komienice y domy pańskie y szlacheckie pod władzą zamkową statutem warowane; wszelakich przekupów według prawa mieyskiego maydeburskiego y dekretów, także listów osobliwych królów ichmościów, za konsensem wszech stanów na to danych y pod władzę samego urzędu mieskiego podanych urząd sam mieski doglądać ma, zaczym by cena rzeczom strawnym prędzey umnieyszona być mogła. Na co dla lepszej pewności przy pieczęci ręką swą podpisał. Datt. w Wilnie, dnia dziesiątego miesiąca Oktobra, roku tysiąc sześćsetnego dwudziestego trzeciego. U tey ordynacyi przy pieczęci wyciśnionej na kustodyi podpis ręki jaśnie wielmożnego imć pana wojewody Wileńskiego temi słowy: Leo Sapieha—wojewoda Wileński ręką swą. A suscepta maydeburyi Wileńskiej ad marginem zapisana in eum tenorem: Anno Domini millesimo septingentesimo quadragessimo tertio, die duodecima mensis Junii, coram nobili officio consulari Vilnensi comparentes personaliter nobiles dominus Paulus Duchowicz—consul et Casimirus Niemanowicz—notarius communis Vilnensis praesens instrumentum ad acta obtulerunt. Alexander Konczewski utriusque iudicii civitatis S. R. M. metropolitanae Vilnensis juratus notarius mp.

Która takowa ordynacya, za podaniem oney przez wyż wyrażonego patrona do akt, iest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyjeta y wpisana.

1635 г. Марта 12-го дня.

Изъ книги № 142, за 1769 г., л. 227.

25. Грамота короля Владислава IV, подтверждающая декретъ Сигизмунда первого по дѣлу между князьями Четвертинскими и землянами Оношковичами.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt dziewiętego, miesiąca Augusta siódmego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny w wielkim xięstwie Litewskim z wojewodztw, ziem y powiatów w roku terazniejszym tysiąc siedmset sześćdziesiąt dziewiętym obranymi, comparendo personaliter u sądu trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego patron wielmożny imć pan Ludwik Narwoysz—podczaszy Starodubowski, opowiadał, prezentował y ad acta xiąg trybunalskich spraw wieczystych na kadencyi Wileńskiej expedyowanych, podał ekstrakt autentyczny dekretu oczywistego między w. imć panem Iwanem Andrzeiewiczem—podskarbisem iego królewskiej mości dwornym, y szwagrami imci kniaziami Czetwertynskimi y Sokolińskimi, a między ichmość panami Fiedorem Onoszkowiczem y Iwanem Rusinem—ziemianami Łuckimi y towarzyszami ichmościów o różne dobra ziemskie y imiona, na Wołyniu y w innych krajach situm mające, quondam przez nayiaśnieyszego króla imci świętey pamięci Zygmunta pierwszego ferowanego, expost za nayiaśnieyszego króla imci Władysława czwartego w roku tysiąc sześćset trzydziestym piątym, Marca trzynastego dnia z metryk tegoż króla imci Zygmunta pierwszego ekstraktem wydanego, a tysiąc siedymset dwudziestego ósmego, Maja trzydziestego pierwszego tenże ekstrakt dekretu superius wyrażonego w ziemstwie Połockim oblatowany, stylem

ruskim y charakterem pisany, ad praesens in rem et partem tegoż imienia, domu y familii ichmościów panów Onoszków, sukcesorów pomienionego imć pana Fiedora Onoszkowicza służący y należący, którego brzmienie słów, s ruskiego pisma na polskie przekładaiąc, iest takowe:

Владыславъ четреертый, Божою милостью король польскій, великій князь литовскій и проч. Ознаймуемъ тымъ листомъ нашимъ, кому то вѣдати належитъ. Прошени есьмо были о выданье съ книгъ канцеляріи нашею большое векикого князства Литовского сиравы декрету нижей выражоное, которая се въ книгахъ знашла за светобливое памяти короля его милости Жикгимонта первого, продка нашего, тыми словами: Жикгимонтъ... Смотрѣли есьмо того дѣла съ паны радами нашими. Стояли передъ нами очевисто. Жаловали намъ подскарбій нашъ дворный державца Веленскій панъ Иванъ Андреевичъ о близкость панее своею княжны Богданы, дочки князя Федора Вышковскаго, съ шурьею своею княземъ Валилемъ, а княземъ Федоромъ, а княземъ Андреемъ Четвертенскими, а княземъ Васильемъ, а княземъ Солтаномъ, а княземъ Юрьемъ Соколиньскими, на землянь Луцкихъ Федора Оношковича, а Ивана Русина и на ихъ товаришовъ тымъ обычаемъ. Упросили дей они имѣнья нашу близкость, люди и земли по смерти пана Ивана Хрептовича у Четвертни, у Лютогощи,

у Подлѣсахъ, у Сучку, у Копылехъ, у Годомичохъ, у Навозѣ, у Смердини, у Чолниці, у Ирсоновѣ ставу, у Сокиричохъ и на Рудѣ и въ приселкахъ Лютогощскихъ, у Корсынѣ, а въ Бреховѣ, къ которымъ же имѣньямъ мы ближшіе, нижили они. И Оношковичъ повѣдилъ передъ нами, ижъ то есть имѣнья материзна его, а matka дей его была дочка князя Юрья Четвертенского. И панъ подскарбій съ князи Четвертенскими и Соколинскими мовали: Ижъ отца его Оношка отъ тыхъ имѣней отецъ нашъ Казимиръ король его милость отдалилъ за выступъ его, што онъ шурина своего князя Вацлава съ порады жоны своее убилъ, хотячи одинъ самъ тыи имѣнья отчизну его одержати; а была дей у того шурина его другая сестра, князя дочка, на имя княжна Федка, которая мѣла волю пойти въ черницы и мѣшкала вжо у монастари у Четвертни, котораяжъ о брата своего убійствѣ ничого не вѣдала, и коли вжо Казимиръ король его милость тыи имѣнья отъ Оношка отдалилъ, ино отцы наши тыи имѣнья князя Вацлавовы, братанича своего, къ своей руцѣ держали и потомъ панъ Богданъ Хрептовичъ довѣдавшися отой княжнѣ Федцѣ и ее за себѣ понялъ, и она зъ отцы ихъ, зъ дядковичи своими князи Четвертенскими, о тые имѣнья отчизну свою мѣла право передъ отцомъ нашимъ Казимеромъ королемъ его милостью, на штожъ Оношковичъ съ товариши своими и листъ судовый Казимера короля передъ нами вказывалъ, въ которомъ жо мѣстѣ стоитъ: Ижъ отецъ нашъ тыи вси имѣнья, отчизну ее, одной ей присудилъ, а matka Оношковича къ тымъ имѣньямъ по отдаленью мужа ее у въ отчизныхъ своихъ имѣньяхъ ничого не мѣла, кромѣ выслуги отца своего Хупкова, какъ же и въ томъ листѣ судовомъ отца нашего матцѣ Оношковича ничого не выписуетъ, ани дей тежъ за панованья отца и брата нашего королей ихъ ми-

лости тыхъ имѣней Оношко съ тою жоною своею Ганною николи въ держенью не былъ. А такъ мы съ паны радами нашими тому порозумѣвши и бачечи, ижъ отца того Оношковича зъ его жоною за выступъ ихъ отъ тыхъ имѣней отецъ нашъ Казимиръ король его милость отдалилъ, а къ тому, ижъ они тыхъ имѣней въ держаньи не были и вспоминая жадного въ томъ не дѣлали, и то вышло давностью, тыи есмы имѣнья вышей писавши вси пану Ивану—подскарбему, по близкости жоны его, и княземъ Четвертенскимъ и Соколинскимъ присудили. Подле тежъ близкости кромѣ третіе части тыхъ всихъ имѣней вышей речовыхъ, што дочка небощика пана Ивана Хрептовича Настасья записала мужу своему Василью Чапличу на вѣчность и тыи имѣнья подтверждаемъ симъ нашимъ листомъ вѣчно и на вѣки непорушно имъ самимъ и жонамъ и дѣтемъ и ближнимъ и на потомъ будучимъ щадкомъ ихъ со всеми людьми, и дворищи, и съ пашнями дворными, и зъ ихъ землями пашными и бортными и зъ сѣножатными, и зъ гаи, и лѣсы и дубровами, и зъ ловы звѣринными и пташими, и озеры и зъ рѣчками и рѣками, ставы и зъ млыны и ихъ вымелки, и зъ бобровыми гоны и съ службами и входы всеми тыхъ людей и земель, и зъ даньми грошовыми и медовыми и бобровыми и куничными и житными, и зъ дякы и ржаными и овсяными, и со всеми иными платы и доходы и пожитки, и со всемъ съ тымъ, какъ ся тыи имѣнья верху писавши здавна и нынѣ сами въ собѣ и въ границахъ своихъ мають, и вольни и ставы собѣ справовати и людьми осаживати и справляти и росширяти и къ своему лѣпшому и вжиточному обернути, какъ сами налѣпей розумѣючи. А на твердость того и печать нашу казали есмы привѣсити къ сему нашему листу. Писанъ у Вильни,

А такъ мы король, на просьбу стороны потребовавшее ласкаве призвавши, тую справу декрету вышей выраженого въ семь року тысеча шестьсотъ тридцать пятомъ, мѣсяца Марта дванадцатого дня въ сесь листъ нашъ вписати, а на большую вагу и певность тыхъ речей печать великого князства Литовского къ нему притиснуть розказали есмы. Писанъ у Варшавѣ. У tego autentycznego ekstraktu dekretu oczywistego królewskiego przy pieczęci wielkiej wielkiego xięstwa Litewskiego, na czerwoney massie wyciśnionej, podpis ręki i. o. xiążęcia imci Radziwiła—kanclerza wielkiego wielkiego xięstwa Litewskiego, tudzież a latere konnotacya, po niżej przy teyże pieczęci podpis ręki wielmożnego imć pana sekretarza iego królewskiej mości, a na dole korrektu his exprimuntur verbis: Альбрехтъ Станиславъ Радивилъ—канцлеръ великого князства Литовского mrg. За справою освѣдоного княжати Альбрехта Станислава Радивиля—княжати на Олыцѣ и Несвижу, канцлера великого князства Литовского, Кгневского, Ковенского, Тухольского старосты, Велюнского, Давкговского державцы, Францишекъ Долмать Исайковскій—секретарь его королевской ми-

лости. Correxist Montrymowicz. Ad haec u tegoż ekstraktu dekretu oczywistego królewskiego in margine pierwszej stronicy suscepta aktykacyi ziemskiej Połockiej z podpisami rąk wielmożnych ichmościów panów sędziego, podsędka y pisarza urzędników ziemskich wojewodztwa Połockiego y przy teyże suscepce na spodzie concordancya tymi wyrażają się słowy. Anno tysiąc siedmset dwudziestego ósmego, miesiąca Maia trzydziestego pierwszego dnia, comparens personaliter u sądu patron imć pan Franciszek Czaplic ten dekret ad acta подаѣ. Troian Hłasko—sędzia ziemski wojewodztwa Połockiego. Józafat Antoni Sielawa—podsędek wojewodztwa Połockiego. Bazyli Rypiński—ziemski wojewodztwa Połockiego pisarz. Concordat cum actis. Załęski. Który to takowy ekstrakt dekretu oczywistego, przez nayiaśniejszego króla imci Zygmunta pierwszego ferowanego, ruthenico idiomate pisany, ad praesens na polskie pismo przełożony, za podaniem onego przez wyż wyrażonego patrona do akt, iest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych, w Wilnie expedyowanych, ze wszytką w nim wyrażoną rzeczą przyięty y wpisany.

1636 г. Апрѣля 21-го дня.

Изъ книги № 54, за 1712 г., л. 57.

26. Привилегія короля Владислава IV, которою освобождается отъ постоевъ домъ Ивана Ключаты, предназначеный для храненія метрики великаго княжества Литовскаго.

По ходатайству канцлера в. кн. Литовскаго Альбрехта Станислава Радивиля король Владиславъ IV, соглашаясь на устройство помѣщенія для метрики в. кн. Литовскаго въ частномъ домѣ Ключаты, возлѣ Воскресенской церкви, на рынкѣ,

выдаетъ настоящую привилегію Ключатѣ и его наслѣдникамъ, съ тѣмъ, чтобы домъ ихъ, взятый подъ архивъ, былъ свободенъ отъ постоя даже во время пребыванія двора въ Вильнѣ.

Roku tysiąc siedmsetnego dwunastego, miesiąca Kwietnia szesnastego dnia.

Przed nami sędziami głównymi, na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z wojewodstw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny dwunasty obranemi, stanowszy personaliter imć pan Stefan Frackiewicz, krayczy Upitski, pokładał y ku aktykowaniu do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych dla wpisania podał list, przywiley nayiaśnieyszego króla imci Władysława czwartego, na rzecz niżej w nim dostatecznie wyrażoną służący, który podając do akt prosił nas sądu, ażeby ze wszystką w nim inserowaną rzeczą był do xiąg głównych trybunalnych spraw wieczystych przyjęty y wpisany. Jakoż my sąd ony przyiowski, a wpisując w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma:

Władysław czwarty, z Bożej łaski król polski i t. d. Oznaymujemy tym listem naszym wszem wobec y każdemu zosobna, komu by o tym wiedzieć należało, teraz y napotym będącym. Wnosił do nas prozbę swą wielmożny Albrycht Stanisław Radziwił, xiąże na Ołyce, kanclerz wielkiego xięstwa Litewskiego, Piń-

ski, Gniewski, Tucholski nasz starosta, abyśmy kamienicę szlachetnego Jana Kluczaty, w rynku miasta Wileńskiego, na koncu Rybnym, podle cerkwi ruskiej Zmartwychwstania Pańskiego stojącą, tę, w której on sam mieszka, na chowanie akt metryki wielkiego xięstwa Litewskiego obrócili. My do pomienionego wielmożnego kanclerza naszego wielkiego xięstwa Litewskiego prozby, iako w rzeczy słuszney uczynionej, przykłoniwszy, aby się sprawy cancellariej naszej tym wcześniej y bezpieczniej pod bytność naszą w Wilnie odprawować y w niebytności naszej akta, abo metryka, iako na mieyscu sposobnym chowana być mogła, tę wyżej mianowaną kamienicę pomienionego Jana Kluczaty, w rynku miasta Wileńskiego stojącą, na metrykę akt cancellariej naszej wielkiej wielkiego xięstwa Litewskiego sposabiamy y obracamy y oną tak pod bytność naszą królewską y successorów naszych, iako też w niebytności y podczas trybunalskich głównych, zamkowych, ziemskich sądów y innych wszelakich generalnych y partykularnych zjazdów, od stawania gości wszelkiego stanu, godności y urzędu abo praecementiey tak duchownych, iako y świeckich, także dworzan

naszych, y innych wszystkich osób, lubo to y w służbie naszej będących, też cudzoziemców, tym niniejszym listem naszym wolną czyniemy wiecznymi czasy. Co do wiadomości wszystkich y każdego zosobna, a mianowicie dignitarzów, urzędników y wszystkiej szlachty wielkiego xięstwa Litewskiego, osobliwie też wielkich nadwornych, trybunalskich y powiatowych marszałków, także urzędów grodzkich y mieyskiego Wileńskiego, terazniejszych y napotym będących, donosząc, rozkazujemy, abyście pomienionego Jana Kluczatę y successorów iego przy tey wolności, iemu y kamienicy iego od nas nadaney, wcale zachowali, y aby bez wszelkiej przeszkody był zachowany, starali się, inaczej dla łaski naszej nie czyniąc. Na co, dla lepszej wiary, ręką naszą ten list podpisawszy, pieczęć do niego wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Wilnie, dnia

dwudziestego pierszego miesiąca Kwietnia, roku Pańskiego tysiąc sześćset trzydziestego szóstego, panowania królestw naszych Polskiego y Szwedzkiego czwartego roku. U tego listu przywileiu podpis ręki nayiaśnieyszego króla imci przy pieczęci wielkiej wielkiego xięstwa Litewskiego temi słowy: Vladislaus Rex, a przypisek wespół z podpisem imci pana referendarza wielkiego xięstwa Litewskiego temi słowy: Libertacia domu Jana Kluczaty w Wilnie, w rynku, od stawania gości, który iest na akta y metrykę cancellariey wielkiego xięstwa Litewskiego obrócony. Marcian Tryzna—referendarz, pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego.

Który to list przywilej, za podaniem onego przez wyż mianowaną osobę. iest do akt xiąg głównych trybunalnych spraw wieczystych przyięty y wpisany.

1640 г. Мая 29-го дня.

Изъ книги № 54, за 1712 г., л. 59.

27. Ассесорскій декретъ короля Владислава IV, по поводу нарушенія привилегіи о свободѣ постоя въ домѣ Ивана Ключаты.

Въ задворномъ королевско-ассесорскомъ судѣ разсматривалось дѣло между Виленскимъ мѣщаниномъ Ключатой и Брестскимъ войскимъ Шуйскимъ по воводу занятія послѣднимъ подлѣ квартирный постой привилегированной каменницы Ключаты. Дѣло это разбиралось сначала въ трибуналѣ и Шуйскій былъ оправданъ на томъ основаніи, что онъ занялъ каменницу не своевольно, а по распоряженію Виленскаго магистрата; тогда Ключата позвалъ Шуйскаго въ королевскій судъ.

По выслушаніи сторонъ королевскій судъ рѣшилъ, что виноватъ въ этомъ дѣлѣ Ключата, такъ какъ онъ противъ закона звалъ Шуйскаго въ задворный судъ послѣ трибунальнаго поставленія; на будущее же время счелъ нужнымъ подтвердить Виленскому магистрату, чтобы онъ строго наблюдалъ неприкосновенность правъ Ключаты и не назначалъ въ его домѣ квартирнаго постоя подлѣ зарукой 1000 зл., такъ какъ въ немъ помѣщается архивъ большой метрики в. кн. Литовскаго.

Roku tysiąc siedmsetnego dwunastego, miesiąca Kwietnia szesnastego dnia.

Przed nami sędziami głównemi, na trybunał

w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny dwunasty obranemi, stanowszy per-

sonaliter imć pan Stefan Frąckiewicz—krayczy Upitski, pokładał y ku aktykowaniu do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych dla wpisania podał dekret assessorski, na rzecz niżej w nim dostatecznie wyrażoną, służący, który podając do akt prosił nas sądu, ażeby ze wszystką w nim inserowaną rzeczą był do xiąg głównych trybunalnych spraw wieczystych przyjęty y wpisany. Jakoż my sąd ony przyjąwszy, a wpisując w xięgi de verbo ad verbum tak sie w sobie ma:

Władysław czwarty, z Bożej łaski król Polski i t. d. Oznaymujemy tym listem dekretem naszym. Odprawowała się przed nami y sądem naszym assessorskim sprawa między sławetnym Janem Kluczatą, mieszczaninem naszym Wileńskim, na instancją instygatora wielkiego xięstwa Litewskiego aktorem, a urodzonym Alexandrem Szuyskim—woyskim Brzeskim, pozwanym o to, iż on lekce poważając maiestat nasz królewski y list przywilej, którym libertowaliśmy kamienicę aktorową od stawania gości wszelakich, przez gwałt do uprzywilejowanej gospody iego wiechawszy, w roku przeszłym tysiąc sześćset trzydziestym dziewiątym, miesiąca Julii dnia czwartego, stanął, w czym wielką krzywdę tak pomienionemu mieszczaninowi naszemu, iako y prawu iego uczynił; co szerzey w mandacie naszym iest opisano. Na terminie tedy z tego pozwu w roku terazniejszym tysiąc sześćsetnym czterdziestym, miesiąca Maia szesnastego dnia przypadłym, za przywołaniem przez ienerała naszego dwornego stron do prawa, aktor przez szlachetnego Józefa Piotrowicza, umocowanego swego, a pozwany sam oczewisto z plenipotentem swoim szlachetnym Marcinem Swieżyńskim, przed sąd nasz stanowili się, gdzie na-przód umocowany aktorów powiedział: iż kamienicę aktorową, w rynku miasta Wileńskiego, w Rybnym końcu będącą, w której on sam

mieszka, na cancellaryą wielkiego xięstwa Litewskiego y chowanie akt metryki większey wielkiego xięstwa Litewskiego nadaliśmy, a iako pod bytność y bez bytności naszej, tak podczas sądów głównych trybunalnych, zamkowych, ziemskich y inszych wszelakich generalnych y partykularnych zjazdów od stawania gości wszelkiego stanu, godności y urzędu czasy wiecznymi przywilejem naszym uwolniliśmy. Na dowod czego pokładał ekstrakt autentyczny z xiąg radzieckich Wileńskich, datą roku tysiąc sześćsetnego trzydziestego szóstego, miesiąca Septembra dwudziestego wtórego dnia, aktykowania przywileju naszego w dacie roku tegoż tysiąc sześćsetnego trzydziestego szóstego, miesiąca Kwietnia dwudziestego pierwszego dnia, którym przerzeczoną kamienicę Kluczaciną, sposobem wyżej pomienionym, uprzywilejowaliśmy. Więc że pozwany, mimo takową libertacją, w tę kamienicę wjechał y gospodą stał, abyśmy za to na nim winy prawne wskazali y napotym tak tę kamienicę, iako y drugą, na metrykę mnieyszą wielkiego xięstwa Litewskiego nadaną, od takowego bezprawia obwarowali, domawiał się. A umocowany urodzonego Szuyskiego powiedział: iż actor przez dekret trybunalski niesłusznie urodzonego woyskiego Brzeskiego turbuie, abowiem on ieszcze w roku przeszłym, mając sobie od instygatora wielkiego xięstwa Litewskiego o te stanowienie się w kamienicy, na metrykę uprzywilejowanej, intentowaną actią, z oczewistej controwersiey przed sądem trybunalskim sprawił się y za pokazaniem rejestru rozdawania gospod, trybunalistom naznaczonych, z ratusza Wileńskiego podanym, że nie swawolnie, ale ex officio w tamtej gospodzie stał, od tego obwinienia uwolniony iest; co verificując, czytał dekret trybunalski, datą roku przeszłego tysiąc sześćset trzydziestego dziewiątego, miesiąca Lipca trzydziestego dnia ferowany, mimo

który iż Kluczata ważył się mandatem urodzonego woyskiego Brzeskiego nulliter et illegitime zapozwać domawiał się, abyśmy mu na nim podług constituciei roku tysiąc pięćset ośmdziesiąt dziewiątego o pozwiech zadwornych y drugiej, roku tysiąc sześćset trzydziestego trzeciego, na szczęśliwey koronaciey naszej uchwaloney, o niewynoszeniu mandatów za dworem ku znoszeniu dekretów trybunalskich, winy evocationis złotych polskich pięćset na nim Kluczacie y dobrach iego wskazali, a o szkody, nakłady w tey sprawie podjęte, wolne mówienie do niegoż pozwanemu w sądzie należnym zachowali. Po wysłuchaniu takowych controwersyi natenczas decisiey naszej nie czyniąc, strony winy evocationis wzięliśmy na deliberacją naszą, którą dnia niniejszego expediując, my tedy król przez panów rady y urzędniki nasze dworne, na sądach assesorskich zasiadające, ponieważ urodzony Szuyski, woyski Brzeski, okazał to, że dekretem sądu trybunalskiego od tey sprawy z strony stania gospodą w kamienicy, na metrykę wielkiego xięstwa Litewskiego uprzywilowaney, względem tego, że nie temere, ale za rejestrem rozdania stanowisk, od magistratu mieyskiego Wileńskiego podanym, w niey stał, uwolniony iest, z tych przyczyn za niesłuszną, mimo dekret trybunalski przed sąd nasz wocatią, podług constitucyi roku tysiąc pięćset ośmdziesiąt dziewiątego y roku tysiąc sześćset trzydziestego trzeciego, winy złotych polskich pięćset na nim sławetnym Kluczacie y dobrach iego wszelakich, ruchomych y nieruchomych pozwanemu wskazujemy y na odprawę do magistratu mieyskiego Wileńskiego założywszy na sprzeciwne trojacie zareki, iaką

ważność osądzoną rzeczy wynosi, odsyłamy y o szkody, nakłady w tey sprawie podjęte, temuż urodzonemu Szuyskiemu, woyskiemu Brzeskiemu, do niego Kluczaty wolne mówienie w sądzie należnym zachowujemy. A chcemy mieć po magistracie mieyskim Wileńskim y rozkazujemy, aby napotym w kamienicach, na metrykę większą y mnieyszą wielkiego xięstwa Litewskiego uprzywilejowanych, nikomu gospod ukazować pod winą na nas hospodara tysiąca złotych polskich nie ważył się, mocą tego dekretu naszego. Do którego na większą wagę pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia dwudziestego dziewiątego miesiąca Maia, roku Pańskiego tysiąc sześćset czterdziestego, panowania królewstw naszych Polskiego y Szwedzkiego dziewiątego roku. U tego dekretu assesorskiego, przy pieczęci wielkiej wielkiego xięstwa Litewskiego, podpis ręki kanclerskiej temi słowy: Albrycht Stanisław Radziwił — kanclerz wielkiego xięstwa Litewskiego. Correcta w te słowa: correxit Monzymowicz; a przypisek wespół z podpisem imć pana sekretarza iego królewskiej mości temi słowy: Dołmat Isaikowski — sekretarz iego królewskiej mości. U tego listu dekretu assesorskiego connotacya zwierzchu w te słowa: Dekret króla iego mości Władysława od stawiania gości wszelakiego stanu pod winą na magistrat złotych tysiąc w kamienicy Jana Kluczaty, w Rybnym końcu będącey.

Który to ten list, dekret assesorski, za podaniem onego przez wyż wyrażonego patrona, iest do xiąg głównych trybunalnych spraw wieczystych przyięty y wpisany.

1655 г. Сентября 20-го дня.

Изъ книги № 4, за 1665 г., л. 1600.

28. Заявленіе Витебскихъ обывателей, находишихся въ плѣну въ Казани, о невзгодахъ, понесенныхъ ими во время занятія Витебска царемъ Алексѣемъ Михайловичемъ, и вмѣстѣ постановленіе ихъ не избирать въ должности тѣхъ, которые отказались съ ними участвовать и присягнули на вѣрность Царю.

Дворяне Витебскаго воеводства, находившіеся въ плѣну у царя Алексѣя Михайловича въ Казани, единогласно постановили сдѣлать слѣдующее за-явленіе потомству:

Во время войны царя Алексѣя Михайловича съ рѣчью-посполитой, когда войска Московскія подъ начальствомъ боярина Шереметева взяли Полоцкъ и подступили къ Витебску, то многіе изъ дворянъ и обывателей Витебскаго воеводства, не смотря на строгій универсалъ Виленскаго воеводы Януша Радивиля, подъ предлогомъ спасенія своихъ семействъ, уѣхали на Литву; но значительная часть ихъ стянулась въ Витебскъ и рѣшилась сопротивляться. Осада производилась 14 недѣль; осажденные успѣшно отбивали всѣ штурмы, наконецъ стали чувствовать недостатокъ въ съѣстныхъ и военныхъ припасахъ. Тѣмъ не менѣе

Лѣта отъ нароженія сына Божого тысяча шестьсотъ шестьдесятъ пятого, мѣсяца Августа двадцать второго дня.

Передъ нами судьями головными, на трибуналѣ у великомъ князствѣ Литовскомъ зъ воеводствъ, земель и повѣтовъ на рокъ теперешній тысяча шестьсотъ шестьдесятъ пятый обраными, постановившице очевисто у суду панъ Самуель Велямовичъ, покладалъ и ку активованью до книгъ головныхъ трибунальныхъ подавъ лавдумъ ихъ милостей пановъ обывателей воеводства Витебскаго, до везенья непріятельскаго Московскаго досталыхъ и забранныхъ, въ речи нижей меневой учиненое, просечи, абы тое лавдумъ до книгъ головныхъ

осажденные держались до послѣдней возможности и вѣроятно не сдались бы, еслибы не нашлось среди нихъ измѣнниковъ, въ лицѣ одного полковника Войны и отряда въ 150 человекъ польнаго гетмана. Эти послѣдніе проломали часть стѣны и открыли доступъ непріятелю.

Далѣе дворяне описываютъ послѣдствія паденія Витебска. Часть обывателей цѣловала крестъ царю Алексѣю Михайловичу и осталась въ Витебскѣ; другая же часть пожелала остаться вѣрною рѣчи посполитой. Эти обыватели были разсланы по разнымъ городамъ военно-плѣнными; затѣмъ были опять собраны въ Казани съ цѣлью дальнѣйшаго ихъ расселенія въ Астрахань, на Терекъ и др. мѣста. Доведенные до крайности эти военно-плѣнные изъявили наконецъ свое согласіе цѣловать крестъ и принять православную русскую вѣру.

трибунальныхъ активованое и уписаное было, которое уписуючи у книги слово до слова такъ се въ собѣ маеть:

My urzędnicy ziemscy, grodzcy, rycerstwo, szlachta, obywatele wojewodstwa Witebskiego, a wierni poddani najjaśniejszego króla imci Polskiego Jana Kazimierza, pana naszego miłościwego, którzyśmy się z dopuszczenia Boskiego dostali w ciężkie utrapienie y więzienie Cara Moskiewskiego Alexeja Michajłowicza, do ziemi jego Moskiewskiej, a chcąc to utrapienie nasze niemniej y odważne dzieła nasze rycerskie y życzliwość ku miłej oyczyźnie naszej królowi panu naszemu y Rzeczypospolitey potomnym wiekom pismem objaśnić, takowe czyniemy

consensu między sobą stateczne y nieodmienne laudum. Które (gdy nas pān Bóg z łaski swej świętej zdrowo zachowa, a wybawi nas z tego ciężkiego więzienia) starać się mamy, aby seymem approbowane zostawało. A to dla tego, ut pateat posteritati nostra virtus et dexteritas nostra, et amor patriae, która posteritas nostra aby tak sławę naszą piastowała, iakoby imienia naszego imie a sława sięgała na wieki nieśmiertelne sławy, a panom swoim dziedzicznym y oyczyźnie swej (przykładem naszym) życzliwość swą oświadczała. Które laudum tak się ma w sobie: W roku tysiąc sześćset pięćdziesiąt czwartym, gdy wojsko Moskiewskie insperacie z wielką potęgą mimo poprzysiężone pacta, upatrzywszy czas y pogodę, zwłaszcza bacząc enervatas bello domestico vires nostras, która domowa woyna od lat ośmiu w oyczyźnie naszej z Kozaki Zapozskimi, rebelizanty, concatenata z tatary Krymskimi trwała, y wiele spustoszenia tak Koronie polskiej, iako xięstwu Litewskiemu przyniosła, wtargnąwszy w państwo iego królewskiej mości, zamek Newelski w wojewodstwie Połockim, a w wojewodstwie Smoleńskim Dorohobusz, Białą opanowało, a potem y sam Smoleńsk obległo, wiele włości, miast, miasteczek, dworów szlacheckich splondrowało y w popioł funditus obróciło. A po wzięciu Połocka, nim wojsko Moskiewskie pod Witebsk podstąpiło, tedy my szlachta wojewodstwa Witebskiego, będąc wiernemi iego królewskiej mości, pana naszego miłościwego, poddanemi, miłując życzliwie oyczyznę naszą, zachowując wiarę skuteczną królowi panu naszemu y rzczypospolitey, reprezentując w osobach swoich pamięci godną sławę przodków naszych, iako boni cives patriae, odważywszy zdrowia y substantie swoje, iedni, wyprawiwszy małżonki y dziatki swoje do Litwy na bezpieczniejsze miejsce, sami osobami swemi na zamkach

Witebskich zostali, a drudzy z nas, po większej części z małżonkami y dziatkami naszemi do Witebska ziachawszy się, z iednostayney miłości y zgody z sobą, iakośmy między sobą opisek uczynili, takeśmy te zamki (koło których muru y żadnego budynku od rzczypospolitey uczynionego niebyło), ostrogiem y parkanem, każdy z nas według siły, możności naszych, iako kto mógł, nayprędzey w czasie szczupłym obwiodszy, opatrzyli y sami osobami swemi od zaczęcia tych trwog aż do oblężenia residowali. Lecz niektórzy bracia nasza ichmość panowie obywatele Witebscy, niechcąc z nami spólnie o obronie zamków tych Witebskich radzić, nam pomagać y z nami mieszkać, iako tych zamków budynkiem y parkanem nieopatrowali, tak żadnego praesidium czynić niechcieli, nulla habita ratione sławy dobrej, temere nas bracią swą opuścili, ani zawierając się z nami na tych zamkach, precz powyieżdżali, nie się nie oglądając na postanowienie y spisek nasz, przed oblężeniem uczyniony y sobie poprzysiężony, na constitucie seymowe, na srogi uniwersał iaśnie oświeconego xięcia imci Janusza Radziwiła, wojewody Wileńskiego, hetmana wielkiego wielkiego xięstwa Litewskiego, a niektórzy, dawszy na się assecuratie ostre, że się mieli powrócić do nas, uprosiwszy się u ichmościów panów regimentarów, od nas obranych, na czas mały do domów swoich, wrzкомо dla żywności, nie dotrzymawszy nam słowa, do Litwy ziechali, których potym ciż panowie regimentarze nasi, za domawianiem naszym, wytrąbić kazali, y są wytrąbieni według assekuratii onych, dowolnie panom regimentarzom danych. My iednak, in tanta zostając calamitate nostra, będąc deserti od tych panów braci naszych, statecznie w przedsięwzięciach swych trwając, a stojąc przy spisku naszym, lubo niemając żadnego niskąd wsparcia y ratunku, tak od

iego królewskiej mości, pana naszego miłościwego, od rzeczypospolitej, iako y od ichmościów panów hetmanów y imci pana wojewody naszego, do któregośmy częstokroć pisywali, żebrząc ratunku, a oznajmując niedostatki nasze. Gdy woysko Moskiewskie po wzięciu Połocka z armatą, z działą, potężnie pod Witebsk z starszyną swoją, z Wasilem Piotrowiczem Szeremiecznym — boiarzynem, z wojewodą Moskiewskim z Zdanem Kondarowem — hetmanem, wojewodą nazwanym Połockim, z Ophanasim Naszczokinem y innemi pułkownikami Moskiewskimi y cudzoziemskimi y kozaki Zaporoskimi rebellizanty, w roku przeszłym tysiąc sześćset pięćdziesiąt czwartym, dnia dwudziestego czwartego Augusta, w dzień świętego Bartłomieja podstąpiło y Witebsk obległo, zawarszy się w tych zamkach Witebskich, w ciężkim będąc obleżeniu, przez niedziel czternaście, dzień y noc bez odpoczynku u parkanów broniąc się, temu nieprzyjacielowi odważnie odpor dawaliśmy, ile sił naszych, prochów, kul y chleba stawało, częste odbijając szturmy potężne nieprzyjacielskie, trupami ich wały u parkanów naściłali. W których szturmach, iedni z nas ranni zostawali, drudzy certuiąc armis mężnie z tym nieprzyjacielem, za dostojenstwo króla pana naszego y całość oyczyzny, tak czasu szturmów, iako y na wycieczkach częstych, iako odważni kawalerowie, capita voverunt, a gdy za niedodaniem nam przez ichmościów panów hetmanów odsieczy, nastąpił głód wielki, z którego nie mało ludzi, pospolstwa y czerni pomarło, gdyż nie mając chleba, szkapy śmy chude, które wypędziliśmy byli, nie mając czym karmić, za parkan na wały, znowu odyskując, bili, a iedli, poko ich stawało. A skoro y tych niestało, a nie mało też ludzi w szturmach y wycieczkach z dział y ręcznej strzelby w gęstym strzelaniu od woyska nieprzyjacielskiego, szlachty, mieszczan, pospolstwa,

żołnierstwa, dragonii, przed obleżeniem nam od xięcia imci pana hetmana przysłaney, pozabijano, a strzelców pospolstwa dla wielkiego głodu, z zamków, parkanów y miasta bardzo wiele do woyska Moskiewskiego poprzedawało y przerzuciwało, a zatym prochów nie stało, y niemielśmy czym iuż odpor dać temu nieprzyjacielowi, enervatas penitus mając vires et paucum numerum ludu do obrony mając, gdy to woysko Moskiewskie, z woyskiem Zaporoskim kozackim dnia miesiąca Nowembra, wyrozumiawszy z przedawszczyków nasze niedostatki, potężny ostatni szturm uczyniło, do których razem więcej do półtoraset strzelców, poddanych iasnie wielmożnego imci pana Wincentego Gąsiewskiego — hetmana polnego y podskarbiego wielkiego xięstwa Litewskiego Po rzeckich z miasta Witebskiego, z iedney kwatery, wyciąwszy parkan, przedało się, a ta kwatery goła bez ludzi została, zaraz woysko Moskiewskie tą dziurą z nimi wespół do miasta wpadło. Gdzie nie mało braci naszej, szlachty, mieszczan, pospolstwa, żołnierstwa, dragonii, niewiast y dzieciąt małych, u piersi matek będących, dziadów, bab, w szpitalach będących, bez żadnego miłosierdzia, miasto opanowawszy, wysiekli y wycinali; a potem same zamki Witebskie y nas samych mało nie przez miecz, za ledwo z miłosierdziem od gardła, opanowało y wzięło, gdzie niedziel trzy zostawaliśmy, a w tym czasie większa część panów obywateli naszych niesłusznie, dobrowolnie, zasmakowawszy sobie obietnice Moskiewskiego woyska przełożonych, którym w majątnościach ich y nasze majątności conferowane miały być, odstąpiwszy nas, nie respectuiąc na sławę dobrą, pogardzając clementią króla imci, pana oyczystego, ignominiose, na imie Osudarskie poprzedawszy się, chrest Osudaru całowali. A potym niektórzy y Panu Bogu wiarę, w której się porodzili, złomawszy, w wiarę Moskiewską

pokrzčili. A my będąc wiernemi y życzliwemi poddanemi iego królewskiej mości, pana naszego miłościwego, miłując oyczyznę naszą, na woli y miłosierdziu Bożym zostali, woląc pro rege et patria mori, vel in praedam dostać się foedifrago hosti, quam laedere conscientiam, fidem et dexteritatem nostram. Zaczynam nam ci przełożeni wojska Moskiewskiego, że nas mieli ze wszystkimi dostatkami naszymi do Litwy zdrowo y cało wypuścić, verbo non steterunt, ale nam kazawszy się do wozów ułożyć, wrzкомо do Litwy iachać, roskazali do starszego boiarzyna do Wasila Piotrowicza Szeremeciowa do taboru, tuż pod Witebskiem leżącego, przyść dla pożegnania. Gdzie iakośmy wszyscy przyszli, ten boiarzyn wielki Szeremeciew, naradziwszy się z drugimi półkownikami, wyprawił do nas dworzanina y stolnika osudarskiego Ładożyńskiego, który taki ordynans wyszedłszy od boiarzyna na podwórzu w taborze uczynił: Postawiwszy około nas circum circa strzelców y żołdatów, odłączył na prawą stronę tych panów obywatelów naszych y mieszczan, którzy chrest Osudara całowali, a nas na lewą stronę. Potym z karty nam respons takowy uczynił: Iż Car iegomość za to, żeście mu siła ludzi ratnych iego, nie oglądając się na hramotę iego, do siebie pisaną, nie zdając zaraz zamków, pobili y siła szkody uczynili, rozgniewany na was będąc, kazał was być wszystkich śmiercią karać; lecz za prośbą y do nóg upadnięciem syna swego Alexieja Alexieiewicza Carewicza, który za wami przyczynił się, prosząc o miłosierdzie, miasto śmierci, żywot wam daruje. Jednak kazał was rozesłać różno po horodach swoich, iako więźniów, a dostatki wasze wszystkie kazał zregistrowawszy na siebie pobrać. Zatym tym, którzy chrest całowali, kazał wesoło imieniem Carskim do miasta do gospod iść, a nas z wielką gromadą strzelców kazał

gołowie strzeleckiemu Bułhakowemu do zamku zaprowadzić y we dworze imci pana wojewody naszego, w zamku wysznim w Witebskim stojącego, w więzieniu osadzić. Gdzie tydzień cały w ciasnocie wielkiej, o chłodzie y głodzie, będąc za potężną strażą, byliśmy. A wozy nasze do Litwy ułożone wszystkie pozakowali y wszystkie dostatki nasze, złoto, srebro, klejnoty, perła, rynsztunek, cynę, miedź, od mała do wiela zregistrowawszy, iako wiele u kogo czego było, na Osudara pobrali, a potym nas samych, różno na różne miejsca do ziemie Moskiewskiej, obnażywszy ze wszystkiego, sine victu et amictu, do więzienia, iednych do Pskowa, do Wielkiego Nowogrodu, do Toropca, do Łuk, drugich do Jarosławia, do Kostromy y innych horodów rozesłano. A potym sprowadziwszy nas jednych z Nowogroda, drugich ze Pskowa, do Jarosławia zawiezli. Gdzie nas do turmy smrodliwej y ciasney wrzuciwszy, przez cały tydzień, perswadując nam, abyśmy chrest Osudara całowali y w wiarę ich się ochrzcili, więzili. A widząc stateczność naszą y niemogąc nas za wolą swoją pociągnąć, niemniej bacząc, że nie mało braci naszej znacney, szlachty, urzędników ziemskich y szlachcianek, iako w drodze z głodu, z przeziębienia, z wniewczasu pomarło, tak y w turmie poczeli się byli myć y chorzeć, a niektórzy umierać, tedy zaledwo za częstemi suplikami naszymi sprowadzili nas wszystkich do iednego domu pustego, gdzie ośm niedziel, szczupły karm od nich biorąc, żebrząc iakmużny po ulicach, mieszkaliśmy. A potym Wołgą rzeką zesłani iesteśmy do Kazani, gdzie do tych czas od niedziel dziesiątka mieszkamy, iedni z małżankami y dziećmi naszymi, drudzy rozłączeni będąc z żonami y dziećmi, wyglądając cum lacrimis łaski y zmiłowania Bożego, a od iego królewskiej mości y rzeczy pospolitey pretkiego z tego ciężkiego nieprzyjacielskiego wię-

zienia oswobodzenia, póki ieszcze niebędziem, iako inni więzniowie, daley iako do Astrachani, do Sibiru, do Terek y na ynne różne dalekie horody Osudarskie zasłani y póki tu w Kazani w gromadzie iedney iesteśmy, takowe czynim, iednostaynie się wszyscy zgodziwszy, laudum. Poniewasz bracia nasi panowie obywatele Witebscy, opuściwszy nas bracią swą w tak ciężkim razie naszym, niepomagając nam obrony zamków naszych, wywiozłszy małżonki y dziatki, y wszystkie dostatki swoje wcale, iedni do Litwy ziechali, drudzy dobrowolnie, impudice, nie nierespektując na sławę dobrą, wyrodkami prawie zostając w oyczyźnie swojej, chrest Carowi Moskiewskiemu dla szczególney chciwości y łakomstwa całowali y w wiarę się moskiewską pokrzcili: mianowicie pan Alexander Woyna Jasieniecki — sędzia grodzki Witebski, znaczną zdradę swą ku iego królewskiej mości, rzeczy pospolitey y nam braci swey okazał, który, w rozmowach podczas oblężenia często z Moskwą na stronę odwiodszy się, mimo wolą y wiadomość przełożonych regmentarzów naszych, od których był deputowany, tacite sprawował conferentie, nagość onym naszą y wszystkie rewelując niedostatki, który y na ostatni rozmowor, umyślnie iątrząc na nas Moskwę, na czas naznaczony wyiachać nie chciał, za czym zaraz Moskwa zaiątrzywszy się szturm uczyniła, czasem y mimo wiadomość naszą sam ieden na rozmowor wychodził. Co gdyśmy po nim postrzegli, daley niechcieliśmy onemu już confidować y niedopuszczaliśmy onemu wychodzić na rozmowor z Moskwą. Jakoż po zdaniu naszym znaczna się ta zdrada po panu Woynie wyiawiła. Gdyż w oczach naszych Ophanasiy Naszczokin — boiarzyn Carski, który z nim na rozmoworach od Moskwy stawał, oddał mu hramotę Carską do niego pisaną z podziękowaniem za życzliwość iego y dwa soroki y dwie parze soboli

od Osudara temuż panu Woynie dał. Zaczym y chrest całowawszy Carowi Moskiewskiemu został w Witebsku, który różnemi sposoby wielu naszych braci szlachty namawiał, aby chrest całowali. Jakoż niektórzy, za perswazją iego chrest Osudara całowawszy, tam zostali. A nawet ten że pan Woyna, gdy woysko iego królewskiej mości przyszło było w tydzień po zdaniu naszym pod Witebsk do Ostrowna, nam na odsiecz, nad którym był regmentarzem imć pan Komorowski y pisał do nas oznajmując o przyściu swoim z woyskiem, y chcąc zasiądz od nas wiadomości o potędze nieprzyjacielskiej, tedy ten list, iakośmy tego doskonale doszli, pan Woyna przy sobie utaiwszy, a nam nieogłosiwszy tego, sam na to pisanie dał respons imci panu Komorowskiemu, perswadując, aby nienacierał już na woysko Moskiewskie, opisując ich potęgę wielką nad to, iaka była; a to wszystko czynił ku zdradzie iawney y ku szkodzie nas utrapionych ludzi. Jakoż y domu onego w Sielutach Moskwa niepalila y żadney szkody w tej mieniuści iego nie czyniła. My tedy iako na tego pana Alexandra Woynę, tak na bracią naszą, którzy nas w takowym odbiegli razie, przed Bogiem, królem iego mością y rzeczą pospolitą żałośnie (*tradendo et iudicium et vindictam*) protestamur y ex charitate nostra fraterna onych excludujemy. A gdy nas Pan Bóg y iego divina providentia zdrowo z tego więzienia nieprzyjacielskiego wyswobodzi, a do woiewodztwa naszego przywróci, tedy takowe teraz stateczne sobie y nieodmienne czyniemy laudum et sancte spondemus: że iako pomienionego pana Woynę, tak tych braci naszych, od których deserti sumus, niemamy do żadnych honorów y splendorów vocować y na żadne urzędy w woiewodstwie naszym wakujące nie mamy promować, ani do żadnych zgoła usług braterskich niemamy onych używać, iako posłami

na seymie, deputatami na sądy główne trybunalne, na poborstwa, dyrektorami na seymikach y zjazdach różnych niemamy obierać, eo ipso, że oni nas bracią swą niesłusznie w takowym nieszczęsnym razie opuścili. A ktoby z nas, przepomniawszy tego laudum naszego, respectem pokrewności, albo iakiey inney prywaty, tych ludzi czasu seymików sententią swoją chciał na urzędy iakie promować, tedy takowego sententia niema mieć u nas żadnego waloru y niema takowego sententii pan director od nas obrany kreskować, owszem takowy pro hoste patriae ma być rozumiany. Które to laudum nasze dla wieczney pamięci podpisujemy rękoma naszemi. A któryby z braci naszej, tu w więzieniu będącey, z iakiego respectu, mając w kraiu naszym pokrewnych swoich, nie chciał się podpisać do tego laudum naszego, tedy y ci tey uchwale naszej podlegać mają. Działo się w Kazaniu, roku sześćset pięćdziesiąt piątego, miesiąca Septembra dwódnastego dnia. У того лядумъ подписъ рукъ тими словы: Kazimierz Strawiński—podkomorzy Starodubowski, podwoiewodzy Witebski. Mikołay z Brusilowa Kisiel—podkomorzy Derpski, podsędek Witebski ręką własną. Kazimierz Szapka Chotolski — woyski Witebski mp. Mikołay Jozephowicz—ekonom Witebski. Krzysztoph Brański Bielecki—pisarz grodzki Witebski. Józeph Chrapowicki—rotmistrz iego królewskiey mości. Marcin Stanisław Wołodkowicz—rotmistrz wojewodstwa Witebskiego. Stanisław Szapka Chotolski—rotmistrz Witebski. Jan Worotyniec—mieczny Witebski ręką. Hrehory Białynicki Birula ręką. Bazyli Jakimowicz Hołownia—łowczy wojewodztwa Witebskiego. Hrehory Szapka Chotolski—ręką. Andrzej Białynicki Birula. Adryan Hrebnicki. Piotr Gano Lipski. Alexander Ramsza. Lew Białynicki Birula—Iwanowski.

Mikołay Biberszteyn ręką swą. Hrehory Murza mpr. Władysław Krupienicz. Stanisław Rafał Żuk. Michał Szapka Chotolski. Hrehory Letecki. Konstanty Wolgrat. Kazimierz Hurko Chocimski. Heronim Borzenski Tulko ręką. Heronim Ostańkiewicz ręką. Jakub Pohoski Hrehorowicz mp. Piótr Kazimierz Eysimont, ręką swą. Stanisław Rafał Żuk ręką. Bazyli Letecki. Franciszek Zareba. Michał Adamkowicz. Samuel Czaplic ręką swą. Paweł Ramsza. Pypka Theodor. Jan Czaplic, ręką swą. Szweykowski Kasper Jan. Samuel Nieszyka ręką swą. Bazyli Hołownia Podwiński. Stephan Borowski. Marcjan Rogowski ręką swą. Theodor Białynicki Birula. Gabryel Białynicki Birula. Jan z Lada Ladachowiec. Heliasz Żaba. Bohomolec. Dmitr Alexander Bohomolec. Jan Bohomolec. Jerzy Stanisław Swinarski. Mikołay Poczobut—Kundzicz mp. Jan Umieński. Piotr Kazimierz Krasowski. Hrehory Krzysztoph Możeyko—kapitan iego królewskiey mości. А по доконченъю того лядумъ и подписъ рукъ вышей выражонныхъ. У того лядумъ сусцепта въ тые слова: Року тысеца шестьсотъ шестьдесятъ четвертаго, мѣсяца Генваря осмнадцатого дня тоє лядумъ его милость панъ Адамъ зъ Русилова Кисель на гродѣ вгродскомъ Минскомъ до книгъ ку активованъю поבלадалъ. Александеръ Танаевскій—намѣстникъ Минского воеводства. По которой сусцептѣ у того лядумъ другая сусцепта въ тые слова: Roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt czwartym te laudum iest presentowane w Szennie, w dzień Gromnic przy obraniu ichmość panów deputatów. Samuel Eustachi Łukomski—director seymiku gromnicznego. Которое то лядумъ, за поданьемъ оного черезъ особу верху мененую, до книгъ головныхъ трибунальныхъ есть уписано.

1662 г. Мая 19-го дня.

Изъ книги № 1, за 1662 г., л. 181.

29. Постановленіе дворянъ Лидскаго повѣта по случаю происходившихъ въ этомъ повѣтѣ беспорядковъ и безчинствъ.

Дворяне Лидскаго повѣта, въ виду постоянно возрастающихъ въ повѣтѣ разбоевъ, безчинствъ и разныхъ беззаконій, собравшись на громничій сеймикъ, избрали земскихъ и градскихъ должностныхъ лицъ, возложивши на нихъ спеціальныя

обязанности—какъ можно энергичнѣе приняться за искорененіе вышеуказанныхъ преступленій; постановленія этихъ лицъ должны были считаться равносильными трибунальскимъ и исполняться безапелляціонно.

Лѣта отъ narożenia Сына Божого тысяча шестьсотъ шестьдесятъ второго, мѣсяца Мая деветнадцатого дня.

Передъ нами судьями головными, на трибуналъ у великомъ князствѣ Литовскомъ зъ воеводствъ, земель и повѣтовъ на рокъ теперешній тысяча шестьсотъ шестьдесятъ второй обраными, постановившисе очевисто у суду, панъ Казиміръ Гуриновичъ покладалъ и ку активованью подалъ лядумъ ихъ милости пановъ обывателей повѣту Лидскаго, на речъ въ немъ выражоную, просечи абы тоє лядумъ до книгъ головныхъ трибунальныхъ активованое и уписаное было, которое вписуючи у книги слово до слова такъ се въ собѣ маеть:

My dygnitarze, urzędnicy ziemscy, grodscy, rycerstwo, szlachta, obywatele powiatu Lidzkiego, którzyśmy się na seymik Gromniczny w roku terazniejszym tysiąc sześćset pięćdziesiąt ósmym, miesiąca Februaryi dnia wtórego, dla niebezpieczeństwa jeszcze od powietrza w Lidzie, do miasteczka Myta zjachali, wiadomo czyniemy, iż zabiegając wyuzdaney swej woli ludzi, którzy na boiaźń Bożą pod ten czas, kiedy iura si lere musieli, niepoglądając, różne najazdy, gwałty, zabójstwa, morderstwa, grabieże y

inne excesa czyniąc, im daley tym więcej ma-
iestat Boski ad vindictam pobudzają, a żeby
te ych facinora daley się nieszyrzyli y ukrzyw-
dzony świętą odniósł sprawiedliwość, ponieważ
y grod za zeysciem stego świata godney pa-
mięci iego mości pana Jana Szymkowicza
Szkłęskiego—podstarościego Lidskiego wakuie,
tym naszym zgodnym iednostaynym postano-
wieniem, stosując się do drugih powiatów,
sędziów y sądy, pod ych rozsądek, decisią y
executią dobrowolnie poddając się, uchwalamy,
postanawiamy y obieramy ichmość pana Mar-
cina Limonta—sędziego, starostę Wasiliskiego,
pana Macieja Mikołaja Olszewskiego — pod
sędka, pana Jana Narbuta—pisarza ziemskich,
pana Adama Narbuta, jako podstarościego,
pana Jana Zuba—sędziego, pana Alexandra
Stanisława Kołontaja—pisarza, grodskich po-
wiatu Lidskiego urzędników, pana Mikołaja
Radoszyńskiego, podstolego Lidskiego, pana
Mikołaja Suchodolskiego, pana Alexandra Tysz-
kiewicza, którzy ichmość panowie urzędnicy,
tak ziemscy, jako grodscy przysięgli pod tą
przysięgą, a teraz od nas nowo obrani sędzio-
wie rotę trybunalską wykonawszy, na przy-
szłych sądach, na trzecim wołaniu przysięgę
po obraniu między sobą dyrektora, za wyda-

nemi na niedziel cztery od iegomości pana pisarza ziemskiego pozwami, wszystkie sprawy w tym powiecie od zawoiowania, to iest causae civiles et criminales, iako: naiazdy, expulsie, zabóystwa, zranienia, bicia, grabieże, rozboie, złodzieystwa y insze wszelakie excesa, zapisy, obligi, także s poborcami y retentorami sprawy, exceptis tylko causis fundi y dawniejszych przed zawoioowaniem, żadnych, ani zapisowych niezaciągając, sądzić y one per vota publice decidować mają; a tam, gdzie maior pars votorum będzie, dekret stawać powinien, od którego dekretu, iako od trybunalskiego, żadna ani appellationis motię iść niema, pogotowiu protestacye, relacye, przeświadczenia nullitati subesse mają y każdy takowy, ktoby się tego ważył, termino peremptorio citatus, w winę sześć niedziel siedzenia popadać będzie, która irremisibilibiter exequovana ma być, sub pena banitionis za temi dekretami, iako wszelkie y na garło execucie, tak za wskazy, poiazdy, via iuris przez którego kolwiek ichmościów panów urzędników, którego sobie strona zażyie, odprawowane y dekreta pro contraventione, aż do ostatniego punctu banitii ferowane być mają. Które takowe, iako trybunalskie dekreta mają, będą mieć walor zbiiania pozwów y insze dilatie, które świętey sprawiedliwości w prolongacyą przynoszą, excepta vera infirmitate, amputamus; tak że mora w doniesieniu procesów szkodzić nie będzie, ale każdy pozwany w samey rzeczy, o co pozwany od aktora będzie, usprawiedliwić się tenebitur. A gdzie y z ichmość panów sędziów miał s kim lubo też kto z którym z ichmość sprawę, tym się zastawiać pozwany nie będzie mógł, ale skutecznie się rozprawić powinien będzie, a sędzia takowy z mieysca swego wstać y na dekret wynieść ma; także za chorobą y nieprzybyciem którego

z ichmość te sądy odprawować y dekreta takowyż swój walor mieć mają. Gdzieby też iegomość pan pisarz ziemski z których przyczyn nie przybył, iegomość pan pisarz grodzki te officium na sądach odprawować y dekreta wydawać powinien będzie. Solarya ichmościów wpisnego od pozwu kopa, pamiętnego kopa; także excesa, gdy się co pod sądami ichmościów stanie, według constitucii należeć będą. To tedy nasze laudum, iako zgodnie postanawiamy, tak fide, honore et constientia obligamur y przyrzekamy ad comprobationem na seymie przywieść. Działo się w Mycie ut supra. У того Лявдумъ подписъ рукъ тыми словы: Jakub Teodor Kuncewicz—podkomorzy Licki, Koniawski y Dubicki starosta, dyrektor seymiku na Mycie gromnicznego; do tego landum, Jan Kurcz—chorąży powiatu Lidskiego, Marcin Limont—sędzia ziemski Lidski, starosta Wasiliski mpr. Maciey Mikołay Radoszyński—podstoli Lidski, Jan Stanisław Zub—sędzia grodzki Lidski mpr. Alexander Stanisław Kołontay—pisarz grodzki Lidski ręką swą, Hieronim Dzierżyc—mieczny powiatu Lidskiego mpr. Kazimierz Teofil Kuncewicz—sędzia Lidski ziemski, Michał Kuncewicz—sędzia ziemski Lidski, Jan Waleryan Kucewicz mpr. Stanisław Olszewski, Bogusław Kazimierz Skinder mpr. Adam Narbut mpr. Jan Łukasz Woyciechowicz, Stefan Gurski, Michał Jankowski, Krzysztof Kozicz Boreyko, Ludwik Skabiński, Malcher Konstanty Bohdziewicz, Konstanty Dmitrowicz Kolesiński. Котороежъ то лявдумъ ихъ милость пановъ обивателей повѣту Лидского, за подашемъ до актъ черезъ верху мененую особу, есть до книгъ головныхъ трибунальныхъ актикованое и уписаное.

1662 г. Юня 17-го дня.

Изъ книги № 1, за 1662 г., л. 694.

30. Упоминальный листъ короля Яна Казимира о буйствахъ и безпорядкахъ іезуитскихъ студентовъ въ Новогородѣ.

Вслѣдствіе жалобы литовскаго конюшаго кн. Радивила на іезуитскихъ студентовъ, произведшихъ въ Новогородѣ разныя безчинства и разбой совместно съ чернью надъ жителями евангелическаго исповѣданія, не безъ подстрекательства со стороны іезуитовъ, король Янъ Казиміръ

симъ упоминальнымъ листомъ поставляетъ на видъ іезуитамъ ихъ неодобрительныя дѣйствія, осуждаетъ ихъ и въ то же время повелѣваетъ заплатить обиженнымъ протори и убытки и на будущее время строго слѣдить за студентами и не причинять такихъ обидъ евангеликамъ.

Лѣта отъ вароженія Сына Божого тысяча шестьсотъ шестьдесятъ второго, мѣсяца Іюля двадцать сегого дня.

Передъ нами судьями головными, на трибуналъ у великомъ князствѣ Литовскомъ зъ воеводствѣ, земель и повѣтовъ на рокъ теперешній тысяча шестьсотъ шестьдесятъ второй обраными, постановившице очевисто у суду панъ Самуель Велятовичъ покладалъ и ку актикованью подалъ листъ его королевское милости упоминальный въ речи и справѣ, въ немъ меновите выраженой, до велебныхъ въ Бозѣ отцовъ іезуитовъ колеюмъ Новгородского писанный, просечи, абы тотъ листъ до книгъ головныхъ трибунальныхъ былъ актикованный и уписанный, который уписуючи у книги слово до слова такъ се въ собѣ маеть:

Jan Kazimierz, z Bożej łaski król Polski etc. Wielebnym oycom iezuitom kolegium Nowogrodzkiego, wiernie nam miłym, łaskę naszą krolewską. Wielebni, wiernie nam mili! Donosił nam wielmożny xiąże Radziwił—koniuszy wielkiego xięstwa Litewskiego, przez pisarza swojego de data dwódziesiątego dziewiątego Maii z Królewca, że niedawnego czasu ex instinctu wier-

ności waszej u oyców Dominikanów, nulla data occasione, stało się invasio na zbor ewangelicki, w Nowogrodku będący, przez studentów, do których u pospólstwo mieyskie, iako to więc bywa, pod takie insolentie przymieszało się u, iako on pisze, nie małe szkody w budynkach zborowych poczynione, dzwony gwałtem zabrane et privati teyże reliey różne damna passi; czego żadną miarą chwalić nie możemy u owszem skandalizujemy się z tego, że motu wierności waszej, którzy omni modestia nie tylko certare cum populo, ale uczyć iey powinniście, takie processerunt ausus, któremi violata securitas publica, oraz et iura protestantibus Ewangelicis, od nas poprzysiężone. Nieczyniąc tedy, aby dalsze w tey materzey miały nas dochodzić querimonie, napominamy wierność waszą, abyście wierność wasza z iak naywiększą pilnością starali się o to, iakoby iniuriati ab invasoribus debitam odnieśli satisfactionem u cokolwiek podczas tego tumultu komu wzięto, aby wrócono u nagrodzono. W czym in quantum byście wierność wasza za tym listem naszym upominalnym secus postępować chcieli, przyszło

by nam zesłać kommissarzów naszych na inquisitią, z którey kto kolwiek by się pokazał winnym, musiałby według występku byдъ караным; iteratis tedy vicibus napominamy wierność waszą, abyście studentom uspokoić kazali tę sprawę, mając ich napotym in meliori disciplina y samym strzegąc się tego, aby z wierności waszey namnieysza niebyła okazia do niesnasek, inaczey wierność wasza nieuczynicie z powinności swey dla łaski naszej. Dan w Warszawie, dnia siedmnastego miesiąca Czerwca, roku Pańskiego tysiąc sześćset szesdziesiąt wtórego, panowania naszego polskiego y szwedz-

kiego czternastego roku. У того листу печать большая великого князства Литовского притиснена, а подпись руки наяснѣйшаго короля, пана нашего милостивого, тыми словы: Jan Kazimierz król. А по подписѣ руки короля, его милости пана нашего милостивого, другій подиись вельможного его милости пана писара великого князства Литовскаго тыми словы: Andrzej Kotowicz—pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego mpr. Который же тотъ листъ его королевской милости, за подашемъ до актъ черезъ особу верху мененую, до книгъ головныхъ трибунальныхъ есть уписанъ.

1667 г. Юля 18-го дня.

Изъ книги № 11, за 1671 г., л. 277.

31. Привилегія короля Яна Казимира, данная дворянину Гружевскому на взиманіе мостоваго на рѣкѣ Датновкѣ.

Лѣта отъ naroжєня Сына Божого тысяча шестьсотъ семьдесятъ первого, мѣсеца Априля двадцать девятого дня.

Передъ нами судьями головными, на трибуналъ у великомъ князствѣ Литовскомъ зъ воеводствъ, земель и повѣтовъ, на рокъ теперешній тысяча шестьсотъ семьдесятъ первый обраными, постановавшимсе очевисто панъ Стефанъ Видейко у суду, оповѣдалъ, покладалъ и до актъ подалъ привилей прошлаго короля его милости Яна Казимера, его милости пану Крыштофу Кгружевскому на речъ въ немъ нижей выражовую данный, служацій, просечи абы тотъ привилей былъ до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ актикованъ, принять и уписанъ; который принявши, уписуючи

у книги слово до слова такъ се въ собѣ маеть:

Jan Kazimierz, z Bożej łaski król Polski etc. Oznaymuujemy tym listem, komu to wiedzieć należy, gdy commissarze nasi za listem od nas wydanym do majątności urodzonego Krzysztopha Grużewskiego — dworzanina naszego pokojowego, nazwaney Montwidow, w xięstwie Żmudzkiem leżącey, ziachali y tam na mieyscu przez rzekę Datnowka nazwaną, podewsią iego Pilanami, do teyże majątności należącey na bitym z różnych miast y miasteczek, w xięstwie Żmudzkiem będących, gościncu przypatrzyli się przejazdowi trudnemu y niebezpiecznemu, gdzie ludzie podrożni wielkie szkody y trudności ponosić muszą. Przetoż

koszt, który w budowaniu y naprawowaniu mostu przez rzekę musi być podeymowany, zważywszy, myto zarazem mostowe na ludzie kupieckie, żyды, furmany, postanowili y do nas pro confirmatione odesłali. My tedy, chcąc aby ludzie podróżni wczesny y bezpieczny przejazd mieli, a wielkim braniem myta ociążeni niebyli, tak z umiarkowania ordynaty commissarskiej postanowiamy y urodzonemu Krzysztophowi Gruzewskiemu, iego sukcessorom, takie myto nadaemy: aby od każdego wozu towarem naładowanego o iednym koniu po groszu polskim, od konia y bydła rogatego, na sprzedaż tamtędy prowadzonych, po szelagu iednym. Stan duchowny y szlachecki y podwody ich od płacenia tego myta, pogotowiu wierzchownych y pieszych, uwalniamy. Co do wiadomości wszystkim wobec, a mianowicie żydom, furmanom y wszelkiego stanu kupieckiego ludziom przywodząc, mieć chcemy y rozkazujemy, abyście to myto mostowe niżej

mianowane urodzonemu Gruzewskiemu y iego następcom płacili y oddawali bez trudności żadney wiecznemi czasy. Dan w Warszawie, dnia ośmnastego miesiąca Julii, roku Pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiąt siódmego, panowania królestw naszych Polskiego y Szwedzkiego dziewiętnastego roku. У того привилею при печати великой великого князства Литовскаго подписъ руки его королевское милести теми словы: Jan Kazimierz król; до того подписъ руки писарское въ тые слова: Andrzej Kotowicz—pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego, а приписокъ на томъ же привилею въ тые слова: Myto mostowe na rzecze Datnowce urodzonemu Gruzewskiemu—dworzaninowi naszemu y towarzyszowi usarskiemu. Который же тотъ привилей, за подашемъ оного черезъ особу вышъ мененую, есть до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ въчистыхъ принять и уписанъ.

1670 г. Юня 5-го дня.

Изъ книги № 10, за 1670—1708 г., л. 850.

32. Привилегія короля Михаила, данная королевскому секретарю Мелеру на мостовое мыто на рѣкѣ Ванѣ.

По ходатайству королевскихъ комиссаровъ, доведшихъ до свѣдѣнія короля Михаила, что въ имѣніи Войнатишкахъ, по большой почтовой дорогѣ въ Вильну изъ разныхъ мѣстъ, находится мостъ на р. Ванѣ, причиняющій много издержекъ и неудобствъ проѣзжающимъ, вслѣдствіе неудовлетворительнаго своего состоянія, король Михаилъ

выдаетъ настоящую привилегію королевскому дворянину Мелеру на право постройки новаго прочнаго моста и взиманія за проѣздъ пошлинъ съ параконной подводы по 1½ гроша, а съ одной конной по 1 грошу, не привлекая къ уплатѣ означенныхъ пошлинъ подводъ дворянства и духовенства.

Лѣта отъ нароженія Сына Божого тысяча шестьсотъ семьдесятаго, мѣсеца Августа шестнадцатаго дня.

Передъ нами судьями головными, на трибуналъ у великомъ князствѣ Литовскомъ зъ воеводствъ, земель и повѣтовъ на рокъ тепе-

решній тысяча шестьсотъ семьдесятый обра-
ными, постановившисе очевисто у суду его
милость панъ Александеръ Хельховскій, тотъ
привилей его королевское милости до актъ
подавъ, на речъ въ немъ ниже помененую
данный и служацій его милости пану Павлу
Мелеру—секретарови его королевское милости,
просечи насъ суду, абы тотъ привилей до
книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣ-
чистыхъ былъ актикованъ, принять и уписанъ,
который принявши а уписуючи у книги слово
до слова такъ се въ собѣ маеть:

Michał, z Bożej łaski król polski etc. Oznay-
mujemy tym listem przywileiem naszym, komu
o tym wiedzieć należy, iż gdy commissarze nasi,
za listem od nas do siebie wydanym, do dóbr,
Waynaciszki, albo Waka nazwanych, w woie-
wodztwie Wileńskim leżących, w dzierzeniu
na ten czas urodzonego Pawła Melera—sekre-
tarza naszego, będących, ziachawszy, a tam
przejazdowi trudnemu y niebezpiecznemu na
gościncu głównym, z różnych miast y miaste-
teczek wielkiego xięstwa Litewskiego do Wilna
idącym, na pomienionej rzece Wace, barzo
błotney y nieprzystępney, przypatrzawszy się,
koszt, który się co rok na pobudowanie na
tamym miejscu mostu y na częste onego po-
prawę y zasypanie groble łożyć musi, uwa-
żywszy, myto mostowe na ludzie kupieckie,
żydy y furmany postanowili y do nas pro con-
firmatione onego przysłali. My tedy król, con-
sulendo indemnitati podróżnych ludzi, aby
wczesny tamtędy ab utrinque idący przejazd
mieli, ordynacyą commissarską tak moderujemy
y postanawiamy y nadaiemy, iż myto od wozu

parą koni towarami naładowanego po pultora
grosza, od wozu zaś iednym koniem po groszu
brano bydź ma; stan iednak duchowny y szla-
checki, ich podwody, pogotowiu pieszo prze-
chodzący ludzie, od płacenia tego myta wol-
nemi powinni bydź maia; waruiemy to iednak,
aby ludzie podróżni wielkim myta braniem
aggrawowani nie byli y most zawsze naprawiony
dla wczesniejszego swego przejazdu mieli. Czego
utrumque urodzony Meler—sekretarz nasz y
successorowie iego przestrzegać powinni będą.
Co do wiadomości wszem wobec, a mianowi-
cie ludziom conditiei kupieckiej przywiodszy,
chcemy mieć y rozkazujemy, abyście pomie-
nione myto mostowe podług ustawy wyżej
opisaney bez żadney contradictiei y trudności
urodzonemu Melerowi—sekretarzowi naszemu
y namiestnikom jego wypłacali. Na co dla
lepszej wiary ręką się naszą podpisawszy, pie-
częć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć
rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia piątego
miesiąca Junii, roku Pańskiego tysiąc sześć-
set siedmdziesiątego, panowania naszego Pol-
skiego pierwszego roku. У того привилею при
печати великого князства Литовского подпись
руки наяснѣйшаго короля его милости теми
словами: Michał król, а вельможного его ми-
лости пана писара подпись руки теми словами:
Cyprian Paweł Brzostowski—referendarz y
pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego. Который
же тотъ привилей его королевское милости,
за поданьемъ оного черезъ особу верху мене-
ную до актъ, есть до книгъ головныхъ три-
бунальныхъ справъ вѣчистыхъ уписанъ.

1670 г. Ноября 8-го дня.

Изъ книги № 174, за 1787 г., л. 19—20.

33. Привилегія короля Михаила на еженедѣльные торги въ мѣстечкѣ Сейнахъ.

Король Михаилъ по ходатайству Гродненскихъ доминиканъ разрѣшаетъ имъ открыть въ ихъ имѣніи Сейнахъ (гродненскаго повѣта) еженедѣльные

торги съ сохраненіемъ изданныхъ по этому предмету узаконеній.

Roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt siódmego, Maja czwartego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny wielkiego xięstwa Litewskiego z wojewodztw, xięstwa y powiatów w roku terazniejszym tysiąc siedmset ośmdziesiąt siódmym obranymi y aktualnie w mieście i. k. mości. Grodzie zasiadającymi y sądzącymi, stawiający u sądu patron w. imć pan Stanisław Orzechowski—komornik Mozyrski, ten przywilej, od Michała króla Polskiego nadający y pozwalający targi w miasteczku Seynach xięży dominikanów, ad acta podał, którego treść następna.

Michał, z Bożej łaski król Polski, etc. Oznamujemy tym listem, przywilejem naszym, komu to wiedzieć należy, iż nie chwalebniejszego y do zatrzymania integritatem państwa naszego salubrius być nieuznawamy nad to, abyśmy miasta y miasteczka, hac stante rerum calamitate zruynowane y devastowane, in pristino flore atque statu oglądać mogli, gwołi czemu chcąc clementia nostra regia upadłemu miasteczkowi Seynenskiemu y mieszczanom, w nim mieszkającym, succurrere y ich fortuny zubożone przez odprawowanie handlów kupieckich sublevare, umyśliliśmy w Seynach, miasteczku wielebnych świętych oyców dominikanów, w powiecie Grodzieńskim leżącym, targi

każdego tygodnia w poniedziałek, iako y przedtym bywały, nadać, postanowić y utwierdzić, iakoż y ninieyszym listem naszym omni meliori modo et forma nadaiemy, postanowiamy y mieszczanom tamecznym Seynenskim libertatem odprawowania kupieckich handlów daiemy, którzy mają y wolni będą po publikowaniu tey od nas miłościwie sobie nadaney libertatis handle wszelkie z drugimi kupcami z różnych miast y miasteczek tak naszych królewskich, iako też duchownych y świeckich, w państwie naszym będących, z towarami przybyłymi odprawować, kupować, przedawać, frzymarczyć, wszelkiemi towarami pro libito suo disponować, y te pożytki, in rem et commodum suum obracać wiecznymi czasy, sine praeiudicio iednak targów, in circumferentia będących, nie nam, ani do skarbu naszego nie płacąc, ani żadney niepełniać powinności, tylko oneribus reipublicae seymem uchwalonym dosyć czyniąc. Na co dla lepszey wiary reka się naszą podpisawszy, pieczęć wielkiej buławy Litewskiej przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia ósmego miesiąca Nowembra, roku Pańskiego tysiącznego sześćsetnego siedmdziesiątego, panowania naszego Polskiego iedynastego roku. U tego przywileiu przy wyciśnionej pieczęci wielkiej wielkiego xięstwa Litew-

skiego na czerwoney massie z iedney strony podpis w tych słowach: Michał król; z drugiej zas strony teyże pieczęci te są słowa: Nadanie targu w Seynach miasteczku wielebnych oyców dominikanów y podpis w tych wyrazach: Cypryan Paweł Brzostowski—referendarz y pisarz n. star. El.; oraz na zatykach tego przywileiu zapisanie adnotaty temi wyrażaia się słowy: cancellariatu illmi Christophori Pac receptit, procuravit hoc privile-

gium Fr. Marinus Miednicki—mag. p. Seynensis; tysiąc sześćset siedmdziesiątego, ósmego Novembris, oretur pro eo; przywilej na targi w poniedziałek od króla Michała dany miasteczkowi Seynenskiemu roku tysiąc sześćset siedmdziesiątego, dnia ósmego Nowembris. Takowy przywilej, za podaniem przez wyż wyrażonego patrona do akt, iest do xiąg trybunalskich przyięty y wpisany.

1674 г. Октября 17-го дня.

Изъ книги № 20, за 1680 г., л. 704.

34. Заявление подскарбія Литовскаго Киршенштейна о взятіи заимообразно у дочери своей разныхъ драгоцѣнностей и матерій.

Вслѣдствіе особенной надобности литовскій подскарбіи Киршенштейнъ занялъ у своей дочери разныя драгоцѣнности, платья и матеріи на сумму болѣе 11,000 злот., которыя онъ обязывается воз-

вратить или натурой илиже деньгами хорошаго качества. Изъ документа видно, какого покроя, цвѣта и достоинства были дорогія платья, какой величины и формы были ювелирныя издѣлія.

Лѣта отъ naroженія Сына Божого тысяча шестьсотъ осьмдесятого, мѣсяца Іюня двадцать второго дня.

Передъ нами судьями головными, на трибуналь у великомъ князствѣ Литовскомъ зъ воеводствъ, земель и повѣтовъ на рокъ теперешній тысяча шестьсотъ осьмдесятый обраными, постановившисе очевисто у суду панъ Александеръ Естко, оповѣдалъ, покладалъ и ку активованью подалъ реестръ списанья шать, клейнотовъ и иныхъ речей, отъ ясневельможного его милости пана Геронима Кришпина Киршенштейна, на ончасъ подскарбего великаго князства Литовскаго вельмож-

ной ей милости пани Аполоніей Киршейштейновнѣ Завишиной—старостиной Браславской, пани цорцѣ ей милости даный и належачій, просечи, абы тотъ реестръ до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ принять, актыкованъ и уписанъ былъ. Который уписуючи у книги слово до слова такъ се въ собѣ маеть.

Registr szat y kleynotów y płocien różnych, tak też y korun Olenderskich, przeze mnie Heronima Kryspina Kirszensteyna—podskarbiego wielkiego wielkiego xięstwa Litewskiego u córki mey ieymści paniey Apoloniey Kirszensteynowny Zawiszyney—starościney Brasław-

skiey wziętych, które mam oney, to iest za kleynoty równym kleynotem oddać, za szaty y płotna według szacunku (który dobrą monetą rachuje się) niżej wyrażonego zapłacić, albo kazać odkupić takowych że materyi, płocien y korun białowych Olenderskich, które w tym regestrze wyrażają się. *Szaty.* Szata materyey złocistej różnych kolorów w cieniach z korunami wielkimi srebrno złotemi, w dziesięcioro na przedzie, w pięcioro u dołu; ta szata kosztuje dziewięćset trzydzieści y siedm złotych. Szata materyey gryglinowej złocista, prosta z kabatem, z korunami wielkimi srebrnymi, we dwoie większe naprzędzie, mnieysze po brętach idą; ta szata kosztuje sześćset dwadzieścia y siedm złotych. Spodnica lamy ceglastej z korunami złotośrebrnymi w ośmioro naprzędzie, u dołu we czworo, kosztuje złotych trzysta dwadzieścia y sześć. Szata materyey zielonej złocistej z korunami wielkimi srebrnymi w ośmioro naprzędzie, u dołu we czworo; ta szata kosztuje złotych sześćset pięćdziesiąt y siedm. Szata francuzkiey materyey w pręgi z korunami małemi srebrnymi w dwadzieścioro naprzędzie, w dziesięcioro u dołu, ta szata kosztuje złotych czterysta. Namiot adamaszku blumerantowego łokci sto sześćdziesiąt po złotych pięciu, złotych siedmset ośmdziesiąt pięć. Kitayki blumerantowej łokci dwadzieścia dwa po złotych cztery, groszy piętnastu, złotych dziewięćdziesiąt [dziewięć]. Korun do wienca łokci piętnaście, cewek trzydzieści; do kołdry łokci czterdzieści, cewek trzydzieści, czyni obojga cewek sześćdziesiąt, po złotych sześć, złotych trzysta sześćdziesiąt. Korun mieszanych

mnieyszych łokci sto sześćdziesiąt, cewek czterdzieści sześć, po złotych pięć, złotych dwieście dwadzieścia pięć. Atlasu karmazynowego na pościel łokci sześćdziesiąt po złotych cztery, groszy piętnastu, złotych dwieście sześćdziesiąt. Szarzy ceglastej łokci ośm po złotych dwa, złotych szesnaście; za kwiaty cztery do łożka złotych dwadzieścia cztery; za materye, za iedwabie, za płotna różne, za potrzeby wszystkie, do tego łożka należące, złotych trzysta, in summa czyni ten namiot złotych dwa tysiące sześćdziesiąt dziewięć. *Kleynoty:* sztuka dyamentowa, w niey kamieni rzezanych pięćdziesiąt siedm, perła przy niey wisząca Kryiańska spora nakształt gruszki, ta sztuka kosztuje złotych trzy tysiące; zausznicie po trzydziestu ośmiu dyamentów w koźdey, perły Kryiańskie, przy nich wiszące nakształt gruszki, kosztują złotych dwa tysiące pięćset. *Płotna:* rąbku Flamskiego łokci polskich dwadzieścia y ieden, płotna Olenderskiego łokci polskich sto dwadzieścia, płotna Szwabskiego łokci polskich trzydzieści, korun Olenderskich łokci polskich ośmdziesiąt sześć. Tedy zwysz pomienione szaty y kleynoty y płotna, assecuruiąc się córce mey zapłacić, ręką się moją do tego rejestru podpisuję. Pisan w Rawdani, siedmnastego dnia Oktobra, tysiąc sześćset siedmdziesiąt czwartego. У того реестру подписъ руки теми словы: Heronim Kryspin Kirszenstejn — podskarbi wielki wielkiego xięstwa Litewskiego.

Который же тотъ реестръ, за поданьемъ одного черезъ особу верху мененую до актъ, есть до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ въчистыхъ уписанъ.

1677 г. Марта 24-го дня.

Листъ книги № 157, за 1778—1779 г., л. 68—73.

35. Привилегія короля Яна III татарамъ, живущимъ въ вел. к. Литовскомъ, на право дворянства, съ подтвержденіемъ оной послѣдующими королями.

Король Янъ III, принимая во вниманіе полезную и усердную службу татаръ, находящихся въ вел. кн. Литовскомъ, въ качествѣ военного сословія (мурзъ, князей, ротмистровъ и вообще солдатъ), выдаетъ имъ настоящую привилегію на право дворянскаго сословія съ особенной льготой получать заручные листы отъ гетмановъ,

Roku tysiąc siedmset siedm dziesiąt dziewiętego, miesiąca Januaryi drugiego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny wielkiego xięstwa Litewskiego z województw, xięstwa y powiatów w roku przeszłym tysiąc siedmset siedm dziesiąt ósmym obranymi, w mieście iego królewskiej mości Wilnie zasiadającymi, stanowszy osobiście u sądu trybunального głównego wielkiego xięstwa Litewskiego patron wielmożny imci pan Ignacy Zaiączkowski — komornik województwa Wileńskiego, przywilej konfirmujący prawa y przywileje chorążym, kniaziom, murzom, rotmistrzom y wszystkim татаром, w wielkim xięstwie Litewskim mieszkającym, od nayiaśnieyszego króla Stanisława Augusta wydany, ex instantia iego mości pana Kazimierza Juszyńskiego — murzy ottomańskiego, porucznika przedniej straży woysk wielkiego xięstwa Litewskiego, ad acta podał, prosząc nas sądu trybunalskiego głównego wielkiego xięstwa Litewskiego, aby pomieniony przywilej, ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą, był do xiąg trybunału głównego wielkiego

воеводъ и старостъ противъ притѣсненій и преслѣдованій шляхты. Король Августъ II подтверждаетъ татарамъ эту привилегію и распространяетъ ее на всѣхъ вообще татаръ, живущихъ въ королевскихъ столовыхъ имѣніяхъ и земскихъ и находящихся даже на частной военной службѣ у князя Радивила. Тоже подтвердили и слѣд. короли.

xięstwa Litewskiego przyięty y wpisany; iakoż my sąd ony przyiąwszy w xięgi wieczyste trybunalskie kadencyi Wileńskiej wpisać zaleciliśmy.; który słowo do słowa w xięgi wpisując następującemi wyraża się słowy:

Stanisław August, z Bożej łaski król Polski etc. Oznajmujemy tym listem confirmationis przywileiem naszym wszem wobec y każdemu z osobna, komu o tym wiedzieć należy, iż przez urodzonych Janusza, murzę Baranowskiego — pólkownika naszego y Musztafę murzy Kryczyńskiego — rotmistrza naszego woysk wielkiego xięstwa Litewskiego pokładany był przed nami ekstrakt, od nayiaśnieyszego antecessora naszego Augusta Trzeciego, pod dniem pierwszym miesiąca Lipca, roku tysięcznego siedmsetnego piędziesiąt czwartego konfirmacyi praw y przywilejów, od nayiaśnieyszych antecessorów naszych chorążym, kniaziom, murzom, rotmistrzom, y wszystkim татаром w wielkim xięstwie Litewskim mieszkającym nadanych, supplikowano za tym nam iest przez panów rad y urzędników, przy boku naszym

przytomnych, ażebyśmy rzeczone przywileia praw im nadanych potwierdzić raczyli, które od słowa do słowa tak się w sobie mają:

August Trzeci, z Bożej łaski król Polski etc. Oznajmujemy tym listem ekstraktem naszym, komu o tym wiedzieć należy, iż w xięgach metryki kancelaryi naszej mniejszey wielkiego xięstwa Litewskiego znayduie się confirmacya praw chorążym, kniaziom, murzom, rotmistrzom y wszystkim tatarom, w wielkim xięstwie Litewskim mieszkaiącym, za nayiaśnieyszego antecessora naszego króla iegomości Polskiego y wielkiego xięcia Litewskiego Augusta wtórego, pana oycy naszego, w roku tysiącnym sześćsetnym dziewiędziesiąt ósmym, miesiąca Maja dwónastego dnia dana, y suplikowano nam iest przez panów rad y urzędników, przy boku naszym rezyduiących, abyśmy tę confirmacyą z tych że xiąg metryki kancelaryi naszej mniejszey wielkiego xięstwa Litewskiego per extractum autentice wydać dozwolili, która słowo do słowa wypisuiąc, tak się w sobie ma:

August wtory, z Bożej łaski król Polski etc. Oznajmujemy tym listem przywileiem confirmacyinym naszym, komu wiedzieć należy. Pokładany był przed nami przywilej nayiaśnieyszego Jana Trzeciego—antecessora naszego de data w Warszawie dwódziesiątego czwartego miesiąca Marca, roku Pańskiego tysiąc sześćset siedmdziesiąt siódmego, nienaruszony, żadney w sobie wątpliwości nie maiący, z pieczęcią wiszącą wielkiego xięstwa Litewskiego chorążym, kniaziom, murzom, rotmistrzom y wszystkim tatarom, którzy na ziemskich dobrach siedzą y służbę wojenną odprawuią, służący, proszono nas za tym, abyśmy ten przywilej, powagą naszą approbowawszy, stwierdzili, który słowo w słowo tu wpisuiąc to w sobie ma:

Jan trzeci, z Bożej łaski król Polski etc. Oznajmujemy teraznieyszym listem przywileiem

naszym wszem wobec y każdemu z osobna, komu to wiedzieć należy. Nie zwykliśmy męstwa, prac, odwag y niewczasów obozowych ludzi rycerskich, ile wiernie y życzliwie na całość oycyzny zastawuiących się, tylko zwykłą naszą królewską zawdzięczać dobroczynnością, zaczym mając dobre, od wielmożnych hetmanów naszych wielkiego xięstwa Litewskiego zalecone, a znakomite odwagi chorążych, murzów, rotmistrzów y wszelkich tatarów chorągwi tararskiey, w woysku wielkiego xięstwa Litewskiego na usługę naszej y rzeczy pospolitey wyświadczone merita, które oni z dawnych lat, iako nayiaśnieyszym antecessorom naszym królom Polskim y wielkim xiążętom Litewskim w różnych okazjach y expedycjach wojennych przeciwko różnym nieprzyaciołom państw naszych wiernie wyświadczały, tak y teraz nam samym za szczęśliwego panowania naszego tąż statecznie y wiernie cnotę wyświadczać do tego czasu nie przestaią, a przeto za wniesieniem do nas przez panów rad naszych koronnych y wielkiego xięstwa Litewskiego, przy boku naszym będących, usilney za niemi instancyi, abyśmy onych przy dawnych prawach y przywileiach, które tak wielo konstytucyami utwierdzone, zachowali y całemu narodowi ich nadali, chorążym, kniaziom, murzom y wszystkim tatarom, w wojewodztwach Wileńskim, Trockim y wszystkich wojewodztwach y powiatach w wielkim xięstwie Litewskim mieszkaiącym, które w woysku wojenną służbę służy y prawem szlacheckim się sądzą, wszystkich tych zarówno z stanem szlacheckim w kryminałach, świadectwach, y dowodach o wszelką rzecz porównywamy y według iedy-nastego rozdziału, artykułu siedmnastego y dwudziestego siódmego za równo z stanem szlacheckim w kryminale zachowuiemy y za zacne ich odwagi, tudzież y szwanki poniesione według dawnych praw y statutu wielkiego

xięstwa Litewskiego umacniamy y meczety, które przed zruynowaniem gdzie mieli, y teraz im mieć pozwalamy. A że niemało dobr tatarskich w wielkim xięstwie Litewskim szlachta do dobr swych ziemskich poskupowali, dla którego skupna służba wojenna tatarska zmniejszała, tedy takowe dobra tatarskie pozwalamy niniejszym przywilejem naszym przerzeczonym wyżej mianowanym tatarom u szlachty odkupować y wszelkim prawem wszelkie dobra trzymać y z nich zwyczajną powinność pod chorągwiami tatarskimi odprawować y czeladź chrześcijańską w domu y na wojnie mieć pozwalamy, y nad stan szlachecki żadnych podatków do skarbu nie mają wnosić, także pogłównego y innych extraordinarynych dawać podatków nie mają, którzy w woysku wojenno służą, prawem szlacheckim się sądzą, pobórce y urzędy ziemskie y grodzkie trybunalskie y nasze assessorskie nad stan szlachecki nie mają ich depaktacyami uwiązać, pod winą w prawie pospolitym opisaną. Chorążowie y wszyscy tatarowie z swoich dobr pospolite ruszenie według statutu y uchwały seymowej mają służyć y sprawować się, według konstytucyi tysiąc sześćset sześćdziesiątego wtórego, która wyraźnie opisała, iako mają służyć, a chorążowie tatarskie, tatarów, którzy w woysku wojennej nie służą, do extraordinarynego podatku nie należą, spisować y exekucyi czynić nie mają y należeć nie będą, iako teraz, tak y na potomne czasy, ale skarb według prawa powinien exekucyą czynić, y cokolwiek na furmanów tatarów tych, którzy w woysku wojennej nie służą, uchwalone y uchwalać będziemy seymem, to tym tatarom, co ziemską wojenną służą, y prawem szlacheckim się sądzą, teraz y napotomny czas szkodzić im niema, warujemy. A tatarowie Łukiskie, Niemierzańskie y Rudomińskie, ponieważ z szczupłych gruntów ziemską wojenną służą y prawem szla-

checkim się sądzą, tedy według prawa y przywilejów, od nayiaśniejszych antecessorów naszych królów polskich, wielkich xiażąt Litewskich nadanych y tak wiele konstytucyami utwierdzonych, nie mają należeć do pogłównego tatarskiego extraordinarynego żadnego podatku, tak też tatarowie, którzy mieszkają w mieście Trockim, a w woysku wojenną służą, y prawem szlacheckim się sądzą, iż nie mają do ciężarów miejskich żadnych być pociągani, warujemy. Y wszystkim tatarom wyżej mianowanym, w służbie naszey y rzeczy pospolitej zostającym, żołd zarówno z chorągwiami polskimi, kozackimi, według konstytucyi roku tysiąc sześćset pięćdziesiątego y sześćdziesiąt pierwszego, dochodzić ma ze skarbu naszego koronnego y wielkiego xięstwa Litewskiego, umacniamy, ażeby ich nie krzywdzono, dodajemy im wielmożnych hetmanów y pieczętarzów wielkiego xięstwa Litewskiego, tak też wojewodów, starostów sądowych za protektorów, y dla bezpieczeństwa zdrowia ich listy zaręczne żeby im wydawali naprzeciwno szlachty, które za mocne u prawa przyimowane być mają, warujemy. Co im wiecznemi czasy y potomkom ich terazniejszym przywilejem naszym nadajemy y utwierdzamy, chcąc to mieć po wszystkich sądach y urzędach grodzkich, ziemskich, trybunalskich, tak koronnych, iako y wielkiego xięstwa Litewskiego, aby przytym przywileju naszym pomienieni chorążowie, murzowie y wszyscy tatarowie, którzy w woysku wojenną służą y prawem szlacheckim się sądzą, zawsze wcale zachowani byli, mocą zwierzchności naszey królewskiej utwierdzamy. Co tak mieć chcemy y deklarujemy, na co dla lepszej wiary ręką się własną podpisawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia dwódniesego czwartego miesiąca Marca, roku Pańskiego tysiąc sześćset siedm-

dziesiąt siódmego, panowania naszego czwartego roku. Jan król. Pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego. My tedy August król do wniesioney suppliki urodzonych chorążych, kniaziów, murzów, rotmistrzów y wszystkich tatarów (łaskawie skłoniwszy), a mając zalecone męstwo ich od wielmożnych hetmanów naszych obóyga narodów, tak koronnych, iako wielkiego xięstwa Litewskiego, onych przy wszystkich punktach, klauzulach, kondycjach, paragrafach y ligamentach w tym przywileju wysadzonych stwierdzamy, zmacniamy y powagą naszą królewską approbowawszy, przyrzeczonych chorążych, kniaziów, murzów, rotmistrzów y wszystkich tatarów wielkiego xięstwa Litewskiego, którzy na dobrach ziemskich siedzieli y siedzą y w dobrach naszych stołowych mieszkają, czasy wiecznemi zachowuiemy. A że toż beneficium służyć ma tatarom, którzy na dobrach wielmożnych xiążąt Radziwiłłów mieszkają, jako na usłudze naszej y rzeczy pospolitey zostającym, deklarujemy. Którą tą confirmacyę dla tym lepszey oney wagi ręką naszą podpisawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rokazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia dwónastego miesiąca Maja, roku Pańskiego tysiąc sześćset dziewiędziesiąt ósmym, panowania naszego pierwszego roku. Augustus Rex. My tedy król, do pomienioney suppliki łaskawie się skłoniwszy, z wyż wyrażoną confirmacyą z xiąg przyrzeczonych metryki kancelaryi naszej mniejszey wielkiego xięstwa Litewskiego ekstraktem stronie potrzebującey wydać y dla większey wagi pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rokazaliśmy. Dan w kancelaryi naszej wielkiego xięstwa Litewskiego, dnia pierwszego miesiąca Lipca, roku Pańskiego tysiącznego siedmsetnego piędziesiąt czwartego, panowania naszego dwódziesiątego pierwszego roku. M. xiąże Czartoryski, k. w. wielkiego xięstwa Litewskiego;

pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego za sprawą i. o. xięcia jegomości Michała na Klewanin y Żukowie Czartoryskiego—kancelerza wielkiego xięstwa Litewskiego, Homelskiego, Jurborskiego, Uświatskiego, Poduświatskiego etc. starosty. Józef Mikłaszewicz, metrykant wielkiego xięstwa Litewskiego. Extrakt confirmacyi prawa, chorążym, kniaziom, murzom, rotmistrzom y wszystkim tatarom, w wielkim xięstwie Litewskim mieszkającym, in anno tysiąc sześćset dziewiędziesiąt ósmego daney. My tedy król, do pokornej suppliki urodzonych Janusza murzy Baranowskiego—półkownika naszego y Musztafey murzy Kryczyńskiego—rotmistrza naszego wóysk wielkiego xięstwa Litewskiego łaskawie się skłoniwszy, pomienione przywileje praw, od nayiaśnieyszych antecessorów naszych chorążym, kniaziom murzom, rotmistrzom y wszystkim tatarom, w wielkim xięstwie Litewskim mieszkającym, im nadane y approbowane we wszystkich punktach, paragrafach y klauzulach ninieyszym listem confirmationis przywilejem naszym stwierdzamy y zmacniamy y też prawa za niewzruszone wiecznemi czasy mieć chcemy. Na co dla lepszey wiary ręką naszą podpisawszy się, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rokazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia trzeciego miesiąca Grudnia, roku Pańskiego tysiącznego siedmsetnego siedmdziesiąt ósmego, panowania naszego piętnastego roku. U tego przywileju confirmationis przy wycisnioney na czerwoney massie pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego podpis nayiaśnieyszego króla, oraz wielmożnego sekretarza, poniżej intitulacya, a na ostatney karcie tegoż przywileju adnotacya w te słowa: Stanisław August król. Michał Nagurski, pieczęci mniejszey wielkiego xięstwa Litewskiego sekretarz. Confirmacya praw y przywilejów, chorążym, kniaziom, murzom, rotmistrzom y wszystkim

tatarom, w wielkim xięstwie Litewskim mieszka-
jącym, służąca. Procancellariatu jego królew-
skiej mości et excellentissimi domini Joachimi,
in Szczorse, Ziembin, Wiszniew et Ponedel co-
mitis, Littavor Chreptowicz, procancellarii
magni ducatus Litvaniae, Orsensis, Żoslen.

etc. capitanei sigillatum; est in actis. Który
to przywilej confirmationis, przez wyż wyra-
żonego patrona do akt podany, iest do xiąg
tribunału głównego wielkiego xięstwa Litew-
skiego przyięty y wpisany.

1679 г. Марта 2-го дня.

Изъ книги № 19, за 1679 г., л. 368.

36. Привилегія короля Яна III, утверждающая за бывшими въ плѣну всѣ ихъ права
и преимущества.

Король Янъ III, принимая во вниманіе убыт-
ки, понесенные жителями части Смоленскаго вое-
водства при установленіи новой границы съ Мо-
сковскимъ княжествомъ, выдаетъ настоящую
привилегію эмигрантамъ на право поселенія въ
разныхъ королевскихъ имѣніяхъ Себежскаго и

Невельскаго трактовъ послѣ того, какъ недавніе
обыватели этихъ мѣстностей были водворены на
своихъ прежнихъ мѣстахъ. При этомъ король
выражаетъ желаніе, чтобы эта привилегія была
подтверждена предстоящимъ гродненскимъ сей-
момъ.

Лѣта отъ naroженія Сына Божого тысяча
шестьсотъ семьдесятъ девятого, мѣсеца Мая
двадцатого дня.

Передъ нами судьями головными, на три-
буналѣ у великомъ князствѣ Литовскомъ зъ
воеводствъ, земель и повѣтовъ на рокъ тепе-
решній тысяча шестьсотъ семьдесятъ девятый
обраными, постановившисе очевисто у суду панъ
Юрій Домарацкій оповѣдалъ, покладалъ и до-
автъ книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ
вѣчистыхъ подалъ привилей найяснѣйшого
короля его милости Яна третего, ихъ мило-
стямъ паномъ обывателемъ воеводства Смо-
ленскаго повѣту Стародубовскаго и части вое-
водства Полоцкою на речъ въ томъ привилею
его кор. милости ниже мененую данный,

сужачій, просечи насъ суду, абы тотъ при-
вилей до книгъ головныхъ трибунальныхъ
справъ вѣчистыхъ принять, активованъ и
уписанъ былъ, который уписуючи у книги
слово до слова такъ се въ собѣ маеть:

Jan trzeci, z Bożey etc. Oznaymujemy tym
listem przywileiem naszym, komu to wiedzieć
należy. Nie tak curae et sollicitudini nostrae
regiae, iako opatrności Boskiej przypisuiemy,
że za panowania naszego od państw Moskiewskich
avulsa bona ad corpus reipublicae powra-
caia, iako to: trakty Newelski y Siebieżski,
y iuż z pomienionych traktów exules ad pro-
prios reinducuntur fundos, reclinatoria zaś,
onum od nayiaśnieyszych antecessorów naszych
conferowane, do dispozytiey naszej królewskiej

przypadaia. My tedy, mając wzgląd na wygnańców województwa Smoleńskiego, powiatu Starodubowskiego y części województwa Połockiego, a zwłaszcza tych, którzy albo nieomieszkawszy na commissye exdividowaney summy y dóbr od rzeczy-pospolitey naznaczonych nie wzięli, albo w exdivizyi ukrzywdzeni zostali, chcąc ich lapsis succurrere rebus y uspakaiac ich na terazniejszym seymie wniesioną praetensję, żeby tąż materją dłużey spraw rzeczypospolitey nietrudnili, ponieważ z nich iedni w sumie dostoyney et in reclinatoriis exdivisis, drudzy in alterutro z tego są ukrzywdzeni, za czym my król ex senatus consilio wszystkie te reclinatoria, zostaiące w starostwie Uciańskim, Olwickim, Hoszkim y Przełomskim, per legem exulibus pozwolone y gdziekolwiek będące, tych obywatelów, którzy w trakt Newelski y Siebieski reintducuntur, pomienionym exulibus ukrzywdzonym województwa Smoleńskiego, powiatu Starodubowskiego y części województwa Połockiego, daliśmy y conferowaliśmy, y tym listem naszym według pierwszej seymowej decyzyey w nagrodę ukrzywdzenia ich daimy y konferuiemy, przywileie wszystkie, któreby kolwiek z kancelaryi naszej na pomienione reclinatoria komu wyszły, iako ad male narrata otrzymane, kassuiemy y anihiluiemy, a ten tylko sam terazniejszy przywiley nasz za słuszny declaruiemy y commissarzów naszych na podzielenie tych dobr inter iniuriatos województwa Smoleńskiego, powiatu Starodubowskiego, y części województwa Połockiego, osobliwym listem naszym vigore wypadłego z tego seymu decretu naznaczamy. Mają tedy y wolni będą przerzeczeni iniuriati obywatele województwa Smoleńskiego, powiatu Starodubowskiego, y

części województwa Połockiego, po commissyey y wydzieleniu przez commissarzów naszych ze wszystkimi poddanemi, robotami, domami, gruntami, puszczami, lasami, łąkami, karczmami, młynami, ieziorami, rzekami, sadzawkami, zaroslami, dworami y ze wszystkimi in genere et specie przyległościami, podług dyplomu prawem warowanego, trzymać, używać y wszelakich sobie przymnażać pożytków do tąd, aż do dobr swoich, w województwie Smoleńskim, w powiecie Starodubowskim, y w części województwa Połockiego będących, realiter reintroducentur, non praeiudicando pewney assekuratiey naszej, tymże obywatelom exulibus województwa Smoleńskiego, powiatu Starodubowskiego, y części województwa Połockiego, na terazniejszym seymie Grodzieńskim in vim uspokoienia ich daney, która in toto ma być zachowana. Na co dla lepszey wagi ręką się naszą podpisawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Grodnie, na seymie walnym sześć niedzielnym, roku Pańskiego tysiąc sześćset siedmdziesiąt dziewiątym, dnia wtórego miesiąca Marca, panowania panstw naszych piątego roku. У того привилею при печати великого князства Литовского подписъ руки теми словы: Jan król. Другій подписъ теми словы: Michał Drucki-Sokoliński—pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego. Приписокъ теми словы: Przywiley exulibus iniuriatis na reclinatoria post reintroductionem obywatelów tractu Siebieskiego y Newelskiego do własnych swych fortun. Который же тотъ привилей, за поданьемъ оного до актъ черезъ особу верху мененую, до книгъ головныхъ справъ вѣчистыхъ есть актикованъ и уписанъ.

1681 г. Апрель 12-го дня.

Изъ книги № 21, за 1681 г., л. 755.

37. Привилегія короля Яна III-го на мостовое мыто на рѣкѣ Басупѣ, данная Ковенскому мечнику Яну Забѣлѣ.

Лѣта отъ нароженія Сына Божого тысяча шестьсотъ осмьдесятъ первого, мѣсяца Іюня тридцатого дня.

Передъ нами судьями головными трибунальными, у великомъ князствѣ Литовскомъ въ воеводствѣ, земль и повѣтовъ на рокъ теперешній тысяча шестьсотъ осмьдесятъ первый обраными, постановившице очевисто у суду панъ Александеръ Естко оповѣдалъ и покладалъ, ку актыкованью до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ уписать далъ привилей его королевской милости пана нашего милостивого на речъ, въ немъ нижей выражовую, его милости пану Яну Забѣлѣ—мечнику Ковенскому належачій. Тотъ привилей мы судъ огледавши велѣли осьмо его до книгъ головныхъ трибунальныхъ уписать; якожь уписуючи у книги слово до слова такъ се въ собѣ маеть:

Jan trzeci, z łaski Bożej król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem przywileiem naszym, komu to wiedzieć należy, iż gdy commissarze nasi za listem, od nas do siebie wydanym, do maiętności nazwaney Łabunow, w powiecie Kowieńskim leżącey, urodzonego Jana Zabieły—miecznika Kowieńskiego, ziachali y tam przeprawie złey, niebezpieczney na rzece Basupie, na gościncu Kowieńskim y Kieydańskim przypatrzywszy się y koszt, iaki się na zbudowanie na tamtych mieyscach mostu y na częste onych naprawy łożyć się musi, uważwszy,

myto mostowe na ludzie kupieckie, żydów, furmanów postanowili y do nas po confirmacyą onych odesłali. My tedy król, wygadzaiąc indemnitati podróżnych ludzi, aby tamtędy wtą y ową stronę iadący bezpiecny przeiazd mieć mogli, postanowienie commissarskie tak mode-rujemy: iż od wozu po parę koni towarami nałożonego po dwa grosze, od wozu iednym koniem po groszu, od koni, bydła rogatego y na sprzedaż pędzanego od pogłowia po groszu myto mostowe od ludzi kupieckich, żydów y furmanów brane być ma. Od którego to płacenia myta stan duchowny y szlachecki y podwody szlacheckie, pogotowiū pieszy ludzie w przechodzie zawsze wolni być maią. A ieżeliby most niebył zawsze naprawiony, albo ieśliby się iaka depactatio stanowi szlacheckiemu y podwodom ich działa, także od kupców, żydów y furmanów nad postanowienie więcej brano, tedy eo ipso ten przywilej cassari powinien. Na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dat. w Warszawie dnia dwunastego miesiąca Apryla, roku Pańskiego tysiąc sześćset ośmdziesiąt pierwszego, panowania naszego siódmego roku. У того привилею подпись руки найяснейшого короля его милости тыми словы: Jan król. Печать большая великого князства Литовского притиснена. А ниже печати подпись руки его милости пана писара великого князства Литов-

ского въ тые слова: Michał Drucki-Sokoliński — pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego. Еще надписи такіе: Mostowe na rzece Basurpie w powiecie Kowieńskim urodzonemu Za-

biele — miecznikowi Kowieńskiemu. Которыйжъ тотъ привилей, за подашемъ до актъ черезъ особу въ верху помененую, есть до книгъ вѣ-
чистыхъ головныхъ трибунальныхъ уписанъ.

1681 г. Апрѣля 23-го дня.

Изъ книги № 23, за 1683 г., л. 127.

38. Привилегія короля Яна III-го на взиманіе мостоваго мыта на рѣкѣ Решѣ, данная Казимиру и Андрею Закревскимъ.

Король Янъ III, по ходатайству обывателей Виленскаго воеводства Казимира и Андрея Закревскихъ, разрѣшаетъ имъ построить на р. Решѣ, возлѣ Гульбина (озера) мостъ и на будущее вре-

мя содержать его въ исправности; а для возмѣ-
щенія издержекъ по устройству моста и содер-
жанію его позволяетъ взимать съ купцовъ пош-
лины.

Лѣта отъ нароженія Сына Божого тысяча
шестьсотъ осмьдесятъ третего, мѣсяца Мая
семнадцатого дня.

Передъ нами судьями головными, на трибу-
налѣ у великомъ князствѣ Литовскомъ зъ вое-
водствѣ, земль и повѣтовъ на рокъ теперешній
тысяча шестьсотъ осмьдесятъ третій обраными,
поставившимсе очевисто у суду пленипотентъ
панъ Александеръ Гордеевскій оповѣдалъ,
покладалъ и ку актыкованью до книгъ голов-
ныхъ трибунальныхъ подалъ листъ привилей
найяснейшого короля его милости, ихъ мило-
стямъ паномъ Казимеру Андрею — писарю
земскому Ошменскому и Андрею — ловчому Ви-
ленскому Закревскимъ на мыто и мостовое
на рѣцѣ Реши Кгульбинахъ будучое нале-
жачій; который подаючи до актъ просилъ насъ
суду, абы тотъ листъ его королевское милости
привилей былъ до книгъ головныхъ трибу-

нальныхъ справъ вѣчистыхъ принять и упи-
санъ. Который принявши, а уписуючи у книги
слово до слова такъ се въ собѣ маеть:

Jan trzeci, z Bożej łaski król Polski etc.
Oznaymuiemy tym listem przywileiem naszym,
komu o tym wiedzieć należy, iż urodzeni Ka-
zimierz Andrzej — pisarz ziemski Oszmiański,
Andrzej — łowczy Wileński Zakrzewscy, będąc
possesorami majątności Rzeszy, na gościncu
Giedroyckim w wojewodztwie Wileńskim leżącey,
pod którą mając głęboką rzekę Rzesze y prze-
prawę wielkie, nazwiskiem Gulbiny, do Wilna
iadać z Wilkomirza, za prośbą tedy panów
rad y urzędników na ten czas przy boku na-
szym będących, a wygadzaiąc indemnitati
ludzi podróżnych, osobliwie obywatelów woie-
wodztwa Wileńskiego, aby bezpieczeni byli y
wygodniejszy mogli mieć tam y siam przejazd,
pozwoliliśmy y tym przywileiem naszym pozwa-

lamy zwysz pomienionym urodzonym Zakrzewskim na tey rzece nazwaney Rzeszy y przeprawach Gulbinach mosty budować y przeprawy naprawować, z których sobie względem ważonych kosztów ma zwyczajne pożytki wynajdować y myto od ludzi kupieckich brać. Na co dla lepszej wiary ręką się naszą podpisawszy pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia dwudziestego piątego miesiąca Apryla, roku Pańskiego tysiąc sześćset ośmdziesiąt pierwszego, panowania naszego siódmego roku.

У того листу его королевское милости привилею печать великая великого князства Литовского притиснена, а подпись руки найяснейшого короля его милости тыми словы: Jan król. А подпись руки писарское въ тые слова: Andrzej Kazimierz Giełgud — pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego. Который же тотъ листъ его королевской милости привилей, за подавнемъ оного черезъ особу въ верху мененую, есть до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ уписанъ.

1684 г. Февраля 21-го дня.

Изъ книги № 5165, за 1794—1795 г., л. 893.

39. Подтвердительная привилегія короля Яна III на возобновленіе правъ мѣстечка Каменца Литовскаго.

Въ этой подтвердительной привилегіи короля Яна III-го заключается указаніе на послѣдовательный рядъ документовъ, начиная отъ временъ Александра, въ которыхъ изложены права и вольности Каменецкихъ мѣщанъ. Права эти предоставлены были мѣщанамъ въ слѣдующемъ хронологическомъ порядкѣ: князь Александръ даровалъ Каменцу магдебургское право; оно было подтверждено въ 1546 г. королемъ Стефаномъ; въ 1515 г. король Сигизмундъ I уволилъ мѣщанъ отъ уплаты 2-хъ грошей съ *кайныхъ судовъ* въ пользу замка; разрѣшилъ устроить воскобойню, вѣсы и завести рѣзниковъ; въ 1520 г. освободилъ

отъ уплаты *старой пошлыны*; въ 1523 г. подтвердилъ прежнія и даровалъ новыя выбирать войта и строить корчмы; король Сигизмундъ III уволилъ мѣщанъ отъ подводной повинности и позволилъ пользоваться Залавскими уволоками съ платою чинша 2 зл. и 15 грошей; затѣмъ, декретъ королевского суда по поводу притѣсненій старосты Тышкевича (1631 г.) и наконецъ инвентарь Андрея Котовича, въ которомъ обозначены повинности Каменецкихъ мѣщанъ. Король Янъ III подтвердилъ эти права и назначилъ два дня на ярмарки—день св. Симеона (11 Сент.) и св. Юрія (23 Апр.).

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt piątego, miesiąca Lipca dwudziestego dnia.

Na sądach burmistrzowskich radzieckich miasta Wilna, przed nami Wincentym z Zaho-

rowa Minkiewiczem—burmistrzem, Jakubem Doranowskim, Gotfridem Hahnem—radzcami, Jakubem, Kazimierzem Sidorowiczem—sekretarzem iego królewskiej mości, pisarzem,

urzędnikami sądowemi miasta stołecznego Wilna, stanowszy osobiście wielmożny imć pan Michał Grabowski — komornik województwa Mińskiego, przywilej niżej wyrażony ku wpisaniu do akt z głosu podał, który od słowa do słowa wpisując w księgi, tak się w sobie ma:

Jan trzeci, z Bożej łaski król polski etcet. Oznaymujemy tym listem naszym, komu to wiedzieć należy: iż my, przychylając się do wniesionej przez niektórych panów rad y urzędników naszych dwornych do nas za mieszczanami naszymi Kamieńca Litewskiego proźby, a niemniej zachowując ich przy prawach, przywilejach, od nayiaśniejszych antecessorów naszych, który mieszczenie kamienieccy przed nami przez szlachetnych Adama Horbacza — wóytę y Adama Jana Koszuba — raycę, urzędników tamecznych, produkowali y pokładali: A *naprzód*: przywilej świętej pamięci króla imci Alexandra de data w Wilnie roku Pańskiego tysiąc pięćset trzeciego, na prawo Maydeburskie im nadany, obieranie co rok z poszrodka siebie wóytę, z wolną appellacyą z sądów Maydeburskich Kamienieckich do sądów assesorskich, a nadto do żadnych wojewodzińskich, kasztelanów, starostów, podstarościch, przysądów niepodleganie, od podwodnych pieniędzy uwolnienie — iarmarków w tym mieście postanowienie, na co w roku tysiąc pięćset siedmdziesiąt szóstym świętej pamięci króla imci Stefana de data w Toruniu confirmacja. *Wtóry* przywilej świętej pamięci króla imci Zygmunta pierwszego, datą w Krakowie w roku tysiąc pięćsetnym piętnastym, miesiąca Septembra czternastego dnia, uwalniający od dawania dwóch groszy z sądu gaynego do zamku Kamienieckiego, postanowienie wagi, woskoboynie y rzeźników w tymże mieście, od czego mieszczenie przy czynszu do zamku Kamienieckiego płacą po złotych dwunastu y groszy piętnastu. *Trzeci* list świę-

tey pamięci króla imci Zygmunta pierwszego, datą w Krakowie roku tysiąc pięćset dwudziestego trzeciego, miesiąca Junii szesnastego dnia, od płacenia starego cła w wielkim xięstwie Litewskim wiecznemi czasy uwalniający pomienionych mieszczan, za tąż confirmacyą świętej pamięci króla imci Michała datą w Warszawie roku tysiąc sześćset siedmdziesiątego, miesiąca Apryla dwudziestego pierwszego dnia. *Piąty*. Confirmacja świętej pamięci króla imci Zygmunta pierwszego, datą w Krakowie w roku tysiąc pięćset dwódziesiątym trzecim, miesiąca Februarii dwudziestego siódmego dnia na wolność mieszczanom Kamienieckim obierania z poszrodka siebie co rok wóytę y na wolność karczem wszelakiego napoju, od których mieszczenie do zamku Kamienieckiego niewięcey, tylko po złotych dwa y groszy piętnaście płacić powinni. *Szósty* przywilej świętej pamięci króla imci Zygmunta trzeciego, datą w Krakowie, roku tysiąc (pięćset) dziewiędziesiąt piątego, miesiąca Marca ósmego dnia, wiecznemi czasy mieszczan Kamienieckich od płacenia podwodnych pieniędzy, przytym list tegoż króla imci, datą w Krakowie roku, miesiąca y dnia w przywileju opisanych, uwalniając onychże od podwodnych pieniędzy do wielmożnego podskarbiego wielkiego xięstwa Litewskiego pisany. *Siódmy*. Przywilej świętej pamięci króla imci Zygmunta trzeciego, datą w Krakowie roku tysiąc sześćset szóstego, miesiąca Februarii czternastego dnia, na włoki Żaławskie y morgi za mostem, Żawami nazwane, ostrow y ograniczenie onych y na zbudowanie karczmy za mostem Żawami, która należy na ratusz Kamieniecki, z wolnym wszelakiego napoju szynkiem, bez płacenia wszelkiej oneratye zamkowej. *Ósmy*. Approbatia dekretu komisarzskiego świętej pamięci króla imci Zygmunta trzeciego, datą w Warszawie roku tysiąc sześćset trzydziestego pierwszego, miesiąca Julii

dwudziestego trzeciego dnia, między zeszłym wielmożnym Ostaphieiem Tyszkiewiczem—wiewodą Brzeskim, starostą Kamienieckim, a mieszczany Kamienieckimi o różne pretensye, którym domy w mieście Kamieńcu, przez żydów pokupione, pod jurysdykę mieyską y pełnienie wszelakiey powinności do miasta przysądzono y wolność mieszczanom Kamienieckim łowienia ryb w rzece Leśnie wszelakimi statkami y sieciami, excepto niewodu. *Dziewiąty.* Skrypt inwentarza urodzonego Andrzeia Kotowicza—pisarza wielkiego xięstwa Litewskiego, że nie po więcej mieszczanie z włoki każdej, tylko po czterdziestu y dwa grosze Litewskie do zamku powinni płacić, datą w Kamieńcu roku tysiąc sześćset pięćdziesiąt siódmego, miesiąca Decembra dwudziestego wtórego dnia. A przy pokładanych pomienionych prawach swoich suplikowali do nas pomienione szlachetne Horbacz y Kaszuba imieniem całego miasta Kamieńca naszego, abyśmy przy wyż pomienionych prawach y wolnościach onych zachowawszy, we wszystkich punktach, klauzulach y paragrafach stwierdzili y uwolnili. My tedy król, do pomienioney proźby łaskawie się skłoniwszy, niemniej respektując na wierność mieszczan naszych Kamienieckich, przy wyż pomienionych prawach, przywileiach, confirmacjach, ekstraktach, iakoby słowo w słowo wpisując, cale y nienarusznie zachowujemy y we wszystkich punktach, paragrafach y klauzulach utwierdzamy, zmacniamy y approbujemy y cokolwiek antecessorowie miastu Kamieńcowi nadali y postanowili y od ciężarów uwolnili, tedy y my powagą naszą królewską tym przywilejem naszym confirmacyinym takoweż prawa nadaiemy, wolne obieranie wóytą z pośrzedku siebie co rok mieszczanom naszym Kamienieckim pozwalamy, od sądów wszelkich quocunque titulo et nomine nazywających, pogotowiu wielmożnych starost y podstarościch Kamienieckich,

excypuiemy, appellaciey z sądów mieyskich Maydeburskich do sądów naszych assessorskich pozwolamy, od podwodnych pieniędzy wiecznemi czasy y od dawania starego cła, dwóch groszy z sądu gaynego mieszczan do zamku uwalniamy, włoki y morgi Załawskie, nazwane Ostrow, z ograniczeniem onych, karczmę bez wszelkiej powinności ze wszelakim napoim u mostu Ław mieszczanom naszym Kamienieckim ku wspomózeniu onym zbudować pozwalamy y od arędy zamkowej oną wiecznemi czasy wyimuiemy, wagę, wosko-boynią y rzeźników przy ich wolnościach wcale zachowuiemy; iednak przy czynszu mieszczanie zato do zamku po złotych dwunastu y groszy piętnastu na każdy rok płacić powinni będą, a od karczem wszelakiego napoju mieszczanie do zamku niewięcey, tylko po złotych dwa y groszy piętnaście płacić powinni będą co rok; domy żydowskie, pod juryzdyką mieyską zostające, one wiecznemi czasy pod juryzdykę y pełnienie wszelakiey do miasta powinności pod straceniem onych poddaiemy, w rzece Lśnie łowienie ryb mieszczanom naszym Kamienieckim wszelakimi statkami y sieciami, excepto niewodu, wiecznemi czasy pozwalamy bez wszelkiej zamkowej przeszkody; iarmarki, od świętey pamięci króla imci Alexandra w mieście Kamieńcu pozwolone, takowym sposobem powagą naszą wiecznemi czasy postanawiamy: pierwszy na świętego Symeona dnia iedynastego Septembra, drugi na świętego Jerzego in Aprili świąt ruskich, które mają trwać po niedziel dwie, a sławetni mieszczanie nasi Kamienieccy u siebie y po innych miastach obwołać mają. Jakoż zachęcając ludzi kupieckich y handlownych od wszelkich podatków mostowych, grobelnych, targowych, brukowych wiecznemi czasy uwolniwszy, na lat trzy od płacenia ceł wielkiego xięstwa Litewskiego wszelakiego stanu kupcom na po-

mienione jarmarki, poko trwać będą, do Kamieńca przyjeżdżającym, dajemy nienaruszenie wolności. Co do wiadomości wielkiego podskarbiego wielkiego xięstwa Litewskiego doniosłszy, pisarzom celnym na przykomorku Kamienieckim będącym, przykazujemy: aby od kupców, do Kamieńca na jarmarki przyjeżdżających, od ich towarów żadnych ceł, myt wielkiego xięstwa Litewskiego y kwitowych przez lat trzy nie wymagali, a wielmożny starosta Kamieniecki y iego podstarości, teraz y napotym następujący, niwczym nayjaśnieyszich antecessorów naszych praw y wolności nadanych y od nas confirmowanych niepowinien będzie naruszać dla łaski naszej. Na co dla lepszej pewności y wiary ręką się naszą podpisawszy na większą powagę pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozka-

zaliśmy. Pisan w Grodnie roku Pańskiego MDCLXXXIV, miesiąca Februaryi XXI, panowania naszego piątego roku. U tego przywileju podpis nayjaśnieyszego pana—pośrodku zaś pieczęć wielka wielkiego xięstwa Litewskiego na massie czerwoney wyrzyta, oraz poniżej w boku podpis jaśnie wielmożnego pisarza wielkiego xięstwa Litewskiego w tych wyrazach: Jan król (S. L.) Approbacya praw miasta Kamieńca Litewskiego. Michał Drucki-Sokołiński—pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego.

Który to przywilej, za podaniem onego przez wyż wyrażonego patrona z głosu do akt, iest w xięgi burmistrzowskie radzieckie miasta stołecznego rzeczypospolitey, w wielkim xięstwie Litewskim głównego, Wilna przyięty y zapisany.

1685 г. Мая 23-го дня.

Изъ книги № 25, за 1685 г., л. 305.

40. Универсалъ гетмана Великаго Княжества Литовскаго Казимира Яна-Сапѣги о сборѣ войска по поводу вторженія въ предѣлы государства Татарскаго хана.

Лѣта отъ naroженъя Сына Божого тысяча шестьсотъ осьмдесятъ пятого, мѣсеца Мая двадцать первого дня.

Передъ нами судьями головными, на трибуналь у великомъ князствѣ Литовскомъ зъ воеводствъ, земель и повѣтовъ на рокъ теперешній тысяча шестьсотъ осьмдесятъ пятый обраными, постановавшисе очевисто у суду панъ Самуель Корейво, оповѣдалъ, покладалъ и ку актыкованью подалъ листъ ординансъ ясневельможного его милости пана Казимера Яна Сапѣги, воеводы Виленскаго, гетмана великого

великого князства Литовскаго, до ихъ милости пановъ компаніи хоругвей розныхъ войска его королевской милости великого князства Литовскаго выданный, просечи, aby тотъ ординансъ былъ до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ уписанъ, которого мы судъ огледавши и читаного выслухавши велѣли есьмо оногo до книгъ уписать, а уписуючи слово до слова такъ се въ собѣ маеть:

Kazimierz Jan Sapieha—hrabia na Bychowie, Zasławiu y Dombrownie, wojewoda Wileński, hetman wielkiego xięstwa Litewskiego

ichmościom panom companiey chorągwi różnych woyska iego królewskiey mości wielkiego xięstwa Litewskiego, w domach, a nie przy chorągwiach zostaiącym, po zaleceniu chęci moich: Ponieważ tak gwałtowna nieprzyjacielska na oyczyznę następuje potęga, kiedy sam Han ze wszystkimi ordami, wszedszy w państwa iego królewskiey mości, ogniem y szablą grasuje y wiele dusz chrześciańskich w niewolę zabiera, za którym gromadne woyska tureckie następują z dalszem co raz większem oyczyzny niebezpieczeństwem, tedy iakom już przez uniwersały moje wszystko woysko do gotowości porządku y ruszenia się ostrzegł, tak waszmościom toż donoszę y z władze moiey hetmańskiej nie ominam, aby każdy towarzysz do chorągwi swoich iako nauptredzey pospieszał y za ordynansem moim, do chorągwi wszystkich już wydanym, który

już za trzeci rozumiany być ma, na dzień dwudziesty trzeci Czerwca w obozie pod Szkurwiczami stawał, postrzegając na się sądu y surowego według artykułów woyskowych karania. Ten zaś mój ordinans aby w grodach aktikowany y po parafiach publikowany był, ichmościów panów urzędników grodzkich proszę. Dat Warszawie, dnia pietnastego Maia, roku tysiąc sześćset ośmdziesiąt piątego. У того ординансу при печати ясневельможного его милости пана воеводы Виленского, гетмана великого великого князства Литовского притисненной подпись руки самого его милости теми словы: Kazimierz Sapieha—woiewoda Wileński, hetman wielki wielkiego xięstwa Litewskiego. Который же тотъ ординансъ, за подаьемъ одного до актъ черезъ особу верху мененую, есть до книгъ головныхъ трибунальныхъ уписанъ.

1687 г. Сентября 26-го дня.

Изъ книги № 5351, за 1681—1687 г., л. 569.

41. Упоминальный листъ короля Яна III, Ковенскому магистрату по дѣлу Королевецкаго купца Іоанна Валеріана Гернига.

Король Янъ III симъ листомъ предписываетъ Ковенскому магистрату удовлетворить обиженного Королевецкаго купца Гернига, у которого Ковенскіе купцы захватала витину и на 7 тысячъ зернового хлѣба, противъ котораго произносятъ еще угрозы. При этомъ король напоминаетъ, что по этому дѣлу ходатайствуетъ прусскій князь и

его повѣренный заявлялъ, что прусскіе купцы подвергаются въ Ковнѣ разнымъ преслѣдованіямъ, что Ковенскіе купцы явно не исполняютъ королевскихъ повелѣній и комиссарскихъ постановленій. Въ случаѣ не уплаты купцу Гернигу долга король налагаетъ штрафъ на купцовъ въ 10,000 злотыхъ.

Judicium opportunum feria sexta ante festum sancti Michaëlis Archangeli die vigesima sexta mensis Septembris per g. d. Andream Gierkiewicz—advocatum Vilnensem, sacrae regiae maiestatis secretarium et mfcos dominos sca-

binos Wilnenses bannitum est anno domini millesimo sexcentesimo octuagesimo septimo.

Ad quod iudicium et acta eiusdem personaliter veniens spectabilis dominus Joannes Valerianus Hernig—negociator et civis Regio-

montanus exhibuit literas monitoriales sacrae regiae maiestatis, domini nostri clementissimi, ad spectabilem magistratum Caunensem scriptas, petendo easdem ad acta praesentia suscipi et sibi per depromptum extradi, quarum tenor sequitur estque talis:

Jan trzeci, z Bożej łaski król Polski i t. d. Sławetnym Winogrodzkiemu—woytowi, Adamowi Skuderniczowi—rocznemu, Alexandrowi Szymanowiczowi y Wołkowi, burmistrzowi y wszystkim raycom y na mieyscu pisarskim zostaiącemu, ławnikom y całemu magistratowi miasta naszego Kowieńskiego y sławetnemu gminowi oznaymujemy: iż nieraz dochodzi nam suplika od kupców Królewieckich, a osobliwie od sławetnego Jana Waleriana Hernika w nieznosnych krzywdach onego, poniesionych od was, kiedy sławetny Jan Waleryan Hernik w roku tysiąc sześćset ośmdziesiąt czwartym, miesiąca Nowembra dnia dwudziestego piątego z naszego państwa wielkiego xięstwa Litewskiego, w długu wziowszy różne zboża od swoich panów kreditorów, spławił do Kowna wicinami, uczyniwszy dość skarbowi naszemu y rzeczypospolitey na komorze Grodzieńskiej, do waszych szpichlerzów do przedania w Kownie lokował, oddawszy do rąk sławetnego raycy Jerzego Krystiansa, zlecił onemu po cenie przedawać, a wyście onemu niesłusznie te złożone za złotych siedm tysięcy dobrej Pruskiej monety do swoich szpichlerzów przyjęte zboże, onemu violenter, sposobem gwałtownym, odbiwszy zamki, iako szyrzey w processie wyrażono, pozabieraliście y na swój pożytek obróciliście y podzieliliście, iako obszerniey w rescriptach naszych de data w Jaworowie dnia dziewiątego Maia w roku terazniejszym tysiąc sześćset ośmdziesiąt szóstym pod paenami mille florenorum hungaricalium sławetnemu Waleryanowi Herynkowi do ww. danych wyraża się. Także kiedy y imieniem najaśniej-

szego elektora Brandeburskiego, xiążęcia iego mości Pruskiego, urodzony de Wirchert, ablegat u dworu naszego extra-ordynariiny, często uskarża się, że contra pacta publica zabiorzy, areszty y inne niewymówne depaktacie w towarach y handlach od ww. dzieią się y działy, ale na nasze kilka rescriptów y listów upominalnych nic nie dbacie, nawet gdy urodzeni kommisarze nasi w akcie kommisarskim dnia piętnastego miesiąca Junii roku tegosz odprawuiącego się, po ufundowaney funkciey swojej kommisarskiej ziachali na uspokojenie kupców Królewieckich między wami, tam ww., sprzeciwiając się zwierzchności naszej y prawu pospolitemu, sprawować się sami nie chcieli y pospółstwu zakazaliście y ieszcze na zdrowie sławetnego Waleryna Herninka pochwałkę uczyniliście. My tedy król, przychylając się do świętey sprawiedliwości y samey słuszności y postrzegając, aby kupcy Królewieccy, w państwie naszym będące, w bezpieczeństwie zostawali, w handlach, towarach swoich żadney szkody nieponosili, przyiowszy sławetnego Jana Waleryana Herninka pod protekcią naszą królewską, rozkazaliśmy ten list nasz upominalny z kancellariey naszej mnieyszey w. x. Lit. do ww. wydać, chcąc mieć po wier. w., abyście onemu za zabrane zboża y wicinę, które do przedania sławetnemu raycy Krystyansowi dane, kosztujące złotych siedm tysięcy dobrej monety Pruskiej, a interesu y szkody, nakładu sześć tysięcy ośmset złotych monety szeleżney, abyście zaraz nie czyniąc żadney zwłoki pomienionemu Herynkowi oddali y zapłacili spełna, żadnych pochwałek na zdrowie iego nieczyniąc, pod zaręką dziesięciu tysięcy kop litewskich, ieżelibyście zwierzchności magistratu naszego sprzeciwiając się na zdrowie pochwałki czynić nieprzestali y za zboże zabrane pieniądze wyż pomienione wszystkie spełna nie

oddali, którey zaręki połowa do skarbu naszego, a druga połowa stronie ukrzywdzoney należeć będzie. A ieśli ww. iaką macie praetensią do sławetnego Hernika, to nie violenter, ale prawnie in foro fori rozprawić się powinni będziecie. Dan w kancellarię naszej w. x. Lit., dnia XV miesiąca Septembra, roku Pańskiego MDCLXXXVII, panowania naszego

XIII roku. Dominik Radziwił—podkanclerzy w. x. Lit., na własne rozkazanie iego krolew. mści pana naszego miłościwego, Gabriel Matheus Hołownia—iego kr. mści sekretarz aktualny. Sigillum minus M. D. Lit. Quae literae s. r. m. monitoriales, uti actis praesentibus sunt ingrossatae, ita originales cum deprompto offerenti extraditae.

1695 г. Мая 6-го дня.

Изъ книги № 62, за 1617 г., л. 161—162.

42. Универсалъ Полоцкаго воеводы Доминика Слушки къ Миленскимъ и Дѣвицкимъ боярамъ о томъ, чтобы они не сопротивлялись отдать третью часть своей земли Полоцкому иезуитскому коллегіуму.

Полоцкій воевода Доминикъ Слушка предписываетъ Миленскимъ и Дѣвицкимъ боярамъ во всемъ подчиниться суду и распоряженію особою комиссіи, назначенной имъ для разверстки земель ихъ съ имѣніемъ Полоцкихъ иезуитовъ Дѣ-

вицкимъ. Разверстка эта была потребована иезуитами; результатомъ ея было то, что бояре потеряли третью часть своихъ земель подъ зарукой 1000 копъ лит. грошей, въ случаѣ сопротивленія.

Roku tysiąc siedmsetnego siedemnastego, miesiąca Julii ósmego dnia.

Przed nami sędziami głównemi, na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny siedemnasty obranemi, stanawszy personaliter u sądu patron imć pan Thomasz Gąsowski opowiadał, prezentował y do akt podał uniwersał od w Bogu zeszłego jaśnie wielmożnego imć pana Dominika Michała na Czasnikach Słuszki—woiewody Połockiego, Borysowskiego, Suraskiego etc. starosty, półkownika iego królewskiey imci, do boiarów ekonomiey Połockiey Myleńskich y Dziewickich

ordynowany, in rem wielebnych ichmościów xięży iezuitów collegium Połockiego służący y należący, który podaiąc prosił nas sądu, ażeby ze wszytką w nim wyrażoną rzeczą był do xiąg głównych trybunalnych wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany; jakoż my sąd ony przyiąwszy w akta ingrossować de verbo ad verbum rozkazali, którego tenor sequens talis:

Dominik Michał na Czasnikach Słuszka—woiewoda Połocki, Borysowski, Antonowski, Suraski starosta, półkownik iego królewskiey mości, boiarom ekonomiey Połockiey Myleńskim y Dziewickim, po oświadczeniu łaski na-

szej pańskiej oznaymuie wolę moię: iż ponieważ z praw starodawnych to się pokazuje, że trzecia część służby ziemie, którą wy trzymacie, należy do collegium xieży iezuitów Połockich, wsi ich Dziewice, a dotąd ta część w szachownicach nie wydzielona zostawała, lubo na wydzielenie iey w iednym osobnym mieyscu dekreta y reskripta królewskie były, przez co wielie krzywd sobie od was uczynionych poddani collegium Połockiego pomienionej wsi Dziewica bydz mienia, tedy zabiegaiąc dalszym między niemi a wami dla pomieszania tych gruntów zawodom, naznaczam z ramienia mego commissarzów imci pana Damiana Rypińskiego—pisarza, imci pana Stanisława Żuka—krajczego, urzędników ziemskich Połockich, imci pana Daniela Szantyra—woyskiego Inflantskiego, a naypierwszego między niemi imci pana Luszczyka—woyskiego Połockiego, ekonoma mego y chorążego chorągwi mey husarskiej; aby ziachawszy do Dziewice y Myloniek wydział ten trzeciej części służby

na stronę collegium Połockiego uczynili y one pewnemi znakami y kopcami ograniczyli na wieczne czasy. Których to ichmościów panów kommissarzów sądowi, wydziałowi y dekretowi abyście bez żadnego sprzeciwienia, zwłoki y przeszkody podlegali, pod winą tysiąca kop Litewskich, przykazuie. Na co dla większej wagi dałem ten mój uniwersał z podpisem ręki mey y pieczęcią. Pisan w Wilnie, roku tysiąc sześćsetnego dziewięćdziesiątego piątego, dnia szóstego Maia. U tego uniwersału podpis ręki jaśniewielmożnego imci pana wojewody Połockiego w tenorze takowym: Dominik M. Słuszka—woiewoda Połocki, starosta Borysowski, Suraski, pólkownik iego królewskiej mości mp. A ten podpis przy pieczęci iest wypisany.

Który to takowy uniwersał, za podaniem onego do akt przez wyżej specyfikowanego patrona, iest do xiąg głównego trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany.

1696 г. Юля 26-го дня.

Изъ книги № 40, за 1696—1697 г., л. 43 во 2-й ч. книги.

43. Постановленіе дворянъ Виленскаго воеводства о выборѣ каптуровыхъ судей.

Дворяне Виленскаго воеводства, собравшись на сеймикъ по случаю междуцарствія, сдѣлали слѣдующее постановленіе: впредь до избранія новаго короля быть готовыми встрѣтить всякую опасность и отразить ее по первому приглашенію воеводы; въ помощь каптуровымъ судьямъ избрать

еще 23 человекъ, которые, по учиненіи присяги трибунальской, должны рѣшать всѣ дѣла по жалобамъ частныхъ лицъ на обиды и насилія; въ случаѣ неповиновенія, имѣнія такихъ лицъ должны быть занимаемы вооруженной силой впредь до исполненія приговора.

Лѣта отъ нароженія Сына Божого тысяча шестьсотъ девятьдесятъ шостого, мѣсеца Сентября шостого дня.

Передъ нами судьями головными каптуровыми воеводства Виленскаго, по смерти наяснейшого короля его милости на сеймику

антеконвокацыйномъ згодне обраными, ставши очевисто у суду пленипотентъ панъ Стефанъ Тарашкевичъ, оповѣдалъ, покладалъ и бу активованью до книгъ головныхъ кантуровывъ уписати далъ лядумъ воеводства Виленского на сеймику антеконвокацыйномъ одъ ихъ милостей пановъ обывателей тогожъ воеводства въ року теперешнемъ тысяча шестсотъ девятьдесятъ шостомъ, мѣсеца Іюля двадцать седмого дня становленое. Которое то лядумъ подаючи до актъ просилъ насъ суду, абы было принято и у книги уписано: якожъ принявши а уписуючи у книги слово до слова такъ се въ собѣ маеть:

My senatorowie, dignitarze, urzędnicy ziemscy, grodzcy, rycerstwo, szlachta, obywatele wojewodztwa Wileńskiego, którzyśmy się na dzień dwudziesty siódmy miesiąca Iulii, w roku terazniejszym tysiąc sześćset dziewiędziesiąt szóstym, za uniwersałem jaśnie oświeconego xięcia imci kardynała Michała Radzieiowskiego — arcybiskupa Gnieźnieńskiego, primasa Korony polskiej y wielkiego xięstwa Litewskiego, na seymik anteconvocacyiny do miasta Wileńskiego, na miejsce zwykłe seymikowania, do zamku Wileńskiego ziechali y zgromadzili, wszyscy zgodnie, iednostaynie, stosując do informacyi w tymże uniwersale o potrzebach rzeczypospolitey po śmierci niaśnieyszego króla imci Jana trzeciego, pana naszego miłościwego, w roku terazniejszym tysiąc sześćset dziewiędziesiąt szóstym, miesiąca Junii siedmnastego dnia w Warszawie zmarłego, do obrady należących wyrażonych, upatrując w tym, iako na upatrzenie wszelakiego domowego y postronnego niebezpieczeństwa, tudzież na zobopolney między sobą wszystkich zgodzie y miłości rzeczypospolitey, a zwłaszcza oyczyźnie naszej podczas interregni, kiedy bez króla y pana osieroceni iesteśmy, siła należy. W czym lubo w kapturach y confoederaciach prawa y po-

rządku, iako się podczas interregnum zachować powinno, opisane mamy; iednak stosując się do dawnych praw y przykładów do całości wolności naszych, y w przyszły czas porządných opisanя szrodków przystąpić niezaniebaliśmy, iakoż przyrzekamy y obowiązujemy pod wiarą y podściwościami naszemi przy wszelkich prawach y wolnościach naszych mocnie przy sobie stać y nigdy, poko nam nie tylko fortun, ale y zdrowia stawać będzie, rozrywać się nie dopuszczając, y niakiego żadnego za pana y króla swojego wyznawać nie chcąc, iedno tego, którzyby od wszech stanów rzeczypospolitey, którzy do obrania króla podług prawa y zwyczajów należą, podług prawa y wolności naszych obrany, oznaymiony y obwołany był. Nawet przeciwko tym wszystkim y kożdemu z osobno powstaniemy, którzyby tak z obcych, iako y z naszych bez porządney y wolney elekcyi królestwo osiadać, albo kogo inszego bez woli wszech stanów oboyga narodów forytować chcieli, y którzyby praktyki, iakie rzeczypospolitey szkodliwe z postronnemi pany y z kim kolwiek w uszczerbku naszej elekcyi, towarzystwa y związku przeciwko pokoiowi y bezpieczeństwu pospolitemu ważyli się czynić, iako przeciwko nieprzyiaciom rzeczypospolitey, tak y wewnętrznym, gdyby się znajdowały, gwałtownikom powstać deklarujemy. O czym obszerniey punkta w instrukciey osobliwey naszej ichmościom panom posłom naszym, na seymiku terazniejszym na convokacją, dnia dwudziestego dziewiątego Augusta w roku terazniejszym od imć xiędza kardynała primasa oboyga narodów y arcybiskupa Gnieźnieńskiego w Warszawie złożoną, obranym wyprawując, wyraziliśmy, tak y w tym zgodnie postanowienia naszego laudum przyrzekamy, ieśliby, strzeż Boże, iakie na rzecz pospolitą zaszło periculum, tedy za daniem znać przez innotestenciją iaśnie wielmożnego imci pana Kazimierza Jana Sa-

piehy—woiewody Wileńskiego, hetmana wielkiego wielkiego xięstwa Litewskiego, nie tylko naszemu woiewodztwu, ale y całemu wielkiemu xięstwu Litewskiemu, iako w naylepszym porządku, na zaszczyt rzeczypospolitey, sine divisione belli, stawać gotowiśmy. Osobliwie uważając to, że złość ludzka tego potrzebuie, aby srogość prawa przeciwko niey była extendowana, a z drugiey strony aby każdy ukrzywdzony sub hoc interregni tempore sprawiedliwość odniósł, stosując się w tym do dawnych kapturów y konfederacyi seymowych, w których do sądzenia spraw kryminalnych, expulsyinych, zapisowych y innych akcyi od dnia śmierci królewskiej, komu kolwiek y od kogoż kolwiek stałych, sędziów kapturowych obierać zwykły, y my w tey mierze sprawiedliwości świętey niechcąc nic ubliżać, obraliśmy sposzrodka siebie przy iasnie wielmożnym imści panu woiewodzie Wileńskim, hetmanie wielkim wielkiego xięstwa Litewskiego y ichmościach panach urzędnikach ziemskich y grodzkich woiewodztwa Wileńskiego, osobliwie osob dwadzieścia trzy, to iest: imć pana Jana Skorulskiego—marszałkowica Kowieńskiego, imć pana Franciszka Skarbka Kiełczewskiego—stolnika Poznańskiego, imć pana Jana Leona Oziębłowskiego, starostę Jakuńskiego, imć pana Malchera Kamińskiego—czesznika Wileńskiego, imści pana Jerzego Władysława Boreykę—podczaszego Wileńskiego, imć pana Malchera Pietkiewicza—stolnika Orszańskiego, imć pana Jana Krzysztofa Żabę—podczaszego Mścislawskiego, imć pana Samuela Szadurskiego—stolnika Inflant-skiego, imć pana Alexandra Pietkiewicza—chorążycza Wędeńskiego, imć pana Alexandra Michała Hordziejewskiego—miecznego Wileńskiego, imć pana Stefana Kostrowskiego—chorążego Derbskiego, imć pana Jakuba Pietkiewicza—podczaszego Sędomirskiego, imści pana Jana Brzezińskiego—czesznika Brześckiego,

imści pana Kazimierza Józefa Hlinieckiego—woyskiego Starodubowskiego, podstarościego Wileńskiego, imści pana Wawrzynca Moksiewicza—podstolego Wendeńskiego, imć pana Gabryela-Kazimierza Medunieckiego—sekretarza iego królewskiej mości, imć pana Samuela Mąkiewicza—podczaszego Rzeczyckiego, imć pana Władysława Krasowskiego—skarbnika Rzeczyckiego, imć pana Franciszka Jagiełowicza—stolnika Wendeńskiego, imć pana Jana Karola Tymińskiego, podczaszego Wieluńskiego, imć pana Heronima Bohusza—horodniczego Kowieńskiego, imć pana Stęfana Poczobuta—podczaszego Grodzieńskiego, imć pana Jana Chryzostoma Pietraszewicza. Którzy to ichmość panowie sędziowie kapturowi, stosując się we wszystkim do konfederacyi ieneralnych rzeczypospolitey, mianowicie roku tysiąc pięćset siedmdziesiąt trzeciego, tysiąc pięćset osmdziesiąt siódmego, tysiąc sześćset trzydziestego wtórego, tysiąc sześćset czterdziestego ósmego, tysiąc sześćset sześćdziesiąt ósmego y tysiąc sześćset siedmdziesiąt czwartego, które my wszystkie przyimuiemy y za wyrażone w tym postanowieniu naszym mieć chcemy, na miejscu zwyczajnym w zamku Wileńskim sądy swe, wprzód wszyscy iurament rotą trybunalskich sędziów wykonawszy, iurydykami w miesiącach przypadających odprawować mają. Przed którymi każdy ukrzywdzony swoiey krzywdy, która mu się teraz podczas interregnum, to iest, od dnia śmierci królewskiej stała, albo stanie, na wszelkich osób y kondycyi ludziach, a osobliwie ieżeliby osobom stanu szlacheckiego od mieszczan y obywatelów miasta Wileńskiego, lub innych iakich swawolnych ludzi y hołoty lozney excessa, kryminały, krzywdy stały się, według namienionych konfederacyi dochodzić powinien za pozwem, dwiema niedzielami obwinionemu przez ienerała podanym, a w excessach, kryminałach, w mieście pod sądami sta-

łych, za zakazem intentowanych akcyach citati peremptorie bez wszelkiej dylacyi stanąć y sprawić się powinni, salva inquisitione w sprawach kryminalnych, iako statut wielkiego xięstwa Litewskiego y constitucie seymowe o tym ordynuią. Których to panów sędziów pluralitas sententiarum dekret concludować ma, y ieżeliby z osób samych sędziów kapturowych obranych komu krzywda dziać się mogła, tamże u tego sądu sprawić się, iako osoba prywatna, powinni będą. A te sądy, unius, duorum vel trium absentia non obstante, iurydyki te we trzy niedziele po sobie idące, albo iako sąd okoliczności spraw zważy, odprawować się mają. Securitas tych sądów y osób na nich będących, iako sędziów trybunalskich, obserwowana być powinna, exekucie za dekretami tych sędziów kapturowych, poiazdy y uwiązania przez samych że tych sędziów kapturowych, którego strona zażyć zechce, odprawować się mają. A ktoby dekretom tych sędziów posłuszny być niechciał y onym za potrzykrotnym przypozywaniem sprzeciwił, za wiecznego banita, ostatnim trzecim dekretem uznany, osądzony być powinien y fortis executia na takowego przez tychże sędziów kapturowych odprawowana być ma. A ieśliby y oney zmocniwszy się sprzeciwnik bronił y niedopuscił, tedy, exquo urząd chorągstwa naszego Wileńskiego wojewodztwa na tenczas vacat, w osobie onego imć pan podwoiewodzy Wileński uniwersał od siebie do wojewodztwa całego wydawać mocen będzie mógł, za którym y całym wojewodztwem ruszywszy dobra sprzeciwne za przekonaniem w ostatnim punkcie prawa exequowane będą y daley we wszystkim we wszystkich sprawach, sądowi kapturowemu do sądenia opisanych, ichmość panowie sędziowie kapturowi według wyraźnych confederacyi seymowych, według Boga, prawa, sprawiedliwości świętej, sumnienia swego y wszelkiej słuszności, nie nad prawo y zwyczaj

dawne nie exorbituiąc, ani sobie usurpując, zachować się y sprawować powinni będą. Pisan w Wilnie, roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt szóstego, miesiąca Julii dwudziestego siódmego dnia. У того лядумъ воеводства Виленского подписъ рукъ тыми словы: Kazimierz Sapieha—woiewoda Wileński, hetman wielki wielkiego xięstwa Litewskiego, marszałek anteconwocynego seymiku confederaciey, Kazimierz Stanisław Dąbrowski—podkomorzy Wileński, Jan Konstanty Wolski—pisarz grodzki Wileński, Michał Rafał Szumski—podstoli y podwoiewodzy Wileński, Michał Koszyc—ziemski Wileński y trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego pisarz, Stefan Mikołay Szwykowski—sędzia grodzki Wileński, starosta Oniski, Jerzy Remer—woyski Inflanski, Jan Skorulski—M. K., Jerzy Władysław Boreyko, podczaszy Wileński, Jan Leon Oziębłowski, Malcher Kamiński—czesznik Wileński, Alexander Hordzieiewski—mieczny wojewodztwa Wileńskiego, Franciszek Skarbek na Kielczewiczach Kielczewski, Matheus Michał Haniewicz—obozny wojewodztwa Wileńskiego, Adam Bohusz, Samuel Szadurski—stolnik Inflantski, Gabryel-Karol Sakowicz Komorowski—podstoli Brasławski, Heronim Bohusz—horodniczy Kowieński, Jan Michał na Chrzanowie Chrzanowski—czesznik powiatu Lidzkiego, Jakub Miechowicz, Dawid z Podkofa Swinko, strażnik Czernihowski, Tomasz Stanisław Januszewski, Heronim Musnicki, Heronim Hordzieiewski, Konstanty-Wiktor Bartoszewicz, Samuel Sarnowski, Michał-Kazimierz Chmielewski, Józeff Ostrowski, Eliasz Mikosz, Antoni-Kazimierz Rudzki, Kazimierz Ostrowski, Tomasz Ostrowski, Kazimierz Ciundziewicki, Symon Jeżewski, Stanisław Woroniecki, Stephan Taraszkiewicz, Samuel Monkiewicz—podczaszy Rzeczycki, Andrzej Odlaniski Poczubut—podczaszy Grodzieński, Michał Mikosz, Michał Radziwiłowicz Szostak, Michał Mon-

kiewicz, Marcin Zakrzewski, Elias Szopowski, Stanisław Lachowicz, Kazimierz Ciundziewicki, Mikołaj Szykowski, Alexander Dyrwoniszko, Michał Kiełpsz, Michał Augustyanowicz, Kazimierz Jan Steygwił Lawdański, Michał Bohdziewicz, Symon Suroż, Tomasz Nowakuński, Michał Jarochoowski, Mikołaj Antoniewicz Woysim, Tomasz Lubkiewicz, Andrzej Kamiński, Hrehory Jan Krepsztul, Samuel Bohdanowicz, Michał Ciundziewicki, Michał Zychowski, Konstanty Ciundziewicki, Krzysztoph Sidorowicz, Krzysztoph Chodkowski, Samuel Giedroyć, Kazimierz Szyksznis-Strunski, Jan Cybulski, Franciszek-Kazimierz

Krepsztul, Samuel Giedroyć, Mikołaj Mokosiey, Andrzej Suroż, Jan Mikosza, Jan Kowalewski, Bazyli-Antoni Wersocki—skarbnik Brzeski Kuiaowski, Mikołaj-Dominik Bortkiewicz, Józeph-Kazimierz Hliniecki—woyski Starodubowski, podstarości Wileński, Władysław-Antoni Rogożyński, Piotr Abramowicz, Władysław Czyż, Samuel Antoniewicz, Alexander Giedroyć, Kazimierz Penski, Ian Jagwiłowicz, Jerzy Buhoty, Symon Rynkszelewski, Jan Haniewicz. Котороежь то лядумь, за поданьемъ оного черезъ верху мененого пленипонтента до актъ, есть до книгъ головныхъ каптуровыхъ принято и уписано.

1698 г. Мая 21-го дня.

Изъ книги № 41, за 1698 г., л. 367.

44. Универсалъ короля Августа II, которымъ онъ возобновляетъ силу прежнихъ постановлений касательно таможенъ.

Король Августъ II настоящимъ универсаломъ доводитъ до свѣдѣнія подлежащихъ учреждений и лицъ, что до него дошли слухи, будто въ публикѣ распространяются универсалы о прекращеніи дѣйствій литовского скамба по части взиманія

различныхъ пошлинъ; вслѣдствіе этого король и подтверждаетъ прежнее законное значеніе этого учрежденія, а универсалы повелѣваетъ считать подложными.

Roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt ósmego, miesiąca Maia dwudziestego pierwszego dnia.

Przed nami sędziami głównymi, na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z wojewodstw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc sześćset dziewiędziesiąt ósmy obranemi, stanowski oczewisto u sądu pan Michał Bohdanowicz opowiadał, pokładał y do akt xiąg głównych trybunalnych spraw wieczystych uni-

wersał najasniejszego króla iegoomości do wojewodztwa Wileńskiego z woli naszej sądowej całego koła podał, który podając prosił, aby był do xiąg wysz mienionych spraw wieczystych przyiety y wpisany, jakoż przyjowszy, a w xięgi wpisując słowo do słowa tak się w sobie ma:

August wtóry, z Bożej łaski król Polski i t. d. Wszem wobec y każdemu z osobna,

komu to wiedzieć należy, osobliwie iednak wielmożnym urodzonym senatorom, dygnitarzom, urzędnikom ziemskim, grodzkim, rycerstwu, szlachcie y wszystkim obywatelom województwa Wileńskiego, tudzież administratorom, superintendentom, pisarzom na komorach y przykomorkach ceł, myt y innych dochodów, do skarbu wielkiego xięstwa Litewskiego y naszego należących, do wiadomości podaiemy: Wynieść miały, jako nas informują pp. rady, przy boku naszym zostające, pod praetextem legis novellae coaequationis iurium, pewne iakiś uniwersały, przeciwne urzędowi skarbu wielkiego Litew., naszym y świętym obowiązkom, któremi myśmy się obligowali każdego w urzędzie y prerogatiwach swoich zachować, wymniąc nullo iure z rąk y attendentey skarbu wielkiego xięstwa Litewskiego myta, stare cła podwyszone, donatiwa kupieckie, monopolia tabaczne, a w inszą administracją bez nas y bez woli rzeczypożpolitey podaiąc, prawo zaś coaequationis iurium immunitatem urzędu y skarbu wielkiego xięstwa Litewskiego in salvo mieć chciało, ile gdy wielmożny podskarbi eandem coaequationem acceptował y do niej się omni statu paccatae reipublicae stosować gotów; uważywszy przy tym, iako na potrzeby potoczne ex senatus consilii skarb zawsze przy boku naszym ad publicas intervenientes occasiones iest potrzebny, a nade wszystko bacząc, iż zniosszy urząd skarbu bez prawa y bez sądu nie tylko by rachunki rzeczypożpolitey szwankować musiały, ale prawie novus status reipublicae pessundato hoc ministerio induceretur y naszej przysięgi validitas nulla y prowentu naszego stołowego, ceł starych, per indebitam attractationem manifesta

violatio; tedy z tych wszystkich y wielu innych przyczyn, na prawie y przysiędze naszej ufundowanych, uniwersały w tey materiei do kogokolwiek, tak te, które są wydane, iako y te, któreby mogły ieszcze wynieść, za niesłuszne y nieważne deklarujemy, mieć chcąc, aby pomienione dochody skarbowe, według praw y zwyczajów dawnych y świeżey constitutiei coaequationis iurium, do żadnych innych rąk y administratiei przez urzędników y contrahentów skarbu wielkiego xięstwa Litewskiego nie wchodziły, a to pod surowemi winami, super damnificatores skarbu publicznego w prawie opisanemi. Który to uniwersał nasz aby tym prędzey doszedł, po grodach, parafiach, komorach y mieyscach zwyczajnych publikować rozkazaliśmy; na co dla lepszey wiary przy pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego ręką własną podpisujemy się. Datt dnia, miesiąca, roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt ósmego panowania naszego pierwszego roku. U tego uniwersału iego królewskiei mości, przy pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego, podpis ręki najaśnieyszego króla iegomości temi słowy: Augustus Rex. A na drugiej stronie pieczęci suscepta w te słowa: Roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt ósmego, miesiąca Maja ośminastego dnia, ten uniwersał iego królewskiei mości ad akta grodu Wileńskiego podano, in absentia iegomości pana podstarościego Wileńskiego Tomasz Józeph Hruszewski—namieśnik grodu y pisarz zamku iego królewskiei mości Wileńskiego. Który to uniwersał iego królewskiei mości, za podaniem przez osobę wysz mianowaną do akt, iest do xiąg głównych trybunalnych spraw wieczystych wpisany.

1698 г. Августа 9-го дня.

Изъ книги № 41, за 1698 г., л. 1582.

45. Постановление дворянъ Виленскаго воеводства.

Дворяне Виленскаго воеводства, собравшись на чрезвычайный сеймикъ, на основаніи новѣйшаго закона равенства (coaequationis), по избраніи генеральнаго полковника, постановили: придерживаться трактата для войска великаго княжества Литовскаго, установленнаго комиссарами изъ воеводствъ въ Шкудахъ; противиться всѣми силами проискамъ Салѣги и не иначе впускать въ пре-

дѣлы княжества войска, какъ по полученіи законной части обѣщанныхъ королемъ милліоновъ: противиться всѣми силами дальнѣйшему угнетенію шляхты и поправленію самыхъ священныхъ ея правъ, какъ это недавно было сдѣлано подъ Юрбургомъ; снестись по этому дѣлу съ другими воеводствами и повѣтами и избрать для этого специальныхъ лицъ.

Roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt ósmego, miesiąca Augusta dziewiątego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy wysz pisany obranymi, postanowiwszy się oczewisto u sądu plenipotent pan Bonifacy Milewski, opowiadał, pokładał y ku aktykowaniu do xiąg głównych trybunalnych spraw wieczystych te laudum ichmościów panów obywatelów woiewodztwa Wileńskiego o rzecz w nim wyrażoną wpisać podał, w te słowa pisane:

My senatorowie, dignitarze, urzędnicy ziemscy, grodzczy, rycerstwo, szlachta, obywatele woiewodztwa Wileńskiego, za innotescencyami, wydanemi od iasnie wielmożnego imć pana Michała Kotła, kasztelana Witebskiego, wprzód na seymie electionis, potym coronationis przez posłów, od woiewodztw y powiatów wielkiego xięstwa Litewskiego ad normam novellae legis coaequacyey na dzień czternasty Aprilis od woiewodztw y powiatów viritim zgromadzonych, za ieneralnego pólkownika confirmowa-

nego, na dzień siódmy Augusta anno tysiąc sześćset dziewiędziesiąt ósmego na ziazd zia-chawszy się, zgodnie y iednostaynie na utrzymanie prawa terazniejszego, swobod y wolności naszych te laudum nieporuszenie postanowiliśmy. Kiedy niepamiętna dotąd y nuda factorum series nieszczęśliwość in viscera spolney matki oyczyzny tak dalece wprowadziła, że, quibus deerant inimici, per amicos oprimumur, a zawziętość niechętnego domu na zruinowanie prawa coaequacyey i dawniejszych swobod nad równą sobie bracią, in aequali republica urodzoną, tenerrime circa factionem wolności opponując się, więcey praesumens, zapamiętale ferream extendit manum, lud rzeczypospolitey tatarski, niewolniczy naród, raytarią, dragonie, piechoty y same nawet rzeczypospolitey armaty od nieprzyiaciela krzyża świętego wstecz wyrzutowawszy in viscera spolney matki oyczyzny, bo w piersi braci naszej ugadzając, pod commendą wielmożnego imć pana Sapiehy — stolnika wielkiego xięstwa Litewskiego będące, na tą dyspensował licentię, że szlachcie, braci

naszey, domy naiezdżając plondruia pro libitu, z dworów szlacheckich przez ogień paenitendos w rzeczypospolitey zostawia cineres, a nietylko cokolwiek sors nascendi wolnemu szlachcicowi, certus emit consiliis labor szczyrey wysługi, splendorów, rynsztunków, depositów, tatarskie inkursie per spolia et rapinas odbierają, ale też, po zruinowanym wszędzie publicznym bezpieczeństwie, gdy ius sceleri pozwolone, krew braci naszey rozlewać tyrańsko odważyli się. Świadczy to świeża pamięć exemplo carens et nullo cognitus suo luctus pozabianey braci, tak wiele szlachty xięstwa Żmuydzkiego w Wielonie, gromadzący się dla utrzymania publicae securitatis; głośni będą potomnym wiekom arida ossa, pamiętni pod Jurborkiem braci naszey osypane kurhanami. Ażeby tedy tak ciężki, nie iedno na honor y świątynie boskie, wolność y praerogatywy, ale też życie same wyniesiony zamach fatalem wielkiemu xięstwu Litewskiemu nieprzyniosł crîsim, nieznaydujemy skuteczniejszego na tak znacznie okazujące się wolności naszey symptomata, iedno w szczegulney szlacheckey rezolucyi anthidotum, dla czego na terazniejszym zieżdzie naszym fide, honore et conscientia nieporuszenie przyrzekamy: iż ieśliby mercenarius miles wielkiego xięstwa Litewskiego y to exitiosum genus Tatarów miało przeciwko wielkiemu xięstwu Litewskiemu simili ausu powstawać, stan szlachecki tak ciężkiemi laccessere, aggravatiami, albo, wykraczając iawnie przeciwko coaequacyey wielkiego xięstwa Litewskiego, za manudukcją swych pryncypałów miało in veterem abusum y quocunque titulo et praetextu wpadać recydivę, usurpując sobie zabronionych prawem consistencyi, przechodów, niedyskretnych dyskrety, wymyślnych exakcyi, albo ieżeliby po kilkuletniej bez wojennych operacyi leży y wypoczynku nie miało iść na terazniejszą kampanią, in obsequium iego kró-

lewskiej mości, pana naszego miłościwego, y całej rzeczypospolitey przeciwko nieprzyjacielowi krzyża świętego, a tym więcej ieszcze gdyby po odprawionej lubo mieszkanej kampanii miało do jakowych się zabierać związków y conspiracyi przeciwko rzeczypospolitey, fortunom szlacheckim minitendo ruinas, tedy tak przeciwko nieposłusznemu y wyłamującemu się ex obsequio iego królewskiej mości, pana naszego miłościwego, et obedientia rzeczypospolitey woyska którymkolwiek zwysz wyrażonych sposobów, jako też contra principales onego, tanquam contra hostes patriae, wszyscy consurgi powinniśmy, a za pierwszemi innotescenciami iasnie wielmożnego imć pana kasztelana Witebskiego, jako jeneralnego pólkownika wojewodztw y powiatów, obwieszczać o zapamiętały na własną oyczyznę zawziętości, a z niey imminentibus periculis, wszyscy osobami swemi wsiadać na koń y w jako najlepszym moderunku stawić się tam, gdzie jasnie wielmożny imć pan pólkownik generalny miejsce y czas naznaczy, dla złączenia się z innemi wojewodztwy y powiatami, unitis armis et animis obligujemy się, sub paenis de expeditione bellica sancitis, utwierdzając we wszystkich punktach y paragrafach laudum generalne, na pospolitym ruszeniu powiatów y wojewodztw wielkiego xięstwa Litewskiego, na ufundowanie trybunału zgromadzonych, postanowione. Traktat woyska wielkiego xięstwa Litewskiego, przez commissarzów, od wojewodztw y powiatów umowiony, zakończony y zaprzysiężony w Szkudach quarta Martii w roku terazniejszym, acceptujemy y onego w naymniejszym punkcie wzruszać niedozwolimy, deklarując się umówione cztery czwercy tym chorągwiom, które z repartyey na wojewodztwo nasze przypadły, z czopowego, szelężnego, z sowitey hiberny dwiema niedzielami przed świętym Marcinem pod Dubieńką przed

granicą księstwa Litewskiego wypłacić per delegatos; po zapłaconych zaś, przy largicyi milionów jego królewskiej mości, pana naszego miłościwego, w tych czterech czwierciach przypadły na województwo nasze mercenarius miles, nie wchodząc w granice wielkiego księstwa Litewskiego, zwinąć się powinien będzie, to deklarując, że na dalszą rzeczypospolitey usługę insze obmyślać efficaciora będziemy subsidia na seymie koronnym, ponieważ terazniejsze woysko, zruinowawszy królewskie, duchowne y szlacheckie dobra, tak enormiter już się y na same życia braci naszej targnęło, nie mało pozabiiawszy, ugody niby wielkiego księstwa Litewskiego, traktaty jakoweści, gdy fama publica głosi, directe impugnancia y znoszące ex cardine coaequacją wielkiego księstwa Litewskiego, ad veteres abusus tak ciężkie stanowi szlacheckiemu ministeria, wprowadzając materias status, jako to: awkcyja woyska, inscia republica, czterechset kilkadziesiąt ludzi y jurgieltów podwyszenie, innych de recenti postanowienie, samym tylo wolnym seymom ad decisionem reserwowane, nienależycie privata autoritate including, bez wiadomości województw y powiatów wielkiego księstwa Litewskiego y absque plenipotentiaris od nich są stanowione, pro irritis et inanibus one deklarujemy y acceptować in posterum niebędziemy; ile gdy krwią braci naszej pozabiianey wszelkie nawet do traktatów y ugody zmazane pod Jurborkiem y Wieloną dyspozycie, że coaequaci^a wielkiego księstwa Litewskiego zabroniła exercitium commissyi w wielkim księstwie Litewskim, które się przedtym zagęściły były na szkodę rzeczypospolitey, a przez nie creverunt privata publicis aeraria damnis, więc że y my in fundamento sancitorum rzeczypospolitey na żadne inne nie pozwalamy commissie, okrom tey tylko commissyi, która seymem coronationis iest naznaczona na exdiwizję milionów,

deklarowanych od jego królewskiej mości, pana naszego miłościwego, na woysko wielkiego księstwa Litewskiego, warując y to że, ex senatu commissariorum na tę commissiā inszych nie acceptujemy, jedno, którzy są konstytucyą coronationis naznaczeni, a jeżeliby w jakowey inszey materyey miała być, inscia republica et statibus regni, wyniesiona, tedy przeciwko niey solennie manifestujemy się y commissariorum z województwa naszego obierać y posyłać nie będziemy, chyba delegatów dla szczegulney contra actum protestacyi. Na podane reflexie od jaśnie wielmożnego imć pana kasztelana Witebskiego — generalnego półkownika, skuteczną na terazniejszym kongressie naszym rezolucyą ad combinationem zdania y jednostayney woli inszych województw y powiatów wielkiego księstwa Litewskiego uprosilichmy e consortio nostri delegatów na dzień czter-nasty Awgusta imć pana Jana Skorulskiego — chorążego województwa naszego Wileńskiego y imć pana Stephana Kostrowskiego — chorążego Derbskiego, na wysz pomienione reflexie cum plenaria resolutione; którzy to ichmość panowie delegaci, spólnie cum plenipotentiaris inszych województw y powiatów w Wilnie zgromadzeni, skuteczną uczynią obradę sanandorum vulnerum rzeczypospolitey y oraz posłów imieniem województwa naszego do jego królewskiej mości, pana naszego miłościwego, obrać wolni będą, upraszać tam tenerrime majestatu pańskiego, ażeby uniwersały swe na zwinienie woyska przed granicą księstwa Litewskiego wydać rozkazał, użaliwszy się super expletam hostilitatem, a barzies tyrannidem nad bracią naszą, oraz super iacturam fortun y wolności szlacheckich wiernych poddanych swoich, ale kiedy przy largicyi jego królewskiej mości, pana naszego miłościwego, milionów, na woysko wielkiego księstwa Litewskiego deklarowanych, podług zawartego kon-

traktu, cztery czwerci chorągwiom, z repartycyi przypadającym, jak najszybciej na wyszpomienionym terminie wypłacić, jak najszybciej obowiązujemy się. Ponieważ w województwie naszym znajdują się niektórzy intrumbram contumaciam, że, contraveniendo sancitis rzeczpospolitey y coaequacyi wielkiego księstwa Litewskiego, nie wnoszą do ichmość panów poborców sowitey hyberny y innych extraordinarnych podatków, ażeby tedy punktualna doysć jak najprędzej mogła exolucya żołnierzowi rzeczpospolitey, fortem executionem super renitentes naznaczamy, conveniendo ichmość panów rotmistrzów naszych, ażeby powiatowemi chorągwiemi podniesionemi szukali zatrzymaney super bona renitentium jak najszybciejszey rezolucyi, w którym to laudum jednostaynie, dobrowolnie, bez żadney contradikcyi postanowionym, że wszystkie punkta y paragrafy inviolabiliter dotrzymać mamy fide, honore et conscientia obowiązujemy się. U tego laudum województwa Wileńskiego podpisy rąk tymi słowy: Michał Kazimierz Kociel—kasztelan Witebski, dyrektor zjazdu Wileńskiego, Kryszpin Kierszeysztejn—kasztelan Trocki, Mikołaj Franciszek z Kozielska Ogiński—podskarbi nadworny wielkiego księstwa Litewskiego, Michał Szczuka—ciwun, pisarz ziemski Trocki, Franciszek Skarbek na Kielczewicach Kielczewski—stolnik Poznański, Konstanty Woyna—podkomorzy Brzławski, Marcjan Dominik Wołowicz—chorąży województwa Mściławskiego, Jan Skorulski, Malcherz Saka Pietkiewicz—stolnik Orszański, Jan Skarbek na Kielczewicach Kielczewski—stolnikowicz Poznański, Jerzy Jankiewicz, Samuel Monkiewicz—podczaszy Rzeczycki, Jerzy Boreyko—S. P. Kostrowski, Kazimierz Suroż, Piotr Suroż, Kazimierz Theodor Dąbrowski, Andrzej Suroż, Kazimierz Monkiewicz, Józeph Narkiewicz, Kazimierz Braciszewski, Jan Sędziwoy Prąt-

nicki, Michał Sperski, Stanisław Kazimierz z Saka Pietkiewicz, Wawrzyniec Michał Witkowski, Jerzy Michał Woytkiewicz—skarbnik Lidzki, Władysław Giecowicz, Piotr Mickiewicz, Thomasz Kuprewicz, Janusz Michał Chrzanowski, Jan Michał Dogil, Alexander Skocki, Władysław Kazimierz Thomaszewicz, Franciszek Naborowski, Kazimierz Przewski Poleński, Mikołaj Szymkowski, Daniel Kuczyński, Stephan z Klimonta Klimowicz, Bogusław Dworzecki, Władysław Kazimierz Rogowski, Jerzy Niekrowicz *mp.*, Michał Rogowski, Stanisław Sendzina, Jan Kazimierz Abramowicz, Raphał Koreywo, z Konczyna Józeph Kąciecki—S. K., Michał Dominik Andruszkiewicz, Jarosz Czyż, Marcin Kazimierz Joczynski—łowczy w. W., Jerzy Moygis, Stephan Moygis, Marcjan Kazimierz Dmitrowicz, Wawrzyniec Moygis, Stephan Czywel, Krzysztoph Czyż—sędzic ziemski województwa Wileńskiego, Heronim Milwid—P. S., Kazimierz Zenowicz—P. C., Jerzy Monkiewicz, Michał Kazimierz Kamieniecki, Kazimierz Gukowski, Michał Gaiela, Jakub Hryniewicz, Symon Hryniewicz, Zachariasz Szczęsnowicz, Kazimierz Zewelo, Andrzej Kureysza, Theophil z Borowa Borowski—podczaszy Lidzki, Maciej Suroż, Andrzej Szumański—sędzic ziemski Krzemieniecki, Wincenty Rybiński, Jan Rogowski, Kazimierz Rogowski, Alexander Snieszko, Jan Haniewicz, Michał Chmielewski—strażnik Inflantski, Floryan Krzczowski, Kazimierz Chmielewski—podczaszy Brzeski, Woyciech Podgurski, Jan Fzanciszek Sawaniewski, Wawrzyniec Wincenty Moksiewicz—podstoli Inflantski, Stephan Taraszkiewicz, Jan Kazimierz Suroż—koniuszy Mściławski, Krzysztoph Kosiński, Józeph Kosiński, Maciej Suroż, Jerzy Kosiński, Jan Downarowicz, Krzysztoph Monkiewicz, Mikołaj Usakowski, Jerzy Usakowski, Jerzy Rogiński, Adam Bohusz—sekretarz jego

królewskiej mości, Bałtromiej Etwid, Jerzy Marcinkiewicz, Jan Zewelo, Stanisław Giedgowd, Alexander Krukowski. Które to laudum ichmość panów obywatelów województwa Wileńskiego, na seymiku postanowione, za pod-

niem onego przez osobę wierzchu mianowaną do akt, jest do xiąg głównych trybunalnych spraw wieczystych przyjęte, aktykowane y w xięgi wpisane.

1701 г. Февраля 10-го дня.

Изъ книги № 46, за 1701 г., л. 122.

46. Постановленія дворянъ Пинскаго повѣта на Срѣтенскомъ сеймику.

Дворяне Пинскаго повѣта, собравшись въ королевскомъ замкѣ на Срѣтенскій сеймикъ, постановили: учинить протестъ противъ дѣйствій Сапѣги и его сторонниковъ; лицъ, поименованныхъ въ этомъ документѣ, въ случаѣ отказа учинить присягу на вѣрноподданство рѣчи посполитой, счи-

тать врагами отечества; затѣмъ слѣдуютъ пункты о назначеніи сборщиковъ различныхъ податей какъ на содержаніе войска, такъ и администраціи съ правомъ апелляціи въ фискальные суды, въ случаѣ злоупотребленій сборщиковъ.

Roku tysiącznego siedmsetnego pierwszego, miesiąca Kwietnia dwódziesiątego ósmego dnia.

Przed nami sędziami głównymi, na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z województw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiączny siedmsetny pierwszy obranemi, stanowszy personaliter u sądu patron pan Jakub Czerniewski opowiadał y ku aktykowaniu do xiąg głównych trybunalnych spraw wieczystych podał ekstrakt z xiąg grodzkich zamku jego królewskiej mości Pińskiego, laudum na rzecz w nim niżej wyrażoną postanowionego, który ten ekstrakt podając do akt prosił nas sądu, aby był przyjęty y do xiąg głównych trybunalnych spraw wieczystych wpisany; iakoż my sąd, przyjawszy y wpisując w xięgi słowo do słowa tak się w sobie ma:

Wypis z xiąg grodzkich zamku jego królewskiej mości Pińskiego roku tysiącznego siedmsetnego pierwszego, miesiąca Februarii dziesiątego dnia. Na urzędzie grodzkim w zamku

jego królewskiej mości Pińskim, przedemną Michałem Orzeskiem — podstolim y podstarościm Pińskim, od jaśnie oświeconego xięcia imci Janusza Antoniego na Wiszniowcu y Zbarażu Korybuta Wiszniowieckiego — marszałka nadwornego wielkiego xięstwa Litewskiego, Pińskiego, Osieckiego starosty, ustanowionym, te laudum powiatowe do akt niniejszych xiąg grodzkich podano w te słowa pisane:

My rady, senatorowie, dygnitarze, urzędnicy ziemscy, grodzczy, rycerstwo, szlachta, obywatele powiatu Pińskiego, na seymik gromiczny dla obrania ichmościów panów deputatów na trybunał główny wielkiego xięstwa Litewskiego pro die 7-ma Februarii anni praesentis millesimi septingentesimi primi do zamku jego królewskiej mości Pińskiego zgromadzeni, to nasze jednostayne, zgodne y bez żadney contradictyi laudum w niżej wyrażonych punktach postanowiamy: iż my, mając największy zaszczyt wolności, swobod naszych

prawo coaequationis z koroną polską, constitutionibus approbowane, które ad executionem dla zawziętości aemulae domus wielkiego księstwa Litewskiego przychodzić niemogły, dla których contemptu gdy y dalsza malitia ichmość panów Sapiechów nie tylko nad wolnością szlachecką, ale też y nad życiem samym extendi chciała, czego Boska providencia niedopuszczyła, aby całego księstwa Litewskiego cives od jednego zawziętego domu deprimi miała, y gdy już per generosa pectora civium ukrocona harda impreza pod Olkinikami została, za co Domino exercitium pokornie oddajemy dzięki, a oraz postanowienie y confederatią rad duchownych y świeckich całego księstwa Litewskiego, jako na ten czas w Olkinikach powiat nasz zgodnie in toto acceptował, tak teraz in tenerrimo affektu chcąc mieć, wszyscy się na to zgodnie y jednostaynie obligujemy, iż przy majestacie jego królewskiej mości, pana naszego miłościwego, y przy tym jeneralnym postanowieniu y confederacyi krwią y życiem wielu braci naszych y odwagą pro levamine przeszłych oppresyi y wielorakich inconveniencyi, przez ministeria ichmościów pana hetmana y podskarbiego bywszych, wielkiego księstwa Litewskiego niedobrze administrujących, vitam et sanguinem fundere gotowiśmy y z całą rzecząpospolitą wielkiego księstwa Litewskiego unum velle et nolle mieć nieodmiennie deklarujemy. Jakoż kiedy nas expressa lex, na pospolitym ruszeniu od stanów rzecząpospolitey postanowiona, edocet, że ichmć niektórzy po wojewodztwach y powiatach wielkiego księstwa Litewskiego znajdowali się być od zaczęcia szczęśliwey elekcyi jego królewskiej mości, pana naszego miłościwego, partialistami hucusque actii Sapieżynskich, jako też e converso nieprzyjaciołami y uporczywemi na zamieszanie rad dobrych rzecząpospolitey wielkiego księstwa Litewskiego propter priva-

tum commodum adversarzami, jako to nonnulli w powiecie naszym notant; aby tedy stateczney confidencyi, nie uwodząc się prywatnemi interessami, powiatowi naszemu dotrzymać mogli, przysiąc tenebuntur in anno praesenti na przyszłych marcowych roczkach super contenta et mantenentiam interessów rzecząpospolitey rotą, in volumine jeneralnego postanowienia wielkiego księstwa Litewskiego wyrażoną, imć pan Franciszek Strawiński—woyski Starodubowski, z ichmość pany synami swemi dwoma starszemi, imć pan Franciszek Szyrma—podśędkowicz Piński, imć pan Jakub Lauson—major jego królewskiej mości, którzy ichmość jeśliby iuramentu na roczkach pomienionych explere zaniechali, pro hostibus patriae, infamibus et incapacibus honorum et bonorum tym zgodnym postanowieniem naszym być mają. A co się tknie sprawy imć pana Alexandra Brzeskiego z ichmość panami Strawińskimi, tedy w tey, iuxta obloquentiam dekretów trybunalskich, jakoby sua sorte imć pan Brzeski cieszyć się mógł, fortē executionem uczynić deklarujemy. A że też na errigowane woysko wielkiego księstwa Litewskiego exolutia żołdów z sowitych hybern czopowego, szelężnego in duplo y innych extraordinarynych podatków, in volumine legum wyrażonych, iest postanowiona, a powiat nasz do tych czas niepraktykował sowitey exolucyi podatków, tylko po seymie coronationis w roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątym, miesiąca Februarii dnia dziewiątego, na seymiku gromnicznym w zamku jego królewskiej mości ichmościom panom exaktorom do czopowego y szelężnego, sosowego monopolium y pogłównego żydowskiego instruktarz podał y na każde miasteczko u panów pewne summy designował, według którego instruktarza gdy zupełność summy według taryfy wielkiego księstwa Litewskiego pro exolutione zasług żołnierskich nie wy-

chodzi, tedy conformując się do postanowienia wielkiego xięstwa Litewskiego y do taryfy, aby per coniunctiam powiatu naszego impedimentum w exolucyi summy żołnierzowi nie było, ten instruktarz nasz in toto approbuiemy, według którego sownie ze wszystkich miast, miasteczek, tak też w całym powiecie naszym karczem y arend wybierać y exequować ichmość panom administratorom czopowego, szeleżnego, monopolium tabacznego niniejszym congresem naszym iniungimus. A ponieważ z prywatnych mieysc y pokątnych karczem decem a centum naznaczyliśmy, co teraz in duplo itidem wydawać powinni, a miasto Turów dobra episkopii Pińskiej iniuste pociągnięto do płacenia kilku set złotych, tedy ponieważ pokazuje się, iż w tych wioskach episkopskich złotych sto tylko arendy płacą, od czego in duplo złotych dwadzieścia do skarbu debetur, w czym ieśliby miasto Turów, ex occasione kwitów pierszych do exakcyi, w których insimul y dobra episkopskie przyłączono, depactować chciało, do sądów fiskalnych depactatorów iniuriato pozwać wolno będzie. Któremu instruktarzowi y postanowieniu naszemu w wydawaniu in duplo y wnoszeniu do ichmość panów administratorów, jeśliby kto retinens się być pokazał, omni activitate w powiecie naszym, tak na seymikach, iako y na sądach, za dowodem słusznym od ichmość panów administratorów być, powinien privatus. A że pogłównne żydowskie y w powiecie naszym disposuit rzecz pospolita, aby kahał Piński, sam wybrawszy według taryfy złotych dwa tysiące, do rąk imć pana rotmistrza piechoty trybunalskiej na zasługi onych że annuatim wybierając wypłacał, tedy ichmość panowie administratorowie abhinc pogłównego żydowskiego wybierać non tenebuntur, ale y owszem, te postanowienie publiczne wiedząc, żydzi niech sami pogłównne do imści

pana rotmistrza odwożą, lub gotowe dla pomienioney piechoty trybunalskiej, kto po nie ziedzie, mają pieniądze. Podatek, noviter postanowiony od sum plebeiorum. we wszystkich miastach y miasteczkach cuius cunque sint iuris, terrestris, sive regalis, jako na handlach, tak też towarach różnych, summach prowizyjnych, na majątnościach, w powiecie naszym mających, zlustrowany ma być przez ichmość panów Michała Kazimierza Uszaka Kulikowskiego — stolnika Czernihowskiego, pisarza grodzkiego Pińskiego, y imć pana Kaspra Parysowicza — horodniczego Pińskiego. Który prowent pieniędzy, porządnie spisany, przez ichmć, ad acta cancellariae podany y przez tychże ichmć wybierany y exequowany być ma, sprawując się w tym podług jeneralnego postanowienia. A gdy aeraria publica dla erigowanego woyska zageściły się, dla których podatków sądy fiskalne ex praescripto legis być powinny, ichmościów panów urzędników grodzkich imć pana Parysowicza — horodniczego Pińskiego y imć pana Hieronima Ciechanowica — podkomorzycy Pińskiego, za sędziów fiskalnych na cały rok aż do przyszłego da Bóg seymiku deklarujemy, którzy ichmość sądy fiskalne, nie odiezdżając protunc z Pińska, aby odprawili, piersze wołanie na dniu jutrzejszym, to iest, octava Februarii przez jenerała jego królewskiej mości uczyniwszy. Ponieważ miles patitur moram, a w wydawaniu podatków, dawno przez uniwersały ogłoszonych, wielka retinentia być pokazuje się, aby ichmość panowie administratorowie, mając dekret contra retinentes, facilius mogli expedire opus suum, executionem podatków, tak hybernowych, jako extraordinarynych, jakoż gdy już za assignacyami ichmość panowie deputaci od chorągwi swoich concurrunt o pieniądze, wczesniejsza importancia pieniędzy, tak hybernowych z dzierżaw, jako czopowego, szeleżnego z majątności

dóbr wszelakich do ichmość panów administratorów już należałyby, na tych że sądach fiskalnych tenebuntur ichmość panowie, jako przeszłej exakcyi, którzy się jeszcze nie liquidowali z funkcyi swojej, excepto ichmość panów poborców podatku, laudo publico powiatu naszego uchwalonego, dostatecznie wyrachować się et deponere functiā swą, jako też y ninieysi ichmość panowie administratorowie, postperactam functionem suam, tenebuntur liquidować się przy expirowaniu roku, lub y prędzey, jeżeli ichmość expedient functiā swoią. Tak też jeśli by kto był iniuriatus y depactowany od ichmość panów administratorów, forum o to w tychże sądach fiskalnych rozprawić się naznaczamy. Co wszystko manutenere in omnibus punctis et clausulis te nasze zgodnie uczynione laudum fide, honore et conscientia obstringimur y powinniśmy. A dla pewniejszego stwierdzenia y gruntownego dotrzymania rękoma naszymi podpisujemy. Działo się w zamku jego królewskiej mości Pińskim, roku y dnia ut supra. U tego laudum podpisy rąk temi słowy: Michał Korybuth xiążę Wiszniewiecki—generalny wojewodztw, powiatów y woysk jego królewskiej mości wielkiego xięstwa Litewskiego pułkownik, Gliniański W. starosta, dyrektor seymiku gromnicznego. Michał Cziechanowicz — podkomorzy powiatu Pińskiego, Stanisław Godebski — chorąży powiatu Pińskiego, Kazimierz Woyna—sędzia ziemski powiatu Pińskiego, Stephan Stanisław Chrzanowski—podsedek ziemski powiatu Pińskiego, Michał Orzeszko—podstoli y podstarości powiatu Pińskiego, Józeph Gałęcki—stolnik wojewodztwa Smoleńskiego, Jan Kazimierz Parysowicz—sędzia grodzki powiatu Pińskiego, Michał Kazimierz Uszak Kulikowski—pisarz grodzki powiatu Pińskiego, Mikołay z Hur-

dow Orda, cz. p. P., Kasper Parysowicz — horodniczy powiatu Pińskiego, Józeph Płaskowicki — łowczy powiatu Pińskiego, Stephan Kurzeniecki, Jakub Stanisław Jaspers—miecznik Wileński, Franciszek Nieśluchowski—skarbnik Brzeski, Piotr Szymkowicz Moygis, Heliasz Ostrowicki Hołownia, Ludwik Antoni Orda, Gabryel Rodziewicz, Franciszek Szyrma, Adam Ostrowicki Hołownia, Piotr Szyrma — komornik p. P., Jan Thokarszewski, Paweł Nieśluchowski, Jerzy Niemczynowski, Bazyli Słotnicki, Jan Stachowski, Даниель Стаховский, Миколай Стаховский, Hieronim Olpiński, Семень Сачковский, Иванъ Стаховский, Adam Swiderski, Jozeph Protasewicz, Andrzej Luberski, Jozeph Ramult, Stephan Nieśluchowski,—horod. Lat., Władysław Czyż, Hrehory Protasewicki, Jan Kamieński, Adam Bohdaszewski, Jan Siekowski, Samuel Franciszek Nieśluchowski—skarbnik Zakroczymski, Jerzy Uszak Kulikowski, Marcin Florian Korbut—strażnik Starodubowski, Woyciech Budny, Stanisław Orda—rotmistrz iego królewskiej mości, Jozeph Mozyrka, Wincenty Rokotański, Alexander Żardecki—podstoli La., Theodor Uszacki, Leon Semucki, Jan Horbaczewski. Które te laudum, za podaniem onego, do xiąg iest wpisano, s których y ten wypis pod pieczęcią urzędową y z podpisem ręki pisarskiej stronie potrzebującej iest wydany. Pisan w Pińsku. U tego ekstraktu przy pieczęci urzędowej podpis ręki pana regenta tymi słowy: W niebytności imć pana regenta correxit Olpiński manu-propria. Który ten ekstrakt, za podaniem do akt przez osobę wysz pomienioną, iest do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany.

1701 г. Іюня 20-го дня.

Изъ книги № 46, за 1701 г., л. 1603.

47. Привилегія короля Августа II-го на освобожденіе города Витебска отъ Рижскихъ долговъ и податей.

Король Августъ II, принимая во вниманіе вѣрноподданническую преданность г. Витебска королю, такъ и крайнее разореніе отъ прохода Московскихъ и польскихъ войскъ во время не-

давнихъ войнъ, освобождаетъ этотъ городъ отъ долговъ городу Ригѣ и отъ всѣхъ податей въ теченіи семи лѣтъ.

Roku tysiąc siedmsetnego pierwszego, miesiąca Awgusta ośmnastego dnia.

Przed nami sędziami głównymi, na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny pierwszy obranemi, stanow-szy personaliter u sądu plenipotent pan Michał Kopeć, opowiadał y do akt xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych podał list przywiley od niaśnieyszego króla imści, pana naszego miłościwego, na rzecz w nim niżej wyrażoną, miastu iego królewskiey mości Witebskiemu dany y służący, który ażebyśmy do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyieli, upraszał; jakoż przyiawszy a wpisuiąc w xięgi, słowo do słowa tenor onego sequitur talis:

Awgust wtóry z Bożey łaski król polski i t. d. Oznaymuiemy tym listem naszym wszem w obec y kożdemu z osobna, komu o tym wiedzieć należy, iako na to omnem servamus za panowania naszego curam, abyśmy avulsa regni nostri pozyskawszy regno Poloniae przywrócić mogli, tak tąż intencją podeymuiemy na się koszty y prace nasze wojenne, ut partem Livoniae od Szwedów recuperemus et adiunga-

mus corpori regni magnique ducatus Litvaniae. Na co że nasz koszt własny na większe obracamy wydatki, a dla mniejszych wynaleźliśmy bona hostilia, przeto kapituły summ Ryskich, u obywatelów miasta Witebska stante bello zaległe, na prowizyą woysk naszych konfiskować przez dworzanina y commissarza naszego rozkazaliśmy. Więc która onych pogranicznych mieszczan chwalebnie innotuit, mianowicie tempore Moschoviticae hostilitatis, ku niaśnieyszym antecessorom naszym, tąż sama inviolata fides y ku nam dość evidenter pokazała się, kiedy recenter ante stans bellum, in vim summ na towary wziętych u obywatelów y kupców miasta Rygi, iako zawoiowany, confiscationi nostrae cesserunt, summy zaś, in vim długów dawno zaciągnionych, na się woyska nasze, tudzież Moskiewskie y Kozackie, nam in subsidium pod Rygę y ztamtąd nazad traktem ciągnienia przez Witepsk idące, sufficientissime providowali, którzy przez zawarcie portu Ryskiego, iako nad portem y z portu tylko żyjące, ad eximiam fortun swoich przyszli iacturam, a do tego od Ryżan onym reciproca debita debentur; przeto z tych y innych przyczyn, mianowicie z osobliwey clementiey naszej miasta Witebskiego mieyskiey

iurysdykeyi obywatelów wszystkich y każdego z osobna ze wszystkich tak dawnych y zastarzających, iako też recenter przed terazniejszą wojną ze Szwedem zaciągnionych, niedawnymi czasy po dwakroć razy poprzysiężonych y niepoprzysiężonych długów, summ, towarów, kapitałów y wszelkich praetensyi wiecznie elibernujemy, quitujemy, obligi starodawne y świeże, cyrografy onych, assecuratie Ryżanom dane, wszystkie kassuiemy y annihiluiemy. O te długi wszystkie ani nam samym, dworzanom, comissarzom naszym, ani kreditorom Ryskim od daty tego listu żadnego salvum nie zachowując, od tych zastępować każdego et pactis statuendis, si haec intervenerint, firmiter approbare deklaruiemy. A że to miasto Witebsk propter bonum reipublicae, albowiem propter recuperanda avulsa regni Poloniae regnoque restituenda, do znacznych fortun swoich przyszło ruin tak dalece, że na żadne nullatenus podatki dla wielkiego ubóstwa nie może sufficere, przeto na którey całości y doskonałości wszystkich miast nam y rzeczypospolitey multum consistit, do teyże samey y one nim przyść, nim pristinas swoich perfectionis reassumere będzie mogło vires, tedy godnie mając nad zubożalymi commiseratią, za instancją rad y urzędników naszych, na tenczas przy boku naszym zostających, pomienionego miasta mieyskiey iurisdikcyi obywatelom, aby ani nam, ani rzeczypospolitey żadnych, mianowicie hyberny, excepto cła nowopodwyszonego, od daty tego przywileiu naszego, przez siedm lat nie płacili podatków y żadnych pensyi, quocunque titulo nazwanych, tę nadajemy wolność. Na co, aby y cała rzeczpospolita condescendowała, tego po radach y wierności oney wielce żądając, także aby per ministros et exactores suos wszelkich contribucyi nie requirowała y nie exequowała, owszem constytucją seymową hanc

libertatem approbowała, autoritate nostra regia expostulamus. Nad to, iż żadni ludzie nasi y woysk naszych, mianowicie przełożonych, ani za universalami naszymi, ani swoimi, jeśliby jakiegokolwiek ad sinistram delationem wynieść miały, które praesentibus kassuiemy, od daty tego listu w tymże mieście Witebskim nigdy nie stali, brania porcyi, dyszkrecyi y wszelkich exactii nie wymagali u mieszczan y inquantum by z kąd kolwiek jakie kolwiek woyska przez Witepsk mieli przechodzić, in subsidium nam pod Rygę, tedy ni wczym onych nie exorbitowali, in perpetuum postanawiamy. Inaczej a contravenientibus tey woli naszej mieszczan naszych wojewodztwo omnimode ochraniać y zaszczycać będzie. Y na to ten nasz daliśmy przywilej, dla lepszej wiary y pewności ręką naszą podpisawszy, do którego pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia dwudziestego miesiąca Czerwca, roku Pańskiego tysiąc siedmsetnego pierwszego, panowania naszego piątego roku. U tego przywileiu przy pieczęci mniejszey wielkiego xięstwa Litewskiego podpis ręki najjaśniejszego króla imści, pana naszego miłościwego, tymi słowy: Augustus Rex. A przypisek na drugiej stronie tey że pieczęci takowy: Libertacya od wypłacenia długów Ryskich y podatków miastu Witepskiemu nadana, oraz y connotacya na drugiej stronie tegoż przywileiu w te słowa pisana: Pro cancelariatu illustrissimi et excellentissimi Stanislai Antonii in Szczuczyn et Radzyn Szczuka—procancellarii magni ducatus Lithvaniae, Lublinensis et capitanei Induct. Który to list przywilej, za podaniem onego do akt przez wyż pomienionego plenipotentą, jest do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany.

1702 г. Юля 13-го дня.

Изъ книги № 47, за 1702 г., л. 87.

48. Универсалъ полнаго гетмана в. кн. Литовскаго князя Корибута Вишневецкаго объ исключеніи изъ войска и наказаніи смертною казнію Василя Юшкевича, какъ измѣнника отечества.

Польный гетманъ в. кн. Литовскаго кн. Вишневецкій настоящимъ универсаломъ доводитъ до всеобщаго свѣдѣнія, что шляхтичъ Юшкевичъ, находившійся въ военной службѣ, вступилъ въ сношенія со Шведами, вслѣдствіе чего и объявленъ измѣнникомъ отечества. Вишневецкій по-

этому и извѣщаетъ, что онъ распорядился имѣніе его конфисковать, его самого объявить безчестнымъ и исключеннымъ изъ военнаго сословія. Впрочемъ гетманъ считаетъ еще нужнымъ дѣло это довести до свѣдѣнія короля.

Roku tysiąc siedmsetnego wtórego, miesiąca Julii trzynastego dnia.

Przed nami sędziami głównymi, na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny wtóry obranemi, stanawszy personaliter plenipotent pan Stefan Frąckiewicz opowiadał, pokładał y od jaśnie oświeconego xięcia iego mości Wiszniowieckiego — hetmana polnego, uniwersał ze wszystką w nim wyrażoną rzeczą wielmożnemu imć panu Janowi Siesickiemu — towarzyszowi chorągwi husarskiej wielmożnego imć pana starosty Żmuydzkiego dany y służący, ad acta kancellariey trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego podał, który ażebyśmy do akt xiąg głównych trybunałnych wielkiego xięstwa Litewskiego przyieli, upraszał, jakoż przyiowski a wpisując w xięgi de verbo ad verbum tenor sequitur talis:

Michał Serwacy Korybut na Wiszniowcu y Zbarażu xiąże Wiszniowiecki, na Dolsku, Komarnie y Dąbrowicy brania, hetman polny wielkiego xięstwa Litewskiego, Piński, Wilkowiński y Piński etc. starosta. Panu podstaroś-

ciemu, wóytowi y całej włości Janancom, w powiecie Wiłkomierskim leżącey, przykazuje: Ponieważ jawno pokazała się zdrada przeciwko rzeczypospolitey imć pana Bazylego Juszkiewicza, conintelgentia ze Szwedami na zgubę oyczyzny y przeciwko majestatowi jego królewskiej mości, zatym tanquam perduellem et profugum ex castris dekretem woyskowym, jako na ten czas służbę wojenną traktuiącego, na garło, na łapanie y od uczciwego odsądziwszy, podług artykułów woyskowych y z woyska wytrąbić rozkazawszy, dobra jego zwysz rzeczzone, nazwane Janance, confiscationi podległe, do dalszey woli jego królewskiej mości, pana naszego miłościwego y całej rzeczypospolitey y disposicyi z władze mego hetmańskiego urzędu, tudziesz in virtute Olkieskiego postanowienia, w administratią cum omnibus redditibus, jako się zdawna w sobie miały, y ze wszystkimi powinnościami poddaństwa tamecznego, zupełną administracią imści panu Janowi Siesickiemu — towarzyszowi chorągwi husarskiej wielmożnego imści pana starosty Żmuydzkiego, salva per omnia przed wysadzonemi commissarzami liquidatione, pod-

daństwu przykazuję omnem obedientiam, tak imści, jako od imści ustanowionemu, a nieposłusznych karać, by y na garle obiecuję. Dan w obozie pod Zelwą, dnia dwudziestego trzeciego Junii, roku tysiąc siedmset wtórego. U tego uniwersału, przy pieczęci podpis ręki iaśnie oświeconego xięcia imści temi słowy:

chorąży xiąże Wiszniowiecki—hetman polny wielkiego xięstwa Litewskiego. Który to ten uniwersał, za podaniem onego do akt, jest do xiąg głównych trybunalnych wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany.

1702 г. Августа 11-го дня.

Изъ книги № 47, за 1702 г., л. 456.

49. Постановленіе дворянъ Браславскаго повѣта, собранныхъ на посполитое рушеніе.

Дворяне Браславскаго повѣта, собравшись на посполитое рушеніе, постановили: 1) принять мѣры къ огражденію дѣдичныхъ имѣній отъ вторичныхъ войсковыхъ взносовъ, которымъ они могутъ подвергнуться въ такое смутное время; 2) ходатайствовать о сокращеніи репартицій съ Дрисвятской державы, подвергавшейся неоднократнымъ

войсковымъ переходамъ и поборамъ; 3) просить гетмана собранныхъ съ повѣта войсковыхъ повинности расходовать только на повѣтовые хоругви; 4) державу Дрисвятскую отдать въ завѣдываніе Бѣганскому, Стародубовскому старостѣ, и въ случаѣ насилія со стороны Сапѣговъ, защищать его вооруженной силой.

Roku tysiąc siedmsetnego wtórego, miesiąca Nowembra trzynastego dnia.

Przed nami sędziami głównymi, na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny wtóry obranemi, stanowszy oczewiście u sądu patron imć pan Michał Kopec, opowiadał y ku aktykowaniu do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych podał laudum powiatu Brasławskiego w rzeczy niżej wyrażoney, wielmożnemu imć panu Janowi Kazimierzowi z Bieganowa Biegańskiemu, staroście Starodubowskiemu, pólkownikowi jego królewskiej mości wielkiego xięstwa Litewskiego, służące, które ażebyśmy

przyieli, upraszał; jakoż przyiwszy a wpisując w xięgi słowo do słowa tak się w sobie ma:

My senatorowie, dignitarze, urzędnicy ziemscy, grodzczy, rycerstwo, szlachta y obywatele powiatu Brasławskiego, na zjazd electionis ichmościów panów posłów, od iaśnie oświeconego xięcia imści hetmana polnego woysk y generalnego wojewodztw y powiatów wielkiego xięstwa Litewskiego pólkownika pro die undecima Augusti powróconych na pospolite ruszenie, zgromadzeni pod Brasławiem, gdy tak ciężkie nieszczęścia oyczyzny vices przez inundacyą zuchwałego nieprzyjaciela palpabilem oculis subiecit reflexionem, jako tak wielu chorągwiom odebrane y zruynowane reparticie

z dóbr dziedzicznych przez wypadające palety y assignacye sumunt nagrodę, zaczyn, prospiciendo indemnitati tak prawa coaequationis jurium wielkiego xięstwa Litewskiego z Koroną polską, względem konserwowania reperiticy, jako też providendo futura mala dóbr naszych dziedzicznych, aby, za nakroczoną zgubą reparticy, simili, assignacyi y palletów niepodlegały oneri, ponieważ dzierżawa Dryświatska, po wyszłym terminie arendy y tenuty wielmożnego imć pana Remera — chorążego Trockiego, suo orbata colono przez różnych chorągwi przechodzących nad artykuły wojskowe pozwoloną licencyą, po kilka noc nocowaniem, ugod, podwod braniem, per tot discrimina rerum, tak dalece do ostatniej przywiedziona ruiny, że już y sowitey hiberny płaceniem nietylko impar, ale cale reditnr impossibilis, przez co de sufficiente sufficientia żołdu na chorągiew pancerną wielmożnego imć pana Jana Kazimierza z Bieganowa Biegańskiego — starosty Starodubowskiego, pólkownika jego królewskiej mości wielkiego xięstwa Litewskiego, reparticie y powiatu naszego Brasławskiego, musiały by, simili innych wojewodztw y powiatów methodo, dobra dziedziczne, circa ius aequum et immunitates dobr dziedzicznych ab aevo ab impetitione militari wolnych, militari attradi oneri, zaczyn, occurrendo wcześniej, aby jako wszystkich dzierżaw conservatione praemeditata upraszać mamy przez powrotnych ichmościów panów delegatów naszych xiąże imć na dzierżawy powiatu Brasławskiego na inne chorągwie krom naszej reparticiey inney wydawać nie raczył assignacyi. Tak osobliwym sposobem ducti compassionis gementis ingrati pressura populi dzierżawy Dryświackiey communi voto nostro uprosiwszy, za protektora pomienionej dzierżawy, jako onego chorągwi reparticiey wielmożnego imć pana Jana Kazimierza z Bieganowa Bie-

gańskiego — starostę Starodubowskiego, zaraz in realem possessionem, tak vigore terazniejszego laudum naszego, jako też przez deputowanego do podania od powiatu naszego Brasławskiego kommissarza imć pana Antoniego Sehenia — podstolego Brasławskiego, podaliśmy y podać iniunximus, jakoż y confirmacyą jaśnie oświeconego xięcia imci hetmana ichmościom panom delegatom naszym upraszać zleciliśmy. A in quantum by kto do possessiey pomienionej dzierżawy Dryświackiey, lub za prawem od ichmościów panów Sapiehów, a tenuta dobr prawem Olkinickim et ipso actu wprowadzonego nieprzyjaciela in reatu perduellionis odsądzonych, lubo quovis praetextu wdzierać się usiłował, tedy y przeciwko takiemu, tanquam contra complicem, powstać et agere deklarujemy. Pisan na pospolitym ruszeniu pod Brasławiem iednastego Augusti roku Pańskiego tysiąc siedmsetnego wtórego. U tego laudum podpisy rąk temi słowy: Kazimierz Władysław z Bieganowa Biegański — marszałek Brasławski, Jozefat Antoni Mirski — chorąży Brasławski, Jarosz Alexander Wawrzecki — sędzia ziemski Brasławski, Thomasz Konstanty Dusicki Rudomina — woyski Brasławski, Wawrzyniec Piotr Tołokoński — stolnik Brasławski, Piotr Krzysztof Kaczanowski — podczaszy Brasławski, Konstanty Jan Sipowicz — horodniczy Brasławski, Michał Dusicki Rudomina — cześnik Brasławski, Krzysztof Biegański s. O., Jakub Benet — stolnik Mozyrski, Alexander Ryży, Jozef Zachorski, Jan Piotrowicz, Kazimierz Szczunowski, Krzysztof Mocarzewski, Thomasz Fran. Tomaszewicz — strażnik Brasławski, Marcian Dusicki Rudomina, Władysław Mirski, Krzysztof Butler — sędzia grodzki Brasławski, mp., Tho. P. z Skrzetuszewa Wawrzecki — pisarz grodzki Brasławski, Jakub Korf, Konstanty Tynko — komornik powiatu Brasławskiego, Jan Zahorski, Stanisław Za-

horski, Michał Krasowski, Michał Arcimowicz, Józef Zahorski, Jan Kulmiński, Jan Stankiewicz, Bonifacy Ostaszkiewicz, Jan Kazimierz Sztok, Bogusław Kaczanowicz, Władysław Izdebski, Adam Jan Dombrowa, Marcin Przewysz Kwinta—budowniczy Brasławski, Michał Jan Mirski—powiatu Brasławskiego, Stanisław Piotr Puczyński s. G. sta., Władysław Biesiecki—cześnik Miński mp., Mikołaj Kazimierz z Bnina Smigielski—koniuszy Brasławski, Woyciech F. Masłowski, mp., Mikołaj

Chmielnicki, Alexander Salmonowicz, Jan Zahorski, Adam Zasztowt, Kazimierz Kostrowski, Jerzy Towieyko, Michał Arcimowicz, Mikołaj Walinowski, Rafał Marcinkiewicz, Jakub Cilewicz, Wilhelm Karol Brunow, Antoni Rashtenberg. Które to te laudum, za podaniem onego do akt przez pomienionego wysz patrona, jest do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięte y wpisane.

1715 г. Октября 10-го дня.

Изъ книги № 59, за 1715 г., л. 1703.

50. Привилегія короля Августа II-го, которою городъ Черей освобождается отъ уплаты долговъ въ теченіи трехгодового срока.

По ходатайству полнаго писаря великаго княжества Михаила Сапѣги король Августъ второй, принимая во вниманіе нищету и разореніе мѣщавъ города Черей какъ христіанъ, такъ и евреевъ, сильно пострадавшихъ отъ непріятель-

скаго нашествія, выдаетъ имъ настоящую привилегію на право пріостановки уплаты долговъ разнымъ лицамъ въ продолженіе трехъ лѣтъ. Имѣніе Черей принадлежало полному писарю Николаю Сапѣгѣ.

Roku tysiąc siedmsetnego pietnastego, miesiąca Septembra dwudziestego dnia.

Przed nami sędziami głównymi, na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny pietnasty obranemi, stanowszy personaliter imć pan Jan Fiedorowicz opowiadał y do akt podał list iego królewskiej mości moratorialny, miastu Czerey, w powiecie Orszańskim leżacey, dany y służący, który podając prosił nas sądu, aby ze wszytką w nim wyrażoną rzeczą był do xiąg głównych try-

bunalnych spraw wieczystych przyięty y wpisany, jakoż my sąd ony przyjowszy a wpisując w xięgi, de verbo ad verbum tak się w sobie ma:

August wtóry, z Bożej łaski król Polski etc. Wszem wobec y każdemu z osobna, komu o tym wiedzieć należy, osobliwie wielmożnym, urodzonym senatorom duchownym y świeckim, dygnitarzom, urzędnikom, szlachcie, duchowieństwu, zakonom et cuiuscunque conditionis ludziom przy ofiarowaniu łaski naszej królewskiej. Oznaymuiemy, iż przez panów rad,

urzędników naszych doniesiona iest nam wielka desolacya żydom y chrześcianom miasta Czerey, dóbr dziedzicznych urodzonego Michała Sapiehi—pisarza polnego wielkiego xięstwa Litewskiego, za którym miastem, iako dobrami swemi suplikował do nas urodzony Michał Sapieha—pisarz polny wielkiego xięstwa Litewskiego, że tak chrześciane, iako y żydzi przez niemały czas trwającego zamieszania w państwach naszych, dla inkursyi nieprzyacielskich, oppressyi różnych, w rewoluciach terazniejszych totaliter na fortunach swoich zruynowani zostali, że kreditorom swoim tak szlacheckiey, iako y różney condycyey nie małe długi na opłacenie tak podatków rzeczypospolitey y innych wszelakich, iako też na woyska nieprzyacielskie contrybucyi zaciągnać musieli, których że dla desolatii y ciężkiego ich zubożenia wypłacać na ten czas nie mogą, przeto my król, z zwykłej naszej nad upadłemi ludziami clemencyi, stosując się do prawa pospolitego, pomienionym chrześcianom y żydom miasta Czerey, w powiecie Orszańskim leżącej, ten list nasz żelazny królewski dajemy. mocą którego listu naszego wolni będą od płacenia kreditorom swoim wszelkich długów winnych y żadnych prowizyi do wyścia lat trzech od daty niniejszey, secundum obloquentiam iuris, tak iednak, że po wyszłym terminie obligi, skrypta, cerografy, karty, assekuracie in suo robore zostawać będą. Waruiemy też y ubezpieczamy pomienionych chrześcian y żydów miasta Czerey zdrowia, fortun onych od wszelkiej impeticyi, naiazdów, quovis

titulo oppressyey, zabierania, grabienia na wszelkich mieyscach państw naszych, od creditorów o to, sub paenis legum, super violatores takowych naszych listów praescriptis, dając folgę, aby tym prędzey ad florencenciam dóbr swoich przyść mogli. Dla czego ten list nasz moratorialny dla większey wagi y wiary, (że pomienione miasto Czereia z obywatelami oney w protekcyą naszą królewską bierzemy), ręką naszą podpisawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dat. w Warszawie, dnia dziewiątego miesiąca Oktobra roku Pańskiego tysiąc siedmsetnego piętnastego, panowania naszego dziewiętnastego. U tego przywileiu podpis ręki nayiaśnieyszego króla iegomości przy pieczęci wielkiej wielkiego xięstwa Litewskiego tymi słowy: Augustus rex. A przypisek takowy: List moratorialny miastu, Czereia nazwanemu, w powiecie Orszańskim, Michała Sapiehi—pisarza wielkiego xięstwa Litewskiego. W tyle pieczęci connotacia takowa: Cancellariatu celsissimi Caroli Stanislai Radziwił, ducis in Ołyka, Nieśwież, Birże, Dubinki, Słuck, Kopyl et Kleck s. r. i. principis, comitis in Mir, Szydłowiec, Kroże et Biała supremi cancelarii m. d. Lit., Brastłaviensi, Premislensi, Głuchowiensi, Kamenecensi, Ostrensi, Niznensi etc. capitanei. Est in actis. Który to przywilej iego królewskiej mości, za podaniem onego przez wyż wyrażonego patrona do akt, iest do xiąg głównych trybunalnych spraw wieczystych przyięty y wpisany.

1717 г. Мая 16-го дня.

Изъ книги № 61, за 1718 г., л. 1624.

51. Универсалъ русскаго фельдмаршала Александра Меншикова, данный Дубровинскимъ мѣщанамъ Пилатамъ на нѣкоторыя права.

Roku tysiąc siedmsetnego ośmnastego, miesiąca Septembra dwunastego dnia.

Przed nami sędziami głównemi, na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny ośmnasty obranemi, stanowszy personaliter patron imć pan Adam Makuszycki—obozny Nowogrodzki, opowiadał y do akt podał w sposób przenosu z grodu Orszańskiego uniwersał, od iaśnie oświeconego xięcia Mężyka mieszczanom Piłatom Dubrowińskim dany, służący y należący, który podając do akt prosił nas sądu, ażeby ze wszystką w nim wyrażoną rzeczą był do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany, iakoż my sąd ony przyiowski, ingrossować w xięgi rozkazali, którego tenor sequitur talis:

Мы Александръ Меншиковъ, свѣтлѣйшій римскій и россійскаго господарствъ Изерскаго князь, енераль фельтъ-маршалъ и кавалеръ святого Андрея и прочихъ орденовъ, полковникъ отъ лейбъ-гвардіи Преображенскаго полку, губернаторъ Санктъ-Петербургскій, староста Оршанскій и Дисненскій и прочая и прочая, ихъ милостямъ господамъ комисаромъ, акономомъ, администраторомъ нашимъ въ маентностяхъ Бѣлорускихъ, а именно: въ грабствѣ Добровинскомъ и въ Езнескомъ. Чиню, кому вѣдать о томъ надлежитъ, нинейшимъ и впредь будучимъ: которые имѣють заставою маентности у себя, Пилаты, мѣщане наши Добровинскіе, отъ бывшихъ антецессоровъ его милости господина Сапеги—воеводы Виленскаго

и его милости господина Потея—гетмана великаго великаго княства Литовскаго, отъ грабства Дубровинскаго отлученные, у побличнихъ сесь дняхъ у правахъ и у крепостяхъ выражонныя суммы, такожь де имъ сею конфирмацією утвержаемъ, оныхъ при усякихъ вольностяхъ ненарушно ни отъ кого имать, покаместъ онымъ заложенные дни сполна дойдуть, и про оное наше и вышше помянутое подтвержденіе да ажъ будущіе господа комисары, економы, администраторы имѣли въ охоронности и протекціи нашей и ни кому въ обиду и въ разореніе не попускали, такъ отъ войскъ его царскаго величества, также и отъ войскъ великаго княства Литовскаго. На што дана сія наша конфирмація зъ подписомъ руки нашей. Печать приложеная. Изъ Санктъ-Петербурга, Мая шестнадцатаго дня, тысяча семьсотъ одинадцатаго году. U tego uniwersału przy pieczęci podpis ręki xięcia iego mości tymi słowy: Alexander Menszchikow. Na tym uniwersale suscepta grodu Orszańskiego tenoris talis; roku tysiąc siedmsetnego iedynastego, miesiąca Nowembra ośmego dnia stanowszy oczewisto sławetny pan Theodor Piłat—obywatel Dąbrowieński, ten uniwersał xięcia iego mości Mężyka ad acta podał. Suscepit Mikołay Józef Cholewicz—namiesnik grodu Orszańskiego.

Który to takowy uniwersał, za podaniem onego przez wyrażonego patrona do akt, iest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany.

1718 г. Юня 10-го дня.

Изъ книги № 63, за 1718 г., л. 869.

52. Письмо Виленскаго епископа Константина, которымъ онъ убѣждаетъ Новгородскаго декана Залѣскаго не вымогать тяжолыхъ процентовъ съ Клецкаго кагала.

Виленскій римско-католическій епископъ, по просьбѣ Клецкихъ евреевъ, обращается къ Новгородскому декану Залѣскому съ совѣтомъ брать съ Клецкихъ евреевъ не болѣе 7% со ста, а не 10%, и не дѣлать своимъ должникамъ никакихъ

насилій, т. е. на дома ихъ не нападать и стеколъ не выколачивать камнями. Епископъ надѣется, что деканъ исполнить его совѣтъ въ виду современныхъ трудныхъ обстоятельствъ, вслѣдствіе войны.

Roku tysiąc siedmsetnego ósmnastego, miesiąca Junii dziesiątego dnia.

Przed nami sędziami głównymi, na trybunał w wielkim xięstwie Litewskim z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny ósmnasty obranymi, stanowszy personaliter patron imć pan Adam Malaszycki, list prywatny od jaśnie wielmożnego imci w Bogu nayprzewielebniejszego xiędza biskupa Wileńskiego do imci xiędza Michała Zaleskiego—dziekana Nowogrodzkiego, służący y należący niewiernym żydom kahału Kleckiego, do akt xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych podał; który podając prosił nas sądu, aby ten list ze wszystką w nim inserowaną rzeczą był do xiąg głównych trybunałnych spraw wieczystych przyjęty y wpisany; jakoż my sąd ony przyiowski, a wpisując w xięgi, de verbo ad verbum tak się w sobie ma:

Illustris admodum reverende domine et frater observande! Sam wielmożny imci pan, iako iudiciosus, considerata moderna temporum calamitate dla przechodzących woysk auxyliarnych, oraz przeszłorocznych nieurodzaiów, a day Boże tego roku lepszy doczekać się krescentii, mógł byś kahałowi Kleckiemu w należący kościołowi swojemu od summy wy-

derkaflowey prowisyi uczynić defalkę. Lecz kiedy pomienione żydowstwo płaczliwą przekłada supplikę, iakobys w. mość pan po złotych dziesięciu od sta miał rigide extorquere y sam cum sua familia domy ich nachodzić, oraz okna żydowskie kamieniami kazać wybijać, niechęć w prawdzie temu dawać wiary, lecz stante relatorum veritate, nie była by chwalebna ta w. mści pana akcja. Interim należało by, żebyś w. mość pan prowizją kościelną per septem à centum kontentował się, z namienionych okoliczności ad feliciora tempora odłożywszy. Co ad debitam quaerulantibus satisfactionem, a wasz mość panu dla wcześney precustodiey (ieżeli by wyżej specyfikowany proceder miał verificować się), przełożywszy, zostaie illustris admodum reverendae dominationis vestrae faventissimus frater. U tego listu tak podpis ręki samego i. w. w Bogu nayprzewielebniejszego imć xiędza biskupa Wileńskiego temi słowy: Constantinus episcopus, iako też przypisek własną ręką na onym temi słowy: Si credere fas est relationi, modestiae wasz mść pana przeciwnym, spraw (?) falsum profari perfidos dobrą o sobie opinią y informacją de quantitate census satius per septem à centum życzę pro circumstantia temporum do pewnego czasu convenire. A data na tym liście y tytuł w te słowa pisane:

z Werek, dnia dziesiątego Junii tysiąc siedemsetnego ośmnastego: Illustri admodum reverendo Domino Michaeli Zaleski—s. c. decano Novogrodensi, praeposito Klecensi, et fratri ob-

servando. Który to ten list, za podaniem onego przez wyż wyrażonego patrona do akt, iest do xiąg głównych trybunalnych spraw wieczystych przyjęty y wpisany.

1725 г. Декабря 17-го дня.

Изъ книги № 5138, за 1725—1727 г., л. 102.

53. Привилегія короля Яна Казимира, данная Шедюнскимъ и Шморлянскимъ крестьянамъ, освобождающая ихъ отъ излишнихъ налоговъ.

Король Янъ Казимиръ поставляетъ на видъ Шедюнскому державцѣ Нарбуту, что онъ обременяетъ крестьянъ незаконными поборами и причиняетъ имъ разныя насилія, какъ то: съ каждой уволокы и пустой и осѣлой беретъ по 6 копѣ, а также дякло, медъ, хмѣль, грибы, чего не положено въ уставѣ, гоняетъ ихъ на работы въ новоустроенный

фольварокъ, отнимаетъ у нихъ пахатныя земли, причиняетъ имъ и другія притѣсненія; король Янъ III подтверждаетъ эту привилегію и прилагаетъ ревизорскій инвентарь и повѣлеветъ Нарбуту во всемъ сообразоваться съ этимъ документомъ.

Feria quarta post festum sanctae Hedvigis, die decima septima mensis Octobris, anno Domini millesimo septingentesimo vigesimo quinto.

Venientes ad acta nobilia officii consularis Vlnensis personaliter providi Mathias et Martinus Eynarowicz, Jacobus Łozuckiewicz, Simon Klepka, et Laurentius Zuwela, de bonis regalibus capitaneatus Merecensis ex villa, Szedziunciów et Smorlanów dicta, literas monitoriales authenticas serenissimorum olim Joannis Casimiri et confirmationis Joannis tertii, regum Poloniae et m. d. L., in ipsis originalibus reproductas, illaesas et nulla suspitione ac vitio carentes, manu vero serenissimorum regum subscriptas circa sigillum m. d. L., obtulerunt, quarum literarum, ad acta susceptarum, de verbo ad verbum rescribendo, ut in se continent, tenor sequitur estque talis:

Jan Kazimierz, z Bożej łaski król polski etc. Urodzonemu Adamowi Narbutowi—pod-

starościemu Lidzkiemu, wiernie nam miłemu, łaskę naszą królewską. Urodzony wiernie nam miły! Supplikowali do nas poddani nasi ze wsi Szedziunców y Smorlanów, iż wierność twoia, nie zachowując się z niemi według dawnych ustaw rewizorskich, nowe niezwyčajne czynsze z włoki osiadłej y pustey po kop sześciu litewskich, dziakło, miody, chmiele, grzyby y inne podatki bierzesz y wyciągasz, w podwody dalekie y nienależnie y niesłusznie wypędzasz. Także folwark we wsi Smorlanach, który nigdy z dawnych czasów nie bywał, zbudowawszy, wzwyż pomienionych poddanych, biiąc, morduiąc, do roboty nad ustawę przymuszasz, grunty ich, własne pognoie, co tego folwarku zabierasz, na ostatek na zdrowie onych następuiesz, przez który takowy wierności twojej postępek poddani nasi do wielkiego ubóstwa y zniszczenia przyszli; chcemy tedy po wierności twojej mieć y tym listem na-

szym upominalnym rozkazujemy, abyś, wierność twoja, sam przez się y namiesników swych, żadnego im bezprawia nieczyniąc, czynszów tak wielkich z włók osiadłych y pustych, działka, miodów, chmielów, grzybów y innych niezwyuczaynych nowych podatków na nich nie wymagał, w podwody dalekie niewypędzał, folwark iako nigdy niebywały zniósł, do roboty niezwyuczayney nieprzymuszał, gruntów onym nie zabierał y na zdrowie onych nie następował, ale się z onymi spokojnie we wszystkim zachował podług ustawy poślednieyszej rewizorskiej. Inaczey wierność twoja dla łaski naszej y z powinności swej nie uczynisz. Dan w Mereczu, dnia XIV, miesiąca Oktobra roku Pańskiego MDCLXI, panowania naszego polskiego y szwedzkiego XIV roku. Jan Kazimierz król (*subscriptio serenissimi regis manus est talis circum sigilli m. d. L.*) *Additamenta sequuntur talia:* List upominalny do urodzonego Narbuta, aby nad ustawę nowych podatków u poddanych wsi Szedziunców nie wyciągał y do roboty nie przymuszał. *Inferius additamentum tale:* E. P. Brzostowski—referendarz y pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego. *Secundarum literarum confirmationis tenor talis:*

Jan III, z Bożej łaski król polski etc. Oznajmujemy tym listem confirmacyinym naszym, komu to wiedzieć należy: Iż pokładany był przed nami list świętey pamięci króla Stefana, antecessora naszego, pod datą w Grodnie roku tysiąc pięćset ośmdziesiąt czwartym, w którym poddanym naszym dzierżawy Mereckiey, wsi Szadziunów y Szmerlan nazwanych, postanowione ustawy, powinności pomienionych poddanych wyrażone y postanowione zostały. Za wniesieniem tedy do nas supliki przez panów rad y urzędników przy boku naszym rezydujących y suplikowali, abyśmy, stosując się do samey słuszności, zesłali urodzonych kom-

missarzów naszych do pomienionych wsi dzierżawy Mereckiey urodzonego Hieronima z Trzebawia Dąbrowskiego—dworzanina województwa Brzeskiego y Zygmunta Gawryłowicza—skarbnika Kowieńskiego, aby sądem naszym kommissarskim, weyrzawszy w prawa, ustawy, powinności dzierżawy wsi pomienionych Mereckich, utwierdzili; prawa dawne pomienionych poddanych, ustawy dawne y powinności, nad które żeby daley pociągani niebyli od dzierżawców swoich, decydowali, dekretem swym kommissarskim y inwentarzem z ustawą zwyuczayną opisali y potwierdzili. Maią tedy y wolni będą pomienionych wsi poddani od wszelkich podatków, robocizn dworu nowego, na uciążenie ubogich ludzi postanowionego, czynszów nad ustawy y powinności wymagających, przez dzierżawców swoich teraznieyszych y potym następujących, iako to w odebraniu pasznie, w podatkach, robociznie niezwyuczayney, którey do tych czas niebywało, osobliwie w miodach podbieraniu na dwór, którego dworu przed tym nie bywało y żadnych połowinnych miodów przerzeczeni poddani niedawali, ale tylko według postanowienia sprawowali się urodzonych kommissarzów, których akt commissyi we wszystkich punktach, paragrafach y powinnościach, w ustawach opisanych pomienionym poddanym dzierżawy Mereckiey, nazwanym Szedziunów y Szmerlan, wiecznymi czasy approbuiemy, ztwierdzamy, zachowując onych przy dawnych prawach, zwyczajach, ustawach y powinności dzierżawy Mereckiey listem przywilejem naszym confirmacyinym, ustawy, w inwentarzu opisane y podane pomienionym poddanym wsi Szedziunów y Szmerlan nazwanych, umacniamy y nadajemy y dawnych praw ich włości Mereckiey zwyczajom zachowanym we wszystkim incorporuiemy. Na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisaawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego

przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Grodnie, dnia VI miesiąca Marca, roku Pańskiego MDCLXXIX, panowania naszego V roku. Subscriptio serenissimi regis manus circa sigillum m. d. L: Jan król. Additamentum vero est tale: confirmatio ustaw y listu kommisarskiego wsi Szadziunców y Szmerlan dzierżawy Mereckiey, za listem świętey pamięci króla Stefana. Inwentarii conscripti tenor est talis:

Inwentarz sioła Szawdziunów y Szmerlan, przez nas commissarzów roku 1679, miesiąca Januarii dnia 20 z powinnością opisaną podany:

Sziolo Szawdziuny.

	Włoki.
Piotr Minkiewicz wóyt	3
Jan Banklis	$\frac{1}{2}$
Stanisław Parlis	$\frac{3}{4}$
Gabryelowa wdowa	$\frac{2}{3}$
Piotr Hayduzek	$\frac{1}{3}$
Piotr Generał	$\frac{1}{2}$
Mikołaj Koledonis	$\frac{5}{6}$
Grygus Naweras	$\frac{1}{2}$
Piotr Burak	$\frac{1}{2}$
Matyasz Szklarz	1
Szymon Grygielewicz	$\frac{3}{4}$
Szczesny Bubel	1
Łukasz Juraytys	$\frac{1}{2}$
Andruch Grygielewicz	$\frac{3}{4}$
Piotr Perła	$\frac{5}{6}$
Mathyasz Klonowicz	$\frac{1}{3}$
Januk Burak	$\frac{1}{2}$
Marcin Radufka	$\frac{1}{2}$

Włok osiadłych N-ro $13\frac{3}{4}$, w puście włok $6\frac{1}{4}$. Summa włok 20. Ta wieś za morgi, na których siedzą, płaci kop. 6. Wóytowska włoka, yako od dawnych czasów, od wszelkiey płaty ma być wolna.

Sziolo Szmerluny.

	Włoki.
Krzysztof Minkiewicz	$\frac{3}{4} - \frac{1}{6}$
Adam Minkiewicz	$\frac{1}{4} - \frac{1}{6}$
Jakub Jusielewicz	$\frac{1}{2}$
Marcin Gryszkiewicz	$\frac{1}{4}$
Wdowa Grygielowa	$\frac{1}{4}$
Piotr Tomaszewicz	$\frac{1}{4}$
Szymuk Tomaszewicz	$\frac{1}{4}$
Woyciech Tomaszewicz	$2\frac{1}{3} - \frac{1}{4}$
Krzysztof Tomaszewicz	$\frac{3}{4} - \frac{1}{6}$
Jakub Łozukiewicz	$2\frac{1}{4} - \frac{1}{6}$

Włok osiadłych N-ro $9\frac{1}{2}$; w puście włok N-ro $9\frac{1}{2}$. Summa włok 19.

Powinność z tych włok wszelka inna, iako niebywała zdawna, ani dziakłem, ani robotą, ani podwodami pełniona, tak y teraz dekretem zniesiona iest, tylko na gołym czynszu z włoki po kop sześciu płacić będą, zostając zapisnego z włoki po groszy trzy, a woytowi po groszu jednemu płacić powinni. Także pobieranie miodów połowinnych, których dwór do tych czas bezprawnie brał, znosimy y, aby więcej nie bierał imci pan dzierżawca, ustawujemy. Ten czynsz każdego roku, według dawney ustawy, na święty Marcin święta rzymskiego wydawać mają. A dla lepszey wiary ten inwentarz manibus nostris podpisujemy. Działo się w Szadziunach, roku y dnia wyż mianowanego. Hieronim Kazimierz z Trzebawia Dąmbrowski, — dworzanin y kommisarz jego królewskiey mości mp. Zygmunt Hawryłowicz — skarbnik Kowieński mp. Quae literae, supra expressae, praemisso modo ad acta consularia Vilmensia oblatae et susceptae, providis hominibus regalibus, per depromptum, cum ipsis originalibus authenticis, praevia quietatione de receptis literis originalibus facta, sunt extraditae. Actum anno, die et mense ut supra.

1732 г. Января 5-го дня.

Изъ книги № 95, за 1740 г., л. 275.

54. Грамота императрицы Анны Иоанновны подстолю графу Михаилу Потоцкому на владѣніе имѣніями Горы-Горки и другими.

Roku tysiąc siedmsetnego czterdziestego, miesiąca Junii pierwszego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny w wielkim xięstwie Litewskim z wojewodstw, ziem y powiatów w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym czterdziestym obranemi, comparando personaliter patron imć pan Stefan Grochowski Grekowicz—mieczny Smoleński, opowiadał, prezentował y ad acta przy kopii po polski przetłumaczoney podał dyploma, po rusku pisane, od nayiaśnieyszey Anny—Imperatrycy państwa Rosyiskiego, na rzecz w niey wyrażoną, iaśnie wielmożnemu imć panu Michałowi Antoniemu Potockiemu, na tenczas podstolemu wielkiego xięstwa Litewskiego, ad praesens wojewodzie Bełskiemu dane y temuż iego mości służące y należące, które podaiąc ad acta, prosił nas sądu, aby pomienione dyploma przy kopii po polsku przetłumaczoney cum toto eius effectu było do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyjęte y wpisane, iakoż my sąd one przyiowski de verbo ad verbum w xięgi wpisać rozkazali, którey tenor sequitur estque talis:

Божію поспѣшествующею милостию Мы Анна, императрица и самодержица Всеросійская, Московская, Кіевская, Владимирская, Новгородская, царица Казанская, царица Астраханская, царица Сибирская, Государыня Псковская и великая княгиня Смоленская,

княгиня Астланская (sic), Лифланская, Корильская, Тферьская, Югорская, Пермская, Вятская, Болгарская и иныхъ, государыня и великая княгиня Новгорода Низовское земли, Черниговская, Рязанская, Ростовская, Ярославская, Вѣлозерская, Удорская, Обдорская, Кондийская и вся сѣверныя страны повелительница и государыня Иверскія земли, Карталинскихъ и Грузинскихъ царей и Кабардинскіе земли, Черкасскихъ и Горскихъ князей и иныхъ наслѣдняя государыня и обладательница. Объявляемъ и вѣдомо чинимъ сею нашею грамотою и дипломомъ всимъ, которымъ нынѣ и впредь о томъ вѣдать надлежить, понеже мы къ благородному графу Михаилу Антонію Потоцкому—великого княжества Литовского подстолю, нашего ордена святого Андрея кавалеру, особливую милость и благоволеніе имѣемъ и для оказательства оной милости мы намѣрены лежащія въ помянутомъ великомъ княжествѣ Литовскомъ маетности, а именно: въ Бѣлой Россіи, въ Оршанскомъ дистриктѣ, графство Горы-Горки, въ воеводствѣ Полоцкомъ маетности Улу, Поль-Езерье, да Галю, и въ воеводствѣ Мстиславскомъ маетность Краснополе, которая чрезъ бывшего князя Александра Меншикова у вольной націи законнымъ образомъ купленны и по силѣ правъ рѣчи-посполитой Польской конфирмованы, а въ городѣ Могилевѣ юрисдикція по Магдебургскимъ правамъ за озна-

ченную въ декретѣ сумму призеана, но по бывшемъ князѣ Меньшиковѣ оныя маестности въ наше владѣніе пришли, пожаловать ему благородному графу Михаилу Антонію Потоцкому вѣчнымъ и никогда неотмѣняемымъ правомъ, яко же мы нынѣ чрезъ сію нашу грамоту и дипломъ жалуетъ, отдаемъ и даруемъ со всеми подданными жилыми и нежилыми, со обрѣтающимися нынѣ на лицо или збѣглыми издревле, съ женами, дѣтьми и со всѣми ихъ сродники, съ дачею скота, съ платежемъ денежного оброку, со всѣми пахотными и къ тѣмъ маестностямъ принадлежащими посѣянными и пустыми полями, садами, сѣнокосами, рѣками, ручаями, мѣльницами, корчмами, лѣсами, прудами, съ рыбною ловлею и звѣриною охотою и совсѣми угодіи, такъ какъ сіи маестности въ своихъ межахъ и околичностяхъ изстари состояли. Мы же оныхъ маестностей ленное право, власть въ отказѣ, описи, межевыя книги, декреты и прочія письма, которыя бывшій князь Меньшиковъ получилъ, безъ всякого себѣ предоставленія выдать повелѣваемъ и кгда бы не сыскалъ ихъ какія доказательства, хотя въ Россіи или индѣ, на то ему господину графу въ приисканное позволеніе (sic) даемъ, не оставляя ни себѣ, ни всепресвѣтлѣйшимъ наслѣдникамъ нашимъ никакого претексту такимъ образомъ, штобъ никто, подъ какимъ бы видомъ оное ни было, помянутого господина графа Михаила Антонія Потоцкого въ его владѣніи безпокойствовать не могъ. А ежели

на тыхъ маестностяхъ явятся какіе долги, которые еще прежде бывшаго князя Меньшикова покупки учинились, то господамъ кредиторамъ оныя не на господинѣ графѣ Потоцкомъ, но на прежнихъ помѣщикахъ, которые тыми маестностями до того времени владѣли, взыскивать и тако помянутому благородному графу Михаилу Антонію Потоцкому—великаго княжества Литовского подстолю, сего числа власть и вольность дается, сіи отъ насъ законнымъ образомъ ему пожалованныя милости, а именно графство Горы-Горки, маестности Улу, Полъезерье, Гале и Краснополе и Могилевскую юриздицію содержать, въ доходахъ съ нихъ по своему произволению располагать и оныя раздавать, подарить и продать, или своимъ правомъ уступать, кому онъ похочетъ, еже мы для вѣшчаго увѣренія сею нашею грамотою и дипломомъ за собственноручнымъ подписаньемъ и приложенемъ печати подтверждаемъ. Данъ въ Москвѣ, Генвара пятого дня тысяча семьсотъ тридцать второго году. U tey Dyplomy przy przyciśnionej pieczęci podpis ręki nayiaśnieyszey Impetratrycy Rosyiskiey takowy: ANNA; a latere zaś tey że pieczęci podpis w te słowa pisany: графъ Головкинъ. Które to dyploma, za podaniem oney przez wyż wyrażonego patrona, to iest imć pana Stefana Grochowskiego Grekowicza—miecznego wojewodztwa Smoleńskiego do akt, iest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego ze wszystką w niey inserowaną rzeczą spraw wieczystych przyjęte y wpisane.

1733 г. Юля 18-го дня.

Изъ книги № 87, за 1733 г., л. 192—201.

55. Инструкція дворянъ Виленскаго воеводства, данная депутатамъ на избирательный сеймъ.

Дворяне Виленскаго воеводства, собравшись на сеймикъ, въ обыкновенномъ мѣстѣ своихъ засѣданій, дали своимъ посламъ, отправляемымъ на избирательный сеймъ въ Варшаву инструкцію слѣдующаго содержанія:

1) По засвидѣтельствованіи примасу благодарности воеводства за многочисленные труды его по случаю междоусобицъ требовать прежде всего, чтобы на избирательный сеймъ были допускаемы только лица, облеченныя посольскою функцией, а въ короли былъ избранъ родовитый шляхтичъ; при этомъ послы обязываются настоять, даже подъ опасеніемъ сорванія сейма, чтобы подымная подать была уничтожена и чтобы королевщины, больше удовлетворяющія личнымъ интересамъ отдѣльных лицъ, были обращены исключительно на содержаніе войска;

2) Потребовать подробной иллюстраціи королевщины и постановленія,

3) Чтобы на будущее время никому не выдавалось болѣе одной бенефиціи, будетъ ли это держава, лѣсничество, староство и т. д.;

4) Денежныя староства должны быть уволены отъ общихъ податей для болѣе прибыльнаго содержанія войска, или же подвергнуть ихъ иллюстраціи и подати назначить соотвѣтственно доходамъ;

5) Для увеличенія доходовъ литовскаго скарба потребовать, чтобы всѣ лица, занимающіяся торговлей, вносили торговыя пошлины, а склады назначены были по конституціи въ Ковнѣ; въ этихъ же видахъ разрѣшить подскарбію или другому лицу открытіе монетнаго двора;

Roku tysiąc siedmsetnego trzydziestego trzeciego, miesiąca Julii osimnastego dnia.

6) Позаботиться о приведеніи въ порядокъ войска, вообще объ увеличеніи его численности; при этомъ назначить только трехъ генераловъ, изъ коихъ двоихъ можно допустить иностранцевъ;

7) Воеводамъ воспретить, подъ страхомъ утраты должности, чтобы они не искали и не владѣли староствами, державами и войтовствами;

8) Законъ этотъ распространить и на старость;

9) Позаботиться объ исправленіи не столько законовъ, сколько судей, которые часто забываютъ Бога и произносятъ свои приговоры въ пользу тѣхъ, которые даютъ имъ больше;

10) Въ трибуналъ должны поступать дѣла только исключительно апелляціонныя; общія же дѣла должны поступать въ надлежащія инстанціи;

11) Возстановить силу законовъ о венгерскомъ винѣ, такъ какъ вслѣдствіе употребленія его вводится въ край *роскошь и бѣдность*; въ случаѣ же ввоза продавать его не дороже 6 злотыхъ за гарнецъ и отнюдь не скрывать въ дворянскихъ палатахъ во избѣжаніе уплаты пошлины (чоповаго);

12) Этой же пошлинѣ подвергать и всѣ вообще шянки какъ духовныхъ, такъ и свѣтскихъ лицъ;

13) Настаивать, чтобы на будущее время *bene meriti* (заслуженные) граждане, получая привилегіи на титулы, вмѣстѣ съ ними получали и принадлежащія имъ бенефиціи;

14) Позаботиться объ уплатѣ часовнѣ св. Казимира пошлины съ королевщины; о канонизаціи Гетройты и Боболи;

Въ остальныхъ пунктахъ слѣдуютъ ходатайства по дѣламъ отдѣльных лицъ.

Przed nami sędziami głównymi kapturowymi wojewodztwa Wileńskiego, po śmierci nay-

jaśniejszego króla imci Augusta wtórego na seymiku antekonwokacyinym w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym trzydziestym trzecim zgodnie obranymi, comparendo personaliter patron imć pan Gabryel Dachnowicz Haciski—opowiadał, prezentował y do akt podał instrukcyą seymiku anteelectionis województwa Wileńskiego, wielmożnym ichmościom panom posłom, na seym elekcyiny obranym, służącą, którą podając do akt prosił nas sądu, ażeby ze wszytką w niey inserowaną rzeczą była do xiąg głównych kapturowych województwa Wileńskiego spraw wieczystych przyjęta y wpisana, jakoż my sąd oną przyiwszy w xięgi de verbo ad verbum wpisać rozkazali, którey tenor sequitur talis.

Instrukcyą, od nas senatorów, dygnitarzów duchownych y świeckich, urzędników ziemskich, grodzkich, rycerstwa, szlachty y obywatelów województwa Wileńskiego, vigore obloquencyi konfederacyi ieneralney omnium ordinum, na seymie convocationis postanowionej, tak na seymik relacyiny, iako też y ante-elekcyiny do Wilna ad solitum consiliorum locum zgromadzonych, wielmożnym ichmościom panom Michałowi Tyzenhauzowi—podkomorzemu, Wolskiemu — chorążemu, Marcinkiewiczowi, — podsędkowi, Horodeńskiemu — woyskiemu, Abramowiczowi — stolnikowi, Giedroyciowi — podstolemu, Horainowi — podwojewodzemu, Czyżowi — sędziemu grodzkiemu, Wizgierdowi — pisarzowi grodzkiemu, Władysławowi Petrusiewiczowi — oboznemu, Mikołajowi Petrusiewiczowi — chesznikowi, Towiańskiemu — miecznikowi, Brońcowi — podczaszemu, Miedzychowskiemu — skarbnikowi, Narbutowi — strażnikowi, Narbutowi — krayczemu, Narbutowi — koniuszemu, urzędnikom Wileńskim, Krolikowskiemu — ciwunowi Tendziagolskiemu y rotmistrzowi województwa Wileńskiego, Tyzenhauzowi — staroście Inturskiemu, Frąckie-

wiczowi — staroście Suraskiemu, Czyżowi — sędzicowi Wileńskiemu, Giecewiczowi — sędziemu grodzkiemu Brasławskiemu, Dominikowi Sawaniewskiemu — stolnikowi Wileńskiemu, Felkierzambowi — pułkownikowi iego królewskiej mości, Kurminowi — strażnikowi Upitskiemu, Janowi Monkiewiczowi, Michałowi Horainowi — staroście Nowo-młyńskiemu, Antoniemu Boreyce Zmijowskiemu — regentowi ziemskiemu Wileńskiemu, Janowi Kołędzie, Jerzemu Zaleskiemu, Kazimierzowi Towiańskiemu — mostowniczemu Wileńskiemu, Janowi Chmielewskiemu — stanowniczemu, Wawrzyńcowi Świętorzeckiemu, Józefowi Konopackiemu Jelcowi, Stanisławowi Narbutowi, Janowi Zielonackiemu, Putwińskiemu, Kazimierzowi Giecewiczowi, Adamowi Bohuszowi, Józefowi Brzezińskiemu, Antoniemu Towiańskiemu, Józefowi Matusiewiczowi, Józefowi Walickiemu — stolnikowi Połockiemu, Benedyktowi Staniewiczowi, Rafałowi Wancewiczowi, Michałowi Staniewiczowi, Józefowi Czymińskiemu, Franciszkowi Downarowiczowi, Janowi Wąsowskiemu, Taraszkiewiczowi — posłom naszym na seym elekcyiny, w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym trzydziestym trzecim pro die vigesima quinta Augusti determinowany, zgodnie obranym, praevio juramento wszytkich całego województwa nas obywatelów in rotam de tenore w konfederacyi expressam, super eligendo na tron polski nobili de gente Polona, bene nato, w roku tysiąc siedmsetnym trzydziestym trzecim, miesiąca Julij dnia siedmnastego dana.

Jeszcze podobno ręka Boska w tak wielkim zamachu y niepraktykowaney koniunkturze nietylko nieskwapia się, chcąc afflictis addere afflictionem na ostatnią zgubę naszą, lecz miłościwie y łaskawie indulgendo delictis, przytrzymuje zaostrzone zewsząd od sąsiedzkich potencyi fatales ictus, kiedy dotąd, lubo in acephalo zostając statu, na publicznych zjazdach,

konwokacyach in antiqua libertatis dulcisque quietis forma daie y pozwala inducias bene consulendi, recte sentiendi, daie pokóy zewsząd nad nadzieie, rady zdrowe y zgodne nad podobieństwo, wszystko dobre nad zasługi, a ztąd emanat oyczyźnie praesidium nayprętsze, nayskuteczniejsze oney że remedium, za co supremo numini in victimam et holocaustum z sere naszych sacrificamus adorem. A tu któż nie przyzna, owszem ipse invidus etiam fatebitur livor wielkiego, a prawie oycowskiego około publicznego dobra pieczołowania jaśnie oświeconego xiążęcia imci prymasa korony polskiej y wielkiego xięstwa Litewskiego, który iako desuper natus ad recte vivendum, bene consulendum, totus ad exemplificandum, tak y teraz in praesenti rzeczypospolitey statu dał dowód oycowskiej prawie ku oyczyźnie miłości, gdy sub tanta curarum mole nie tylko non succubuit, lecz generosos erigens spiritus proximam lapsus oyczyzny machinam nie tylko erexit, lecz provido consilio indeffessa solitudine ozdobnieysze oney faciem, a prawie celsiorem expressioni, sereniorem ex flammis, augustiorem ex ruinis erexit et auxit; a że tanti primatis tot laborum nulla extat merces, przeto sama wielkość nieporównaney godności niech sobie przymnaża nagrody, tu solus numerabile magnus, od oyczyzny zaś niech będzie doskonała wdzięczność, od nas wszystkich uniżone podziękowanie, od terazniejszego y przyszłego wieku onego imienia y nieśmiertelnych dzieł nieskazitelna pamięć. Desideria zaś woiewodztwa naszego Wileńskiego w niżej wyrażonych punktach objaśniaią się, które ichmość panowie posłowie nasi sub fide, honore et constientia urgentissime instabunt, ażeby były in executione. Ponieważ ex dispositione supremi numinis cała rada Korony polskiej y wielkiego xięstwa Litewskiego na seymie przeszłym convocationis non dissona vota et desideria nostra uprze-

dziwszy sacrosanctum inivit faedus, że na tron polski niekto inny, ieno prawdziwy Polak obrany ma być y ten swoy związek iuramentami zawarła, niemniey ponieważ y my wszyscy takowyż iurament zgodnie wykonaliśmy: zaczym iureiurato obstringimus ichmość panów posłów naszych, ażeby żadnemi racyami, interpretacjami nie uwodząc się, ale dotrzymując sacrosancte wykonaney przysięgi, in hoc puncto vota swoje ad intentionem postanowienia stanów rzeczypospolitey przywieść starali się, excludendo omnino cudzoziemca, a biorąc prae oculis w obieraniu szlacheica, w Koronie polskiej lub w wielkim xięstwie Litewskim urodzonego, animadversio, qui sit proficiuus magis bono publico y z którego by osoby non promanaret occasio do nieszczęśliwey w oyczyźnie, uchoway Boże, rewolucyi. A że in fundamento prawdy libera electione et suffragio każdego szlacheica in promovendo ad maiestatem subiecto per laudum woiewodztwa naszego żadnemu z ichmość panów braci obywatelów naszych ad campum electoralem nie iest praeclusa via; przeto niżeli in electionem novi regnantis będzie przystępiono ad vota, pomienieni ichmość, którzy nie są in caractere poselstwa, in electionem marszałka seymowego, także w deputacyą ad pacta conventa et ad ullos praeliminares actus, praeter solam nominationem regis, involare niepowinni. Niżeli zaś condescendetur ad electionem, ponieważ iuxta mentem tak przeszłych na seym konwokacyiny instrukcyi, iako też terazniejszego naszego postanowienia requiritur ante omnia zniesienie z dobr ziemskich, szlacheckich y duchownych contributionis podymnego, seymem pacificationis względem zdezelowanych na tenczas, a teraz iuż in optimo flore będących królewszczyn imponowanego, zaczym obowiązujemy ichmościów panów posłów naszych, ażeby, etiam cum discrimine obrania na tron polski pana, nie pierwiey

przystępowali do elekcyi, aż się umówi y postanowi sposób do uwolnienia się ab hoc onere, w czym ażeby się województwo nasze nie zdało być nieprzezorne y niewidzące sufficientia nie tylko dla zniesienia tego ciężaru podymnego, ale też do potrzebney omnino aukcyi woyska palpabilia media, exponit to ichmość panom posłom swoim, ażeby wziowszy prae oculis iako królewszczyny wszystkie, titulo panis bene meritorum nazwane, z których przedtym absolutni monarchowie nie tylko bene meritos pascebant et provincias suas defendebant, ale też dalsze debellabant nationes, nie iuż in panem bene meritis, ani też in commodum boni publici, ale barzief in oppressionem aequalitatis cedunt, kiedy familiares principi domus, zabrawszy plus, quam hereditario iure, y zagarnowszy do siebie co naylepsze dzierżawy non patriae, która vigore otrzymanych wolności potior disponendi takimi dobrami iest domina, ale suis immediatis beneficiariis et proprio suo student akkomodować się bono. Zaczym in *primario*, ażeby wszystkie ieneraliter królewszczyny na zapłatę woyska aplikowane były. *Secundo*, ut praecedat per iuratas personas lustratio tych że królewszczyn y ónych doskonałe zinwentowanie, z opisaniem gruntów, lasów, dobroci, obszerności y wszelkich prowentów, iakie kolwiek dzierżawcom dochodziły y dochodzić mogą. *Tertio*, ażeby propter augmentum importancyi robocziny wszelkie, ieżeli które iakowe w których dzierżawach practicantur, zniesione, a grunty, lasy y sianożęci od sadzib pozostałe, tak dworne, iako też chłopskie, niżeli suo tempore numerus poddaństwa przyczyni się, miedzy znaydujące się chłopstwo, praevia pensionis iusta impositione, były exdividowane, ac tandem, za doskonałym wywiezieniem intrat, ażeby zasłużonym ad fortia agenda nieginęła ochota, z tych wszystkich intrat dziesiąty grosz na imć pana dzierżawcę,

a dziewięć groszy na zapłatę woysku determinowane były. Puszcze też y iezióra y młyny, któreby od arend były excypowane, a w tenucie dzierżawców zostawały, ażeby iusto pretio na coroczną płatę otaxowane y temuż dzierżawcy vel plus offerenti zawiedzione były; z której importancyi takóż grosz dziesiąty in usum dzierżawcy cedere powinien. Dzieie się też y w tym wielka krzywda distributivae iustitiae, kiedy cum iniuria aliorum bene meritorum iedney osobie nie tylko po kilka, ale y po kilkanaście dzierżaw dostaie się in possessionem; przeto ut tollatur hic abusus y ażeby od niższego do wyższego stanu nad iedną dzierżawę, albo starostwo, leśnictwo et id genus nikomu żadna dzierżawa druga, ani starostwo konferowane niebyły y to bene meritis, aetate vigentibus, a nie minorennibus, ale ad minimum lat dwadzieście mającym. Similiter consensa ad cedendum tych dzierżaw, ani też iura communicativa ażeby nikomu dawane nie były y pieczętarze onych sub privatione officii ażeby pieczętować nieważyli się, bo to iest cum detrimento bene meritorum. Starostwa summowne, propter melius commodum reipublicae, dla obwarowania na onych że modo supra dicto żołnierzowi płacy, indigent exeptione; zaczym recommendatur ichmość panom posłom naszym, ut stimulent status ad exemptionem onych ex proventibus reipublicae, a ieżeliby te non sufficerent, ażeby była uznana lustratia y weryfikacya, wiele te starostwa czynią intraty ex previa lustratione ac verificatione, ażeby wniesiona przez konstytucyą summa rocznemi prowentami, ad aliquod spatium pozwolić mogącemi, extenuowana była. Skarb wielkiego xięstwa Litewskiego ab inductis et evectis etiam in afflictissimo reipublicae statu, absque tam intollerabili, iako teraz conqueruntur handlujący, aggravatione, znaczną więcej kilku kroć sta tysięcy czynił importancyą, a teraz

in florentissima pace, z wielkim pogorszeniem y z publiczną szkodą, do barzo małej pensyi iest poniżony, a to dla wielu protekcyi y potencji, w czym ażeby się zabieżało publicznemu uszczerbkowi, a na zapłatę woysku mogło excrescere subsidium, niewidzi innego medium woiewodztwo nasze, iako tylko obligować ichmościów panów posłów, ażeby starali się quam strictissime opisać, aby poczowszy od naywyższego do nayniższego cuiuscunque status et conditionis duchowny y świecki człowiek od wszelkich towarów wożących, według instruktarzów ustanowionych, na wszystkich trzech komorach takoweż importancye, iako y kupcy bez żadney defalki, ochrony y paszportów, rachuiąc złote, grosze y pieniądze nie na pruską, ani tynfową, ale pro currenti moneta, bez żadnego kwitowego honorarium y ni na kogo akkomodacyi, płacił. Tych że towarów skład ażeby nie daley, iako w mieście Kownie, vigore dawnych konstytucyi, był determinowany, a tak y extorsye, krzywdy y płacz ludzki ustana y importancya do znacznych przyidzie aukcyi. Żeby zaś officium iaśnie wielmożnego imć pana podskarbiego wielkiego xięstwa Litewskiego niebyło damnosum, z teyże importancyi designetur imści pensio, proportionata corocznie ad summam iednak po złotych ośmdziesiąt tysięcy, a iako iaśnie wielmożnemu imć panu podskarbiemu wielkiemu wielkiego xięstwa Litewskiego cum omni renitenti ubiquinarium absque apellatione, tak e converso iniuriato przez dependentów iaśnie wielmożnego imć pana podskarbiego wielkiego xięstwa Litewskiego, summario processu powinno determinari forum. Ad augendos reipublicae proventus, a na zabiezenie enervationi oneyże, ażeby żydzi y inne handlujące osoby srebra za granicę nie wyprowadzali, należałoby otworzyć mince, w czym expetent consensus universalem rzeczypospolitey ichmość panowie posłowie

nasi, ażeby hoc opus było commissum w prowincyi naszej iaśnie wielmożnemu imć panu podskarbiemu Litewskiemu seu alio plus offerenti, który tenebitur doyrzeć, ażeby nie była fałszowana moneta, ale in valore, pondere et existentia correspondens acceptabili etiam w pogranicznych państwach monetae. A tak kiedy to wszystko adimplebitur, skarb augebitur, z którego nietylko tolletur onus podatkowania, ale też niemal in quadruplo auctio woyska być może. Regulamen woyska summopere iest potrzebny, officerów siła, a mało potrzebnych, przeto lepiej by więcej rąk do boiu, niż gęb ad consumendas fruges. Jenerałów nad woyskami cudzoziemskimi niepowinno by być więcej iak dwóch, ieden nad infanteryą, drugi nad kawaleryą, a trzeci nad artyleryą; pólkownicy pod rzeczypospolitey imieniem, każdy swego pólku, a w regimencie ażeby zupełnie, czy to konnym, czy to pieszym, naydowało się ludzi tysiąc, a in casu fatorum pólkownika pierwszy officer, po nim ex gradu następujący, do pólkownikowstwa succedere powinien et per consequens do inszych szarzy gradatim postępując. Gaży officerskie tempore pacis ażeby były ad mediam sortem extendowane, tempore vero belli ex integro maią być dawane, przykładem państw cudzoziemskich. Numerus ichmościów panów officialistów woyskowych, w religii dissidentskiey zostaiących, ut omnino minuatur y ażeby nad trzecią część ichmościów akceptowano niebyło. Denique ienerali y pólkownicy ażeby omnino szlachta et bene possessionati w wielkim xięstwie Litewskim byli, curabunt providere ichmość panowie posłowie. Iaśnie wielmożni ichmość panowie woiewodowie, którzy maią dependencyą od siebie urzędów grodzkich, ażeby starostw sądowych ani w Koronie, ani w Litwie niemieli, także y dzierżaw, starostw, wóytowstw seorsive in personas suas nie wyprawowali, sub amissione utriusque officii

ad instantiam każdego delatora. Ciż ichmość panowie wojewodowie lub starostowie sądowi, ieżeli iako kolwiek, czy to małą, czy wielką mają do siebie należącą ekonomią, ażeby starostw y dzierżaw otrzymywać nie mogli. *Correctura iurium* iakie ma w sobie *perplexitates*, iuż to nie tajno całemu xięstwu Litewskiemu, zaczym obowiązujemy ichmościów panów posłów naszych, ut *urgeant meliorationem* oney, a naybarziefy ut *adinveniant modum* nie tak sądów, iakie sędziów poprawy, którzy często-kroć, zapomniawszy Boga, prawa y sumnienia, *non secundum iustitiam et obloquentiam* praw oyczystych, ale *secundum velle suum* zwykli ferować *iudicata*, czyniąc kontrakty z stronami o swoje sentencye y one plus *offerenti* *inva-diuiąc*. Strony też *potentiores*, które *in contemptum legis* z wycięzeniem uboższych, nie iuż kilkakroć, ale kilkanaście razy dopuściwszy się *condemnować*, ponieważ nigdy nie dopuszczają *per fortem resistentiam* ad *executionem* dekretów przywozić, *curandum* opisać, ażeby każdy *in causis simplicium iniuriarum* za trzecim dekretem, a *in causis propriarum inscriptionum et expulsionum* za powtórny dekretem *renitens* *exekucyi* był *in perpetuum* pro *incapaci* wszelkich urzędów, także *activae et passivae vocis* uznany, y takowy *ultima instantiae* dekret ażeby iuż za *oczewisty* był rozumiany y ad *executionem omnimodo* przywiedziony. Circa *primam* *fundationem iurisdik-cyi* sądów trybunalskich nie inne sprawy, iako tylko *apellationum* od urzędów ziemskich, grodzkich y podkomorskich temu sądowi ad *iudicandum* *determinowane* były, a inne sprawy *in foris sibi competentibus* *agitabantur*, które potym sądy trybunalskie *abusive* przywłaszczycywszy sobie, ponieważ *causarunt farraginem* aktoratów w *registrach* sądowych, że, ob *concursum* *mniefy* należących do tego sądu *akcyi*, *iniuriati* rozsądzenia *spraw apellacyinyh* do-

czekać się przez długie czasy nie mogą. Ad haec ponieważ y w tym dzieie się wielka krzywda, że strony, unikające *sprawiedliwości świętey* za *przypozwaniefy* siebie do *ziemstwa*, albo do grodu, dawszy się *condemnować*, *via condemnationis* do trybunałów, *propter solam prolongationem*, sprawy *wyprowadzać* zwykły, przeto *obviando* takowym *inwencyom* *curabunt* ichmość panowie posłowie nasi przez *korrekturę* opisać, ażeby *abhinc ex competentia actionis* do grodu lub do *ziemstwa* *zapozwana* strona tamże y o *kontrawencyą* ad *ultimum gradum* *konwinkowana* była y ażeby za *pokazaniem* *pierwszey litispendencyi* w grodzie, czy w *ziemstwie*, trybunał pro *finali decisione* do tego urzędu *odsyłał* etiam z *sprzeciwnego* aktoratu sprawy, *salva* iednak a *definitiva sententia* *appellatione*. Zaniedbana *executio legum* o *nieiachaniu* dla win do Węgier ażeby *per futuram constitutionem* opisana y *obostrzona* była, domówią się ichmość panowie posłowie nasi, bo ztąd *niepotrzebny* *luxus* y *widome* *zniszczenie* *provincyi*; z *składów* zaś na granicy ieżeliby *kupowane* y *prowadzone* miały być *wina*, ażeby *kupecy*, którzy ie *kupować* y *spro-wadzać*, *szynkować* *zechcą*, *niewiększą ceną*, *sub confiscatione* tychże win, iako po złotych sześciu *garniec* *naylepszego* *wina* *przedawali*. A że *nulla* *informante lege* od tychże win w *skarbie czopowego*, *szeleżnego* *praetenditur pensio* od każdej *beczki* po *talarów* *bitych* *siedmiu* *zgórą* et eo *intuitu* *kupecy*, *szukając* *protekcyi*, *sub alio nomine* *wina* *wprowadzają* y po *pańskich* *pałacach* *lokować* *zwykszy*, *iawną* *krzywdę* *skarbowi* *przynosić* *muszą*, przeto *curabunt* *obviare utrique iniuriae* *ichmość* *panowie* *posłowie* *nasi*, ażeby według *dawnych* *praw* y *instruktarzów* *importancya* *czopowego* *opisana* *była*. *Panowie duchowni* y *świeccy*, którzy na *potrzebę* *swoią* do tych *miast*, gdzie są *szynki* *winne*, *wina* *prowa-*

dzieć będą, fideliter wszystkie w skarbie ażeby opowiedzieli et per nobilem servum, że nie są protekcyjne y że ich bez opowiedzenia się skarbowi nikomu na wyszynk nieoddadzą, ani przedadzą, coram actis castrensibus iuramentum wykonali, cło iednak, uti supra expressum, etiam y od takich win ażeby omnino płacone było; co y o zamorskich winach censendum. Dzieie się y w tym niemała krzywda stanowi szlacheckiemu, kiedy w wojewodztwach y powiatach bene meriti, otrzymawszy przywilej na iaki urząd, titulo tylko solo w zasiadaniu muneris sui zaszczycaią się, a prowent, antiquitus do tychże urzędów należący, in usus aliarum personarum idzie, przeto ażeby ten abusus, iako z słusnością niezgadzaiący się, był paenitus zniesiony y przy którym urzędzie iaki by się prowent znajdował, teyże osobie, która za przywilejem w wojewodztwie lub powiecie miejsce swoje zasiada, omnino był reintegrowany y oddany, urgebunt ichmość panowie posłowie. Ex pio voto świętey pamięci nayiaśniejszego króla imci Zygmunta Augusta, sub actu roku tysiąc pięćset pięćdziesiąt pierwszego, przywilejem w Warszawie danym, na konserwacyą kapłanów przy kaplicy świętego Kazimierza, patrona korony Polskiej y wielkiego xięstwa Litewskiego, z dobr wszelkich, ad mensam regiam należących, determinowana prowizya y do kaplicy apparencyja ponieważ ob plurimas revolutiones przez znaczny czas sufficienter nie dochodziła y teraz in exigua parte mało co dochodzi, przeto, mając inextinguibilem religionis et pii affectus przeciwko tak wielkiemu patronowi zelum, obliguiemy ichmość panów posłów naszych, ażeby się serio domówili, opisać per pacta conventa punctualiore et infallibilem ex certo fundo, iuxta mentem fundatoris, do tey kaplicy solutionem eiusmodi provisionis et conservationem terazniejszego proboszcza, to iest, iaśnie wielmoż-

nego xiędza Jerzego Ancuty—biskupa Antypatrenskiego, suffragana Wileńskiego, referendarza wielkiego xięstwa Litewskiego. Circa possessionem młynów królewskich, w mieście iego królewskiej mości Wilnie będących, na których osobliwsza prowizya po kop trzysta corocznie do tego probostwa iest aplikowana, salva in casu niewynoszącej z tych młynów prowizyi z innych prowentów mensae regiae compensatione, item vigore przywileiu tegoż nayiaśniejszego króla imci Zygmunta Augusta, roku tysiąc pięćset sześćdziesiąt trzeciego datowanego, modus exolutionis cum censu summy pięćset trzydzieście siedm kop groszy Litewskich, a venerabili capitulo Vilenensi przez tegoż nayiaśniejszego regnanta ad usus publicos pożyczoney, a dotąd niezapłaconey, ut provideatur de certo et infallibili fundo, requirent ichmość panowie posłowie nasi. Wszak codziennie doznawamy experyencyą, iż gdy ad pia convertimur opera, na tenczas manus Domini radom y akcyom naszym assistere zwykła, przeto y dopiero nil iustius censendum, ażeby kanonizacya b. Michaelis Giedroyc, ex magna ducum Lithvaniae progenie oriundi, canonici regularis, miraculis clarissimi, subsequi mogła, omnimodam apponent curam przy rekomendacyach gorących stanom rzeczy-pospolitey et futuro regnanti. In simili y o kanonizacyą błogosławionego Andrzeia Boboli—societatis Jesu, ciż ichmość panowie posłowie instabunt. Merita wielmożnego imci pana Michała Jana Tyzenhauza—podkomorzego wojewodztwa Wileńskiego, polskiemu całemu światu wiadome, iak dawał dowody maiestati et libertati, przeto obliguiemy ichmość panów posłów stanom rzeczy-pospolitey et futuro regnanti rekomendować. Za wielmożnym imć panem Benedyktem Tyzenhauzem—starostą Szmeltyńskim, ichmość panowie posłowie instabunt, któremu nullo demerito chorągiew Petyhorska odebrana ut

restituatur. Wielmożny imć pan Eliasz Marcin-
kiewicz—podsędek wojewodztwa Wileńskiego,
będąc na usługę rzeczy-pospolitey lat dwa-
dzieście, znaczną od nieprzyjaciela na zdro-
wiu y fortunie poniosszy ruinę, gdy dotąd
żadney de condigno nie odebrał nagrody, re-
currit y o instancją przez ichmościów panów
posłów do przyszłego króla y pana, aby inter
emeritos cives nie był zapomniany exposcit.
Za imć panem Felkierzambem—półkownikiem
iego królewskiey mości, który w tak wielu
okazyach dając dowody in defensione praw,
swobód y wolności rzeczy-pospolitey, nietylko
ciężko przy różnych razach iest postrzelany,
ale też y na fortunie zruinowany, instabunt
o recompensę ichmość panowie posłowie. Dla
i. k. mci podjęte na usługę rzeczy-pospolitey
przez kilkanaście lat w woyskowej służbie prace
y niewoli Szwedzkiey przez sześć lat wycier-
pienie, na zaszczyt oyczyzny, imć pana Kazi-
mierza Towiańskiego—mostowniczego Wileń-
skiego, aby iustam odniosły mercedem, ichmość
panowie posłowie futuro regnanti ażeby do-
nieśli, comittitur. Tak wielą dowodami w róż-
nych woennych okazyach oświadczone pro pat-
riis focus, cum discrimine zdrowia y życia, imć
pana Jana Chmielewskiego—stanowniczego wo-
jewodztwa Wileńskiego, ażeby przypomniane
były przysłemu da Bóg elektowi, obliguiemy
ichmościów panów posłów naszych. Zaścianek
Dworec, Petryszcze, pustosz, zarośli, w wojewodz-
twie Wileńskim leżący, zdawna seorsive u
różnych possessorów będący, za przywileiem
naisniejszego w Bogu zeszłego króla imci
Augusta wtórego, a za cessyą iaśnie wielmoż-
nego imć pana Ludwika Pocieia—woiewody
Wileńskiego, hetmana wielkiego wielkiego xię-
stwa Litewskiego, anno tysiąc siedmsetnego
dwudziestego dziewiątego, w tych dokumen-
tach granicą opisanych, imć panu Dominikowi
z Szankowa Sawaniewskiemu—stolnikowi Wie-

luńskiemu, konferowany, aby był per constitu-
tionem approbowany, ichmość panowie posłowie
nasi instabunt. Swiadczone pro bono publico
usługi w tak wielu woennych okazyach w Bogu
zeszłego imć pana Władysława Putwińskiego—
stolnika Inflantskiego, gdy znaczny z siebie
dały dowód publicznemu zaszczytowi oyczyzny,
a dotąd nulla meritorum superest merces,
przeto vivus wielkich zasług successor imć
pan Putwiński ażeby był rekomendowany
przyszłemu da Bóg panu, ichmość panowie
posłowie instabunt. Superstes po straconych in
Martio campo za wolność y dobro pospolite
dziadu y stryjach imć pan Józef Złobocki
ażeby miał swoją rekomendacją, obliguiemy
ichmościów panów posłów. Y komuż tayne
z tak wielu dowodów pro bono publico oświad-
czone zasługi iaśnie wielmożnego imć pana
Pocieia—strażnika wielkiego xięstwa Litew-
skiego, który gdy dotąd ieszcze za tak wielkie
y znaczne zasług swych specimina żadney nie-
odbiera nagrody, tylko spe vana laetatur, więc
kiedy znayduie się być położonym in sublimi
gradu meritorum, ażeby też et in gradibus
praemiorum nie był upośledzony, ut instent
ichmość panowie posłowie do stanów rzeczy-
pospolitey, także y do przyszłego da Bóg
pana, iak naypilniey zalecamy. Desiderium iaśnie
wielmożnego imć pana Ignacego Ogińskiego—
oboznego wielkiego xięstwa Litewskiego, ex
respectu otrzymanego przywileiu iuris comu-
nicativi na ekonomią Brasławską przez wiel-
możną ieymć panią Ogińską—starościnę Mści-
bowską, iako iest ex se iustum, tak ażeby
hic abusus tollatur, instabunt ichmość panowie
posłowie. Dobra, Gieyrany nazwane, z wsią
Wilną, w xięstwie Żmuydzkim leżące, ab antiquo
lenne, ażeby per constitutionem iure terrestri
imć panu Janowi Horainowi—podwoiewodziem
Wileńskiemu y porucznikowi Petyhorskiemu,
zenie et successoribus eorum assekurowane

były, curabunt ichmość panowie posłowie nasi. Interes imć pana Domaśławskiego — półkownika iego królewskiej mości, ex respectu ukrzywdzenia, zachodzącego w szarzy cudzoziemskiej, iako emeritissimi tot meritis, quot exemplis civis, ut recomendent stanom rzeczy-pospolitey y przyszłemu królowi imci, ichmość panów posłów naszych obstringimus. Lubośmy się na seymie convocationis, sub vinculo confaederationis zgodnie odprawionym, dostatecznie opisali, gdy iednak żałośnie nas expost dochodzą wieści y wiadomości, że się znayduią między nami tak zapamiętałe y zawzięte na zgubę oyczyzny subiecta, które w kointelligencye z postronnemi potencjami przez posłów ich wchodząc, machinacye in pernitiem rzeczypospolitey knuią y, przysięgszy dobrowolnie na konfederacyą, do której że nie tylko nikogo nie przymuszano, ale nawet wzdrygaiących się do tej przysięgi dopuszczać nie chciano, szukaia teraz media wprowadzenia woysk cudzoziemskich in viscera regni, sub colore protekcyi liberi veto et, quod horribilius, że się cudzoziemscy ministrowie, ut fertur, niektórymi ex senatorio et equestri ordine na danym sobie in hoc puncto skrypcie szczyką podpisami, więc takowego każdego, etiam cum successo-

ribus suis, pro hoste patriae, infami, bannito et invindicabili capite, cum asseclis suis, maiąc, y, dobra ich aby konfiskowane były, za słuszną rzecz uznaiąc, za przybyciem da Bóg naszym ad campum electorale upominać się tego będziemy, aby na kogoby kolwiek słuszną huius criminis padła suspicya, ad instantiam instigatoris do sądu kapturowego ieneralnego był pozwany et paenis superius expressis irremissibiliter karany. Co y na duchowieństwo ma extendi, cum requisitione od rzeczy-pospolitey u oyca świętego, aby a sacris suspendantur et beneficiis priventur, które futurus regnans, iako post perduelles wakuiące, bene meritis oddawać będzie. Caetera fidei et dexteritati ichmościów panów posłów committimus. U tej instrukcyi podpis ręki iaśnie wielmożnego imć xiedza biskupa Wileńskiego y dyrektora seymiku anteelectionis takowy: Michał Jan Zieńkowicz — biskup Wileński, dyrektor seymiku anteelectionis wojewodztwa Wileńskiego — nomine całego wojewodztwa.

Która ta instrukcyja, za podaniem oney przez wyż wyrażonego patrona do akt, iest do xiąg głównych kapturowych Wileńskich spraw wieczystych przyięta y wpisana.

1735 г. Января 7-го дня.

Изъ книги № 88, за 1734—1735 г., л. 39.

56. Универсалъ подкоморія великаго княжества Литовскаго Игнатія Завиши къ дворянамъ великаго княжества Литовскаго.

Чрезвычайный посолъ при русскомъ дворѣ графъ Завиша издаетъ настоящий универсалъ дворянамъ в. кн. Литовскаго съ цѣлью предостеречь ихъ отъ политическихъ увлеченій и симпатій къ французскимъ проискамъ и склонить на сторону русскаго двора, который заботится не

только о преуспѣяніи рѣчи-посполитой, но и о цѣлости ея границъ; при этомъ разъясняетъ подробности французскихъ предложеній русскому двору—завладѣть Курляндіей и отклоненіе такого предложенія русской императрицей.

Roku tysiąc siedmset trzydziestego piątego, miesiąca Maia dwunastego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny w wielkim księstwie Litewskim z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy, wyż na dacie pisany, obranymi, comparens personaliter patron imć pan Michał Kunicki—starosta Malacki, uniwersał od iasnie wielmożnego imć pana Ignacego, hrabi na Baksztach, Berdyczewie y Zawiszynie, z Rożyców Zawiszy—podkomorzego wielkiego wielkiego księstwa Litewskiego, Mińskiego, Grodowego, Czeczerskiego, Chosławskiego, Summiliskiego y Inturskiego starosty, ienerała-maiora od kawaleryey y półkownika, oboygą authoramentów w woysku Litewskim, do dworu Rosyjskiego od iego królewskiej mości y zconfederowanych stanów rzeczypospolitey extraordinaryinego posła, iasnie oświeconym, iasnie wielmożnym, wielmożnym ichmościom panom, cujusvis dignitatis et officii prześwietney prowincyey wielkiego księstwa Litewskiego obywatelom służący y należący, prezentując, ad acta podał, prosząc nas sądu, ażeby ten uniwersał ze wszystką w nim inserowaną rzeczą był do xiąg głównych trybu-

nału wielkiego księstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany, iakoż my sąd ony przyiowski w xięgi wpisać de verbo ad verbum rozkazaliśmy, którego tenor sequitur estque talis.

Ignacy, hrabia na Baksztach, Berdyczewie y Zawiszynie, z Rożyców Zawisza—podkomorzy wielki wielkiego księstwa Litewskiego, Miński, Grodowy, Czeczerski, Chosławski, Summiliski y Inturski starosta, ieneral-maior od kawaleryey y półkownik oboygą authoramentów w woysku Litewskim, do dworu Rossyjskiego od iego królewskiej mości y zconfederowanych stanów rzeszy-pospolitey poseł extraordinaryiny, iasnie oświeconym, iasnie wielmożnym, wielmożnym ichmościom panom cujusvis dignitatis et officii prześwietney prowincyey wielkiego księstwa Litewskiego obywatelom, moim wielce miłosćwym panom y braci. Po zaleceniu życzliwych usług moich y oświadczeniu koźdemu zosobna in debito cultu uniżenności mey, do wiadomości podaie: Niech się to koźdego in sinu liberri-mae matris tey oyczyzny wypiełegowanego syna szkodliwą, tłumaczącą in malum interpretaacją nieuymie serca, ażeby ta do monarchiey Ro-

syiskiey extraordinaryna legacya moja miała rzeczy-pospolitey wewnętrznego nieukontentowania et cujusvis praejudiciosi nocivique przynosić zatrudnienia, która jako iest ku powszechnemu oyczyzny uszczęśliwieniu y iey nienaruszonych swobod zmierzająca całości, tak dla prawdziwey informacyey y doskonałej wszytkich wiadomości kategoryczną czynię waszmeiom, moim wielce mościwym panom, expozycyą: *a naprzód*: Już iest dobrze wiadomo, iak nam dał Naywyższy niebios Wielkorządca króla y monarchę nayiaśniejszego Augusta trzeciego, pana naszego miłościwego, prawie secundum cor nostrum wielkimi rzadkich cnot przykładami, łaskawością, wspaniałością et pacis amica sapientia ornatissimum, który w pierwszym stopniu na tron Polski z osobliwszey ku dobru pospolitemu, a powszechney spokojności pańskiej attencyi swoiey, zabiegając wszelkim wewnętrznym pokoy mieszącym inconvenienciom, początek panowania à cultura dobrej nieodmienney z sąsiedzkimi monarchiami harmonii (za którą trwały y bezpieczny zwykł następować pokóy) szczęśliwie prowadzić zaczął, destinowawszy hac pro exigentia posłów do różnych dworów, a naprzód do Cesarza iego królewskiej mości chrześcijańskiego, do porty Ottomańskiej, która z inauguracyi iego królewskiej mości na tron Polski iuż się pokazała być ukontentowana, kiedy posła honorifice przyiawszy wszelkiey przychilności, dobrej sąsiedzkiej cointelligency dała upewnienie, tuż y do inszych monarchii, gdzie y mnie do Rosyiskiey dostał się służenia honor. A gdy tu poznaę mentem nayiaśniejszey Monarchini tak z zdaney od tronu przy audyencyey repliki, iako też z ustawicznego oświadczenia uznaę dla dobra pospolitego superflua przyiaźni y aplikacyey dokumenta od tych, iako y same teraz świeżo z pod prassy wyszłe nayiaśniejszey Monarchini manifesta jawnie y dostatecznie

oświecają upewnienia, do iakiego końca, y starania zmierzająca iest nayiaśniejszey Monarchini intencya, iż nie insza, tylo aby, ugasiwszy wzniecony in septemtrione pożar, który daleko zamierzona rozżarzyła y nas zagarnęła fakcyą y między zkolligowanemi państwem rozrywała sojusze, cum integritate praw y swobod naszych, znowu pokoy z dalszym utwierdzeniem sojuszów y gruntowne przymierze przywroczone było. Nadto nic więcej nie życząc, za jedyny cel sprawiedliwych procederów kładzie sobie trwałego sąsiedztwa y pokoiu zachowanie, do którego wszytkich wielmożnych panów tak przez wydane publiczne uniwersały, iako też y przeze mnie zaprasza y animuje przedsięwzięcia y nie tak, iako sinistrae adscribunt relationes, które repraehensyi godne, albowiem dwoiaką racię, wielmożni panowie, o zachodzących wyczytacie deklaracyach, gdy sam iestem świadek, co clarius namienię: ziechał tu qua commissarz francuski, przezwiskiem pan Bernardotti, mający in commissis do traktowania z dworem tutejszym z takową od przeciwney strony propozycyą: Ruskiemi graniczącemi wojewodztwami y powiatami po połowie się dzielić, według owego interesowanego przykładu, divide et regna, tak, aby y Kurlandya cała do Państwa Rosyiskiego przywłaszczona zostawała, byleby najiaśniejsza Monarchini była tego zdania,—odstąpić ukoronowanego Augusta trzeciego, a zatym król francuzki, iako tego interessu gwarant, zabiera tedy takową na siebie gwarancyą: poki państwa Francuzkiego stawać będzie, tego podziału utrzymywać nigdy nie zaniedba; lecz niezwyciężona w stałej intencyey Monarchini, przykładem ewanielii tentuiącey piekielney zawziętości odrzuciwszy takową propozycyą, na zaiutrz precz onemu odiechać kazała: Wnidźcież tedy w rekolekcyą wasz mość, wielce miłościwi panowie, w rekolekcyą altisque suis perpendite iudiciis, czy

francuzkich nie graniczących trzymać się zawodów, które quo cesserunt dolo, eo continuant ausu, y za któremi wieczna strata y nieskonczone w oyczyźnie pociąga się zamieszanie, czy spieszyć się in cognitionem tego pana, za którym doskonałe uszczęśliwienie y pożądany następuje pokoy et in cujus sinu respirare et melius sperare może cała rzecz-popolita, której iego królewska mość pan nasz miłościwy aperto et plus quam paterno corde zupełney czeka reconcyliacyey y do zbawienney iedności dissipata invitat membra. A tak, iako wierny compatriota, życzę waszmościom moim wielce miłościwym panom, a raczey ipsa per me patria rogat, postrzeżcie się, ferrea belligeri compescite limina Martis, niechay ta niewinna krwi rozlania szczodrośliwość—frater ruit in fratrem—dalszego grobowego dla ziemi nie

zabiera szafunku, a do pożądanego tot suspiriis chwycicie się pokoju. Wyciągam zatym ręce z uniżoną przychilnością in amplexum w. m. miłościwych panów et, ad asilum gratiae amorisque fraterni recurrens, zniżonym czołem, iako wierny brat y życzliwy sługa referro cuique cultum. Dat w St. Peterburgu, roku tysiąc siedmset trzydziestego piątego, miesiąca Januarii dnia siódmego. U tego uniwersału przy pieczęci podpis ręki his exprimitur verbis: Ignacy hrabia Zawisza—podkomorzy wielki wielkiego xięstwa Litewskiego, extraordinaryiny poseł.

Który to uniwersał, za podaniem onego ad acta, iest do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych wpisany. Pisan ut supra.

1735 г. Апрель 12-го дня.

Изъ книги № 88, за 1734—1735 г., л. 31.

57. Универсалъ подкоморія великаго княжества Литовскаго Игнатія Завиши дворянству Жомойтскаго воеводства о томъ, что вступившія въ предѣлы его русскія войска не будутъ дѣлать жителямъ никакихъ притѣсненій.

Подкоморій в. кн. Литовскаго и экстраординарній посолъ при Россійскомъ дворѣ Игнатій Завиша доводитъ до свѣдѣнія обывателей Жомойтскаго воеводства, что, вслѣдствіе представленій его русскому двору о разныхъ злоупотребленіяхъ иррегулярныхъ войскъ, находящихся въ предѣлахъ рѣчи-посполитой, по части сбора провіанта

и денежныхъ контрибуцій, послѣдовали отъ русской Императрицы строгіе указы, чтобы сборы провіанта совершались на основаніи Олькеницкой рады. Вслѣдствіе этого Завиша предписываетъ дворянству избрать изъ среды себя особыхъ комиссаровъ какъ для сбора, такъ и расходования военнаго продовольствія.

Roku tysiąc siedmset trzydziestego piątego, miesiąca Maja czwartego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw,

ziem y powiatów na rok terazniejszy, wyż na dacie pisany obranymi, comparens personaliter patron iegomość pan Michał Kunicki—starosta Malacki, uniwersał od iaśnie wiel-

możnego imć pana Ignacego hrabi na Baksztach, Berdyczewie y Zawiszynie, z Rożyców Zawiszy—podkomorzego wielkiego wielkiego xięstwa Litewskiego, Mińskiego, Grodowego, Cieczerskiego, Chosławskiego, Summiliskiego y Inturskiego starosty, ienerała maiora od kawaleryey y pólkownika oboygą authoramentów w woysku Litewskim, kawalera orderu Białego Orła, do dworu Rosyiskiego od iego królewskiej mości y zkonfederowanych stanów rzeczypospolitey oextraordynaryinego posła, jaśnie oświeconym y jaśnie wielmożnym, wielmożnym ichmościom panom in suis titulis et dignitatibus prześwietnego xięstwa Żmoyckiego obywatelom służący y należący, praezentuiąc, ad acta podał, prosząc nas sądu, ażeby ten uniwersał ze wszystką w nim inserowaną rzeczą był do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany; jakoż my sąd ony przyiowski w xięgi wpisać de verbo ad verbum rozkazaliśmy, którego tenor sequitur estque talis:

Ignacy hrabia na Baksztach, Berdyczewie y Zawiszynie, z Rożyców Zawisza—podkomorzy wielki wielkiego xięstwa Litewskiego, Miński, Grodowy, Cieczerski, Chosławski, Summiliski y Inturski starosta, ienerał-maior od kawaleryey y pólkownik obóygą authoramentów w woysku Litewskim, kawaler orderu Białego Orła, do dworu Rosyiskiego od iego królewskiej mości y zkonfederowanych stanów rzeczypospolitey extraordynaryiny poseł. Jaśnie oświeconym y jaśnie wielmożnym, wielmożnym ichmościom panom in suis titulis et dignitatibus prześwietnego xięstwa Żmoydzkiego obywatelom, moim wielce miłościwym braci, po zaleceniu uprzejmych chęci y usług moich, donaszam: Jako nie wątpię, iż wyszłe in lucem polskiego świata nayjaśniejszey Imperatorowej iey mości Rosyiskiej

publiczne manifesta, doszedszy in ordine prześwietnemu xięstwu Żmoyckiemu, palpabiliter obiawiły waszeciom, moim wielce mościwym panom, sprawiedliwe iey wieliczeństwa intencye, które szczegulnie zmierzają końca, ażeby zawichrzoney nierozpatrznym zuchwały impraezy usiłowaniem oyczyźnie naszej pax rursum veniat alta y z nim dawne spokojne, indissolubilis nexus zprzymierzonych wiekami państw trwało sąsiedztwo; tak ztąd widoczny pokazuje się tego dowód, iż nayjaśniejsza Imperatorowa ieymć woyskom swoim w granice nasze weszłym uciemienienia kraju surowemi przykazawszy ordynansami, gdy onych niektóre dywizye, zwłaszcza irregularne pólki kozackie, pro temerario ausu executive nie zachowały, znowu, za postanowieniem na radzie Olkienickiej planu, dla ścisłego we wszystkim podług jego postanowienia expediowała naypilniejsze ukazy y onych za każdą okazją powtórzyć nie zaniechała, uczyniwszy w kompucie kozaków y Kałmuków, dla uskromienia pochodzącej swawoli, stipendyi regulamen, teraz denuo na propozycye memoryałów moich, z rozkazu y wyraźnych insinuacyey iego królewskiej mości, pana naszego miłościwego, expediowanych, w wydanym responsie swoim wszystkich gdzie ienokolwiek praktykuiących się in contra pierwszym ukazom praeaggrawacyey zabraniać raczy, wydawszy na to mnie ad manus do wszystkich jaśnie wielmożnych ichmościów panów commenderuiących ienerałów ordynanse, ażeby nie podług swego zdania, ale podług wyż wspomnionego planu postanowionej w roku tysięcznym sześćsetnym siedymdziesiątym szóstym taryffy, z iak nayśliczniejszą obchodzili się modestyą, samym tylko proporcjonalnym necessitati (bez którego się obeyść nie podobno) kontentuiąc się prowiantem, pieneznych zaś żadnych non extorquendo contrybucyi. Dla tego expedit wiel-

możnym moim wielce miłościwym panom, ażebyście przykładem koronnych wojewodztw, wysadziwszy swoich ichmościów kommisarzów, iednych (do) iaśnie wielmożnego iego mość pana ienerała - maiora Fon-Bismarka (któremu to specialiter commissum y do którego inuż odesłał iey wieliczeństwa ukazy) dla dispartimentu y umiarkowania podług planu taryfy odesłać chcieli, drugich zaś penes fundum wojewodztwa dla comportowania się y dostarczania potrzebnych powiatów zostawili. A takim sposobem y ten ciężar znacznie ulżony y podatki pieniężne nieomylnie zniesione będą. Co ażeby wszystkich iaśnie oświeconych, iaśnie wielmożnych ichmościów panów obywatelów prześwie-

nego xięstwa doszło wiadomości, upraszam, aby praesentes po wszystkich parafiach publikowane były, hasque przy pieczęci ręką moją podpisuję. Dabantur w Rydze, miesiąca Apryla dwunastego dnia, roku tysięcznego siedymsetnego trzydziestego piątego. U tego uniwersału, przy pieczęci podpis ręki his exprimitur verbis: Ignacy hrabia Zawisza — podkomorzy wielki wielkiego xięstwa Litewskiego.

Który uniwersał, za podaniem onego ad acta, iest do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany. Pisan ut supra.

1735 г. Мая 13-го дня.

Изъ книги № 88, за 1734—1735 г., л. 43.

58. Инструкція главногo Литовскаго трибунала, данная депутатамъ, отправленнымъ къ королю Августу III.

Roku tysiąc siedmsetnego trzydziestego piątego, miesiąca Maja trzynastego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał głównego wielkiego xięstwa Litewskiego z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy wyż na dacie pisany obranemi, comparendo personaliter u sądu patron imć pan Michał Kunicki — starosta Malacski, prezentował y ad akta podał instrukcją, od nas sędziów trybunałskich wielmożnym ichmościom panom posłom, do nayiaśniejszego króla imci Augusta trzeciego delegowanym, daną, prosząc nas sądu, ażeby ta instrukcja ze wszytką w niey inserowaną rzeczą była do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa spraw wieczystych przy-

ięta y wpisana, iakoż my sąd przyiowski oną w xięgi wpisać rozkazaliśmy de tenore sequenti, iak się w sobie ma his verbis:

Instrukcja od nas sędziów trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego do nayiaśniejszego regnanta Augusta trzeciego, pana naszego miłościwego, którego vicariam maiestatem reprezentujemy, wielmożnym panom, imć panu Antoniemu Skorulskiemu — krayczemu, powiatu Kowieńskiego y wielmożnemu imci panu Antoniemu Lawdańskiemu — stolnikowi xięstwa Zmuydzkiego, kollegom naszym a posłom, é medio nostro obranym, w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym trzydziestym piątym, miesiąca Maia dwunastego dnia dana w Wilnie.

Poniewasz z obojga narodów złożone vastum reipublicae corpus znacznie do tych czas fatis agitatur iniquis, izali być może iaśniejszy wschodzący nam fortuny dokument, iako gdy in corde regni wiernych poddanych cor et caput nayiaśniejszego monarcha założył sobie regiam solis, ani distulit augustus Lechico se credere caelo, a co większa chociaż diviso cum Jove imperio samych Bogów vicariam osiadł maiestatem, kiedy ultro się purpura supplex obtulit et solus meruit regnare rogatus, przeciesz do tego iedynie zmierza celu, aby, stawszy się omnibus omnia, wszystkich na łonie swym nosił et corde teneret. Owoż rzymskiego koronata regulując się maxymą, non oportet quenquam à conspectu principis tristem discedere, zwerifikował na sobie nayiaśniejszy pan ów (iako subalterna potestas) Boski wyrok, cum exaltatus fuero, omnia traham ad me, kiedy barzief cum cernuo do adoracyi poplite nas pociąga, niż facies solis humiles atomos y bezpieczniejsze, iako za czasow starożytności na tronie swym fundue asilum omnibus afflictis et vel labentibus cito vel prope casuris, y z tąd cito, ledwie co augustis mundum complexus habenis, a iuż Vespazyana zaszczyt o nim głosi świat: princeps bonus, orbis amor, iuż saeculorum memoria godne Antoniusza elogium czyni: et pius et pater patriae, wszyscy nań in die cordis wesoło skazują: en princeps, en orbis apex, aequatus Olympo, kiedy z naywyszego królewskiej dostojności claromentu szerokie od pola Polaków lustrują niziny, słonecznym właśnie aspektem respicit, ut prospiciat nieinaczey, tylko mente serena maturoque regens vastas moderamine gentes, nie tak cum homagio słow, iako raczey życziwego affektu przed pański stawię się konspekt. Ex praemissis tę tylko formuiem illacją, iż solennia ludit omnia libertas, te bellatore Quirino, te placido moderante Numa, a oraz pro clausula

otworzystych panu serc z tym się iednomyślnym odzywamy głosem: diu intersis populo, pecati moderator, orbis auguste, sami zaś sobie y całej oyczyźnie życząc tego, ut rege sub augusto regnet rex tempore iusto. Przystępujemy do punktów instrukcyi, która post^o osculum dexteræ excelsi przełożona wielmożnym ichmościom panom posłom. Denutiabunt wielmożni ichmość panowie posłowie nasi, że trybnał główny wielkiego xięstwa Litewskiego in termino lege praefixo nayiaśniejszego regnanta Augusta trzeciego, pana naszego miłościwego, sub regiminibus wielkiego koła iaśnie wielmożnego imci pana Antoniego Łoyki—wojskiego powiatu Oszmiańskiego, a koła compositi iudicyi wielmożnego imci pana Stanisława Gąsowskiego — podkomorzego Wendeńskiego, magnorum in republica meritorum civium, dyrektorów, in majori nas sędziów y stron, niżeli przeszłego roku, frequentia et cum majori apparatu szczęśliwie y spokojnie, sine ullo impedimento sądzić się zaczęł. Remonstrabunt też wielmożni ichmość panowie posłowie, że in turbido et calamitoso tempore rozróżnionych serc dyssidencie, chociaż in paucis numero ieszcze ad unionem nieprzystępując, na fortunach nas niszczyć prawie hostiliter nie przestają, lubo od avxiliarnego rossyjskiego nayiaśniejszey Imperatorowej ieymści woyska iuż to który rok xięstwo Litewskie sub pondere prowiantów, furazów y kontribucyi zostaje, że niechibnie carystyi, a per consequens y pestilencyi spodziewać się trzeba; iednak my wszelkie conamina do tey aplikując mety, iakoby, co iest basis et fundamentum pokoju, sądy główne trybunalne suo cursu w wielkim xięstwie Litewskim sub nomine nayiaśniejszego króla imci Augusta trzeciego, pana naszego miłościwego, odprawowali się, cum summo depanso et dispendio fortun naszych, a barzief cum magno periculo zdrowia y życia,

prawie odrzekszy się domów własnych, daliśmy się obrać za sędziów na trybunał głównego wielkiego xięstwa Litewskiego, ledwo który mógł się przebrać do Wilna, ile kiedy zachodzą nam pewne wiadomości, że nie mało ich mościów panów kolegów naszych ruskiej prowincyi do woyska przeciwney strony pobrawszy, w ciężkim więzieniu sequestrują, że, excepto zruinowania na fortunach, życia nie są pewni; więc ażeby ten nasz azard był w niewygasłej pamięci pana naszego miłościwego położony, upraszać będą wielmożny ichmość panowie posłowie nasi. In virtute praw dawniejszych et antiquo usu chcemy, ażeby trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego kadencya terazniejsza usque ad finem lege determinatam sądziła się, więc że ichmość panowie litigantes wielkiego xięstwa Litewskiego, lubo magna inter se maią iniuria y chcieliby per sacram iustitiam et per decisionem quam citius finalem conclusionem odebrać, tylko że ob distantiam loci do trybunału, dla swywolnych gromad securum aditum et reditum mieć nie mogą, a do tego ustawiczne dawanie prowiantów, furazów trudnym absentowaniem się z domów ad prosequendum negotii w trybunale cursum tamuię y ztąd paucus numerus spraw; więc ażeby nayiaśniejszy regnant, pan nasz miłościwy, iako pater patriae, raczył adhibere curam uspokojenia nayprętszego, instabunt wielmożni ichmość panowie posłowie nasi. A że iaśnie oświecony xiążę imć w. wojewoda Nowogrodzki, qua verus pro iustitia et libertate zelator, summo suo studio profuit, aby seymiki po wojewodztwach y powiatach(y) deputatów obranie spokojnie odprawiły się y trybunał sub auspitiis nayiaśniejszego regnanta szczęśliwie nam panującego ufundował, skąd immensa maiestati crescit gloria, zaczynam koło nasze, vicaria iego królewskiej mości potestas, dignum gratia regis w oycow-

skim(y aby) sercu ex distributiva iego królewskiej mości iustitia inter primos wakansów mógł się mieścić kandydatem iaśnie oświecony xiążę imć wojewoda Nowogrodzki, instabunt wielmożni ichmość panowie posłowie nasi do iego królewskiej mości, pana naszego miłościwego. Lubośmy wszyscy in hoc calamitoso tempore nie uszli generalney klęski, iednak singulariter że wielmożny imć pan Antoni Ratyński — cześnik y deputat z wojewodztwa Mińskiego, kolega nasz, sine ulla ratione, nie będąc do partyi przeciwney nullo modo incorporowanym, ale owszem majestatowi iego królewskiej mości, pana naszego miłościwego, addictissimus był servus, znaczną przez ludzi rossyiskich nayiaśniejszey Imperatorowej ieymości, tak w dobrach leżących, iako y w ruchomych, przez zabranie funditus koni, bydła, afferencyi y inney ruchomości poniosł ruinę, przeto instabunt wielmożni ichmość panowie posłowie, ażeby ta znaczna dezolacya była inter alios w pamięci nayiaśniejszego króla iego mości, pana naszego miłościwego. Słuszney uwagi potrzebuia merita filialis ku oyczyźnie candoris wielmożnego imć pana Andrzeia Kazimierza Radziwińskiego Frąckiewicza — starosty Suraskiego, surrogatora wojewodztwa Wileńskiego, który tak antecessorowi, iako też ab inchoatione samey elekcyi nayiaśniejszego regnanta terazniejszego, pana naszego miłościwego, tanto sudore, tanto labore, tak circa tuitionem interessów iego królewskiej mości, iako też całej rzeczy-pospolitey zkonfederowanej quam fidelissime cum summo depanso et dispendio fortunę, a bardziey cum periculo życia y zdrowia pokazał meritów dowody, a po dwakroć od przeciwney strony woyska będąc brany, ze wszytkiey substancyi odartym, wyzutym y z dóbr leżących ex cardine wywróconym, zruinowanym, przecież żadnego przeciwney stronie, gdzie o życie chodziło, na

życzliwość nie dawszy dowodu, faventibus superis, retro powrócił y na samą inchoacyą trybunału circa iuramentum na sędziów trybunalnych przybywszy, munus sui officii in praesentia iaśnie oświeconego xięcia imści, wojewody Nowogrodzkiego adimplevit; więc przy oddaniu nayiaśnieyszemu maiestatowi fidele humagium ut, qua a parte legionum, iako virum w wielkim xięstwie Litewskim ex serie antecessorum suorum bene progenitum meritumque civem, serenissimae maiestati ab antiquo z azardem fortun y życia własnego fidelem ex summa regali clementia non postremam w sercu dobrotliwego pana odebrał stationem, instabunt ichmość panowie posłowie. A iako wszystkim monarchom, vicariae in terris potestati, to iest a rege Regum et Domino dominantium w ich świątobliwym panowaniu powierzona zwierzchność debellare superbos, parcere subiectis, tak subsellium waszey królewskiej mości, pana naszego miłościwego, skłaniając się do dobrotliwego serca panującego nad polskim narodem króla, zważywszy skłonionych in obsequium pana y pragnących reconciliacii et praestandae fidelitatis za wielmożnym imć panem Odachowskim—skarbnikiem wielkiego xięstwa Litewskiego, porucznikiem, w niewoli zostającego w Wilnie w komendzie iaśnie wielmożnego imć pana Lwa Izmayły—ienerała woysk rosieyskich nayiaśnieyszey Imperatorki, ażeby wrodzoney łaskawości pańskiej, post expletum wierności ku waszey królewskiej mości, pana naszego miłościwego, iuramentum, za interpositą waszey królewskiej mości, pana naszego miłościwego, do nayiaśnieyszey Imperatorki rosieyskiej, być mógł czym prędzey z detencyi uwolniony y oswobodzony, instabunt wielmożni ichmość

panowie posłowie nasi do maiestatu pańskiego. Cetera fidei, dexteritati summaeque activitati wielmożnych ichmościów panów posłów naszych, do nayiaśnieyszego regnanta, pana naszego miłościwego, obranym, commituntur. U tey instrukcyi podpisy rąk his exprimuntur verbis: Antoni J. J. Rendziejewski Łoyko—woyski powiatu Oszmiańskiego, marszałek trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego, Stanisław Skwarków Gąsowski—podkomorzy Wendeński, deputat powiatu Oszmiańskiego, marszałek koła duchownego, Mateusz Kazimierz Wołodźko—starosta Urzecki, deputat powiatu Oszmiańskiego, Antoni Deneyko—deputat powiatu Lidzkiego, podskarbi trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego, Piotr Stanisław Hawryłkiewicz—strażnik y deputat powiatu Lidzkiego, Piotr Paszkiewicz—deputat Wiłkomirski, pisarz trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego, Jan Kazimierz Swirski—podczaszy y deputat powiatu Kowieńskiego, Ludwik Leparski—łowczy Upicki, deputat głównego trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego, Kazimierz Bystrom—deputat głównego (trybunału) wielkiego xięstwa Lit., Onufry Kownacki—c. X. Ż., deputat, Jan Modecki—rotmistrz y deputat wojewodztwa Nowogrodzkiego, Józef Bykowski—chorążyc y deputat powiatu Słonimskiego, Sylwester Ferdud Gosliński—obozny y deputat, Antoni Ratyński—czesnik y deputat wojewodztwa Mińskiego, Jan Józef Filipowicz—krayczy xięstwa Inflanckiego y deputat wojewodztwa Mińskiego.

Która ta instrukccya, za podaniem oney ad acta, iest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyjeta y wpisana.

1735 г. Іюня 15-го дня.

Изъ книги № 88, за 1734—1735 г., л. 105.

59. Інструкція дворянъ Виленскаго воеводства, данная Интурскому старостѣ Тизенгаузу, избранному посломъ къ канцлеру кн. Михаилу Корибуту Вишневецкому.

Roku tysiąc siedmsetnego trzydziestego piątego, miesiąca Junii piętnastego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny w wielkim xięstwie Litewskim z wojewodstw, ziem y powiatów na rok terazniejszy wyż na dacie pisany obranymi, comparendo personaliter u sądu patron imć pan Michał Kunicki —starosta Malacki, instrukcją kongressu w. wojewodztwa Wileńskiego wielmożnemu imć panu Franciszkowi Tyzenhauzowi — staroście Inturskiemu, posłowi, do iaśnie oświeconego xiążenia imści Michała Korybuta Wisznowieckiego —kanclerza y generalnego woysk wielkiego xięstwa Litewskiego regimentarza, obranemu, daną y służącą ad akta podał, prosząc nas sądu, aby ten instrument ze wszytką w nim inserowaną rzeczą był do xiąg głównych trybunału głównego spraw wieczystych przyjęty y wpisany, iakoż my sąd ony przyiąwszy w xięgi wpisać de verbo ad verbum rozkazaliśmy, którego tenor sequitur est que talis.

Instrukcja, od nas senatorów duchownych y świeckich, dygnitarzów, urzędników ziemskich, grodzkich, rycerstwa, szlachty y obywatelów w. wojewodztwa Wileńskiego, za uniwersałami wielmożnego imć pana Jana Benedykta z Rusinowa Wolskiego —chorążego wojewodzwa Wileńskiego, pro die quarta Junii w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym trzydziestym piątym na kongres rady wydanimi, wielmożnemu imć panu Franciszkowi

Tyzenhauzowi — staroście Inturskiemu, zgodnie od nas in solito consiliorum loco obranemu posłowi do iaśnie oświeconego xiążenia imści Michała Korybuta na Wiszniowcu y Zbarażu Wisznowieckiego —kanclerza wielkiego wielkiego xięstwa Litewskiego y regimentarza generalnego woysk wielkiego xięstwa Litewskiego, dana w Wilnie roku Pańskiego tysiąc siedmset trzydziestego piątego, miesiąca Junii czwartego dnia. Niech nie będzie ingrator vox wojewodztwa Wileńskiego naszego nad inne u iaśnie oświeconego xięcia imści Michała Korybuta na Wiszniowcu y Zbarażu Wisznowieckiego, kanclerza y regimentarza ieneralnego woysk wielkiego xięstwa Litewskiego, które iako zawsze per secula memorandi herois chwalebne depraeiudicabat pro bono publico świadczone akcye, tak tym barziefy gdy w terazniejszey konjunkturze oycowskiego prawie ku miłej oyczyźnie pieczęlowania indefessas continuo usu doznaie solitudines, kiedy totus in patriam efusus wszytkie na to obraca conatus, iakoby unusquisque tute et secure sub ficu sua mógł respirare colonus; a że tantorum meritorum nulla extat merces, przeto niechay będzie od nayiaśniejszego pana copiosissima zasług nagroda, o terazniejszego y potomnego wieku niewygaska pamięć, od oyczyzny nieustająca wdzięczność, od wojewodztwa naszego iak nayniższe podziękowanie; specialiter zatym iniungit wojewodztwo nasze Wileńskie wielmożnemu imć panu

posłowi od nas delegowanemu, ażeby iak nay-
unieżeney upraszał iasnie oświeconego xiążenia
imści kanclerza y regimentarza ieneralnego
woysk wielkiego xięstwa Litewskiego, ut cura
et sollicitudine sua raczył salutem publicam
operari, uwagą w radach, odwagą w heroiczych
działach którego in religionem pietas, erga
regem fides, in patriam amor, pro libertate
zelus a komuż tayne? a gdy uzna oyczyzna
(iako dotąd continua experitur praxi) i. o. xią-
żenia imści kanclerza y regimentarza general-
nego woysk wielkiego xięstwa Litewskiego in
patriam solum seminantem beneficia, wątpić
nie trzeba, iż życzliwych chęci civium metet gra-
titudines. Desideria przytym wojewodztwa W-go
wielmożny imć pan poseł nasz w niżej wyra-
żonych punktach exponet: 1-mo. Niepotrzeba
obszernemi słowy, afflictissimum prowincyi wiel-
kiego xięstwa Litewskiego opisywać statum, bo
te każdy nietylko praktykuie, gdy miseros
sensus consiliumque fugit, lecz y ktoby mise-
rabili indoleret sorti, nie nayduie, kiedy niby
iurato foedere varia calamitatum genera, zgro-
madziwszy się in viscera patriae, iuż tu sobie
specialiter w wojewodztwie naszym Wileńskim
et in metropoli wielkiego xięstwa Litewskiego
z ostatnią civium gementisque populi zgubą
domicilium założyły. Woysk auxiliarnych, pros-
piciendo teraznieyszych coniunctur finem, re-
zydencya in corde patriae acz zda się być po-
trzebna, że iednak przez nieznośne prowianty,
furaży, pieniężne kontrybucye kozackie, z ra-
bunkami czaty, już penitus wojewodztwo Wi-
leńskie per despoliationem poszło in praedam
vicinis, przeto tedy wielmożny imć pan poseł nasz
urgentissime instabit do i. o. imści kanclerza
y regimentarza generalnego woysk wielkiego
xięstwa Litewskiego, ażeby auctoritate, qua pol-
let, mógł takowe adinvenire media, które by
wojewodztwo nasze od ostatniey zguby, od
prowiantów, furażów, pieniężnych kontrybucyi,

czat y rabunków kozackich per totum vindicare
mogły; iako tedy o tey łaskawey uczynności
i. o. xiążenia imści kanclerza y regimentarza
generalnego woysk wielkiego xięstwa Litew-
skiego wojewodztwo nasze nie nie wątpi, tak
y owszem upadłe nutrit nadzieie, że se duce
patremque geret et consulet punctis. 2-do.
Dotąd ieszcze tacito sensu ubolewało super mi-
seram sortem suam wojewodztwo nasze Wileń-
skie, ale kiedy omnes patientis animi sensus
superavit nieznośna od swoich że braci oppres-
sia, iuż musi rumpere silentium, a żal swój
złożywszy in praecordiis paterni pectoris i. o.
xiążenia imści, kanclerza y regimentarza iene-
ralnego woysk wielkiego xięstwa Litewskiego,
exponere, będąc dobrej nadziei, że iako pro
praeterito justam odbierze iustorum petitorum
satisfactionem, tak in futuro a simili impetitione
omni assecurabitur securitate. Diwisya pod
komandą wielmożnego imć pana Kazimierza
Baranowicza, strażnika polnego wielkiego xię-
stwa Litewskiego, tak nas offixit, że z ostat-
niego prawie do życia despoliavit sposobu, który
imć, wyexcypowawszy za dwie raty podymne
y nie dawszy czasu y terminu do wydania
pomienionego podatku, po domach y dworach
szlacheckich non in tempore sancito, legis con-
stitutione praescripto, nietylko należącą quanti-
tatem ex lege dispositam wybrał, lecz insuper
po trzy grosze od złotego każdego kwitowey
y exekucyiney extorsyi, mimo wyraźną wolę
constitucyi, in solo fundamento abusivo licen-
tiosi ausus strictissime, z niezmiernym ludzi
ubogich płaczem, exequować komenderowanym
od siebie ludziom rozkazał, jakoż de facto ad
ultimum quadrantem cum summo gemitu po-
puli intenciom swoim zadość uczynił; nie wi-
dząc tedy inszego pro futuro salwowania swojego
wojewodztwo nasze Wileńskie sposobu, czyni
rekurs do wielkiey władzy i. o. xięcia imści
kanclerza y regimentarza generalnego woysk

wielkiego xięstwa Litewskiego, iak nayuniżen-
niey upraszając, ażeby pomieniony wielmożny
imć pan Baranowicz—strażnik polny wielkiego
xięstwa Litewskiego, de injuste exacto trzy-
groszowey od złotego pensyi et in proprium
usum obrócone censu reddat strictissimum
calculus, injuriatis uczynił adaequatam dam-
norum satisfactionem; a zaś w przyszłym czasie
ażebyśmy ab hoc insupportabili podatku onere,
iako cale zniszczeni, z osobliwey łaski y kle-
mency i. o. xiążęcia iego mości, kanclerza
y regimentarza generalnego woysk wielkiego
xięstwa Litewskiego, per totum mogli być uwol-
nieni. 3-to. Niewyrażony słowem dworów y
wiosek rabunek przez imć pana Kekebusza—
półkownika woysk nayiaśnieyszey Monarchini
Rosieyskiej doniesie y upraszać będzie iak
nayuniżenney wielmożny imć pan poseł nasz
iaśnie oświeconego, xiążęcia imci kanclerza y
ieneralnego regimentarza woysk wielkiego xię-
stwa Litewskiego o mocną y skuteczną inter-
pozycyą, ażeby naznaczona komissya od nay-
iaśnieyszey Monarchini Rosieyskiej iak nay-
prędzey expediowana była. 4-to. Lubo to pewna,
że ipsa virtus merces et praecium sibi, nec
est indigna laudis, że iednak sub modio celare
nie godzi się candelam, przeto y wojewodztwo
nasze Wileńskie, mając słuszny wzgląd iustum-
que recognitionem wielkich w oyczyźnie zasług
wielmożnego imć pana Jana Benedykta z Ru-
sinowa Wolskiego—chorążego wojewodztwa na-
szego, teraz recenter ex domo servitutis ad
patrios lares szczęśliwie wróconego, iako nay-
uniżenney instat do i. o. xięcia imci kanclerza
y regimentarza ieneralnego woysk wielkiego
xięstwa Litewskiego, ażeby pomieniony imć
pan chorąży nasz, na honorze y fortunie iniu-
riatus, przez rekomendacyą skuteczną do ma-
iestatów iego królewskiej mości pana naszego
miłościwego mógł mieć iustam tak damnorum,
iako y honori recompensacyą. 5-to. Jeżeli to

pewna, że tam poenis, quam praemiis stat
omne regnum, y wojewodztwo nasze Wileńskie
ex motivo debito gratitudinis et ex obligatione
iustitiae, gdy wielkich w oyczyźnie zasług in
numero liczy ad servos wielmożnego imć pana
Andrzeia Radziwińskiego Frąckiewicza—surro-
gatora wojewodztwa Wileńskiego, który pro
maiestate et libertate zelando a cognata acie
po dwa razy detentus, cum periculo vitae et
dispendio fortunae, iako multa tulit, sudavit
et alsit, to ażeby przez osobliwą promocyą
iaśnie oświeconego xiążęcia imści kanclerza
y regimentarza generalnego woysk wielkiego
xięstwa Litewskiego u nayiaśnieyszego króla
imści Awgusta trzeciego, pana naszego miłoś-
ciwego, tam ex pane bene meritorum, iako ex
gradibus honorum condignam mógł mieć ex
distributiva justitia recognitionem, singularis-
sime wielmożny imć pan poseł nasz do iaśnie
oświeconego xięcia imści kanclerza y regimen-
tarza generalnego woysk wielkiego xięstwa
Litewskiego instabit. 6-to. Acz by y zaszła
verborum obsigilacya powinna reserari in re-
cognitionem znacznych w oyczyźnie, a specia-
liter w wojewodztwie naszym Wileńskim za-
sług wielmożnego imć pana Mikołaja Petru-
sewicza—czesnika Wileńskiego, który gdy do-
piero podwakroć innocentissime przez kozaków
w Wilnie y w domu własnym przez imć pana
Kekebusza —półkownika woysk Rosieyskich,
funditus zrabowany, przeto wojewodztwo nasze
Wileńskie, zważywszy y wielkość zasług et
notabilem na fortunie cladem, singularissime
suplikuje do i. o. xięcia imści kanclerza y re-
gimentarza generalnego woysk wielkiego xięstwa
Litewskiego, ażeby pomieniony imć pan Petru-
sewicz—czesnik Wileński, iako emeritissimus
wojewodztwa naszego civis, z osobliwey kle-
mency iego królewskiej mości, pana naszego
miłościwego, tak na fortunie, iako też et ex
distributiva justitia wakansów mógł być ukon-

tentowany, o to iako nayuniżeney w. imć pan poseł nasz iaśnie oświeconego xięcia imci kanclerza y regimentarza ieneralnego woysk wielkiego xięstwa Litewskiego upraszać będzie. 7-mo. Zagęszczone a prawie niechrześcijańskie, qua publice, qua privatim varia scelerum genera iustam od naywyższego pana że sprowadzią vindice coelo na prowincyą wielkiego xięstwa Litewskiego nemesim, edocent nos exempla, które w teraznieyszey koniunkturze patimur, quod maximum, że takowe niezbożne facinora, coby miały exemplariter puniri, to przeciwnym sposobem przy sposobionych sobie mocnych protekcyach, ex male actis gloriari non erubescunt. Swieży a nieszczęśliwy przykład, w teraznieyszey opłakaney rewolucyi nad godnym z imienia y znacznych w oyczyźnie zasług wielmożnym imć panu Michale Tyzinhawzie—podkomorzym Wileńskim, wprzód incarcerowanym, denique w Oszmianie, sine ulla convictione, tumultuario ausu, tyranice rozsiekanym, cum summo gentis scandalo, a przed Bogiem

y światem miserabili abominatione wykonany, że dotąd ieszcze żadney innocens sanguis nie odbiera satisfakcyi, clamat vindictam de coelo, a zaś woiewodztwo nasze singularissime instat do i. o. xięcia imści kanclerza y regimentarza generalnego woysk wielkiego xięstwa Litewskiego, ażeby do dobrotliwey klemencyi podał sposób lacrimabundo successori do dochodzenia y skutecznego innocentissimi sanguinis konwinkowania. Cetera fidei et dexterritati wielmożnego imć pana Franciszka Tyzenhawza—starosty Inturskiego, posła woiewodztwa naszego, commituntur. U tey instrukcyi podpis ręki wielmożnego imć pana dyrektora temi słowy: Imieniem całego woiewodztwa podpisuję się: Benedykt Jan z Rusinowa Wolski—chorąży y dyrektor congressu woiewodztwa Wileńskiego.

Który to ten instrument, za podaniem onego ad acta, iest do xiąg głównego trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany.

1735 г. Августа 16-го дня.

Изъ книги № 88, за 1734—1735 г., л. 201.

60. Инструкція дворянства Смоленскаго воеводства, данная посламъ на Варшавскій сеймъ.

Дворяне Смоленскаго воеводства, собравшись на сеймикъ въ обыкновенномъ мѣстѣ своихъ засѣданій, дали своимъ посламъ на *антекомиціаль-*ный сеймъ инструкцію слѣдующаго содержанія:

1) По засвидѣтельствованіи королю вѣрноподданныхъ чувствъ дворянство проситъ его сохранить по старинѣ *pacta conventa*;

2) Сохранить наилучшія отношенія къ Россійской Императрицѣ;

3) Просить о выводѣ русскіихъ войскъ изъ предѣловъ рѣчи-посполитой;

4) Объ уничтоженіи податей съ имѣній земскихъ;

5) Объ уничтоженіи какихъ бы то ни было конфедерацій, какъ нарушающихъ правильное теченіе дѣлъ въ государствѣ;

6) О воспрещеніи посламъ получать отъ иностранныхъ государствъ *пенсій*;

7) О возвращеніи государственныхъ клейнотъ въ отечество;

8) Объ уравниеніи денежнаго курса червонныхъ золотыхъ съ монетами сосѣднихъ государствъ; остальные 12 пунктовъ заключаютъ въ себѣ *ходатайство* по дѣламъ разныхъ должностныхъ и частныхъ лицъ.

Roku tysiąc siedmsetnego trzydziestego piętego, miesiąca Augusta ośmnastego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny w wielkim xięstwie Litewskim z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy tysiąc siedmsetny trzydziesty piąty obranymi, *com-parendo personaliter patron* imć pan Jan Kazimierz Woyna—krayczy Mścislawski, opowiadał, prezentował y do akt podał instrukcyą, od iaśnie wielmożnych, wielmożnych ichmościów panów dygnitarzów, urzędników, szlachty, obywatelów wojewodztwa Smoleńskiego wielmożnym ichmościom panom Michałowi Sliźniowi—Krewskiemu y Felicyanowi Łoykowi—Żukowskiemu starostom, posłom, na seym następujący obranym, daną, którą podając do akt prosił nas sądu, ażeby ze wszystką w niey wyrażoną rzeczą była przyjęta y do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych wpisana; jakyż my sąd oną przyiwszy

w xięgi wpisać rozkazali, którą wpisując *de verbo ad verbum* tak się w sobie ma:

Instrukcyą, od nas dygnitarzów, urzędników, szlachty, obywatelów wojewodztwa Smoleńskiego na seymiku przedseymowym za uniwersałami, od nayiaśniejszego króla imci Augusta trzeciego, pana naszego miłościwego, wydanymi, ad locum solitum zebranych, wielmożnym ichmościom panom Michałowi Sliźniowi—Krewskiemu y Felicyanowi Łoykowi—Żukowskiemu starostom, zgodnie przez nas obranym posłom, w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym trzydziestym piątym, miesiąca Augusta szesnastego dnia. Po tak wielu zazdrośney fortuny przeciwnościach w pospolitym między szczęściem y nieszczęściem obrocie, gdy się skołatana *conjuratis in praelia ventis* oyczyzna do brzegu zabiera, komuż sprawiedliwiey podziękować należy, ieżeli nie Panu panujących, od którego *jus suum* wziwszy iego królewska mość, pan

nasz miłościwy, nie tylko regnare, ale też decorum suum induere zaczął, gdy nam przez złożenie seymu do zupełnego uspokojenia najskuteczniejsze podał media, które uprzejmym sercem województwo nasze przyiwszy, nietylko powinno panu swemu wyraża podziękowanie, ale też ażeby w zaczętem szczęśliwie panowaniu longe fata fluant prospera vita, usilnie życzy, niewątpiąc o tym, że za nieporównanym iego królewskiej mości, pana naszego miłościwego, circa bonum publicum staraniem y łaskawym rozjątrzonych serc ugłaskaniem veniet felicior aetas, o co votis et suspiriis do Pana panów concurrando, a na propozycye od iego królewskiej mości, pana naszego miłościwego, reponendo, ichmościów panów posłów obligujemy, ażeby quam primum iego królewskiej mości, panu naszemu miłościwemu, podziękowali za oycowskie ku nam oświadczenie, że to panowanie bez żadnego od nayjaśniejszego świętej pamięci Augusta wtórego, rodzica swego, do tronu prawa y praetextu nad wolnym państwem otrzymawszy, nienaruszenie circa tuitionem legum et libertatis według poprzysiężonych sacrosancte paktów zachowa. *Secundo.* Ponieważ konserwacya państw y królestw naybarzniej consistit in cultura stateczney y nienaruszoney przyjaźni z sąsiedzkimi potencjami y w obserwancyi zachodzących z nimi traktatów, zaczym któż nieprzyzna, że ratio status et conservationis rzeczypospolitey naszej, z okoliczności terazniejszych koniunktur w chrześcijaństwie, praecipue w tym consistit, ażeby dobra przyjaźń y harmonia servare z nayjaśniejszą Monarchią Rosyiską, z której antecessorami nie tylko rzeczpospolita traktatami y sojuszami iest zmocniona, ale też y z własnych teyże nayjaśniejszey Monarchini wydanych manifestów iest ubezpieczona o iey przyjaznych ku sobie intencjach, że żadney w państwach y granicach rzeczypospolitey nie pretende awulsyi lub diminucyi, owszem

całość praw, przywileiów, swobod, wolności y szerokości granic cum annexis provinciis contra quoscunque usurpatores et aggresores, ne quidquam respublica detrimenti capiat, bronić y utrzymywać deklaruie: zaczym iniungimus ichmościom panom posłom naszym, aby omnes ineant modos et rationes, które by dawną przyjaźń y zachodzące między polskim y rossyiskim państwem soiusze y traktaty utwierdziły. *Tertio.* A że do utrzymania in integro tychże paktów y soiuszów należy wypełnienie onych, zaczym ichmość panowie posłowie inter alias materias, wziawszy pro primo obiecto nieznosne, naybarzniej w pogranicznych od Rygi powiatach, idque w Wiłkomierskim, Upitskim y Kowieńskim, także y w xięstwie Żmuydzkim przez pieniądze y prowiantowe podatki uciemienie, suplikować będą do maiestatu iego królewskiej mości, pana naszego miłościwego, ażeby zwykłym pańskim swoim super gemitu et fletum populi respektem w to potrafił, iakoby nayprędsza z państw Korony polskiej y wielkiego xięstwa Litewskiego woysk Rosyiskich mogła subsequi evacuatio, co speciali curae et sollicitudini ichmościów panów posłów nietylko committimus, ale też amore boni publici ichmościów obstringimus. *Quarto.* Utrzymując constitutionem electionis iego królewskiej mości, pana naszego miłościwego, ażeby projekt względem zniesienia podatków z dobr ziemskich do skutku przywiedziony był, ciż ichmość panowie posłowie starać się będą. *Quinto.* Chcąc mieć zupełne stanów rzeczypospolitey uspokojenie, ażeby po rozwiązaniu wszytkich konfederacyi tak generalney, iako też partykularnych, wszytkie nowe zaciągi y wyprawy ustały, także aby omnes actus contra maiestatem y stanom, przy dostoięństwie iego królewskiej mości będącym, pokóy wzruszający, albo też materiam status dotykający, aboleantur, condemnentur et eliminentur, ichmość panowie posłowie nasi promo-

vebunt. *Sexto.* Wielą prawami korrespondencye z postronnymi, in scia republica, mianowicie in materia status, zabronione, zaczym reassumpti-
onem tych wszystkich constytucyi ciż ichmość panowie posłowie w pamięci mieć powinni będą y żadnych od postronnych monarchów pensyi brać nie powinni. *Septimo.* Clenodia rei publicae, tanquam ornamenta regni et regum, za granice wywiezione, ażeby omni meliori modo praevia investigatione vindicari mogły, ichmość panowie nasi wespół z innymi ichmościami sposób umówić mają. *Octavo.* Niepośledniemu staraniu y pamięci ichmość panów posłów zalecamy reductionem monetae czerwonych złotych ad aequalem cum vicinis cursum; inne zaś punkta, iako to: obmyślenie securitatis internae et externae, iako też maiestatis iego królewskiej mości, pana naszego miłościwego, desolationis żup y dobr stołowych, opatrzenie artyleryi, cekawzów, garnizonów, aukcyi prowentów, otworzenie miennicy, ad communem sensum całej izby poselskiej odkładaiać. *Nono.* Za iasnie oświeconymi, iasnie wielmożnymi, wielmożnymi ichmościami pany senatorami, ministrami y dygnitarzami utriusque gentis supplices wojewodztwo nasze przez ichmościów panów posłów mittit do respektu pańskiego praeces, ażeby de liberalitate regia distinctim udzielić raczył, mianowicie: iasnie oświeconemu xiążęciu imci Wiszniowieckiemu—kanclerzowi y generalnemu woysk Litewskich regimentarzowi, którego wielkość godności, żadney za sobą niepotrzebuiąca zalety, ani promocyi, loquitur ipsa sibi, universum sparsa per orbem, więc ażeby to, na które iusto meritorum przez cały wiek swój certamine zasłużył, praemium, to iest, buława wielka, a iasnie oświeconemu xiążęciu imci Radziwiłowi—marszałkowi nadwornemu, takż virtutum et meritorum incremento dobrze zaszczyconemu, buława polna Litewska, koronna zaś polna iasnie wielmoż-

nemu imć panu Lubomirskiemu—wojewodzie Sandomirskiemu, oddane były, urgentissime ichmość panowie posłowie nasi promotebunt. *Decimo.* Tychże ichmościów panów posłów obstringimus, ut instent do łaski pańskiej iego królewskiej mości, pana naszego miłościwego, za iasnie wielmożnym imć panem Sapiehą—kaszellanem Trockim, do pieczęci wielkiej wielkiego xięstwa Litewskiego ex votis nostris kandidate; za iasnie oświeconym xiążęciem imć Radziwiłem—wojewodą Nowogrodzkim, iasnie wielmożnym ichmość panem Zawiszą—podkomorzym Litewskim, Ponińskim—instygatorem y marszałkiem generalney konfederacyi koronney, ażeby distincta ichmościów merita distinctis muniorum praemiare nie zapomniał gratiis. *Undecimo.* Wielą recessami w konstytucyach, mianowicie w ostatney coronationis iego królewskiej mości, pana naszego miłościwego, oddane do pamięci rzeczypospolitey zabicie y na placu pod Kowalewem za oyczyzną położenie dwóch wielmożnych ichmościów panów Pawła y Dominika Łoyków, że dotąd effectum wdzięczności successoribus sortiri nie mogło, zaczym przypominaiąc hos heroicos actus pomienionych ichmościów, ażeby do respektu pańskiego z całej rzeczypospolitey instent, ichmość panom posłom naszym pilno zalecamy. *Duodecimo.* Takż recessem, w konstytucyi roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego szóstego wyrażonym, odłożono iest danie kwitu successoribus iasnie wielmożnego imć pana Kotła—podskarbiego wielkiego xięstwa Litewskiego, ażeby y to, jako już po uczynionej dostateczney kalkulacyi skutkiem effectuetur, promotioni ichmościów panów posłów rekomen-
dujemy. *Decimo tertio.* Następuia do pamięci y respektu pańskiego wiadome całemu xięstwu Litewskiemu krzywdy y szkody, przez Kiekibusza y żyda Hirszę różnym obywatelom Litewskim poczynione, mianowicie wiel-

możnym ichmościom panom Burzyńskiemu—instygatorowi wielkiego xięstwa Litewskiego, Wolskiemu—chorążemu Wileńskiemu, Petruszewiczowi—czesznikowi tegoż województwa Wileńskiego, Monkiewiczowi—takoz chesznikowi, za któremi, na substancyach y na samym zdrowiu przez więzienie ichmościów panów chorążego Wileńskiego y Monkiewicza zruinowanymi, ichmość panowie posłowie instabunt y o wydanie tak Kiekibusza, iako też Żyda, ludzi państwa naszego usilnie domawiają się. W tymże interessie do tychże osób nie przepomnią wielmożnego imć pana Frąckiewicza—pisarza ziemskiego Smoleńskiego, summopere variis extorsionum generibus oppressum, similiter y wielmożnego imć pana Szczyta—czesznika wielkiego xięstwa Litewskiego. *Decimo quarto.* Zagęszczone, a prawie niechrześcijańskie, qua publice, qua privatim varia scelerum genera, iustam że od naywyższego pana sprowadzają vindice caelo na prowincją wielkiego xięstwa Litewskiego Nemesim, edocent nos exempla, które w terazniejszey konjunkturze patimur, a quod maximum, że takowe facinora, coby miały exemplariter puniri, to przeciwnym sposobem sobie przysposobiwszy mocne protekcyę, ex male actis gloriari non erubescunt. Swieży a nieszczęśliwy przykład, w terazniejszey oplakaney rewolucyi na godnym z imienia y znacznych w oyczyźnie zasług wielmożnym imć panu Michale Tyzenhauzie—podkomorzym Wileńskim, wprzód incarcerowanym, denique w Oszmianie tumultuario ausu, sine ulla convictione, cum summo gentis scandalo, a przed Bogiem y światem abominatione, wykonany, zaczynam injungimus wielmożnym ichmość panom posłom naszym, ażeby talia inpracticata exempla amnestya nie pokrywała, owszem clamanti de coelo vindictam sanguini do dochodzenia iustum jus successoribus ad iniuriantes zachowano było.

Decimo quinto. Kamienica Żółta pod Orłem Donatowska, w mieście Wilnie, na Świętojańskiej ulicy obok z pałacem Chodkiewiczowskim leżąca, ad praesens imci xiędza Józefa Donata—kanclerza dyecezyi Smoleńskiej, ob respectum zasług Jana Donata—chorążego, iako obloquitur constitutio roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt wtórego, follio quadragesimo, ażeby od stancyi deputatow na trybunale obranych perpetuis temporibus salvis oneribus civitatensibus uwolniona była, staraniu ichmościów panów posłów pilno zalecamy. *Decimo sexto.* Ponieważ ichmość xięza Karmelici Bosi prowincyi Litewskiej, odłączywszy się od prowincyi koronney, nic więcej, iako trzy konwenta do siebie należące mając, dwa, to iest: Warszawski y Poznański, in supplementum pauci numeri konwentów, per decretum oyca świętego Klemensa dwunastego otrzymali, zaczynam ażeby te dwa konwenta z dekretu oyca świętego przy prowincyi Litewskiej in perpetuum konserwowane były, ichmość panowie posłowie nasi animadvertent. *Decimo septimo.* Za interessem imć pana Woyny—krayczego Mściśławskiego, względem odeszłych dóbr w województwie Smoleńskim antecessoribus imci, iako też względem szkod in statu praesenti poniesionych, curabunt ichmość panowie, iakoby praemissorum condigna mogła subsequi przez respekt pański gratitudo. *Decimo octavo.* Similiter interes ichmościów panów kniaziów Juchniewiczów Birbaszów względem dóbr, ante unionem lennością z wniesieniem summy nadanych, Dobuże, Piotrowicze, Holenie, Sledziuki, Trylesin y Bowki nazwanych, w powiecie Orszańskim leżących, quondam od starostwa Mihilowskiego odłączonych, antecessoribus ichmościów panów Birbaszów przywilejami nayiaśniejszych królów approbowanych, aby na terazniejszym seymie roborowany był y rekompensa za straty y expensa prawne, z

okazyi j. w. imć pana z Tęczyna Osolińskiego—podskarbiego wielkiego koronnego, ponie-sione, na dobrach tegoż imci obmyślona była, pamięci ichmościów panów posłów zaleca się. *Decimo nono.* Dygnitarstwo wielkiego xięstwa Litewskiego iaśnie wielmożnych ichmościów panów pisarzów wielkich y referendarza Li-tewskiego ażeby według praw y dawnych zwyczajów in executione circa distributivam iustitiam zostawało, ciż ichmość panowie po-słowie omnino domówią się. *Vigesimo.* Dalsze punkta, które by sprawiedliwości świętej pra-wom y wolności przeciwne niebyły, owszem bonum publicum et integritatem rzeczy pospo-litey concernerent, fidei et activitati wielmoż-nych ichmościów panów posłów committendo,

podpisujemy się. Actum ut supra w Wilnie. U tey instrukcyi przy pieczęci na laku przy-ciśnionej podpis ręki iaśnie wielmożnego imć pana dyrektora seymiku wojewodztwa Smoleń-skiego temi wyraża się słowy: Antoni J. Fr. Rzędziejewski Łoyko—woyski Oszmiański, mar-szałek trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego y dyrektor seymiku wojewodztwa Smoleńskiego, imieniem całego wojewodztwa podpisuję się.

Która ta instrukcyja, za podaniem oney przez patrona wyżey mianowanego do akt, iest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięta y wpi-sana.

1735 г. Августа 24-го дня.

Изъ книги № 88, за 1734—1735 г., л. 231—238.

61. Инструкція дворянъ Виленскаго воеводства депутатамъ на главный сеймъ Варшавскій.

Дворяне Виленскаго воеводства, собравшись на сеймикъ, въ обыкновенномъ мѣстѣ своихъ за-сѣданій, дали своимъ посламъ, отправляемымъ на избирательный сеймъ въ Варшаву, инструкцію слѣдующаго содержания:

1) По засвидѣтельствovanіи предъ королемъ Августомъ III вѣрноподданическихъ чувствъ дво-рянства, послы обязываются познакомиться съ содержаніемъ *пактовъ конвентовъ*, по которымъ производилась королевская присяга, и если въ нихъ допущены какія либо измѣненія, домо-гаться дополнительной присяги по старинѣ; осо-бенно имѣть въ виду конституцію 1717, по ко-торой не допускается никакихъ послабленій дис-сидентамъ.

2) Просить короля о принятіи мѣръ къ во-дворенію мира вѣшняго и внутренняго; но при

выдачѣ амнистій руководствоваться осторожно-стію и лицамъ, не служившимъ въ военномъ вѣ-домствѣ, таковыхъ не выдавать.

3) Позаботиться о сохраненіи и укрѣпленіи дружбы съ Русскою Монархией, которая обѣщала сохранить не только прерогативы и вольности дворянства, но и цѣлость границъ рѣчи-поспо-литой; также согласно ея обѣщанію возвратить изъ Кіева актовыя книги великаго княж. Литов-скаго, забранныя еще въ 1655 году;

4) Ходатайствовать о выводѣ русскихъ и сак-сонскихъ войскъ изъ предѣловъ рѣчи посполитой, частію по причинѣ разоренія края, частію по причинѣ прекращенія конфедерацій; напомнимъ также ему и о сохраненіи древней вѣры поль-скихъ королей;

5) Просить его о содержаніи дѣйствующей

пѣхоты на счетъ королевщинъ, которые въ прежнія времена удовлетворяли не только военнымъ потребностямъ, но служили также средствомъ для вознагражденія лицъ заслуженныхъ въ государствѣ.

6) Потребовать прекращенія таможенныхъ злоупотребленій, которые проявляются въ видѣ различныхъ льготъ разнымъ привилегированнымъ лицамъ съ явнымъ ущербомъ для скарба и обидой для купцовъ; хлопотать, чтобы складъ такихъ товаровъ былъ устроенъ въ Ковнѣ.

7) Ходатайствовать о воспрещеніи жидамъ вывозить серебряную монету за границу, объ открытіи монетнаго двора и уравниеніи достоинства монеты съ сосѣдними государствами.

8) Принимая во вниманіе быстрое богатѣніе жидовъ, какъ посредствомъ захвата торговли, такъ и умѣнія пользоваться политическими обстоятельствами въ свою пользу, — требовать увеличенія съ нихъ подымной подати подѣ страхомъ проскрипціи.

9) Ходатайствовать объ увольненіи шляхетскихъ имѣній отъ аграрной повинности.

10) Позаботиться объ исправленіи законовъ, особенно объ исправленіи судей, которые часто забываютъ Бога, законы и совѣсть и судятъ не по правдѣ, а по своему произволу и въ свою личную пользу; потребовать постановленія, чтобы въ трибуналѣ могли поступать только апелляціи, такъ какъ практикующіеся приемы уклоненія отъ исполненія судебныхъ приговоровъ отнимаютъ у обиженныхъ всякую возможность дожидаться отъ

трибунала рѣшенія по своему дѣлу: по этому настаивать, чтобы издано было законоположеніе, строго запрещающее сторонамъ обращаться по одному и тому же дѣлу въ разныя судебныя инстанціи.

11) Требовать, чтобы содержаніе, присвоенное извѣстнымъ должностямъ, было отдаваемо лицамъ, несущимъ эти должности, а не лицамъ постороннимъ, что практикуется до сихъ поръ, вопреки здравому смыслу.

12) Постараться о возобновленіи законнаго количества чоповой пошлины, а не произвольнаго, которое практикуется въ настоящее время съ явной обидой и разореніемъ воеводства.

13) 14) 15) 16) 17) 18) 19) 20) 21) пункты заключаютъ въ себѣ ходатайство по дѣламъ должностныхъ и частныхъ лицъ.

22) О вознагражденіи Вилеискаго кармелитскаго монастыря, понесшаго убытки и разореніе на 600,000 злот. отъ политическихъ замѣшательствъ.

23) Объ открытіи въ Ригѣ костела и римско-католическаго богослуженія, подвергшихся насилію и закрытію.

Остальные пункты инструкціи до 35) включительно заключаютъ въ себѣ ходатайства по дѣламъ частныхъ лицъ и р.-к. духовенства, возникшимъ большей частію подѣ вліяніемъ совершавшихся въ то время политическихъ событій; нѣкоторые изъ нихъ касаются столкновеній здѣшнихъ дворянъ съ русскими.

Roku tysiąc siedmset trzydziestego piątego, miesiąca Augusta dwudziestego wtórego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny w wielkim xięstwie Litewskim z wojewodztw, ziem y powiatów na rok terazniejszy, wyż na dacie pisany, obranemi comparendo personalliter u sądu patron imć pan Stanisław Koszarzewski — starosta Nowosiołkowski, instrukcyą prześwietnego wojewodztwa Wileńskiego, na seym następujący pacificationis, wielmożnym iehmościom panom Janowi Benedyktowi z Rusinowa Wolskiemu — chorążemu wojewodz-

twą Wileńskiego y Mikołaiowi, Antoniemu Piotruszewiczowi — czesznikowi wojewodztwa Wileńskiego, posłom tegoż wojewodztwa daną y służącą, ad acta podał, prosząc nas sądu, ażeby ten instrument ze wszytką w nim inserowaną rzeczą był do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany, iakoż my sąd ony przyiowski w xięgi wpisać de verbo ad verbum rozkazaliśmy, którego tenor sequitur estque talis.

Instrukcyą, od nas senatorów, dygnitarzów

duchownych y świeckich, urzędników ziemskich, grodzkich, rycerstwa, szlachty y obywatelów województwa Wileńskiego, in fundamento uniwersału iego królewskiej mości Augusta trzeciego, pana naszego miłościwego, na seym walny sześćniedzielny pacificationis do Warszawy pro die vigesima septima Septembris anni praesentis wydanego, do Wilna ad solitum locum consiliorum zgromadzonych, wielmożnym ichmościom panom Janowi, Benedyktowi z Rusinowa Wolskiemu—chorążemu województwa Wileńskiego y Mikołaiowi Antoniemu Piotruszewiczowi—czesnikowi województwa Wileńskiego, posłom od nas zgodnie, nemine contradicente, na seym walny obranym, roku tysiąc siedmsetnego trzydziestego piątego, miesiąca Augusta szesnastego dnia dana. A kiedyż barziej, ieżeli nie dopioro, w terazniejszym czasie, doznawamy szczęśliwą experyencyą, że ubi humana deficiunt, ibi divina incipiunt media, kiedy już zdesperowana de summa vitae oyczyzna nasza vitales zda się recolligere spiritus, gdy szczyrze aplikuiąca się ad salutem universi oycowska iego królewskiej mości Augusta trzeciego, pana naszego miłościwego, ręka providam łask pańskich apposuit curam, niechcąc nas widzieć extra modum consilii, ut consulamus nobis et prospiciamus patriae, przezornymi na seym walny sześćniedzielny Warszawski convocat uniwersałami; za co, przy nayniższym (podziękowaniu) pro paterina cura et sollicitudine erga bonum publicum, ichmość panowie posłowie nasi cum eo staną in conspectu domini voto, ut gloria eius micet, velut inter ignes luna minores. Desideria zaś województwa naszego Wileńskiego w niżej wyrażonych punktach ichmość panowie posłowie nasi, sub fide, honore et conscientia, ut sint in executione, promovere curabunt. 1-mo. Informowane, tak z doszłej od iego królewskiej mości, pana naszego miłości-

wego, przez wielmożnego imci pana dworzanina y posła instrukcyi, iako też z adressowanych od iaśnie oświeconych y iaśnie wielmożnych ichmościów panów senatorów y ministrów status Korony polskiej y wielkiego xięstwa Litewskiego, a principaliter iaśnie oświeconego xiążęcia iego mości arcybiskupa Gnieźnieńskiego — prymasa Korony polskiej y wielkiego xięstwa Litewskiego, expedicyi województwo nasze, iako providencya Boska, a cuius nutu regum et regnorum dependent vicissitudines, wszystkie te nieszczęśliwości, w które nas publiczne zamieszanie wegnało było y do ostatniej ruiny oyczyznę wiodło, in eventum clementissimum zamieniło, kiedy utrzymawszy na tronie polskim nayiaśniejszego króla imci Augusta trzeciego, pana naszego miłościwego, którego zacność nie tylko w dawniejszych antecessorach, którzy diadema regni intulerunt w Polskę, ale też niedawno zesłym ś. p. nayiaśniejszym Auguscie wtórym, który gloria sua toti illuxit orbi, jest nietayna, tym nas ubłogosławiła szszczęściem, że y terazniejszy pan nasz miłościwy, gloriosissimo antecessorów swoich idąc tractu, ledwie co tylko designatum à saeculis dla siebie conscendit solium, wszystko to, co ad interitum patriae nakierowało się było, clementia et iusta moderatione odwróciwszy, a cokolwiek concertat bonum patriae, iako providus pater, przez poprzysiężone circa coronationem sui pacta conventa y przyrzeczone vinculo sacramenti sponsye manutenere et conservare przyrzekłszy, niezawodną uczynił nam nadzieję, że za panowania iego pax et iustitia nostris reflorescent in annis, za co supremo numini y iego królewskiej mości, tanquam vicarium tenenti potestatem, uczyniwszy nayniższe podziękowanie, ichmć panowie posłowie nasi, a idąc przykładem starszey braci naszej, iaśnie wielmożnych, iaśnie oświeconych ichmościów

panów senatorów y ministrów statūs, circa praestandum homagium iego królewskiej mości, powinni wyznać nomine całego województwa naszego iego królewską mość za pana naszego y iego maiestatu tuitionem et defensionem upewnić. A lubo z teyże instrukcyi iesteśmy informati, iż iego królewska mość pacta conventa in omni solennissima formā spisane poprzysiągł y nie spodziewamy się z nich nil dissonum legibus publicis emanare, iednak iż te pacta conventa, ani żadne sancita, za panowania iego królewskiej mości zaszły, w województwie naszym publicata nie są, curabunt ichmość panowie posłowie nasi weyść in tuitionem onych y iezeliby czego niestawało, iuxta antiquas praxes, żeby dopełniono, doyrzeć, osobliwie ażeby przeciwko konstytucyi tysiąc siedmset siedymnastego roku in favorem dissidentium nic niebyło. 2-do. De securitate interna iak ma być provisum conferent ichmość panowie posłowie nasi, tak z iasnie wielmożnemi ichmościami panami senatorami, ministrami y drugiem i utrinque provinciae ichmościami pany posłami, żeby unito et unanimi voto et consilio mogła ta rana, (którą oyczyzna od swoich że synów a braci naszych cierpi), absque violentis mediis być zgoiona, y w tym placabunt maiestatem, ut non sit iustitia dissociata a clementia. A że w takowych okazjach solita praxi zwykła bywać inter belligerentes amnestia, pod którą etiam licentiosi et invasores oppressoresque osób y dóbr szlacheckich podszywać się zwykli, przeto iezeli komu ex clementia reipublicae będzie dana amnestia, ażeby ta tylko directe et expresse do tych osób, które, w aktualney regularney służbie pod trąbą wojskową zostając, in Martis campo co przeciwko sobie wykroczą, ściągająca się, a do tych, którzy przy naiezdzie dóbr szlacheckich, osobliwie w żadney służbie wojskowej niebędących, vel alio titulo

komu co zawinią, nieregulowała się, curabunt doyrzeć ichmość panowie posłowie nasi. 3-tio. Jeżeli conserwacya państw y królestw naybarziej consistit in cultura stateczney y nie-naruszoney przyiaźni z sąsiedzkimi potencjami y w obserwancyi zachodzących z niemi traktatów, zaczym któż nie przyzna, że ratio statūs et conservationis rzeczy pospolitey naszej, z okoliczności terazniejszych coniunktur w chrześcijaństwie, praecipue w tym consistit, ażeby dobrą przyiaźń y harmonią servare z nayiasnieyszą Monarchinią Rossyiską, z której antecessorami, nie tylko rzecz pospolita traktatami y soiuszami iest zmocniona, ale też y z własnych teyże nayiasnieyszey Monarchini wydanych manifestów iest ubezpieczona o iey przyiaźnych ku sobie intencyach, że zadnych w państwach y granicach rzeczy pospolitey nie pretende awulsyi, albo dyminucyi, owszem całość praw, przywileiów, swobod, wolności y szerokości granic, które Korona polska y wielkie xięstwo Litewskie, cum connexis provinciis, usque ad praesens momentum possidet, contra quoscunque usurpatores et aggressores, ne quidquam respublica detrimenti capiat, bronić y utrzymywać deklarue. Zaczym iniungimus ichmościom panom posłom naszym, aby na blisko następującym seymie omnes ineant modos et rationes, któreby tak dawną przyiaźń y zachodzące między polskim a rossyiskim państwem soiusze y traktaty były utwierdzone, iako też aby y nowy z tąż nayiasnieyszą Monarchinią mógł stanąć obowiązek, któryby commoda, emolumenta et securitatem tych oboyga narodów contra quosvis aggressores iako naymocniey y naylepiey ugruntować potrafił, żeby też do prowincyi Kurlandskiej y do części Inflant, które świętey pamięci nayiasnieyszy Piotr Alexieiewicz—monarcha Rossyiski przyrzekł do państw naszych przywrócić, ponieważ ta woyna,

do zakończenia której to było suspensum, już się skończyła, nullo sibi reservato praetextu restituere chciała. Similiter akta trybunalskie, ziemskie y grodzkie prowincyi wielkiego księstwa Litewskiego, ieszcze w roku tysiąc sześćsetnym piędziesiątym piątym zabrane y do Kijowa wyprowadzone, wydać y wrócić rozkazała, w czym publica desideratur legatio. 4-to. Woyska zagraniczne nayiaśniejszey Monarchini Rosyjskiej, in viscera regni wprowadzone, których już wcale daley sustentare et alimentare przy naszych ruinach, nieurodzaiach y dalszych plagach Boskich niemożemy, żeby miały w dalszy czas na ostateczną naszą zgubę w państwach rzeczy polskiej subsistere, racyi niewidzący, ile kiedy idąc in recognitionem maiestatu, wszelkie scyssye y confederacye, które niektórych z nas invitos do siebie wciągnowszy, do tych czas mogły reddere suspicatos, iego królewskiej mości revocamus et tuitionem osoby y maiestatu iego królewskiej mości spondemus, qua praevia recognitione instabunt ichmość panowie posłowie nasi o nieodwłoczną tak Rosyjskich, iako też woysk iego królewskiej mości Saxonskich ewakuacją. Remonstrabunt też przy tey proźbie ichmość panowie posłowie nasi iego królewskiej mości antiquam fidem monarchów polskich, której pleno ku narodowi naszemu corde wyznawali, iż super sinum cuiusvis civis bezpiecznie recumbere mogą, a zatym expetent, żebyśmy tego kredytu y u iego królewskiej mości nie tracili. 5-to. Nie iest ieszcze do ostatka zwątlona w siłach swoich rzecz pospolita, lubo ią domowe ad praesens nadtargały niezgody, że dla zaszczytu iego królewskiej mości, także dla utrzymania praw, swobod y wolności swoich nie miała znaleźć sił sposobnych, y przeto dla potrzebney omnino aukcyi y retencyi woyska takowe wynayduie media, ażeby ichmość pa-

nowie posłowie wziowszy to przed oczy, iako królewsczyzny wszystkie, titulo panis benemeritorum nazwane, z których przedtym absolutni monarchowie nie tylko benemeritos pascebant et provincias suas defendebant, ale też dalsze debellabant nationes; przeto tedy, vigore dawnych praw, piechota wyprawna ażeby dawana była, ichmość panowie posłowie serio promovere et manutenere curabunt. 6-to. Skarb wielkiego księstwa Litewskiego ab inductis, etiam in afflictissimo reipublicae statu, absque tam intolerabili, iako teraz conqueruntur handlujący, aggravatione, znaczną więcej kilkukroć sta tysięcy czynił importancją, a teraz z wielkim pogorszeniem y publiczną szkodą do barzo małej pensyi iest poniżony, a to dla wielu protekcyi y potencyi, w czym ażeby się zabieżało publicznemu uszczerbkowi, a na zapłatę woysku mogło excrescere subsidium, nie widzi innego medium woiewodztwo nasze, iako tylko obligować ichmościów panów posłów, ażeby starali się quam strictissime opisać, aby poczowszy od naywyższego do nayniższego cuuscunque status et conditionis, duchowny y świecki człowiek, od wszelkich towarów wwożących y wywożących, według instruktarzów uformowanych, na wszystkich trzech komorach takąż importancją, iako y kupcy, bez żadney defalki, ochrony y paszportów, rachuiąc złote, grosze y pieniądze nie na pruską, ani tynfową, ale pro currenti moneta, bez żadnego kwitowego honorarium y na kogo akkommodacyi, płacił. Tych że towarów skład, ażeby nie daley, iako w mieście Kownie, vigore dawnych konstytucyi, był determinowony; a tak y extorsye, krzywdy y płacz ludzki ustaną y importancya do znacznych przyidzie aukcyi. A ponieważ konstytucya tysiąc siedymset siedemnastego roku, providendo securitati skarbu, zkaždy żołnierz niezawodną miał płacę, sub titulo czopowego,

szelegznego opisała, iż do contrahencyi onego nie powinien być *admissibilis contrahent*, któryby in duplo *aequivalentem* importancyi skarbowey swoiey własney nie pokazał fortuny, tedy *simili modo* chcąc mieć wojewodztwo nasze y skarb wielkiego xięstwa Litewskiego, który daleko iest większey importancyi, obwarowany, oblige ichmościów panów posłów, ut *promoveant eandem circumscriptionem* dla skarbu, żeby także imć pan podskarbi miał in duplo *aequivalentem* fortunam. Że zaś iasnie wielmożny imć pan Sołohub—terazniejszy podskarbi wielkiego xięstwa Litewskiego, *tantae aequivalentiae* substancyi swoiey nie ma, zaczym obligantur ichmość panowie posłowie nasi *ministerium* imci pro *vacanti* podać y tego dopomnieć się, żeby *strictum calculum* ze wszystkich dat, *prowentów* y, cokolwiek *ex publico aerario* na siebie obrócił, *indilate restituat*, sub *confiscatione bonorum*. Pensya też in *futurum* iasnie wielmożnych ichmościów panów podskarbach na rok *ultra numerum ad summum osimdziesiąt tysięcy złotych polskich* ne *excedat*, *providebunt* ichmość panowie posłowie nasi. A iako iasnie wielmożnym ichmości panom podskarbim wielkiego xięstwa Litewskiego *cum omni renitente ubiquinarium absque appellatione*, tak é *converso iniuriato* przez *dependentów* iasnie wielmożnego imć pana podskarbiego wielkiego xięstwa Litewskiego z samym że iasnie wielmożnym imć panem podskarbim wielkiego xięstwa Litewskiego *summario processu* powinno *determinari forum*. 7-mo. Ad *augendos reipublicae proventus*, a na zabiezenie *enervationis* oneyże, ażeby żydzi y inne *handlujące* osoby *śrebra* za granicę nie *wyprowadzali*; należałoby otworzyć *menicę*, o co *expetent consensus universalem* rzeczy-*pospolitey* ichmość panowie posłowie nasi, ażeby hoc opus było *commissum* w *provincyi* wielkiego xięstwa Litewskiego iasnie

wielmożnemu imci panu podskarbiemu wielkiego xięstwa Litewskiego seu alio plus *offerenti*, który *tenebitur doyrzeć*, ażeby nie była *falszowana moneta*, ale in *valore*, *pondere et existentiâ* *correspondens acceptabili etiam* w *pogranicznych państwach* *monetae*. A tak kiedy to wszystko *adimplebitur* y skarb *augebitur*, y *onus* *podatkowania* *tolletur*. 8-vo. Żydzi też wielkiego xięstwa Litewskiego *ponieważ per suas machinationes* y przez *wynaydzone różnemi praetextami* y *protekcjami* sposoby nie tylko *znaczne* od *ludzi kupieckich* do siebie *przyciągneli handle* y *zarobki*, z których *abundanter profituią*, ale też in hoc *turbido statu*, *implikowawszy* się do *różnych partyi* y *znalazszy* dla siebie *media lucrandi*, stan *etiam rycerski uciemieżyli*, a siebie *zbogacili*; zaczym ażeby do *pogłównego większego*, *przynamniey* in duplo, niż *constytucya* roku *tysiąc siedmset siedymnastego* *naznaczyła*, byli *przynagleni*, sub *proscriptione de regno*, które *pogłówne* także na *zapłatę woysku caedere* powinno. 9-mo. A *ponieważ* takowe *proponuntur* *media*, które *ad restaurandum et erigendum* *znaczney milicyi* *robur* *niechybnie sufficere* mogą, zaczym *quam urgentissime invigilare* powinni *ichmość panowie posłowie nasi*, ażeby stan *szlachecki* y *ich dobra* ab *agraria contributione* byli *wolni* y imć pan Baranowicz—*strażnik polny wielkiego xięstwa Litewskiego*, który *contra sancita reipublicae*, sub *regimine* *nayiasniejszego pana constituta*, w *terazniejszym roku* ten *podatek cum salario* plus quam *iniuste extorsit*, ut *restituat*, *domowią* się. 10-mo. *Correctura iurium* iakie ma w sobie *perplexitates*, iuż to nie *tayno całemu xięstwu Litewskiemu*, zaczym *obwiązuiemy* *ichmościów panów posłów* *naszych*, ut *urgeant meliorationem* *oney*, a *naybarzief* ut *inveniant modum* nie tak *sądów*, iako *sędziów poprawy*, którzy *częstokroć* *zapomniawszy Boga*, *prawa* y *sumnienia*,

non secundum iustitiam et obloquentiam praw oyczystych, ale secundum velle suum zwykli ferować iudicata, czyniąc kontrakty z stronami o swoje sentencie y one plus offerenti invadiując; strony też potentiores, które in contemptum legis z wycięceniem uboższych, nie już kilkakroć, ale kilkanaście razy dopuściwszy się condemnować, ponieważ nigdy nie dopuszczają per fortem resistentiam ad executionem dekretów przywozić, curandum opisać, ażeby każdy, in causis simplicium iniuriarum za trzecim dekretem, a in causis propriarum inscriptionum et expulsionum za powtórny dekretem renitens exekucyi, był in perpetuum pro incapaci wszelkich urzędów, także activae et passivae vocis uznany, y takowy ultimae instantiae dekret, ażeby już za oczewisty był rozumiany, ad executionem omnimode przywieziony, circa primam foundationem iurydykcyi sądów trybunalskich nie inne sprawy, iako tylko appellationum od urzędów ziemskich, grodzkich y podkomorskich temu sądowi ad iudicandum determinowane były, a inne sprawy in foris sibi competentibus agitabuntur, które potym sądy trybunalskie abusive przywłaszczyszy sobie, ponieważ causarunt faraginem aktoratów w registrach sądowych, że, ob concursum mniey należących do sądu akcyi, iniuriati rozsądzenia spraw appellacyjnych doczekać się przez długie czasy niemogą. Ad haec ponieważ y w tym dzieie się wielka krzywda, że strony unikające sprawiedliwości świętey, za przypozwaniem siebie do ziemstwa albo do grodu, dawszy się condemnować, viâ condemnationis do trybunałów propter solam prolongationem sprawy wyprowadzać zwykły, przeto obviando takowym invencyom curabunt ichmość panowie nasi przez correkturę opisać, ażeby abhinc ex competentia actionis do grodu lub ziemstwa zapozwana strona, tamże y contravenecyą ad ultimum gradum convinkowana była

y ażeby za pokazaniem pierwszej litispendencyi w grodzie, czy w ziemstwie trybunał pro finali decisione do tego urzędu odsyłał, etiam z przeciwnego aktoratu sprawy, salva iednak a definitiva sententia appellatione. 11-mo. Dzieie się y w tym niemała krzywda stanowi szlacheckiemu, kiedy w wojewodztwach y powiatach benemeriti, otrzymawszy przywilej na iaki urząd, titulo tylko solo w zasiadaniu muneris sui zaszczycają się, a prowent, antiquitus do tychże urzędów należący, in usus aliarum personarum idzie; przeto ażeby ten abusus, iako z słusnością nie zgadzający się, penitus był zniesiony y przy którym urzędzie iaki by się prowent znaydował, teyże osobie, która za przywilejem w wojewodztwie lub powiecie miejsce swoje zasiada, omnino był incorporowany y oddany, urgebunt ichmość panowie posłowie. 12-do. Taryfa czopowego, szeleżnego wojewodztwa Wileńskiego, cum summa praeaggravatione do siedmiudziesiąt tysięcy extendowana, iako niemałe miastu y wojewodztwu uczyniła gravamina, tak y w wypłaceniu takowey summy causatur zawód, przeto tedy ad iustam quantitatem, ile in hac miserabili miasta facie płacenia czopowego, szeleżnego, ażeby była redukowana, ichmość panowie posłowie nasi urgentissime curabunt. 13-tio. Lubo wielkie y znaczne cum discrimine zdrowia y fortun iaśnie oświeconego xiążęcia imci Korybutha Wiszniowieckiego—kancelerza y regimentarza woysk wielkiego xięstwa Litewskiego, magni et per saecula memorandi haeróis, fama, volando per orbem, ku oyczyźnie ogłosiła zasługi, iednakże y wojewodztwo nasze Wileńskie, gdy iusto iuditio recognoscit, iako erga regem fides, in patriam amor, pro libertate zelus specialiter elucescunt, ażeby tak wielkie zasługi buławą wielką nad woyskami wielkiego xięstwa Litewskiego z dobrotliwey łaski iego królewskiej mości iaśnie oświeco-

nego xiążenia imci kanclerzowi y regimentarzowi woysk wielkiego xięstwa Litewskiego rekompensowane były, ichmość panowie posłowie nasi urgentissime instabunt. 14-to. Któż nieprzyzna, owszem ipse invidus fatebitur livor y wielkiego imienia zacność, y wysokich cnot wspaniałość, et ad fortia agenda z nieskomparowaną aplikacją, z azardem życia pro bono communi doskonałość w osobie iasnie oświeconego xiążenia imci Michała Radziwiła—marszałka nadwornego wielkiego xięstwa Litewskiego, który, gdy totus in patriam effusus, dotąd multa tulit, sudavit et alsit, ażeby tak wielkie zasługi in gradu praemiorum sterilesce-re nie mogły, województwo Wileńskie, gdy inszych u siebie ad condignum tantorum meritorum mercedem nie znayduie sposobów, szuka in remotiori, obligując ichmość panów posłów swych, ut instent do maiestatu iego królewskiej mości y stanów rzeczy-pospolitey, iakoby buława polna wielkiego xięstwa Litewskiego iasnie oświeconemu xiążeniu imci marszałkowi nadwornemu wielkiego xięstwa Litewskiego conferowana była. 15-to. Kiedy cała prowincya wielkiego xięstwa Litewskiego respicit et recognoscit wielkich cnot doskonałość y zniezrachowanych w oyczyźnie zasług promptitudines iasnie wielmożnego imć pana Sapiehy—kasztelana Trockiego, w tenczas y wotewództwo Wileńskie, niechcąc degenerare a recto iuditio, pro unico sobie licząc solatio, ut tam eximiae virtutes dignissimis coronentur praemiis, który gdy mądrą radą y przezornym obmyśliwaniem w senacie dotąd infirma regni nostri sanabat, ażeby z osobliwey łaski y oycowskiej klemencyi iego królewskiej mości, pana naszego miłościwego, iasnie wielmożnemu imć panu kasztelanowi Trockiemu, veluti magno Fabio, vero Catoni pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego post ascensum iasnie oświeconego xiążenia imści, kanclerza y regimentarza woysk wielkiego xięstwa

Litewskiego conferowana była, ich mość panowie posłowie nasi do iego królewskiej mości y stanów rzeczy-pospolitey urgentissime instabunt. 16-to. Wielkie, qua sagò, qua togà w oyczyźnie zasługi iasnie oświeconego xiążenia imci Radziwiła—woiewody Nowogrodzkiego, iako splendide in patrio elucescunt sole, tak niemniej erubescendum, gdy tantorum meritorum nulla dotąd extat merces; przeto województwo Wileńskie, niechcąc na się ingratitude zabierać censuram, oblige ichmościów panów posłów, ut instent do maiestatu iego królewskiej mości, pana naszego miłościwego, iakoby ex distributiva iustitia et ex pane bene meritorum tak wielkich zasług nagroda subsequi mogła. 17-mo. Niemiał by ten dobrego rozeznania, któryby niedoyrzał wielkich w koronie Polskiej y w wielkim xięstwie Litewskim zasług emeritissimi Fabii iasnie wielmożnego imci pana Józefa Potockiego—woiewody Kijowskiego, który dotąd, chcąc salvare universos, non exclusit singulos, a iako zawsze iest in gradu meritorum, tak ażeby liczyć się mógł in primo ordine praemiorum, nil iustius sądzi województwo nasze Wileńskie, iako, ex clementia principis, ut conferatur iasnie wielmożnemu imci panu wojewodzie Kijowskiemu munus buławy wielkiej koronney, o co instabunt do iego królewskiej mości y stanów rzeczy-pospolitey ichmość panowie posłowie nasi. 18-vo. Jeżeli to prawda, że tam paenis, quam praemiis stat omne regnum, y gdzie niemasz dobrym nagrody, a złym kary, quid sunt regna, nisi mera latrocinia, przeto województwo nasze Wileńskie, lubo a longe zostaiące, nie tylko w koronie Polskiej, lecz y w wielkim xięstwie Litewskim, eximias magnorum meritorum, prawie a teneris elucescentes virtutes iasnie wielmożnego imć pana Lubomirskiego—woiewody Sendomirskiego, gdy dulci recordatione recognovit, non leve pondus addit obligacyi swoich

ichmościom panom posłom swoim, pilno zaleciwszy, iakoby in conspectu principis stanowszy, ut munus buławy polney koronney conferatur iasnie wielmożnemu imć panu wojewodzie Sandomirskiemu, instare starali się. 19-no. Y kogoż latere mogą wielkie y znaczne, nie tylko ex dignissima aevorum serie, lecz y z własney osoby swoiey w oyczyźnie zasługi iasnie wielmożnego imć pana Zawiszy — podkomorzego wielkiego xięstwa Litewskiego, który gdy y dopiero de recenti gloriosissime legacyi publiczney do nayiasnieyszey Imperatorki Rossiiskiey, cum decore et emolumento gentis gessit provinciam, ażeby tedy od nayiasnieyszego pana copiosissima tantorum meritorum y od stanów rzeczy-pospolitey subsequi mogła merces, instabunt ichmość panowie posłowie nasi. 20-mo. Jeżeli czyie w oyczyźnie, ile in hac circumstantia rerum, elucet zasługi, toć inaestimabile pondus ex gloriosissime gesto pro rege, lege, fide et patria officio pociąga magni sui nominis iasnie wielmożny imć pan Łodzia Poniński — marszałek ieneralney confederacyi, który ex puro zelo utrzymania praw, swobod y wolności oyczystych, gdy nil intentatum reliquit, przeto inter primos candidatos ex distributiva iustitia iego królewskiej mości ażeby mógł być policzony, urgentissime instabunt do maiestatu iego królewskiej mości y do stanów rzeczy-pospolitey ichmość panowie posłowie nasi. 21-mo. Wiele recessami w constytucyach, mianowicie w ostatney coronationis iego królewskiej mości, pana naszego miłościwego, oddane do pamięci rzeczy-pospolitey zabicie y na placu pod Kowalewem za oyczyzną położenie dwóch wielmożnych ichmościów panów Pawła y Dominika Łoyków; że dotąd effectus wdzięczności successoribus sortiri niemógł, zaczym przypominając hos heroicos actus pomienionych ichmościów, ażeby do respektu pańskiego y całej rzeczy-pospolitey instent, ichmościom panom

posłom naszym pilno zalecamy. 22-do. Tak wielą praw y konstytucyami obwarowana immunitas kościołów y świątń Pańskich, a w teraznieyszey koniunkturze pessime abusa, gdy vim patitur, iako się to pokazało specialiter na kościele pod tytułem świętego Jerzego w Wilnie oyców karmelitów, który z klasztorem, cum omni suppellectili ecclesiastica z ozdob y argenterii, z depozytami różnych ludzi condycyi szlacheckiey y mieskiey, wynoszącą (poniosł) szkodę iustissimo pretio na sześć kroć sto tysięcy, ichmościom panom posłom naszym omnimode iniungimus, ut instent do króla imci y stanów rzeczy-pospolitey, iakoby takowe notabilia damna rekompensowane były. 23-tio. Wszak to pewna, że gdzie cultus viget divinus, tym państwowom benedictio domini assistere zwykła, przeto tedy ex puro pietatis zelo wojewodztwo nasze Wileńskie urgentissime iniungit ichmościom panom posłom swoim, iakoby kościół y exercitium religionis romano-catholicae, vigore pactorum, w mieście Rydze (gdy dopiero przez zamknięcie siebie y relegowanie kapłana in vim patitur et opprimitur) in suo robore inviolabiliter zostawały. 24-to. Zageszczone, prawie niechrześcijańskie, qua publice, qua privatim varia scelerum genera, że iustam od najwyższego pana na prowincyą wielkiego xięstwa Litewskiego zprowadzają Nemesim, edocent nos exempla, które w teraznieyszey koniunkturze patimur, a quod maximum, że takowe niezbożne facinora, coby miały exemplariter puniri, to przeciwnym sposobem przy mocnych protekcyach ex male actis gloriari student, świeży a nieszczęśliwy przykład w teraznieyszey opłakaney rewolucyi nad godnym imienia y znacznych w oyczyźnie zasług wielmożnym imć panem Michałem Tyzenhauzem — podkomorzym Wileńskim, przód incarcerationowanym, na substancyi funditus zrabowanym, denique w Oszmiane, sine ulla convictione, cum summo gen-

tis scandalo, a przed Bogiem y światem miserabili abominatione, tyrannice rozsiekanym y zabitym, że dotąd ieszcze niewinna krew żadney nieodbiera satysfakcyi. clamat vindictam de coelo, co ichmość panowie posłowie nasi, tak iego królewskiej mości, iako y stanom rzeczy-pospolitey remonstrowawszy, urgentissime instabunt, iakoby z dobrotliwej clemencyi iego królewskiej mości y stanów rzeczy-pospolitey był podany sposób successori do dochodzenia y convinkowania innocentis sanguinis. Także in simili zabicie y zamordowanie w domu przez kozaków y kałmuków spieczonego na ogniu imć pana Heronima Tyzenhauza—woyskiego Wileńskiego że dotąd tanti sceleris nie odebrało nagrody, ichmość panowie posłowie nasi iego królewskiej mości y stanom rzeczy-pospolitey doniosą, urgendo tantorum scelerum condignam satisfactionem. A że praetensya regimentu konnego iasnie wielmożnego imć pana hetmana polnego wielkiego xięstwa Litewskiego iest nie mała, respektem summy hybernowej, nieoddaney z starostwa Inturskiego, ta ażeby in supplementum et levamen strapionego successora serca była skassowana y z starostwa Inturskiego zniesiona, tak iego królewskiej mości, iako y stanów rzeczy-pospolitey ichmość panowie posłowie nasi upraszać będą. 25-to. A komuż tayne po niemałej części prowincyi wielkiego xięstwa Litewskiego przez rabunki szlacheckich dworów y osób samych, w detencyą branych y do Rygi odsyłanych, notabilia damna, causata przez imć pana Kikibusza—podpółkownika woysk Rossyiskich nayiasniejszey Imperatorki, który że tu swoją mając possesją in regione nostra, takowe ważył się popełniać kryminalne excessa, iako to specialiter practicum nad wielmożnym imć panem Burzyńskim—instygatorem wielkiego xięstwa Litewskiego y nad imć panem Eliaszem Marcinkiewiczem, podsędkiem Wileńskim y innemi woiewodztwa Wileń-

skiego ichmości pany obywatelami, przeto singularissime iniungimus wielmożnym ichmościom panom posłom naszym, ażeby tak krzywdy y szkody mogły być rekompensowane iniuriatis, iako y sam imć pan Kikibusz, w naszym kraiu mający possessyą, do sądu trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego, lub woyskowych sądów pro ultima convictione był oddany, o co urgentissime ichmość panowie posłowie nasi instabunt. Tudzież niewinna detencya wielmożnego imć pana Pawła Marcinkiewicza—sędziego ziemskiego Upitskiego, za ordynansem imć pana ienerała Bismarka, z domu wziętego y do Rygi zaprowadzonego, z okazji takowej detencyi, że y fata zakroczyły y na fortunie notabiliter zniszczony, ut successoribus iusta subsequatur satisfactio, ciż ichmość panowie posłowie nasi promoverere non intermittent. 26-to. Lubo ex occasione publicae calamitatis wszyscy niemal obywatele wielkiego xięstwa Litewskiego notabilia passi damna, że iednak singularissime przez przechody woysk auxyliarnych znaczną na fortunie wielmożny imć pan Ignacy Frąckiewicz—pisarz ziemski Smoleński poniosł szkodę, przeto imć panowie posłowie nasi instabunt do iego królewskiej mości, iakoby tak wielkie szkody ex clementia principis mogły być rekompensowane. 27-mo. Consumpta na usługach prześwieznego trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego aetas imć pana Józefa Zmijowskiego—regenta ziemskiego woiewodztwa Wileńskiego, niżeli pro suis meritis powiną a republica odbierze gratitudinem, ad praesens instabunt ichmość panowie posłowie nasi, ażeby kamieniczka imci, quondam Gierkowiczowska nazwana, w mieście Wilnie, na Końskim zaułku leżąca, ab omnibus oneribus civitatensibus, także od stancyi poselskich, deputackich y kommisarskich in perpetuum była uwolniona et iuri terrestri inkorporowana, salvis oneribus reipublicae z pół-

dymu. 28-vo. Ponieważ na pomnożenie chwały y honoru Boskiego stanęła prowincya Litewska w. oo. karmelitów Bosych, a że tylko trzy konwenty w Litwie mieli, przysądzone są dwa conwenty przez dekret oyca świętego Clemensa dwunastego, Warszawski y Poznański, które ażeby według dekretu przy prowincyi Litewskiej były conserwane. 29-no. Ponieważ imć pan Władysław Stanisław Potwiński— stolnik Owrucki, brat nasz z województwa naszego, był obranym za posła do Krakowa na seym koronacyjny nayiaśniejszego króla imci Augusta trzeciego, pana naszego miłościwego, gdzie dla zamieszanych czasów przy konfederacyi przez lat dwie swoim sumptem trwać musiał, z niemałą stratą, a barziej że od przeciwney strony na fortunie wiecznie z tey okazji na kilkanaście tysięcy iest zgubiony, o rekompensę do iego królewskiej mości, pana naszego miłościwego, województwo Wileńskie wielmożnym ichmościom panom posłom rekomenduje, aby tam raczyli promowować. In simili y za kolegą imć panem Zaleskim, ciż ichmość panowie posłowie instabunt. 30-mo. Niektórzy zakonnicy w wielkim xięstwie Litewskim, osobliwie ci, którzy naywiększe possident dobra, tak królewskich, iako y szlacheckich fundacyi, odważyli się contemnere sądu trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego compositi iudicii y lubo od stu piędziesiąt lat rozprawowali się, zapozwani o takowe dobra, iterum gdyby byli adcytowani do tego trybunału na przeszłych cadencyach, osobliwie a clero singulari, odważyli się per contemptum patriae legis et immemorabilis consuetudinis otrzymać inhibicye a sacra nuntiatura, sub paenis excommunicationis, privationis beneficiorum y zapłacenia tysiąca czerwonych złotych, a to dla tego, ażeby securius mogli przywłaszcząć sobie cudze sąsiedzkie grunta y fortuny, wiedząc, że żaden nie odważy się dla odległości

mieysca y dla wielkich kosztów w Rzymie prawować się,— przeto promovebunt ichmość panowie posłowie, aby rzecz-pospolita raczyła obviare takim intencyom ichmość xięży zakonników per publicam constitutionem, ażeby pomieniony trybunał wielkiego xięstwa Litewskiego compositi iudicii miał potestatem obiudicandi od takowych dobr za dowodem takowych inhibicyi. 31-mo. Constat ex notorietate facti, iż niektórzy ichmość panowie officerowie woysk Rossyiskich kościoły kazali palić, iako to w powiecie Wiłkomierskim imć pan Ropp podpółkownik kazał zpalić kościół Pogirski, plebanją y ecclesiasticam supellectilem zabrać, zaczym iako krzywdy boskiey upomnią się ichmość panowie posłowie na tym seymie pacificationis. Et in simili kościoła katedralnego w Wilnie będącego rabunek, tymże ichmościom panom posłom, ut vindicent iniurias Dei, recommendatur. 32-do. Kamienica Żółta pod Orłem Donatowska w Wilnie imć xiędza Józefa Donata—kanclerza diecezji Smoleńskiej, ażeby tylko od stancyi deputatów, na trybunał obranych, salvis aliis oneribus civitatensibus, uwolniona była, staraniu ichmość panów posłów pilno zalecamy. 33-tio. Interes imć pana Woyny respektem znaczney substancji, w Smoleńskim województwie będącey, zkład żadnego, iako exulant, gdy niema proventu, ażeby mógł mieć sposób inserviendi oyczyźnie y do alimentacyi przystoyney, ichmość panowie posłowie nasi instabunt do iego królewskiej mości, pana naszego miłościwego. 34-to. Za interessem ichmościów panów kniaziów Birbaszów, oblige woiewództwo Wileńskie ichmościów panów posłów swych, ut instent do iego królewskiej mości, ne abeant à clementia principis vacuis manibus. 35-to. Znaczna dezolacya y rabunek imć pana Jakuba Wołka—rotmistrza garnizonu Wileńskiego, przez woysko Rossyiskie y zabicie żołnierzów zamkowych, krzywdy wynoszącey

na czterysta talarów, także rabunek pod tenże czas stały imć pana Kazimierza Dombrowskiego na trzydzieście tysięcy, in simili noclegiem uczyniona krzywda przechodem woysk Moskiewskich, wynosząca na dwieście talarów bitych, w majątności Kamionce imć pana Antoniego Kolendy, ażeby o rekompensę pomienionych ichmościów ichmość panowie posłowie nasi iego królewskiej mości y stanom Rzeczypospolitey remonstrabunt. Caetera fidei et dextertati wielmożnych ichmościów panów posłów

naszych commitimus. U tey instrukcyi podpis ręki wielmożnego imć pana dyrektora seymiku antecomitialnego wojewodztwa Wileńskiego his exprimitur verbis. Imieniem całego wojewodztwa podpisuję się Kazimierz Dowgiało Narbut—strażnik y dyrektor seymiku antecomitialnego wojewodztwa Wileńskiego.

Który to instrument, za podaniem onego ad acta, iest do xiąg głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych wpisany.

1744 г. Ноября 12-го дня.

Изъ книги № 107, за 1747 г., л. 621.

62. Привилегія короля Августа III-го на двухнедѣльную ярмарку въ мѣстечкѣ Пѣтуховѣ.

Король Августъ III, по ходатайству придворныхъ чиновъ, разрѣшаетъ подкоморію Волковскаго повѣта Хлуссовичу открыть въ его имѣніи

Пѣтуховѣ двухнедѣльную ярмарку, въ чемъ и выдаетъ ему настоящую привилегію.

Roku tysiąc siedmsetnego czterdziestego siódmego, miesiąca Septembra wtórego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny w wielkim xięstwie Litewskim z wojewodztw, ziem y powiatów, w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym czterdziestym siódmym obranymi, comparendo personaliter patron imć pan Mikołay Turczynowicz Suszycki—skarbnik wojewodztwa Trockiego, opowiadał, prezentował et ad acta podał przywilej iego królewskiej mości Augusta trzeciego, na jarmark dwuniedzielny w miasteczku Pietuchowie, w powiecie Wołkowyskim, wielmożnemu imci panu Michałowi z Chłussowa Chłussowiczowi—podkomorzemu

powiatu Wołkowyskiego, z kancelaryi wielkiego xięstwa Litewskiego wydany, in rem et partem tegoż wielmożnego imci pana Chłussowicza—podkomorzego powiatu Wołkowyskiego, służący y należący, który, podając do akt prosił nas sądu, aby pomieniony przywilej iego królewskiej mości ze wszytką w nim inserowaną rzeczą był do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany; jakoż my sąd ony przyiowski w xięgi wpisać pozwolili, którego tenor sequitur estque talis:

August trzeci, z Bożej łaski król Polski i t. d. Oznajmujemy tym listem przywilejem

naszym komu o tym wiedzieć należy, iż przez panów rad y urzędników, przy boku naszym rezydujących, doniesiona nam iest suplika nomine urodzonego Michała z Chłussowa Chłussowicza—podkomorzego powiatu Wołkowyskiego, żebyśmy w dobrach Pietuchowie, w powiecie Wołkowyskim leżących, jarmark dwuniedzielnny, to iest w dzień świętego Michała Archanioła, święta rzymskiego, dnia dwudziestego dziewiątego Septembra przypadać mający, nadać y ony w tym że miasteczku Pietuchowie *perpetuis temporibus* odprawować pozwolili, jakoż ninieyszym listem przywilejem naszym temuż urodzonemu Chłussowiczowi—podkomorzemu Wołkowyskiemu, *perpetuis temporibus* w miasteczku Pietuchowie jarmark dwuniedzielnny na święty Michał Archanioł nadajemy y ony handlującym wszelkimi towarami ludzom odprawować pozwolamy y tym przywilejem naszym takowy jarmark, aby się odprawował more jarmarków w innych miasteczkach od nas nadanych, korroborujemy, uwalniając ludzi handlujących od wszelkich niesłusznych depaktacyi, prawa nasze królewskie rzeczypospolitey y kościoła świętego katolickiego nie-naruszenie zachowując. Na co się dla większey wagi ręką własną podpisawszy pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Grodnie, dnia dwunastego mie-

siąca Listopada, roku Pańskiego tysiąc siedmsetnego czterdziestego czwartego, panowania naszego dwunastego roku. U tego przywileju przy pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego podpis nayiaśnieyszego króla imci, takż na drugiej stronie teyże pieczęci notacya z podpisem wielmożnego imci pana sekretarza pieczęci wielkiej wielkiego xięstwa Litewskiego, oraz na złożeniu tego przywileju konnotacya prokancellariatu na pieczęci *his exprimuntur verbis: Augustus rex.* Jarmark dwuniedzielnny w miasteczku Pietuchowie, w powiecie Wołkowyskim, urodzonemu Michałowi z Chłussowa Chłussowiczowi—podkomorzemu Wołkowyskiemu *confertur.* Felix Owsiany—czesznik Wołkowyski, jego królewskiej mości y pieczęci wielkiej wielkiego xięstwa Litewskiego sekretarz. Cancellariatu *illustrissimi et excellentissimi domini Joannis Friderici—comitis in Codeń, Czarnobyl, Dorohostaje et Sapieżyn, Sapieha, supremi magni ducatus Lithvaniae cancellarii, Brestensis, Gorzdoviensis, Propoyscensis etc. capitanei, sigillatum; est in actis.*

Który to takowy przywilej, za podaniem onego przez wysz wyrażonego patrona do akt, iest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany.

1752 г. Іюня 12-го дня.

Изъ книги № 113, за 1752 г., л. 658.

63. Постановленіе жителей Витебскаго воеводства относительно защиты Витебскаго замка и избранія своимъ начальникомъ Ивана Гребницкаго.

Дворяне Витебскаго воеводства, принимая во вниманіе, что послѣ взятія въ плѣнъ Москвитинѣмъ Реута, Витебскіе замки остаются безъ всякой защиты, постановили: защищать ихъ вмѣ-

стѣ съ мѣщанами на свой счетъ и своими стрѣльцами; при этомъ стражникомъ избирають Гребницкаго, который защищалъ Витебскіе замки и во время первой Московской войны.

Roku tysiąc siedmset piędziesiąt wtórego, miesiąca Junii dwunastego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw, ziem y powiatów, w roku terazniejszym ty-sięcznym siedymsetnym piędziesiątym wtórym obranymi, comparendo personaliter patron w trybunale głównym wielkiego xięstwa Litewskiego imć pan Mikołaj Życki — miecznik xięstwa Żmuyckiego opowiada, prezentował et ad acta podał instrument od obywatelów woiewodztwa Witebskiego na rzecz w nim we strzedzinie wyrażoną, Antoniemu wielmożnemu imć panu Hrebnickiemu służący y należący, który podając ad acta prosił nas sądu, ażeby pomieniony instrument ze wszystką w nim inserowaną rzeczą był do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyjęty y wpisany: Jakoż my sąd przyiowski ony w xięgi de verbo ad verbum wpisać pozwolili, którego thenor sequitur estque talis:

My urzędnicy ziemscy, grodzcy, rycerstwo, szlachta, obywatele woiewodztwa Witebskiego oznajmujemy tą naszą adtestacją, iż roku ty-sięc siedymsetnego piędziesiąt czwartego, mie-

siąca Junii trzynastego dnia, po wzięciu Reuta przez nieprzyaciela wiarołomnego Moskiewskiego, ziechaliśmy się do Witebska, gdzie spisawszy się y poprzysiąwszy sobie zarówno z pany mieszczany Witebskimi, przykładem przodków naszych, zachowując posteritati nostrae sławę dobrą, do gardł naszych nie odbiegać zamków Witebskich, które pod te nieszczęsne czasy żadnego praesidium niskąd nie mają, ani żołnierza, ani porządku doskonałego, do broni należytego, postanowiliśmy sami osobami swemi zostawać na zamkach Witebskich, mając przy sobie strzelców naszych każdy z majątności swych, według kwitów, y straże czule odprawując we dnie y w nocy u kwater y w polu, naprawiwszy zruinowanie tych zamków z poddaniami naszymi podług sił naszych, co nie z żadney powinności, ani z niewoli żadney uczyniliśmy, którey libera respublica nostra non patitur, ale z szczegulney naszej miłości y sławy dobrej, która z przodków naszych, którzy ante gloriosi viverunt, y na nas spływa, takowa, że tego miejsca królom panom swoim nieustraszonym sercem kaźnych wojen Moskiewskich dotrzymywali y niepodawali nigdy in praedam nieprzy-

iacielowi. Przy którym sprzysiężeniu naszym dla lepszego porządku zaraz obraliśmy reymentarzów y panów rotmistrzów, kwatermagistrow, a znaiąc czułość y biegłość w dziełach rycerskich brata naszego obywatela Witebskiego, Połockiego pana Jana Hrebnickiego, który, służąc w wojskach iego królewskiej mości w różnych expediciach, representabat zawsze in persona sua arte et marte dzieła odważne przodków swoich y z nami. iako pierwszej Moskiewskiej wojny, za szczęśliwego panowania króla iego mości Władysława. na zamkach Witebskich rezydując, nieospale zawsze nie tylko że sam strażę odprawował, ale drugim z siebie przykład czułości dawał, obraliśmy natenczas iego mości strażnikiem; który za prozbą naszą ochotnie się takowey funkcji podiowszy, nic nie wątpiemy, że ten urząd zwykłą czułością swoją będzie sprawował, któremu my w zawodzeniu straży posłuszni być mamy, a tę attestacją naszą dajemy z podpisem rąk naszych przy pieczęciach naszych. Działo się w Witebsku, roku y dnia wyż mienionego. U tego instrumentu podpisy rąk ichmościów panów urzędników ziemskich, grodzkich, takż rycerstwa y szlachty y obywatelów wojewodztwa Witebskiego tymi się

wyrażają słowy: Kazimierz Strawiński—podkomorzy Starodubowski, podwoiewodzi y reymentarz Witebski, Bazyli Szwogir Letecki manu propria, Alexander Kaczewski, Roman Szostowski — budowniczy Witebski, Łukasz Stawski—chorąży manu propria, Jerzy Kosow, Bazyli Podwiński—rotmistrz wojewodztwa Witebskiego, Ignacy Swiniarski ręką swą, Mikołay Hurko — sędzia ziemski Witebski, Krzysztof . . . — pisarz Witebski, Józef Chrapowicki, Kasper Szwykowski, Krzysztof Dymitrowicz, Mikołay z Brusiołowa Kisiel—podkomorzy Derptski, podsekek Witebski, Stefan Hurko, Samuel . . . Jan Zdzitowicz, Tomasz Dowmat Siesicki, Piotr Bobeasz, Alexander Żaba—czes. y rotm. Witeb., Krzysztof Osipowski—rotm., Andrzej Hurko pisarz, Andrzej Naytkowski, Jakub Pohoski, Alexander Hurko—kwatermagister Witebski.

Który to instrument, za podaniem onego przez wyż wyrażonego patrona, scilicet wielmożnego iego mości pana Mikołaja Życkiego—miecznika xięstwa Żmuyckiego do akt, iest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany.

1752 г. Августа 21-го дня.

Изъ книги № 113, за 1752 г., л. 1259—1266.

64. Инструкція дворянъ Стародубовскаго уѣзда на ординарійный сеймъ въ Городнѣ.

Дворяне Стародубовскаго повѣта, собравшись на сеймикъ въ обыкновенномъ мѣстѣ своихъ засѣданій, дали своимъ посламъ, отправляемымъ на ординарійный сеймъ въ Варшаву инструкцію слѣдующаго содержанія:

По засвидѣтельствованіи королю о вѣрноподданническихъ чувствахъ повѣта и благодарности за попеченія его о сохраненіи мира и политической независимости рѣчи-посполитой, ходатайствовать по слѣдующимъ дѣламъ:

О болѣе продолжительномъ пребываніи короля въ предѣлахъ рѣчи-посполитой, о предоставленіи большей печати в. кн. Литовскаго подканцлеру, и подляшскому воеводѣ—печати меньшей; о воспрещеніи короннымъ лицамъ занимать должности въ княжествѣ; о напominаніи министрамъ и сенаторамъ блюсти за сохраненіемъ законовъ; о сбереженіи королевскихъ столовыхъ доходовъ въ Курляндіи, которые за отсутствіемъ барона обращаются въ частную пользу; объ исправленіи монеты; о назначеніи новыхъ сенаторовъ въ трибуналъ на вакантныя мѣста; о назначеніи пограничныхъ комиссаровъ для разбирательства спорныхъ дѣлъ

между пограничными съ Россіей жителями; о воспрещеніи русскимъ беспошлинной торговли на витинахъ; о ведоущеніи диссидентовъ къ занятію староствъ, королевщицъ и войсковыхъ должностей и объ изданіи по этому предмету особаго закона; о сохраненіи *liberum veto* за шляхтой въ полной неприкосновенности, хотябы въ противномъ случаѣ и пришлось сорвать сеймъ; объ исправленіи законовъ, сохраненіи правъ за Смоленскими изгнанниками и удовлетвореніи денежныхъ претензій наслѣдниковъ Стравинскаго и Палецкаго; о сохраненіи за желѣзными королевскими листами законной ихъ силы и преслѣдованіи лицъ нарушающихъ ихъ значеніе; о воспрещеніи духовенству приобрѣтать новыя фондуши и объ отнятіи у іезуитовъ имѣнія Данюшова, завѣщаннаго покойнымъ земскимъ писаремъ Кошицемъ и предоставленіи онаго его наслѣдникамъ; въ остальныхъ пунктахъ выражаются частныя ходатайства по дѣламъ отдѣльных личностей относительно служебныхъ и имущественныхъ интересовъ.

Roku tysiąc siedmset piędziesiąt wtórego, miesiąca Augusta dwudziestego trzeciego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny w wielkim xięstwie Litewskim z wojewodstw, ziem y powiatów, w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym piędziesiątym wtórym obranymi, comparendo personaliter patron imć pan Mikołaj Życki—miecznik xięstwa Żmuydzkiego, opowiadał, prezentował y ad acta podał instrukcyą przeświętnego powiatu Starodubowskiego, od jaśnie wielmożnych ichmościów panów sena-

torów, dygnitarzów, urzędników ziemskich, grodzkich, rycerstwa, szlachty, obywatelów powiatu Starodubowskiego, iaśnie wielmożnym ichmość panom Thomaszowi Straszewiczowi—staroście sądowemu powiatu Starodubowskiego, Andrzeiowi Abramowiczowi—pisarzowi ziemskiemu wojewodstwa Wileńskiego, posłom obranym sine ulla protestatione daną, który podając do akt prosił nas sądu, aby pomieniona instrukcyą ze wszystką w niey inserowaną rzeczą była do xiąg trybunału głównego

wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyjęta y wpisana; iakoż my sąd oną przyiwszy w xięgi de verbo ad verbum wpisać rozkazali, którey tenor sequitur estque talis:

Instrukcyja od nas senatorów, dignitarzów, urzędników ziemskich, grodzkich, rycerstwa, szlachty, obywatelów powiatu Starodubowskiego na seym sześcianniedzielny ordynaryinny w Grodnie przypadający, w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym pięćdziesiątym wtórym, pro die Octobris dezygnowany, iasnie wielmożnym ichmościom panom Thomaszowi Straszewiczowi—staroście sądowemu powiatu Starodubowskiego, Andrzeiowi Abramowiczowi—pisarzowi ziemskiemu województwa Wileńskiego, obranym posłom, sine ulla protestatione powiatu naszego Starodubowskiego dana roku tysiąc siedmset pięćdziesiątego wtórego, miesiąca Sierpnia dwudziestego pierwszego dnia. Nie iest godzien pod słodkim panowaniem iego królewskiej mości, pana naszego miłościwego, szczęścia swego, ktokolwiek intimó non tangitur sensu szczerey y gruntowney przy wieraym podaniu wdzięczności za tak skuteczne koło powodzenia publicznego przezorney providencyi iego królewskiej mości, pana naszego miłościwego, czułości y starania, za którym, Bogu dzięki, dulcis nos ieszcze dotąd saturat quies, po Boskim miłosierdziu oculatissimae prospicientiae mądrego rozsądzenia iego królewskiej mości in solidum debemus, że po oschłych na niedoszłym blisko przeszłym seymie obradach rzeczy-pospolitey na łonie miłego odpoczywa pokoiu, że przez tak częste seymów upadnienie status consilii expers nieupada, ut ipsis stat casibus, że od przeważających siły naszych sąsiadów gwałtu ieszcze niecierpiemy, że zwyczajne w wolnym narodzie animosae libertatis emulacye y niestworność powszechney niewzruszyły spokoyności, eximiae sunt partes

wielowładney opieki y przezornego panowania, pana naszego miłościwego. Pierwszą tedy in ordine powinność wkładamy na iasnie wielmożnych ichmościów panów posłów naszych, żeby in publica facie rzeczy-pospolitey digna celebrent mentione niewysławione pana naszego miłościwego koło dobra pospolitego pieczołowanie y usilności y ażeby ad scabillum pedum iego królewskiej mości, pana naszego miłościwego, iak naygłębsze eo nomine złożyli podziękowanie, przy mocnym upewnieniu, że firmisimum erit imperium, quo obedientes gaudent et felices sunt. Widział dotąd świat polski ab aevo contenta prawie serio tak wielkie dzieła y zasługi iasnie oświeconych xiążąt ichmościów Czartoriskich ad perennaturam wieków memoriam dla dobra pospolitego sacrificowane; też summa pro patria monumenta w osobie iasnie oświeconego xiążęcia imci podkanclerzego wielkiego xięstwa Litewskiego adornię w nim oyczysta prowincya, nie tylko dopełniające, ale iuż przechodzące mensuras znakomitości y zasług praedecessorów iego, a te iako uniwersalne rzeczy-pospolitey appretiantur consideratione, tak oraz in singulari nasz prześwietny powiat victimas słuszney immolat zalety, annectendo to za pryncypalny projekt do instrukcyi na następujący seym wielmożnym ichmościom panom posłom, aby one przy następującej dystrybucyi wakanców do pieczęci wielkiej wielkiego xięstwa Litewskiego iego królewskiej mości, panu naszemu miłościwemu quam flagrantissime zalecić raczyli. Wielkie in republica dzieła, znaczne zasługi domu Sapieżyńskiego w krótkich projekcie tego non enumeramus terminach, pogotowiu nieskonserowane merita y uczynki iasnie wielmożnego imć pana wojewody Podlaskiego nie wyliczamy, bo w tym non parvi momenti ipsae prosperitatis manet opus, quam enixissime tylko zalecamy wielmożnym ichmościom panom posłom, aby diser-

tiori rekomendować one raczyli maiestatowi iego królewskiej mości, pana naszego miłościwego, ażeby iako iustus meritorum arbiter tak wielkie zasługi iasnie wielmożnego imć pana wojewody Podlaskiego assensem do pieczęci mniejszey wielkiego xięstwa Litewskiego zwykłego pańskiego nie zaniechał praemiari względu. Tylu prawami obostrzona alternata wielkiego xięstwa Litewskiego gdy per conniventiam ministeryi seymu przeszłego złożeniem w Warszawie nadwerezoną została, zaczym wielmożni ichmość panowie posłowie nasi iak naygruntownieysze wezmą przedsię szrodki do assekurowania alternaty seymowey dla prowincyi naszej y czulsze baczenie na praw całości ichmościom panom ministrom pacis et belli insinuabunt. Z niemałym prowincyi naszej y to iest ukrzywdzeniem, iż senatoria, dygnitarstwa y panis bene meritorum, vetante lege, obywatelom koronnym distribuitur, a tylo expectantow w zasługach swoich osychać musi, przedto usilnie iniungimus ichmościom panom posłom, aby takowe prowincyi naszej ukrzywdzenia prawem świeżym dostatecznie opisali. Szerzące się w oyczyźnie naszej przez niedoyscie seymów bezprawie et abusus, przy pomieszaney intra concives harmonii y confidenciy, gdy żadnego mieć nie mogą do uleczenia lekarstwa nad jedną iego królewskiej mości, pana naszego miłościwego, bytność in visceribus państwa naszego, którego obecność z tylu doświadczenia gromadzące się in publicos turbines nie raz rozpędziła chmury, upadłą dzwignęła y uszczęśliwiła w koronnym trybunale sprawiedliwość, więc zalecamy ichmościom panom posłom, aby starali się adinvenire efficaciam, abyśmy w państwie naszym dłuższą y częstą mieć mogli pańską rezydencyą. Pro bono publico, wiernego poddaństwa solatio y dla konserwacyi praw całości przypomnieć też raczyć będą ichmość panowie posłowie ichmościom

panom ministrom, których oyczyzna pro custodibus legi mieć chciała, postrzeganie praw oyczystych, które często szwankują y z kluby swoiey wypadają, ani czułością ministeryi wsparte nie bywają. Xięstwo Kurlańskie w niesworności swoiey zamieszane, bez głowy y urzędu zostające, in privatos usus proventa mensae ducalis obracające, gdyby uwolnieniem xięcia Birona za interpozycyą króla imci do Monarchini Rosyiskiey ad malaciam et ordinem było przywróconym, curae imć panów posłów permittitur. Moneta w państwie naszym za granicę wyprowadzona gdy egestatem oney causavit, zaczym otwarcie miennicy promovebunt ichmość panowie posłowie, oraz aby moneta złey wagi y gatunku zakazaną była curabunt. Ponieważ dawnieyszą konstytucyą naznaczeni iasnie wielmożni ichmość panowie senatorowie do zasiadania w skarbowym trybunale niektórzy iuż są ex libro viventium deleti, więc na ich mieyscu alios subsistuos urgebunt ichmość panowie posłowie. Od ściany Rosyyskiey różne suscitantur na granicy zaczepki; więc pro tuitione tranquillitatis et integritatis krai pogranicznego o ustanowienie sędziów pogranicznych instabunt. Wiadomo iest wszystkim, iako skarb wielkiego xięstwa Litewskiego publica patetur damna y znaczne rzeczypospolitey prowentów ujęcie przez wolne Moskiewskich wicin na spławach Ruskich przechody, zaczym insinuamus mocno ichmość panom posłom, aby się serio o to na seymie teraznieyszym domowili, gdyby ta krzywda publiczna publica lege ubezpieczona była y skarb wielkiego xięstwa Litewskiego od wicin Moskiewskich należące miał swoje dochody, przełożą ichmość panowie posłowie. Prócz inszych dawnieyszych wielu praw konstytucye poslednieysze anni tysiąc siedymset siedymnastego mocno praecavit y obostrzyła, aby dissidentibus in religione urzędy woyskowe, starostwa

y wszelkie królewszczyny niedostawały się, cum praejudicio concivium, w wierze prawdziwej będących et in republica dobrze zasłużonych, y aby tego postrzegali iasnie wielmożni ichmość panowie hetmani y pieczętarze injunxit; jednak gdy się secus dzieie, iż ciż dissidentes często praeferuntur w promociach do urzędów wojskowych y królewszczyn, iedne directe ex distributiva gratia otrzymując, drugie studiose nabywając, zaczym ażeby na przyszłym seymie novella lege tym inconvenientiom zabieżono było, quam maxime ichmościów panów posłów obowięzujemy. Ante omnia obstarwać mają ichmość panowie posłowie, ażeby liberam vocem vetandi sacrosancte utrzymowali, etiam cum discrimine seymu. Correctura iurium wielkiego xięstwa Litewskiego, iako potrzebująca poprawy, podług tak wielu projektów, wydanych do kancelaryi wielkiego xięstwa Litewskiego, aby ad effectum przyprowadzona była, instabunt quam urgentissime ichmość panowie posłowie. Immunitas dóbr exulum wojewodztwa Smoleńskiego y powiatu Starodubowskiego, tak legibus circumscripta y konstytucjami korroborowana, niemiey konstytucyą pacificationis roku tysiąc siedymset siedymnastego, oraz dobra w niey specyfikowane, tudzież praerogativa honorów tegoż wojewodztwa y powiatu ażeby magis korroborowane były, usilnie domawiać się mają ichmość panowie posłowie. Dług urodzonym Marcinowi Strawińskiemu y Marcinowi Polecickiemu, na wojnę Moskiewską przez króla imci sławney pamięci Stefana zaciągniony, a constitutione anni tysiąc pięćset dziewiędziesiąt trzeciego approbowany, że dotąd successorom nie oddany, zalecamy ichmościom panom posłom naszym, aby na seymie terazniejszym mocno domawiali się o satisfakcyą. Listy iego królewskiej mości żelazne tantae autoritatis, z kancelaryi przez pieczętarzów rzeczy-pospolitey

wydane, które mimo powagę królewską bywają gwałcone, rekomendujemy ichmościom panom posłom naszym, aby nietylko in suo robore zostawały, lecz in casu zgwałcenia onych paenae in legibus circumscriptae rigorosissime na takie osoby extendowane były. Instabunt o to ichmość panowie posłowie nasi do nayiasniejszego maiestatu króla imci, pana naszego miłościwego, do prześwietnego powiatu y do iasnie wielmożnych ichmościów panów ministrów status utriusque gentis, aby dobra ziemskie tot constitutionibus opisane, mianowicie: annorum tysiąc sześćset trzydziestego pierwszego, tysiąc sześćset szesdziesiąt dziewiątego, tysiąc sześćset siedymdziesiąt szóstego, przez konstytucyą tysiąc siedymset dwudziestego szóstego za panowania nieśmiertelney pamięci Awgusta wtórego oycza ad personam sszczęśliwie panującego iego królewskiej mości, pana naszego miłościwego, reasummowane, de non alienandis bonis od stanu rycerskiego y mieyskiego do duchowieństwa, na terazniejszym seymie approbowane były, mimo które prawo dobra dziedziczne Daniuszow w Bogu zesłego imć pana Michała Koszczyca—pisarza ziemskiego Wileńskiego, sine consensu rei publicae, odeszły do ichmościów xięży iezuitów domus tertiae probationis, w Wilnie na Snipiskach fundowanego, aby dobra nazwane Daniuszow successoribus legitimis per praesentem constitutionem, vigore tak wielu praw, wrócone były y aby approbacyą fundacyi Snipiskiey domus tertiae approbationis s. Jesu nie była pierwiey w konstytucyą włożona, aż się dobra Daniuszów wrócą w dom ichmościów panów Koszcyców, naturalnych successorów po w Bogu zesłym imci panu Michale Koszcycu—pisarzu ziemskim Wileńskim, którym ichmościom praesenti lege pozwalamy tey to maiętności Daniuszowa dochodzić, ubi de iure competierit. Rekomendatur ichmościom panom posłom, aby attinencyi do ekonomyi, za przy-

wilejami sławney pamięci króla imci Augusta wtórego nadane, były zupełnym ztwierdzone ubezpieczeniem. Wiadome y widome tak sławney pamięci wielmożnego imć pana Strasze-wicza—podstarościego sądowego powiatu Upickiego, oyca, jako też personalnie jaśnie wielmożnego imć pana starosty Starodubowskiego, in re publica zasługi słuszney dla siebie szukają rekompensy, a te, gdyby prętszy y pożądańszy mogły znaleźć skutek, o rekomendacyą przez wielmożnych ichmościów panów posłów do najjaśniejszego króla imci, pana naszego miłościwego, concurrunt. Znaczne tak przez heroiczne dzieła, jako też przez utratę pozostałych dobr w Inflantach Szwedzkich wielmożnych ichmościów panów Tyzenhauzów (zasługi), że jeszcze dotąd nie wzięły iustam od najjaśniejszych monarchów y rzeczypospolitey mercedem, instabunt za tym wielmożni ichmość panowie posłowie do najjaśniejszego majestatu, ażeby, nim dalsze mogą się obmyślić praemiandi sposoby, przywileje na wieczność starostwa Kupiskiego, od najjaśniejszego króla imci Jana Kazimierza sub actu roku tysiąc sześćset szesdziesiąt siódmego, dnia szesnastego Apryla w Warszawie podczas seymu walnego ichmościom panom Tyzenhauzom vigore skryptu, xiążęciu Inflanskiemu służącego y konstytucyą tegoż roku approbowanego, dane, na terazniejszy seymie reassumowane były. Fundusze wszystkie terazniejsze, w wielkim xięstwie Litewskim ichmościom xięży scholarum Piarum cum exercitio instituti, aby były konstytucyą przyszłego seymu approbowane, wielmożnym ichmościom panom posłom dopraszać się zalecamy. Znaczne in republica w Bogu zeszłego imć pana Mateusza Romera—ienerała artyleryi wielkiego xięstwa Litewskiego merita, w niepośledniey zostawać godne pamięci, który z azardem życia y zdrowia heroicznie na wielu woiennych postępując expedycyach

y własney in subsidium rzeczy-pospolitey nie-załując substancyi, nie mało różnemi czasy y gotowey summy wydał, o które expensa rzecz pospolita, uczyniwszy in parte calculum, per constitutionem anni tysiąc sześćset dziewiędziesiątego exolutionem summy iniunxit sto czterdzieście trzy tysiące siedymset siedymdziesiąt ieden, o dalsze zaś summy ad calculum suspendowała, którey od roku tysiąc sześćset osimdziesiąt dziewiątego, aż do roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt piątego podczas kompanii różnych, signanter Kamienieckiey, Wołoskiey, Szocawskiey (?), Żwanieckiey y pod szancem Trojańskim przez lat siedym w nagłej na artyleryą potrzebie rzeczy-pospolitey, ex ratione niedostarczającego de aerario publico prowentu, na dwakroć dziewiędziesiąt cztery tysiące trzysta siedymdziesiąt osim y groszy dwadzieście tenże imć pan jenerał artyleryi spendował; in probationem tey de proprio onego erogowaney summy registra strictae calculationis percepti y expensów z różnych przychodów, przez ichmościów panów, ex senatorio et aequestri ordine podczas seymu ad hoc opus destinowanych, podpisane, u sukcesorów zostają. Zaczyn ichmość panowie posłowie instabunt, aby rzecz-pospolita, w której emerita honorum non evanescit virtus, raczyła ad restitutionem iusti debiti w rekompensę umnieyszoney przez te expensa sukcesorów imć pana Romera, jenerała artyleryi wielkiego xięstwa Litewskiego, substancyi obmyślić sposoby, gdyby wyż wyrażona summa tak vigore konstytucyi, jako też za regestrami de plano reeat imć panom Romerom. Dobra w Bogu wielebnych panien benedyktynek Wileńskich Dżisna, Ostrowiec, Dżeszkowczyzna w Oszmiańskim y Brasławskim powiatach, Wiażyn w Mińskim, Halin, Porudominie Wileńskim, Lentwariszki w Trockim wojewodztwie cum attinentiis, z kościołem y klasztorem, w mieście

Wilnie przy bramie Wileńskiej będącym, aby do instrukcyi imć panom posłom były przyjęte, też w Bogu wielebne panny benedyktynki suplikują. Pilno też y usilnie wielmożnym ichmościom panom posłom naszym inno damus, zalecając, ażeby ex zelo boni publici y z granic wielkiego xięstwa Litewskiego majestatem króla imci, pana naszego miłościwego, publico ore upraszali w izbie poselskiej, aby in virtute et ex nexu pactorum subjectionis ducatum Curlandiae et Semigaliae, per auctoritatem regiae potestatis raczył designare komissarzów do rozgraniczenia xięstwa Żmuydzkiego, od xięstwa Kurlanskiego, ad normam ograniczenia quondam, (jako sonat, Radziwiłowego), na której kommissyi privati, granice swoje z xięstwem Kurlanskim mający, avulsa od fortun swoich repetere będą mogli, przez co granice wielkiego xięstwa Litewskiego redeintegrabuntur. Daley, referując się do konstytucyi de anno tysiąc siedymset dwudziestego szóstego, zacne merita quondam imć pana Adama Kazimierza Kościuszki — na tenczas oberburgrafa, potym landhofmistrza Kurlanskiego, ad recompensandum recesses seymu pomienionego upewnione, ponieważ za wierne usługi cum dispendio zdrowia, z ruiną fortuny w osobie zeszłego imci pana Kościuszki żadna nagroda niestała się, zaczym dopraszać się wielmożny imć panowie posłowie będą, ażeby ex gratia regio munere digna imć panu Mikołajowi Kościuszkowi — synowi decessora, ex pane bene merentium czyli ze skarbu largiri raczył in vim strat oycy onego, na substancyi poniesionych, przez co virtus fidelitatis et zeli pro bono publico pomnażać się będzie. Oraz habito respectu iustitiae regiae nie mniej meritorum oycy terazniejszego imć pana Mikołaja Kościuszki w krzywdzie y praetensyi onego o granice od fortuny iego dziedzicznej do xięstwa Kurlańskiego violenter zabraney,

o którą od sześciu lat cum evisceratione substancyi swoiey imć pan Kościuszko in lite zostaje, ażeby nayiaśnieyszy pan miłościwy, mediante commissione ad fundum designanda cum plenaria potestate, czyli in iuditiis relationis propriarum tu w Grodnie finem tey sprawie inponere, tribuendo cuique suum, y oraz avulsa do Kurlandyi od granic wielkiego xięstwa Litewskiego restituere raczył, publice quam privatim o doniesienie majestatowi przez jaśnie wielmożnego imci pana marszałka izby poselskiej dopraszać się będą. Po odeysciu ad hostium wojewodztwa Smoleńskiego y innych ziem y powiatów niektórzy obywatele, szlachta w tychże zawojowanych wojewodztwach y powiatach, przyjowszy absolutum regimen, tamże przy dobrach od absolutnego pana konserwowani zostali, é converso ciż sami od rzeczy pospolitey korony polskiej y wielkiego xięstwa Litewskiego pro hostibus et perduellibus patriae constytucyami praescripti y ogłoszeni, dobra zaś onych, illo tempore in visceribus patriae znaydujące się, majestas cum plenis ordinibus bene meritis civibus patriae constitucyami ac jure caduco in perpetuum oddała, a że niektórzy niby ex nexu sanguinis ius ad successionem antecessorum perduellium formować praesumendo et ad litem mimo zaszłe konstytucye et instituta regni prowokować wazą się, przeto za doysciem seymu imć panowie posłowie dawniejsze konstytucye, pro perduellibus zaszłe et iure caduco na dobra perduellium dane, terazniejszą konstytucyą umocnić y approbować obligantur. Dobra Kotowszczyne alias Popeszupie, w powiecie Kowieńskim leżące, w possesyi urodzonego Antoniego Chrapowickiego — podkomorzego Smoleńskiego będące, jako avulsa od dobr exulantkich Olwity, podług praw naszych aby były (inaczey nierozumiem) jak tylko za dobra ziemskie uznane, takż merita tegoż wielmoż-

nego imci pana podkomorzego Smoleńskiego aby były najjaśniejszemu majestatowi zalecone, wielmożnym imć panom posłom rekomendujemy. Kamienicy wielmożnego imci pana Jakuba Woyny Orańskiego—podsędka powiatu Starodubowskiego, na Szklaney ulicy, quondam Hubrykowskie. do juryzdykcyi miasta jego królewskiej mości Wilna należące, teraz dopraszamy się libertacyi. Takoz zalecamy, aby za pokazaniem indygenatu imć pana Kazimierza Desztrunka, instent imć panowie posłowie, ażeby za indygię Korony polskiej y wielkiego xięstwa Litewskiego przyjęty był. Wieś Szostaki, w powiecie Orszańskim, w woytowstwie Czomanadowskim leżąca, niegdyś po Krzysztofie Buynickim—zdraycy rzeczy pospolitey, urodzonemu Chryzostomowi Rdułtowskiemu za dzielne y odważne zasługi, przeciwko nieprzyjacielowi oyczyzny oświadczone, prawem lennym nadana, starać się mają ichmość panowie posłowie, aby per constitutionem novellae legis była approbowana y stwierdzona. Że po zeszłym seymie walnym Grodzieńskim w roku tysiąc siedymsetnym dwudziestym szóstym, delendo fato dla całej oyczyzny, sine eventu seymy inaniter zchodziły, pro vi pacificationis seymu roku tysiąc siedymset trzydziestego szóstego, na którym, ob optatissimam powszechnego w oyczyźnie pokoju materiam, inne desideria w dalsze iść musiały prolongacyie y dotąd w recessach odłogiem leżą, a mianowicie: ichmość panom Epimachom perpetuo jure, przywilejem najjaśniejszego króla jegomości Alexandra tysiąc pięćset czwartego nadane, Cwietuszyna, Hory, Czarytowicze, w wojewodztwie Połockim sytuowane, które za prawami wieczystemi różni ichmość panowie possidebant, tymże sposobem świętey pamięci wielmożny iegomość pan Bazyli Rypiński—pisarz ziemski wojewodztwa Połockiego, nabyte possydownał, ad praesens jure

naturali successoribus spadłe, antierius per errores do tabelli hibernowey w roku tysiąc siedymsetnym siedymnastym podinszą denominacyą, idque Bałtyszcze, wpisane, zaczym o te dobra, do zeszłego recessu w konstytucyi tysiąc siedymset dwudziestego szóstego referuiąc się, wielmożni ichmość panowie posłowie instabunt, ażeby pomienione dobra, naturam hereditaryi ab aevo mające, futura constitutione sua gauderent tranquillitate y gdyby ab onere hiberny uwolnione były, omni curabunt possibilitate. Inter alia non postrema zalecamy ichmościom panom posłom, aby za dóysciem seymu akademii Wileńska pariter z Krakowską ad normam dawnych konstytucyi, a osobliwie w roku tysiąc siedymsetnym trzydziestym szóstym zaszłej, była potwierdzona absque ulla limitatione. Fundusz ichmościów xięży jezuitów Sznipiskich przez w Bogu zeszłego imć pana Michała Koszczyca — pisarza ziemskiego wojewodztwa Wileńskiego erygowany, w trybunale głównym wielkiego xięstwa Litewskiego zaprzysiężony, instabunt iasnie wielmożni ichmość panowie posłowie, aby novella lege następnącego seymu był approbowany. Lubo sam przez siebie kawalerskie swe dzieła, w wojenney służbie woysk Saskich zostając, jego mość pan Antoni Dybowski—kapitan jego królewskiej mości, promeruit słuszney wrekompensę nadgrody u majestatu jego królewskiej mości, jednak nasz powiat Starodubowski oblige iasnie wielmożnych ichmościów panów posłów, ut instent do majestatu jego królewskiej mości za tymże imć panem kapitanem. Mając za tym wzgląd y kompassyą na spółbracią naszą, imć panami exulantami xięstwa Inflantskiego, którzy dotąd żadney od rzeczypospolitey za zawojowane przez potencyą Szwecką dobra swoje nie mają regalizacyi, instabunt iasnie wielmożni ichmość panowie posłowie, aby in rem tychże ichmościów panów exulantów Inflantskich vigore dokumen-

tów ad effectum przyprowadzona była konstytucia anni tysiąc sześćset szesdziesiąt wtórego. Caetera fidei, activitati, dexteritati tychże jaśnie wielmożnych ichmościów panów posłów committendo, takową instrukcyą podpisuję. Dana roku tysiąc siedymsetnego piędziesiąt wtórego, miesiąca Sierpnia dwudziestego pierwszego dnia w Wilnie. U tey instrukcyi prześwieznego powiatu Starodubowskiego podpis ręki wielmożnego iego mości pana dyrektora seymiku ante-

komicyalnego powiatu Starodubowskiego temi wyraża się słowy: Hrehory Antoni Gimbut—podkomorzy powiatu Starodubowskiego, dyrektor seymiku antekomicyalnego powiatu Starodubowskiego. Która to takowa instrukcyą, za podaniem oney przez wyż wyrażonego patrona do akt, jest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięta y wpisana.

1756 г. Сентября 9-го дня.

Изъ книги № 119, за 1756 г., л. 1401.

65. Инструкція дворянъ Новгородскаго воеводства депутатамъ, отправляемымъ на сеймъ Варшавскій.

Дворяне Новгородскаго воеводства, собравшись въ обыкновенномъ мѣстѣ своихъ засѣданій, дали своимъ посламъ, отправляемымъ на вальный ординарный сеймъ въ Варшаву, инструкцію слѣдующаго содержания:

По засвидѣтельствованіи предъ королемъ о вѣрноподданныхъ чувствахъ воеводства, убѣдительно просить его о болѣе продолжительномъ пребываніи въ предѣлахъ своего королевства, такъ какъ отсутствіе его часто служитъ причиною продолжительныхъ и частыхъ политическихъ замѣшательствъ: рекомендовать вниманію короли и рѣчи-посполитой заслуги вице-канцлера в. княж. Литовскаго, польнаго гетмана, Виленскаго бискупа и другихъ лицъ; на соединеніе двухъ должностей польной булавы и Виленской каштеляніи отнюдь не соглашаться, хотя бы пришлось *сорвать сеймъ*; съ такой же точно угрозою добиваться отозванія стражи отъ трибунала и предоставления ему свободы дѣйствій по старинѣ; хлопотать о дарованіи шляхетскимъ имѣніямъ свободы отъ рескрипцій и комиссій, о воспрещеніи короннымъ занимать въ Литвѣ должности, объ

отнятіи у диссидентовъ права занимать должности и королевщины, у жидовъ—права сидѣть на таможняхъ и экономіяхъ; возстановить прежній порядокъ и срокъ собранія ополченій, а богатымъ, знатымъ лицамъ воспретить содержать у себя больше драгоніи, нежели сколько положено по закону, для своихъ прихотей и угнетенія бѣдной шляхты; дома шляхетскіе, пользующіеся привилегіями, отъ постоевъ освободить; духовенству воспретить пріобрѣтать новыя фундуши, такъ какъ вслѣдствіе этого страшно дорожаютъ имѣнія и дворянство лишается возможности употребить капиталъ на пріобрѣтеніе земли; дворянству же предоставить право войти по этому дѣлу съ жалобами въ трибуналы; потребовать исправленія законовъ; запретить гетману в. кн. Лит. употреблять войско на частныя свои надобности; за тѣмъ слѣдуетъ перечень ходатайствъ по дѣламъ частнымъ отдѣльныхъ лицъ и духовенства р.-к. и унитскаго (Церперскихъ базилянъ); въ заключеніе дворянство домогается отнятія у иностранцевъ военныхъ должностей и предоставленія ихъ лицамъ польскаго происхожденія.

Roku tysiąc siedymsetnego piędziesiąt szóstego, miesiąca Septembra dziewiątego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny w wielkim xięstwie Litewskim z woiewodztw,

ziem y powiatów w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym piędziesiąt szóstym obranymi, comparando personaliter w trybunale głównym wielkiego xięstwa Litewskiego patron imć pan Ignacy Jakowicki — mostowniczy y rotmistrz powiatu Orszańskiego, opowiadał, prezentował y ad acta podał instructiā, od jaśnie wielmożnych ichmościów panów senatorów, dygnitarzów, urzędników ziemskich, grodzkich, rycerstwa, szlachty y obywatelów województwa Nowogrodzkiego wielmożnym ichmościom panom Józefowi Niesiołowskiemu — staroście Cyryńskiemu y wielmożnemu imci panu Wiktoremu Woyniłowiczowi — woyskowiczowi y rotmistrzowi województwa Nowogrodzkiego, posłom na seym walny ordynaryiny Warszawski obranym, przyznanym o nieprzyjęcie ad acta tey instructyi na kancelaryjā grodzką województwa Nowogrodzkiego manifeście, dany służyący, y należący, którego tenor sequitur estque talis:

Instrukcyia, od nas senatorów, dygnitarzów, urzędników ziemskich, grodzkich, rycerstwa, szlachty, obywatelów województwa Nowogrodzkiego wielmożnym ichmościom panom Józefowi Niesiołowskiemu — staroście Cyryńskiemu y wielmożnemu imć panu Wiktoremu Woyniłowiczowi — woyskowiczowi y rotmistrzowi województwa Nowogrodzkiego, sine contradictione obranym posłom na seym walny ordynaryiny, z alternaty w Warszawie przypadający, roku tysiąc siedmsetnego piędziesiąt szóstego, miesiąca Augusta dwudziestego trzeciego dnia (od) seymiku, in loco solito consiliorum w Nowogrodku expedyjowanego, dana. Uszczęśliwiona nieprzerwanymi od tylu lat ad invidiam postronnym nacyjom słodkiego pokoju używaniem oyczyzna nasza, komuż ten miły spoczynek, komu trwałe y żadney niepodległe odmianie przyznać może uspokojenie, jeżeli nie oycowskiemu jego królewskiej mości, pana naszego miłościwego, pielegnowaniu, który, powszechną kraju szczęs-

liwość za naywiększe miłościwego serca licząc ukontentowanie, bezsenney pracy ciężar z niezliczonych trosk dzwiga podziałem, troskliwe dla dobra pospolitego myśli z dążącą do spokojności civium łączy czułością, vigilia regum quies subditorum, słowem wszystkich nie oszczędza środków, które by constantem dilecti populi fortunam reddere mogły; doświadcza y teraz tych skutkow niestrudzonego nigdy pieczołowania, kiedy jego królewska mość, pan nasz miłościwy, paterne consulendo wszystkim rzeczypospolitey naszej pożytkom, utrzymaniu praw y swobod oyczystych, seym, ex praescripto legis po dwuletnim terminie w Warszawie z alternaty przypadający, dignanter składać raczy vocatque ad patria jura quirites. Zapatrując się zatym województwo nasze z głęboką recognicyą na oycowskie jego królewskiej mości, pana naszego miłościwego, ad stabilem prosperitatis publicae staranie, kładzie te naypierwsze y naymocniejsze na obranych od siebie wielmożnych ichmość panów posłów obowiązki, ażeby optimo principi pro paterna solitudine pełne wdzięczności wyraziły dziekczynienia. Instabunt także ichmość panowie posłowie z pokorną supliką do jego królewskiej mości, pana miłościwego, ażeby skłoniony ad preces populi częścicy y dłużej pozwalał się napawać y nasycać widzeniem twarzy swojej, bowiem si licet Augustus sit magnus, attamen egredi viditur populise praetendentis amori, jako bowiem serce ludzkie inaczej się nie dzieli od ciała, chyba ciała z życiem ponosząc się rozdzielenie, tak y monarcha cor universi populi bez wszelkicy oddalonego od swojej przytomności państwa z nim się nierozłącza szkody, czego teraz z żalem doświadczamy, ponieważ wypadłe z kluby prawa, zruszająca się przez wewnętrzne kollizye tranquillitas interna w niebezpieczney oyczyznę naszą locuią sytuacji; primacyalna

powaga y prerogatiwa ażeby w swojej całości, tyle prawami obwarowaney, intacte inviolateque trwała, insistent jak nayusilniey ichmość panowie posłowie. Czuła jaśnie oświeconego xiążęcia jegomości kanclerza wielkiego xięstwa Litewskiego y jaśnie wielmożnego imć pana podkanclerzego wielkiego xięstwa Litewskiego w utrzymaniu dobrego w oyczyźnie rządu pilność, jako całą oyczyznę pociąga ad gratitudinis sensum, tak ichmość panowie posłowie nasi vigilantissimis in ministerio suo custodibus imieniem wojewodztwa naszego należyte uczynią dzięki, oraz tak wielkie y dawne tych domów w oyczyźnie zasługi respektowi y faworom iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, ad iustam remunerationem laboriosissime atque indefesse rekomendować będą. Drogi szacunek zasług w oyczyźnie naszej iaśnie wielmożnego imci pana Masalskiego — hetmana polnego wielkiego xięstwa Litewskiego y czułość w utrzymaniu tranquillitatis internae idque integritatis praw y swobod oyczystych, sprawiedliwemu heroicznym dzieł wazycielowi y nagrody dobrotliwemu panu, jako naymocniey ichmość panowie posłowie rekomendować tenebuntur. Idącego trita honorum et meritorum via z wielkich w oyczyźnie naszej y Europie całej przodków swoich jaśnie wielmożnego imć pana podskarbiego Litewskiego, marszałka trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego, który y teraz publicis sacrificujący usibus, jako drugi Arystydes, quo non iustior ullus, cum plausu et admiratione populi świętą administrue sprawiedliwość, jak nayłaskawszym jego królewskiey mości, pana miłościwego, względem y munificencyi wielmożni ichmość panowie posłowie sollicite zalecić nie omieszkają. Mając prae oculis wojewodztwo nasze emeritam przez tak wiele lat w kościele Bożym y w oyczyźnie jaśnie wielmożnego imci xiędza biskupa Wileńskiego virtutem, który, uznawszy zdolność do

prac in vinea Christi sposobną w jaśnie wielmożnym imć xiędzu Masalskim, referendarzu wielkiego xięstwa Litewskiego, obrał go sobie pro succolaneo y upraszał za tymże jaśnie wielmożnym imć xiędzem Masalskim, referendarzem wielkiego xięstwa Litewskiego, jego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, aby mógł otrzymać koadjutorią Wileńską, a za tym toż wojewodztwo, tuendo iudicium magnorum meritorum pasterza swego, zapatrując się oraz na urodzone przymioty, nabytą w naukach doskonałość, na skromność w postępkach, stanowi duchownemu przyzwoitą, na zasługi dawne y ustawiczne in toga et sago jaśnie wielmożnego imć pana Kasztelana Wileńskiego, hetmana polnego wielkiego xięstwa Litewskiego, tudziesz brata jaśnie wielmożnego imci pana podskarbiego nadwornego wielkiego xięstwa Litewskiego, nieustannie in publico na poselstwach, laskach trybunalskich y seymowych własnym kosztem y wiernością ku panu, życzliwością ku oyczyźnie nieposzlakowaną merentis, obliguje jak nayusilniey ichmość panów posłów, aby gorliwie y nieodstępnie instare racyli ad majestatem, ażeby jego królewska mość, pan nasz miłościwy, jako jest justus każdego meritorum ponderator, skłonił serce y ściągnąć raczył dobroczynną rękę do podpisania koadiutoryi Wileńskiej favore jaśnie wielmożnego imć xiędza referendarza wielkiego xięstwa Litewskiego. Użalą się coram plenis ordinibus ichmść panowie posłowie na ichmć panów ministrów pacis et belli utriusque gentis, którzy podług urzędów y przysiąg swoich nie utrzymują całości praw y zwyczajów in forma regiminis y o nie się nie domawiają, ponieważ głos wolny szlachecki na seymikach y seymach anima gentis liberae nie tylko uważany nie bywa, ale owszem intercluso spiramine emori videtur, zwłaszcza, kiedy niektórzy tey

władzy, którą im pro tuitione legum et libertatis względna powierzyła oyczyzna, in convulsionem oney zażywając et, quae ad publicum dicuntur utilitatem, ad privatam rapiunt contumeliam; zaczym zelosissime ichmość panowie posłowie ubezpieczenia głosu wolnego y ażeby każdemu przy wolnościach y swobodach szlachecowi, co mu życzące dobra pospolitego dyktuje zdanie, sentire et eloqui godziło się, domawiać się będą. Wprowadzony y już dawno trwający, w tym zaś roku samą zwyciężający cierpliwość, ut nec pati, nec taceri queat, fundowania vi et armis trybunału zwyczaj, ponieważ z złączonego województwa Wileńskiego z buławą swój bierze początek, zaczym instabunt etiam cum discrimine seymu ichmć panowie posłowie, ażeby in futurum województwo y kasztelania Wileńskie hetmanom konferowane nie były y aby województwo Wileńskie z buławą wielką, ani kasztelania Wileńska z buławą polną jedney osobie nie dostawały się, salvis jednak modernis possessoribus tych urzędów. Izba sądowa, legum exequendorum domicilium, ażeby practicato et nunquam practicando exemplo zamykana, wartą otoczona, dla niedopuszczenia szlachty y protestantów, nie bywała, cum discrimine seymu ichmość panowie posłowie statuendum satagent. Sądy wojskowe ażeby pod trybunałem sądzone nie były, bo to derogat powadze trybunału, także ażeby prawa y artykuły wojskowe, nie tak jak teraz ex libitu imć panów hetmanów obójga narodów, ale na seymach a plenis ordinibus stanowione były, concordanter z prawami oyczystemi, curae ichmość panów posłów, etiam cum discrimine seymu, mandatur; także żeby służba wojskowa non impediatur wolnego szlachecowi zdania y mówienia, caveatur. Uskarżają się ichmość panowie posłowie na ichmość panów podskarbach utriusque gentis, że, non attento officio, pozwalają złey monecie, a nay-

szkodliwszey miedzianey mieć w kraju naszym kurrencyją; więc ażeby ta ad intrinsecum valorem redukowana była, a mennica polska otworzona została, interpellabunt cum discrimine seymu. Mocną przyłożą usilność ichmość panowie posłowie, ażeby relacyja komissyi Kurlanskiej była y gdyby akta commissionis comportowano. Na dekreta assessorskie rescripta jego królewskiej mości, vigore pactorum conventorum, aby niewychodzili, cum discrimine seymu curandum ichmościom panom posłom committimus. Reces seymowy anni tysiąc sześćset siedmdziesiąt siódmego o dobra Ostrolisie jeżeli nie był naruszony et immunitas dobr ziemskich jeżeli rescriptami y komissiami laesa niebyła, rostrząsną ichmość panowie posłowie. Junctim z innemi agendo, będą się usilnie dopraszać sądu ichmość panowie posłowie na tych ichmość panów senatorów y ministrów, którzy sine consensu rzeczypospolitey zagranicę wyjeżdżali. Ponieważ contra mentem praw y konstytucyi atque pactorum conventorum urzędy Litewskie koronnym osobom rozdawane bywają, zaczym validissime promovebunt ichmość panowie posłowie, ażeby wszystkie takim osobom konferowane urzędy pro vacanti podane były. Dopraszać się tenebuntur ichmość panowie posłowie, gdyby acatholici munia publica y królewszczyny nie zabierali, także ażeby na cłach y ekono-miach dissidenci y żydzi conserwowane nie byli, także ażeby catholici żydom służyć, ani żydzi katolików trzymać nie wazyli się. Szczęśliwość ztąd sądząc każdego kraini przodkowie nasi, kiedy go naygłębszy pokóy w tak okrzepłe nigdy nie wprowadza próżnowanie, żeby ad casum iakich rozruchów w opatrzną nie był uzbrojony gotowość, provide wielą prawami y konstytucyjami po województwach y powiatach obmyślili popisy, termin onych dzień świętego Michała naznaczywszy; te ponieważ

teraz są zaniedbane, omni studio starać się będą ichmość panowie posłowie, ażeby według przepisania prawa in usum wprowadzone y punktualnie po wszystkich wojewodztwach odprawowane były. Ponieważ niektórzy ichmość panowie senatorowie, dygnitarze przeciwko tylo konstytucjom y prawom, wynaszając się supra equalitatem, dragonie nadworne et varrii tituli żołnierzy konserwując, onych na opressią stanu szlacheckiego zażywają, domawiać ichmość panowie posłowie etiam cum discrimine seymu będą, ażeby więcej nad opisanie prawa konserwować nie wazyli się. Kommissia Grodzieńska in puncto zniesienia podymnego, per constitutionem tysiąc siedmsetnego, do doszłego tylko seymu na dobra ziemskie imponowana, ażeby dla zniesienia tegoż podymnego była przypominaną y aby sposób zniesienia podymnego z dóbr ziemskich był obmyślony, procurabunt ichmość panowie posłowie. Placy libertowane szlachty, swoje dwory w mieście Nowogrodka, Wilnie y Mińsku mających, ażeby od exdivisii na stancye deputackie vigore wielu konstytucyi były uwolnione, irremissibiliter curabunt ichmość panowie posłowie. Lubo tylą prawami jest warowano, ażeby dobra ziemskie ullo titulo od stanu rycerskiego do stanu duchownego niebyły alienowane, nisi de nova radice, jednak ponieważ sub specie de nova radice pozwolonych funduszów stan duchowny variis titulis biorąc fundusze, dobra ziemskie alienują y nie tylko prawa zastawne na siebie, lub też na świeckie osoby biorąc, sami trzymają y in variis subseliis takowe actus, contra legem poczynione, dekretami kondyktowemi ratyfikują, summy na zastawy supra valorem wieczności dawać wazą się, a co większa, prawa wieczyste na imię świeckich osób za summy przez się dane biorąc, na też dobra, przez się zapłacone, od tychże osób fundusze

biorą y takowe fundusze przyznaniem magdeburskim, za przekupieniem maydeburyi, bez przysięgi legitimują, a stan szlachecki, etiam mający kapitały, dla takowych sposobów alienationis stanu duchownego, dokupić się dóbr ziemskich nie mogąc, ad summam egestatem przychodzi; exinde aby odtąd fundusze de nova radice na dobrach ziemskich nikomu czynić, a stanowi duchownemu przyimować sub nullitate funduszu niegodziło się, a względem już alienowanych dóbr ziemskich, post constitutionem tysiąc siedmsetnego dwudziestego szóstego, ażeby rigor, w teyże konstytucyi opisany, przez wielmożnego imć pana instigatora wielkiego xięstwa Litewskiego ad executionem był przyprowadzony et prosecutio o takowe alienacie w trybunale głównym wielkiego xięstwa Litewskiego każdemu, etiam z osób stanu szlacheckiego, była pozwolona, instabunt imć panowie posłowie nasi. Summ zaś gotowych na jakież kolwiek fundusze y legacyie zapisywanie ma być wolne, a że po konstytucyi tysiąc siedmsetnego dwudziestego szóstego zageściły się wielkie abususes w jurysdykcyjach trybunałskich, ziemskich y grodzkich, dla obojętnie w wielu punktach opisanej pomienionej konstytucyi y dla zniesienia niezliczonych dziejących się praejudiciów, omnino potrzebna correctura iurium, a już in hac materia magno sudore rzeczy pospolitey na przeszłych niedoszłych seymach są ułożone projekta, wiadome nam wszystkim; omnino tedy instabunt ichmość panowie posłowie, etiam cum discrimine seymu, ażeby takowa correctura quo meliori modo praw na terazniejszym seymie do skutku przyprowadzona była. Ażeby jasnie wielmożny jegomość pan hetman ullo titulo aut praetextu, vigore konstytucyi tysiąc pięćsetnego dziewiędziesiąt pierwszego et tysiąc siedmsetnego siedymnastego, reymentów chorągwi, ani komenderowanych ludzi

in privatos usus nie zażywał y tym wojskowych nie wycieczał, domówić się. Żeby także żołnierzy in opressionem wolnych głosów na seymiki nie sprowadzali. Żalić się o to, że in anno tysiąc siedmsetnym piędziesiąt czwartym trybunał koronny w Piotrkowie ważył się nie tylko dekretem nakazać spalenie kopii skryptu, którym xiążę imć primas pro munere suo wyraził najjaśniejszemu królowi imci prawa oyczyste, ale eo usque był tego dekretu trybunalskiego ausus, że w nim te słowa znaydują się: Nihil debere nocere gloriae sacrae regiae maiestatis, że wydał administracyą y kommissią do dóbr Ostrogskich, przez co suprema dignitas tronu niby pociągnioną pod sąd y władzę trybunałów, tak censere, dopieroż hoc sensu decernere jest to in extremo nefas. O libertacyą placu, w mieście Nowogrodzku leżącego, y gruntów do tego placu należących, przez kommissią, dekretem jego królewskiej mości assessorskim w Nowogrodzku expediowaną, niegdyś imć panu Michałowi Daszkiewiczowi—regentowi grodzkiemu Nowogrodzkiemu, przysądzonych, a post decessum imci pana Daszkiewicza imci panu Ignacemu Rowińskiemu jure successivo spadłych, instabunt imć panowie posłowie. Fundusz na missią ichmościów xięży jezuitów, przez w Bogu zeszłego jaśnie wielmożnego imci pana Kazimierza Niesiłowskiego—kasztelana Smoleńskiego, w dobrach swoich dziedzicznych, Woroncza nazwanych, de nova radice czyniony, przez onego zaprzysiężony, in toto confirmetur, zaleca się usilnie ichmość panom posłom. Dobra Cepra, w wojewodztwie Nowogrodzkim, a Nowy Dwór w powiecie Pińskim leżące, do klasztoru Ceperskiego ichmościów xięży bazylianów unitów należące y w possessyi tychże ichmościów xięży bazylianów Ceperskich będące, aby vigore tak wielu konstytucyi, favore unii zaszłych, in perpetuum, wespół z klasztorem y cerkwią w possessyi tychże ich-

mościów xięży bazylianów Ceperskich unitów zostawały, per constitutionem warowane, insistent wielmożni imć panowie posłowie, ex quo ciż ichmość xięża bazyliane Ceperscy innych dobr niemają. Fundusze tak dawniejsze, jako też modernis czynione temporibus, a za nimi zapisane y nadane place, do klasztoru wieleb. panien dominikanek Nowogrodzkich, ut in omni approbentur, za dochodzeniem szczęśliwie terazniejszego seymu curae ichmościów panów posłów mandatur. Interes imci pana Marcina Korsaka—rotmistrza wojewodztwa Nowogrodzkiego, z ichmość panami Miłaszewiczami, obywatelami wojewodztwa Smoleńskiego, vigore praw przyznanych, ponieważ ad suum successum łaski najjaśniejszey Imperatorowej Rosyiskiej requirit, zaczyn, ad plenariam satisfactionem tego interesu, o instancją do teyże najjaśniejszey Monarchini z ichmość panami ministrami expostulować ichmość panowie posłowie non negligent. Przywileje wszystkie nadania miastu Nowogrodzkiemu, od dawniejszych regnantów polskich potwierdzone, żeby y terazniejszego łaskawie panującego Monarchi konstytucyą obwarowane były, poczynione dawniej od jaśnie wielmożnych wojewodów Nowogrodzkich miastu temuż krzywdy, jeżeli nagrodzone być nie mogą, więc przynajmniej żeby w przyszły czas czynienia onych impediatur y ażeby wojewodowie Nowogrodzcy dochodów własnych, miastu należących, in proprios usus nie obracali, praesenti lege sanciat, ichmość panowie posłowie starać się będą. Ponieważ nie tylko cum opprobrio polskiego państwa, ale też ze szkoda y krzywdą całego narodu, wszystkie niemal rangi, szarże officerstwa wojsk koronnych y wielkiego xięstwa Litewskiego cudzoziemskiego authoramentu alienis osadzane, onym konferowane bywają, przez co in casu, ucho-way Boże, jakiej na oyczyznę burzy, nulla salus oney być by mogła, gdyż alieni, nie mając

w tym żadnego interesu, próżno by życie y zdrowie pro integritate cudzey oyczyzny azardować mieli, własni zaś jey synowie, gnuśnym okrzepli próżnowaniem, in cognita arte et disciplina militari zdolni by nie byli, zaczym ut provideatur krzywdzie w szczegulności każdego szlachcica y ziomka, a w pospolitości całego narodu polskiego, dla wzbudzenia większey a większey co raz ku oyczyźnie miłości, ażeby młodź polska do heroicznych czynów otwarte miała sposoby y ażeby securius fidenciusque patriae salus, swoim kredytowana synom, na ich się wspierała dzielności, incumbent ichmość panowie posłowie, ażeby, praesenti lege exclusi na zawsze od szarży wojskowych cudzoziemcy, uwolnili rodowitym Polakom w woysku te, które praeoccuparunt, mieysca, przez co et publicae salutis consuletur y wielkim a szkodliwym zabieży się inconvenienciom. Cetera activitati, dexteritati ac fidei wielmożnych ichmość panów posłów comittuntur. Datum w Nowogrodku ut supra. U tey instrukcyi jaśnie wielmożnych, wielmożnych ichmościów panów senatorów, dignitarzów, urzędników ziemskich, grodzkich, rycerstwa, szlachty y obywatelów wojewodztwa Nowogrodzkiego, wielmożnym ichmościom panom posłom daney, podpisy rąk temi wyrażają się słowy: Felicyan Danieyko—łowczy Lidzki, dyrektor wojewodztwa Nowogrodzkiego. Wiktor Józef Chełchoski—p. s. wielkiego xięstwa Litewskiego. Elias Mogilnicki—surrogator wojewodztwa Nowogrodzkiego. Antoni Tuhanow-

ski—łowczy wojewodztwa Nowogrodzkiego. Michał Krzyszyłowski—koniuszy wojewodztwa Nowogrodzkiego. Jan Chmielewski—budowniczy wojewodztwa Nowogrodzkiego. Jan Bułhak—rotmistrz wojewodztwa Nowogrodzkiego. Marcin Korsak—rotmistrz jego królewskiej mości y wojewodztwa Nowogrodzkiego mp. Ignacy Rowiński—rotmistrz wojewodztwa Nowogrodzkiego. Marcin Mogilnicki—s. S. Bogusław Uzłowski. Jan na Rowinach Rowiński—rotmistrz wojewodztwa Nowogrodzkiego. Kazimierz Bułharyn—chorążyc Mozyrski. Ignacy Chełchowski mp. Antoni Woyniłowicz. Alexander Mogilnicki, Franciszek Antoni Kondratowicz—m. d. powiatu M-go. Ignacy Kondratowicz. Kazimierz Kondratowicz. Jan Wiednicz—stolnik Czernichowski. Thomasz Wołocko mp. Benedykt Kuncewicz. Kazimierz Wołocko. Antoni Danieyko—sta. Wołk. Jan Bielikowicz. Cypryan Borodziech mp. Joachim Borodziech. Alexander Tolszewski—rotmistrz wojewodztwa Nowogrodzkiego. Franciszek Krzyszyłowski—I. w. N. Thadeusz Krzyszyłowski I. w. N. Marcin Zamoyski. Bonifacy Bereśniewicz. Bogusław Bereśniewicz mp. Samuel Zmieiowski. Benedykt Kuniewicz. Karol Buynowski.

Która ta takowa instrukcyja, za podaniem oney przez wyż wyrażonego patrona do akt, jest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego, ze wszytką w niey inserowaną rzeczą, spraw wieczystych przyjęta y wpisana.

1757 г. Сентября 27-го дня.

Изъ книги № 122, за 1758 г., л. 613—614.

66. Привилегія короля Августа III-го на четырехнедѣльную ярмарку въ мѣстечкѣ Молодечнѣ.

По ходатайству Троцкаго каштеляна Тадея Огинскаго, король Августъ III выдаетъ ему настоящую привилегію на открытіе въ его имѣніи

м. Молодечнѣ ежегодной ярмарки въ теченіи 4-хъ недѣль, съ соблюденіемъ всѣхъ законоположеній, касающихся этого предмета.

Roku tysiąc siedmset piędziesiąt ósmego, miesiąca Maja dwudziestego siódmego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny w wielkim xięstwie Litewskim z wojewodztw, ziem y powiatów, w roku teraznieyszym tysiąc siedmset ósmym obranymi, comparendo personaliter u sądu patron imć pan Jan Jezierski—rotmistrz powiatu Oszmiańskiego, opowiadał, prezentował y ad acta podał przywilej jego królewskiej mości na jarmarki czteroniedzielne w każdym roku, w miasteczku Mołodeczny odprawować się y trwać mające, z wolnym ustanowieniem myta, według zwyczaju innych miast, jaśnie wielmożnemu imci panu Tadeuszowi z Kozielska Ogińskiego—kasztelanowi Trockiemu, konferowany, in rem et partem tegoż jego mci, wielmożnego imć pana kasztelana Trockiego służący y należący, który podając do akt prosił nas sądu, ażeby pomieniony przywilej jego królewskiej mości na jarmarki, w mieście j. wielmoż. imci, pana kasztelana Trockiego, Mołodeczna nazwanym, składać się mające, dany y konferowany, był do xiąg powiatu głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyjęty y wpisany, jakoż my sąd ony przyjąwszy, ze wszystką w nim inserowaną rzeczą w xięgi ingrossować pozwoliliśmy, a wpisując de verbo ad verbum thenor sequitur estque talis:

August trzeci, z Bożej łaski król polski etc. Oznajmujemy tym listem, przywilejem naszym wszem w obec y każdemu z osobna, komu o tym wiedzieć należy, iż my z osobliwego względu na zasługi wielmożnego Tadeusza z Kozielska Ogińskiego—kasztelana Trockiego, przychylając się do pomnożenia dóbr y fortuny, skłoniliśmy się do tego, że na prozbę tegoż wielmożnego Tadeusza z Kozielska Ogińskiego—kasztelana Trockiego, do nas króla przez panów rad y urzędników, przy boku naszym rezydujących, wniesioną, miastu, Mołodeczna nazwanemu, w wojewodztwie Mińskim leżącemu, jarmark czteroniedzielny, w każdym roku od dnia ósmego Września zaczynający się, na wieczne czasy nadaliśmy y naznaczyliśmy, jakoż tym listem, przywilejem naszym naznaczamy y nadajemy, z wolnym ustanowieniem myta, według zwyczaju innych miast, na które to jarmarki do pomienionego miasta Mołodeczny wolno będzie wszelakiego narodu kupcom y innego stanu ludziom przyjeżdżać, tamże towary sprzedawać, odmieniać, y inne sprawy podściwe y kontrakta odprawować, pod bezpieczeństwem przyjeżdżającym, przedawającym y wyjeżdżającym, prawem pospolitym warowanym. Na co dla większego waloru ręką się naszą podpisawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć roz-

kazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia dwudziestego siódmego miesiąca Wrzesnia, roku Pańskiego tysiąc siedmset piędziesiąt siódmego, panowania naszego dwudziestego czwartego roku. U tego przywileju jego królewskiej mości na jarmarki, w Mołodeczney odprawować się wiecznemi czasy mające, konferowanego, przy pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego podpis ręki najjaśniejszego króla imci his verbis: Augustus rex. Ad haec a latere pieczęci konnotacja y podpis sekretarza pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego in eum thenorem wyraża się: Przywilej na jarmarki w mieście, Mołodeczna nazwanym, w wojewodztwie Mińskim leżącym, wielmożnemu Ogiń-

skiemu—kasztelanowi Trockiemu. Adam Chmara—podczaszy wojewodztwa Mińskiego, jego królewskiej mości pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego sekretarz. Denique na zatyłku pieczęci expressia takowa: Procancellariatu illustrissimi, excellentissimi domini Michaelis in Bychów, Zasław, Dombrowna et Sapieżyn Sapieha procancellarii M. D. Litwaniae, Tucholiensis, Viłkoviscensis, Kalvariensis etc. capitanei sigillatum; est in actis.

Który to takowy przywilej jego królewskiej mości, za podaniem onego przez wyż wyrażonego patrona do akt, iest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany.

1758 г. Марта 15-го дня.

Изъ книги № 122, за 1758 г., л. 215—216.

67. Привилегія короля Августа III-го Виленской іезуитской Свято-Янської аптеки.

Король Августъ III, принимая во внимание значительную пользу, которую приносила Св.-Янская аптека не только жителямъ г. Вильны, но и всѣхъ окрестныхъ мѣстностей, какъ въ оказаніи медицинской помощи, такъ и приготовленіи апте-

скихъ помощниковъ, по ходатайству придворныхъ чиновъ, выдаетъ іезуитамъ настоящую привилегію, которая обезпечиваетъ ея существованіе навѣчныя времена.

Roku tysiąc siedmset piędziesiąt ósmego, miesiąca Apryla dziewiętnastego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny w wielkim xięstwie Litewskim w roku tysiąc siedmsetnym piędziesiątym ósmym, z wojewodztw, ziem y powiatów obranymi, comparando personaliter w trybunale głównym wielkiego xięstwa Litewskiego patron imć pan Ludwik Chodkiewicz—komornik wielkiego xięstwa Litewskiego, opowiadał, prezentował y ad acta podał przywilej na aptekę, przy kościele świę-

tego Jana w Wilnie będącą, od najjaśniejszego króla jegomości regnanta Polskiego, pana naszego miłościwego, na rzecz w nim wyrażoną intus imć xięży jezuitom societatis Jesu collegium Wileńskiego dany, in rem et partem tychże ichmościów służący y należący, który podając do akt prosił nas sądu, ażeby pomieniony przywilej ze wszystką w nim inserowaną rzeczą był do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany; jakoż my sąd ony przyiowski w xięgi

de verbo ad verbum wpisać pozwoliliśmy, którego tenor sequitur estque talis:

August trzeci, z Bożej łaski król polski etc. Oznajmujemy tym listem, przywilejem naszym, komu to wiedzieć należy, iż doniesiono nam jest przez panów rad y urzędników naszych, że w collegium societatis Jesu akademickim Wileńskim, przy kościele świętego Jana będącym, kosztem tegoż collegium, dla prywatney tegoż collegium wygody, więcy niż od lat półtorasta założona y ufundowana jest apteka, która, że od początków swoich pod rządem y sprawowaniem pilnych y w sztuce chemiczney biegłych zakonu cocietatis Jesu aptekarzów zostawała y do tychczas zostaje, przeto od niemałego już czasu do tey doskonałości przyszła, iż nie tylko miastu naszemu stołecznemu Wilnowi, ale też wszystkim tak poblížszym, jako też odleglejszym od miasta tego obywatelom wielkiego xięstwa Litewskiego wielce wygodną y pożyteczną stała się, zatym suplikowano nam, abyśmy pomienioną aptekę przywilejem naszym ozdobić y utwierdzić raczyli. Jakoż my król, do instancyi pomienionych panów rad y urzędników naszych łaskawie przychilając się, pomienioną aptekę, w collegium akademickim święto-Jańskim Wileńskim będącą, od lat więcey niż półtorasta ufundowaną, nie tylko miastu naszemu stołecznemu Wilnowi, ale też innym wielkiego xięstwa Litewskiego obywatelom pożyteczną y wygodną, tym listem, przywilejem naszym na wieczne czasy utwierdzamy y onę za publiczną y od nas potwierdzoną deklarujemy, oraz wszystkie przywileja, wolności y prerogatywy, innym publicznym aptekom służące, specialiter moc y władzę wyzwalania y za towarzyszków deklarowania wyedukowanych y wyexercytowanych u siebie chłopców, teyże aptece święto-Jańskiej Wileńskiej y przełożonym oney aptekarzom

societatis Jesu, pro tempore będącym y być mającym, wiecznemi czasy nadajemy. O czym wobec wszystkim y każdemu zosobna subselliom y magistratowi w miastach naszych, osobliwie miastu naszemu stołecznemu Wilnowi wiadomo czyniąc, rozkazujemy, aby toties rzeczoną aptekę święto-Jańską Wileńską, jako przywilejem naszym potwierdzoną, przy tymże przywileju y nadanych oney wolnościach zachowali, nie czyniąc inaczey dla łaski naszej królewskiej. Na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie dnia pietnastego miesiąca Marca, roku Pańskiego tysiąc siedmset piędziesiąt ósmego, panowania naszego dwudziestego piątego roku. U tego przywileju przy pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego, w mosiężney puszcze na czerwoney massie wyciśniętey, oraz na karmazynowym sznurze zawieszoney, podpis ręki najjaśniejszego króla imci regnanta polskiego, pana naszego miłościwego, Augusta trzeciego, tudzież poniżey podpis ręki imć pana sekretarza pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego, a na złożeniu konnotacya ad haec poniżey: Est in actis, his exprimitur verbis: Augustus rex, Adam Chmara—podczaszy wojewodztwa Mińskiego, i. k. mci pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego sekretarz. Pro cancellariatu illustrissimi excellentissimi domini Michaelis comitis in Bychów, Zasław, Dombrowna et Sapieżyn Sapieha—procancellarii Magni ducatus Litvaniae, Tuchoviensis, Wiłkovisciensis, Calvariensis etc. capitanei, sigillatum; est in actis.

Który to takowy przywilej, za podaniem onego przez wyż wyrażonego patrona do akt, jest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany.

1762 г. Юня 25-го дня.

Изъ книги № 130, за 1762 г., л. 220.

68. Списокъ актовыхъ книгъ, истребленныхъ пожаромъ въ городѣ Минскѣ въ 1762 году.

Земскій намѣстникъ Минскаго воеводства Феликсъ Кублицкій Пѣтухъ, за подписью лицъ присутствовавшихъ на пожарѣ, представляетъ въ Литовскій трибуналъ списокъ актовыхъ книгъ глав. лит. Трибунала и Минскаго воеводства, истребленныхъ пожаромъ въ 1762 году, спасти которыхъ онъ не имѣлъ никакой возможности. Такимъ об-

разомъ сгорѣли: книги „въчистыя, каптуровыя, поточныя, декретовыя, реестры и протоколы“ Минскаго земскаго суда съ 1641 по 1710-й г.; трибунальныя—«въчистыя» Минской каденціи съ 1641 по 1759-й; трибунальныя—«поточныя» той же каденціи съ 1660 по 1761-й г. и много разныхъ дѣловыхъ бумагъ.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt wtórego, miesiąca Junii dwudziestego piątego dnia.

Przed nami sędziami na trybunał główny wielkiego xięstwa Litewskiego z wojewodztw, ziem y powiatów w roku terazniejszym tysiąc siedmsetnym sześćdziesiątym wtórym obranemi, comparendo personaliter w trybunale głównym wielkiego xięstwa Litewskiego patron imć pan Jan Gierzdowicz—skarbnik wojewodztwa Mińskiego, opowiadał, prezentował y ad acta xiąg trybunału głównego wielkiego x. Litewskiego spraw wieczystych podał registr xiąg ziemskich wojewodztwa Mińskiego y trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego wieczystych y dekretowych y potocznych, introligowanych registrów sądowych oczewystych y potocznych, protokółów et varii tituli autentycznych dokumentów, susceptowanych y niesusceptowanych, oraz różnych spraw, papierów y rzeczy, in locatione będących, czasu conflagraty w Mińsku pogorzałych. Który registr podając ad acta prosił nas sądu, aby ze wszelką w nim inserowaną rzeczą był do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego przyjęty y wpisany; jakoż my sąd pomie-

niony registr przyjąwszy, w xięgi de verbo ad verbum wpisać pozwolili, którego tenor sequitur estque talis:

Registr xiąg ziemskich wojewodztwa Mińskiego y trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego wieczystych, dekretowych y potocznych, introligowanych registrów sądowych, oczewystych y potocznych, protokółów variique tituli autentycznych dokumentów, susceptowanych y niesusceptowanych, item różnych spraw, papierów y dalszych rzeczy, in locatione zostających, niżej wyrażonych, w kamienicy ichmościów panów Jeleńskich będących, przy gwałtowney konflagracie miasta Mińska, ze dnia szóstego na dzień siódmy Junii roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt wtórego zgorzałych, przez wielmożnego imć pana Felixa Kublickiego Piotucha — namiestnika ziemskiego Mińskiego sporządzony. *Primo*, xięgi wieczyste, potoczne, dekretowe y registra sądowe, protokoły oczewiste y potoczne ziemskie wojewodztwa Mińskiego, zacząwszy od roku tysiąc sześćset czterdziestego pierwszego, aż do roku tysiąc siedmset dziesiątego, oraz w tych latach kapturne wszystkie zgorzały. *Secundo*: xięgi wie-

czyste trybunalskie kadencyi Mińskiej, zacząwszy od roku tysiąc sześćset czterdziestego pierwszego, aż do roku tysiąc siedmset pięćdziesiąt dziewiątego, takż terazniejszey kadencyi, za laski jaśnie wielmożnego imć pana Paca wyjęte, wszystkie pogorzały. *Tertio*: xięgi potoczne trybunalskie kadencyi Mińskiej, zacząwszy od roku tysiąc sześćset sześćdziesiątego, aż do roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt pierwszego, wszystkie zgorzali. *Daty xiąg pogorzałych*: roku tysiąc sześćset czterdziestego pierwszego, roku tysiąc sześćset czterdziestego siódmego—tomów dwa; roku tysiąc sześćset czterdziestego dziewiątego tomów dwa; roku tysiąc sześćset pięćdziesiąt wtórego, roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt trzeciego, roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt trzeciego, roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt piątego, roku tysiąc siedmset piętnastego, roku tysiąc siedmset siedm-nastego—tomów dwa; *xięgi dekretowe* trybunalskie kadencyi Mińskiej: roku tysiąc siedmset dwudziestego trzeciego, roku tysiąc siedmset dwudziestego czwartego, roku tysiąc siedmset dwudziestego siódmego, roku tysiąc siedmset dwudziestego ósmego, tysiąc siedmset dwudziestego dziewiątego, roku tysiąc siedmset trzydziestego, roku tysiąc siedmset trzydziestego pierwszego, roku tysiąc siedmset trzydziestego szóstego, roku tysiąc siedmset trzydziestego dziewiątego, roku tysiąc siedmset czterdziestego, roku tysiąc siedmset czterdziestego pierwszego, tysiąc siedmset czterdziestego wtórego, tysiąc siedmset czterdziestego trzeciego, tysiąc siedmset czterdziestego piątego, tysiąc siedmset czterdziestego siódmego, tysiąc siedmset czterdziestego dziewiątego, tysiąc siedmset pięćdziesiąt pierwszego, tysiąc siedmset pięćdziesiąt wtórego, tysiąc siedmset pięćdziesiąt trzeciego, tysiąc siedmset pięćdziesiąt

piątego y szóstego, tysiąc siedmset pięćdziesiąt siódmego y ósmego, roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt pierwszego, roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt wtórego; *protokoły* oczewiste, potoczne, zapisowe, wszystkie rejestra (excepto pod datami tysiąc siedmset czterynastego, tysiąc siedmset siedm-nastego, tysiąc siedmset dziewiętnastego, tysiąc siedmset dwudziestego pierwszego, tysiąc siedmset dwudziestego piątego, tysiąc siedmset dwudziestego siódmego, tysiąc siedmset dwudziestego dziewiątego, tysiąc siedmset trzydziestego pierwszego, tysiąc siedmset trzydziestego piątego, tysiąc siedmset trzydziestego siódmego, tysiąc siedmset trzydziestego dziewiątego, tysiąc siedmset czterdziestego pierwszego w kościele ichmościów panien benedyktynek ocalałych) zgorzeli; *dokumenta* różne tak ziemskie, jako trybunalskie lokacyjne, komportacyjne, item różne rzeczy w teyże kamienicy znaydujące się spłoneli. U tego rejestru podpisy rąk tali tenore sequuntur: Do którego rejestru, przy użytych ichmościach panach przyjaciołach, czasu tey konflagraty będących, y że żadnym sposobem dla otoczenia zewsząd ognia ratować nie można było widzących, własną ręką moją podpisuję się: Felix Kublicki Piotuch—namiesnik ziemski wojewodztwa Mińskiego mp. Franciszek Kołupayło mp. Ignacy Michałowski—regent powiatu Oszmiańskiego, pisarz, kom. Miński. Paweł Józef Wierzbicki—sekretarz powiatu Mińskiego mp. Jan Antoni Krupski mp. Krzysztof Gliniski Lichodziejewski m. h. S.

Który to takowy registr, za podaniem onego przez wyż wyrażonego patrona do akt, jest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany.

1762 г. Октября 6-го дня.

Изъ книги № 142, за 1769 г., л. 236.

69. Привилегія короля Августа III-го мѣстечку Старому Мяделу на магдебургское право и на четыре ярмарки.

По ходатайству Зарѣцкаго старосты Кошица и его жены, король Августъ III выдаетъ имъ настоящія привилегіи на магдебургское право въ ихъ имѣніи—Старомъ Мяделѣ и открытіе въ немъ 4-хъ ярмарокъ, изъ коихъ каждая можетъ

продолжаться въ теченіи 2-хъ недѣль. Достоинно замѣчанія въ этой привилегіи то, что апелляція на магистратъ допускается не въ королевскій задворный судъ, а къ помѣщикамъ Кошицамъ.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt dziewiętego, miesiąca Augusta dziewiętnastego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny wielkiego xięstwa Litewskiego, z wojewodztw, ziem y powiatów w roku terazniejszym tysiąc siedmset sześćdziesiątym dziewiętym obranymi, comparendo personaliter u sądu trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego patron w. i. p. Marcin Supiński—strażnik powiatu Oszmiańskiego, opowiadał, prezentował y ad acta podał przywilej nadania magdeburyi y jarmarków miastu, Stary Miadzioł rzeczonemu, w powiecie Oszmiańskim sytuowanemu, od najjaśniejszego króla imci Augusta trzeciego ww. i. pp. Antoniemu y Barbarze z Woynów Koszczycom — starostom Zarzyckim, małżonkom, dany in rem et partem tychże ichmościów służący y należący, który podając do akt prosił nas sądu, ażeby pomieniony przywilej ze wszelką w sobie wyrażoną rzeczą był do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych, na kadencyi Wileńskiej expedyowanych, przyjęty y wpisany; jakoż my sąd ony przyjowszy w xięgi wieczyste trybunalskie wpisać słowo do słowa dozwoliliśmy, którego thenor sequitur estque talis:

August trzeci, z Bożej łaski król polski etc. Oznajmujemy tym listem, przywilejem naszym wszem wobec y każdemu zosobna, komu by o tym wiedzieć należało, iż my osobliwszemi listami, przywilejami naszemi, jednym w roku tysiącnym siedmsetnym trzydziestym szóstym, miesiąca Januaryi jedenastego dnia, na erekcyą miasteczka w dobrach ziemskich, Stary Miadzioł nazwanych, w powiecie Oszmiańskim leżących, drugim w tymże roku tysiącnym siedmsetnym trzydziestym szóstym, miesiąca Februaryi dwódnastego dziewiątego dnia na wolne jarmarki y targi, w tymże przywileju wyrażone, daliśmy; teraz podczas seymu ordynaryinego w Warszawie, w mieście naszym stołecznym determinowanego, przez panów rad y urzędników naszych, przy boku naszym rezydujących, doniesiona nam proźba urodzonych Antoniego y Barbary z Woynów Koszczyców—starostów Zarzyckich, małżonków, abyśmy w tym miasteczku erygowanym, Stary Miadzioł nazwanym, w dobrach ziemskich, do urodzonych Koszczyców—starostów Zarzyckich, należących, łaską y powagą naszą królewską, dla zachowania rządów y wszelkiego bezpieczeństwa, magdeburyą mieć pozwolili y stwierdzili. Przeto

my król, skłoniwszy się na prośbę panów rad y urzędników naszych, przy boku naszym rezydujących, także posłów z różnych ziem, wojewodstw, y powiatów dla lepszego porządku, magdeburyą w pomienionym miasteczku, Stary Miadzioł nazwanym, ad normam innych miasteczek, w dobrach ziemskich od antecessorów naszych królów y od nas magdeburyą mieć pozwolonych, z wolnym installowaniem osób do tego magistratu przysięgłych, oraz cum libera appellatione od tegoż sądu osób magistratowych tylko do urodzonych possessorów dóbr Starego Miadzioła, magdeburyą mieć pozwolamy y utwierdzamy niniejszym przywilejem naszym. Tudzież w tymże miasteczku jarmarki cztery wolne, jeden w dzień gromniczny najsświętszey panny Maryi, przypadający miesiąca Lutego dnia wtórego, drugi w dzień świętego Józefa, przypadającego dnia dziewiętnastego miesiąca Marca, trzeci w dzień świętego Jakuba apostoła, przypadającego miesiąca Lipca dwódnastego piątego dnia, czwarty w dzień niepokalanego poczęcia najswiętszey Maryi panny, dnia ósmego miesiąca Grudnia przypadający według rzymskiego kalendarza; wszystkie te cztery jarmarki po niedziel dwie odprawować pozwoliliśmy y tym przywilejem naszym pozwalamy wiecznemi czasy; na których jarmarkach ludzie wszyscy, tak państw naszych Korony polskiej, wielkiego xięstwa Litewskiego y do nich należących prowincyi, jako y zagraniczne ludzie, kupcy wszelakie towary, różne likwory, trunki et omnis generis mercimonia, do handlów kupieckich należące, aby mieć mogli y nimi handlować, przedawać, targować, według ich najlepszego upodobania kupieckiego postępować przez niedziel dwie każdego pomienionego jarmarku pozwolamy bez płacenia żadnych ceł, myt, do skarbu naszego należących, bez żadney ni od kogo najmniejszey przeszkody, oprócz jarmarko-

wego, targowego, zgonnego, przesądów, poturmenego y innych akcydencyi pro quantitate rei, które przyjeżdżający y odjeżdżający dworowi Staro-Miadziołskiemu płacić powinni będą, zaczynając jarmarki od nas nadane, po dacie tego listu przywileju naszego; ażeby to wszystkim in genere ludziom kupieckim do wiadomości przyszło, urzędom naszym ziemskim, grodzkim, surrogatorskim, magistratowym y zamkowym wojewodstw y powiatów wielkiego xięstwa Litewskiego zalecamy y przykazujemy, aby, za podaniem onego, aktykowany y wszędzie po miastach stołecznych, miasteczkach był publikowany y obwołany. Przeto jako w miasteczku sądowym securitatem omnimodam obywatelom tegoż miasteczka et advenis cujuscunque conditionis et fidei waruiemy y ubezpieczamy y po wszystkich poddanych naszych wielkiego xięstwa Litewskiego cujuscunque dignitatis et praerogativae należytą tego przywileju obserwancyą mieć chcemy, dla łaski naszej y dla uchronienia pen, in contravenientes listom przywilejom naszym in volumine legum opisanych, urzędom y wszelkim subselliom naszym, którym to doniesiono będzie, irremissibiliter extendere nakazujemy. Na co dla lepszey wiary, wagi y pewności ten przywilej ręką naszą królewską podpisawszy, pieczęć przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, roku tysiąc siedmset sześćdziesiątego wtórego, miesiąca Oktobra dnia szóstego, panowania naszego dwudziestego dziewiątego roku. U tego przywileju, przy zawieszoney pieczęci wielkiego wielkiego xięstwa Litewskiego, na czerwoney massie w puszcze cynowey pod niebieskiego jedwabiu sznurem wyciśnionej, w. i. panom Antoniemu y Barbarze z Woynów Koszyczcom—starostom Zarzyckim małżąkom, od najjaśniejszego króla imci Augusta trzeciego konferowanego, podpis ręki tak samego tegoż najjaśniejszego króla, jako też poniżej kon-

notacya z podpisem ręki sekretarza jego królewskiej mości pieczęci ww. xięstwa Litewskiego w takowej następuie słów wyraźności: Augustus Rex. Nadanie magdeburyi y jarmarków miastu, Stary-Miadzioł rzeczonemu, w powiecie Oszmiańskim sytuowanemu, urodzonych Antoniego y Barbary z Woynów Koszczyców — małżanek dziedzicznemu. Józef Dulemba—jego królewskiej mości pieczęci wiel-

kiej wielkiego xięstwa Litewskiego sekretarz mp. Który to takowy przywilej, za podaniem onego przez wyż namienionego patrona w-go imci pana Marcina Supińskiego—strażnika powiatu Oszmiańskiego, do akt, jest w xięgi trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych, na kadencyi Wileńskiej expedyowanych, przyjęty y wpisany.

1763 г. Ноября 12-го дня.

Наъ книги № 133, за 1764 г., л. 1—4.

70. Универсалъ примаса польскаго Владислава Лубенскаго, съ приглашеніемъ на избирательный сеймъ въ Варшаву.

Примасъ рѣчи-посполитой Владиславъ Лубенскій доводятъ до свѣдѣнія всѣхъ ея воеводствъ и земель о смерти короля, назначаетъ сроки для помѣстныхъ сеймиковъ и вольнаго избирательнаго сейма, предписываетъ старостамъ открыть кептуровые суды и относительно безпокойныхъ людей руководствоваться конституціями 1609 и 1613 гг. и умоляетъ всѣхъ сыновъ рѣчи-посполитой покон-

чить свои частныя недоразумѣнія и явиться на дѣло служенія отчизны съ старопольскими добротѣтелями, особенно въ виду опаснаго политическаго положенія королевства, въ которомъ царить уже въ теченіи 37 лѣтъ удивительный безпорядокъ, потому что въ теченіи такого длиннаго періода времени не могъ состояться ни одинъ сеймъ.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartego, miesiąca Februaryi dziewiątego dnia.

Przed nami sędziami głównymi kapturowymi wojewodztwa Wileńskiego, in virtute praw pospolitych post fata, w roku immediate przeszłym tysiąc siedmset sześćdziesiąt trzecim, miesiąca Października piątego dnia, w Dreźnie najjaśniejszego króla imci polskiego y wielkiego xięstwa Litewskiego Augusta trzeciego, pana naszego, zaszłe, et in virtute uniwersału jasnie oświeconego xiążęcia imci Wła-

dysława Alexandra Pomiana z Łubny Łubieńskiego—prymasa Korony polskiej y wielkiego xięstwa Litewskiego, na seymik przedkonwokacyiny wydanego, obranemi y rotą trybunałską przed urzędnikami ziemskimi Wileńskimi et in facie całego prześwieznego wojewodztwa Wileńskiego zgromadzonego przysięgłymi, comparendo personaliter patron na sądach kapturowych wojewodztwa Wileńskiego in stuba judicii wielmożny imć pan Antoni Miedzichowski—krayczyc wojewodztwa Wileń-

skiego, nomine całego prześwietnego województwa Wileńskiego, tegoż uniwersału jaśnie oświeconego xiążenia imci primasa Korony polskiej y wielkiego xięstwa Litewskiego u nas sądu przez kontrowersyą do xiąg naszych przyjęcia dopraszał się; zaczym my sędziowie kapturowi województwa Wileńskiego ony, ze wszelką w nim specifice inserowaną rzeczą, w xięgi nasze wieczyste kapturowe wpisać sądownie rozkazaliśmy. Którego to uniwersału kontenta de verbo ad verbum sequuntur sunt-que talia:

Władysław Alexander, Pomian, z Łubna Łubieński, z Bożey y stolice apostolskiej łaski arcybiskup Gnieźnieński, legatus natus Korony polskiej y wielkiego xięstwa Litewskiego, prymas y pierwszy xiąże. Wszem wobec y każdemu z osobna, komu o tym wiedzieć należy, osobliwie i. w., wielmożnym imć panom senatorom duchownym y świeckim, dygnitarzom, urzędnikom y wszystkim stanu rycerskiego obywatelom koronnym y wielkiego xięstwa Litewskiego, moim wielce miłościwym panom kollegom, przyjaciołom y braci. Przy zaleceniu chęci y służby moiej, do wiadomości podaję, yż po tak przykrych nieczczęśliwościach y dolegliwościach, które potykały oyczyznę naszą, jako też temi laty wielorako z okazji sąsiedzkiej wojny doznanych, ta naywiększa nazwać się może, gdy naylepszego z panów, nayjaśniejszego króla imci Augusta trzeciego, szczęśliwie nam dotąd panującego, nad wszystkie nasze spodziewanie gwałtownie wcale utracamy. Przeraźliwa zaiste wiadomość feralnym lotem napełniając cały prawie Europy kraje, niepodobna żeby w szczegulności zacnych obywatelów narodu polskiego y wielkiego xięstwa Litewskiego już dotąd nieznośnym także nie napełniła smutkiem. Przypadek ten żałośny, a oraz okropna cały rzeczy-pospolitey (mianowicie w tak niepomyślnym właści-

wych interessow położeniu zostającey) postać teraznieysza, kogoż z kochających własną matkę synów nie zasmuci y nierozrzewni? ale wsrzód tych rozpaczy podniosłszy ku Panu panujących oczy y widząc, że nieskazitelnych jego wyroków dzieło, biorąc nam nayukochańszego oycza oyczyzny, to nas powszechną w opłakania godnym sieroctwie pokryło żałobą, już do woli jego świętey stosować się przyzwoito, a polecivszy niezawodney y wszechmocney opiece całość rzeczy-pospolitey y publicznego dobra, teraz w tym wspólnym każdemu żalu czułą pieczę y naddokładnieysze staranie o miłej wszystkim obywatelom matce mieć należy; jakoż idąc przodków moich w podobnych okolicznościach śladem, gdy dla ubezpieczenia całego królestwa y państw, jemu należących, do nayskutecznieyszych brać się nam skwapliwie środków sama potrzeby nieodbitey przynagla pora y prawem opisane w tym razie po województwach, ziemiach y powiatach przedkonwokacyne seymiki, a wraz y samą generalną konwokacyą wyznaczyć radzi; przeto ja, zrzązeniem Boskim na pierwszym w tey nayjaśnieyszej rzeczy-pospolitey zasadzony mieyscu, sprawując nieuchronną, dostojęństwu memu z dawnych praw przyłączoną powinność, przychyliwszy się do rady y zdania imć panów senatorów, na odgłos tak smutnych nowin śmierci króla imci do Warszawy zgromadzonych, z urzędu mego podług dawnego zwyczaju do wiadomości wszystkich stanów Koronnych y wielkiego xięstwa Litewskiego żałosne donoszę osierocenie y śmierć króla imci, pana naszego miłościwego, nie bez łez ogłaszam, którego Pan Bóg z tego doczesnego życia na wieczny żywot powołał y przeniósł w Dreznie, mieście stołecznym państw jego dziedzicznych, dnia piątego miesiąca Pazdziernika, około piątej godziny przed wieczorem; y żeby to zeyście z tego świata króla imci po województwach,

ziemiach, powiatach y grodach wszystkich ogłoszone było, od wszelkich, do których to należy, żądam urzędów y im to zapowiadam. Stosując się przytym do zgodney rady powyżey wspomnionych przytomnych imć panów senatorów oboygą narodów, na fundamencie praw y zwyczajów dawniejszych, (ponieważ nie dotąd nowszego w przypadkach interregni później nieustanowiono), lubo seymiki przedkonwokacyjne także y sam seym należało by prędzey złożyć, lecz gdy okoliczność śmierci króla imci zagranicą ogłoszenie jey publiczne spóźniła, tudzież wielkiej ważności materye, co w tym razie prześwietne wojewodztwa wziąć przed się do naradzenia mają, porozumienie pomiędzy sobą zacnych obywatelów y pomiarkowanie braterskie zaszłych na niedawnych seymikach niechęci, do odnowienia potrzebney konfidencyi y ziednoczenia się ku dobru pospolitemu, nadto zgodzenie potrzeb publicznych z interessami wojewodztw Ruskiey prowincyi y wielkiego xięstwa Litewskiego, sposobność podróży y na miejscu konwokacyi generalney uprowadowanie wystarczającey ku potrzebom wszystkich żywności, przyspieszenia ich niedozwalają, więc też seymiki po wojewodztwach, ziemiach y powiatach oboygą narodów na dzień szósty miesiąca Lutego w roku przyszłym tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartym xięstwu jednak Zatorskiemu y Oświęcimskiemu, tudzież ziemi Halickiey ośmiu dniami podług zwyczaju przed tym terminem, to jest, na dzień trzydziesty, miesiąca Stycznia, a wojewodztwu Mazowieckiemu partykularne seymiki na dzień miesiąca . . . . . *) generalny w Warszawie na dzień . . . . . pomienionego miesiąca składam; w wojewodztwach zaś Pruskich poprzedzić mają seymiki

partykularne (według zdania imć panów wojewodów tameczney prowincyi złożone) generalny w Grudziądzu, z alternaty przypadający na dzień . . . . . miesiąca . . . . . do których nim przyidzie, aby dla przyjęcia samych prywatnych tranzakcyi wszędzie po grodach publiczne xięgi otwarte były, ostrzegam. Na tych zaś seymikach prześwietne wojewodztwa, ziemie y powiaty, nayistotniejsze członki, jedność ciała y okazałość tey nayjaśniejszey rzeczy-pospolitey składające, jednomyślnie wszystkie czynić zechcą y, że każdemu na uszczęśliwieniu wszystkich należy, wszyscy y każdy do niego przykładac się powinni. Zatem według prawa postanowią zaraz sądy kapturowe, ażeby po zeyściu pana w tym czasie terazniejszym nie ustawał bieg ś. sprawiedliwości przeciwko tumultom y kupom swywolnym na utrzymanie wewnętrznego bezpieczeństwa. Zważą oraz y zastanowią się nad tym, w jakowym stanie oyczyna osierocona zostanie, *którey bliski upadek swój y obcy widzi, a każdemu dziwno, jak ta bezrządna machina dotąd stoi.* Lat trzydzieście siedm mineło—wolnie doszłego seymu nie mieliśmy, te obszerne państwa rzeczy-pospolitey naymocniejszymi sąsiadami otoczone, blisko pół wieku bez rady, prawa, bez skutku, sprawiedliwość tumultami obarczona, wolność—mocą, musem y bezprawiem skrepowana, handle wewnętrzne upadły, miasta, kraju ozdoba, cale zniszczały, wsie y fortuny szlacheckie na łup podane, kto mocniejszy—ten rządzi. Jesteśmy bez sił, granice otwarte, bezbronne y bezodsieczne, skarb publiczny bez pieniędzy, pieniądze bez waloru wewnętrznego, słyszeć, czytać historye różnych nierządów, przykładu wynaleźć trudno; poznać zaś łatwo, że państwa, podobnie nierządne, albo nieprzyjaciołóm łupem, albo dzikimi z czasem, na wzór tatarskich, staną się polami. Także obiorą posłów na konwokacyą, którą na

*) Въ подлинникѣ пропускъ,—не показано числа и мѣсяца.

dzień siódmy miesiąca Maja, roku tegoż tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartego, tu w Warszawie naznaczam. Na tę żeby tak imć panowie senatorowie, jako też panowie posłowie wcześniej stawić się raczyli, zapraszam y przez miłość oyczyzny, (gdyż wiele na tym zależy całość bezpieczeństwa rzeczy-pospolitey, aby jak nayprędzey był ten akt odprawiony), pobudzam y zalecam, abyśmy y o przyszłym monarsie rozważnie pomyśleć y czas elekcyi onego ustanowić, na wzór zaś dawniejszych kapturów y jak podczas ostatniego interregnum były rząd, bezpieczeństwo, porządek sądów, sprawiedliwości świętey ustawiczność, pogotowiu dla czynienia zapisów, kontraktów y innych zwyczajnych tranzakcyi, leżenia ksiąg sposób obmyśleć, bezpieczeństwo granic koronnych y wielkiego xięstwa Litewskiego, (zbroynego y licznego żołnierza potrzebujących). ustanowić y utrzymanie jego upewnić, sojusze y przymierza z pany y państwa sąsiedzkimi potwierdzić y obwarować mogli. A gdy z rządzenia Boskiego pora nadziei otwiera się, byle zgoda y jednostayność, na miłości spólney początki swoje ufundowała, chwytając czas uczenia ustaw podupadłych, czas ratunku, do którego naturalnego prawa instynkt każdego pobudza, a prosząc Boga o oświecenie myśli naszych, dla tym doskonalszego wynalazku środków skutecznych do wybawienia y wydźwignienia z obalin już cale ku upadkowi oyczyzny naszej przez bezradność nachyloney, potrzeba pomyśleć o wyszukaniu sposobów przyzwoitych, których by użyciem można dostatecznie całość y ubezpieczenie rad, seymu y praw, oraz niezawodną onych exekucyą opatrzyć y zmocnić y te sposoby w instrukcyach przyszłych doskonale wypisać, lub mocy y powagi obranym na seym konwokacyiny jaśnie wielmożnym imć panom posłom do wspólney z innemi wojewodztwy namowy y nieodwłocznego udziałania użyczyć,

żeby y to wszystko, cokolwiek terazniejszych okoliczności wyciągać może potrzeba y co na elekcyi przyszley za radą y zgodą wszech stanów oboyga narodów obranemu, da Bóg, panu do poprawy rządu y praw być ma podane, za pomocą Bożą gruntownie ustanowione było. Jaki zaś sposób przyszley elekcyi ma być ułożony, czas sam użyczy rady. Niech tedy nad tym seymiki mocno pomyślą y w tym uniwersale wyrażone materye za instrukcyę mają, abyśmy napotym y czasu nie tracili y nowemi ziazdami kosztu sobie nie przyczyniali. Niech o to imć panom posłom moc umawiać się w konwokacyinyim przeciągu zupełną dadzą y jey na wszystkie wynikające przypadki dostatecznie powierzają; a że Bogu, miłośnikowi y dawcy pokoju, rzecz naymilsza, państwom zaś wszelkim nayszacowniejsza obywatelów powszechna zgoda y wzajemna miłość; więc proszę, zaklinam y obowiązuję każdego z w. m. panów, ażebyście wszelkie do siebie, z jakich kolwiek przyczyn wynikające urazy z serc wyrugowawszy y w wieczne zapomnienie zagrzebłszy, (bo te zawsze były y są, y te będą przyczyną jarzma, zniszczenia y zguby wszystkich państw wolnych), szczerze, a niezmyślnie podufałość staropolską między sobą jak nayściśley przywrócili y po bratersku, (jako jedney matki synowie), w złączeniu nierozdzielnym myśli y serc, przez związek jak naymocniejszey uprzejmości poiednali, wspólnie ze mną to powszechne sieroctwo naszego królestwa dotąd, (ile naydelikatniey y naywierniey być może), piastując, dokąd nam Bóg łaskawy z swych opatrnych naywyszszych rządów nie ustanowi szczęśliwie króla y oycy krajowi naszemu powszechnego. Ażeby zaś swywolnym kupom, najazdom zabieżona była droga, oddając to straży y pilności ichmościów panów starostów sądowych oboyga narodów, przypominając onym, ażeby się w potrzebach podług

konstytucyi roku tysiąc sześćset dziewiątego o ludziach swawolnych, powtorną tysiąc sześćset rzynastego stwierdzoney, sprawiali. Imć panom zaś starostom pogranicznym mocno zalecam, aby żadnych cudzoziemców, jakiemu kolwiek podeyrzeniu podpadających y słusznych paszportów nie mających, w granice królestwa tego nie puszczali, tudzież nowey zagranicznej monety nawożenia przestrzegali, nieodstępując od rygoru praw dawnych, jakimi do strzeżenia granic y dodania ludzi za ordynansem jaśnie wielmożnych wodźów są obowiązani; jeżeli by zaś od którego monarchy poseł się trafił, mnie znać nieodwłocznie dawali, a samemu do mojej rezolucyi przy granicy zostanie potrzebne zapowiedzieli. W czym wszystkim aby nas pan Bóg zastępów wspomagać raczył, gorąco onego proszę. Aby ten uniwersał po wojewodztwach, ziemiach, powiatach nieodwłocznie był rozgłoszowany, pilności ichmościów panów starostów w obu narodach jak najsukuteczniej polecam y onyżę przy położeniu pieczęcy mojej własną podpisuję ręką. U którego to uniwersału, do wojewodztwa Wileńskiego oddanego, podpisy nad pieczęcią y przy pieczęci jaśnie oświeconego xiążęcia imci prymasa takowe: X. W. Łubieński, prymas mp. Oraz za zdaniem imć panów starostów, na tenczas w Warszawie będących, jako to: jaśnie wielbnych ichmościów xięży Antoniego Ostrowskiego—Kujawskiego, Hieronima Szeptyckiego—Płockiego, Antoniego Wołowicza—Łuckiego, Michała Wodzickiego—Przemyskiego, oraz podkanclerzego koronnego, Józefa Załuskiego—Kijowskiego biskupów, jaśnie oświeconych, jaśnie wielmożnych Jana

Klemensa Branickiego—kasztelana, Wacława Rzewuskiego—wojewody Krakowskich, pierwszego woysk koronnych wielkiego, drugiego polnego hetmanów, Antoniego Jabłonowskiego—Poznańskiego, Franciszka Salezego Potockiego—Kijowskiego, Andrzeja Zamoyskiego Inowrocławskiego, Alexandra xiążęcia Czartoryskiego—Ruskiego, Józefa Ossolińskiego—Wołyńskiego, Antoniego Lubomirskiego—Lubelskiego, Bernarda Gorskiego—Podlaskiego, Kazimierza Granowskiego—Rawskiego, Jana Jabłonowskiego—Bracławskiego, Pawła Mostowskiego—Pomorskiego, Franciszka Szembeka—Inflantskiego wojewodów; Thadeusza Lipskiego—Łęczyckiego, Andrzeja Moszczeńskiego—Inowrocławskiego, Michała Suffczyńskiego—Czerskiego, Alexandra Dzierzbickiego—Brzezinskiego, Jakuba Zielińskiego—Raciążskiego kasztelanów; Franciszka Bielińskiego, marszałka wielkiego koronnego, Fryderyka Michała xiążęcia Czartoryskiego—kanclerza wielkiego wielkiego xięstwa Litewskiego, Teodora Wessla—podskarbiego wielkiego koronnego, Józefa xiążęcia Sanguszka—marszałka nadwornego Litewskiego, status ministrów podaję y do grodów posyłam. Dan w Warszawie dnia dwunastego miesiąca Listopada, roku Pańskiego tysiąc siedmset sześćdziesiąt trzeciego, Jan Słomiński—m. r. jo. xięcia prymasa pod interregnum sekretarz.

Który to uniwersał, za podaniem decretorie onego ad acta przez wyż wyrażonego patrona, jest do xiąg kapturowych wojewodztwa Wileńskiego spraw wieczystych przyięty y wpi-sany.

1764 г. Февраля 6-го дня.

Изъ книги № 133, за 1764 г., л. 5—10.

71. Постановленіе дворянъ Виленскаго воеводства на предконвокаціиномъ сейминѣ объ избраніи членовъ каптуроваго суда.

Дворяне Виленскаго воеводства, собравшись на предконвокаціиный сеймикъ, по избраніи пословъ и каптуровыхъ судей, постановили: 1) снабдить судей инструкціей относительно исполненія ими своихъ обязанностей, обратить особенное ихъ вниманіе на бродягъ, бѣглыхъ крестьянъ и вообще

людей гулящихъ; 2) потребовать отъ магистрата сохраненія въ городѣ строгаго порядка; для судей назначить содержаніе и вообще подвергнуть населеніе посольщизнѣ, при чемъ бѣдную шляхту, не имѣющую крестьянъ, отъ этой повинности освободить.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartego, miesiąca Februaryi dziewiątego dnia.

Przed nami sędziami głównymi kapturowymi województwa Wileńskiego, in virtute prawa pospolitego et in virtute uniwersału, post fata króla imci Augusta trzeciego, pana naszego, w roku immediate przeszłym tysiąc siedmset sześćdziesiątym trzecim, miesiąca Oktobra piątego dnia w Dreźnie subsecuta, od jaśniewielmożnego Władysława Alexandra Pomiana z Łubny Łubieńskiego—korony polskiej y wielkiego xięstwa Litewskiego prymasa y pierwszego xiążęcia, do województwa Wileńskiego wydanego, obranemi, postanowionemi, comparendo personaliter u sądu kapturowego patron wielmożny imć pan Antoni Miedziowski—krayczy województwa Wileńskiego, laudum seymiku przedkonwokacyjnego Wileńskiego opowiadał, prezentował y do xiąg kapturowych województwa Wileńskiego nomine prześwietnego województwa Wileńskiego podał, którego laudum thenor de verbo ad verbum sequitur estque talis:

My senatorowie, duchowni y świeccy dygnitarze, urzędnicy ziemscy, grodzcy wojewódz-

twa Wileńskiego, rycerstwo, szlachta, obywatele tegoż województwa Wileńskiego, którzyśmy się post fata najjaśniejszego króla imci Augusta trzeciego, pana naszego miłościwego, za nniwersałem jaśnieoświeconego Władysława Alexandra Pomiana z Łubny Łubieńskiego—arcybiskupa Gnieźnieńskiego, legati nati, Korony polskiej y wielkiego xięstwa Litewskiego prymasa y pierwszego xiążęcia, za zdaniem j. o., jaśnie wielmożnych imć panów senatorów y ministrów, na tenczas w Warszawie przytomnych, w roku immediate przeszłym tysiąc siedmset sześćdziesiąt trzecim, miesiąca Listopada dwunastego dnia wydanym, na dzień szósty miesiąca Februaryi w roku terazniejszym tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartym na seymik przedkonwokacyjny ad solitum consiliorum locum, do zamku jego królewskiej mości Wileńskiego zgromadzili, invocato spiritu sancto, zaczawszy obrady nasze in omni modestia et observantia liberae vocis, nemine contradicente, obraliśmy za dyrektora wielmożnego imć pana Franciszka z Woronney Czyża—krayczego województwa Wileńskiego naszego, pod którego dyrekcją, po przeczyta-

nym in publica facie uniwersału, stosując się ad sonantiam onego y mając prae oculis prawa oyczyste, potrzeby rzeczy pospolitey wojewodztwa naszego, dalsze obrady continuando, za posłów na seym convocationis, w Warszawie w roku terazniejszym tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartym na dzień siódmy miesiąca Maja wyznaczony, wielmożnych imć panów: Jana Horaina—podkomorzego, Krzysztofa Giedroycia — stolnika urzędników wojewodztwa naszego, obraliśmy unanimi assensu et nemine contradicente y tymże ichmościom osobliwą instrukcyą ad promovendum na następującym seymie desideriorum nostrorum, ad publicam utilitatem spectantium, daliśmy; similiter, upewniając pokóy wojewodztwa naszego y zabiegając tumultom, kupom swywołnym y wszelkim inkonweniencyom, któreby bez sprawiedliwości okazać y mnożyć się mogły, in virtute praw Korony polskiej y wielkiego xięstwa Litewskiego et a condita republica practicato stante interregno exemplo, sądy kapturowe ustanowiliśmy, na które sądy z posródka nas, disponente lege, obraliśmy jednostaynie za sędziów wielmożnych imć panów Michała Dzierzgowskiego Szumskiego—starostę Karpowieckiego, Marcina Dzierzgowskiego Szumskiego—podstolica Wileńskiego, Benedykta Oganowskiego—oboznego wojewodztwa Wileńskiego, Thadeusza Horaina—podkomorzycy Wileńskiego, Ignacego Horodeńskiego — sędzica ziemskiego Wileńskiego, kapitana jego królewskiej mości, Stefana Horodeńskiego—wóytę Łozdzieyskiego, Antoniego Szpyrkę—krayczego wojewodztwa Wileńskiego, Adama Brońca—buńczuczego b. w. w. xięstwa Litewskiego, Antoniego Gieczewicza—rotmistrza wojewodztwa Wileńskiego, Ignacego Brońca—podczaszego Wileńskiego, Ludwika Abramowicza—derewniczego Wileńskiego, Ignacego Jasieńskiego—podstolica Lidz., Thad. Towiańskie-

go—miecz. Wileńsk., Thad. Buchowieckiego—krayczego Nowogrodzkiego, Michała Kargę—star. Kukan., Thad. Wąsowskiego—czesz. Pińskiego, Thomasza Godlewskiego—stolnika Nurskiego, Jana Czyża y Matusewicza—komornika wojewodztwa Wileńskiego, Jozepha Korsaka—chorążego Smoleńskiego, Michała Narbuta—kray. wojewodztwa Wileńskiego, Jana Giedroycia—skarbnika Żytom., Ludwika Klimaszewskiego — czesznika Brack., Józefa Januszkiewicza — podczaszego Brzesc., Marcina Mączyńskiego—star. Kobyl., Marcina Zaleskiego, star. Grzybian., Michała Kielczewskiego—stolnika Poznańskiego, a do tychże sądów pisarza wielmożnego imć pana Ignacego Horodeńskiego — kapitana jego królewskiej mości, sędzica ziemskiego Wileńskiego, wyż wyrażonego, naznaczyliśmy. Którzy to wielmożni imć panowie sędziowie kapturowi y wielmożny imć pan Horodeński, qua sędzia y pisarz, tychże sądów practicato w wojewodztwie naszym post fata nayjaśnieyszego króla imci Augusta trzeciego exemplo et ex mente terazniejszego postanowienia naszego, ku prędszey sprawiedliwości administracyi, ażeby in instanti in facie wojewodztwa naszego juramenta wykonali, postanowiliśmy. Jakoż eodem die ciż ichmość rotą, sędziom trybunalskim opisaną, a wielmożny imć pan Horodeński etiam rotą pisarską przysięgli; zacych tymże wielmożnym imć panom sędziom kapturowym dajemy moc, dla akceleracyi ś. sprawiedliwości y dla zabieżenia mnożącym się w mieście tuteyszym swywołom y excessom, na dniu dzisieyszym w izbie sądowej w zamku jego królewskiej mości Wileńskim primam sessionem y juryzdykę ufundować, marszałka e medio suo obrać, y po wyściu troyga wołania sprawy, które ex termino tacto y za zakazami de violata securitate przypadać by mogły, in instanti y nieodwłocznie sądzić, excessantów, kryminalistów

karac, łapać y do sądu swego pro captivacione prowadzić: in ordine zaś dalszego sądzienia y kontynuowania sądów, aby się ad praescripta legis stosowali, exekucye, inkwizycye y dalsze actus sądowe ad normam konstytucyi tysiąc pięćset osimdziesiąt siódmego ciż imć panowie sędziowie kapturowi, nullo excepto, ubique locorum, we wszystkich sprawach expedyowali y czas opisany reassummowania sądów zachowali, obowiązujemy. Ad haec ciż wielmożni imć panowie sędziowie kapturowi, ażeby stante suo caractere, omnem modestiam nie tylko u sądu, ale też extra stabam iudicii na każdym mieyscu zachowali, zwad, praktyk z sobą y z nikim nieczynili, w stancyach spokojnymi byli, exorbitancyi y krzywd w mieście nie czynili, stron nie dyzgustowali, ale, w skromności y trzeźwości zachowując, przed oczyma Boga y przysięgę mając, sprawiedliwie sądzili, stron karami nie aggrawowali, obligujemy. In casu renitentiae temu naszemu postanowieniu consone prawu uczynionemu, każdego wykarczającego sędziego officio privatum mieć chcemy, y aby secundum demeritum de inobservantia sądów karany był, postanawiamy. Econverso cavemus wielmożnym imć panom sędziom od stron omnem securitatem et reverentiam, tak jako sędziom trybunalskim; exekucye za dekretami tych że sądów, pojazdy, uwiązania, etiam inkwizycye, kalkulacye, weryfikacye spraw, pure czasu interregni urosłych, przez urzędy ziemskie lub grodzkie, z którego chcąc wojewodztwa y powiatu, pro libitu strony lub, za niezgodzeniem się, ex decisione iudicii odprawowane być mają, tak jako za dekretem trybunalskim; a kto by tym dekretem posłuszny niebył y dawał by się kondemnować, tedy za trzecim dekretem po odprawionych dwóch pojazdach, fortis executio mota nobilitate extendi powinna. Które to dekreta tak wielmożni urzędnicy, jako też pułkowicy y chorążowie, disponente lege, prae-

via requisitione od stron, ażeby ad executionem przychodziły, sub paenis, contra officiales non exequentes circumscriptis, praesenti laudo stanowiąmy; w sprawach o excessa y kryminały, sub saecuritate indiciorum tu w mieście Wilnie, intra moenia y za miastem in circumferentia o pół mile popełnione, inkwizycye przez wielmożnych imć panów sędziów kapturowych, tak jak w trybunale przez sędziów trybunalskich, expediowane będą. Ażeby zaś większa securitas samych osób, jako też y dobr dla nas obywatelów wojewodótwa Wileńskiego y dla samychże wielmożnych imć panów sędziów była, ile sub hoc interregni tempore, przeto dla lepszego porządku praesenti laudo determinujemy: ażeby ludzie lozni, hultaje, kostyrowie, roczną służbą niebawiący się, y różni excessivi, tak w samym mieście Wilnie, jako też ubique locorum ścigani, łapani, y pod wartę zabierani byli, którzy to włokitowie, jeżeli actu w mieście tu pokażą się, aby karani y z miasta wygnani byli. Chłopi y poddani, zbiegli od panów y osiadłości swych, ażeby za poścignieniem pod wartą zatrzymani zostawali póty, poki ich dziedziczni panowie odyskiwać nie będą, mieć chcemy; o których za oskarżeniem aby prędsza do dziedzicznych panów dochodzić mogła wiadomość, sąd prześwietny kapturowy na regestrze wpisanym trąbą publicznie instygatorowi swemu ogłaszać rozkaże. Ażeby zaś przez protekcyę pańskie y duchowne podeyrzani ludzie tu w mieście Wilnie nie znaydowali przytulenia, terazniejszym wojewodztwa naszego postanowieniem obligantur wszystkie klasztory, pałace, dwory, kamienice, dworki y w nich mieszkający gospodarze wszelką utriusque generis czeladź spisać de nomine et cognomine y takowy regestr ad acta sądów kapturowych podać; do czego ad satisfaciendum concurret magistrat Wileński. Tenże magistrat miasta jego królew-

skiey mości Wilna, quam strictissime postrze-
gać będzie, aby się mieyskie osoby we wszel-
kiey skromności zachowali, excedentes zaś we-
dług swych ustaw na ratuszu karać tenebun-
tur; stancye w. i. p. sędziom, jako pro pub-
lica utilitate pracującym, miasto jego królew-
skiey mości Wilno, tak jako sędziom trybu-
nalskim, wyznaczyć obowiązane będzie, a wiel-
możni imć panowie sędziowie kapturowi, nie-
czyniąc dezolacyi, nieuciemiężając gospodarzów,
pomiernym mieszkaniem kontentować się mają.
Których to wielmożnych imć panów sędziów
praesenti laudo stringimus, aby w juryzdykcyą
i. o. x-cia imci wojewody Wileńskiego nie-
wdawali się, salvam circa iura sua oną zacho-
wując. Które to laudum aby w. imć, przez
nas obrani posłowie na seymie utwierdzić sta-
rali się, rekomendujemy. A iż publica officia
nemini damnosa być nie winne, przeto za uni-
wersalną zgodą poselszczyzny z dobr ziem-
skich, duchownych, szlacheckich, pańskich
y mieskich miasta jego królewskiey mości
Wilna, także z królewsczyzn, juryzdyk wszel-
kich, z każdego dymu po tynfów dwa, na osobę
postanowiamy y uchwalamy; a przytym neces-
sariam exolutionem z tychże wszystkich dobr
nullis exceptis uznawamy y ażeby te posel-
szczyzny, wielmożnym imć panom posłom wy-
znaczone, kancelarya grodzka Wileńska przy
podatku podymnego raty następującey marco-
wey odbierała y imć panom posłom wypłacała,
iniungimus. A jeżeliby kto z dobr swych re-
nitencyą okazać chciał, tedy na takowego del-
latę żołnierzom wydać powinna będzie, którzy
sub irremissibili stipendiorum aresto takową
exolucyą wypełnić stringuntur. Gdzie by zaś
kancelarya sama takowey poselszczyzny od-
bierać zbraniała się, albo też kto y za żoł-
nierską exekucyą postanowieniu ninieyszemu
subesse nie chciał, tedy tak z kancelaryą,
jako też cum quovis renitenti forum w sądach

kapturowych, summario processu iuris, designa-
mus et executionem militare per decretum
lucrari pozwalamy. A iż niektórzy imć pano-
wie obywatele, bracia wojewodztwa naszego,
nie mając poddanych, sami pracując, do pła-
cenia podatku tenentur, więc tylko szlachta
od dymów, którzy po iednym mają, lub też
mniej, od płacenia poselszczyzny wielmożni
imć panowie posłowie uwalniają, iako też prae-
senti laudo wojewodztwo liberos pronuntiat
y, niechcąc tymże ichmościom wielmożni imć
panowie posłowie być uciążliwemi, poselszczyznę
darowali, oraz od płacenia libero hoc laudo
uwalniamy; które to laudum nasze rąk naszych
własnych podpisami authoryzujemy. Pisan
w Wilnie. roku Pańskiego tysięcznego siedmset
sześćdziesiątego czwartego, miesiąca Februaryi
szóstego dnia, w zamku jego królewskiey mości
Wileńskim sporządzone. U tego laudum podpisy
przy pieczęci, na czerwonym laku wyciśnione,
his exprimuntur verbis: Franciszek Czyż—
krayczy y dyrektor seymiku antekonwokacyi-
nego wojewodztwa Wileńskiego; Ignacy kniaź
Massalski—biskup Wileński; Alexander Ho-
rain—biskup Hirenon., referendarz wielkiego
księstwa Litewskiego, archidyakon Wileński,
Michał Horain—horodniczy wojewodztwa Wi-
leńskiego, Alexander Horain—podstoli Wileń-
ski, Felicyan Zmijowski—łowczy wojewodztwa
Wileńskiego; Gaspar Horain—woyskowiec wo-
jewodztwa Wileńskiego; Franciszek Oganowski
m. pp.; Ignacy Towiański—m. w. W.; Ludwik
Ryło Klimaszewski—czesznik Bran. mpr.; Ig-
nacy Talat Kiełpsz; Antoni Talat Kiełpsz;
Dominik Hatowski; Józef Dombrowski; Jó-
zef Augustynowicz; Benedykt Korsak +++;
Ludwik Antoni Truchnowski—regent ziemski
Wiłkomirski, s. podkomor. mp.; Józef Kra-
jewski; Theodor Gorski mp.; Konstanty Wierz-
bowski; Antoni Miedzichowski—krayczy woje-
wodztwa Wileńskiego; Kazimierz Gierald To-

wiański, s. Wileński; Józeph Iszora—s. w. W.; Franciszek Gierald Towiański; Walenty Zniszczyński+++; Kazimierz Taraszkiewicz+++; Józef Byliński+++; Jerzy Michalewicz; Marcin Januszkiewicz+++; Symon Laudo; Ignacy Szczurkowski—skarbnik Mścisławski; Ignacy Kontowt—łowczy Rzęczycki; Ludwik Kontowt; Piotr Radziszewski++; Stefan Radziwiłowicz; Józef Hiniewicz; Kazimierz Łuczko Grzybowski; Michał Rodziewicz; Józef Klimaszewski; Antoni Miłaszewicz+++; Thomasz Bohusiewicz; Marcin Zaleski; Dominik Iwanowski; Ignacy Biłunski; Michał Offan; Jozeph Znosko; Dominik Gabryałowicz; Symon Jurewicz; Antoni Chmielewski+++; Maciej Jurewicz; Antoni Gierald Towiański, s. w. W.; Benedykt Lubicz Tylicki; Józef Sienkiewicz+++; Michał Wiszomirski; Józef Szyszło+++; Franciszek Radziwiłowicz Szostak; Józef Radziwiłowicz Szostak; Antoni Sobolewski; Pior Radziwiłowicz Szostak; Andrzej Wiszomirski; Antoni Sobolewski+++; Ignacy Wiszomirski; Stanisław Joteyko+++; Matheusz Joteyko+++; Piotr Frackiewicz; Bartłomiej Grzybowski; Antoni Kolenda; Adam Józef Stadnicki Kolenda—stolnik Wołkowyski; Dominik Szostak Radziwiłowicz; Jan Bartoszewicz; Thadeusz Giedroyć; Kazimierz Usowicz; Franciszek Bryling; Jerzy Mikosza+++; Franciszek Staszkiwicz+++; Michał Miłaszewicz; Jan Ometa+++; Ignatius Czerkaski; Stanislaus Kotkowski; Jerzy Bohdanowicz; Franciszek Chrzesczonowicz; Cyfron Szpyrkowicz; Jerzy Chrzesczonowicz; Jan Eywild; Maciej Totwiński; Władysław Wiszomirski; Michał Pieslak; Michał Ciwiński; Stefan Jacuński; Jan Trusewicz; Rafał Wismont; Jan Czerniewski; Johannes Więckowicz; Kazimierz Alexandrowicz;

Piotr Bogusław Franciszek Wotto; Antoni Wiszomirski; Antoni Kuczewski; Michał Biłunski+++; Antoni Strzyżewski+++; Jan Strzyżewski; Józef Klimaszewski+++; Antoni Piatkowski; Franciszek Bieniasz; Józef Finiewicz+++; Antoni Strzyżewski; Stanisław Joneyski; Filip Olichnowski; Jan Strzyżewski+++; Antoni Strzyżewski; Ignacy Józef Bielski; Antoni Januszkiewicz; Grzegorz Korwin Milewski mpp.; Jan Osiński; Antoni Rowba; Theodor Malicki mpp.; Stefan Miszeyko; Jan Eywiłt; Kazimierz Klimaszewski+++; Gabryel Klimaszewski+++; Onufry Byszyński—strażnik Oszmiański mpp. Józef Byszyński—strażnikowicz powiatu Oszmiańskiego mpp.; Jerzy Drobiazgiewicz; Ludwik Steckiewicz; Adam Dziżiula+++; Kazimierz Wiszowaty; Michał Wiszowaty; Leon Korbut—strażnik Smoleński; Franciszek Gontarski; Józef Sonko; Piotr Wyszyński; Józef Rafanowicz; Michał Suroż+++; Jakub Bohdanowicz; Piotr Joneyko; Franciszek Grabowski; Ignacy Brzozowski mpp.; Kazimierz Haniewicz+; Marcin Brzozowski mpp.; Jakub Daszkiewicz; Kazimierz Mickiewicz+++; Józef Turczyński; Andrzej Sakowicz; Paweł Perkowski; Mikołaj Gorski; Jakub Kanonowicz; Antoni Kony Dorożyński; Franciszek Pottozy Konstantynowicz; Thadeusz Klimaszewski+++; Kazimierz Symonelewicz+++; Thomasz Stankiewicz+++; Symon Krukowski+++; Franciszek Brzozowski; Antoni Jakub Makarewicz mpr.; Wawrzyniec Garnowski; Józef Rowba.

Które to takowe laudum województwa Wileńskiego, za podaniem onego przez wyż wyrażoną ad akta osobę, jest do xiąg kapturowych województwa Wileńskiego spraw wieczystych przyjęte y wpisane.

1764 г. Февраля 19-го дня.

Изъ книги № 133, за 1764 г., л. 11—24.

72. Инструкція дворянъ Виленскаго воеводства, данная депутатамъ, выбраннымъ на конвокаційный сеймъ въ Варшаву.

Дворяне Виленскаго воеводства, собравшись въ обыкновенномъ мѣстѣ своихъ засѣданій, дали своимъ посламъ, отправляемымъ на конвокаційный сеймъ, инструкцію слѣдующаго содержанія:

1) По засвидѣтельствованіи примасу благодарности за заботы его о безопасности рѣчи-посполитой во время безкоролевья, требовать, чтобы на конвокаційномъ сеймѣ были легальнымъ образомъ установлены для королевской присяги *роста conventa*.

2) Требовать, чтобы будущій король былъ непременно польскаго происхожденія изъ родовой шляхты, польской ли, литовской ли—все равно, но лучше польской; чтобы служащіе придворные были тоже поляки, а не чужеземцы; чтобы сенаторы были тоже поляки и придерживались старопольскихъ обычаевъ и одежды, вмѣсто новѣйшихъ французскихъ; чтобы резиденція короля чередовалась между Короной и Литвой (2 года въ Коронѣ и 1 годъ въ Литвѣ); чтобы сеймы тоже чередовались въ такомъ порядкѣ и король въ это время не отлучался изъ предѣловъ рѣчи-посполитой.

3) Порядокъ избранія короля и пріѣзда его въ предѣлы рѣчи-посполитой послы обдумаютъ въ своей избѣ, придерживаясь конституціи 1616 года (*Vol. III, fol. 273*), по которой пріѣзжающимъ магнатамъ разрѣшается имѣть не болѣе 50 человекъ свиты и прислуги.

4) Ходатайствовать предъ королемъ о недопущеніи чужеземцевъ къ занятію должностей въ княжествѣ, достоинствѣ и разныхъ бенефиціяхъ, въ видѣ староствъ, войтовствъ, державъ и т. п.; въ случаѣ же предоставленія какому либо чужеземному лицу такой должности или бенефиціи, домогаться, чтобы можно было получить на нее вторичную привилегію; вообще домогаться, чтобы таковыя должности и достоинства разда-

вались на будущее время исключительно мѣстнымъ уроженцамъ изъ родовой и заслуженной шляхты.

5) Позаботиться объ изысканіи мѣръ, которыя могли бы обезопасить сеймы и сеймики отъ сорваній, такъ какъ повторяющееся въ теченіи уже нѣсколькихъ десятковъ лѣтъ такое срываніе губительно отзывается на благосостояніи рѣчи-посполитой.

6) Измыслить строгія мѣры противъ лицъ, нарушающихъ права и законы.

7) Позаботиться также о строгомъ разграниченіи правъ каждой юрисдикціи, чтобы не было путаницы въ администраціи.

8) Позаботиться о непрерывномъ продолженіи дѣйствій трибунала въ обѣихъ репартиціяхъ.

9) Скарбовый трибуналъ долженъ засѣдать въ Гроднѣ и разсматривать не инныя дѣла, какъ только относящіяся къ скарбу великаго княжества Литовскаго.

10) Трибуналъ *compositi iudicii* долженъ отбывать свои засѣданія во все время засѣданій трибунала общаго и не такъ какъ прежде однажды въ теченіи недѣли.

11) Виленскіе, Новогородскіе и Минскіе земскіе писаря должны работать въ судахъ земскихъ, а въ трибуналъ должны избирать другихъ лицъ, свободныхъ отъ судебныхъ занятій, или же чередовать писарей земскихъ на одинъ годъ; регентовъ избирать не болѣе трехъ.

12) Требовать, чтобы предоставлено было сторонамъ право самимъ лично вносить въ реестры свои актораты, исключая просроченныхъ; чтобы на будущее время не смѣшивать актораты, а каждый судился бы особо и новый трибуналъ чтобы продолжалъ судить то дѣло, которое оставилъ на очереди предшествующій.

13) Лица, избранныя на трибуналъ, должны являться въ его засѣданія и заниматься дѣлами; писаря должны хранить акты въ безопасномъ мѣстѣ и выдавать копіи безъ всякаго затрудненія.

14) Открывающіяся вакансіи послѣ умершихъ чиновниковъ должны замѣщаться воеводой или каштеляномъ въ теченіи 6 недѣль, въ противномъ случаѣ обязанность эта возлагается на старшаго въ повѣтѣ или воеводствѣ чиновника.

15) Земскіе и городскіе чиновники чтобы не опаздывали въ засѣданія, чтобы не принимали другихъ должностей и получали за свою службу вознагражденіе.

16) Инстигаторы должны слѣдить за добросовѣстнымъ исполненіемъ чиновниками своихъ обязанностей и чтобы были уволены отъ расходовъ, сопряженныхъ съ веденіемъ дѣлъ въ разныхъ судахъ.

17) Приведеніе въ исполненіе экзекуцій чтобы было распространено и на повѣтовыхъ чиновниковъ, на основаніи особой конституціи.

18) Начало и окончаніе всякаго судебного дѣла, относящагося къ земству или городу, должны совершаться въ одномъ и томъ же судѣ и не переводиться въ трибуналъ; лица, не подчиняющіяся судебному приговору, или же совершающія въ это время новыя насилія, должны строго преслѣдоваться закономъ.

19) Въ трибуналъ должны поступать только апелляціи; земскія же и городскія дѣла, въ случаѣ отсутствія въ повѣтѣ соотвѣтственныхъ судовъ, должны разсматриваться въ ближайшихъ судахъ другихъ повѣтовъ.

20) Законныя судебныя проволочки (*dylacii* и *obnowu*) должны допускаться только въ самыхъ крайнихъ случаяхъ; право взять на «годину» должно быть тоже допущено, но лица злоупотребившія этимъ правомъ должны быть наказаны денежнымъ штрафомъ въ 100 копъ и двухлѣднымъ тюремнымъ заключеніемъ.

21) Регенты и патроны должны происходить изъ хорошихъ фамилій и знать законы; они должны исполнять канцелярскія обязанности, корректировать приговоры, отмѣчать копіи и т. д.; но дѣятельность судей должна быть изъята изъ ихъ вліянія.

22) Принять рѣшительныя мѣры къ поддержанію и развитію благосостоянія скарба; съ этою

цѣлью на мѣста таможенныхъ чиновниковъ и сборщиковъ податей назначать родовитыхъ шляхтичей и отнюдь не жидовъ, нѣмцевъ и диссидентовъ; произвести люстрацію старостовъ и экономическихъ имѣній и раздавать ихъ не частнымъ лицамъ, а имѣющимъ на это законное право.

23) Лицамъ, несущимъ скарбовую службу, отнюдь не давать другихъ должностей посольскихъ, депутатскихъ, комиссарскихъ и другихъ.

24) Настаивать на уравниеніи денежнаго курса съ сосѣдними государствами.

25) Настаивать на введеніи однѣхъ и тѣхъ же мѣръ въ предѣлахъ великаго княжества Литовскаго.

26) Относительно уравниенія денежнаго курса ходатайствовать, чтобы составлена была международная коммиссія изъ представителей Австріи, Россіи и Пруссіи.

27) Для исправленія достоинства монеты помогаться открытію Олькусскихъ горъ и монетнаго двора.

28) Изыскать способы относительно увеличенія количества войскъ, весьма нужныхъ для рѣчнопосполитой.

29) Подымное съ имѣній земскихъ уничтожить, такъ какъ оно назначено было сеймомъ временно; вмѣсто его увеличить поголовное жидовское и кварту.

30) Амнистіи преступникамъ не допускать, такъ какъ надежда на полученіе оныхъ служить причиной весьма многихъ преступленій.

31) Съѣздъ Слонимскій возстановить въ полной силѣ.

32) На мѣсто сенаторовъ назначить лицъ заслуженныхъ, пожилыхъ и отличившихся въ военномъ дѣлѣ.

33) Очередные *пописы* (т. е. военные смотры) сохранить въ прежнемъ видѣ; въ случаѣ ихъ пропуска подвергать взысканію воеводскихъ хоружихъ и лишать ихъ должности; ротмистровъ избирать на сеймахъ, а не пожеланію хоружаго.

34) Виленское епископство возвести въ достоинство архіепископівъ съ митрополичьей юрисдикціей и присоединить къ нему діецезіи Жмудскую, Ивлянскую и Смоленскую.

35) Распоряженія воеводъ касательно открытія трибунальных засѣданій сохранить на основаніи конституціи 1667 года.

36) Изыскать средства къ сохраненію порядка и спокойствія во время сеймиковъ, на которые прѣзжаютъ иногда съ многочисленною челядью и вооруженными людьми.

37) Подскарбіямъ въ случаѣ надобности давать помощь со стороны войскъ литовскихъ и коронныхъ.

38) Почты слѣдуетъ обезопасить и завѣдываніе ими передать настоящему римо-католику.

39) Обезпечить въ краѣ торговлю и промыслы и избавить отъ жидовскаго давленія.

40) Возобновить *legem sumptuariam* (законъ объ издержкахъ), на основаніи котораго точно указать шляхтѣ и горожанамъ, какъ именно они могутъ жить.

41) Пограничные судьи должны безостановочно рѣшать возникающія у нихъ спорныя дѣла, а гетманы беречь въ безопасности границы.

42) Трактаты съ сосѣдними государствами и конференціи возобновить.

43) Приговоры по поводу наѣздовъ и своево-

лій, совершенныхъ во время междуцарствія при каптуровыхъ судьяхъ, исполнить въ настоящее время.

44) Лицъ, присвоившихъ себѣ королевскую номинацію, считать врагами отечества.

45) Войсковыя ревизіи отбывать ежегодно.

46) Возстановить литовскія границы съ Короной въ капитульных Мозырскихъ имѣніяхъ на основаніи конституціи 1631 г., разбивавшей уже это дѣло по имѣніямъ Коменщицкѣ и Уборѣ.

47) Возобновить законъ объ отчужденіи имѣній отъ духовенства, поступающихъ въ ихъ владѣніе въ видѣ фундушей.

48) Уничтожить пограничныя староства, занимающіяся разбирательствомъ пограничныхъ дѣлъ, за исключеніемъ одного или двухъ.

Въ остальныхъ пунктахъ идутъ ходатайства по дѣламъ духовенства (римско-католическаго), его учреждений и школъ и по дѣламъ отдѣльных лицъ и сословій.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartego, miesiąca Februarii dziewiątego dnia.

Przed nami sędziami głównymi kapturowymi wojewodztwa Wileńskiego, in virtute praw pospolitych et post fata króla imci Augusta trzeciego, pana naszego, w roku immediate przeszłym tysiąc siedmset sześćdziesiątym trzecim, miesiąca Oktobra piątego dnia w Dreznie subsecuta, oraz in virtute uniwersału jaśnie oświeconego Władysława Alexandra Pomiana z Łubny Łubieńskiego—korony Polskiej y wielkiego xięstwa Litewskiego prymasa y pierwszego xięcia, do wojewodztwa Wileńskiego wydanego, obranemi y postanowionemi, comparens personaliter u sądu patron wielmożny imć pan Antoni Miedzichowski—krayczyc wojewodztwa Wileńskiego, instrukcyą od prześwieznego wojewodztwa Wileńskiego wielmożnym ichmościom panom: Janowi Horainowi—podkomorzemu, Krzysztofowi Giedroyciowi—stolnikowi, urzędnikom Wileńskim, daną na seym konwokacyiny

Warszawski, pro die 7-ma Maii praesentium służącą, opowiadał, praesentował y do akt kapturowych Wileńskich nomine tegoż prześwieznego wojewodztwa podał, którey tenor de verbo ad verbum (sequitur) estque talis:

Instrukcyja, od nas senatorów, dygnitarzów duchownych y świeckich, urzędników całego rycerstwa, szlachty y obywatelów wojewodztwa Wileńskiego wielmożnym imć panom Janowi Horainowi—podkomorzemu, Krzysztofowi Giedroyciowi—stolnikowi, urzędnikom wojewodztwa Wileńskiego, na seym konwokacyiny, w roku terazniejszym tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartym, na dzień siódmy miesiąca Maja determinowany, obranym od nas posłom, w roku tymże, miesiąca Februarii dziewiątego dnia dana. Niedościgła przedwiecznych wyroków Pana Boga dyspozycya, dawszy nam w czasie swoim za króla y pana nayjaśniejszego Augusta trzeciego, przez lat trzydzieście szczęśliwie panującego, z życia doczesnego już

do nieprzeżytey przeniosszy wieczności, smutną y okropną oycyznę naszą przyćmiła żalobą; w tak opłakanym czasie, w tak niepomyślny interregni porze, zupełnie y pokornie na jego świętą rezygnując się wolę, mocno ufamy, że Wielewładny śmierci y życia Dawca, qui affligit et solatur, qui aufert et donat dyadema fronti, per quem reges regunt, absterget omnem lacrimam ab oculis osieroczonego narodu. Fundując zatym dalsze successa nasze in misericordiis optimi consolatoris, zabieramy się chętnie do tych środków ratowania oycyzny, które nam i. o. książę imć arcybiskup, legatus natus korony Polskiej y wielkiego księstwa Litewskiego, prymas y pierwszy książę, za zdaniem prześwietnego senatu, przez uniwersał województwa naszego, na terazniejszy przedwo-kacyiny seym przysłany, proponował y donieść raczył; eoque intuitu temuż jasnie oświeconemu książęciu imci, vice-regi y pierwszemu senatorowi za czułość y staranie około dobra pospolitego wielmożni ichmość panowie posłowie nomine województwa naszego należyte złożywszy podziękowanie, dalsze desideria y sentymenta naszego województwa, w niżej następujących punktach zawierające się, na seymie convocationis promovebunt et demonstrabunt: *Primo.* Iż nayspokojniejsza y nayswolniejsza remotiore a studiis candidatorum tempore, aniżeli na seymie electionis, teraz jest pora potrzebnemi y zbawiennemi dla oycyzny naszej kondycjami futurum opisywać regnantem, zaczym aby pacta conventa według artykułów dawniejszych warunków, w nich opisanych, na następującym seymie convocationis legaliter ułożone były. *Secundo.* Nayszczęśliwsze narodów czasy pod najsławniejszych monarchów panowaniem być zwykły, więc teraz na seymie convocationis wielmożni ichmość panowie posłowie nasi, cum statibus naradzając się, usiłować będą, aby powszechną zgodą do przyszłej

elekcji na tron Polski podawany był kandydat rodowity polak, in utraque gente, tak w koronie Polskiej, jako też w wielkim księstwie Litewskim, et ex utraque linea z rodowitych ex antiquo polaków pochodzący, orthodoxae fidei romanae, aby stroju polskiego zawsze zażywał, cudzoziemców konsyliarzów etiam nadwornych nie trzymał, lecz rodowitą szlachtę utriusque gentis w stroju krajowi własnym chował, tam in publico, quam privato ażeby polskiego języka zażywał. przez co non praecludetur via niechęcącym się uczyć cudzoziemskich języków, ad tractandum cum exteris potrebnych, lecz przywróci się decór degentis y confidencia w narodzie, która przez pospolite inter primores w cudzoziemskim języku konwersowanie tollitur. Tudzież aby senat do staropolskiej przywrócił się powagi, insistent wielmożni ichmość panowie posłowie, aby prześwietny senat, zrzuciwszy strój francuzki, abhinc w polskim krzesła zasiadał, takóż aby wszystkie legacye y poselstwa ad exteras gentes w własnym stroju polskim odprawowane były; przez co resuscitabitur y lex sumptuaria, która teraz przy cudzoziemskim stroju infracta przez ustawiczne wprowadzenie kosztownych materyi, galonów, korun etc., bez czego to przy polskiej suknie obeysć się można. Rezydencya przyszłego najsławniejszego króla imci powinna być lat dwie w Koronie, a trzeci rok w wielkim księstwie Litewskim; seymy punktualnie po odprawionych dwóch kadencjach czy doszłych, czy niedoszłych, czy obranego, czy nieobranego marszałka, trzeci w Litwie nastąpić powinien; rezydencya najsławniejszego króla imci w czasie seymu nie gdzie indziej, tylko w zamku rzeczy - pospolitey być powinna, z której czasu agitującego seymu ullo praetextu oddalić się niema, a to dla snadniejszego stanów rzeczypospolitey z swoim monarchą zniesienia się. *Tertio.* Czas przyszły następu-

jącey elekcyi do ziachania się wygodney, na mieyscu prawem opisanym obwarują; formam zaś electionis nowego nayjaśnieyszego króla czy evictum, czy przez posłów, czy pluralitate votorum, wielmożni imć panowie posłowie w izbie swojey et cum statibus concludent, jachanie zaś na elekcyą ad mentem konstytucyi tysiąc sześćset szesnastego, volumine tertio, folio ducentesimo septuagesimo tertio, titulo przyjazdźania na trybunał, opisali z warunkiem, żeby cujuscunque status et conditionis osoby na elekcyą jadąc, większey nad piędziesiąt ludzi nieprowadzili assystencyi, includendo w to sług y czeladź luzną. *Quarto.* Cavebunt ciż wielmożni ichmość panowie, ut stringatur nayjaśnieyszy król w szafunku panis bene meritorum, ażeby nikt praetextuoso possessionis titulo w wielkim xięstwie Litewskim senatorii, dygnitarstw y omnis tituli urzędów, starostw, dzierżaw, królewsczyzn y wszelkich łask pańskich nie otrzymywał, nie wyprawował, prócz dawnych w wielkim xięstwie Litewskim patryotów y szlachty. A ieżeli in praesenti z krzywdą prowincyi jakie znaydują się rozdane łaski pańskie, instabunt wielmożni ichmość panowie posłowie, aby jako post male obtenta privilegia nova terrigenis wolno było wyprawować, oraz praecavebunt, ażeby abhinc honory, urzędy, starostwa, dzierżawy nie z szafunku łask pańskich wychodzili, lecz żeby per zraemia dawane były. Takoz urgebunt, aby, wedle paszłych konstytucyi de non activitate dyssydentów y tatarów, żadne łaski szafunku królewskiego, jako niemającym do zasługiwania mieysca, dawane nie były, idque starostwa, dzierżawy, lenności y dobra ekonomiczne; a jeśli który co uprosił y otrzymał, aby jako wakujące terrigenis szlachcie fidei orthodoxae nova privilegia otrzymywać wolno było. *Quinto.* Dochodzenie seymów jest szczegulnym sposobem utrzymywania całości rzeczy-pospoli-

tey; praxis edocuit, jakie nieszczęśliwości in rem publicam spłyneły przez kilkadziesiąt-letnie niedochodzenia obrad; curabunt zatym jak nayusilniey unito cum statibus consilio wielmożni ichmość panowie posłowie nasi, aby seymowania porządek jasno opisany był y wygodnieyszy do ziachania czas obmyślony, przytym ażeby abhinc protestacya contra actum seymu przed elekcyą marszałka, mimo wszystkie prawa abusive wprowadzona, tudzież lucta o praecedencyą między prowincyami głosów, na wycięczenie tylko czasu wymyślona, in perpetuum zabroniona była. Toż same intuitu seymików wielmożni ichmość panowie posłowie cavebunt y wynaydować będą sposoby, którymi by seymiki dochodzić mogły, posłowie, deputaci, kommissarze stawali, zachowując liberam vocem vetandi posłom na seymie contra materiam, wszystkim zaś obywatelom na seymikach contra personas z ogłoszeniem sprawiedliwej racyi, czy to z procederu prawnego, czyli z jakowey inney pretensyi dowodney, a nie za korrupcyą, datkiem y obligacyą, iure victis et infamibus solummodo exceptis, którzy wszędzie y zawsze omni activitate carere powinni. *Sexto.* Na przestępujących prawo kary obmyślić y exekucyą onych opisać y cokolwiek z kluby prawa wypadło, ażeby było ad orbitam przywrócono y ponowiono, cum rigorissimis in refragarios paenis attendant wielmożni ichmość panowie posłowie. *Septimo.* Żeby urzędy sądowe y wszelkie narodów jurysdykcyę nie mieszały się z sobą, lecz żeby każdy swey powinności w administrowaniu prawa postrzegał, ad normam praw y zaszłych konstytucyi. *Octavo.* Trybunał główny wielkiego xięstwa Litewskiego aby się na obydwuch repartycyach incessanter sądził y żeby sposobnieyszy czas inchoacyi trybunału obmyślony był. *Nono.* Trybunał skarbowy żeby distinctim, jako y przed tym, był sądzony przez ob-

ranych osobliwych komissarzów, na których wojewodztwa y powiaty salaria ażeby ad masam do skarbu wnosily, a potym pilnującym tylko swej funkcyi kommissarzom dzielone były; czas sądenia aby był obmyślony, a miejsce w Grodnie naznaczone, w którym to trybunale aby żadne inne sprawy do sądenia nie przychodziły, prócz spraw skarbowych wielkiego xięstwa Litewskiego, wojskowych et inscriptionum za obligami. *Decimo.* Trybunał compositi iudicii że ad praesens tylko w tygodniu co wtorek sądził się, dla którego tak duchownym całą kadencyą siedzącym, jako też y trybunałowi ziemskiemu działo się ubliżenie y nieprętka sprawiedliwość, przeto instabunt wielmożni ichmość panowie posłowie, ażeby nie już jeden wtorek, ale consecutive dziesięć niedziel sądził się, z przydanemi z koła wielkiego deputatami czterema, którzy po zakończoney kadencyi znova do wielkiego koła powracać powinni będą. *Undecimo.* Pisarze ziemscy Wileński, Nowogrodzki, Miński ażeby tylko do sądów ziemskich y konserwacyi aktów, tak ziemskich, jako y trybunalskich należeli, a do trybunału inni kolejno corok, sposobni do tej funkcyi, czy to z urzędników, sądami niezaiętych w tym wojewodztwie, czyli kolejno z wojewodztw y powiatów byli obierani tylko na rok jeden, po którym skończonym aby akta zdawali pisarzom ziemskim porządnie, sub paenis. Regentów wielu żeby nie było, ale dosyć trzech w trybunale, a ziemski ma być osobliwy y do trybunału należeć nie powinien. *Duodecimo.* Do regestrów sądowych aby po ufundowaniu trybunału w izbie sądowej aktozaty wpisywać samym stronom wolno było tylko te, którym termin pozwów wyszedł, gdzie pozew zeznany, od podskarbiego subelektora konnotowany regestr aktozatów żeby był ieden raz nazawsze y sprawy żeby z niego, nie wybierając aktozatów, ale ex ordine jeden

po drugim wołane były; a na której sprawie jeden trybunał zakończy, aby od następującej drugi marszałek y pisarz sądzić zaczynał. *Decimo tertio.* Senatorowie, pisarze, instygatorowie, regenci, do trybunału skarbowego wyznaczeni, aby assidue sądzących się sądów pilnowali, instygator ut muneris suo satisfaciat, a pisarze aby akta na miejscu pewnym konserwowali y ekstrakta potrzebującym wydawali, sine depactatione. *Decimo quarto.* Elekcyja ziemstwa aby wraz po śmierci umarłego urzędnika w niedziel sześć przez wojewodę albo kasztelana uniwersałami naznaczona była, a gdyby wojewoda lub kasztelan in spatio hoc nie wydał, tedy pierwszy urzędnik wojewodztwa lub powiatu szlachtę obwieściwszy urzędnika obierać ma, salva voce vetandi contra personas; starający się eligendi zaś do urzędów aby byli aetate et scientia vigentes, non notati ulla infamia, wolni od służby wojskowej, alias libera ma być contradictio; którzy zaś eligentur ad officia, takowym porządkiem przez przysięgę in facie wojewodztwa lub powiatu confirmari mają. *Decimo quinto.* Urzędnicy ziemscy y grodzcy aby sami osobami swemi, a nie zaszczając protunkowych, tak ziemstwo, jako y grody punktualnie przez miesiąc sądzili, exinde żeby przeciwko sprawiedliwości sądów swych nie omieszkiwali, do deputacyi y funkcyi publicznych żeby nie byli dopuszczeni; a iż ciż ichmość panowie urzędnicy nie bez expensu y opuszczenia własnych interessów sprawiedliwości zadość uczynić tenentur, przeto curabunt wielmożni ichmość panowie posłowie; aby dla nich dostarczająca obmyślona była pensya. *Decimo sexto.* Instygatorów wielkiego xięstwa Litewskiego są obowiązki takowe, żeby cokolwiek widzą przeciwko prawu lub niedbalstwu ministrów y innych urzędników, lub inne exorbitancye legis, u należytego sądu, czy też na seym instygowali; więc jeżeli by był nie-

dbałym, ażeby perpetua infamia notetur et a functione amoveatur; securitas dla nich omnimoda powinna provideri, jakoż w prawach publicznych od expensów prawnych in omni foro mają być wolni. *Decimo septimo.* Do odprawowania exekucyi za dekretami kontumacyinemi expediowane inquizycye, kalkulacye, werifikacye, tradycye dobr ponieważ urzędnicy ziemscy y grodzcy nie tak łąco mogą być ściągnięni na exekucyą, przeto z innych urzędników powiatowych wyznanie cum addito iuramento super fidelitatem officii per constitutionem promoveatur. *Decimo octavo.* Wszelkie sprawy tak w ziemstwach, jako y w grodach, secundum meritum actionis, aż do finalney oczewistey rozprawy kończyć się powinny, a która by strona dała się kondemnować, tedy via contraventionis nie już do trybunału, ale iterum do ziemstwa lub grodu, gdzie zaczęta sprawa, ad ultimariam convictionem powracać ma; ultimaria zaś convictio za trzecim dekretem we wszystkich nullis exceptis, powinna nastąpić y traditia dobr, quovis captato tempore, cum forti ac irremissibi executione, etiam sub paenis criminalibus, ktoby się ważył takowey tradycyi bronić y iure victus et complices onego byliby zabici, tedy pro invindicabili capite mają być rozumieni, a jeżeliby konvinkującego lub podającego dobra ranił czy zabił, tedy, prócz płacenia nawiązek, głowszczyzny y wszystkich pretensyi, penami kryminalnemi karany ma być y takowe sprawy ex termino tacto, quam primum, etiam in tractu kaźdey oczewistey, in quolibet foro mają być sądzone. *Decimo nono.* Od oczewistych finalnych dekretów ziemskich y grodzkich tylko powinny bydź dopuszczone appellacye, za którymi w trybunale sprawy sądzić się mają bez żadnych dillacyi, nie używając nadto dokumentów, któreby nie byli produkowane przed urzędem ziemskim lub grodzkim; któreby zaś

województwa lub powiaty ob aliquum casum nie miałyby urzędu grodzkiego lub ziemskiego, tedy, nie pozywając się do trybunału, powinni secundum meritum actionis do poblížszego ziemstwa lub grodu procedować do finalney rozprawy, a która by strona dała się wzdać, tedy via contraventionis do tego ziemstwa lub grodu powracać, aż do trzeciego dekretu y tradycyi dobr. *Vigesimo.* Instabunt wielmożni ichmość panowie posłowie, ażeby we wszystkich subseliach propter celeriore cursum świętey sprawiedliwości wszystkie dillacye były odcięte, excepto tylko kopii spraw, takoz y munimenta mają być ad documenta specificata, praevio jednak iuramento nie przez plenipotentów, ale przez samych aktorów, sine respectu personarum; solucia zaś munimentowa powinna być per totum zniesiona, takoz obmowy żadne nie powinny esse, excepto obłożney choroby, tylko in causis personalibus, gdzie requiritur comparitio. Godzina jedna takoz powinna być concessibilis, in spatio którey godziny sąd żadney sprawy sądzić niema, ale po expiowaniu oney te samę sprawę sądzić powinien, a ktoby sine urgenti necessitate tey godziny użył, tedy in instanti powinien być karany excessum sta kop y wieży civilney dwie niedziele. *Vigesimo primo.* Ichmość panowie regenci, patronowie powinni być nobiles, bene nati et possessionati, jurati, wiadomi prawa; ichmość panowie regenci żeby dekretow w kole zawartym obszernie nie pisali, a ichmość panowie sędziowie wszelkiego sądu sami, nie per subalternos, kontrowersye y repliki notowali, nie wrywając w produkta y repliki, dekreta same strony terminować y przepozwać gdyby wolne były, a ichmość panowie regenci tylko skorygować powinni zapisy y wszelkie dokumenta przyznane, lubo w kancelaryi mają być przepisywane, jak nayściśley pisane będą, czego ichmość panowie regenci przestrzegać będą,

sub abjudicatione. O co wielmożni ichmość panowie posłowie instabunt. *Vigesimo secundo.* In ordine pomnożenia prowentów zaleca prześwietne wojewodztwo wielmożnym ichmość panom posłom, ut urgeant, ażeby abhinc jaśnie wielmożny podskarbi wielki wielkiego xięstwa Litewskiego, praemisso super realitatem podanych regestrów juramento, ad assem kalkulował się, tudzież aby się ten skarb pomnażać mógł, żeby wolno było o niego starać się per plus offerentiam; w kalkulacye żeby wchodziły prowenta z wakujących starostw według przepisów prawa, aby do zlustrowania skarbow wyznaczenia e medio sui posłów dopraszali się wielmożni ichmość panowie posłowie nasi, przed któremi genera wszystkich z skraju wychodzących y wchodzących towarów, tudzież mieysca wszystkich ceł y komor, tak londowych, jako też y wodnych ażeby okazane były; przytym wielmożni ichmość panowie posłowie upraszać będą publicznie, ażeby jaśnie wielmożni ichmość panowie podskarbiowie usprawiedliwili z nieattencyi swojej nad upuszczeniem w kraje rzeczy-pospolitey złey monety y ażeby o to coram republica odpowiedzieli, quam strictissime dopominać się będą. Żeby na cłach, komorach, przykomorkach, strażnikowstwach y wszelkich skarbowych usługach nie byli przyimowani niemcy, żydzi, dissidentes y wszyscy extranei, lecz żeby ta usługa przy urodzoney szlachcie, dobrze osiadłey, nienotowanej, dobrze zachowana była, serio domówią się wielmożni ichmość panowie posłowie.

Podskarbstwa nadworne tak koronne, jako wielkiego xięstwa Litewskiego są mente prawa postanowione na to, aby najjaśniejszym panom polskim usługę swą pełniły w dozorze y pilności intrat mensae regiae, a przez postanowienie osobliwszych na te dobra economorum derogatur tey dystynguencyi kraju powadze, przeto instabunt ichmość panowie posłowie,

aby abhinc przyszedł najjaśniejszy pan summam swych intrat inspectionem przy tychże jaśnie wielmożnych urzędnikach zachowywać raczył. *Vigesimo tertio.* Żeby wszyscy, którzykolwiek skarbową służbę odprawują, lub dobra stołowe ekonomiczne, komory, cła trzymają, do żadnych funkcyi publicznych, to jest, poselskich, deputackich, kommissarskich, urzędów ziemskich, grodzkich nie byli dopuszczeni, instabunt wielmożni ichmość panowie posłowie. *Vigesimo quarto.* Ponieważ nieznośne szkody kray cały ponosi przez różny monet kurs, instabunt wielmożni ichmość panowie posłowie, aby na tym seymie jednostayny kurs w całym kraju tak w złotey, jako y w srebrney monecie był ustanowiony, przeciwko któremu gdy kto w partykularności nowy kurs naznaczył w miastach lub w dobrach swoich dziedzicznych, tedy aby takowego ad cuiusvis instantiam in paenas peculatorum pozywać godziło się. *Vigesimo quinto.* Miary jednostayne ad proportionem Wileńskiej w całym wielkim xięstwie Litewskim (aby) były zborowe, tudzież garce szynkowe, łokci kromne, funty y wagi, adhibebunt curam wielmożni ichmość panowie posłowie, a jeżeliby kto w domach, kamienicach swoje miary wystawował, z prawami ustanowionymi niezgadzające się, łokcie pomnieyszał, funta y wagi falszywe trzymał, żeby takowego każdego, ad cuiusvis instantiam pozwanego, in quolibet foro ad proportionem handlu winą pieniężną y więzieniem karano. *Vigesimo sexto.* Ponieważ ustanowienie kursu monety ściągac się powinno do sąsiedzkich z nami potencyi, tedy zalecamy wielmożnym ichmość panom posłom, ażeby publiczney hoc in puncto dopraszali się konferencyi z posłami y rezydentami: cesarskim, rossyiskim, pruskim, żeby z tych krajów do nas zła nie wchodziła moneta, lecz żeby mincie tameczne monetę, dobry walor w sobie zawierającą, biły. *Vigesimo sep-*

timo. Otwarcie gór Olkuskich, minerał srebrny w sobie trzymających, ufundowanie minciey, jako tylko szczegulnie jedynym zostaje sposobem wyprowadzenia z krajów złey monety; przeto rekomendujemy wielmożnym ichmość panom posłom, aby się w tey materyi cum statibus rzeczypospolitey naradzali, oraz żeby się dopomnieli u successorów przeszłych jaśnie wielmożnych ichmość panów podskarbiech koronnych pozostałych rzeczy-pospolitey summ, a u jaśnie wielmożnego podskarbiego Litewskiego postąpioney przez świętey pamięci jaśnie wielmożnego imć pana Sołohuba—wojewodę Brzeskiego, sto tysięcy skarbu aukcyi y przez jaśnie wielmożnego imć podskarbiego przyjętey, aby te wszystkie summy, una cum provisione za wszystkie lata, rzeczy-pospolitey cum comodo publico restituantur. *Vigesimo octavo.* Aukcyja woyska, jako jedna z potrzeb naywiększych rzeczy-pospolitey, jak ją uczynić obmyślić sposoby pilnie mają wielmożni ichmość panowie posłowie. *Vigesimo nono.* Podatek podymnego, na dobra ziemskie szlacheckie wniesiony, jako tylko ad tempus jest ustanowiony do przyścia ad florem starostw y królewszczyn, tak zalecamy wielmożnym ichmość panom posłom, ażeby się zniesienie onego per totum dopraszali, natychmiast zaś aby pogłównie żydowskie aukcyonowane było y kwarta sprawiedliwa z starostw była ustanowiona; żydzi żeby dla lepszey odbierania pogłównego wiadomości po miastach, miasteczkach, wsiach inwentarzem przez wysadzonych kommissarzów spisani byli y żeby takowy inwentarz in futurum przez przeniesienie onych nie odmieniał, urgebunt wielmożni ichmość panowie posłowie, aby ciż żydzi, gdzie osiadłemi się znaydą, in perpetuum immobiliter tam siedzieli y poddaniemi byli. *Trigesimo.* Ponieważ nadzieją amnestiae wiele exsessów y zbrodni w rzeczypospolitey practicantar, więc ażeby paena in

omnes delinquentes extendi mogła, per totum na amnestyą wielmożni ichmość panowie posłowie nie pozwolą. *Trigesimo primo.* Zjazd Słonimski przedseymowy, konstytucyami aprobowany, żeby znowu reassummowany był y in executione zostawał, insistent wielmożni ichmość panowie posłowie. *Trigesimo secundo.* Do senatu którzy admittendi bydz mają, według dawniejszych praw y zwyczajów chwalebnych meritis et aetate vigentes, w wojenney sztuce wiadomi, opisać wielmożni ichmość panowie posłowie cum statibus starać się będą. *Trigesimo tertio.* Okazywania, popisy wojewodztw y powiatów ażeby nie były zaniedbywane, ale conformiter do dawniejszych praw czynione corocznie, quam strictissime wielmożni ichmość panowie posłowie dopomnieć się mają; a in casu zaniedbania takowych popisów aby ad instantiam instigatoris wielmożnego imć pana chorążego wojewodztwa, lub powiatów, pozywać in paenas privationis officii wolno było ad cuiusvis instantiam y ażeby rotmistrze wojewodztw y powiatów nie ex placito wielmożnych ichmość panów chorążych, ale per laudum wojewodztw y powiatów na seymikach gospodarskich obierani byli y ażeby takowych seymików actus, jako porządek wewnętrzny utrzymujące, nigdy zrywane bydz nie mogły, salva libera voce vetandi contra personas. *Trigesimo quarto.* Biskupstwo Wileńskie ażeby było wyniesione na arcybiskupstwo, cum jurisdictione metropolitana, z przyłączeniem do niey dyecezyi Żmoydzkiej, Smoleńskiej y Inflanskiej, tak motivo pierszeństwa tey powagi w prowincyi naszej Litewskiej, dla udystynguowania oney, jakoż motivo słuszney exigencyi, żebyśmy daley od podobney jurisdikcyi, do której się dotąd w sprawach z duchownemi osobami expensownie y często do nieznajomych patronów zawodnie pociągać musiemy, mogli mieć zręczną władzę arcybiskupią metropoli-

tanską, gdyby wielmożni ichmość panowie posłowie usilnie agant o zezwolenie rzeczy-pospolitey y o punkt rekomendujący do konstytucyi futuro regnanti y potrzebujący włożenia się tego ad sedem pro requisito privilegio na godność arcybiskupią, zaleca się activitati et urgenti studio wielmożnych ichmość panów posłów. *Trigesimo quinto*. Wojewodów Wileńskich powaga, a mianowicie względem fundowania trybunałów, aby tak, jak chce konstytucya tyciąc sześćset sześćdziesiąt siódmego, zachowana była, pilno się zaleca. *Trigesimo sexto*. Ponieważ na seymy, seymiki, zjazdy publiczne cohortes ściągac się zwykły, przeto omnimodo securitatem y spokojność tym zjazdom obwarują wielmożni ichmość panowie posłowie. *Trigesimo septimo*. Jaśnie wielmożni ichmość podskarbowie gdyby jaką w dozorze skarbu mieli przeszkodę, aby z woyska oboyga narodów przydaną dostawali assystencyą. *Trigesimo octavo*. Poczta wielkiego xięstwa Litewskiego aby kurs swój ubezpieczony, mając osobliwego swego generała poczty, miała y żeby na tym urzędzie xięstwa naszego obywatel orthodoxae fidei zostawał. *Trigesimo nono*. Handle kraju aby ubezpieczone były y ażeby handlującym chrześcianom żydzi tak po miastach, jako miasteczkach non praepediant, obwarują wielmożni ichmość panowie posłowie. *Quadragesimo*. Legem sumptuariam, ad formam dawniejszey konstytucyi, opisując stanowi tak szlacheckiemu, jako też y mieyskiemu, czemu zażywać mają, cum statibus rzeczy-pospolitey wielmożni ichmość panowie posłowie ponowią y ustanowią. *Quadragesimo primo*. Sędziowie pograniczni aby sądy swoje dla utrzymania z sąsiedzkimi potencjami zupełney spokojności sądziły, a jaśnie wielmożni ichmość panowie hetmani oboyga narodów aby securitatem na tychże granicach czułością ubezpieczyły, upraszać będą wielmożni ichmość panowie po-

słowie. *Quadragesimo secundo*. Tractaty z sąsiedzkimi potencjami y konferencye z ich ministrami aby ponowione były, referendo se in omnibus do stanów rzeczy-pospolitey. *Quadragesimo tertio*. Wszelkie najazdy, swywole, stante interregno, aby w sądach kapturowych, za przystawieniem złoczyńców przez ichmość panów starostw grodowych z pomocą woyska, ad cuiusvis instantiam karę podług prawa odniosły, non attenta conditione status et personarum, y żeby takowe dekreta y laudum wojewodztwa Wileńskiego było aprobowane, dopraszać się mają wielmożni ichmość panowie posłowie. *Quadragesimo quarto*. Ktokolwiek nominacyą króla niesłusznie sobie uzurpował by, ażeby za nieprzyjaciela oyczyzny był poczytany. *Quadragesimo quinto*. Rewizya woyska coroczna bydź powinna y ażeby hoc in puncto jaśnie wielmożny imć pan pisarz polny swojemu urzędowi zadość uczynił. *Quadragesimo sexto*. Ciż posłowie nasi serio dopomnieć się mają konstytucyi roku tysiąc sześćset trzydziestego pierwszego, potwierdzającey pierwsze konstytucyę y dekret seymowy rozgraniczenia dobra Kamienszczyzny kapituły Wileńskiej a Uboru jaśnie wielmożnego imć xiędza biskupa Wileńskiego do powiatu Mozyrskiego, a prowincyi naszej wielkiego xięstwa Litewskiego też dobra przyłączającey, oraz od juryzdyki wszelkiey y trybunałów koronnych wyimującey, mimo które konstytucye że w assessoryi y trybunale koronnym cum violentia iurium ferowane dekreta, więc ażeby było deklarowano, iż nullum robur wszelkie hac in parte dekreta koronne y juryzdyki mieć mogą y szkodzić aktorom przerzeczonych dobr niemają, o tym instabunt wielmożni ichmość panowie posłowie. *Quadragesimo septimo*. Ponieważ po zaszłej konstytucyi de non alienatione bonorum od stanu rycerskiego do stanu duchownego wiele barzo dobr odchodzi, sub titulo fundusze de

nova radice, a przeto stan szlachecki upada, zaczym instabunt urgentissime wielmożni ichmość panowie posłowie, aby wszystkie takowe dobra, ultra mentem konstytucyi zaszłych odeszłe, legitimis successoribus odbierać wolno było, praevia repositione summy zapisaney, medium valoris dobr nie przechodzącey. *Quadragesimo octavo*. Starostw pogranicznych prae-textem iuris communicativi y pod żadnym innym tytułem, takż kilku starostw ex vi iuris communicativi femineus sexus, sine respectu personarum, niepowinni trzymać, ale owszem wszystkie iura communicativa starostw pogranicznych powinne być skassowane, dalszych zaś starostw tylko jedne lub dwa sub iure communicativo mają subsistere, serio wielmożni ichmość panowie posłowie instabunt. *Quadragesimo nono*. Chwalebna y przykładna fundacya świętey pamięci Jozefy Antoniny z Zahorowskich, ordynatowey Zamoyskiej, w roku tysiąc siedmset czterdziestym piątym, na fundamencie konstytucyi w roku tysiąc sześćset trzydziestym piątym, de nova radice z ozdobą całego królestwa y pożytkiem stanu szlacheckiego ichmość panien kanoniczek Warszawskich, z zachowaniem wszelkiej solenności y opisem pomienioney konstytucyi uczyniona, protekcyi jego królewskiej mości, pana naszego miłościwego, y całej rzeczy-pospolitey przez też nieśmiertelney pamięci godną y pobożną fundatorkę oddana, ażeby na seymie następującym konwokacyinym wraz z ustawami wszelkiemi, do tey funkcyi opisanemi, bez żadnego onych naruszenia lub odmiany, utwierdzona y aprobowana była, wielmożni ichmość panowie posłowie utrzymywać, promowować starać (się) będą, wczym ich fide publica obowjążujemy. *Quinquagesimo*. Ponieważ ichmość xięża kapucyni, zakonnicy strictae observantiae, świętego Franciszka Saraficznego, de providentia sola żyjący, mający benefactores suos, którzy chcą

onych fundować, a w wielkim xięstwie Litewskim znaydują przeszkodę przyjęcia swych funduszów w kontradykeyi inszych zakonów mendicantium, zaczym ut major Dei (gloria) promoveatur, za przybyciem tych świętych zakonników w prowincyi naszej, instabunt wielmożni ichmość panowie posłowie, ażeby fundować ten święty zakon jak teraz chcącym pierwszym benefactorom, tak też potym wszystkim ad pia opera inclinantibus, fundować wolno było, sine ulla praepeditione, w czym sancitum przez konstytucyą starać się będą. Tąż samą wolność wprowadzania w prowincyą xięstwa Litewskiego zakonników teyże strictae observantiae reguły reformatów, oraz y ichmościów xięży kleryków regularnych, teatynów, dla wszystkich zelo pietatis pobudzonych ku wprowadzeniu y ufundowaniu wyjednać wielmożni ichmość panowie posłowie usilnego dołożą starania. *Quinquagesimo primo*. Akademia Wileńska aby przy prawach y przywilegiach swoich zachowana była, excepto artykułu, zabraniającego w bliskości szkół, których frekwencyą pożyteczną nobilitate wojewodztwo Wileńskie bydz sądzi, hoc praecavente, aby ta akademia, ad mentem fundacyi swojej y przywilejów służących, sciencyi wszelkich języków cudzoziemskich chcących się aplikować publicznie nauczała, professorów do tych nauk zgodnych y aprobowanych chowała, ile gdy znaczne fundusze na nich postanowione dostatecznym dla naygodniejszych y naydoskonalszych mogą być opatrzeniem. Przytym aby w dyspozycyach swych y porządku ni od kogo inszego dependowała, tylko od jaśnie wielmożnego imć xiędza biskupa Wileńskiego, jako kanclerza teyże akademii y naznaczonego protektora. Simili modo aby akademia Lwowska, za sławney pamięci nayjaśnieyszego króla imci Jana Kazimierza, konstytucyą tysiąc sześćset piędziesiąt dziewiętego pozwolona, opisana y

zachowana była, oraz z Wileńską y Krakowską porównana została, instabunt wielmożni ichmość panowie posłowie nasi. Że zaś kollegye nobilium in praejudicium przywilejów akademii ustanowione są, cum discrimine honoru szlacheckiego, aequalitate zaszczyconego, y z uymą sposobu aplikowania się uboższej szlachcie, która przed tym te dyrekcyje mając, tą posługę majątniejszych dzieciom czyniąc, uczyć się mogła, zkąd oyczyźnie całej rośnie detrimentum, że sterilescunt ubogiej szlachty subiekta, któreby mogły stan świecki y duchowny zaszczyścić, więc zniesienia onych urgentissime dopraszać się będą wielmożni ichmość panowie posłowie nasi; fundusze zaś titulo konwiktu na ubogą tylko szlachtę imienia fundatorskiego lub innych ażeby circa mentem fundatorów in toto zachowane były, cavebunt wielmożni ichmość panowie posłowie. *Quinquagesimo secundo.* Jako beatyfikacya wielkiego sługi Bożego błogosławionego Jozefa Kalassenciusza—patryarchy scholarum piarum, za włożeniem się przeszłego seymu konwokacyjnego prętszy wzięła skutek, tak aby na przyszłym konwokacyjnym seymie tegoż błogosławionego kanonizacya promowana była, rekomendujemy wielmożnych ichmość panom posłom naszym; tudzież ażeby place, na których kościoł ichmościów xięży piarów w Wilnie murować jest zaczęty, aprobowane były y ażeby tym ichmość xięży piarom otwarcie szkół publicznych pozwolone było—instabunt wielmożni ichmość panowie posłowie. *Quinquagesimo tertio.* W Bogu wielebnych imć panien bernardynek Świętomichalskich Wileńskich proźbę o zbor Kalwiński zruinowany, pod kościołem świętego Michała będący, aby in perpetuum tymże ichmość pannom bernarynkom do klasztoru przyłączony y oddany ich był, za znaczne tychże panien pokrzywdzenie y szkody prawne, instabunt wielmożni ichmość panowie posłowie nasi

stanom rzeczypospolitey. *Quinquagesimo quarto.* Exofficia, jako są widoczną ruiną miast y przeszkodą do ich reparacyi, więc o zniesienie onych per totum summam operam dołożą wielmożni ichmość panowie posłowie nasi; żeby zaś ztąd obranym na funkcyą sędziom w stancyach niebyła incommoditas, unito cum statibus consilio providebunt tymże ichmościom, in publico versantibus, competentia do najęcia solaria, lub żeby były place do zabudowania dla wojewodztw y powiatów intra moenią wyznaczone, wolne ab oneribus civitatensibus. *Quinquagesimo quinto.* Miasto Wilno cum suis desideriiis recommendatur wielmożnym ichmość panom posłom, sine praejudicio stanu szlacheckiego, którzy ichmość obmyślą sposób, iuncto cum statibus consilio, boni ordinis w tym mieście, żeby magistrat fiscum publicum civitatensem porządnie utrzymywał, in proprios usus nie obracał, ale miasto za nie reparował, przytym aby tenże magistrat calculum z publicznych prowentów swoich zdawał, ad mentem opisanych hoc in puncto praw, praecustodient wielmożni ichmość panowie posłowie. *Quinquagesimo sexto.* Sprawa wielmożnego imć pana Wilczewskiego—podkomorzego jego królewskiej mości, z miastem Gdańskiem aby pilnie była roztrząsniona; jeśli jest jaka wielmożnego imć pana podkomorzego, sędziowską na owczas w trybunale koronnym zaszczyconego funkcyą, krzywda, aby za publiczną wizyą była poczytana, dochodzona y uznana była, oraz ażeby na występnych kara ad executionem przyprowadzona została, usilnie nasze wojewodztwo wielmożnym imć panom zaleca y rekomenduje. *Quinquagesimo septimo.* Wielkie y znaczne zasługi cum dispendio substantiae wielmożnego imć pana Jana Horaina—podkomorzego wielkiego Wileńskiego, w funkcyach deputackich, poselskich, kommissarskich dla dobra pospolitego przez kilkadziesiąt lat bez prze-

stanku okazane, wojewodztwo nasze rzeczy-pospolitey stanom zalecić y rekomendować do słuszney zasłużonym nadgrody y wdzięczności wielmożnym ichmość panom posłom praecomittit. *Quinquagesimo octavo*. Pamięć wielkich zasług jaśnie wielmożnego imć pana Stanisława Burzyńskiego, przed tym w oyczyźnie naszej znakomitego senatora, teraz w zakonie wielbnych ichmość xięży jezuitów żyjącego, żeby w godnym następcy jaśnie wielmożnym ichmość panu Stefanie Burzyńskim—kasztelanie Smoleńskim, słuszne od rzeczy-pospolitey odbierała względy, dopraszać się mają wielmożni ichmość panowie posłowie nasi. *Quinquagesimo nono*. Recess summy in publicum łożony jaśnie wielmożnego imć pana Michała Kazimierza Kocięła—podskarbiego wielkiego xięstwa Litewskiego, aby był stanom rzeczy-pospolitey przypomniany, a summa a legitimis successoribus powrócona ex fisco publico, vigilantiae y rekomendacyi wielmożnych ichmość panów posłów praecomittitur. *Sexagesimo*. Ponieważ wojewodztw prowincyi Pruskiej liczba posłów quantitate nie jest determinowana et exinde całemu krajowi praeiudiciosa, zaczym wielmożni ichmość panowie posłowie nasi, ut certus numerus, jako y w inszych wojewodztwach, constituatur, urgebunt; a gdyby in praesenti przybywających posłów liczba izbę poselską praeaggravare et superflua być miała, zaczym tychże ichmościów ad activitatem dopuszczać nie mają. *Sexagesimo primo*. Dwory y place wielmożnego imć pana Horaina—podkomorzego Wileńskiego, za Wileńską bramą y na Łukiszkach nad Wilią będące, tudzież kamienica quondam Radkiewiczowska, na ulicy Wielkiej idąc ku Ostrej bramie, obok kamienicy, *Gościnnny dom* nazwaney, ad praesens wielmożnych ichmość panów Horainów—woyskich Wileńskich, urgebunt wielmożni ichmość panowie posłowie, ażeby były libertowane ab ex officio

et omni onere civitatensi y ziemskim prawem incorporowane. Similiter kamienica jaśnie wielmożnego imć pana Jerzego Abramowicza—starosty Starodubowskiego, przy kościele świętego Kazimierza, na rynku w Wilnie sytuowana; kamienica Bohdałowska, w Rybnym końcu leżąca, in possessione ichmość panów Matusiewiczów zostająca, kamienica wielmożnego imć pana Felicyana Zmijowskiego—łowczego Wileńskiego, dawniey Siergiewiczowska, na zaułku Końskim w Wilnie leżąca, kamienica wielmożnych ichmościów panów Brońców, quondam Anckiewiczowska, na Rudnickiej ulicy, place imć pana Tadeusza Buchowieckiego w Wilnie będące, żeby libertowane być mogły, staraniu et activitati wielmożnych ichmościów panów zalecamy; takż ad obtinendam eandem libertatem rekomenduje się kamienica w Rybnym końcu sytuowana, dawniey do świętego Krzyża ichmościów xięży kanoników należąca, ad praesens Hamaltona aptekarza. *Sexagesimo secundo*. Horodnictwo wojewodztwa Wileńskiego, jako jest równym urzędem horodniczych inszych wojewodztw y powiatów, tak aby konstytucye, które służą horodniczemu Witebskiemu, itidem służyły y horodniczemu Wileńskiemu, oraz aby subreptitie otrzymana konstytucya na odłączenie młynów od zamku królewskiego była skasowana y żeby też młyny do tegoż zamku y jurysdykcyi horodnictwa Wileńskiego przyłączone były, jako też y wsie, które od tegoż urzędu per usurpationem praedominanter poodchodziły, nazad przywrócone były, urgentissime instabunt wielmożni ichmość panowie posłowie. *Sexagesimo tertio*. Podatki wszelkie, które publicam utilitatem non concernunt, ale partykularnych osób tylko są wynalazkiem, a obywatelom naszego wojewodztwa y wielkiego xięstwa Litewskiego stają się uciążliwemi, tak po miastach, jako też y na rzekach po defluc-

tacyach, mianowicie na rzece Wilii, aby były zabronione, zniesione y skasowane, prześwietne województwo staraniu wielmożnych ichmość panów posłów swoich praecommittit. *Sexagesimo quarto.* Przytym obowiązujemy wielmożnych ichmość panów posłów, żeby w materyach, które jakie kolwiek eversionem status, albo odmiany praw kardynalnych w sobie by zachowywać mieli, quam strictissime postrzegać chcieli antiquo legis usu wolności y stanu szlacheckiego zaszczyt y żeby, na żadne novitates nie pozwalając, relative zachowali się do województwa naszego. *Sexagesimo quinto.* W dalszych zaś punktach, które bonum publicum et utilitatem concernunt, fidei et activitati wielmożnych ichmościów panów posłów praecommittendo, haec desideria podpisami rąk naszych stwierdzamy. U tey instrukcyi, przy pieczęci, na czerwonym laku wyciśnionej, podpisy patryotów województwa Wileńskiego temi wyrażają się słowy: Franciszek Czyż — kracy y dyrektor seymiku antekonwokacyjnego województwa Wileńskiego, Ignacy kniaź Massalski — biskup Wileński, Alexander Horain — biskup Hireneński, referendarz wielkiego xięstwa Litewskiego, Alexander Horain — podstoli Wileński, Felician Zmijowski — łowczy województwa Wileńskiego, Benedykt Ogonowski — oboźny województwa Wileńskiego, Stefan Horodeński — sędzia kapturowy województwa Wileńskiego; Gaspar Horain — woyskowicz województwa Wileńskiego, Ludwik Abramowicz — derewniczy województwa Wileńskiego, Ignacy Towiański — m. W., Ludwik Ryło Klimaszewski — chesznik Brask., Ignacy Talat Kiełbsz, Antoni Talat Kiełbsz, Dominik Hatowski, Józef Dąbrowski, Józef Augustynowicz, Benedykt Korsak + + +, Ignacy Stankiewicz — k. W., Ludwik, Antoni Truchnowski — regent ziemski Wiłkomirski sądów podkomorskich, Teodor Gorski, Konstanty Wierzbowski, Antoni Miedziechowski — kray-

czyc województwa Wileńskiego, Ignacy Iszora s. w. T., Kazimierz Gieralt Towiański — s. W., Franciszek Gieralt Towiański + + +, Mateusz Zniszczyński, Kazimierz Taraszkiewicz + + +, Józef Byliński + + +, Jerzy Michalewicz, Marcin Januszkiewicz + + +, Symon Laudo, Antoni Gieralt Towiański k. w. W., Thadensz Teyserski, Michał Trzeciak, Jerzy Teyszerski, Michał Gurski, Andrzej Kondracki, Jerzy Wilkaniec, Matheusz Woytkiewicz, Michał Wilkaniec, Józef Szyszło, Jan Gosniewski, Józef Lienkiewicz, Franciszek Szostak, Antoni Szostak, Piotr Szostak, Mikołaj Michałowski, Jan Woyna Orański, Antoni Zniszczyński, Ignacy Wiszomirski + + +, Nikodem Strzałkowski, Jan Burzyński, Thadeusz Klimaszewski + + +, Marcin Zaleski, Józef Znosko, Maciej Dzidziula, Stanisław Joteyko, Wiktory Korzeniewski m. p., Dominik Iwanowski, Matheusz Haniewicz, J. Kononowicz, Jerzy Chmielewski, I. Kulwiński, Paweł Perkowt, Jerzy Korzeniewski, Antoni Chmielewski, Thadeusz Woydag, Bartłomiej Grzybowski, Onufry Byszyński — strażnik Oszmiański mpr., Wawrzyniec Zaleski, Józefat Byszyński — strażnikowicz powiatu Oszmiańskiego, Kazimierz Wiszowaty, Michał Wiszowaty, Antoni Giedroyć, Antoni Kolenda — p. W., Jerzy Mikosza, Dominik Szostak Radziwiłowicz, Adam Jozef Stadnicki Kolenda — stolnikowicz Wołkowyski mp., Jan Ometa, Józef Makowski + +, Jan Bartoszewicz, Kazimierz Usowicz, Antoni Wiszomirski, Krzysztof Kostecki, Bartłomiej Januszkiewicz, Antoni Januszkiewicz, Jan Kosencant Jesse, Jan Eywił, Marcin Tołwiński, Rafał Wiskont, Stefan Jacuński, Ignatius Czerkaski, Andrzej Wyszyński, Michał Stalewski, Andrzej Giedroyć, Jacek Weysztod, Franciscus Bieniasz, Filip Olichnowski, Piotr Bogusław, Jakub Stalewski, Antonius Cidzik, Michał Pieślak, Stanisław Jancykowski, Joannes Więckowicz,

Jan Osiński, Fran. Chrzczonowicz, Jan Żółczewicz, Jerzy Bohdanowicz, Stefan Myszeyko, Andreas Wyszyński, Theodor Malicki, Jan Trusewicz, Jakub Zaleski, Jan Czerniewski, Antoni Ułowicz, Stefan Radziwiłowicz, Józef Klimaszewski, Józef Ziwicki, Józef Jakubowski, Józef Ziniewicz, Maciej Sosonko, Józef Markowski +++, Piotr Radziszewski, Antoni Kunicki, Ignacy Biłunski, Józef Znosko, Kazimierz Mickiewicz, Franciszek Gontarski, Józef Poczobut +++, Jakub Daszkiewicz, Piotr Wyszyński +++, Piotr Gieczewski +++, Michał Surz, Leon Korbut—skarb. Smoleński, Wawrzyniec Sakowicz, Ignacy Stefanowicz, Marcin Mikołaj Brzozowski, Ignacy Brzozowski mp., Andrzej Sakowicz +++, Jakub Konowicz, Piotr Irneyko, Franciszek Grabowski, Józef

Turczyński, Jan Zaniewski, Antoni Koni Dożyński, Fran. Molski, Kazimierz Symonowicz +++, Thomasz Stankiewicz, Michał Offan, Jan Woynowski, Thad. Zabłocki, Ignacy Kowalkowski, Fran. Potozy Konstantynowicz, Symon Krukowski—łow. Wen., Thad. Klimaszewski +++, Ignacy Przegoni Kowalkowski, Fran. Brzozowski, Antoni Jakub Makarewicz, Wawrzyniec Garnowski, Mikołaj Gorski, Jakub Bohdanowicz.

Która to takowa instrukcja, od prześwietnego województwa Wileńskiego wielmożnym imię panom posłom seymu convocationis dana, za podaniem oney przez wyż wyrażonego patrona ad acta, jest do xiąg kapturowych Wileńskich spraw wieczystych przyięta y wpi-sana.

1766 г. Августа 18-го дня.

Изъ книги № 138, за 1767 г., л. 155.

73. Грамота Виленскаго епископа Игнатія Массальскаго, данная евреямъ, живущимъ на Виленскомъ предмѣстьѣ Антоколѣ на постройку тамъ синагоги и кладбища.

Виленскій епископъ Игнатій Массальскій, снисходя къ просьбѣ евреевъ, живущихъ на Антокольскомъ предмѣстьѣ гор. Вильны, принадлежав-

шемъ фамиліи Сапѣговъ, настоящею грамотою разрѣшаетъ имъ построить синагогу, но безъ всякаго великолѣпія, и хоронить тѣла своихъ умершихъ.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt siódmego, miesiąca Augusta trzynastego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny wielkiego xięstwa Litewskiego z województw, ziem y powiatów, w roku terazniejszym tysiąc siedmset sześćdziesiąt siódmym, ad sonantiam konstitucyi coronationis, w roku przeszłym tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartym na

seymie zaszły, obranemi, comparendo personaliter u sądu trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego patron imię pan Adam Kozakowski—starosta Szyneliski, opowiadał, prezentował y ad acta podał instrument permissionis budowania szkoły od jaśnie wielmożnego imię xiędza Ignacego Jakuba z wielkich xiążąt Ruskich Massalskiego—biskupa

Wileńskiego, żydom, na przedmieściu Wileńskim, Antokole nazwanym, mieszkającym, dany, in rem et partem tychże żydów służący y należący, który podając do akt prosił nas sądu, ażeby pomieniony instrument ze wszystką w nim inserowaną rzeczą był do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyjęty y wpisany; jakoż my sąd trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego ony przyjąwszy w xięgi de verbo ad verbum wpisać pozwolili, którego tenor sequitur estque talis:

Ignatius Jacobus de supremis ducibus Roxolanis Massalski—Dei et apostolicae sedis gratia episcopus Vlnensis, universis et singulis, quorum interest, aut quomodolibet interesse poterit, significamus. Supplicatum nobis fuisse nomine et pro parte infidelium Judaeorum, in suburbio Vlnensi, Antokole nuncupato, illustrissimi, excellentissimi ac magnifici domini Alexandri Sapieha—palatini Polocensis, ducis campestris exercituum magni ducatus Lithvaniae haereditario, degentium, quatenus ipsis ibidem scholam seu synagogam extruere dignaremur. Nos igitur supplicationibus eorum, humiliter ad nos factis, ac ad instantiam illustrissimi domini haeredis, ex rationibus bene visis benigne inclinati, ut praefati Judaei in eodem suburbio, in loco vero ab aula exdiviso et omnino ab ecclesiis catholicis remoto, scho-

lam seu synagogam in forma omnino simplici, videlicet, sine turriculis et elevatione tecti, nec non sine omni prorsus magnificentia et condecoratione, ne altitudine aut latitudine excellat ecclesiam, aut aliquo modo sit similis eidem, ex lignis extruere et aedificare, in eademque extructa et aedificata suos cultus et devotiones exercere, item cadavera mortuorum in loco extra suburbium, a domiciliis christianorum remoto et circumscripto, oriente aut occidente sole et non aliter, nec alius humare, (dummodo id privatim et sine offenso christianorum exequatur), sine ullo a quovis praeiudicio et impedimento possint et valeant, autoritate nostra ordinaria plenam damus atque concedimus facultatem. In quorum fidem datum Vilnae in cancellaria curiae nostrae, anno Domini millesimo septingentesimo sexagesimo sexto, die decima octava mensis Augusti. U tego instrumentu permissionis budowania szkoły przy wyciśniętey pieczęci podpis iaśnie wielmożnego imć xiędza biskupa Wileńskiego his exprimitur verbis: Ignatius episcopus.

Który to takowy instrument permissionis budowania szkoły, za podaniem onego przez wyż wyrażonego patrona do akt, jest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych, w Wilnie expedyowanych, przyjęty y wpisany.

1766 г. Августа 19-го дня.

Изъ книги № 5155, за 1764—1766 г. л. 988.

74. Подтвердительная привилегія короля Станислава Августа въ пользу нѣкоторыхъ волостей Полоцкаго воеводства.

Въ этомъ документѣ представляется перечень крестьянскихъ повинностей по Полоцкому замку, утвержденныхъ королемъ Сигизмундомъ третьимъ; виды этихъ повинностей были слѣдующіе: бобровщина или куневщина, медъ прѣсный, дань на

ловчаго, на конюшаго, на подорожника, на рыболовство, отвозъ и косьба, сторожовство и постройки королевскихъ свѣтлицъ. Размѣры этихъ податей, а равно и самыя ихъ виды, для каждой мѣстности были различны.

Feria secunda post dominicam decimam quintam post Pentecosten, die prima mensis Septembris, annō Domini millesimō Septingentesimō sexagesimō sexto.

Coram actis nobilis officii consularis Vilenensis, comparendo personaliter Theodorus Czerwiek — subditus oeconomiae Połocensis, praesentes literas privilegii confirmationis serenissimi Stanislai Augusti, regis Poloniae et magni ducis Litvaniae, paratō scripto praeconceptas, in rem et partem subditorum oeconomiae Połocensis servientes, cum introfusus contentis ad acta obtulit. Quarum literarum praemisso modo ad acta oblatarum, de verbo ad verbum rescribendo contenta, tenor sequitur talis:

Станислав Август, з Божей łаски крѳл польски, etc. Ознаймujemy tym listem konfirmacyinym przywilejem naszym wszem w obec y kaźdemu z osobna, komu o tym wiedzieć należy, iż pokładany był przed nami ekstrakt listu z metryki kancelaryi wielkiej wielkiego xięstwa Litewskiego, zawierającego w sobie zachowanie przy dawnych powinnościach pod-

danych włosci Połockiey od najjaśnieyszego Zygmunta trzeciego — krѳła polskiego, w roku tysiąc pięćset osimdziesiąt dziewiątym nadane, y suplikowano nam przez panów rad y urzędników, przy boku naszym rezydujących, abyśmy takowe zachowanie łaską naszą krѳlewską stwierdzić y zmocnić raczyli. Ktorego to ekstraktu tenor de verbo ad verbum sequitur estque talis:

Станислав Август, з Божей łаски крѳл польски i t. d. Ознаймujemy tym listem ekstraktem naszym, komu to wiedzieć należy, iż w xiegach metryki kancelaryi naszej wielkiej wielkiego xięstwa Litewskiego znajduje się zachowanie przy dawnych powinnościach poddanych волости Полоцкое за najjaśnieyszego predecessora naszego, krѳła imci polskiego y wielkiego xiążęcia Litewskiego Zygmunta trzeciego, w roku tysiąc pięćset osimdziesiątym dziewiątym, miesiąca Julii piętnastego dnia dane, y suplikowano nam jest przez panów rad y urzędników, przy boku naszym rezydujących, abyśmy to zachowanie z tychże xiąg metryki kancelaryi naszej wielkiej wielkiego

xięstwa Litewskiego per extractum autentice wydać pozwolili, które słowo do słowa z ruskiego wypisując tak się w sobie ma:

Жигимонтъ третій Божю милостью король польскій и проч. Ознаймуемъ симъ листомъ нашимъ, кому того потреба будетъ вѣдати, нинѣшнымъ и напотомъ будущимъ: покладали передъ нами господаремъ листъ воеводы Полоцкого, старосты Лепельского, державцы Веленьского, тивуна въ земли Гондынской, пана Миколая Монвида Дорогостайского, подданные наши Полоцкіе, люди данные, волости Невѣдерской, зъ села Нейщанъ, зъ села Укленского, зъ села Язна зъ троухъ службъ, зъ села Класицкого, зъ села Лисна, зъ села Крешницкого, зъ села Нещедерского и зъ села Зябицкого, который ихъ при давныхъ повинностяхъ ихъ заховалъ. Покладали тежъ передъ нами регестръ повинностей своихъ, водлугъ которого они до скарбу нашего здавна повинность вшелякую, одъ предковъ нашихъ королей ихъ милости польскихъ и великихъ князей литовскихъ имъ даные и черезъ ревизоровъ утвержденные и поставленные, ажъ до сего часу полнять, и били намъ господару чоломъ, абыхмо ихъ при давныхъ повинностяхъ, водлугъ того листу передъ нами покладаного, заховали, также тежъ водлугъ того регестру заховали и утвердили; въ чомъ мы видечи быть чоломъ битье его слушное, при тыхъ всихъ повинностяхъ ихъ есмы заховали и симъ листомъ нашимъ зъ ласки наше господарское заховуемъ и заставуемъ, а меновите водлугъ того регестру: Нищинская волость повинни давать водлугъ регестру старого бобровщизны по пудъ трети копы грошей широкихъ, меду пресного пудовъ чотыре, за данъ городничому Полоцкому дванадцать грошей широкихъ, на сторожи замковые зъ дыму по два гроши широкихъ, хоружему Полоцкому двѣ копы грошей Литовскихъ, его королевское милости

одну свѣтлицу зъ иными волостями, зъ людьми волости Класицкое, зъ волости Лесицкое робить на будованье. А въ волости и зъ села Укляинского повинность: бобровщизны грошей пятьдесятъ широкихъ, бирчому грошей двадцать широкихъ, завозного по грошу, закосного по грошу, конюшому грошей десять широкихъ поклону, а по два пѣнези записного, сторожовщизны по два гроши зъ дыму, неводничому по грошу, а хлѣба по бохону, а по шущѣ вялой зъ дыму, а къ тому овса четвертей шесть, чинить краковскихъ два и въ сѣти одинъ разъ озеро неводомъ повинни тянуть зъ людьми волости Нещередское, а третіе луги надъ Рычею рѣкою повинни косить и сѣна до Полоцка зимѣ одвести повинни; а третья служба на селѣ Язни земли витавной, повинни давать на замокъ Полоцкій меду пудъ, медосытцы грошей десять широкихъ, зъ волостью Крошущкою повинни сѣно косить на королевскихъ лугохъ и до двора господарского возить повинни, бочку овса давать. А то есть зъ волости Класицкое повинность: меду прѣсного пудовъ десеть, медосытцы грошей шесть широкихъ, городничому грошей дванадцать широкихъ, сторожовщизны грошей двадцать чотыри широкихъ, конюшему грошей двадцать широкихъ, на неводъ тянуть нехоживали, а предъсе неводничому грошей двадцать чотыре, подорожнику грошей двадцать широкихъ, ловчому грошей дванадцать широкихъ; усе тое повинни давать, а вси тые повинности зъ тое волости мають платить нигдѣ индей, одно въ замку Полоцкомъ и зъ села. Зъ волости съ Лисна повинность: на замокъ Полоцкій меду прѣсного пудовъ шесть, медосытцы грошей девять широкихъ, бобровщизны грошей осимдесятъ и грошей пять широкихъ, сторожовщизны грошей сто и грошей шесть узкихъ, конюшому грошей пятьдесятъ три узкихъ, еще конюшому грошей тридцать ши-

рокихъ, неводничому грошей сто и грошей шесть узкихъ, ловчому грошей двадцать широкихъ а подорожнику грошей двадцать широкихъ. Вольно озеро разъ одинъ однимъ неводомъ зимѣ повинни тягнута, язъ королевскій черезъ усе лѣто маеть завѣдати, а рыбы уловивши на замокъ Полоцкій мають давати и повинности усѣ односить, а въ замку Полоцкомъ на дворѣ его королевское милости одну свѣтлицу зъ людьми волости Нещередское и зъ волости Класицкое повинни на будованье робить. Село Сетно; тое село давати и повинность всякую полнить мають по давному обычаю, водлугъ уставы ревизорское. А то есть село Крошицкое, зъ того села повинность: конюшому овса чотыри солянки, закосного зъ дымѣ по грошу широкому, одвозного и полюзного по два осьмаки, жита по сѣвальни и гуменного кунцы грошей пятьдесятъ широкихъ, неводничому двѣ солянки овса, сѣна возъ, грошей тридцать готовыхъ широкихъ, повинни сѣна косить, на Лисѣ рѣцѣ повинни косить, на дворѣ господарскій до Полоцка возить. Зъ села Ощередского поданные его королевское милости давати повинни, которую они здавна повинни до замку Полоцкого полнити: меду прѣсного пуды два, вара за тымъ медомъ давати грошей литовскихъ двадцать восьмъ, за овсомъ ключнику пана воеводиному гроши сорокъ; одъ воловъ ему копы двѣ, грошей шесть, за хлѣбъ по грошу одному, чинить грошей сорокъ два, неводничому грошей пятьдесятъ чотыри, пѣнезей шесть, конюшому господарскому двадцать одинъ, за щуки грошей двадцать одинъ, отвозного и потужного по шеснадцати пѣнезей, грошей двадцать чотыри, на сторожи замковые грошей сорокъ два, сумою за тое личбы литовскихъ чинить грошей копъ шесть, грошей сорокъ, пѣнезей шесть; повинни до лѣсу господарского, до пуци Страдыни, по-

винни въ ловы ходить тыежъ Нистержане зъ попличникомъ своимъ Дайшеномъ; Усвѣтѣ озерѣ повинни тягнута одинъ разъ. Зъ волости Уклеинское повинни луги косить на Дрисѣ рѣцѣ, до двора господарского возить до Полоцка; а зъ волости и зъ села Зябицкого повинность: дани меду прѣсного пудовъ пять, городичному грошей осимъ широкихъ, сторожовщизны грошей тринадцать широкихъ, бобровщизны грошей тридцать широкихъ, ловчому грошей двадцать широкихъ, подорожному грошей петнадцать широкихъ, два луги сѣна повинни косить, закосного гроши тринадцать широкихъ, сѣна до Полоцка возить до двора господарского, хлѣба булцать двадцать шесть, конюшому по осьмаку, двадцать шесть осьмаковъ, завозна одвезши мають заплатитъ у Полоцкомъ замку, кухню на дворѣ господарскомъ робить повинни. А черезъ тое зъ тыхъ волостей и селъ помененыхъ некоторыхъ служобъ, подачокъ и повинностей надъ тую повинность небывало, а черезъ тое уже большъ тые уже выжей помененные подданные наши полнить и ничего давати до скарбу нашего не мають. И на то есмо имъ дали сесъ нашъ листъ зъ подписомъ руки наше господарское и зъ нашою печатью. Писанъ у Вильни, лѣта Божого нароженья тысяча пятьсотъ осьмдедесать девятого, мѣсяца Юля петнадцатого дня. Подписъ руки господарское. Матей Война—писарь.—*My tedy król do pomienionej supliki łaskawie się skłoniwszy, zwyż wyrażone zachowanie z xiąg przerzeczonych metryki kancelaryi naszej wielkiej wielkiego xięstwa Litewskiego ekstraktem stronie potrzebujacey wydać y dla większey wagi pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w kancelaryi naszej wielkiego xięstwa Litewskiego XXII miesiąca Januaryi, roku Pańskiego MDCCLXVI, panowania naszego wtó-*

rego roku. Antoni Przezdziecki — podkanclerzy wielkiego xięstwa Litewskiego. Za sprawą jaśnie wielmożnego imci pana Antoniego Tadeusza na Zasławiu, Czarnym, Ostrowiu y Dziunkowie hrabi Przezdzieckiego — podkanclerzego wielkiego xięstwa Litewskiego, sądowego Pińskiego y Dębskiego etc starosty, pólkownika Petyhorskiego, kawalera orderu orła białego. Józef Mikłaszewicz — metrykant wielkiego xięstwa Litewskiego. A tak my Stanisław August król, do wyż wyrażoney proźby imieniem Fiedora Czerwicka — poddanego włości Połockiey, do nas czynioney, jako słuszney, łaskawie się skłoniwszy, pomieniony ekstrakt zachowania y inne wszystkie prawa y artykuły tu wyrażone, poddanym włości Połockiey służące, we wszystkich punktach, klauzulach y kondycjach (in quantum juris est) mocą y powagą naszą królewską approbujemy, stwierdzamy, zmacniamy y przy nienaruszoney mocy na wieczne czasy zachowujemy. Na co dla większey wagi, ręką naszą podpisawszy

się, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia XIX miesiąca Sierpnia, roku Pańskiego MDCCLXVI, panowania naszego II roku. Apud quas literas privilegii confirmationis, praemisso modo ad acta oblatas, subscriptiones manuum circa sigillum pensile minus M. D. Lit. sunt tales: Stanisław August — król. Przywilej confirmationis zachowania przy dawnych powinnościach poddanych włości Połockiey. Józef Downarowicz — cześnik powiatu Oszmiańskiego, chorąży Petyhorski, jego królewskiej mości y pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego sekretarz mpr. A tergo vero hujus privilegii intitulatio sequitur talis: Pro-cancellariatu illustrissimi et excellentissimi Antonii Thadaei — comitis in Zasław, Czarny, Ostrow et Dziunkow Przezdziecki — procancellarii M. D. Lit., Pinscensis, Demben-sis etc. capitanei sigillatum; est in actis. Quae praesentes literae privilegii confirmationis praemisso modo ad acta oblatae.

1767 г. Августа 13 -го дня.

Изъ книги № 138, за 1767 г., л. 308.

75. Постановление конфедерации Литовской провинции въ пользу маршаловъ и совѣтниковъ конфедерации.

Конфедерация Литовской провинции, принимая во внимание самопожертвование разныхъ должностныхъ лицъ въ пользу интересовъ своей провинции, особенно маршаловъ и совѣтниковъ, по-

становляетъ уволить ихъ отъ приговоровъ, состоявшихся въ разныхъ судебныхъ учрежденияхъ, на вѣчныя времена.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt siódmego, miesiąca Oktobra trzeciego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny wielkiego xięstwa Litewskiego z wojewodstw,

zjem y powiatów w roku terazniejszym tysiąc siedmset sześćdziesiąt siódmym ad sonantiam konstytucyi novellae legis obranymi, comparando personaliter w trybunale głównym wiel-

kiego xięstwa Litewskiego patron imć pan Jan Wolff—komornik Witebski, opowiadał, prezentował y ad acta podał sancitum konfederacyi generalney prowincyi Litewskiej, in rem et partem jaśnie wielmożnych imć panów marszałków, konsyliarzów, do generalney konfederacyi prowincyi wielkiego xięstwa Litewskiego, jako też do partykularney wojewodztw, ziem y powiatów obranych osób, stanowione, służące y należące, które podawszy do akt prosił nas sądu, aby pomienione sancitum ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą było do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyjęte y wpisane; jakoż my sąd one przyjowszy w xięgi de verbo ad verbum wpisać pozwolili, którego tenor sequitur estque talis:

Actum w Wilnie, roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt siódmego, miesiąca Augusta trzynastego dnia. Godna jest nie tylko sprawiedliwej konsyderacyi ochocza żarliwość ku dobru pospolitemu in premente necessitate oyczyzny całej w wielu obywatelach wielkiego xięstwa Litewskiego, lecz wiekopomney chwały y osobliwych zasług w całej rzeczy-pospolitey zalety, gdy w ratunku nagłym oney, zaniechawszy wszelkich prywatnych starań swoich y zabiegów, same osoby y dobra onych ocalających, gorliwą, a bez żadnego względu na własne interessa swoje chęcią udali się do związku zbawiennego y serc braterskich w iednomyślności zprzymierzenia w roku terazniejszym tysiąc siedmset sześćdziesiąt siódmym pierwiy po własnych wojewodztwach, ziemiach y powiatach, Deo iuvante et cooperante zaczowszy te dzieło á primis diebus Maii partykularnie, a potym w mieście stołecznym metropolii Litewskiej w tymże roku, miesiąca Julii wtórego dnia zkonfederowawszy się generalnie, jedni in functione konsyliarstwa przy generalney konfederacyi, drudzy przy funkcyach marszałkow-

stwa y konsyliarstwa wojewodztw, ziem y powiatów swoich naywyższej władzy y usługi publiczney zostali zaszczyteni prerogatywą y w tey bono publico usług ochocie y prerogatywie aż do zupełnego y generalnego żądź oyczyzny całej uspokojenia persistere są ofiarowani, quo in spacio różni obywatele tey że oyczyzny, wiodąc swoje po różnych wielkiego xięstwa Litewskiego subselliach przeciwko tym bono publico aplikowanym osobom litigia, w czasie niesposobności dostatecznego bronienia się różne kontumacyine superlucrati sunt iudicata y wypadłe w niestawaniu kondemnaty. Więc my skonfederowane prowincyi wielkiego xięstwa Litewskiego stany, jednostaynym adaequandae iustitiae tchnące duchem, a słuszną y sprawiedliwą rozwałą przeważając staranność dobra pospolitego uniwersalnego nad wszystkie prywatne usiłowania y zyski, mając sprawiedliwy wzgląd y uwagę nad niesposobnością dopilnowania prywaty przez te osoby, które w tym czasie publicznego uieły się dzieła, tudzież nad prerogatywą onych, żadnym władzom y subseliom niepodległą, owszem nad wszystkimi juryzdykcjami naywyższą władzą mającymi, z teyże naywyższej władzy naszej wszelkie kondemnaty od czasu dnia pierwszego Maii roku terazniejszego, z racyi rad wczesnych y dojachania przez niektórych obywatelów do mieysc przyzwoitych, a zatym per tractum zkonfederowania się wszystkich wojewodztw, ziem y powiatów partykularnego y generalnego usque ad datam praesentem przez kogożkolwiek na którekolwiek z jaśnie oświeconych, jaśnie wielmożnych ichmościów panów marszałków, konsyliarzów, do generalney konfederacyi prowincyi wielkiego xięstwa Litewskiego, jako też do partykularney wojewodztw, ziem y powiatów obranych, osobie in quocunque subsellio, w trybunale, assessoryach, kommissyach, ziemstwach lub grodach, oprócz sądów naszych

konfederacyi generalney, usque ad datam praesentem zyskane zostały, podnosimy y kassujemy, y te wszystkie osoby, in plena ubique locorum activitate zostawując, ażeby za takimi kondemnatami dobr onych exekucyami, a osoby same tamowaniem activitatis tak teraz, jako y po skończoney generalney konfederacyi naszej infestowane nie były, in perpetuum warujemy y ubezpieczamy, y też wszystkie osoby, naywyższą prerogatywą zaszczycone, od tych że wszelkich iurydykcyi y subselliów wielkiego xięstwa Litewskiego, aż do rozwiązania opłatą ewentu oyczyzny całej generalney konfederacyi naszej, pro futuro, nonnisi accedente accessu proprio eximendo, ażeby wszelkie iurydykcyie y subsellia wielkiego xięstwa Litewskiego ipso facto pro legalibus uznawając obmowy, czy to słowne przez plenipotentów, czyli in scripto od samych aktorów we wszelkich sprawach, nullis exceptis aut excipiendis, przyimując, suspensionem causae, aż (do) terminu superius wyrażonego uznawały, nakazujemy. Dogadzając pro reliquo dobra publicznego commoditati, a zasług tychże osób w funkcyach marszałkowskich y konsyliarskich sprawiedliwym względem, ażeby też osoby, które z miłości szczególney ku oyczyźnie swojej z azardem własnych majątków circa publica versantur obsequia y teyże oyczyźnie są nad innych, w prywatnych zyskach zanurzonych obywatelów, użyteczniejsi y w tak gwałtownym ratunku indispensabiliter potrzebni, żadney ex privato litigio pochodzącey prawnych czyli nieprawnych prze-

wodów nie podlegali censurze et crisi, wszystkie kondemnaty, które etiam przed skonfederowaniem się wojewodstw, ziem y powiatów in quoncunque subsellio od kogożkolwiek na którąkolwiek z jaśnie oświeconych jaśnie wielmożnych imć panów marszałków, konsyliarzów tak do generalney, jako y partykularney konfederacyi osobę są kiedyżkolwiek otrzymane, non derogando exekucyom, prawu pospolitemu przyzwoitym, z osób tylko samych znosząc, ad plenam activitatem przywracamy y od tamowania activitatis ubique locorum in perpetuum uwalniamy y ubezpieczamy; a po upłynionym felici successu uspokojenia żądz publicznych terminie et exinde po rozwiązaniu generalney konfederacyi wszystkie te sprawy in eodem statu, w którym teraz zostają, oprócz kondemnat, które distinctis cathategoriis podnieśliśmy y skassowaliśmy, in foro fori integraliter zachowane mieć chcemy y ubezpieczamy. Dat ut supra. U tego sancitum, przy wyciśnionej pieczęci konfederacyi prowincyi Litewskiej, konkordancya imci pana regenta konfederacyi generalney wielkiego xięstwa Litewskiego temi słowy: Concordatum cum protocollo sancitorum, Ignacy Kończal—regent konfederacyi generalney wielkiego xięstwa Litewskiego.

Które to sancitum, za podaniem onego przez wyż wyrażonego patrona do akt, jest w księgi trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych w Wilnie expedowanych przyjęte y wpisane.

1768 г. Августа 13-го дня

Изъ книги № 146, за 1771 годъ., л. 57.

76. Привилегія короля Станислава Августа, данная Динабургскому подстаростѣ Казимиру Кублицкому на три ежегодныя ярмарки въ мѣстечкѣ Мелегянахъ.

Король Станиславъ Августъ, заботясь о распространении торговли и промышленности въ своемъ королевствѣ, снисходитъ на ходатайство Динабургскаго подстаросты Казимира Кублицкаго и разрѣ-

шаетъ ему открыть въ его Ошмянскомъ имѣнии *Мелегянахъ* три ежегодныхъ ярмарки съ сохраненіемъ всѣхъ вышедшихъ по этому предмету узаконеній.

Roku tysiąc siedmset siedymdziesiąt pierwszego, miesiąca Junii trzeciego dnia.

Przed nami sędziami głównymi, na trybunał główny wielkiego xięstwa Litewskiego z wojewodztw, ziem y powiatów w roku terazniejszym tysiąc siedmset siedymdziesiąt pierwszym ad mentem konstytucyi coronationis na kadencyą Wileńską obranymi, comparando personaliter w trybunale głównym wielkiego xięstwa Litewskiego patron wielmożny imci pan z Ludodhauzu Wolf—komornik wojewodztwa Witepskiego, przywilej jego królewskiej mości wielmożnemu imści panu Kazimierzowi Kublickiemu—podstarościemu sądowemu Duneburskiemu xięstwa Inflanskiego, na targi y jarmarki w dobrach imści, Melegiany zwanych, w wojewodztwie Wileńskim sytuowanych, dany, służący y należący, opowiadał, prezentował y ad acta trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych kadencyi Wileńskiej podał, którego tenor de verbo ad verbum sequitur est que talis:

Stanisław August, z Bożej łaski król polski etc. Oznajmujemy niniejszym przywilejem

naszym wszem w obec y każdemu z osobna, komu by o tym wiedzieć należało. Wniesiona jest do nas proźba przez urodzonego Kazimierza Kublickiego—podstarościego sądowego Duneburskiego xięstwa Inflanskiego, nam y rzeczy-pospolitey dobrze zasłużonego, abyśmy w dobrach jego dziedzicznych, Melegiany zwanych, w wojewodztwie Wileńskim, powiecie Oszmiańskim sytuowane, dla snadniejszego zgromadzenia y zapomożenia, jarmarki co rocznie y targi tygodniowe nadać y pozwolić raczyli, do którey my przychylając się a chcąc, aby królewstwo nasze w jak naylepszym zostawało stanie, pozwalamy y naznaczamy pierwszy jarmark w dzień świętego Jana Chrzciciela, drugi na święto Narodzenia Najsświętszey Maryi Panny, trzeci na święto Zielonych Świątek wiecznemi czasy, jednak bez ubliżenia poblizszych miast y miasteczek. Wolno zaś będzie na tych jarmarkach y targach każdego stanu, płci, dostojęństw, kunsztu ludziom z wszelkiemi materyami, towarami, bydłem y innemi rzeczami, do sprzedania służącemi, bezpiecznie bywać y one przedawać, mieniać, targować, kupować y innym godziwym naby-

wać sposobem, wyjowszy jednak tych, którym by prawo powszechne konwersacyi z ludźmi zabraniało. Co dla wiadomości wszystkich, mianowicie jednak obywatelów województwa Wileńskiego przywódcząc, rokazujemy, aby przerzeczone dobra Melegiany przy używaniu y odprawowaniu przerzeczonych targów y jarmarków nienaruszenie zachowywane były, dla łaski naszej królewskiej. Na co dla lepszej wiary niniejszy przywilej ręką własną podpisawszy pieczęcią wielkiego xięstwa Litewskiego ztwierdzić rozkazaliśmy. Dan w Warszawie dnia trzynastego miesiąca Sierpnia, roku Pańskiego tysiąc siedymset sześćdziesiąt ósmego, panowania naszego czwartego roku. U tego przywileju podpis ręki najjaśniejszego króla jegomości, addytameut y podpis jegomości pana sekretarza przy wyciśnionej wielkiej wielkiego xięstwa Litewskiego na czerwonej massie pieczęci temi się wyrażają słowy: Stanisław August król. Przywilej urodzonemu

Kazimierzowi Kublickiemu—podstaroście sądowemu Duneburskiemu xięstwa Inflanskiego, na targi y jarmarki w dobrach jego dziedzicznych, Melegiany zwanych, w województwie Wileńskim, powiecie Oszmiańskim sytuowanych, dany. Józef Dulemba—horodniczy Brześciański, jego królewskiej mości pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego sekretarz. Ad haec na złomaniu adnotacya kanclerska in haec verba zapisana: Cancellariatu celsissimi ac illustrissimi principis Michaelis — ducis in Clevan et Żukow Czartoryski, M. D. Lit. cancelarii, Homeliensis, Georgoburgiensis, Uświatensis, Poduświatensis, Kupiscensis, Pienianensis etc. etc. capitanei. Sigilatum; est in actis.

Który to przywilej, za podaniem onego do akt, jest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych kancelaryi Wileńskiej przyjęty y wpisany.

1774 г. Января 3-го дня.

Изъ книги № 148, за 1774 г., л. 519.

77. Привилегія короля Станислава Августа на чetyре ежегодные ярмарки въ мѣстечкѣ Пакольнѣ.

Король Станиславъ Августъ, свисходя на ходатайство земскаго Смоленскаго судьи Кулеша, а равно распространяя свою заботливость о преспеянии всѣхъ вообще городовъ и мѣстностей въ торговлѣ и промыслахъ, разрѣшаетъ насто-

ящею привилегією Кулешу открытъ въ его Вилькомирскомъ имѣнии Пакольнѣ чetyре ежегодныя ярмарки съ соблюденіемъ всѣхъ вообще правилъ, касающихся этого предмета.

Roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt czwartego, miesiąca Septembra czternastego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny wielkiego xięstwa Litewskiego z województw, ziem y powiatów, w roku terazniejszym tysiąc siedmset siedmdziesiąt czwartym obranymi, com-

parendo personaliter u sądu patron imię pan Narwoysz—podczaszy Starodubowski, opowiadał, prezentował y ad acta podał przywilej jasnie wielmożnego imię pana naszego na cztery jarmarki w mieście, Pakolnie zwanym, w dobrach dziedzicznych wielmożnego imię pana Onufrego

Kuleszy—sędziego ziemskiego Smoleńskiego y trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego, którzy podając prosił nas sądu, aby pomieniony przywilej ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą był do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyjęty y wpisany; jakoż my sąd trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego ony przyjowszy w xięgi wieczyste trybunalskie wpisać pozwoliliśmy, który wpisując słowo do słowa tak się w sobie ma:

Stanisław August, z Bożej łaski król Polski etc. Oznajmujemy tym listem przywilejem naszym wszem wobec y każdemu z osobna, komu o tym wiedzieć należy, iż chcąc w jak nayzupełniejszych szczęśliwościach, ozdobach y dostatkach widzieć to królestwo nam, od Boga powierzone, jako usilnie żądamy, aby wszystkie miasta y miasteczka przez handle y jarmarki do jak naylepszej przyść mogły sytuacji, z powszechnym wszystkich obywatelów y publicznym rzeczy-pospolitey pożytkiem, tak do wniesionej instancji, aby w mieście, Pakolnie zwanym, w dobrach dziedzicznych urodzonego Onufrego Kuleszy—sędziego ziemskiego Smoleńskiego, w powiecie Wilkomirskim leżącym, mogły być przyzwoite jarmarki, łaskawie się skłoniwszy, umyśliliśmy temuż miastu Pakolnie jarmarków cztery na rok, to jest: jeden w dzień świętego Józefa, drugi w dzień Znalezienia Krzyża świętego, trzeci w dzień świętej Anny, czwarty w dzień ss. Apostolów Szymona y Judy, według Rzymskiego kalendarza, bywać mających, nadać y pozwolić; jakoż niniejszym listem przywilejem naszym na potomne czasy nadajemy y pozwalamy; na które to jarmarki wolno będzie wszystkim ludziom jakiej kolwiek kondycji y nacyi ze wszystkimi towarami y potrzebami przyjeżdżać, przychodzić, przedawać, kupować, handlować, towary wszelkiego rodzaju

publicznie wyklądać y prezentować, oraz to wszystko, co tylko słusznie z prawa y zwyczaju do jarmarków należy, bez żadney y niczyjej trudności, lub przepedycyi czynić y odprawować; warujemy przytym należyte wszędzie po traktach y gościncach, a osobliwie na mieyscu miasta Pakolnie bezpieczeństwo wszystkim jeneralnie y każdemu z osobna, jak przyjeżdżającym na też jarmarki, tak też z niego powracającym, oprócz tych, którym prawo społeczności z ludźmi pocziwemi zabrania. Na co dla lepszej wiary ręką naszą podpisawszy się, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia trzeciego miesiąca Stycznia roku Pańskiego tysiąc siedmset siedmdziesiąt czwartego, panowania naszego dziesiątego roku. U tego przywileju przy wyciśnionej na czerwonej massie pieczęci wielkiej wielkiego xięstwa Litewskiego podpis nayjaśniejszego króla imci, poniżej intytulacya y podpis wielmożnego imć pana sekretarza pieczęci, a na ostatniej stronie intytulacya temi słowy: Stanisław August—król. Cztery jarmarki do roku w mieście Pakolnie w dobrach dziedzicznych urodzonego Józefa Onufrego Kuleszy—sędziego ziemskiego Smoleńskiego, w powiecie Wilkomirskim leżącym, Józef Dulemba—pisarz grodzki y horodniczy Brześciański, jaśnie wielm. imci pieczęci wielkiej wielkiego xięstwa Litewskiego sekretarz. Cancellariatu celsissimi ac illustrissimi principis Michaelis ducis in Klewan et Żukow, Czar-toryski—supremi M. D. Lit. cancellarii, Homelien., Georgoburgen., Uświaten. Poduświaten., Kupiscen., Pienian. etc. capitanei. Sigillatum; est in actis.

Który to przywilej (za podaniem) przez wyż wyrażonego u sądu patrona do akt, jest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego przyjęty y wpisany.

1777 г. Февраля 28-го дня.

Изъ книги № 155, за 1777—1778 г., л. 23.

78. Привилегія короля Станислава Августа Виленскимъ доминиканамъ на право содержанія аптеки.

Король Станиславъ Августъ, по ходатайству придворныхъ чиновъ благосклонно соглашается на просьбу Виленскихъ доминиканъ и разрѣшаетъ имъ открыть въ городѣ Вильнѣ при своемъ костелѣ

св. Духа аптеку и пользоваться всѣми отъ нея доходами; при этомъ обязываетъ доминиканъ, чтобы они не продавали лѣкарствъ вредныхъ для людскаго здоровья.

Roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt siódmego, miesiąca Nowembra dwudziestego ósmego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny wielkiego xięstwa Litewskiego z wojewodztw, ziem y powiatów w roku terazniejszym tysiąc siedmset siedmdziesiąt siódmym obranymi y w mieście jego królewskiej mości Wilnie zasiadającymi, comparendo personaliter w. i. pan Tadeusz Korsak—podczaszy Połocki, przywiley od nayjaśnieyszego króla imci na utrzymanie apteki ichmość xięży dominikanóm konwentu Wileńskiego, przy kościele ś. Ducha rezydującym, wydany, opowiadał, prezentował y ad acta podał, a podawszy prosił nas sądu, aby takowy przywiley ze wszelką w onym wyrażnością był do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyjęty y wpisany; jakoż my sąd trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego ony przyjowszy w xięgi wieczyste trybunalskie wpisać zaleciliśmy, który co do słowa w xięgi wpisując tak się wyraża:

Stanisław August, z Bożej łaski król Polski, wielki xiąże Litewski etc. Oznazmujemy tym listem przywilejem naszym wszem wobec y każdemu z osobna, komu o tym wiedzieć należy. Na pilnym mamy baczeniu oycowskiej naszej

pioczołowitości, jako, jeżeli na tym publicae salubritati zależy, ażeby po miastach y miasteczkach naszych naydujące się apteki doskonałemu powierzone były rządowi, ku temu więc zmierzając końcowi, kiedy w. w. xięża dominikanie konwentu Wileńskiego, przy kościele ś. Ducha mieszkający, do tey się publiczney ofiarując usługi, suplikowali nam przez panów rady przy boku naszym będącey, ażebyśmy onym w mieście naszym Wilnie, przy ichże klasztorze ze wszelkiemi do konserwacyi zdrowia ludzkiego służącymi medykamentami aptekę publiczną mieć y utrzymywać pozwolili; my, do proźb wyrażonych łaskawie się skłoniwszy, niniejszym listem przywilejem naszym jak nayzupełniejszy na takową aptekę prawo, moc y pozwolenie dajemy, z tym tylko warunkiem, ażeby przerzeczone wyżej medykamenta et omnis tituli lekarstwa ad regulas medicinae należycie sporządzać, one jak najlepiey konserwować y nie zdrowiu ludzkiemu szkodliwego niewydawać starali się y obowiązani byli. Wolni zatym y mocni będą powagą terazniejszego przywileju takową desuper opisaną aptekę przy kościele y klasztorze świętego Ducha omnimode mieć, utrzymywać, administrować, medykamenta z niey zbywać, wyda-

wać, zachowując jednak do publicznego doktora według prawa rewizyą y dalsze przyzwoite, z prawami krajowemi zgodne obeyścia się czynić, profitów wynaydować bez żadney od kogożkolwiek przeszkody, *salvis oneribus reipublicae*, tudzież wszystkie prawa nasze królewskie rzeczy-pospolitey y kościoła świętego katolickiego nienaruszenie zachowując. Na co dla lepszey wiary ręką naszą podpisawszy pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia dwódziestego ósmego miesiąca Februaryi, roku Pańskiego tysiąc siedmset siedmdziesiąt siódmego, panowania naszego trzynastego roku. U tego przywileju przy wyciśnionej na czerwonej massie pieczęci kancelaryi mnieyszey wielkiego xięstwa Litewskiego podpis najjaśnieyszego pana, na boku intitulacya, po niżej podpis wielmożnego sekretarza, a na złożeniu konnotacya tymi następującemi wyrażają się słowy: Sta-

nisław August król. Przywilej na utrzymanie apteki lekarskiej wielebnym xięży dominikanom konwentu Wileńskiego, przy kościele świętego Ducha mieszkającym, *confertur*. Michał Nagurski—pieczęci mnieyszey wielkiego xięstwa Litewskiego sekretarz. *Procancellariatu illustrissimi et excellentissimi domini Joachimi in Szczorse, Ziembin et Wiszniew comitis Litavor Chreptowicz—procancellarii magni ducatus Litvaniae, Orsensis, Żoslensis etc. capitanei. Sigillatum; est in actis.*

Który to takowy przywilej przez wyż wyrażonego u sądu trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego patrona wielmożn. imci pana Tadeusza Korsaka—podczaszego w-wa Poł-go do akt podany, jest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego kadencyi Wileńskiej spraw wieczystych przyjęty y wpisany.

1779 г. Мая 14-го дня.

Изъ книги № 158, за 1779 г., л. 24.

79. Универсалъ короля Станислава Августа касательно аккуратной высылки судебными мѣстами рапортовъ въ постоянный королевскій совѣтъ.

Король Станиславъ Августъ по представлению чрезвычайной рады, состоящей при его особѣ, о томъ, что нѣкоторыя юрисдикціи или вовсе не представляютъ своихъ четвертныхъ рапортовъ о судебныхъ засѣданіяхъ или же представляютъ ихъ несвоевременно, издаеть третій упоминальный универсалъ подлежащимъ юрисдикціямъ о строгомъ исполненіи этого постановленія чрезвычайной по-

стоянной рады. При этомъ король напоминаетъ судьямъ объ ихъ обязанностяхъ, возложенныхъ на нихъ честью и присягой, указываетъ на отвѣтственность предъ закономъ въ случаѣ сорванія судебного засѣданія и вообще разъясняетъ пользу подобныхъ отчетовъ и вредъ отъ несвоевременнаго и небрежнаго ихъ исполненія.

Roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt dziewiątego, miesiąca Junii dziewiątego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny wielkiego xięstwa Litewskiego z wojewodztw,

xięstwa y powiatów w roku teraznieyszym tysiąc siedmset siedmdziesiąt dziewiątym obranymi y aktualnie w mieście jego królewskiej mości Grodzie zasiadającemi, stanowszy u sądu

patron, wielmożny imć pan Marcin Dankiewicz — rotmistrz województwa Trockiego, uniwersał drukowany najjaśniejszego pana za zdaniem rady przy boku jego nieustającej względem raportów od juryzdykcyi sądowych w prowincyi wielkiego xięstwa Litewskiego ad acta podał, którego thenor w te słowa:

My Stanisław August, z Bożej łaski król Polski etc. Za zdaniem rady nieustającej wszem wobec y każdemu z osobna przy ofiarowaniu łaski naszej królewskiej wiadomo czynimy: Lubo za powtórzeniem listami naszemi uniwersałami, z których pierwszy dnia czwartego Sierpnia w roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt piątym, drugi dnia czternastego Lutego tysiąc siedmset siedmdziesiąt piątego roku, za zdaniem rady przy boku naszym nieustającej wydać rozkazaliśmy, z niemałym ukontentowaniem odbieramy od niektórych sądowych obojga narodów juryzdykcyi dokładne wiadomości o pilnym urzędowych powinności sprawowaniu, jednakże gdy niektóre juryzdykcie, sądy y urzędy, nie stosując się do prawa y intencji naszych, w przeszłych uniwersałach deklarowanych, o czynnościach swoich żadnego nie czynią doniesienia, chcąc nie mniej, ażeby wszelkie tamże znajdujące się rekwizycie dokładniejsze miały uskutecznienie, a rada przy boku naszym nieustająca stanom rzeczypospolitey w czynnościach swoich podawała świadectwo, jako sądowa sprawiedliwości administracja nie nie opuszcza, co prawa mieć chcą, co troskliwość nasza usiłuje, co jest pilności y baczeniu rady powierzone, czego sądowe obowiązki wymagają, co dobro publiczne pomnaża, spory obywatelskie ułatwia, majątki ubezpiecza y każdego w swojej powinności utrzymuje, że rezoluciom naszym za zdaniem rady wychodzącym zadosyć staje się, że nie pozwolonemi z prawa dylacjami sprawiedliwość odwłoczna nie bywa y dopiero po uła-

twionych y publikowanych sentencyach akcesoryjnych do sądzenia sprawy przystępuje, że każda juryzdykcja w legalności prawem opisaney do sądzenia zasiada, jedna drugiej władzy sądowej sobie nieprzywłaszcza y tego nayokropniejszego na powszechną spokojność y na prawa obywatelskie niebezpieczeństwa, to jest, juryzdykcyi zamieszania w granice władzy swojej niedopuszcza; — z takowych y tym podobnych powodów, my król za zdaniem rady nieustającej wszelkie y wszystkie sądowe prowincyi wielkiego xięstwa Litewskiego juryzdykcie niniejszym rekwizycyjalnym listem obowiązujemy, ażeby sądowe rapporta w czasie y sposobem, w uniwersale, roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt siódmego wydanym, przepisany, z wyrażonych tamże formalności nie nieopuszczając, bez odwłoki, to jest w przeciągu niedziel cztery, od czasu skończoney kadencyi limity sądów, lub skończonego kwartału roku (jak jest w przeszłym uniwersale wyrażono) rachowanych, zawsze z wyrażeniem osób, na sądach zasiadających, do rady podawane były, gdyż inaczej przychodzące dostatecznym raportem uznane nie będą y w ten czas tylko na sądowe rapporta z rady odpowiedzi następować będą, gdy raport niewczesnie podany lub niedokładny trafi się, lub też będzie w nim okoliczność rezolucyi naszej za zdaniem rady potrzebująca, te zaś wszystkie rapporta, które od seymu ostatniego dotąd od niektórych juryzdykcyi y sądów nie były do rady podane, rekwirujemy, ażeby po publikacie niniejszego uniwersału nieodwłocznie były nadesłane. Na ten koniec zlecamy departamentowi sprawiedliwości, ażeby, doyrzawszy niedostateczność lub niepodanie wczesne raportu, listem prezesa swojego dopełnienie niniejszego y dawniejszych uniwersałów zalecał, przypominając prawo tysiąc siedmset siedmdziesiąt szóstego roku, tytuło: Obiaśnie-

nie ustanowienia rady etc., podług którego po tylu listach rekwizycyjnych, w przypadku niesłuchania onychże, list upominalny y dalszy rygor musiał by następować. Lubo dla ubezpieczenia kadencyi sądów ziemskich y grodzkich wielkiego xięstwa Litewskiego, tudzież dla utrzymania kompletu ze trzech osób składającego się, prawo tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartego roku convocationis, titulo sądy ziemskie, drugi seymu coronationis, titulo o kondemnatach, na ww. wojewodów lub ww. starostów sądowych wypadłych, w każdym sądzie liczbę sędziów powiększyły, trafiają się jednakże przypadki, że trzy sędziowie do iedney sprawy zapozwani bywają, a wpis takowey sprawy, gdy do wołania przypada, komplet sądu zrywa, kadencie psuje y administracją sprawiedliwości dla niżej wpisanych obywatelów zastanawia, przeto sądy ziemskie y grodzkie wielkiego xięstwa Litewskiego do rezolucyi naszej na rapport ziemstwa Słonimskiego, dnia jedynastego Grudnia tysiąc siedmset siedmdziesiąt ósmego roku, za zdaniem rady nastąpioney, deklarującej, że gdy trzy sędziowie do jedney sprawy przed sąd swój zapozwani będą, sprawa takowa pro determinatione fori do trybunału iść powinna, stosować się mają. W dalszym zaś czasie po publikacie niniejszego uniwersału wpisy, czyli aktoraty takowe, gdzie trzy z pięciu sędziowie w jedney sprawie do sądu swojego zapozwani byliby, w regestrach tegoż samego sądu przyimowane bydź nie mają, ale sprawa takowa prosto do trybunału pro determinatione fori intentowana bydź powinna, co będzie słusznym odporem przeszkody, która powszechney sprawiedliwości administracją przez wyszukane zerwanie kompletu tamować zwykła. Dla większego jeszcze ubezpieczenia kadencyi sądowych wielkiego xięstwa Litewskiego prawo tysiąc siedmset sześćdziesiąt szóstego roku,

titulo—regestr officii w trybunale wielkiego xięstwa Litewskiego, nie tylko na tych sędziów rygor rozciąga, którzyby nieziechaniem na kadencyą komplet zrywali, ale też chociaż by był komplet, innych sędziów od obowiązku ziechania nie uwalnia, nad komplet będących, którzy w przypadku choroby którego z przytomnych sędziów przez nieprzytomność swoją stali by się zerwania kompletu przyczyną. Więc dla ubezpieczenia kompletu wszyscy sędziowie ziemscy y grodzcy, legalney przyczyny niebytności swojey niemający, mają na siebie tym prawem włożony obowiązek ziezdżania na kadencie sądowe. W niektórych rapportach sądowych wielkiego xięstwa Litewskiego dochodzą do rady, przy boku naszym nieustającej, wiadomości, że z przyczyny nieprzytomności palestry kadencie nie sądzone, lub niedosądzone bywają, takowe y tym podobne przyczyny nie mogą y niepowinni dyspensować sędziów od ich obowiązków, które na nich prawo y przysięga włożyły. Przeto gdyby palestra do attendencyi spraw nieznaydowała się, wpisy porządkiem przywołane bydź mają y sąd każdy, na miejscu do sądenia wyznaczonym zostając y dostarczając sprawę rozsądzając, w kończącym się sądenia czasie sądy swoje limitować powinien, tym sposobem urzędowe obowiązki dopełnione będą. Zaś po limicie sądów pisarze, lub na ich miejscu wedle praw wielkiego xięstwa Litewskiego pióro trzymający, protokołów dekretowych do domów swoich brać nie mają, ale one w aktach sądowi każdemu przyzwoitych zostawiać powinni. List ten nasz uniwersał podpisaliśmy y on wydrukowany per copias pod pieczęcią rady, przy boku naszym nieustającej, z podpisem wielebnego sekretarza teyże rady rozesłać do grodów prowincyi wielkiego xięstwa Litewskiego rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia czternastego miesiąca Maja, roku

Pańskiego tysiąc siedmset siedmdziesiąt dziewiątego, panowania naszego piętnastego roku. U takowego drukowanego uniwersału przy wyciśnionej na czerwonej massie prześwieatnej rady nieustającej pieczęci podpis drukowany najjaśniejszego pana, i. w. pisarza koronnego, y sekretarza rady nieustającej, tudzież adnotacja na spodzie tegoż uniwersału w te słowa: Stanisław August król. X. Antoni Alexandro-

wicz—p. w. K., sekretarz Rady nieustającej. Uniwersał najjaśniejszego pana za zdaniem rady przy boku jego nieustającej względem raportów od jurydykcyi sądowych w prowincyi wielkiego xięstwa Litewskiego. Który to uniwersał, za podaniem onego przez wyż wyrażonego patrona do akt, jest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyjęty y wpisany.

1779 г. Іюня 7-го дня.

Изъ книги № 159, за 1779—1780 г., л. 195.

80. Привилегія короля Станислава Августа на основаніе мѣстечка Бигушкѣ съ торгомъ въ каждую среду и одною двунедѣльною ярмаркою въ году.

По ходатайству минскаго подчашія Прошинскаго король Станиславъ Августъ выдаетъ ему настоящую привилегію на основаніе мѣстечка въ его родовомъ имѣніи Бигушкахъ, Вилкомирскаго повѣта, съ установленіемъ въ немъ торга въ каждую

среду и одной двунедѣльной ярмарки въ году въ день св. Симона Іуды; при этомъ владѣлецъ обязывается исполнять всѣ постановленія по этому предмету законоположенія.

Roku tysiąc siedmset ośmdziesiątego, miesiąca Januarii dwódziesiątego dziewiątego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny wielkiego xięstwa Litewskiego z wojewodstw, xięstw y powiatów w roku przeszłym tysiąc siedmset siedmdziesiąt dziewiątym obranymi, ad praesens w mieście jego królewskiej mości Wilnie zasiadającymi, stanawszy osobiście u sądu trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego patron w. i. pan Józef Rodziewicz—horodniczy Oszmiański, przywilej jasnie oświeconemu imć panu Tadeuszowi Proszyńskiemu—podczasemu wojewodztwa Mińskiego y jego

następcom, na założenie w dobrach jego dziedzicznych, Biguszki zowiących się, w powiecie Wiłkomirskim leżących, miasta y w onym na wolność mieswania w każdą śrzodę targów, oraz na jeden jarmark dwóniedzielny w dzień Symona Judy, wydany, służący do akt podał, prosząc nas sądu trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego, aby pomieniony przywilej ze wszelką w onym wyrażoną rzeczą był do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego wpisany, jakoż my sąd trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego ony przyjowszy w xięgi wieczyste trybunalskie

wpisać zaleciliśmy, który wpisując słowo do słowa tak się w sobie ma:

Stanisław August, z Bożej łaski król Polski etc. Oznajmujemy tym listem przywilejem naszym wszem wobec y każdemu z osobna, komu o tym wiedzieć należy, iż mając zanesioną przez panów rad y urzędników, przy boku naszym rezydujących, instancją, pozwoliliśmy, niniejszym listem przywilejem naszym na zawsze pozwalamy urodzonemu Tadeuszowi Proszynskiemu—podczaszemu w-wa Mińskiego y następcom jegomości w dobrach dziedzicznych, Biguszki zwanych, w powiecie Wiłkomierskim leżących, na założenie miasta y w onym na wolność mieszkania w dni śródowe każdego tygodnia targów, nie mniej o pozwolenie w każdym roku jednego jarmarku; jakoż za prośbę tegoż urodzonego Proszyńskiego—podczaszego Mińskiego, w pomienionych dobrach założyć miasto y w onym w każdym tygodniu w dni śródowe mieszkaw targi dozwalamy, oraz jarmark w każdym roku jeden, to jest w dzień ś. Symona święta rzymskiego, przez niedziel dwie od tego święta trwać mający, determinujemy. Na które to targi y jarmark wolno będzie ludziom każdego stanu ze wszelkimi, ile mieć może, towarami, z bydłem rozmaitego rodzaju y końmi przyjeżdżać, przedawać, kupować, handle y frymarki odprawować, towary różne tak z wełny, jako y z jedwabiu przewadzać, zbywać, składać y one takż na inne towary zamieniać, kommerceye według upodobania swego prowadzić, jednak aby ludzie tacy, których prawo przechowywać zabrania, w pomienionym mieście Biguszkach nie bywali. Warujemy tedy to naszym y najjaśniejszych następców naszych imieniem, aby się od daty tego listu naszego wyż

mianowane targi y jarmarki nieomienne w mieście Biguszkach odprawowały, a inne okoliczne miasteczka przeszkodą tym targom y jarmarkowi wiecznemi czasy nie byli, oraz też obiecujemy takowe ustanowienie targów y jarmarku od miasta Biguszek nieoddalać y owszem nienaruszenie nazawsze dochować. Co wszystko stwierdzając, dla lepszej wiary do tego listu przywileju naszego ręką się naszą własną podpisawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia siódmego miesiąca Junii, roku Pańskiego tysiąc siedmset siedmdziesiąt dziewiątego, panowania naszego piętnastego roku. U tego przywileju podpis najjaśniejszego króla imci, a na boku adnotacya z podpisem sekretarza, oraz w tey że pieczęci konnotacya w te słowa: Stanisław August król. Przywilej urodzonemu Tadeuszowi Proszyńskiemu—podczaszemu województwa Mińskiego y jego następcom na założenie w dobrach jego dziedzicznych, Biguszki zowiących się, w powiecie Wiłkomierskim leżących, miasta y w onym na wolność mieszkawania w każdą śródę targów, oraz na jeden jarmark dwuniedzielny w dzień Symona Judy wydany. Jan Zarzycki—jego królewskiej mości pieczęci wielkiej wielkiego xięstwa Litewskiego sekretarz. Cancellariatu celsissimi ac excellentissimi Alexandri principis Sapieha—comitis in Bychow, Dombrowna, Druja, Czeruja, Szkudy etc. etc., supremi magni ducatus Lithvaniae cancellarii sigillatum. Est in actis.

Który to przywilej, za podaniem przez wyż wyrażoną osobę do akt, jest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego przyjęty y wpisany.

1786 г. Юля 16-го дня.

Изъ книги № 172, за 1786 г., л. 90.

81. Привилегія короля Станислава Августа мѣстечку Сопочкину на двѣ ярмарки и торги.

Король Станиславъ Августъ, принимая во вниманіе ходатайство Мозырскаго гродскаго писаря Станислава Еленскаго, разрѣшаетъ ему въ его мѣстечкѣ Сопочкинѣ, Гродненскаго повѣта, от-

крыть двѣ ежегодныхъ ярмарки и торги, съ соблюденіемъ вышедшихъ въ свѣтъ по этому предмету узаконеній; въ удостовѣреніе чего и выдается Еленскому настоящая привилегія.

Roku tysiąc siedmset ósmdziesiąt szóstego, miesiąca Augusta czternastego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny wielkiego xięstwa Litewskiego z wojewodztw, xięstwa y powiatów w roku terazniejszym tysiąc siedmset ósmdziesiąt szóstym, na kadencją niniejszą Grodzień. obranymi y aktualnie w mieście jego królewskiej mości Grodzie za-siadającymi y sądzącymi, stawając obecnie patron wielmożny imć pan Ignacy Baliński—rotmistrz wojewodztwa Wileńskiego, przywilej na dwa jarmarki w miasteczku, Sopockinie zwanym, w powiecie Grodzieńskim leżącym, od najjaśniejszego pana wielmożnemu imć panu Stanisławowi Jeleńskiemu—pisarzowi grodzkiemu powiatu Mozyrskiego konferowany, ad acta podał, który słowo do słowa wpisując następujące ma wyrazy:

Stanisław August, z Bożej łaski król Polski etc. Oznajmujemy tym listem przywilejem naszym wszem wobec y każdemu z osobna, komu o tym wiedzieć należy, iż chcąc w jak najlepszych szczęśliwościach, ozdobach y dostatkach widzieć to królestwo, od Boga nam powierzone, jako usilnie żądamy, aby wszystkie miasta y miasteczka przez handel y jarmarki

do jak najlepszej przyść mogły sytuacji, z powszechnym wszystkich obywatelów y publicznym rzeczy-pospolitey pożytkiem, tak do doniesionej instancji, aby w miasteczku urodzonego Stanisława Jeleńskiego—pisarza grodzkiego Mozyrskiego, starosty Niestanowsk., wieczystym, Sopockinie zwanym, w powiecie Grodzieńskim leżącym, mogły być przyzwoite jarmarki, łaskawie się skłoniwszy, umysliliśmy dla tegoż miasteczka, Sopockinie zwanego, dwa jarmarki corocznie: pierwszy na Najświętszą Pannę Zielną—święta ruskiego, przez niedziel trzy, drugi na Pokrowę ruską, także przez niedziel trzy, y targi, w tymże mieście Sopockinie bywać mające, nadać y pozwolić, jako niniejszym listem przywilejem naszym na potomne czasy pomienione dwa jarmarki w każdym roku z targami nadajemy y pozwalamy. Na które to jarmarki wolno będzie wszystkim ludziom jakiej kolwiek kondycji y nacyi z wszelkimi towarami y potrzebami przyjeżdżać, przychodzić y tam że przedawać, kupować, handlować, towary wszelkiego rodzaju publicznie wykładać y prezentować; oraz to wszystko, co tylko słuszenie z prawa y zwyczaju do jarmarków należy, bez żadney ni czyjej trudności y pre-

pedycyi, czynić y odprawiać warujemy. Przytym należyte wszędzie po traktach y gościncach, a osobliwie na mieyscu tegoż miasteczka, Sopockinia zwanego, bezpieczeństwo wszystkim, y każdego z osobna tak przejeżdżającym na te jarmarki, jako też z nich powracającym, oprócz tych, którym prawo społeczności z ludźmi pocziwemi zabrania. Na co dla lepszey wiary ręką naszą podpisawszy się, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie dnia szesnastego miesiąca Lipca, roku Pańskiego tysiąc siedmset ośmdziesiąt szóstego, panowania naszego dwudziestego drugiego roku. U tego przywileju, przy wy-ciśnioney na czerwoney massie pieczęci wielkiego wielkiego xięstwa Litewskiego, z lewey strony podpis nayjaśnieyszego pana, z prawey zaś strony intytulacya przywileju z podpisem sekretarza,

oraz adnotata na zatyłku temi się wyrażają słowy: Stanisław August—król. Przywilej na dwa jarmarki w miasteczku Sopockinie, w powiecie Grodzieńskim leżącym, dla urodzonego Stanisława Jeleńskiego — pisarza grodzkiego Mozyrskiego confertum. Jan Zarzycki — jego królewskiey mości y pieczęci wielkiej wielkiego xięstwa Litewskiego sekretarz; cancellariatu celsissimi ac excellentissimi Alexandri principis Sapieha — comitis in Bychów, Druja, Szkudy, Czereja, Rożana, Dereczyn, Wysokie Litewskie etc. etc., supremi magni ducatus Litvaniae cancellarii sigillatum. Est in actis.

Który to przywilej, za podaniem onego przez wyż rzeczzonego patrona ad acta, jest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego kadencyi Grodzieńskiej przyjęty y wpisany.

1790 г. Сентября 9-го дня.

Изъ книги № 180, за 1790 г., л. 147.

82. Привилегія короля Станислава Августа Ивану Халецкому на еженедѣльные торги и четыре годовые ярмарки въ его мѣстечкѣ Жлобинѣ.

По ходатайству королевскаго шамбеляна Яна Халецкаго король Станиславъ Августъ разрѣшаетъ ему открыть въ его мѣстечкѣ Жлобинѣ, Рѣчиц-

каго повѣта, четыре годовыя ярмарки и еженедѣльные торги, съ сохраненіемъ установленныхъ по сему предмету узаконеній.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiątego, miesiąca Septembra dwódziesiątego piątego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny wielkiego xięstwa Litewskiego z wojewodzw, xięstw y powiatów w roku teraznieyszym tysiąc siedmset dziewiędziesiątym obranemi y w mieście jego królewskiey mości Grodzie

zasiadającemi y sądzącemi, stanowszy osobiście u sądu naszego patron wielmożny imć pan Kazimierz Sianożencki — rotmistrz powiatu Rzeczyckiego, przywilej na jarmarki y targi miasteczka Żłobina, od nayjaśnieyszego króla jegomości Stanisława Augusta teraz panującego jaśnie wielmożnemu imci panu Janowi

Chaleckiemu — podkomorzemu nadwornemu jego królewskiej mości y sędziemu trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego wydany y służący, opowiadał, prezentował y do akt trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego podał, który w xięgi wpisując, tak się w sobie ma:

Stanisław August, z Bożej łaski król Polski, etc. Oznajmujemy tym listem przywilejem naszym, komu by o tym wiedzieć należało, iż doniesiona nam jest przez panów rad y urzędników, przy boku naszym rezydujących, proźba imieniem urodzonego Jana Chaleckiego — szambelana naszego, abyśmy jarmarki y targi w miasteczku Żłobinie, w powiecie Reczyckim leżącym, mieć pozwolili. Jakoż przychylając się do proźby onego, niniejszym przywilejem naszym na wieczne czasy pozwalamy y dopuszczamy w pomienionym miasteczku Żłobinie, to jest targ co tydzień w niedzielę, a jarmarków cztery do roku: na świętą Tróycę ruską na wiosnę, na Matkę najświętszą opieki, to jest na Pokrowę w jesieni, na najświętszą Pannę Gromniczną, to jest na Strytenie, na Trzech Króli, to jest na Krzczenie, z których zwyczajne pozwalają się prowenta, bez żadney ni od kogo przeszkody, uwalniając oraz handlujących ludzi od wszelkich niesłusznych depactacyi, prawa nasze

królewskie y rzeczy pospolitey nienaruszenie zachowując. Na co, dla lepszej wiary y wagi, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie dnia dziewiątego miesiąca Września, roku Pańskiego tysiąc siedmset dziewiędziesiątego, panowania naszego dwódziesiątego szóstego roku. U tego przywileju przy wyściśnionej wielkiego xięstwa Litewskiego pieczęci podpis najjaśniejszego króla imci, oraz adnotacya y podpis wielmożnego sekretarza temi wyraża się słowy: L. S. Stanisław August — król. Przywilej na jarmarki y targi w miasteczku Żłobinie urodzonego Jana Chaleckiego — szambellana naszego, w powiecie Reczyckim leżącym. Wincenty Białopiotrowicz — łowczy powiatu Lidzkiego, jego królewskiej mości pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego sekretarz. Ad haec inskrypcia na zatyłku tego przywileju takowa. Procancellariatu illustrissimi et excelentissimi domini Joachimi in Szczorse, Ziembin et Wiszniew comitis Litawor Chreptowicz — procancellarii magni ducatus Lituaniae, Orsensis, Zoslensis etc. capitanei. Sigilatum; est in actis.

Który to przywilej, za podaniem onego przez wyż wyrażonego u sądu patrona do akt, jest do xięg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego przyjęty y wpisany.

1792 г. Января 4-го дня.

Изъ книги № 5367, за 1791—1792 г., стр. 287.

83 Протоколъ засѣданія Гродненскаго магистрата, заключающій въ себѣ распоряженіе о снесеніи старыхъ полуразвалившихся домовъ и трубъ, угрожающихъ пожаромъ.

Гродненскій магистратъ, принимая во вниманіе то обстоятельство, что многіе изъ горожанъ не желаютъ возводить новыхъ построекъ изъ опасенія пожаровъ вслѣдствіе большого накопленія ветхихъ домовъ съ дурно устроенными трубами и крышами, въ своемъ хозяйственномъ засѣданіи постановилъ: назначить особую комиссію изъ

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt drugiego, miesiąca Januarii czwartego dnia.

Przed sądem appellacyjnym województwa Wileńskiego y przed nami Marcinem Wagnierem—konsyliarzem jego królewskiej mości, prezydującym, Janem Millerem, Teodorem Leniewiczem—sędziami, Wincentym Minkiewiczem, Rafałem Woyciechowskim—zastępcami, Felixem Franciszkiem Abramowskim—pisarzem, urzędnikami sądowymi, obecnie stanowszy wielmożny imię pan Tadeusz Gineyko—skarbnik powiatu Kowieńskiego, excerpt sessyi, z protokołu sessyonalnego magistratu Grodzieńskiego wydany, do akt podał, który co do słowa w xięgi wpisując tak się w sobie ma:

Excerpt z protokołu sessyonalnego magistratu Grodzieńskiego na sessyi czterdziestej trzeciej o zachowanie porządnej budowli w roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt ósmym, miesiąca Julii dwudziestego piątego dnia zaszłego urzędzenia y pod tymże sessyonalnym urządzeniem dopisku, w tymże protokule sessyonalnym znajdujących się, co do słowa w roku terazniey-

присяжныхъ магистратскихъ чиновъ, которые бы составили подробный перечень такихъ домовъ, а затѣмъ обязать владѣльцевъ, чтобы они въ теченіи 4-хъ недѣль совершенно исправили указанные недостатки; въ противномъ же случаѣ такіе дома должны подвергнуться ломкѣ и уничтоженію.

szym tysiąc siedmset dziewiędziesiątym, miesiąca Oktobra drugiego dnia, pod pieczęcią radziecką miasta seymowego jego królewskiej mości Grodna stronie potrzebującej jest wydan:

Sessya czterdziesta trzecia. Magistrat miasta seymowego jego królewskiej mości Grodna, mając ustawiczne doniesienia o niebezpieczeństwie, z ognia zdarzyć się mogącym, tak szczególnie, jako y powszechnie od wielu mieszkających possesorów, domy swe porządne, od podobnych przypadków zawarowane mających, jako też na nowo siedlić się chcących, a tę jedyną przyczynę za przeszkodę swoim zamiśłom gdy dają, iż tuż obok nayporządniejszych budowisk nikczemne chatki bez żadnego opatrzenia od ognia, dla nieporządných dachów, kominów, plecionych, lub deskami okładanych z tych pieców, kuchni, nie tylko dawniejsze znajdują się, lecz y nowe takie prawie codziennie przybywają, które ani ozdoby miastu nieprzynoszą, ani pożytku publiczności uczynić niemogą, a zguby całego majątku possydujących y przybywających obywatelów, jako też

całego miasta konflagraty przyczyną stać się mogą. Mając na to sobie powierzona y prawami przepisana baczność, usiłujący niepojednokrotnie takowemu zapobiec nieporządkowi, dotychczas nieposłusznymi gdy widzi, referując się zatym do własnych swoich kilku poprzedzonych rozrządzeń y publikat, oraz przeświecney kommissyi boni ordinis ordynacyi zapadłych, wszystkim w ogół possessorom, jakiego kolwiek stanu y kondycyi, na czyjej kolwiek jurydyce y gruncie, tak w mieście jego królewskiej mości Grodnie, jako y za Niemnem mieszkającym, żadnego niewyłączając, do wiadomości podaje, iż wyszła z przysięgłych osób urzędowa rewizya y że w przeciągu czterech niedziel od daty niniejszey publikaty do dnia pierwszego Wrzesnia roku terażniejszego sami possessorowie, takie domki mający, dachy niebezpieczne zrzucac, kominy zbijać, a nikczemne y nic niewarte kleciska rozbierać powinni, gdyż po wyszłym terminie urząd miasta jego królewskiej mości Grodna, znajdując takowe domki, na tabelli rewizyiNEY wyszczególnione, existującemi, przez rzemieślników cechowych y wszelką do tego użyć się mającą pomoc, prawami pozwoloną, bez żadney przewłoki y dalszego odkładania rozwalac y ruynować każe, oznajmuje y zastrzega. Ażeby zaś mieszkający na jakim kolwiek gruncie, tak w mieście, jak y przedmieściu Zaniemskim niewiadomością nieskładali się obywatele, takowe obwieszczenie ażeby imć pan instygator policyi przez bęben po ulicach całego miasta y za Niemnem publikował y ogłosił, nad to do drzwi ratuszowych y kościelnych, jako też po rogach ulic takową publikatę poprzybijał, tenże magistrat miasta jego królewskiej mości Grodna zaleca. Pisan na ratuszu Grodzieńskim, roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt ósmego, miesiąca Julii dwódziesiątego piątego dnia. U tey sessyi przez

szlachetnego jegomości pana Jozefa Żylińskiego—mieysce pisarza zastępującego, ręką własną napisaney, podpisy osób magistrat składających są takowe: Józef Antoni Zieliński—woyt Grodzieński mpr. Andrzej Stoliński—prezydent Grodzieński mpr. Kazimierz Abramowicz—burmistrz Grodzieński mpr. Piotr Hertman—radca miasta jego królewskiej mości Grodna. Józef Zieliński—radca miasta jego królewskiej mości Grodna loco notarii. Pod tąż sessyą umieszczony dopisek ręką szlachetnego jegomości pana Jakóba Sidorowica ścisłym charakterem w następnych wyrazach czterdzieści trzy. Roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt ósmego, dnia dwudziestego piątego miesiąca Julii, za wniesioną od szlachetnego Józefa Legatowicza—radcy miasta jego królewskiej mości Grodna do magistratu Grodzieńskiego o kondonacyą z placu, w mieście jego królewskiej mości Grodnie domem possydowanego, ilości w jednym boku od ulicy Bernardyńskiej łokci siedm dziesiąt trzy i pół, drugiego boku tyleż łokci mającego, w jednym końcu od uliczki małej łokci trzydzieści trzy y trzy czwierci, w drugim końcu łokci dwadzieścia dziewięć y pół w sobie zawierającego, opłaty czynszowey tak za dawniejsze lata nieplaconey, jako też pro futuro, do kassy mieskiej opłacać się należney prośbę, magistrat miasta seymowego jego królewskiej mości Grodna, mając wzgląd na kilku dziesiątletnie przez szlachetnego Legatowicza—radcy miasta jego królewskiej mości Grodna sprawowanie urzędów magistratowych, pro publico ciągle aż dotąd doświadczone y w następny czas pełnić się obowiązane posługi, przychiliwszy się zatym do jego prośby, tak zaległe z lat dawniejszych, jako też pro futuro usque do życia tegoż szlachetnego Legatowicza należną opłatę czynszową kondonuje, warując to, iż po ustałym życiu jego quocunque titulo possessor domów, na placu

wgórze rzeczonym znajdujących się, winien y obowiązany będzie do kassy mieyskiej corocznie po złotych dwadzieście cztery, numero 24, opłacać y wszelkim onerom civilibus wespół z dalszemi obywatelami ulegać. Dat na ratuszu Grodzieńskim, ut supra. U tego dopisku podpisy w te słowa: Andrzej Franciszek Stoliński—prezydent Grodzieński mp. Kazimierz Abramowicz—burmistrz Grodzieński mpr. Piotr Hertman—radca miasta jego królewskiej mości Grodna. Pod tym dopiskem adnotacya za dostrzeżeniem z niezgodnością wydanego ekstraktu takowa: Notandum: excerpt tey sessyi wydany niezgodnie z podpisami tu umieszczonemi przez szlachetnego jegomości pana Sidorowicza—wówczas pisarza wóytowskiego. Daniel Lenkiewicz—pisarz radziecki magistratu Grodzieńskiego. U tego excerptu pieczęć (L. S.), a obok jej podpis pisarza w następnej słów osnowie: zgodnie z protokołem sessyonalnym, Daniel

Lenkiewicz—apostolski y magistratski Grodzieński radziecki pisarz; pod tąż pieczęcią korekta w tych wyrazach: czytano z protokołem sessyonalnym; Piotr Huboczyński—pisarz sądów wóytowskich miasta jego królewskiej mości Grodna. A na końcu teyże stronicy napis takowy: excerpt, jako wyżej. Na grzbiecie zaś złożonego tego excerptu adnotata w tych wyrazach: Tysiąc siedmset ośmdziesiąt ósmego, Julii dwudziestego piątego dnia, excerpt z protokołu sessyonalnego magistratu Grodzieńskiego sessyi czterdziestey trzeciej o zachowanie porządnej budowli zaszłego urzędzenia y pod tymże sessyonalnym urzędzeniem dopisku w tymże protokole sessyonalnym znajduącego się.

Który to takowy excerpt sessyi, za podaniem onego przez wyżej wyrażoną osobę do akt, jest do xiąg sądów appellacyinych województwa Wileńskiego przyjęty y wpisany.

1792 г. Февраля 25-го дня.

Изъ книги № 5164, за 1792—1793 г., л. 6.

84. Подтвердительная привилегія короля Станислава Августа мѣстечку Липнишкамъ на городскія права и вольности.

Король Станиславъ Августъ, по ходатайству нѣкоторыхъ сановниковъ, разрѣшаетъ мѣстечку Липнишкамъ пользоваться магдебургскими правами, на что оно имѣло привилегію отъ короля Владислава IV, впоследствии затерянную. Король разрѣшаетъ устроить ратушу, гостинный рядъ и кирпичный заводъ; избавляетъ мѣстечко отъ подсудности судамъ городскимъ, земскимъ и духовнымъ;

дастъ ему судъ магдебургскій; утверждаетъ также особый гербъ для печати (на красномъ полѣ изображеніе Литовца—всадника съ копьемъ). Въ случаѣ несправедливыхъ рѣшеній суда или притѣсненій, обиженнымъ предоставляется право подавать аппеляцію или въ Виленскій трибуналъ, или же въ королевскій за дворный судъ.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt drugiego, miesiąca Apryla trzydziestego dnia.

Przed nami Antoniem Tyzenhauzem—cho-

rażym y posłem miasta Wileńskiego—prezydentem, Antonim Lachnickim—oboznym Wiłkomirskim, vice-prezydentem, Józefem Meje-

rem—rotmistrzem województwa Trockiego, Danielem Hertelem, Kazimierzem Paszkiewiczem Piotrem Grozmanem—szambelanem, Fryderykiem Heyde, Antonim Trappem, Marcinem Knakfusem, Antonim Tołokońskim Paszkiewiczem, Franciszkiem Sądeckim—radnymi, Wawrzyncem Orzechowskim—budowniczym Mozyrskim—pisarzem magistratu głównego miasta wolnego rzeczy-pospolitey Wilna, stanowszy oczewisto wielmożny imć pan Kazimierz Trzeciak—generał-adiutant buławy wielkiej koronney, pisarz magistratu miasta Lipnisek, dyploma, czyli przywilej renovationis miastu wolnemu rzeczy-pospolitey Lipniskom od najjaśniejszego Stanisława Augusta—króla polskiego, teraz panującego, na pargaminie z pieczęcią na sznurku jedwabnym wiszącą, na massie czerwoney wyciśnioną, z herbem pogoń Litewska, w śródku tego dyplomaty wymalowanym, temuż miastu nadanym, wydane, do akt podał w tych słowach:

W imię Pańskie. Amen. Na wieczną rzeczy pamiętkę. My Stanisław August z Bożej łaski y woli narodu król Polski, wielki książę Litewski et cet. Oznajmujemy tym naszym renovationis dyplomatem, wszem w obec y każdemu z osobna, komu o tym wiedzieć należy, tak terazniejszego, jako y potomnego wieku ludziom. Przełożono nam jest przez panów rad y urzędników, przy boku naszym rezydujących, w imieniu y na rzecz szlachetnych burmistrza, wójta, radców, ławników y całego ludu miasta naszego Lipnisek, w województwie Wileńskim, powiecie Oszmiańskim leżącego, że to miasto za najjaśniejszych poprzedników naszych było miastem, y miało sobie wolności nadane. Jakoż pokładano przed nami renovatią przywilejów, mieszczanom Lipniskim na prawo maydeburskie y inne wolności miastu Lipniskom od najjaśniejszego poprzednika naszego Władysława czwartego w roku tysiąc sześćset

trzydziestym trzecim, miesiąca Czerwca szóstego dnia nadaną, a ekstraktem z metryk wielkiego księstwa Litewskiego w roku terazniejszym tysiąc siedmset dziewiędziesiąt drugim, miesiąca Stycznia drugiego dnia wyjętą. Zaczynamy suplikowano nas, abyśmy z mocy naszej najwyższej zwierzchności, która nam prawami krajowemi jest dozwolona y na fundamencie konstytucyi, na seymie terazniejszym o miastach postanowionych, mianowicie pod tytułem: „Miasta nasze królewskie wolne w państwach rzeczy-pospolitey“,—przez którą pozwolono nam jest, nie tylko dawnym miastom przywileja renovationis, jeśliby im zaginęły, wydawać, ale nawet gdyby na gruntach naszych królewskich osada jakowa, z ludu wolnego złożona, dała siedlisku swemu przystoyną postać miasta, tedy nam królowi nowy przywilej locationis takowey osadzie nawet z nadaniem ziemi wydać moc zostawiona. Przeto gdy też miasto Lipniski, dawnymi dowodami byłości przywilejów jest zaszczycone y, jako miasto uprzywilejowane, ludem wolnym zasiedliło się, a ztąd przystoyną postać miasta formuje y z czasem przystoynieyszą y obszernieyszą uczynić może, onemu dyploma renovationis, jako miastu wolnemu, na wzór innych miast uprzywilejowanych, wydać y też miasto do wolności innym miastom, równe podatki rzeczy-pospolitey opłacającym, przystosować, magistrat y juryzdykcyą sądową temuż miastu przywrócić, od juryzdykcyi wszelkiej ziemiańskiej, wojewodzińskiej wyjąć, juryzdyki wszelkie obce, duchowne y świeckie, w obrębie tegoż miasta położone, uchylić y one pod władzę y juryzdykcyą magistratu Lipniskiego poddać, od ciężarów arbitralnie narzuczonych uwolnić y używania wszelkich swobód, prerogatyw, zaszczytów, miastom wolnym służących, dozwolić raczyli. Do której proźby, ile na prawie publicznym gruntuiącey się, my król łaskawie skłoniwszy się, a do wyżej

wzmiankowanych konstytucyi, na seymie terazniejszym o miastach postanowionych, stosując się, chcąc oraz przerzeczone miasto Lipniszki y jego obywatelów w wolnościach y zaszczytach prawami udzielonych zapewnić, one wolnym ludem, handle y rzemiosła sprawującym, osiedlić, ztąd też miasto do dobrego bytu y porządku przyprowadzić, a pomnażające się z czasem dochody rzeczypospolitey zwiększyć, rzeczne miasto Lipniszki za wolne uznawszy, wszystkich obywatelów w tym mieście, tak teraz osiadłych, jako y napotym osiadać mających, a poddaństwu niepodległych y do prawa mieyskiego wcielających się, za ludzi wolnych, ziemię, w obrębie tegoż miasta położoną y przez nich osiadłą, ich domy, wsie y terytorya, gdzie jakie do których miast prawnie teraz należą, własnością ich dziedziczną być przyznajemy. Co nie ma przeszkadzać zaczętem, a niedokończonym sprawom wszystkich obywatelów przerzeczonego miasta Lipniszek, bądź szlacheckiego, bądź mieyskiego urodzenia ludzi, prowadzących handle lub rzemiosła, albo szynkiem bawiących się, bądź z jakiegokolwiek przemysłu żyjących y w tym że mieście tak teraz possessye mających, jako y napotym one nabyć mogących, jakiegokolwiek byliby dostojenstwa, professyi lub kunsztu, jurydykcyi mieyskiey y magistratowi mieyscowemu tegoż miasta, oraz równym podatkom, wolnościom y zaszczytom podległemi mieć chcemy y, że żaden z obywatelów tego miasta w własney sprawie przed innym sądem obcym odpowiadać nie będzie, tylko przed urzędem mieyskim, podług przepisu prawa terazniejszego, o miastach postanowionego, przez osiadłych w tym mieście obywatelów obranym sądzić się ma, stanowimy. A gdyby ktokolwiek dekretem sądów mieyskich miasta Lipniszek mniemał się być uciążonym, tedy do sądów appellacyinych w mieście Wilnie, prawem seymu terazniey-

szego za wydziałowe dla miast powiatu Oszmiańskiego oznaczonym lub do nas y sądów naszych zadwornych assesorskich wielkiego xięstwa Litewskiego, podług gatunku spraw w prawie wymienionych, apellować mocen będzie; urząd zaś y sąd mieyski z urzędów y sądenia tegoż miasta, jako też całe przerzeczone miasto Lipniszki, nigdzie indziej, tylko przed nami y sądem naszym zadwornym assesorskim wielkiego xięstwa Litewskiego w sprawach prawem wymienionych odpowiadać będą winne. Tudziesz, aby też miasto ratusz dla obrad y sądów mieyskich, jako też w przyzwoitych mieyscach jatki y kramnice na pożytek mieyski y cegielnią publiczną mieyską wystawiło, onemu dozwalamy. Aby zaś toż miasto, tak w rzeczach sądowych, jako y rządowych mieyskich na wypisach y dziełach urzędowych pewnego zażywało zaszczytu, onemu herb taki nadajemy, jaki się tu odmalowany widzieć daje, to jest: pogoń Litewska z proporcem w czerwonym polu, którego to herbu na pieczęciach y wszelkich oznakach temuż miastu używać pozwalamy. Jakie zaś daniny z tegoż miasta y gruntów mieyskich podług prawa należeć okażą się y te wyrokiem sądów naszych zadwornych assesorskich wielkiego xięstwa Litewskiego w exekucyi prawa, w tey mierze na seymie terazniejszym postanowionego, w opłacie pienezney zadecydowane zostauą, takowe magistrat tegoż miasta od obywatelów wybierać y tam, gdzie prawo mieć chce, opłacać y kwity z opłaconych w generalności danin na rzecz miasta odbierać będzie; oprócz zaś takowych danin, jakowe podatki publiczne są lub będą przez prawo postanowione, takowe do skarbu rzeczypospolitey wnosić toż miasto będzie obowiązane. Innych wszelkich swobod, wolności y zaszczytów, jakowe prawami krajowemi miastom wolnym są dozwolone y jakowemu zarządzeniu władzom nay-

wyższym też miasta podlegać są obowiązane, to wszystko w tym mieście wolnym Lipniskach dopełnione y wykonane mieć chcemy. Oraz wszelkich prerogatyw, tak z praw krajowych, mianowicie konstytucyi, na seymach postanowionych, jako też z prawa mieyskiego magdeburskiego wynikających, tym że mieszczanom Lipniskim używać dozwalamy y, aby w tym od nikogo nie mieli przeszkody, ostrzegamy. Na co dla lepszej wiary niniejsze diploma, ręką naszą podpisane, pieczęcią wielkiego xięstwa Litewskiego stwierdzić rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia dwódziesiątego piątego miesiąca Lutego, roku Pańskiego tysiąc siedmset dzie-

więdziesiąt drugiego, panowania naszego dwudziestego ósmego roku. U tego przywileju dyplomu renovationis podpis najjaśniejszego króla imci, oraz sekretarza pieczęci mniejszey wielkiego xięstwa Litewskiego y dopis w te słowa: Stanisław August król. Diploma renovationis miastu wolnemu rzeczy-pospolitey Lipniskom, w wojewodztwie Wileńskim, powiecie Oszmiańskim leżącemu. Wincenty Białopiotrowicz—łowczy powiatu Lidzkiego, iego królewskiej mości pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego sekretarz. Jakowe diploma, przez wyż wyrażoną osobę do akt podane, iest do xiąg magistratowych przyjęte y wpisane.

1792 г. Мая 22-го дня.

Изъ книги № 185, за 1795—1797 г., л. 536.

85. Привилегія короля Станислава Августа городу Ошмянамъ.

Король Станиславъ Августъ, по ходатайству придворныхъ чиновъ и на основаніи законовъ страны и позднѣйшихъ конституцій о городахъ, выдаетъ настоящую привилегію renovationis et locationis г. Ошмянѣ, на основаніи которой предоставляетъ ему право вольнаго города, какъ въ

самоуправленіи, такъ и во владѣніи земель. Апелляцію допускаетъ или въ задворный королевскій судъ или же въ Виленскій трибуналъ, которому предоставлено вѣдать такія дѣла, на основаніи сеймовой конституціи 1794 года, надавая также особый гербъ городу.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt siódmego, miesiąca Junii dwudziestego pierwszego dnia.

Przed aktami trybunalskimi w imieniu y powadze Jego Imperatorskiej mości—samowładnego wszech Rossyą, stawając osobiście szlachetny jegomość pan Wincenty Pasznik—burmistrz miasta Oszmiany, imieniem swoim y całego miasta obywatelów mieszczan Oszmiań-

skich, przywilej od najjaśniejszego króla imci Stanisława Augusta II renovationis, temuż miastu Oszmianie służący, do akt podał, który co do słowa w też akta wpisując temi wyraża się słowy.

„W imie Pańskie. Amen. Na wieczną rzeczy pamiątkę. My Stanisław August, z Bożej łaski y woli narodu król Polski, wielki xiąże Litewski etc. Numero dwadzieście dwa

L. I. P. wielkiego xięstwa Litewskiego. Oznajmujemy tym naszym renovationis et locationis dyplomatem wszem w obec y każdemu, komu o tym wiedzieć należy, tak terazniejszego, jako y potomnego wieku ludziom. Przełożono nam jest przez panów rad y urzędników, przy boku naszym rezydujących, w i nieniu y w rzeczy szlachejnych burmistrza, wójta, radców, ławników y całego ludu miasta naszego wolnego Oszmiany, w wielkim xięstwie Litewskim, w powiecie Oszmiańskim położonego, iż gdy prawami seymu terazniejszego, pod związkiem konfederacyi trwającego, o miastach postanowionemi, mianowicie konstytucją pod tytułem: „Miasta nasze królewskie wolne w państwach rzeczy pospolitey“ wszystkie miasta nasze królewskie za wolne, obywatele takowych miast, jako ludzie wolni, ziemia w miastach przez nich osiadła, a dotąd niewątpliwie y prawnie posiadana, za własność tychże miast y obywatelów w nich osiadłych dziedziczną uznanemi zostały, dawne przywileja im służące zupełnie utwierdzone, a nam królowi takowym miastom wolnym, nie tylko tym, którym by dawniejsze przywileja lokacyjne zaginęły, za dowiedziemiem ich byłości, nowe dyploma renovationis y tym, które miejscem seymików y sądów ziemiańskich prawem seymu terazniejszego oznaczone zostały, ale nawet gdyby w jakim miejscu położona na gruntach naszych królewskich osada ludzi wolnych dała przystoyną siedlisku swemu miasta postać, dyploma erectionis wydać moc zostawiona y zachowana. A że miasto nasze wolne Oszmiana, od wieków ufundowane, miejscem sądów ziemiańskich powiatu Oszmiańskiego zaszczycone, nie tylko przystoyną postać miasta formuje, a przeto zdolnym jest otrzymania przywileju renovationis et locationis, ale nawet świeżo zapadłym seymu terazniejszego prawem za miejsce do odbywa-

nia seymików ziemiańskich powiatu Oszmiańskiego oznaczone jest y podatki wszelkie publiczne, jako to: półpodymne, czopowe, szelężne y skurowe, tak jak inne przywilejowane miasta, opłaca; zaczym suplikowano nas, abyśmy z mocy zwierzchności naszej najwyższej, która nam prawami krajowemi jest dozwolona, stosując się oraz do konstytucyi wyż nadmienionej, temuż miastu dyploma renovationis et locationis wydać, ziemię przez to miasto z mocy dawnych nadań w ograniczeniu dotąd nie wątpliwie exystującym osiadłą y posiadaną, ze wszelkimi własnościami, tak co są w aktualney possessyi, jako też któreby zdawna do tego miasta należały, własnością dziedziczną nadać, magistrat y jurydykę sądową na wzór innych miast uprzywilejowanych ustanowić; nie mniej fundusze y dochody ogólne na rzecz tegoż miasta przeznaczyć y bezpieczne onych użycie zapewnić, od władzy y jurydykcyi innej, jako to: ziemiańskiej, wojewodziankiej, starościńskiej y dalszych, od obcego wszelkiego wpływu y od ciężarów arbitralnie narzuconych uwolnić, jurydyki wszelkie obce, duchowne y świeckie uchylić y one pod władzę y jurydykę magistratu Oszmiańskiego poddać, do wolności innym miastom, równe podatki rzeczy-pospolitey opłacającym, przystosować, wolney elekcyi magistratu y urzędników na mocy praw seymu terazniejszego dozwolić raczyli. Do której proźby, ile na prawie pospolitym gruntującej się, my król łaskawie się skłoniwszy, a do wyż wzmienionych konstytucyi, na seymie terazniejszym ustanowionych, stosownie się mając, chcąc oraz przerzeczone miasto Oszmiana y jego obywatelów w wolnościach y zaszczytach miejskich zapewnić, do dobrego bytu y porządku przyprowadzić, one wolnym ludem, handle y rzemiosła sprawującym, pomnożyć, a pomnożające się z czasem dochody rzeczy-pospolitey zwięks-

szyc, mając oraz y to w zamiarze, aby z nadaniem wolności miastom kray cały w handle y rękodzieła powstawał, a przeto zamożnym y bogatym, równie obcym narodom, stał się, też miasto Oszmiana za wolne uznajemy, wszystkich obywatelów w tym mieście osiadłych y napotym osiadać mających, a poddaństwu nie podległych y do prawa mieyskiego wcielających się, za ludzi wolnych, ziemię, w obrębie tegoż miasta położoną y przez nich osiadłą, ich domy, wsie y terrytorya, gdzie jakie do których miast prawnie teraz należą, własnością ich dziedziczną być przyznajemy, co niema przeszkadzać zaczętem a niedokończonym sprawom, magistrat utworzyć y sędziów mieyskich, to jest: burmistrza, wóytę, radców y ławników gminnych, pisarza, syndyka y kassyera na wzór innych miast wolnych uprzywilejowanych obierać, rządy y sądy wedle przepisu prawa seymu terazniejszego pod tytułem: „urządzenie wewnętrzne miast wolnych rzeczy pospolitey w Koronie y wielkim xięstwie Litewskim” — sprawować dozwolamy, a wszystkich obywatelów przerzeczonego miasta Oszmiany bądź szlacheckiego, bądź mieyskiego urodzenia ludzi, handle, rękodzieła y rzemiosła sprawujących, albo szynkiem bawiących się, bądź z jakiego kolwiek przemysłu żyjących y w tym że mieście tak teraz possessye mających, jako y na potym one nabyć mogących, jakiego kolwiek byli by dostojenstwa, profesyi lub kunsztu, juryzdykcyi mieyskiej y magistratowi mieyscowemu tegoż miasta, równym oraz podatkom, wolnościom y zaszczytom podległemi mieć chcemy y wzmienione miasto Oszmiana wraz z jego obywatelami od wszelkich juryzdykcyi — ziemiańskiej, wojewodzińskiej, starościńskiej, zamkowej y dalszych na mocy prawa świeżo zapadłego wyimujemy y, że żaden z obywatelów tego miasta w żadnej sprawie, czy to z possessyi mieyskiej,

czyli z osobistości wynikłej, przed żadnym innym obcym sądem odpowiadać nie będzie, tylko przed urzędem mieyskim, podług przepisu terazniejszego prawa, o miastach postanowionego, przez osiadłych w tym mieście obranym, sądzić się ma, stanowimy. A gdyby któż kolwiek dekretem urzędu mieyskiego Oszmiańskiego mniemał się być uciążonym, tedy do sądów apellacyinych w mieście Wilnie, prawem seymu terazniejszego dla miast wielkiego xięstwa Litewskiego za wydziałowe oznaczonym, lub do sądów naszych zadwornych assessorskich wielkiego xięstwa Litewskiego, podług gatunku spraw w prawie wymienionych, apellować będzie mocen. Urząd zaś y sąd mieyski z urzędów y sądenia tegoż miasta, jako też całe przerzeczone miasto Oszmiana nie gdzie indziej, jak tylko przed nami y sądem naszym zadwornym assessorskim wielkiego xięstwa Litewskiego w sprawach prawem przepisanych odpowiadać będą winne. Tudzież aby te miasto w rynku publicznym ratusz dla obrad y sądów mieyskich, także w mieyscach przyzwoitych kramnice y jatki na pożytek mieyski, jako też publiczną cegielnię mieyską wystawiło, onemu dozwolamy. Żeby zaś przerzeczone miasto Oszmiana tak w rzeczach sądowych, jako y rządowych mieyskich pewnego zażywało zaszczytu, onemu herb taki, jako się tu daje widzieć odmalowany, to jest na jednej stronie ręka trzymająca szalę, na drugiej stronie tarcza, pomiędzy temi ciołek z napisem pod nim: „Memoria Stanislai Augusti tysiąc siedmset dwięćdziesiąt drugiego“, przez też miasto obrany nadajemy. Którego to herbu na pieczęciach y wszelkich oznakach temuż miastu używać pozwalamy. Innych wszelkich swobod, wolności y zaszczytów, jakowe prawami krajowemi miastom wolnym są dozwolone y jakowemu zarządzeniu naywyższym władzom też miasta wolne podlegać są obowiązane, to wszystko w tym

mieście wolnym Oszmianie dopełnione y wykonane mieć chcemy, oraz wszelkich prerogatyw, tak z praw krajowych, mianowicie konstytucyi na seymach postanowionych, jako też z prawa mieyskiego Magdeburskiego wynikających, tym że mieszczanom Oszmiańskim używać dozwolamy y, aby w tym od nikogo żadney nie mieli przeszkody, ostrzegamy. Na co dla lepszej wiary niniejsze dyploma, ręką naszą podpisane, pieczęcią wielkiego xięstwa Litewskiego stwierdzić rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia dwudziestego drugiego miesiąca Maja, roku Pańskiego tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt drugiego, panowania naszego dwudziestego ósmego roku. U tego przywileju renovationis et locationis od najjaśniejszego króla jegomości Stanisława Augusta drugiego na stemplowanym pargaminie, ceną czerwonych złotych dwanaście, na jednym arkuszu pisanego, miastu wolnemu Oszmianie danego, przy wyciśnieniu na czerwoney massie w puszcze mosiężney pieczęci mniejszey wielkiego xięstwa Litewskiego na sznurze karmazynowym jedwabnym, przez oprawę w skórę czerwoną przewłóczonym, zawieszoney, podpis ręki najjaśniejszego króla jegomości Polskiego, poniżej adnotata y podpis wielmożnego imć pana sekretarza teyże pieczęci mniejszey wielkiego xię-

stwa Litewskiego, oraz suscepta sądu ziemskiego powiatu Oszmiańskiego następnymi wyraża się słowy: Stanisław August król. Dyploma renovationis et locationis miastu seymikowemu Oszmianie, w wielkim xięstwie Litewskim, powiecie Oszmiańskim położonemu. Wincenty Białopiotrowicz — łowczy powiatu Lidzkiego, jego królewskiej mości pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego sekretarz. Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt czwartego, miesiąca Februarij dwudziestego ósmego dnia. Na sądach ziemskich Oszmiańskich stanowszy osobście patron wielm. imć pan Antoni Czernicki — skarbnik Brzeski, w obecności szlachetnych Wincentego Pasznika, Antoniego Kunickiego y Stanisława Kulikowskiego, mieszczan Oszmiańskich, do akt podał. Adam Ignacy Korsak — sędzia ziemski Oszmiański, prezydujący, Adam Kuncewicz — sędzia ziemski Oszmiański, Tomasz Umiastowski — sędzia ziemski Oszmiański. Zgodno z xięgami. Jan Wituński — pisarz sądowy ziemski Oszmiański.

Który to takowy przywilej, alias diploma renovationis et locationis, miastu wolnemu Oszmianie służący, za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę w imieniu całego gminu y obywateli tegoż miasta Oszmiany do akt, jest do xiąg trybunalskich przyięty y wpisany.

1792 г. Февраля 25-го дня.

Изъ книги № 5165, за 1794—1795 г., л. 219.

86. Привилегія короля Станислава Августа на обновленіе правъ мѣстечки Ушполя.

Король Станиславъ Августъ, на основаніи особыхъ правъ, предоставленныхъ ему позднѣйшими конституціями, не только подтверждать старыя привилегіи и права разнымъ городамъ, но предоставлять таковыя новымъ мѣстностямъ, выдаетъ настоящую привилегію м. Ушполю на магдебургскія права. Вслѣдствіе этого жителямъ Ушполя разрѣшается учредить у себя магистратскій и войтовскій судъ, устроить ратушу, воскобойню,

мясной рядъ, кирпичный заводъ и другія зданія, необходимыя для развитія городской жизни; разрѣшается мѣстное магдебургское самоуправленіе съ правомъ апелляціи въ задворный ассессорскій судъ, а въ письменныхъ дѣлахъ употребленіе гербовой печати съ слѣдующимъ изображеніемъ: два лавра, связанныхъ вмѣстѣ и по срединѣ на голубомъ полѣ снопы льна, приготовленный къ продажѣ.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt czwartego, miesiąca Apryla dziewiątego dnia.

W kancelaryi miasta głównego stołecznego Rzeczypospolitej Wilna, przede mną Franciszkiem Xawierem Sidorowiczem—aktualnym y przysięgłym tegoż miasta regentem, stanowszy osobiście szlachetni Marcin Mikuszański—burmistrz, Jakub Kotkiewicz—radca miasta Rzeczypospolitej klasy trzeciej Uszpola, przywilej erectionis et locationis najjaśniejszego (króla), miastu rzeczy pospolitej Uszpolowi nadany—na pergaminie pisany, w skórę czerwoną oprawny, sznurem jedwabnym czerwonym przewleczony, w końcu którego pieczęć w puszcze mosiężnej na massie czerwonej wielkiego xięstwa Litewskiego wyryta, na sądach ziemskich wojewodztwa Wileńskiego aktykowany, w sposób przenosu do akt wieczystych ku wpisaniu podali, który, od słowa do słowa wpisując w xięgi, tak się w sobie ma:

Na marginesie pierwszej karty suscepta aktykacyi przywilejowej z podpisem urzędników sądu ziemskiego wojewodztwa Wileńskiego

w tych wyrazach: Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt czwartego, Marca dziesiątego dnia. Przed sądem ziemskim wojewodztwa Wileńskiego stawając osobiście patron wielmożny imię pan Dyzmar Ogonowski—dworzanin skarbu Litewskiego, takowy przywilej najjaśniejszego pana do akt podał; Tadeusz Korsak—sędzia ziemski wojewodztwa Wileńskiego, prezydujący, Ignacy Gieralt Towiański—sędzia ziemski wojewodztwa Wileńskiego, Michał Horodeński—sędzia ziemski wojewodztwa Wileńskiego, Felicjan Pomarnacki—sędzia ziemski wojewodztwa Wileńskiego, Kalasanty Złobocki—pisarz sądów ziemskich wojewodztwa Wileńskiego; przywileju zaś samego treść następująca:

W imię Pańskie, amen. Na wieczną rzecz pamiątkę. My Stanisław August, z Bożej łaski y woli narodu, król polski, wielki książę Litewski i t. d. Oznajmujemy tym naszym erectionis et locationis dyplomatem wszem w obec y każdemu, komu o tym wiedzieć należy, tak terazniejszego, jako y potomnego wieku ludziom: Przełożono nam jest przez panów

rad y urzędników, przy boku naszym rezydujących, w imieniu y w rzeczy szlchetnych burmistrza, wójta, radzców y całego ludu miasta naszego wolnego Uszpol, w wojewodztwie Wileńskim, powiecie Wiłkomirskim położonego: iż gdy prawami seymu terazniejszego, pod związkiem konfederacyi trwającego, o miastach postanowionemi, mianowicie konstytucyą pod tytułem: „Miasta nasze królewskie wolne w państwach rzeczypospolitey“, — wszystkie miasta nasze królewskie za wolne, obywatele takowych miast, jako ludzie wolni, ziemia w miastach przez nich osiadła, a dotąd niewątpliwie y prawnie posiadana, za własność tychże miast y obywatelów w nich osiadłych dziedziczną uznaniem zostały, dawne przywileja im służące zupełnie utwierdzone, a nam królowi takowym miastom wolnym, nie tylko tym, którymby dawniejsze przywileja lokacyjne zaginęły, za dowiedzeniem ich byłości nowe diploma renovationis, ale nawet gdyby w jakim miejscu położenia na gruntach naszych królewskich osada ludzi wolnych dała przystoyną siedlisku swemu miasta postać, diploma erectionis wydać moc zostawiona y zachowana. A że miasto nasze Uszpole przystoyną miasta postać formuje, przeto zdolnym jest otrzymania przywileju erectionis et locationis, jako miasto wolne, uprzywilejowane. Przełożono nam też było y to, że to miasto Uszpole podatki wszelkie publiczne, jako to: półpodymne, czo-powe, szeleżne y skórowe, tak jak inne miasta opłaca: zaczym suplikowano nas, abyśmy z mocy zwierzchności naszej naywyższej, która nam prawami krajowemi jest dozwolona, stosując się oraz do konstytucyi wyż nadmienionej, temuz miastu diploma renovationis et locationis wydać, ziemię przez to miasto, z mocy dawnych nadań, w ograniczeniu dotąd niewątpliwie exystującym osiadłą y posiadaną, ze wszelkimi własnościami, tak w aktualney

posessyi, jako też któreby zdawna do tego miasta należały, własnością dziedziczną nadać, magistrat y juryzdykcyą sądową na wzór innych miast uprzywilejowanych ustanowić, nie mniej fundusze y dochody ogulne na rzecz tegoż miasta przeznaczyć y bezpieczne onych użycie zapewnić, od władzy y juryzdykcyi innej, jako to ziemiańskiej, wojewodzińskiej y dalszych, od obcego wszelkiego wpływu y od ciężarów arbitralnie narzuconych uwolnić, juryzdyki wszelkie obce, duchowne y świeckie uchylić y one pod władzę y juryzdykcyą magistratu Uszpolskiego poddać, do wolności, innym miastom, równe podatki rzeczypospolitey opłacającym, właściwych, przystosować, wolney elekcji magistratu y urzędników na mocy praw seymu terazniejszego dozwolić raczyli; do której proźby, ile na prawie pospolitym gruntującej się, my król łaskawie się skłoniwszy, a do wyż wzmienionych konstytucyi, na seymie terazniejszym ustanowionych, stosownie się mając, chcąc oraz przerzeczone miasto Uszpole y imć panów obywatelów w wolnościach y zaszczytach miejskich zapewnić, do dobrego bytu y porządku przyprowadzić, one wolnym ludem, handle y rzemiosła sprawującym, pomnożyć, a pomnażające się z czasem dochody rzeczypospolitey zwiększyć, mając oraz y to w zamierze, aby z nadaniem wolności miastom kray cały w handle y rękodzieła powstawał, a przeto zamożnym y bogatym, równie obcym narodom, stał się, toż miasto Uszpole za wolne uznajemy, wszytkich obywatelów w tym mieście osiadłych y napotym osiadać mających, a poddaństwu niepodległych y do prawa miejskiego wścielających się, za ludzi wolnych, ziemię, w obrębie tegoż miasta położoną y przez nich osiadłą, ich domy, wsie y terrytoria, gdzie jakie do których miast prawnie teraz należą, własnością ich dziedziczną bydź przyznajemy, co niema przeszkadzać zaczętem, a niedokoń-

czonym sprawom, magistrat utworzyć, y sędziów mieyskich, to jest: burmistrza, wóytę, radzców, ławników gminnych, pisarza, syndyka y kassyera, na wzór innych miast wolnych, uprzywilejowanych obierać, rządy y sądy wedle przepisu prawa seymu terazniejszego pod tytułem: „Urządzenie wewnętrzne miast wolnych Rzeczypospolitey w Koronie y w wielkim xięstwie Litewskim“, sprawować dozwolamy, wszystkim obywatelów przerzeczonego miasta Uszpola, bądź szlacheckiego, bądź mieyskiego urodzenia ludzi, handle, rękodzieła y rzemiosła sprawujących, albo szynkiem bawiących się, bądź z jakiegokolwiek przemysłu żyjących y w tymże mieście tak teraz posessyie mających, jako y napotym one nabyć mogących, jakiegokolwiek byliby dostojenstwa, professyi lub kunsztu, juryzdykcyi mieyskiej y magistratowi mieyscowemu tegoż miasta, równym oraz podatkom, wolnościom y zaszczytom podległym mieć chcemy y wzmienione miasto Uszpole, wraz z jego obywatelami, od wszelkich juryzdykcyi ziemiańskiej, wojewodzińskiej, starościńskiej, zamkowej y dalszych, na mocy prawa świeżo zapadłego, wyimujemy y że żaden z obywatelów tegoż miasta w żadney sprawie, czy to z posessyi mieyskiej, czyli z osobitości wynikłej, przed żadnym innym obcym sądem odpowiadać nie będzie, tylko przed urzędem mieyskim, podług przepisu terazniejszego prawa, o miastach postanowionego, przez osiadłych w tym mieście obywatelów obranym, sądzić się ma, stanowimy. A gdyby ktoś kolwiek dekretem urzędu mieyskiego Uszpolskiego mniemał się być uciążonym, tedy do sądów appellacyjnych, w mieście Wilnie, prawem seymu terazniejszego dla miast powiatu Wilkomirskiego za wydziałowe oznaczonym, lub do sądów naszych zadwornych assessorskich wielkiego xięstwa Litewskiego podług gatunku spraw, w prawie wymienionych, appellować będzie

mocen; urząd zaś y sąd mieyski z urzędów y sądenia tegoż miasta, jako też całe prerzeczone miasto Uszpole nie gdzie indziej, jak tylko przed nami y sądem naszym zadwornym assessorskim wielkiego xięstwa Litewskiego w sprawach, prawem przepisanych, odpowiadać będą winne; tudziesz aby to miasto w rynku publicznym ratusz dla obrad y sądów mieyskich, także w mieyscach przyzwoitych kramnice y jatki na pożytek mieyski, jako też publiczną cegielnię mieyską wystawiło, onemu dozwolamy. Żeby zaś prerzeczone miasto Uszpole, tak w rzeczach sądowych, iako y rządowych mieyskich, pewnego zażywało zaszczytu, onemu herb taki (L. S.), jaki się tu widzieć daje odmalowany, to jest, na postumencie kamiennym z napisem: herb miasta Uszpola tysiąc siedymset dziewiędziesiąt wtórego roku, wsparty jest laur z dwóch drzewnych gałązek, w posród którego, w niebieskim polu znajduje się pundel lnu związany do handlu, którym szczególnie szczyci się to miasto, u wierzchu chorągiew z napisem, „handlem miasta wzrastają“, nadajemy, którego to herbu na pieczęciach y wszelkich oznakach temuż miastu używać pozwalamy. Innych wszelkich swobod, wolności y zaszczytów, jakowe prawami krajowemi miastom wolnym są dozwolone, y jakowemu zarządzeniu, naywyższym władzom też miasta wolne podlegać są obowiązane, to wszystko w tym mieście wolnym Uszpolach dopełnione y wykonane mieć chcemy; oraz wszelkich prerogatyw, tak z praw krajowych, mianowicie konstytucyi, na seymach postanowionych, jako też z prawa mieyskiego magdeburskiego wynikających, tymże mieszczanom Uszpolskim używać pozwalamy, y, aby w tym od nikogo żadney nie mieli przeszkody, ostrzegamy. Na co dla lepszey wiary niniejsze diploma, ręką naszą podpisane, pieczęcią wielkiego xięstwa Litewskiego stwierdzić rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia XXV

miesiąca Lutego, roku Pańskiego MDCCXCII, panowania naszego XXVIII roku. U tego przywileju erectionis et locationis podpis najjaśniejszego pana, po niżej adnotacya z podpisem wielmożnego sekretarza pieczęci wielkiego księstwa Litewskiego w tych wyrazach: Stanisław August król. Diploma erectionis et locationis miastu wolnemu Uszpolom, w woje-

wodztwie Wileńskim, powiecie Wiłkomierskim położonemu. Wincenty Białopiotrowicz—łowczy powiatu Lidzkiego, jego królewskiej mości pieczęci wielkiego księstwa Litewskiego sekretarz.

Który to przywilej erectionis et locationis, za podaniem onego przez wyżej wyrażone osoby do akt, jest w księgi wieczyste miasta rzeczypospolitey Wilna przyjęty y wpisany.

1792 г. Февраля 23-го дня.

Изъ книги № 5160, за 1790—1792 годъ., л. 1116.

87. Подтвердительная привилегія короля Станислава Августа мѣстечку Мойшаголамъ на городскія права и вольности.

Korol Stanisław August, po ходатайству niektórych сановников, a равно i na osnovanii konstitucyj, предоставляющих ему власть не только подтверждать древнія привилегіи и права разнымъ городамъ, но и даровать новыя, выдаетъ настоящую привилегію мѣстечку Мойшаголамъ (Вилкомирскаго повѣта) на магдебургскія права.

Вслѣдствіе этого король образуетъ городскую юрисдикцію, даетъ особый гербъ (изображеніе св. Антонія), разрѣшаетъ построить ратушу, гостинный дворъ и кирпичный заводъ,—разрѣшаетъ вообще горожанамъ устроиться по магдебургскимъ обычаямъ.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt drugiego, miesiąca Marca dziewiętnastego dnia.

Na sądach magistratowych miasta stołecznego jego królewskiej mości y rzeczypospolitey, wydziałowego w wielkim księstwie Litewskim, wolnego Wilna, przed nami Alexandrem Chmarzyńskim—burmistrzem, Danielem Gotlibem Hertelem, Jakubem Doroniewskim, Onufrym Sipką—radzcami, y mną Jakubem Kazimierzom Sidorowiczem—sekretarzem jego królewskiej mości, pisarzem, urzędnikami sądowemi miasta stołecznego jego królewskiej mości y rzeczypospolitey, wydziałowego Wilna,

stanowszy osobiście w. imię pan Antoni Perkowski—skarbnik ziemi Zabielskiej, przywilej renovationis, miastu wolnemu rzeczypospolitey Moyszagole, w wojewodztwie Wileńskim, powiecie Wiłkomierskim leżącemu, służący, ku wpisaniu do akt sądownie podał, który wpisując w księgi od słowa do słowa tak się w sobie ma:

W imię Pańskie, Amen. Na wieczną rzeczy pamiątkę, My Stanisław August, z Bożej łaski y woli narodu, król Polski, wielki książę Litewski i t. d. Oznajmujemy tym naszym renovationis diplomatem wszem wobec y każdemu

zosobna, komu o tym wiedzieć należy, tak terazniejszego, jako y potomnego wieku ludziom. Przełożono nam jest przez panów rad y urzędników, przy boku naszym rezydujących, w imieniu y na rzecz szlachejnych burmistrza, wójta, radzców, ławników y całego ludu miasta naszego Moyszagoły, w wojewodstwie Wileńskim, powiecie Wiłkomierskim leżącego, że to miasto przed unią już miało swoją exystencyą; na dowód czego pokładano przed nami przywileja najjaśniejszych poprzedników naszych: pierwszy Alexandra króla w roku tysiąc pięćset trzecim, feria sexta in vigilia sancti Joannis Baptistae, takóž drugi Zygmunta Augusta w roku tysiąc pięćset siedmdziesiąt pierwszym, miesiąca Grudnia dwudziestego siódmego dnia datowane, a ekstraktami z ksiąg metryk wielkiego księstwa Litewskiego roku terazniejszego tysiąc siedmset dziewiędziesiąt drugiego, miesiąca Stycznia dwudziestego trzeciego dnia wyjęte, z których jasnie okazała się bytność miasta Moyszagoły. Zaczynam suplikowano nas, abyśmy z mocy naszej najwyższej zwierzchności, która nam prawami krajowemi jest dozwołona, y na fundamencie konstytucyi, na seymie terazniejszym o miastach postanowionych, mianowicie pod tytułem: *Miasta nasze królewskie wolne w państwach rzeczy-pospolitey*, przez którą pozwolono nam jest, nie tylko dawnym miastom przywileja renovationis, jeśliby im zaginęły, wydawać, ale nawet gdyby na gruntach naszych królewskich osada jakowa, z ludu wolnego złożona, — dała siedlisku swemu przystoyną postać miasta, tedy nam królowi nowy przywilej lokacyiny takowey osadzie, nawet z nadaniem ziemi, wydać moc zostawiona, a miastom wszystkim, już w istocie miastami będącym, własność dziedziczna ziemi, gruntów, placów y przyległych terytoriów, które toż miasto y mieszczanie teraz posiadają, własność

cią dziedziczną miast y mieszczan jest przyznana, konstytucyą zaś, na dniu trzecim miesiąca Maja nastąpiącą, ustawę rządu przepisującą, wszystkim miastom juryzdykcyi sądowa zabezpieczona. Przeto gdy przerzeczonemi dowodami toż miasto exystencyą swoją niewątpliwą dowiodło, y że osadę ludu wolnego znacznie pomnaża, podatki rzeczy-pospolitey, jako miasto wolne, uprzywilejowane, opłaca, a ztąd przystoyną postać miasta formuje y z czasem przystoyniejszą y obszerniejszą uczynić może, onemu przywilej stwierdzający dawną jego wolność z nadaniem praw miejskich, na wzór innych miast uprzywilejowanych, wydać y toż miasto do wolności, innym miastom równej, podatki rzeczy-pospolitey opłacającym, przystosować, wolney elekcyi magistratu, na mocy konstytucyi, na seymie terazniejszym o miastach zapadłych, dopuścić, od juryzdykcyi wszelkiej ziemiańskiej, wojewodzińskiej wyjąć, juryzdyki wszelkie obce, duchowne y świeckie, w obrębie tegoż miasta położone, uchylić y one pod władzę y juryzdykcyą magistratu Moyszagolskiego poddać, od ciężarów arbitralnie narzuconych uwolnić y używania wszelkich swobod, prerogatyw, zaszczytem miastom wolnym służących, dozwolić raczyli. Do którey proźby, ile na prawie publicznym gruntującej się, my król łaskawie się skłoniwszy, a do wyżej wzmiankowanych konstytucyi, na seymie terazniejszym o miastach postanowionych, stosując się, chcąc oraz przerzeczone miasto Moyszagole y jego obywatelów w wolnościach y zaszczytach prawami udzielonych zapewnić, one wolnym ludem, handle y rzemiosła sprawującym, osiedlić, ztąd toż miasto do dobrego bytu y porządku przyprowadzić, a pomnażające się z czasem dochody rzeczy-pospolitey zwiększyć, przerzeczone miasto Moyszagołę za wolne uznawszy, wszystkich obywatelów w tym mieście, tak teraz osiadłych, jako y napotym osiadać

mających, a poddaństwu niepodległych y do prawa mieyskiego wcielących się, za ludzi wolnych, ziemię, w obrębie tegoż miasta położoną y przez nich osiadłą, ich domy, wsie y territoria, gdzie jakie do których miast prawnie teraz należą, własnością ich dziedziczną być przyznajemy, co nie ma przeszkadzać zaczętem, a niedokończonym sprawom, wszystkich obywatelów miasta przerzeczonego Moyszagoły, bądź szlacheckiego, bądź mieyskiego urodzenia, ludzi prowadzących handlc, lub rzemiosła, albo szynkiem bawiących się, bądź z jakiego kolwiek przemysłu żyjących y w tymże mieście, tak teraz possesye mających, jako y napotym one nabyć mogących, jakiego kolwiek byli dostojenstwa, professyi lub kunsztu, juryzdykcyi mieyskiej y magistratowi mieyscowemu tegoż miasta, oraz równym podatkom, wolnościom y zaszczytom podległemi mieć chcemy y przerzeczone miasto od wszelkich juryzdykcyi ziemiańskiej, wojewodzińskiej, na mocy prawa, świeżo o miastach zapadłego, wyimujemy y, że żaden z obywatelów tego miasta w własney sprawie przed innym sądem obcym odpowiadać nie będzie, tylko przed urzędem mieyskim, podług przepisu prawa terazniejszego, o miastach postanowionego, przez osiadłych w tym mieście obywatelów obranym, sądzić się ma, stanowimy. A gbyby ktokolwiek dekretem sądów mieyskich miasta Moyszagoły mniemał się być uciążony, tedy do sądów appellacyinych w mieście Wilnie, prawem seymu terazniejszego za wydziałowe dla miast powiatu Włkomierskiego oznaczonym, lub do nas y sądów naszych zadwornych assessorskich wielkiego xięstwa Litewskiego podług gatunku spraw w prawie wymienionych appellować będzie mosen; urząd zaś y sąd mieyski z urzędów y sądenia tegoż miasta, jako też całe przerzeczone miasto Moyszagoła nie gdzie indziej, tylko przed nami y sądem naszym zadwornym

assessorskim wielkiego xięstwa Litewskiego w sprawach prawem przepisanych odpowiadać będzie winne. Tudzież, aby toż miasto ratusz dla obrad y sądów mieyskich, jako też w przyzwoitych mieyscach jatki y kramnice na pożytek mieyski y cegielnią publiczną mieyską wystawiło, onemu dozwolamy. Aby zaś toż miasto, tak w rzeczach sądowych, jako y rządowych mieyskich, na wypisach y dziełach urzędowych pewnego zażywało zaszczytu, onemu herb taki nadajemy, jaki się tu odmalowany widzieć daje, to jest (L. S.) wyobrażenie świętego Antoniego, którego to herbu na pieczęciach y wszelkich oznakach temuż miastu używać pozwolamy. Jakie zaś daniny z tegoż miasta y gruntów mieyskich podług prawa należeć okażą się, y te wyrokiem sądów naszych zadwornych assessorskich wielkiego xięstwa Litewskiego w exekucyi prawa, w tey mierze na seymie terazniejszym postanowionego, w opłacie pieniężney zadecydowane zostaną, takowe magistrat tegoż miasta od obywatelów wybierać y tam, gdzie prawo mieć chce, opłacać y kwity z opłaconych w generalności danin na rzecz miasta odbierać będzie; oprócz zaś takowych danin, jakowe podatki publiczne są, lub będą przez prawo postanowione, takowe do skarbu rzeczy-pospolitey wnosić toż miasto będzie obowiązane; innych wszelkich swobod, wolności y zaszczytów, jakowe prawami krajowemi miastom wolnym są dozwolone, y jakowemu zarządzeniu, władzom najwyższym też miasta podlegać są obowiązane, to wszystko w tym mieście wolnym Moyszagołe dopełnione y wykonane mieć chcemy. Oraz wszelkich prerogatyw, tak z praw krajowych, mianowicie konstytucyi, na seymach postanowionych, jako też z prawa mieyskiego magdeburskiego wynikających, tymże mieszczanom Moyszagolskim używać dozwalamy y, aby w tym od nikogo nie mieli przeszkody, ostrze-

gamy. Na co dla lepszej wiary niniejsze diploma, ręką naszą podpisane, pieczęcią wielkiego xięstwa Litewskiego stwierdzić rozkazaliśmy. Dan w Warszawie dnia XXIII miesiąca Lutego, roku Pańskiego MDCCXCII, panowania naszego XXVIII roku. U tego diploma renovationis podpis najjaśniejszego króla, poniżej adskrypcya z podpisem wielmożnego sekretarza pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego, a sam przywilej na pergaminie pisany, na pół sznurkiem jedwabnym czerwonym przesyty, y na tymże sznurku zawieszona pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego, na massie czerw-

ney wyciśnięta, w pusce blaszanej mosiężney, w skórę czerwoną oprawny, takowy: Stanisław August król. Diploma renovationis miastu wolnemu rzeczy-pospolitey Moyszagole, w wojewodztwie Wileńskim, powiecie Wiłkomirskim leżącemu. Wincenty Białopiotrowicz—łowczy powiatu Lidzkiego, jego królewskiej mości pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego sekretarz.

Który to przywilej, za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę u sądu do akt, jest w księgi magistratowe miasta stołecznego jego królewskiej mości y rzeczypospolitey, wydziałowego Wilna przyjęty y wpisany.

1792 г. Мая 25-го дня.

Изъ книги № 5165, за 1794—1795 г., л. 133.

88. Возобновленіе привилегіи короля Станислава Августа, данной мѣстечку Геранонамъ.

Король Станиславъ Августъ, на основаніи конституцій, предоставляющихъ ему право не только возобновлять старыя, но и даровать новыя городскія права каждому мѣстечку, располагающему благоприятными условіями для своего развитія, выдаетъ настоящую привилегію м. Геранонамъ на магдебургскія права. Велѣдствіе этого мѣстечко освобождается отъ подсудности воеводскимъ и старостинскимъ и земскимъ судамъ; предоставляется

ему право устроить магистратъ на общихъ городскихъ основаніяхъ, съ обязательствомъ отбывать городскія и общегосударственныя повинности; разрѣшается устроить воскóбойню, общественныя вѣсы, кирпичный заводъ; разрѣшается имѣть особый гербъ—мечъ, пронизывающій неблагородное сердце; въ случаѣ магистратскихъ неурядицъ или притѣсненій, обиженные имѣютъ право обращаться въ ассесорскій судъ.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt czwartego, miesiąca Marca siedmnastego dnia.

W kancelaryi miasta głównego rzeczy-pospolitey Wilna przedemną Franciszkiem Xawierym Sidorowiczem—aktualnym y przysięgłym miasta rzeczy-pospolitey Wilna regentem, stanowiący osobiście szlachetni Franciszek Michal-

kiewicz y Józef Olszewski—obywatele miasta rzeczy-pospolitey Gieranon, przywilej renovationis najjaśniejszego pana, miastu Gieranon nadany y służący, na dwóch kartach pergaminowych pisany, sznurem jedwabnym czerwonym przewleczony, w końcu którego pieczęć wielka wielkiego xięstwa Litewskiego na massie

czerwoney w puszcze mosiężney wryta, kartę pierwszą pargaminu pieczęcią czarną koronną wyraz na sobie trzy czerwone złote oznaczoną mający, w szkurę szarą oprawny, ku wpisaniu do akt wieczystych podali, który od słowa do słowa tak się w sobie ma:

W imie Pańskie, Amen. Na wieczną rzeczy pamiątkę. My Stanisław August, z Bożej łaski y woli narodu, król Polski i t. d. W tym mieyscu sztemfel koronny czarno wryty, na którym napis: trzy czerwone złote, oraz z jednej strony numer dwadzieścia ośm, z drugiej litery A. D. P. N. W. X. L. Oznajmujemy tym naszym renovationis dyplomatem wszem wobec y każdemu zosobna, komu o tym wiedzieć należy, tak terazniejszego, jako y potomnego wieku ludziom. Przełożono nam jest przez panów rad y urzędników, przy boku naszym rezydujących, w imieniu y na rzecz szlachetnych burmistrza, wóytę, radców, ławników y całego ludu miasta naszego wolnego Gieranony, w wielkim xięstwie Litewskim, nad rzeką portową Wilią leżącego, y pokładano przed nami przywilej nayjaśniejszego poprzednika naszego króla jegomości Polskiego Augusta trzeciego, pod rokiem tysiąc siedmset czterdziestym ósmym, jakowy niewątpliwą byłość miasta wolnego rzeczy-pospolitey poświadcza, y targi, jarmarki zabezpiecza; zacych supplikowano nas, abyśmy z mocy naszej naywyższej zwierzchności, która nam prawami jest udzielona y na fundamencie konstytucyi, na seymie terazniejszym o miastach postanowionych, mianowicie pod tytułem: „Miasta nasze królewskie wolne w państwach rzeczy-pospolitey“, — przez które pozwolono nam jest, nie tylko dawnym miastom przywileja renovationis (jeżeli by im pierwsze zaginęły) wydawać, ale nawet gdyby na gruntach naszych królewskich osada jakowa, z ludu wolnego złożona, dała siedlisku swemu przystoyną postać miasta, tedy

nam królowi nowy przywilej lokacyiny takowej osadzie, z nadaniem nawet ziemi wydać moc zostawiona. Że zatym miasto Gieranony dowiodło, iż jest wolnym y z wolnych ludzi złożone, a mając przystoyną postać miasta, z czasem przyść może do równego innych miast znaczenia, onemu przywilej renovationis, jako miastu wolnemu, na wzór innych miast uprzywilejowanych wydać y toż miasto do wolności innym miastom, równe podatki rzeczy-pospolitey opłacającym, przystosować, wolney elekcyi magistratu dopuścić, od wszelkich juryzdykcyi ziemiańskich, wojewodzińskiej, starościńskiej, zamkowej wyjąć, juryzdyki wszelkie, obce duchowne y świeckie, w obrębie tegoż miasta położone, uchylić y one pod władzą y juryzdykcyą magistratu Gieranowskiego poddać, od ciężarów arbitralnie narzuczonych uwolnić y używania wszelkich swobod, prerogatyw y zaszczytów, miastom wolnym służących, dozwoić raczyli. Do której proźby ile na prawie publicznym gruntującey się, my król łaskawie się skłoniwszy, a do wyżej wzmiankowanych konstytucyi, na seymie terazniejszym o miastach postanowionych, stosując się, chcąc oraz przerzeczone miasto Gieranony y jego obywatelów w wolnościach y zaszczytach, prawami udzielonych zapewnić, one wolnym ludem, handle y rzemiosła sprawującym, usiedlić, a ztąd toż miasto do lepszego bytu y porządku przyprowadzić, a pomnażające się z czasem dochody rzeczy-pospolitey zwiększyć, rzeczne miasto Gieranony za wolne uznawszy, wszystkich obywatelów w tym mieście, tak teraz osiadłych, jako y na potym osiadać mających, a poddaństwu niepodległych y do prawa mieyskiego wcielających się, za ludzi wolnych, ziemię, w obrębie tegoż miasta położoną y przez nich osiadłą, ich domy, wsie, y territoria, gdzie jakie prawnie do tego miasta należą, teraz własnością ich dziedziczną być

przysnajemy. Co niema przeszkadzać zaczętem, a niedokończonym sprawom wszystkich obywatelów przerzeczonego miasta Gieranony, bądź szlacheckiego, bądź mieyskiego urodzenia ludzi, prowadzących handle, lub rzemiosłem, albo szynkiem bawiących się, bądź z jakiegokolwiek przemysłu żyjących y w tymże mieście, tak teraz possessye mających, jako y napotym one nabyć mogących, jakiegokolwiek byliby dostojenstwa, professyi lub kunsztu, juryzdykcyi mieyskiej y magistratowi mieyscowemu tego miasta, równym oraz podatkom, wolnościom y zaszczytom podległemi mieć chcemy, y że żaden z obywatelów tego miasta w własney sprawie przed innym sądem obcym odpowiadać nie będzie, tylko przed urzędem mieyskim, podług przepisu prawa terazniejszego, o miastach postanowionego, przez osiadłych w tym mieście obywatelów obranym, sądzić się ma, stanowimy. A gdyby ktokolwiek dekretem sądów mieyskich miasta Gieranonów mniemał się być uciążonym, tedy do sądów appellacyinych w mieście Wilnie, prawem seymu terazniejszego za wydziałowe dla miast wielkiego xięstwa Litewskiego, w województwie Wileńskim leżących, przeznaczonym, lub do nas y sądów naszych zadwornych assessorskich wielkiego xięstwa Litewskiego podług gatunku spraw, w prawie wymienionych, appellować będzie mocen; urząd zaś y sąd mieyski z urzędów y sądenia tegoż miasta, jako też całe przerzeczone miasto Gieranony nie gdzie indziej, jak tylko przed nami y sądem naszym zadwornym assessorskim wielkiego xięstwa Litewskiego w sprawach, prawem postanowionych, odpowiadać winni będą. Tudzież aby toż miasto ratusz dla obrad y sądów mieyskich, jakoteż w przyzwoitych mieyscach jatki y kramnice na pożytek mieyski, takż cegielnią publiczną mieyską wystawiło, onemu dozwalamy. Aby zaś toż miasto Gieranony, tak w rzeczach sądo-

wych, jako y rządowych mieyskich na wypisach y dziełach urzędowych pewnego zażywało zaszczytu, onemu herb taki nadajemy (L. S.), jaki się tu odmalowanym widzieć daje, to jest: *miecz w serce niewdzięczne utopiony*; którego to herbu na pieczęciach y wszelkich oznakach temu miastu używać dozwalamy. Jakie zaś daniny z tegoż miasta y gruntów mieyskich podług prawa należeć okażą się y te wyrokiem sądów naszych zadwornych assessorskich wielkiego xięstwa Litewskiego w wykucyi prawa, w tey mierze na seymie terazniejszym postanowionego, w opłacie pienezney zadecydowane zostaną, takowe magistrat tego miasta od obywatelów wybierać y tam, gdzie prawo mieć chce, opłacać y kwity z opłaconych w jeneralności danin na rzecz miasta odbierać będzie. Oprócz zaś takowych danin, jakowe podatki publiczne są, lub będą przez prawo postanowione, takowe do skarbu rzeczypospolitey wnosić toż miasto będzie obowiązane, innych wszelkich swobod y zaszczytów, jakowe prawami krajowemi miastom wolnym są dozwolone y jakowemu zarządzeniu władzom naywyższym też miasta podlegać są obowiązane, to wszystko w tym mieście wolnym Gieranonach dopełnione y wykonane mieć chcemy. Oraz wszelkich prerogatyw, tak z praw krajowych, mianowicie konstytucyi na seymach postanowionych, jakoteż z prawa mieyskiego magdeburskiego wynikających, tymże mieszczanom używać dozwalamy y aby w tym od nikogo nie mieli przeszkody ostrzegamy. Na co dla lepszey wiary ninieysze diploma, ręką naszą podpisane, pieczęcią wielkiego xięstwa Litewskiego stwierdzić rozkazaliśmy. Dan w Warszawie dnia XXV miesiąca Maja, roku Pańskiego MDCCXCII, panowania naszego XXVIII roku. U tego przywileju renovationis podpis nayjaśnieyszego pana, poniżej adnotacya z podpisem wielmożnego sekretarza pieczęci wiel-

kiego xięstwa Litewskiego, w tych wyrazach: Stanisław August król. Dyploma renovationis miastu wolnemu rzeczy-pospolitey Gieranonom, w wielkim xięstwie Litewskim w wojewodztwie Wileńskim leżącemu. Wincenty Białopiotrowicz—łowczy powiatu Lidzkiego, jego królew-

skiej mości pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego sekretarz.

Który to przywilej renovationis, za podaniem onego przez wyż wyrażonych obywateli do akt, jest w xięgi wieczyste miasta rzeczypospolitey Wilna przyjęty y zapisany.

1792 г. Декабря 7-го дня.

Изъ книги № 5164, за 1792—1793 г., л. 183.

89. Подтвердительная привилегія короля Сигизмунда Августа на дарованіе городу Диснѣ герба.

Roku tysiąc siedmset dziewiędziesiąt drugiego, miesiąca Decembra siódmego dnia.

Przed aktami magistratowemi miasta stołecznego jego królewskiej mości w wielkim xięstwie Litewskim Wilna stawając obecnie szlachetny imć pan Jeremiasz Krasowski—obywatel miasta jego królewskiej mości Dzisny, przywilej najjaśniejszego króla Zygmunta Augusta, w roku tysiącnym pięćsetnym szesdziesiąt siódmym, miesiąca Februaryi dwódziesiątego ósmego dnia miastu jego królewskiej mości Dzisnie herb nadający, służący, w ruskim języku pisany, przy kopii na polski przepisanej, ku wpisaniu do akt podał; który autentyczny po rusku, jako też kopią polskiem literami od słowa do słowa wpisując w xięgi, tak się w sobie ma:

Жигимонтъ Августъ, Божію милостію король Польскій и т. д. Ознаймуемъ симъ нашимъ листомъ нынѣшнимъ и на потомъ будущимъ, кому того будетъ потреба вѣдати: Присылали до насъ войтъ и вси мѣщане мѣста нашего Дисненскаго братью свою мѣщанъ тамошнихъ Олексея Романовича и Ивана

Богдановича о томъ, ижъ што для запоможенья ихъ и хотечи оное мѣсто Дисненское размножити, зъ ласки наше господарское дали есмы имъ вольности по панству нашему великому князству Литовскому торговати, не даючи мытъ звыклыхъ и поборовъ нововставленныхъ, яко то ширѣй на листехъ нашихъ, на тую вольность имъ отъ насъ данныхъ, есть описано. Ино они били намъ чоломъ, абыхмо мѣщаномъ того мѣста для справъ ихъ и тѣхъ печатования минутъ зъ вольностей гербъ дали. А такъ мы, для размноженья оного мѣста, зъ ласки наше господарское даемъ тому мѣсту Дисненскому гербъ *три вѣжи зъ муру*, который гербъ и на семь листѣ нашемъ вымалевать есмы казали (L. S.). И тымъ гербомъ мають они справы свои мѣсткіе и тежъ минуты зъ вольностей отъ насъ наданныхъ печатовати и того гербу вживати вѣчными часы. И на твердость того войту и всимъ мѣщаномъ Дисненскимъ даемъ сей нашъ листъ, рукою нашею Государскою подписанный, до которого и печать нашу приложити есмы казали. Писанъ у Кны-

шинѣ, лѣта Божего нароженія тысяча пять-
сотъ шестьдесятъ сего, мѣсяца Февраля двад-
цать осьмого дня. У tego przywileju podpis
paujaśnieyszego pana, poniżej pieczęć na mas-
sie czerwoney wyruta, oraz w dole podpis jaśnie
wielmożnego pisarza w tych wyrazach: Sigis-
mundus Augustus rex (L. S.). Михайло Гара-
бурда—писарь. Po polsku zaś takowy przy-

wiley co do słowa wyłożony w następnych
wyrazach znajduje się: (Далѣ слѣдуетъ пов-
торение той же привилегіи на русскомъ языкѣ,
писанной только польскими буквами).

Który to przywiley, za podaniem onego
przez wyż wyrażoną osobę do akt, jest w xięgi
magistratowe miasta stołecznego jego królew-
skiej mości Wilna przyjęty y zapisany.

1797 г. Марта 10-го дня.

Изъ книги № 185, за 1795—1797 г., л. 460.

90. Свидѣтельство Якова Борисовича о дѣйствительной принадлежности Льва Борисовича къ дво-
рянскому роду Борисовичей.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt siód-
mego, miesiąca Marca dwudziestego trzeciego
dnia.

Przed aktami trybunalskimi w imieniu y
powadzę jego Imperatorskiej mości — samo-
władącego wszech Rosyą, stawiać osobiście
imć panowie Leon y Gabryel Borysewiczowie,
świadectwo, od brata stryjecznego sobie wydane
y służące, do akt podali, które co do słowa
w też akta wpisując tak się w sobie ma:

Jakub Borysowicz zaświadcza tym moim
wiernym w najwyższej mocy y walorze wy-
danym dokumentem, iż mając najdawniejsze
papiery nabycia y przywileja niektóre nawet
w ruszczyźnie, imieniowi naszemu służące, tu-
dzież późniejsze rozmaite tranzakcy, gdy te
wszystkie na skutek uniwersału w gubernii
Mińskiej dla wyvodu rodowitości naszej zło-
żyłem, nie mogąc więc onych bratu mojemu
stryjecznemu imć panu Leonowi Borysewiczowi
udzielić, wiernie y sprawiedliwie wyrażam to,

co się w nich zawiera, o co nie tylko całemu
pokrewieństwu naszemu, lecz y wszystkim po-
wietnikom y sąsiadom naszym wiadomo, iż
Stefan y Wasil Borysowiczowie — dziadowie
nasi, byli bracia między sobą rodzeni; z Ste-
fana zostało synów dwóch Kazymierz y Jan—
oyciec mój. Ci mieli swoje possessye w woje-
wodztwie Mińskim y Nowogrodzkim, miano-
wicie: folwark Procieniewiczze, w wojewodztwie
Nowogrodzkim leżący, dotąd dziedzicznie w
imieniu naszym zostaje. Wasil zaś Borysewicz,
brat Stefana, spłodził syna Macieja; który,
na dworze książąt Radziwiłłów zostając, osiadł
nakoniec w wojewodztwie Wileńskim y tam
spłodził teraz żyjącego brata mojego stryjecz-
nego j. p. Leona Borysewicza, tudzież Jana
y Gabriela Borysewiczów braci jego, któren
podług wyprowadzoney descendencji że jest
bratem moim stryjecznym, a zatym jednego
imienia y jednej linii z nami zostaje, wszy-
stko to na fundamencie dokumentów y daw-

nych niezaprzeczonych familii naszej wiadomości jak najwierniej potwierdzam y wyznaję. Dat w Nowogródku, roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt siódmego, miesiąca Marca dziesiątego dnia. U tego zaświadczenia, i. pp. Borysewiczom służącego, podpis ręki aktora, poniżej i. pp. pieczętarzów, a na boku sucepta y w dole lecta temi się wyraża słowy: Jakub Borysewicz. Za ustną y oczewistą proźbą od i. p. Jakuba Borysewicza do tego dobrowolnego do wyvodu rodowitości y linii i. panu Leonowi Borysewiczowi, bratu swojemu stryjecznemu wydanego y służącego dokumentu, pieczętarzem piszę się—Jan Petrykowski—komornik Nowogrodzki. Ustnie y oczewisto proszony za pieczętarza od i. p. Jakuba Borysewicza do tego dokumentu, do wyvodu rodo-

witości y linii i. p. Leonowi Borysewiczowi, bratu swemu stryjeczno rodzonemu, wydanego, podpisuję się—Zenon Gotard Duchnowski. Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt siódmego, miesiąca Marca dziesiątego dnia novi styli, przed aktami ziemskimi wojewodztwa Nowogrodzkiego y mną pisarzem stawając osobiście jego mość pan Jakub Borysowicz ten dokument przyznał y swe przyznanie podpisem ręki swej w protokole przyznań umocnił, przyjąłem. Ignacy Tuhanowski—pisarz ziemski wojewodztwa Nowogrodzkiego. Zgodnie z xiegami. Franciszek Siemiradzki—ziemski wojewodztwa Nowogrodzkiego namiestnik.

Które to takowe zaświadczenie, za podaniem onego przez wyż wyrażone osoby do akt, jest do xiąg trybunalskich przyjęte y wpisane.

II.

Инвентарные и межевые описи.

1560 г. Декабря 8-го дня.

Изъ книги № 9, за 1670 г., листы 298—307.

91. Замяна земель мѣстечка Василишекъ на королевскія уволоки.

Лѣта отъ нароженія Сына Божого тысяча шестьсотъ семьдесятого, мѣсяца Мая десятого дня.

Передъ нами судьями головными, на трибуналъ у великомъ князствѣ Литовскомъ зъ воеводствъ, земель и повѣтовъ на рокъ теперешній тысяча шестьсотъ семьдесятый обратными, постановившисе очевисто у суду панъ Александеръ Хелховскій, оповѣдалъ, покладалъ и ку актикованью до книгъ головныхъ трибунальныхъ уписать далъ привилей наяснѣйшого короля его милости Жикгимонта Августа, на речъ и особомъ въ нимъ ниже мененымъ данный и належачій, просечи, абы принять, актикованъ и до книгъ уписанъ былъ; якожъ уписуючи у книги слова до слова такъ се въ собѣ маеть:

Жикгимонтъ Августъ, Божью милостью король польскій и проч. Чинимъ явно симъ нашимъ листомъ. Повѣдилъ передъ нами писаръ нашъ конюшій Городенскій, державца Опменскій, Утенскій и Красносельскій, панъ Янъ Миколаевичъ Гайко о томъ, ижъ за рассказаньемъ нашимъ господарскимъ, будучи у дворѣ нашемъ Василишскомъ, дворяне на-

ши Павелъ Котовичъ на помѣрѣ земли на волоки и шести, а Семень Война на ревизіи и постановеньи платовъ ку пожитку нашему и волокъ подданныхъ нашихъ Василишскихъ, не мало земли пашное и тежъ лѣсовъ, сѣножатей, кгрунту его власного имѣней его и матки его, то есть Лебедского и Заболотского у волоки наши ку двору нашему Василишскому помѣрою волочною взяли, а на противко того отмѣну кгрунтомъ нашимъ двора нашего Василишского они ему дали земли пашное, лѣсы и сѣножати, меновите листы своими оныя отмѣны описали, которыежъ листы ихъ на то ему даные, панъ Янъ Гайко передъ нами покладалъ и билъ намъ чоломъ, абыхмо ласку нашу господарскую вчинили и на то листъ нашъ ему дати и тые отмѣны кгрунту нашего, за его кгрунтъ отъ нихъ ему даные, листомъ нашимъ подтвердить ему казали. А такъ мы тыхъ листовъ Павла Котовича и Семена Войны огледавши и зъ оныхъ зрозумѣвши, казали ихъ слово отъ слова у сесь нашъ листъ уписать, которые такъ ся въ собѣ мають. Зъ рассказанья господаря короля его милости я Павелъ Юрьевичъ

Котовичъ—мѣрчій двора Василишского, а судья Троцкій, намѣстникъ его милости пана Миколая Юрьевича Радивиля—воеводы Троцкого Василишскій—Янъ Яновичъ Волменскій, признаваю тымъ моимъ квитомъ, коли была помѣра въ маестности Василишской, въ тотъ часъ взято и примѣрено у волоки подданнымъ господарскимъ у волоки Попелискіе, у огороды мѣсткіе, у волоки Лядзскіе, Псярецкіе, Бронковичи, Говеновичи, Мякишскіе и въ пашню его королевской милости земли его милости пана Яна Миколаевича Гайка—писаря его королевское милости, пашни дворное и тежъ поданныхъ его милости имѣнныча оното, безъ которыхъ земель его милости волоки тымъ поданнымъ господарскимъ выполнить се не могли, которые земли его милости вси достаточно вымѣрены, мѣстцы и кгрунты описаны: На першомъ мѣстцу взято ниву дворную у волоки Попелискіе, подле дороги, которая идетъ отъ бояръ господарскихъ Богушевичовъ до Василишокъ, по лѣвой руцѣ поля голого кгрунту середнего моркговъ пять, протовъ дванадцать; на другомъ мѣстцу взято поля дворного въ тыеже волоки Попелискіе концемъ у дорозѣ великой, которая идетъ съ Василишокъ до Вильна, по лѣвой руцѣ поля голого съ сѣножатю кгрунту середнего моркговъ девять, протовъ шесть; на третьимъ мѣстцу взято погною и съ селидбою подданного его милости Совостьяна, врочищомъ Смильговщину, у огороды мѣстскіе кгрунту доброго моркговъ два, протовъ двадцать девять; на четвертымъ мѣстцу взято селидбы и съ огородомъ у мѣстѣ Василишскомъ подданного его милости Яна Юрьевича кгрунту доброго протовъ осмнадцать; на пятомъ мѣстцу взято поля дворного за мѣстомъ въ пашню королевскую врочищомъ Гринкишки, за Лавками, съ сѣножатю кгрунту доброго на полѣ съ середнимъ моркговъ тринадцать, протовъ двадцать чотыре;

на шостомъ мѣстцу взято ниву дворную у волоки Лядзскіе, врочищомъ Гинцовщизну, кгрунту середнего моркговъ три; на семомъ мѣстцу взято ниву подданного его милости Стецка Ходевича у волоки Кгордыскіе, врочищомъ Смильковщизна, погною моркговъ два, протовъ семь и полъ; на осьмомъ мѣстцу взято ниву подданныхъ его милости Петра а Яся Кгочевичовъ въ пашню его королевское милости, врочищомъ Викгуновщину, кгрунту доброго моркговъ три, пруть одинъ; на девятомъ мѣстцу взято ниву дворную у волоки Кгордыскіе, врочищомъ Гринкишки кгрунту середнего моркговъ девять; на десятомъ мѣстцу взято ниву тыхъ же подданныхъ его милости Кгочевичовъ у тые же волоки Кгордыскіе, врочищомъ Квикгуновщину, кгрунту середнего съ сѣножатю моркгъ одинъ, протовъ дванадцать; на одинадцатомъ мѣстцу взято ниву подданного его милости Стецка Ходевича въ пашню королевскую, врочищомъ Смильковщизну, кгрунту середнего моркговъ пять, протовъ двадцать шесть; на дванадцатомъ мѣстцу взято ниву подданного Ходевича въ пашню королевскую, врочищомъ Смильковщину, съ кустовьемъ, кгрунту середнего моркги два, протовъ семнадцать и полъ; на тринадцатомъ мѣстцу взято ниву подданныхъ его милости Петра а Юся Кгочевичовъ у волоки Псарецскіе, врочищомъ Кликуновщину, кгрунту доброго на полѣ съ середнимъ моркговъ пять, протовъ три; на чотырнадцатомъ мѣстцу взято ниву тыхъ же подданныхъ его милости Кгочевичовъ у волоки Псарецкіе, врочищомъ Кликуновщину, кгрунту середнего моркговъ чотыры и полъ прута; на петнадцатомъ мѣстцу взято ниву тыхъ же подданныхъ его милости Кгочевичовъ у волоки Коревици, врочищомъ Кликуновщину, съ кустовьемъ кгрунту середнего на полѣ съ подлымъ моркговъ семь, протовъ пять; на шестонадца-

томъ мѣстцу взято ниву тыхъ же подданныхъ его милости Кгочевичовъ въ тыежъ волоки Кореевичи, вочищомъ Кликуновщину, кгрунту среднего моркговъ три, протовъ десеть и пуль; на семнадцатомъ мѣстцу взято ниву тыхъ же подданныхъ его милости Кгочевичовъ въ тыежъ волоки Кореевичи, вочищомъ Кликуновщину, съ кустовьемъ кгрунту подлого моркговъ два, протовъ шестнадцать; на осьмнадцатомъ мѣстцу взято ниву въ тыежъ волоки Кореевичи тыхъ же подданныхъ его милости Кгочевичовъ, вочищомъ Кликуновщину, кгрунту среднего моркгъ одинъ, протовъ десеть; на девятнадцатомъ мѣстцу взято ниву тыхъ же подданныхъ его милости Кгочевичовъ въ тыежъ волоки Кореевичи, вочищомъ Кликуновщину, съ сѣножатю кгрунту среднего моркговъ три, протовъ двадцать шесть, а на двадцатомъ мѣстцу взято ниву подданого его милости Стецка Ходевича въ тыежъ волоки Кореевичи, вочищомъ Смилькговщину, подле стѣны боковое, съ кустовьемъ кгрунту среднего моркговъ чотыры, протовъ десять; на двадцать первомъ мѣстцу взято ниву тыхъ же подданныхъ его милости Кгочевичовъ у волоки Мякишскіе, вочищомъ Кликуновщину, въ Старыхъ Селищахъ, кгрунту доброго моркговъ два, протовъ дванадцать; на двадцати другомъ мѣстцу взято ниву подданого его милости Стецка Ходевича у волоки Мякискіе, въ Старыхъ Селищахъ, кгрунту доброго съ сѣножатю моркговъ чотыры, протовъ шестнадцать; на двадцать третимъ мѣстцу взято сѣножати и зѣ лѣсомъ тыхъ же подданныхъ его милости Кгочевичовъ, вочищомъ Кликуновщину, у волоки Говеновичъ, кгрунту подлого моркгъ одинъ; на двадцать четвертомъ мѣстцу взято ниву тыхъ же подданныхъ его милости Кгочевичовъ, у волоки Кромковичъ, вочищомъ Кликуновщину, кгрунту среднего моркговъ пять, протовъ тринадцать и пуль;

на двадцать пятомъ мѣстцу взято ниву тыхъ же подданныхъ его милости Кгочевичовъ въ тыежъ волоки Кромковичи, вочищомъ Кликуновщину, кгрунту среднего моркговъ семь, протовъ двадцать семь; на двадцать шестомъ мѣстцу взято ниву тыхъ же подданныхъ его милости Кгочевичовъ въ тыежъ волоки Кронковичи, вочищомъ Кликуновщину, кгрунту среднего моркговъ три, протовъ пять съ сѣножатю; на двадцать семомъ мѣстцу взято селидбу и съ огородомъ подданого его милости Юхна Жомойтина, вочищомъ Гринкишки, у волоки Скорыдискіе кгрунту доброго моркги два, протовъ чотырнадцать; на двадцать осмомъ мѣстцу взято въ тыежъ волоки Скордискіе селидбы и съ огородомъ подданныхъ его милости Петра а Юся Кгочевичовъ, вочищомъ Кликуновщину, съ сѣножатю кгрунту доброго моркгъ одинъ, протовъ десять; на двадцать девятомъ мѣстцу взято селидбы и съ огородомъ подданого его милости Стецка Ходевича, вочищомъ Смилькговщину, въ тыежъ волоки Скордискіе кгрунту доброго протовъ двадцать семь. Тыхъ всѣхъ земель его милости въ тые волоки взято кгрунту доброго, среднего и подлого всего сумою волокъ три, моркговъ двадцать пять. На противву тыхъ всѣхъ земель его милости далъ есми отмѣною волоками перегонеными села подданныхъ господарскихъ Говеновичовъ, а тая земля, въ отмѣнѣ его милости данная, лежитъ концомъ однимъ надъ рѣкою Невишою, съ другое стороны бокомъ подле волокъ села подданныхъ господарскихъ Говеновичовъ, съ третее стороны концомъ подле земель пана Шостаковыхъ, съ четвертое стороны подле обрубъ слуги и коморного господарского Пилипа Опанасовича. Тое все земли, его милости въ отмѣнѣ данной, кгрунту доброго, среднего и подлого всего сумою волокъ три, моркговъ двадцать пять,—толькожъ его милости дано, колько у

его милости взято, которые земли въ отмѣнѣ его милости данные, вси достаточне ограничены и копцами осыпаны. И на то Павелъ Юрьевичъ Котовичъ—мѣрчій господарскій двора Василишского, а судья Троцкій, намѣстникъ его милости пана воеводы Троцкого Василишскій, Янъ Яновичъ Волменскій дали есмо на тую отмѣну его милости пану Яну Миколаевичу Гайку—писару его королевское милости сесь нашъ квитъ подъ нашими печатями и съ подписью руки моее власное. Ку которому квиту и мѣрникъ его королевское милости Станиславъ Боровскій печать свою приложилъ. Писанъ у Василишкахъ лѣта Вожого нароженья тысяча пятьсотъ пятьдесятъ пятого, мѣсеца Декабря двадцать первого дня. Павелъ Юрьевичъ. Зъ розказанья господаря короля его милости я Павелъ Юрьевичъ Котовичъ, мѣрчій господарскій Василишскій, а Янъ Яновичъ Волменскій—судья Троцкій, писарь Упитскій, намѣстникъ его милости пана Миколая Юрьевича Радивиловоеводы Троцкого Василишскій, сознаваемъ тымъ нашимъ квитомъ, коли была помѣра подданнымъ господарскимъ волости Василишское, у селѣ Попелишскомъ, въ мѣстѣ Василишскомъ, у Ладызѣ, въ селѣ Скорден, въ селѣ Псярецькомъ, въ селѣ Кронковичъ, Говеновичъ, Мякишовскихъ и въ пашню его королевское милости двора господарского Василишского, у волоки мѣскіе въ тотъ часъ взято и примѣрено земли немало на розныхъ мѣсцахъ его милости пана Яна Миколаевича Гайка—писара господарского и пани малжонки его милости имѣнья Лебедского, земель его милости дворныхъ и подданныхъ ихъ милости, безъ которыхъ земель ихъ волоки тымъ подданнымъ господарскимъ выполнитися не могли: На первомъ мѣстцу взято ниву у волоки Попелискіе дворную, которая лежитъ подле дороги, ѣдучи отъ бояръ господарскихъ Богу-

шевичъ до Василишокъ, кгрунту середнего поля голого моркговъ пять, протовъ деветнадцать; на другомъ мѣстцу взято поля дворного въ тыежъ волоки, лежитъ подле дороги великое Виленское, ѣдучи съ Василишокъ по лѣвой руцѣ, кгрунту середнего съ сѣножатю моркговъ деветъ, протовъ шесть; на третьемъ мѣстцу взято селидбы подданого его милости Совостіана, вочищомъ Смильковщину, у огороды мѣстскіе кгрунту доброго съ погноями моркги два, протовъ двадцать деветъ; на четвертомъ мѣстцу взято поля его милости дворного въ пашню его королевское милости за Лавками, вочищомъ Гринкишки, съ сѣножатю кгрунту доброго на полъ съ середнимъ моркговъ тринадцать, протовъ двадцать чотыре; на пятомъ мѣстцу взято ниву его милости дворную у волоки Ладыжскіе, вочищомъ Линцовщину, кгрунту середнего моркговъ три; на шостомъ мѣстцу взято ниву подданного его милости Стецка Ходевича у волоки Скордыскіе, вочищомъ Смильковщину, съ погноемъ кгрунту доброго моркговъ два, протовъ семь и пулъ; на семомъ мѣстцу взято ниву подданныхъ его милости Петра а Юска Кгочевичовъ въ пашню его королевское милости, вочищомъ Кликуновщину, кгрунту доброго моркги три, пруть одинъ; на осьмомъ мѣстцу взято ниву дворную у волоки Скордыскіе, вочищомъ Гринкишки, кгрунту середнего моркговъ деветъ; на девятомъ мѣстцу взято ниву подданныхъ его милости Кгочевичовъ у волоки Скордыскіе, Кликуновщину, съ сѣножатю кгрунту середнего моркгъ одинъ, протовъ дванадцать; на десятомъ мѣстцу взято ниву подданого его милости Стецка Ходевича, вочищомъ Смильковщину, въ пашню его королевское милости кгрунту середнего моркговъ пять, протовъ двадцать шесть; на одинадцатомъ мѣстцу взято ниву подданного его милости Стецка Ходевича въ пашню

его королевское милости, Смильковщину, съ кустовьемъ кгрунту середнего моркги два, протовъ семнадцать и полъ; на дванадцатомъ мѣстцу взято ниву подданныхъ его милости Петра а Юся Кгочевичовъ, врочищомъ Кликуновщину, у волоки Псярецкіе кгрунту доброго на полъ съ середнимъ моркговъ пять, протовъ три; на третимънадцать мѣстцу взято ниву тыхъже подданныхъ его милости Петра а Юся у волоки Псярецкіе, врочищомъ Кликуновщину, кгрунту середнего моркговъ чотыре и пулъ прута; на четвертомънадцать мѣстцу взято ниву тыхъ же подданныхъ его милости у волоки Кореевичъ, врочищомъ Кликуновщину, съ кустовьемъ кгрунту середнего на полъ съ подлымъ моркговъ семь, протовъ пять; на пятомънадцать мѣстцу взято ниву тыхъ же подданныхъ его милости Кгочевичовъ у волоки Кореевичъ земли Кликуновщины кгрунту середнего моркговъ три, протовъ десеть и пулъ; на шостомънадцать мѣстцу взято ниву тыхъ же подданныхъ его милости Кгочевичовъ въ тыежъ волоки Корсевичъ, врочищомъ Кликуновщину, съ кустовьемъ кгрунту подлого моркги два, протовъ шестнадцать; на семомънадцать мѣстцу взято ниву въ тыежъ волоки Кореевичъ тыхъ же подданныхъ его милости Кгочевичовъ Кликуновщины кгрунту среднего моркгъ одинъ, протовъ десять; на осьмомънадцать мѣстцу, взято ниву тыхъ же подданныхъ его милости Кгочевичовъ у волоки Кореевичъ тоежъ земли Кликуновщины съ сѣножатыю кгрунту середнего моркговъ три, протовъ двадцать шесть; на деветнадцатомъ мѣстцу Стецка Ходевича въ тыежъ волоки Кореевичъ, врочищомъ Смильковщину, подле стѣны боковое съ кустовьемъ кгрунту середнего моркговъ чотыре, протовъ десеть; на двадцатомъ мѣстцу взято ниву Кликуновщину у волоки Мякишовскіе, врочищомъ у Старыхъ Селищахъ, кгрунту добро-

го моркги два, протовъ дванадцать; на двадцать первомъ мѣстцу взято тоежъ земли Кликуновщины Стецка Ходевича у волокахъ Мякишовскихъ у Старыхъ Селищахъ кгрунту доброго съ сѣножатыю моркговъ чотыре, протовъ шестнадцать; на двадцать другомъ мѣстцу взято сѣножати у волоки Говеновичъ съ лѣсомъ тыхъ же подданныхъ его милости Кгочевичъ кгрунту подлого моркгъ одинъ; на двадцать третимъ мѣстцу взято ниву Кгочевичовъ у волоки Кронковичъ, врочищомъ Кликуновщину, кгрунту середнего моркговъ пять, протовъ тринадцать и пулъ; на двадцать четвертомъ мѣстцу взято ниву тыхъ же Гочевичовъ земля Кликуновщины у волоки Кронковичъ кгрунту середнего моркговъ семь протовъ двадцать семь; на двадцать пятомъ мѣстцу тыхъ же Кгоцевичовъ у волоки Кронковичъ взято ниву съ сѣножатыю кгрунту середнего моркговъ три, протовъ пять; на двадцать шостомъ мѣстцу взято селидбу зъ огородомъ подданого его милости Юхна Жомойтина земли Гринкишки у волоки Скордыскіе кгрунту доброго моркговъ два, протовъ чотырнадцать; на двадцать семомъ мѣстцу взято у волоки Скордыскіе селидбы съ огородомъ подданныхъ его милости Петра а Юся Кгочевичовъ земли Кликуновщины съ сѣножатыю кгрунту доброго моркгъ одинъ, протовъ десеть; на двадцать осьмомъ мѣстцу взято селидбу у волоки Скордыскіе зъ огородомъ подданого его милости Стецка Ходевича земли Смильковщины кгрунту доброго протовъ двадцать семь; на двадцать девятомъ мѣстцу взято земли пани матки его милости ниву дворную Тумелевщину у волоки мѣсткіе кгрунту середнего моркговъ чотыре, протовъ три; на тридцатомъ мѣстцу взято ниву его милости дворную Шудомишку у волочки мѣстскіе кгрунту середнего протовъ чотырнадцать; на тридцать первомъ мѣстцу взято земли

Тумелевицны у волочки мѣстскіе подле стѣны боковое волокъ Попелискихъ кгрунту середнего поля моркгъ одинъ, прutowъ двадцать шесть; на тридцать другомъ мѣстцу взято ниву дворную Шудомишку у волочки мѣстскіе съ кустовьемъ кгрунту середнего моркгъ одинъ, прutowъ шестнадцать; на тридцать третимъ мѣстцу взято ниву дворную Шудомишку у волочки мѣстскіе съ кустовьемъ кгрунту подлого моркгъ одинъ, прutowъ двадцать; на тридцать четвертомъ мѣстцу взято нивку его милости дворную Шудомишку у волочки мѣстскіе съ кустовьемъ кгрунту середнего моркгъ одинъ, прutowъ пять и полъ; на тридцать пятомъ мѣстцу взято ниву ее милости дворную Шудомишку у волочки мѣстскіе, лежитъ обмежъ земли подданныхъ господарскихъ, кгрунту середнего моркгъ одинъ, прutowъ семь; на тридцать шостомъ мѣстцу взято подданныхъ ее Яна а Бекга въ тыежъ волочки, вочищомъ Шудомишской, кгрунту середнего моркговъ три, прutowъ двадцать девять; на тридцать сесомъ мѣстцу взято ниву подданныхъ ее Яна а Бекга ниву Шудомишку у волоки Попелискіе Яна а Бекга кгрунту середнего прutowъ двадцать осмъ и полъ; на тридцать осмомъ мѣстцу взято ниву подданныхъ ее Волчка а Юся въ тыежъ волоки кгрунту середнего прutowъ осмъ и полъ; на тридцать девятомъ мѣстцу взято ниву Шудомишку подданныхъ ее Волчка и Юшка у волоки мѣстскіе, обмежъ земли подданныхъ господарскихъ, кгрунту середнего моркговъ осмъ, прutowъ двадцать одинъ и пулъ; на сороктомъ мѣстцу взято ниву тыхъ подданныхъ ее у волочки мѣстскіе земли Шудомишки кгрунту середнего прutowъ двадцать одинъ; на сороктомъ першомъ мѣстцу взято подданныхъ ее нивку въ тыежъ волоки тоежъ земли Шудомишки Яна а Бекга кгрунту середнего моркговъ пять, прutowъ три и пулъ; на сорокъ

другомъ мѣстцу взято подданого его Себестіана у волоки мѣстскіе земли Шудомишки кгрунту середнего прutowъ двадцать одинъ и пулъ; на сорокъ третемъ мѣстцу взято нивку въ тыежъ волоки подданныхъ ее Яна а Бекга кгрунту середнего прutowъ шестнадцать; на сорокъ четвертомъ мѣстцу взято ниву тыхъ же подданныхъ ее земли Шудомишки у волоки мѣстскіе кгрунту середнего поля морковъ два, прutowъ тридцать; на сорокъ пятомъ мѣстцу взято нивку тоежъ Шудомишки у волочки мѣстскіе кгрунту середнего моркгъ одинъ, прutowъ семь; на сорокъ шостомъ мѣстцу взято нивку тыхъ подданныхъ ее Яна а Бекга у волочки мѣстскіе, вочищомъ Шудомишку, кгрунту середнего моркговъ три, прutowъ пять и полъ; на сорокъ сесомъ мѣстцу взято нивку тыхъ подданныхъ ее Яна а Бекга въ тыежъ волочки мѣстскіе земли Шудомишки съ кустовьемъ кгрунту середнего моркговъ два, прutowъ тридцать. Тыхъ всихъ земель его милости дворныхъ и пани матки его милости въ тые волоки взято кгрунту доброго, середнего и подлого его милости самого волокъ три, моркговъ двадцать пять, а пани матки его милости земли волока одна, моркговъ двадцать, прutowъ чотыры. А на противку тое земли даль есми отмѣною его милости самому и пани матцѣ его милости обрубомъ зъ одного пашнею его королевское милости двора господарского Василишского, вочищомъ у Рудовѣ Носовщина. А тая пашня его королевское милости, въ отмѣнѣ ихъ милости даная, лежитъ съ одное стороны концемъ отъ земли олтаристы пана Шостакова князя Станислава Кедройтя и тежъ концемъ къ дорожѣ, великому гостинцу Виленскому, а зъ другое стороны отъ земли пана Счепана и пана Шадибора Довкгирдовъ, лежитъ бокомъ вочищомъ отъ долины Рудова, зъ третее стороны концомъ прилегла къ землямъ земенина его королевское милости пана

Юрья Юраги и полю его дворному и ку рогу гая его, также дворному пана Юражину, черезъ дорогу великую Виленскую, а съ четвертое стороны бокомъ лежитъ отъ гаю пана Юражиного дворного, ажъ прилегла граница тая остаточная до перво речное земли князя Станислава ольтаристы пана Шостакова и къ дорожъ великой Виленской. Тое земли на томъ мѣстцу поля его королевское милости кгрунту доброго, середнего съ кустовьемъ волокъ три, моркговъ шестнадцать; на другомъ мѣстцу далъ есми земли его королевское милости мѣстское мѣщанъ Василишскихъ, вочищомъ у Рудовъ, и ниву его милости пана Довойнова и Жданка Богданковича зъ одного; тая земля лежитъ обрубцомъ зъ одное стороны отъ земли князя Станислава ольтаристы пана Шостакова бокомъ, зъ другое стороны отъ земли пана Юражины и Нелюбовичовъ земянъ, съ третей стороны отъ Матыса Богуматича земли концомъ, а съ четвертой стороны отъ земли земянъ господарскихъ Яцковичъ и пана Доброгостовы земли, въ отмѣнѣ ему за земли его, у волоки взятые, даное; тое земли его милости дано на томъ другомъ мѣстцу кгрунту доброго и середнего волока, моркговъ пять, пруть одинъ; на третьемъ мѣстцу дано его милости ниву мѣщанина его королевское милости Василишского Петрута Бородича, вочищомъ Брукутишки, которая нива лежитъ обмежъ земли пана Юражины, концемъ къ дорожъ великой Виленской, ѣдучи съ Василишокъ до Вильна, по правой рудѣ съ кустовечкомъ кгрунту доброго моркговъ шесть, протовъ два; на четвертомъ мѣстцу далъ есми его милости подданому въ полю Василишскомъ Яну Юрьевичу Волочку также отмѣною межъ земянъ господарскихъ, „ту невычитано“, и паномъ, „ту невычитано“, — Ямонтомъ Полеевичомъ ведле реестру кгрунту доброго моркговъ семь, протовъ пять, а огорода противъ дому тогожъ

подданого его милости дано моркгъ одинъ. Тыхъ всихъ земель его милости вышей описанныхъ отмѣною, яко въ полю обрубками, такъ въ мѣстѣ Василишкахъ, тому подданому его милости Янку всего суммою волокъ пять, моркговъ семь, протовъ чотыры. Которые земли достаточне вси, его милости даные, ограничены и копцами осыпаны. Гдѣжъ я Павелъ Юрьевичъ Котовичъ — мѣрчій господарскій Василишскій, а Янъ Яновичъ Волменскій — намѣстникъ Василишскій, на тую отмѣну его милости пану Яну Миколаевичу Гайку — писару господарскому, конюшому Городенскому, ключнику Виленскому, державцы Ошменскому и Кутенскому, дали тотъ нашъ квитъ подъ нашими печатями, съ подписью руки моее власное. Писанъ у Василишкахъ лѣта Божого народженья тысяча пятьсотъ пятьдесятъ шостого, мѣсеца Іюня двадцатого дня. Павелъ Юрьевичъ. Зъ розказанья господаря короля его милости, я Павелъ Юрьевичъ Котовичъ — мѣрчій господарскій двора Василишского, а судья Троцкій, писарь Упитскій, намѣстникъ его милости пана Миколая Юрьевича Радвила — воеводы Троцкого Василишскій, Янъ Яновичъ Волменскій, признаваемъ симъ нашимъ квитомъ, што есьмо перво сего за земли, у волоки взятые, отмѣну его милости пану Яну Миколаевичу Гайку — писару господарскому, державцы Ошменскому, Кутенскому, ключнику Виленскому, конюшему Городенскому, ку имѣнью его милости Лебедѣ на селидбу подданнымъ его милости, которые седѣли подле мѣста Василишского, за мостомъ, треть волочки межъ мѣщанъ господарскихъ Василишскихъ были дали и его милости квитиовали, а потомъ, кгда мѣщане Василишскіе господарю королю его милости о волоки зуполные били чоломъ, господарь король его милость рачилъ мнѣ, наменшому служебнику своему, росказати, абыхъ я у волоки тымъ мѣщаномъ Ва-

силишскимъ по тридцати моркговъ для во-
женья пословъ, вгонцовъ его королевское ми-
лости, помѣрилъ. Гдѣ я водле розказанья его
королевское милости, помѣряючи зуполные во-
локи, засеглосе земли, въ отмѣнѣ его милости
данные, которую принялъ и на противко тое
земли далъ есми на селидбу тымъ подданнымъ
его милости огородцами полными подле мѣ-
ста Василишского по петнадцати прutowъ
огородцовъ девять, то есть, съ сѣножаткою
моркговъ чотыры, прutowъ петнадцать, кгрунту
доброго. А тые огородцы лежать концомъ
подле волокъ мѣстскихъ, а бокомъ подле ого-
родовъ мѣстскихъ, съ третее стороны кон-
цемъ отъ выпусу отъ огородовъ мѣстскихъ,
съ четвертое стороны бокомъ отъ огородовъ
мѣстскихъ. Гдежъ я Павелъ Юрьевичъ Ко-
товичъ, а Янъ Яновичъ Волменскій на тую
отмѣну дали есмы его милости пану Яну Ми-
колаевичу Гайку—писару господарскому, дер-
жавцы Ошменскому, Кутенскому, ключнику
Виленскому, сесь нашъ квити зъ нашими
печатями, съ подписью руки моее власное.
Писанъ у Василишкахъ лѣта Божого наро-
женья тысяча пятьсотъ пятьдесятъ сегого,
мѣсеца Апрѣля шестнадцатого дня. Павелъ
Юрьевичъ. Съ розказанья его королевское ми-
лости, я Янъ Юрьевичъ Волчкевичъ—конюшій
и подковюшій Виленскій, державца Васи-
лишскій, а Семень Войничъ Гриничинъ—
дворанинъ его королевское милости, на тотъ
часъ ревизоръ Василишскій, ознаймуемъ то,
ижъ коли была помѣра волокъ его кролев-
ское милости мѣста Василишского къ селу
Замостскому черезъ мене Семена Войну, для
простованья границъ оныхъ волокъ, которые
границы и коцы были показоны, знову чи-
нена, а ижемъ простовалъ границы оныхъ во-
локъ, на тотъ часъ взято и примѣрено земли
ее милости паней Миколаевой Гайковой, па-
ней Ядвики Павловны на кольку мѣстахъ,

безъ которыхъ земель границы оныхъ волокъ
слупне выпростоваться не могли, то есть: на
первомъ мѣстцу у волоки мѣстскіе середнего
поля нива, поля оромого моркговъ три, пру-
товъ одинадцать и полъ кгрунту доброго; въ
томъ же полю середнимъ другая нива поля
оромого прutowъ двадцать одинъ кгрунту се-
реднего; на третимъ мѣстцу въ тыхъ же во-
локахъ мѣстскихъ третего поля морговъ осмь,
прутовъ двадцать семь и полъ кгрунту серед-
него. А што у волоки подданнымъ господар-
скимъ Василишскимъ села Замостского занято,
то есть: ниву поля оромого морговъ семнад-
цать, прutowъ двадцать одинъ и полъ, кгрунту
середнего. Сумма того всего забранья чинить
моркговъ тридцать, прutowъ двадцать и полъ.
А на противко того забранья дали есмы отмѣну
слупную застѣнками волокъ мѣстскихъ: то
есть: на первомъ мѣстцу нива съ сѣножатою
водлѣ рѣки Василишки и съ селищомъ при
выпусѣ мѣстскомъ моркговъ чотыры, прutowъ
двадцать два и полъ; тамъ же застѣнокъ ого-
роду мѣстского ведле выгону ку рѣцѣ Ва-
силишцѣ и съ сѣножатою моркговъ петнадцать,
прутовъ десеть; на третимъ мѣстцу подлѣ
рѣки Скорды и при стѣнѣ головной третего
поля волокъ мѣстскихъ застѣнокъ и съ сѣно-
жатою моркговъ одинадцать, прutowъ дванад-
цать и пулъ кгрунту доброго; на четвертымъ
мѣстцу, тамъ же за тою рѣчкою Скордычю
застѣнокъ, который былъ отъ пана Павла
Котовича въ отмѣнѣ отданъ земенину госпо-
дарскому пану Рылу, моркговъ три, прutowъ
одинъ кгрунту середнего. Которое все земли
есть въ отмѣнѣ дано на противку забранья
земли ее, суммою чинить моркговъ тридцать
два, прutowъ шестнадцать. А ижъ се ей над-
дало надъ зарбранья земли ее въ моркгъ
одинъ, прutowъ двадцать пять и треть прута,
въ тую причину, ижъ ее милости больше
сѣножати отдало, а нижли полемъ. На про-

тивку забранья поля ее милости маеть она тую землю, на противку забранья земли ее милости, держать и уживать ее, яко властности свое вѣчными чясы. На што дали есми ей милости, сесь нашъ квитъ зъ нашими печатьми и съ подписью руки моее власное. Писавъ у Васишкахъ (року) Сына Божого нароженья тысяча пятьсотъ пятьдесятъ осьмого, мѣсеца Ноября двадцать второго дня. Семень Война.

А четвертый листъ тогожъ Павла Котовича—мѣрчого, господарского, Васишского подъ датою лѣта Божого нароженья тысяча пятьсотъ пятьдесятъ пятого, мѣсеца Декебря девятнадцатого дня, даный пану Яну Гайку на отмѣну земель господарскихъ Васишскихъ противъ его земли пашни дворное и тежъ подданныхъ его кѣрунту имѣнья его Заболотского, съ гайми, и съ сѣножатями его, у волоки господарскіе Васишскіе села Скорбовъ, черезъ его помѣроу волочною взятые, то ссть: на осмнадцати мѣстцахъ вочищами Шадишки, Деревщину, Строчищо, Гомелишки, которыхъ всихъ земель его взято кѣрунту доброго, среднего и подлого, кладучи на одну сумму, волокъ пять, моркговъ двадцать, протовъ одиннадцать. Противко которыхъ земель его дворныхъ и тежъ подданныхъ его преречонный Павелъ Котовичъ далъ и завелъ ему отмѣну съ прилекглости ку имѣнью его Заболотскому землями подданныхъ господарскихъ Скорбовъ и Мотылевъ на деветнадцати мѣстцахъ, яко то есть ширей и мяновите тые земли, лѣсы и сѣножати оморкованы вочищами, достаточне въ томъ листѣ Котовичовомъ описаны и назначены. Которыхъ всихъ земель, отмѣною за его земли и подданныхъ его ку имѣнью его Заболотскому даныхъ, суммою волокъ пять, моркговъ двадцать пять, протовъ двадцать чотыры и полъ, а то для тое причины дано ему землями подданныхъ господарскихъ большъ моркговъ пять, протовъ тринадцать и полъ,

нижли у пана Гайка взято, ижъ ему дано отмѣною земли зъ багномъ и зъ болотомъ. Которые земли, пану Яну Гайку отмѣною данные, вси достаточне ограничены и копами осыпаны. А то листъ Войниня. Зъ росказанья господаря короля его милости и великого князя Жикгимунта Августа я Семень Войновичъ Гричинъ—ревизоръ его королевское милости, зезнавамъ тымъ моимъ квитомъ, ижъ будучи мнѣ на справахъ помѣры волочное у волости его кролевское милости двора Васишского въ Заболотью и приводячи въ порадную помѣру, водлугъ уставъ короля его милости, села, занялемъ земель власныхъ отчизныхъ его милости пана Яна Миколаевича Гайка—писаря господарского, конюшого Городенского, старосты Ошменского, Утенского и Красносельского, имѣнья его милости Заболотского, у волоки села его королевской милости Мотылевъ, безъ которыхъ земель его милости тые волоки выполнить и порадне постановитися не могли, то есть: на першомъ мѣстцу въ полю того села седибномъ земли оромое кѣрунту среднего моркгъ одинъ, протовъ двадцать три; на другомъ мѣстцу земли оромое кѣрунту среднего протовъ двадцать; на третимъ мѣстцу до тыхъ же волокъ занято земли кѣрунту среднего оромое протовъ двадцать; на четвертомъ мѣстцу до тыхъ же волокъ занято земли кѣрунту среднего протовъ десять; на пятомъ мѣстцу до тыхъ же волокъ занято земли оромое кѣрунту среднего моркговъ три, протовъ два. Того всего забранья земли его милости въ тые волоки господарскіе взято моркговъ шесть, протовъ петнадцать. Къ тому тежъ которые земли его милости тогожъ имѣнья Заболотского подъ пущою староста Мстибоговскій, обозный его королевское милости, небощикъ панъ Петръ Веселовскій ку пущи его кролевское милости отѣхалъ и копами засыпалъ, а его милости

отмѣны ни которое за то на онъ часъ не-
отдалъ и за неотданьемъ тое отмѣны подданные
его милости предъ се оныя земли свое подъ
пушою пахали; ино я, заховываючи пущу
его королевское милости въ покою, абы за
тые копцы и границы, отъ пана обозного
подѣланые ниhto проробковъ и полъ своихъ
тамъ не пахалъ, але абы то все на пущу
было запущено, оныяжъ земли его милости
пана писаровы, которые отъ пана обозного
ку пущи заграничны были, зморговалъ, то
есть: На первомъ мѣстцу подъ пушою за
дворомъ его милости земли оромое кгрунту
подлого моркговъ три, прutowъ дванадцать; на
другомъ мѣстцу тамъ же земли подлое на
чотырехъ нивахъ моркговъ пять, прutowъ двад-
цать и полъ; на третьемъ мѣстцу земли под-
лое моркговъ два, прutowъ двадцать семь и
полъ; на четвертомъ мѣстцу тамже земли
моркгъ одинъ, прutowъ семнадцать. Тое все
земли его милости, ку пущи его королевское
милости черезъ пана Веселовского отѣханое
и копцами ограничоное, моркговъ тринадцать,
прutowъ двадцать два. Сумма забранья тыхъ
всихъ земель его милости у волоки короля его
милости Мотылевскіе, такъ тежъ и ку пущи
приверненыхъ, кгрунту середнего и подлого
моркговъ двадцать, пруть одинъ и полъ.
А на противку того всего отмѣна его мило-
сти есть дана землями короля его милости
Мотылевскими: На першомъ мѣстцу при от-
мѣнѣ боковой первшого поля застѣнокъ, при
земляхъ его милости, земли оромое кгрунту
доброго моркговъ три, прutowъ двадцать де-
вятъ, который застѣнокъ держалъ подданный
господарскій Супронъ. На другомъ мѣстцу
подле земли Михайла Собакина и въ концу
головное стѣны села Мотылевъ сѣножати съ
проробками кгрунту середнего моркги три,
прutowъ двадцать пять. На третьемъ мѣстцу
подле гаю его милости, за прудищомъ, поля

оремого кгрунту середнего моркговъ три. На
четвертомъ мѣстцу тамъ же черезъ ручай
подъ гаемъ его милости, сѣножати прutowъ
двадцать девять. На пятомъ мѣстцу земли
оромое, на имя Коледышка, кгрунту середнего
деветнадцать прutowъ и полъ. На шостомъ
мѣстцу земли Платнеровское моркгъ одинъ,
прutowъ петнадцать и полъ. На семомъ
мѣстцу тоежъ земли Платнеровское моркги
два, прutowъ осмнадцать кгрунту середнего,
а на осмомъ мѣстцу моркгъ одинъ, пруть
одинъ кгрунту середнего. На девятомъ мѣст-
цу нива съ кустовьемъ въ концу стѣны
третьего поля прutowъ осмнадцать; а на десятомъ
мѣстцу за болоты обѣ между земли боярина его
милости Максима Шилковича, земли моркгъ
одинъ, прutowъ двадцать семь и полъ. Сумма
того всего отданья кгрунту доброго и серед-
него землями господарскими за земли его
милости, у волоки занятыя и до пущи короля
его милости приверненые, моркговъ двадцать,
прutowъ тринадцать. Которые земли его ми-
лости въ отмѣнѣ данные маєтъ его милость
держати и взживати, яко властности своея,
вѣчными часы. И на томъ его милости далъ
тотъ мой квитъ подъ моею печатью. Писанъ
у Вострынѣ подъ лѣтъ Божьего нарoженья
тысеча пятьсотъ пятьдесятъ девятого, мѣсеца
Юля двадцать второго дня. Семенъ Войновичъ
Гричинъ. И зъ ласки нашея господарское, на
чоломъ битіе пана Яна Гайка, то есмы
вчинили, тые вси кгрунты, вышей въ тыхъ
листахъ Павла Котовича и Семена Войны
описанные, земли пашное, лѣсы и сѣножати,
яко то на насъ господаря ку двору нашему
Василишскому здавна держано было, ему
потвердили и тымъ листомъ нашимъ на вѣч-
ность у вотчизну потвержаемъ, тымъ правомъ
вольности, якъ предковъ его и онъ самъ сво-
его кгрунту, помѣрою волочною на насъ го-
сподаря у волоки наши взятого, въ держанью

и въ заживанью своемъ былъ, некоторыхъ повинности и пошлинъ съ тыхъ кгрунтовъ, отмѣною ему за кгрунты его данныхъ, ку двору нашему Василишскому, невыймующи, ани составуючи. Маеть панъ Янъ Гайко самъ и его жона и ихъ дѣти, и потомки ихъ вси тые кгрунты, подле тыхъ листовъ Павла Котовича и Семена Войны, отмѣною имъ даные, на себе ку имѣнъямъ своимъ Лебедскому и Заболотскому держати и того водле воли своее, яко сами валѣпей розумѣючи, вживати и всякіе пожитки тамъ на тыхъ кгрунтахъ собѣ множити, и вольни они то отдати и кому хочечи продати и записати, а врадъ нашъ двора нашего Василишского и тежъ иншіе мѣрчіе и ревизоры наши господарскіе, потомъ будущые, никоторого вжо затрудненья имъ въ

тыхъ кгрунтахъ, отмѣною имъ даныхъ, чинити не мають, але спокойне ку нимъ въ томъ мають ся заховати. И на то есьмо пану Яну Гайку дали сесь нашъ листъ зъ нашою печатью привѣсистою. Писанъ у Вильни, лѣта Божого нароженья тысеча пятьсотъ шестьдесятого, мѣсеца Декабра осьмого дня. У того привилею подписъ руки найяснѣйшого короля его милости тыми словы: Sigismundus Augustus Rex. А печать при немъ великого князства Литовского привѣсистая;—а иншіе подписы тыми словы: Nikolaus Radzivil—palatinus Vilnensis, r. cancelarius. Остафій маршалокъ писарь. Который же тотъ привилей, за подаьемъ его черезъ особу верху мененую до актъ, есть до книгъ головныхъ трибунальныхъ уписанъ.

1600 г. Февраля 28-го дня.

Изъ книги № 21, за 1681 г., л. 477.

92. Подкоморское опредѣленіе касательно границъ между имѣніями Лулинцемъ и Вольною.

Лѣта отъ нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ осмьдесятъ первого, мѣсяца Іюня чотырнадцатого дня.

Передъ нами судьями головными, на трибуналь у великомъ князствѣ Литовскомъ, зъ воеводствъ, земель и повѣтовъ на рокъ теперешній обраными, постановившисе очевисто у суду панъ Александеръ Гордеевскій, оповѣдалъ, поклалалъ и до актъ книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ подалъ документъ певный, на речъ въ немъ ниже меновите выражоную, въ Богу велебному его

милости отцу Серафимови Полховскому—игуменови теперешнему монастыра Дятелевицкого закону светого Василия Великого реліеи кгрецкое и наступцомъ его милости служацій и належачій, просечи, абы тотъ документъ былъ принять и до книгъ уписанъ. Мы судъ тотъ документъ принявши, до книгъ уписать есьмо казали, который слово до слова такъ се въ собѣ маеть. Выписъ съ книгъ кгроцкихъ замку господарского Пинского. Году отъ нароженья Сына Божого тысеча шестьсотного, мѣсеца Марца первого дня. (На) рочки судовые кгроцкіе повѣту

Пинского, мѣсяца Марца первого дня прина-
лѣе и судовне отправовање на врадѣ го-
сподарскомъ въ замку Пинскомъ передъ нами
Александромъ Ратомскимъ — подстаростимъ,
Криштофомъ Скирмонтомъ — судьей, Алексан-
дромъ Кочановскимъ — писаромъ, врадниками
судовыми кгроцкими повѣту Пинского, отъ
его милости вельможного княжати Юрья Ко-
рибутовича Збаразского, старосты Пинского,
установленными, ставши очевисто обоя сторона
ихъ милость панъ Симонъ Харлинскій — рот-
мистръ его королевское милости, земенинъ
земли воеводства Новогороцкого, малжонка его
милости, ей милость пани Ганна княжна Ко-
зечанка, а ихъ милость панъ Якубъ Кунце-
вичъ — хоружій и земенинъ господарскій по-
вѣту Городенского и малжонка его милости
ей милость пани Богдана Фурсовна, добро-
вольне положивши листъ записъ свой, ихъ
милость панъ Симонъ Харлинскій и малжонка
его милости, ей милость пани Ганна княжна
Козечанка, тотъ листъ и всю речъ въ немъ
описавую ведле него вызнати рачили и про-
сили ихъ милость, абы тотъ листъ ихъ ми-
лости читанъ и изустнымъ вызнаньемъ ихъ
милости до книгъ кгроцкихъ Пинскихъ упи-
санъ былъ; которого мы огледали и видечи
его зуполного, съ печатыми приложенными и
руки подписаными, читали и, вписуючи до
книгъ кгроцкихъ повѣту Пинского, слово отъ
слова такъ се въ собѣ маеть:

Я Симонъ Миколаевичъ Харлинскій — рот-
мистръ его королевское милости, земенинъ
господарскій земли и воеводства Новогороц-
кого, а я Ганна княжна Козечанка, мал-
жонка вышъ помененого его милости пана
Симона Харлинского, сознаваемъ и явно
чинимъ симъ нашимъ добровольнымъ листомъ,
вѣчистымъ записомъ, ижъ что въ року прош-
ломъ тысяча пятьсотъ девятьдесятъ пятомъ,
мѣсяца Марца двадцать первого дня, за позвы

его милости пана Адама Хрептовича — подко-
морого Новогороцкого подкоморскими по пани
Миколаевую Нарушевичовую — подскарбиную
земскую и писаровую великого князства Ли-
товского, пани Барбару Кунцовичовну отъ
пани матки, отъ мене и отъ братаи моее
рожное, на имѣнью Маломъ Лулинцу, въ
повѣтѣ Новогороцкомъ положонными, вы-
ѣхавши тотъ же панъ Адамъ Хрептовичъ и
успокоиваючи тое имѣние Малый Лулинецъ
и село мое Вольку, надъ рѣкою Непрцомъ
лежащее, съ которого есмы права на тую
Вольку належачого вырекшисе, въ ровный
дѣль есмы съ панею подскарбиною тое сельцо
нашее Вольку зо всеми кгрунтами, болоты,
озерами, сѣножатями и всякими уходами,
до него належачими, въ ровный дѣль ку имѣ-
нью Лулинцу пустили. Которое панъ подко-
морій Новогороцкій вымѣривши всѣ кгрунты
того имѣнія Вольки и Лулинца, намъ дванадца-
тую часть водлугъ права нашего материстого
вѣчне, правомъ приржонымъ намъ належа-
чого, того всего имѣнія Малого Лулинца и
всякихъ кгрунтовъ и пожитковъ до него на-
лежащихъ, а пани подскарбиной одинадцать
частей въ томъ же имѣнью Маломъ Лулинцу
выдѣлилъ, всѣ розницы, переводы правные,
бои, грабежи и шкody всякіе за доброволь-
нымъ упущеньемъ насъ зъ обудвохъ сторонъ
декретомъ своимъ межи нами панъ подкоморій
скасовалъ и вѣчне уморилъ и границу пев-
ную межи кгрунтами ей милости пани под-
скарбинное до Малого Лулинца и кгрунтами
нашими, водлугъ выдѣленья пана подкоморого
до Вольки належачими, певную учинилъ: по-
чавши отъ вочишча Дубового болота, отъ
двухъ концовъ наржонныхъ, границею простымъ
трибомъ, зоставуючи по лѣвой рудѣ кгрунты
ей милости пани подскарбинное Лулецкіе, ку
Бѣлому болоту, а по правой рудѣ кгрунты
пани Харлинское и сыновъ ей милости въ

обрубъ, ажъ до другихъ нарожныхъ двухъ концовъ подъ Дубовымъ полемъ, на Михалевомъ полю, межи которыми концовъ побочныхъ усыпано осмь, а отъ двухъ нарожныхъ концовъ простымъ трибомъ черезъ дорогу, зъ Лулинца Великого до Малого Лулинца идучую, также до другихъ нарожныхъ концовъ, на урочищу подъ Лѣскомъ укопанныхъ, межи которыми усыпано концовъ побочныхъ двадцать, и отъ того трибу и нарожныхъ концовъ укосомъ черезъ лѣсъ Чорный, трибомъ простымъ ажъ на рогъ борка подъ Селищами, зоставуючи тотъ борокъ полѣвъ ку кгрунтомъ Лулинецкимъ ей милости пани подскарбиное, а по правой сторонѣ зоставуючи островъ Селишчо ку кгрунту пани Харлинское и сыновъ ей милости; а отъ того мѣйса и рогу того борку подъ Селищами черезъ лугъ Деруженскій у Галые болота, которая граница копцами въ полю, гдѣ конемъ доѣхати моглъ, засыпана и достаточне опатрона и обварована, такъ ижъ некоторое трудности о нее нѣтъ и вонпливости жадное не было и не есть. Нижли се что дотычетъ границы, которую панъ подкоморій, не могучи ани конемъ, ани пѣхотою дойти, по урочищахъ ажъ до рѣки Припети и потомъ черезъ рѣку Припеть ажъ до рѣки Глушицы, пописалъ, почавши отъ залому черезъ лугъ Деруженскій и отъ Деружинского луга ажъ до урочища Залебедя, а отъ Залебедя зоставуючи першій Оноховъ дубъ влѣвъ въ долину, которая лежитъ межи Грудами, на которомъ Грудъ, станъ Вешный пани подскарбиное и два дубы надъ Неростовищами по лѣвой руцѣ зоставуючи, вси Неростовища пани подскарбиное въ лѣвой руцѣ вцале и въ правой руцѣ Грудъ Меньшій, ку кгрунтомъ села нашего Вольки належачое, а отъ тое долины простымъ трибомъ, зоставуючи озеро Каменецъ вправѣ и двѣ сѣножатки къ кгрунту нашему, а въ лѣвой

руцѣ такъ сѣножати и кгрунты, яко и гати пани подскарбиное зоставуючи просто, у другій Оноховъ дубъ, который надъ рѣкою Припетью стоитъ, границу описалъ; а отъ того Онохова дуба вжо не простымъ трибомъ, але заломомъ влѣво черезъ Припеть, у конецъ озера Слижина, у старую границу, ку рѣцѣ Глушицы, которая дѣлитъ зъ кгрунты Стаховскими, декретомъ своимъ границу учинилъ и описалъ и таковой вѣчный роздѣлокъ и границу декретомъ своимъ межи нами учинилъ и за позволеньемъ насъ обудвухъ сторонъ декретомъ своимъ на спротивного и недержачого декрету пана подкоморого заруки двѣстъ копъ грошей положилъ; которыми декреты mocno подъ тыми заруками зъ обудвухъ сторонъ держати, поднелисе, яко ширей а достаточней на томъ декретѣ пана подкоморого то все описано и доложено есть. А такъ я Симонъ Харлинскій, пришовши есмо до посесіи того села Вольки и кгрунтовъ и пожитковъ, до него належащихъ, за упущеньемъ и записаньемъ мнѣ отъ пани матки моее, яко изъ ровного дѣлу въ имѣньяхъ отчизныхъ и материстыхъ межи братьею моею, а панъ Якубъ тежъ Кунцовичъ—хоружій Городенскій и съ пани малжонкою своею, пани Богданою Фурсовною, за правомъ купнымъ своимъ вѣчностью одъ ее милости пани Миколаевое Нарушевичовое—подскарбинное земское великого князства Литовского, первой тое имѣнье заставою маючи, до посесіи того Малого Лулинца вѣчне приполъ, а обачивши то зъ обудвохъ сторонъ, ижъ подданные наши о урочищѣ Залебедѣ и гды до трибу и забитя палевъ черезъ мѣрника, отъ пана подкоморого высланого, пришло, кгда тое болото вышло и ужо люде по нимъ ходити могли, а о другое мейсце отъ озера Слижина о старую границу, гдѣ бы была отъ урочища, то есть одъ конца озера Слижина

згодитисе немогучи, споръ межи собою подданные наши зъ обудвохъ сторонъ мѣвали и одинъ другому черезъ тые границы переходчи кривды и шкody такъ въ сѣнахъ, яко и въ иныхъ пожиткахъ чинили, о што сьмы се были первей съ пани подскарбиною и паномъ хоружимъ, яко заставникомъ, яко и о заруки, а потомъ за куплею его милости, яко зъ вѣчнымъ дѣдичомъ до оповѣданья зъ ободвохъ сторонъ о квалтовное забитье палевъ и попсованье концовъ границъ, такъ въ полю, яко и въ болотѣхъ, о заруки и о иншіе розницы были завели и зъ obu сторонъ запозвали до даты сего листу нашего; про то я Симонъ Харлинскій а я Ганна Козечанка, малжонка его милости, за выналезкомъ ихъ милостей пановъ пріятелей нашихъ зобопольныхъ, тые двѣ мѣстца, о урочище, такъ Залебедье, яко и о старую границу, о што межи нами и подданными нашими споръ ишолъ, до померкованья и вѣчного успокоенья приводечи, ни въ чомъ однакъ и въ намиѣйшой речи декрету пана подкоморого не нарушаючи и овшемъ симъ листомъ нашимъ его во всемъ ствержаючи, такое есьмо померкованье и вѣчное застановенье о тые урочища и границу, межи кгрунтомъ моимъ Днепрецкимъ, названымъ Волькою, и межи кгрунтомъ пана хоружого и малжонки его Малого Дулинца положоною и палями забитую учинили и вѣчне держати подвезалисе, ижъ на тихъ вонтпливыхъ урочищахъ такъ на Залебедью, ижъ то есть власное, а не иншое Залебедье, куды палями побито, таеъ и на той старой границы, о которую одъ конца озера Слижина вонтпливость и незгода была, ажъ до рѣки Глушицы палями теперь забито, присегу подданные наши села Вольки на томъ: ижъ то правдиве есть лѣсъ урочище Залебедье, а не Тенетище, и отъ конца озера Слижина правдива есть старая граница, ажъ у рѣку Глушицу, куды

палями побито, а не иншая, присегу тѣлесную дванадцать чоловѣка наши зъ села Вольки выконали. По которомъ выконанью присеги ужо такъ есьмо тую границу такимъ способомъ успокоили и вѣчне оную держати мы сами и потомки, щатки наши межи собою маемъ, которая черезъ пана подкоморого есть заложона и пальми забитая и въ декретѣ пана подкоморого и въ семъ листѣ нашемъ по урочищахъ описана, — далѣй ужо за тую границу кгрунтовъ, лѣсовъ, сѣножатей, рѣкъ, болотъ, гатовъ, нерестовищъ, озеръ и иныхъ инныхъ пожитковъ собѣ не привлащаючи, а ни забираючи одинъ у другого, одно каждый при своихъ кгрунтѣхъ и пожиткахъ, за границю каждому зъ насъ ку руцѣ его належачихъ, и водлугъ того роздѣлку и границы золоженое, уживати маемъ. Которую границу одъ урочища до урочища индей простымъ трибомъ, а индей заломомъ черезъ пана подкоморого учинено есть, почавши отъ Деружинского залому и луга, ажъ черезъ рѣку Припеть, границу у рѣку Глушицу, вѣчную учинили и палями отъ урочища до урочища трибуючи и заломываючи забили и знаки, яко въ дубахъ трохъ, такъ Степана Дмитровича и Оноховомъ першомъ дубѣ на шнурѣ отъ границы, яко и на другомъ Оноховомъ дубѣ, надъ рѣкою Припетью, на границы стоячомъ, на сей сторонѣ Припети и за Припетью у Ольхахъ и на иншомъ деревѣ таковы есьмо клейна и знаки на границы, то есть крижъ и подъ крижомъ три урубы *) починили, то есть, почавши отъ залому, съ поля идучого отъ двухъ концовъ нарожныхъ черезъ лѣсъ и лугъ Деружинскій, идучою простымъ трибомъ черезъ Галые болота ажъ

*) Въ этомъ мѣстѣ въ подлинникѣ изображенъ слѣдующій знакъ

до урочища Залебедя, мимо дубъ бортовой Щепана Дмитровича — подданого пана хоружого, гдѣ клейно учинено, въ правѣ на шнуръ Мѣрницкій въ кгрунтъ нашъ zostавуючи, простымъ трибомъ палями забито. А одъ того урочища Залебедя, zostавуючи першій Оноховъ дубъ, на которомъ клейно и знакъ помененый крижъ и три урубы учинено, въ лѣвѣ, въ кгрунтъ пана хоружого на шнуръ Мѣрницкій, просто черезъ Позное у долину межи Грудъ большого и меньшого, такъ нашъ, яко и пана хоружого, который Грудъ большій и станъ Вешный и все Неростовищю пану хоружому zostавуючи въ лѣвѣ, а Грудъ меньшій zostавуючи мнѣ Симону Харлинскому и малжонцѣ моей въ правой рудѣ, простымъ трибомъ, троху заломивши отъ Залебедя палями забито и одъ тое долины, межи грудами лежачое, простымъ трибомъ мимо урочище Каменецъ у другой Оноховъ дубъ, границею пали побито и клейно и знакъ у дубѣ учинено крижъ и три врубъ, zostавуючи двѣ сѣножати и озеро Каменецъ въ правой рудѣ намъ, а Неростовище, гати и ившіе сѣножати въ лѣвой рудѣ пану хоружому и малжонцѣ его, такъ же zostавуючи по Оноховъ дубъ и по рѣку Припеть. А отъ того Онохова дуба, надъ Припетью стоячого, заломомъ у лѣвую руку черезъ рѣку Припеть около озера Слижина, zostавуючи все озеро Слижино собѣ въ правѣ, палями забито и тыежъ клейна на ольхахъ и на иномъ деревѣ крижъ и три врубъ починено, ажъ до конца озера Слижина и знаками границу учинили и палями забили. А отъ конца озера Слижина заломомъ, также черезъ рожокъ грудка у ровъ, врочищемъ Корчевичъ, который ровъ зъ озера Слижина у Глушицу тягнеть, а тымъ ровомъ Корчевичъ, заломываючи тую границу, ажъ у рѣку Глушицу уходитъ, также палями надъ тымъ ровомъ зъ obu сторонъ

забито и самымъ тымъ ровомъ ажъ конецъ границы у рѣку Глушицу входитъ, палями позабіяли. Которая вжо рѣка Глушица дѣлитъ насъ зъ Стоховцами и вжо такимъ способомъ тую границу боковую по тыхъ врочищахъ въ семь листѣ вышей описаныхъ, и клейнами на деревѣ назначеными и палями по границы забитыми селу нашему Днѣпрцу, названому Вольцѣ, кгрунтомъ и пожиткомъ до него валежачимъ зъ грунтами и пожитками пана хоружого и малжонки его Малого Лулинца вѣчною непорushною и черезъ подданные наши зъ села Вольки присегою змощненою учинили есьмо. А отъ конца тое границы, межи нами заложное, отъ того рову Корчевичъ, уверхъ рѣкою Глушицею ажъ у Припеть, а отъ Припети черезъ озеро Хнору, а отъ озера Хнора на врочище у Избищахъ, а одъ Избищъ у рѣку Днѣпрець, старого рѣчища, на врочищу Жукового дуба, а отъ Жукового дуба Днѣпрцомъ у борокъ за сѣножатки, а отъ борка за сѣножатного на врочище Быка, а отъ Быка тымъ же Днѣпрцомъ до млыника нашего, а отъ млыника нашего до спольныхъ кгрунтовъ зъ Великого Лулина, мужами и зъ Бостынцами, а тыми кгрунтами ажъ до петы старого трибу, у которого трибу у концу за Бѣлымъ болотомъ суть кгрунты Лулинца Малого зъ Бостынцами, а отъ петы того трибу назадъ ку Вольцѣ простымъ трибомъ ажъ до копцовъ закопанныхъ варожныхъ на врочищу у Дубового болота, откульсе граница писати почала. Которую границу и сесь дѣлъ и застановенье наше вѣчистое, водлугъ декрету пана подкоморого и описанья въ семь листѣ нашемъ и водлугъ забитья палевъ и клейнъ и знаковъ, на деревѣ починеныхъ, и урочищъ помененыхъ маемъ вѣчне и непорushне держать, одинъ другому сего дѣлу вѣчистого и застановенья нашего черезъ тую границу описаную ни въ

чемъ не нарушаючи и кгрунтовъ, ани жадныхъ пожитковъ зъ руки кгрунтовъ пана хоружого у мою руку ку кгрунтомъ моимъ черезъ границу, окромъ всякихъ входовъ и дерева бортного, водлугъ декрету пана подкоморого, каждому и за границю уживати вольно и окромъ уходовъ не привлащаючи и палевъ границы теперь забитое не вымаючи и ани тыми, або и другими палями кгрунтовъ пана хоружого ку кгрунтомъ моимъ не забиваючи, ани прилучаючи, такъже и клейнъ, на деревѣ починеныхъ, нецсуючи и на иншое дерево ихъ не пишучи, або не вырубываючи. А тые вси оповѣданья, позвы, декрета такъ кгроцкіе, земскіе, трибунальскіе и всякіе процессы правные, такъ о розницы границъ, яко и о иншіе всякіе розницы наши, которые до даты сего листу нашего межи нами были, всѣ, а всѣ огуломъ вѣчне касуемъ и вмораемъ, такъ, ижъ некоторое моцы, жадного права николи мѣти не мають и о то все себе зъ obu сторонъ вѣчне вызволяемъ и вольныхъ чинимъ. Николи мы сами и потомки наши зъ obu сторонъ позыватисе и трудности одинъ другому задавати не маемъ и мочи не будемъ; а гдѣбыхъ я Симонъ Харлинскій и я Ганна Козечанка, недосыть чинячи сему запису нашему въ чомъ кольвекъ, что нарушили и яко границъ по тыхъ вровичахъ, въ декретѣ пана подкоморого Новогороцкого и въ семъ листѣ описаныхъ, вѣчне держати не хотѣли и не держали и, пали съ тое границы вынявши, тыми, альбо иншими далей кгрунтовъ пана хоружого заходечи заберали и забіяли и кгрунты собѣ, альбо якіежъ кольвекъ пожитки ку кгрунтомъ нашимъ села Днѣпрца, названого Вольки, за теперешнею вѣчне межи нами описаною границею одинъ у другого привлащаль, и забираль, клейны, починеные на деревѣ, псоваль, альбо на иншое дерево займуючи кгрунты пана хоружого

на декретѣ пана подкоморого и сесъ листъ нашъ переносилъ и засѣкалъ, будь тежъ одинъ другого до права мимо сесъ дѣль, декретъ подкоморскій и постановенье наше вѣчистое о тую границу пописаную, або о якіе пожитки, теперъ вѣчне застановенные, позываль и поволокалъ, тогда я Симонъ Харлинскій зъ малжонкою моею, еслибымъ въ чомъ водлугъ сего запису моего выкročилъ и тому запису моему и паракграфомъ, въ немъ описанымъ, досыть не учинилъ, тогда за кожное нарушенье, иле бы кольвекъ разовъ противъ сему запису есмы выкročили и противъ его выступили, за каждый незыщонный и нарушонный паракграфъ пану хоружому и малжонцѣ его милости заруки по сту копъ грошей платити маемъ и повинни будемъ. А заплативши заруки за каждымъ разомъ выступу противъ сего листу нашего сто копъ грошей, предъ се тотъ дѣль, черезъ пана подкоморого декретъ учиненный, и сее застановенье наше вѣчное и граница, въ декретѣ пана подкоморого и въ семъ листѣ нашемъ описаная, селу нашему Вольцѣ, зъ селомъ и кгрунтами пана хоружого Малого Дулинца вѣчне у каждого суду и права и на каждомъ мѣйску при зуполной моцы захована и держана быти маеть, отъ насъ и одъ потомковъ нашихъ и одъ каждого держачого тое село наше Днѣпрецкое, Волькою названое, о которое заруки вольно насъ будетъ пану хоружому позвати до суду кгроцкого, альбо земского Новогороцкого, альбо и до суду головного трибунального рокомъ завитымъ статутовымъ; а мы незбиваючи позву и небуречи року и ничимъ се не вымаваяючи, во всемъ пану хоружему и малжонцѣ его усprawедливитисе маемъ и повинни будемъ. И на то дали есмы сесъ листъ нашъ добровольный записъ, зъ нашими печатями и съ подписами рукъ нашихъ, хто зъ насъ писать умѣлъ; а при томъ были и того бу-

лучи свѣдоми ихъ милость панове пріятели наши: его милость панъ Миколай Подаревскій, панъ Иванъ Дашковичъ, а возный воеводства Новогороцкого панъ Грегорій Богдановичъ Шантырь, которые за устною и очевистою прозьбою нашою печати свое приложити и руки свое подписати, хто зъ нихъ писать умѣлъ, рачили. Писанъ въ Лулинцу, року тысяча шестсотного, мѣсяца Феврала двадцать осьмого дня. У того листу печатей приложоныхъ пять, а подписей рукъ польскимъ писъмомъ двѣ тыми словы: *) *Симонъ Харлинскій власнонъ ренконъ*. Устне прошоныи печатарь Миколай Подаревскій ренко. И тотъ листъ зъ устнымъ признаньемъ ихъ милости пана Симона Харлинского и малжонки его милости пани Ганны княжны Козечанки за ихъ же ихъ милости самыхъ прозьбою до книгъ кгроцкихъ повѣту Пинского записана есть и сесь выписъ съ книгъ подъ печатями нашими и съ подписомъ рукъ нашихъ его милости пану Якубу Кунцовичу—хоружому Городенскому и малжонцѣ его милости, ей милости пани Богданѣ Фурсовнѣ, выданъ есть. Писанъ у Пинску. У того экстракту аліасъ документу печатей притисненныхъ владовыхъ три, а подписъ рукъ тыми словы: Александръ Ратомскій,

*) Въ подлинникѣ подпись сдѣлана русскими буквами.

подстаростій Пинскій рукою. Криштофъ Скирмонтъ—судья кгроцкій Пинскій. Александеръ Качановскій—писарь кгроцкій Пинскій. А коректа въ тые слова: скорикговалъ Плотницкій; а сусцепта владу земского Пинского на томъ же документѣ въ тые слова написана: року тысяча шестсотного, мѣсяца Октебра чотырнадцатого дня въ роки судовые земскіе о светомъ Михалѣ, святѣ римскомъ, сую справу переносиваючи въ уписанью до книгъ судовыхъ земскихъ повѣту Пинского, служебникъ его милости пана Якуба Кунцевича—хоружого Городенского, панъ Миколай Вимко у суду передъ нами покладалъ. Гуринъ Фурсъ—судья земскій Пинскій рукою. Миколай Дольскій—подсудокъ Пинскій рукою. Василей Скиндеръ—писарь земскій Пинскій. А другая сусцепта владу земского Новогороцкого на томъ же документѣ въ тые слова писана: року тысяча шестсотъ первого, Іюня девятнадцатого дня сесь выписъ черезъ Станислава Мазановского перенесенъ. Василей Зинкевичъ—судья, Федоръ Евлашевскій—подсудокъ, Янъ Головня—писарь. Который же тотъ документъ, за поданьемъ оного до актъ и зъ сусцептами, на немъ написанными, и прозьбою зъ верху писаной особы, есть до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ актыкованъ и уписанъ.

1604 г. Ноября 2-го дня.

Изъ книги № 21, за 1681 г., л. 487.

93. Инвентарь имѣнія Дятелевичъ.

Лѣта отъ нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ осьмдесятъ первого, мѣсяца Іюня чотырнадцатого дня.

Передъ нами судьями головными, на трибуналь у великомъ князствѣ Литовскомъ зъ воеводствъ, земль и повѣтовъ на рокъ теперешній тысяча шетьсотъ осьмдесятъ первый обраными, постановившисе очевисто у суду панъ Александеръ Гордѣевскій, оповѣдалъ, покладалъ и до актъ книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ подалъ документъ певный, въ Богу велебному его милости отцу Серафимови Полховскому—игуменови Дятелевицкому закону светого Василия, релии старовгрецкое, и наступцомъ его милости, на речъ въ немъ выражоную служацій и належачій, просечи насъ суду, абы тотъ документъ былъ принять и до книгъ уписать. Мы судъ оный принявши до книгъ уписать есьмо велѣли,—якожъ уписуючи слово въ слово такъ се въ собѣ маеть. Выписъ съ книгъ головныхъ трибунальныхъ, въ Новогородку одправованныхъ лѣта отъ нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ четвертого, мѣсяца Ноября шостого дня. Передъ нами судьями головными, на трибуналь у великомъ князствѣ Литовскомъ зъ воеводствъ, земль и повѣтовъ на рокъ теперешній тысяча шестьсотъ четвертый обраными, одправуючи намъ sprawy, суду головному судить належачіе въ Новогородку, постановившисе очевисто у суду его милость панъ Криштофъ Кочъ и малжонка

его милости пани Гальшка Подаревская, оповѣдали и сознали инвентаръ свой, водлугъ права справлений, данный отъ ихъ милости пану Адаму Подаревскому на речъ меновите въ томъ листѣ ихъ милости помененую сданный, и тотъ инвентаръ передъ нами судьями сами ихъ милости положивши и всю речъ, въ немъ меновите описаную, сознавши, просили, абы до книгъ головныхъ трибунальныхъ уписанъ былъ. А такъ мы судъ, того листу ихъ милости огледавши и читаного добре выслуhavши, наказали есьмо тотъ инвентаръ до книгъ уписати, который уписуючи въ книги слово въ слово такъ се въ собѣ маеть:

Инвентаръ або реестръ списанья роздѣлку имѣнія Дятелевичъ межъ небожчика пана Миколая Подаревского, тестя моего, мене Криштофа Коса, а отца моего, мене Гальшки Миколаевны Подаревское Криштофовое Косовое, а пана Адама Подаревского—стрыя мене Гальшки Подаревское. Грунту щукъ, застѣнковъ и острововъ, на часть небожчика пана отца моего одъ пана Адама Подаревского, стрия моего, выдѣлено, и што того на часть пана Адама Подаревского досталосе, а меновите. *Напервей:* першая штука Хонскій уголь, на селищѣ съ притатьемъ другихъ шести шнуровъ, *другая* штука Березскій уголь отъ Бастыня, *третья* штука Вышній островъ, также отъ Востынское границы, *четвертая* штука, островъ у Переспы, *пятая* штука за рѣкою Ельникъ и половицу Утре-

него острова и къ тому половица застѣнку, названнаго Ратча; *шостая* штука у Гатища, острова дальнего половица и къ той же части половица селища Старого отъ рѣки Цны и отъ млына ажъ по Хоминскіе ворота, а тутъ отъ двора по трибѣ заложный рѣка на часть пана Миколаеву одъ дворовъ самыхъ до границы пана Кищины. Зъ другой стороны кгрунты, штуки, застѣнки, острова, которые се на часть зъ ровного дѣлу отъ пана брата моего, пана Миколая Подаревского выдѣленые zostали, то есть меновите: штука *першая* Селища, або Луки названого, зъ *другимъ* островомъ, або штукою Буякомъ, и до него штукою, або застѣнкомъ за рѣкою, названою въ Ратчахъ; *третья* штука за рѣкою Павловское, названая Кутриновъ, острова половица къ тому трибу Павловскому концомъ прилегла; *четвертая* штука островъ на полъ за Переспою; *пятая* штука Любины и острова Дальшого половица; *шостая* штука къ тойже части Старого селища половица отъ Бостыня, прозываемого Луки, ажъ по ворота Хоминскіе, а тутъ отъ двора по трибѣ заложный рѣка отъ Бостыня, села пана Кишчиного, до дворовъ самыхъ мнѣ Адаму, а отъ дворовъ самыхъ до границы пана Кищины. Которые кгрунты, острова, застѣнки, штуки въ тыхъ границахъ вижей помененыхъ обѣдвѣ части положенъемъ своимъ суть, а меновите: починается граница Дятелевская зъ кгрунтами и подданными его милости пана Кишки—воеводича Витебского, и его милости пана Якуба Кунцевича—хоружого Городенского, то есть: почавши отъ петы болота Зыята, границы Лулинецкое его милости пана хоружого зъ Дятелевичами, и отъ болота Зыату у Юхновъ лѣсокъ, отъ Юхнова лѣска до передѣла *Коповища* зъ Бостынцы, а отъ Коповища у Добрыньское болото, у рѣчку, Мисевъ дубъ, а оттуль у Залужье, зъ Залужья у Бѣлую

горку, оставуючи Вышній островъ по правой руцѣ, у кгрунтъ Дятелевскій, а отъ Вѣлое горки на верхъ Переброда и отъ Переброда мимо Березникъ въ Утренскую рѣчку, Утренскою рѣчкою у Подгурское болото, а отъ Подгурского болота у Гатискую потяжъ, у лѣсъ, Гатискою потяжью у Востринскую рѣчку, зъ Острынское рѣчки у *Коповище* старое зъ Вичинцы и зъ Бродничаны у гостинца Городецкого, отъ того гостинца у Цну рѣку и черезъ рѣку Цну у Подлѣсейскій стежаръ и во лѣсъ, оттуль у Подбѣлевичъ Козла, у сосну и у речку, коло Буяка, а отъ Буяка у *Липовское Коповище* зъ Вичинцы и зъ Лулячаны, а съ того Коповища зъ Вичинцы а Лулячаны у Зыятинское болото, гдѣ се пета починаетъ, оставуючи вси кгрунты Дятелевскіе поправѣ, по словцу идучи, а полѣвѣ кгрунты его милости пана Кищины. Который инвентаръ, або реестръ списанья штукъ, застѣнковъ, острововъ, также ограниченъе того имѣнья Дятелевичъ дали есмы его милости пану Адаму Подаревскому съ печатми нашими и подписами рукъ нашихъ. А при томъ были и того добре свѣдоми ихъ мил. панове пріатели наши, его милость панъ Левъ Моклокъ, его милость панъ Василій Богусевичъ Менковскій, его милость панъ Себастыянъ Свяцкій, а его милость панъ Барломей Толочко, земяне господарскіе воеводства Новгородского и повѣту Городенского; что ихъ милость, на прозбу нашу учинивши, печати свои приложити и руки свои подписати рачили. Писанъ у Новгородку, лѣта Божого нароженья тысяча шестсотъ четвертого, мѣсяца Ноебра второго дня. У того инвентару печатей притисненныхъ шесть, а подписи рукъ подписаны есть тыми словы: Krzysztoph Kos rękę swę. Halszka Podarewska, Krzysztophowa Kosowa ręką. Левъ Моклокъ рукою власною. Василій Богусевичъ Менковскій

рукою власною. Себестіянъ Свяцкій власною рукою. Bartłomiey Toloczko рѣка. Которое добровольное очевидное сознание его милости пана Криштофа Коса и малжонки его милости и тотъ инвентаръ ихъ милости до книгъ головныхъ трибунальных есть записанъ, съ котораго записанья и сесь выписъ съ книгъ съ печатью его королевское милости земскою воеводства Новогородского его милости пану хоружому Городенскому есть выданъ. Писанъ у Новогородеу. У того инвентару при печати земской Новогородкой ихъ милостей пановъ судьевъ головныхъ трибунальных подписъ рукъ тыми словы: Jan Drucki Horski—margzałek Trybunalski. Янъ Головня—земскій

писарь. Z wojewodztwa Wileńskiego deputat Heronim Dowgiało Narbutt рѣка swą. Федоръ Ревуть—депутатъ Полоцкій. Stanisław Puksza Klawzgayłowicz—chorąży y deputat Wołkowyski. Mateusz Ukolski z Brasławia. Piotr Hołub—deputat. Andrzej Kozłowski—deputat. Dmistr Karp z wojewodztwa Trockiego рѣка swą. Deputat Nowogrocki Daniel Korsak. Z wojewodztwa Brzeskiego Jaroszewicz. А коректа въ тые слова написана: скориговаль Головня. Который тотъ документъ певное справы, за поданьемъ оного до актъ и прозбою звышъ помененой особы, есть до книгъ головныхъ трибунальных справъ вѣчистыхъ принять и уписанъ.

1623 г. Мая 20-го дня.

Изъ книги № 114, за 1752—1753 г., л. 885—8.

94. Описание границъ Усвятскаго староства.

Roku tysiąc siedmset pięćdziesiąt trzeciego, miesiąca Februaryi dwudziestego ósmego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny w wielkim xięstwie Litewskim z wojewodztw, ziem y powiatów w roku immediate przeszłym tysiącnym siedmsetnym pięćdziesiątnym wtórym obranymi, comparendo personaliter u sądu patron imć pan Mikołay Życki—miecznik xięstwa Żmuydzkiego, opowiadał, prezentował et ad acta podał ekstrakt assesorski ograniczenia starostwa Uświackiego, po rusku pisany, ad praesens przy kopii onego po polsku przetłumaczony, w ziemstwie Mścislawskim aktykowany, in rem et partem jaśnie oświeconego xięcia imć Michała Czartoryskiego—kanclerza

wielkiego xięstwa Litewskiego służący y należący, który podając ad acta, prosił nas sądu, ażeby pomieniony ekstrakt cum tota re, w nim expressa, był do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyjęty y wpisany; jakoż my sąd ony przyjowszy, w xięgi de verbo ad verbum wpisać pozwolili, którego tenor sequitur estque talis:

Жигмундъ третій—Божью милостью король польскій и проч. и проч.—Ознаймуемъ симъ листомъ нашимъ, кому то вѣдати належитъ. Прошенными были о выданье съ книгъ канцеляріи нашею меньшее великого князства Литовского екстрактомъ ограниченья староства

нашого Усвятского вѣчистого, яко стоитъ въ томъ ограниченью, которого мы господарь огледавши и читавши казали въ книги уписати, который такъ се въ собѣ маеть.

Ограниченіе цѣлого староства Усвятского, почавши одъ Невля, Псова озерца, Подъусвяця, Козловичъ, Корына, Натоли, Рандына, Бадзякина, Савина, староства Велиского и Верховья чрезъ мене Миколая Жабу—подстолего Витебского—дворанина и комисара его королевской милости, пана нашего милостивого, а за листовнымъ упрошенемъ вельможного его милости пана Криштофа Нарушевча—подскарбего великого князства Литовского, при инвентару цѣлого староства Усвятского, вельможному его милости пану Петрови Рудоминѣ Дусяцкому—старостѣ Усвятскому, зъ давного ограниченья и одновенья копцовъ, границъ старыхъ, людей постороннихъ присегою обожанныхъ, а за обвѣщенемъ о границу ихъ милостямъ паномъ сосѣдомъ вѣчными часы то примаючи, описано року тысяча шестьсотъ двадцать третего, мѣсяца Мая двадцатого дня, таковымъ способомъ: Напередъ зачинаеть се граница зъ Невлемъ рѣчки Комли, у низъ идучи у рѣку Ловацъ, Ловацею рѣкою уверхъ черезъ озеро Чашпля, зъ озера Чашпли на деревню Осова, зъ деревни Осовой въ Дубовый островъ, зъ Дубового острова Лавацица рѣкою у возерко Карыто, зъ Карытаго озерка мимо церковь у рѣчку Волгаю, зъ Волгаи рѣчки у Быкову пристань, зъ Быковой пристани у Красный берегъ, зъ Красного берега у Чертову лапу, зъ Чортовой лапы на камень, что посередъ рѣчки Ловацы лежитъ, одъ того камня въ ручай Патаки, зъ ручая Патаки въ Ореговую ростань, зъ Орегового ростанья на дорогу, зъ тое дороги на сосну, зъ тое сосны у ростанье, зъ ростанья у Каменную граду, зъ Каменное грады черезъ ручей, зъ того ручей у боръ Горѣлецъ,

съ того бору черезъ гостинецъ Невельскій, зъ гостинца Невельского у Волатовки, зъ Волатовокъ у копецъ великій сыпанный, зъ того конца у ручей Ржавецъ, зъ того Иржавца у старое Мостище, зъ старого Мостища у ручей, тымъ ручаемъ живою водою на дорогу Псовскую, зъ дороги Псовское уверхъ рѣки Держаницы, одъ тое рѣки Держаницы у ручей, тымъ ручаемъ идучи уверхъ въ Лотокъ лѣсъ, зъ Лотока алысу у Сосновый рогъ, зъ Соснового рогу ручаемъ въ Осиновый островъ, зъ Осинового острова у Прабаравый боръ, зъ Прабаравого бору на сосну, на которой соснѣ дукъ и кубки нарублены, одъ тое сосны у лощину, зъ лощины у Великій дубъ, зъ того дуба у въ Уставъ, зъ того Устава черезъ поле на Кромоватую ель, зъ Кромоватой ели логчиною черезъ гостинецъ, который идетъ до Усвята, зъ тое дороги черезъ мостъ на Устье, зъ того Устья у рѣчку Некунецъ, зъ рѣчки Некунца на стѣну, на которой стѣнѣ кладены межи, зъ тое стѣны у копецъ, у томъ копцы кладены знаки, зъ того конца у Мануйловъ мохъ, зъ Мануйлового моху у Выгаръ, зъ Выгару ручаемъ у Городище, зъ Городища на камень Великій, зъ камня Великого градою у Великій мохъ, зъ великого моху у Лавацковичъ озерко, зъ того озерка Лавацъ вышла рѣка, тою рѣкою у низъ идучи въ ясень дерево, одъ ясеня дерева суходольемъ черезъ нивы пашные, зъ тыхъ нивъ пашныхъ до Стрѣлицы бору, зъ Стрѣлицы бору въ ручай Борсуковый, зъ Борсукового ручаю у дубъ Баранъ, одъ дуба Барана у Зеленый лугъ, зъ Зеленого луга въ Лешинска Усця, зъ Лешинска Усця въ озерко, зъ того озерка въ копецъ, зъ того конца у въ устье у Красный мохъ, зъ Красного моху въ Чорное болото, зъ Чорного болота у Лосины Купелича, зъ Лосинога Купелича суходольемъ у ель, одъ тое ели у Ольхо-

вый ручай, зъ Ольхового ручая до Доброй ели, зъ Доброй ели болотами на Бѣлый дубъ, зъ Бѣлого дуба у мохъ Трастянникъ, зъ Трастянника моху у Синяновъ дубъ, зъ Синянового дуба у Маняновъ дубъ, зъ Манянового дуба у Осиновый копецъ, на которомъ копцу осина усажана, одъ того копца у Великій алясъ, зъ Великого алясу у Великій мохъ, зъ Великого моху въ Зеленый островъ, на которомъ островъ Глухая ель, одъ Зеленого острова у Велесу рѣку, тою рѣкою живою водою на бродъ Целешовъ, зъ броду Целешового у копецъ, зъ копца знову у другій копецъ лощиною у Собки, зъ Собковъ у Городище, зъ Городища въ Устье Высоцкое, зъ Устья Высоцкого въ озера у верху рѣки живою водою, мимо Прилуцкого устья, зъ Прилуцкого устья на Потаповую луку, зъ Потаповой луки у Вубны, у три Сопки, одъ тыхъ Сопекъ на Битую стѣну, зъ тое стѣны у Дубовый ровъ, зъ Дубового рову у ручей границы живою водою у копецъ у Чистянской мохъ, зъ того моха у Березовое болото, зъ Березового болота у Бобровъ ручей, зъ Бобрового ручая у Пергодку рѣчку, зъ Пергодки рѣчки у Крутой ручей, зъ Крутого ручая въ Деборовское устье, тутъ зашли се три ручаи, одъ тыхъ ручаевъ въ Высокую граду, зъ Высокой грады живою водою у рѣчку Кудзиняцъ, одъ рѣчки Кудзиница черезъ гору Стриновскую, зъ Стриновской горы у Стрижонный мостокъ, зъ Стрижонного мостка у Роговое озерко, зъ Рогового озерка въ Соконичную гору, зъ Соконичной горы у копецъ, зъ копца у Придъ, зъ Прида у Придъ, зъ того Прида у Гатольскую стѣну, зъ Гатольской стѣны у Лукіе Лавы, зъ Лукіихъ Лавъ у Лысую гору, зъ Лысой горы у копецъ, одъ того копца у Варовину граду, зъ Варовинное грады у Бразначій ручай, зъ Бразначого ру-

чая у Волянку рѣчку, зъ Волянки рѣчки у въ Ольховые верховья, зъ Ольхового верховья у Живый боръ, зъ Живого бору у копецъ, зъ того копца у Мелинское городище, зъ Мелинского городища Придомъ, зъ Приду у Бабиную сосну, зъ Бабиное сосны у Перевязъ, зъ Первизъ у Кадзинные узновы, зъ Кадзинныхъ узновъ у Долгіе грады, зъ Долгихъ градъ у Щипецъ, зъ Щипцовъ у Хмелинецъ ручей, зъ Хмелинца ручая у Медвѣжую подару, зъ Медвѣжой подары у Красные луги, зъ Красныхъ луговъ у Долгіе мшары, зъ Долгихъ мшаръ въ Чорный олесъ, зъ Чорного олесу въ Манясовы мшары, зъ Манясовыхъ мшаръ у Чорный ручей, зъ Чорного ручая въ Усвячу рѣку, Усвячою рѣкою идучи уверхъ въ Усвяцкое устье, зъ Усвяцкого устья у великую рѣку въ Усвячу, зъ тое рѣки у Семь деревъ, зъ Семи деревовъ у Теплую лужу, зъ Теплой лужи у Дзятлы, зъ Дзятловъ у рѣчку Одринцу, зъ Одриницы рѣчки у Прудовые мохи, зъ Прудовыхъ моховъ Чарновскихъ у Сергѣевъ островъ, зъ Сергѣевого острова на Чортовъ ручей, зъ Чортового ручая у Задній ржавецъ, зъ Заднего ржавца ручаемъ на ниву Гараваху, зъ нивы Гаравахі въ омшару, зъ омшары ручаемъ въ верхъ идучи на Захарьяву дуброву, черезъ Захарьяву дуброву на Богданову ниву у лощину, зъ тое лощины у выгаръ у Мачалище, зъ Мачалища ручьемъ у гору черезъ Рудаковскую дорогу на Глиноватый ручей, черезъ Глиноватый ручей на Брикъ гору, зъ Брыка горы на Барсуки, на Толстый дубъ, зъ Толстого дуба въ Апенце, зъ Апенца ручаемъ коло Высокого борку, зъ борку Высокого у ручей, зъ того ручая у Васочекъ мохъ, зъ Васочку моху у Перекарле, зъ Перекарли у Малясъ сульсу въ Крутой ручей, Крутымъ ручаемъ черезъ Красный ручей, зъ Красного ручая въ Копаницу рѣчку, Копан-

нищою рѣчкою идучи вверхъ (въ) Волчинскій мохъ, зъ Волочинского моху у Закотынскую заногу, зъ Закотынское заногы на Фадееву пасѣку, зъ Фадеевое пасѣки на Бабавинъ мохъ, на Евловъ островъ, зъ Евловаго острова на Прудовое верховье, зъ Прудового верховья въ Прудовую рѣчку, зъ Прудовой рѣчки у Лихіе болоты, зъ Лихихъ болотъ у Комлю рѣчку, Комлею рѣчкою идучи вверхъ у мохъ Чищикъ, зъ Чисдика моху черезъ мохъ въ Комлю рѣку, тою рѣкою идучи живою водою у гору у Юнинецъ мохъ, зъ Унинеца моха у Перезвье, зъ Перезвья у Каменную лаву, зъ Каменной лавы у Ордасно озеро, зъ Ордасна озера на островъ Магилевецъ, зъ острова Магилевца на Липовый островъ, зъ Липового острова на Дубовый рогъ, зъ Дубового рога на островъ Гастулю, зъ острова Гастулиного на Горный островъ, зъ Горного острова на Скапинный рогъ, зъ Капинного рога на камень, на томъ камени литеры кладены рускіе и польскіе, зъ того камня въ рѣку Лучынницу, тою рѣкою Лучынницею вверхъ идучи въ рѣчку Вобчу, тою рѣчкою Вобчою идучи вверхъ у мохъ Бараницкій, зъ Бараницкого моху у ручей Семакинскій, зъ Семакинского ручая вверхъ суходолемъ на сосну Платавую, на которой соснѣ кладены крижи, зъ тое сосны въ у Циковскій мохъ, зъ Циковского моху въ ручей Кальщій, зъ Кальщого ручая у мошокъ Чистый, зъ того мошка въ ручай, зъ того ручая у омшарину, зъ тое омшарины у лощину, зъ лощины на суходолъ на дуброву, зъ дубровы суходоломъ у болощину, зъ тое болощины у лощину, зъ лощины на дорогу, черезъ дорогу на камень, зъ камня у Мишуринскій ручей, зъ Мишуринского ручая лощиною черезъ дорогу у мохъ Мишуринскій, зъ того моху въ Болощину, зъ тое Болощины у лощину, зъ лощины на Дубъ, на томъ Дубѣ кла-

денные знаки, зъ того дуба у лощину, зъ лощины въ умшару, зъ умшары у Каменный ручей, зъ Каменного ручья суходоломъ у Болотко, зъ болотка у лощину, зъ лощины у ручей Глиноватый, зъ Глиноватого ручья болоткомъ, зъ болотка суходоломъ у въ омшару, зъ омшары на дубъ, на которомъ дубѣ кладены знаки, зъ того дуба на камень, што подле дороги лежитъ, зъ того камня у лощину, зъ лощины у Трасное болото, зъ Трасного болота въ Чорную грязь, зъ Чорное грази въ Черный ручай, зъ Чорного ручья у алесь, зъ того алесу въ рѣчку Гастовичу, зъ рѣчки Гастовичи у большую рѣку, которая идетъ зъ Ордасна до Сороча, большою рѣкою идучи внизъ у большую Завань, зъ большое Завани у ручей, тымъ ручаемъ идучи вверхъ черезъ дорогу у мохъ, зъ того моху въ Чорную грязь, зъ Чорное грази въ ручей, зъ того ручья черезъ мохъ, зъ того моху у Платаву березу, одъ Платавой березы у гору въ лощину, зъ тое лощины въ березу, которая надъ дорогою стоитъ, одъ тое дороги у лощину, зъ тое лощины въ Осинный рогъ, зъ Осинного рогу у межу, зъ тое межи у Яловый рогъ, зъ Ялового рогу у Небелескій мохъ, зъ Небелеского моху въ ручей Большой, зъ большого ручья у Драпу, зъ Драпы въ ручей, на которомъ мостъ большій лежитъ, зъ того моста въ ясень дерево, на которомъ знаки кладены, зъ того дерева у лощину внизъ идучи въ Бѣлый мошокъ, зъ того мошка ручей Вышовъ живою водою на большую дорогу, которая идетъ зъ Ратчизна до Городца, тымъ ручаемъ внизъ идучи въ лощину подъ Алькинину ниву, одъ Алькининой нивы у алесь, зъ того алесу на дубъ, на которомъ знаки кладены, зъ того дуба у алесь, зъ того алесу въ ручай цекучій, зъ того ручая у мохъ, зъ того моху въ ручей, зъ ручья суходоломъ черезъ дорогу Радчин-

скую, которая дорога на Боровцово идетъ, зъ тое дороги въ островъ Осинный, зъ Осинного острова въ ручей Чорный, зъ Чорного ручья въ копецъ, въ которомъ знаки кладены, зъ того копца у Яловый островъ, зъ Ялового острова въ ручей чекучій, тымъ ручаемъ идучи внизъ на сосну, на которой соснѣ кладены знаки, зъ тое сосны у Чорную грязь, зъ Чорное грази у алесь, зъ алесу у Трастяный рогъ, зъ Трастенного рогу въ рѣку большую, внизъ идучи зъ Чорное грази черезъ стѣну Халмовскую на дорогу большую, которая идетъ зъ Велиской до Усвятъ, зъ тое дороги на липу дерево, на которой знаки кладены, зъ тое липы у лощину, зъ лощины у мохъ Першиковскій, зъ Першиковского моху у ель бортную, зъ ели бортной на греблю, зъ гребли въ ручей Глиноватый, зъ Глиноватого ручая въ Драпъ болото, зъ тое Драпы у Холуйку рѣчку, зъ Холуйки рѣчки унизъ идучи въ мостокъ, зъ того на Холуйку рѣчку, зъ того мостка у Драпъ, зъ Драпы въ Осинный рогъ, зъ Осинного рогу у мшару, зъ омшары болотина у Каковики малые, съ Каковикъ малыхъ у Лосиное Купелище, зъ Лосиного Купелища у Мачалище, зъ Мачалища у Недзеришоватую ель, зъ Недзеришоватой ели въ дубъ Коронястый, зъ того дуба въ Ускиднй мохъ, зъ Ускидного моху у Выскиднй ручай, ручаемъ тымъ идучи внизъ у Нѣксцицу рѣчку, зъ Нѣксцицы рѣчки у большую рѣку, которая идетъ до Чернея озера, зъ Чернея озера у Холуецъ рѣку, уверхъ идучи Холуйцею въ Сутоки, зъ Сутокъ у рѣчку Чернейку и Полонейку, зъ Полонейки рѣчки уверхъ Сѣнного ручая въ рѣку малую, зъ тое рѣчки въ малую Сотыню, у верху идучи малой Сатыней у Гары болота, зъ Гары болота мимо Кривый и мимо Луговъ ручей, зъ того ручья вколо Бабницы, по лѣвой руцѣ зоставуючи деревни Верхов-

ское, тымъ ручаемъ идучи на дорогу, которая идетъ зъ Усвята до Велича, зъ дороги унизъ идучи тымъ ручаемъ у Сусенки ручей, зъ Сосенского ручая у Чатовуху рѣчку, зъ Чатовухи рѣчки у Любоминскій мохъ, зъ Любоминского моху у Соколинскій островъ, зъ Соколинского острова у Лукьяновъ ручей, тымъ ручаемъ идучи унизъ въ рѣчку Пудаць, зъ Пудацы рѣчки унизъ у Бразгучій ручей, зъ Бразгучого ручая у Великій мохъ, зъ Великого моху у Боховъ ручей, зъ Бохового ручая на Ракитники верховья, зъ Ракитницкого верховья у Лабироецю рѣчку, внизъ идучи тою рѣчкою въ Усвачу рѣку, Усвачою рѣкою идучи въ улицу великую на право ажъ до Кривое сосны Пазеницы, а проведши Пазевницу дорогою гостинцемъ, которая идетъ зъ Каровичъ до Городища, у лѣво рѣчкою Волницою уверхъ до Осинного мостка, ажъ до дороги зъ Витебска до Усвятъ; тутъ граница скончила се цѣлого староства Усвяскаго. До которого ограниченья подписуе се и печать мою приложити казалъ. Писанъ у Вьдахъ, подъ лѣты Божого нароженья тысяча шестьсотъ двадцать третьего, мѣсяца Мая дватцатого дня. У того листу граничного при печати подпись руки комисара тыми словы: *Mikołaj Żaba—podstoli Witebski, dworzanin u komisarz skarbowy jego królewskiej mości ręką swą.* Который же тотъ листъ граничный, за поданьемъ оного до книгъ канцеляріе наше великого княства Литовского, есть записанъ и есть выданъ. Писанъ въ Варшавѣ, року тысяча шестьсотъ двадцать четвертого, мѣсяца Іюля сегого дня. U tego ekstraktu ograniczenia, przy pieczęci mniejszey wielkiego xięstwa Litewskiego, podpis ręki jaśnie wielmożnego imć pana Pawła Sapiehi—podkancelerzego wielkiego xięstwa Litewskiego, tudzież podpis ręki jaśnie wielmożnego imć pana Marcina Tryzny—pisarza wielkiego xięstwa Litew-

skiego his verbis: Paweł Sapieha—podkanclerzy wielkiego xięstwa Litewskiego. Marcin Tryzna—pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego. Ad haec suscepta ziemi Mscisławskiej z podpisami rąk imć panów urzędników tegoż województwa Mscisławskiego in eum tenorem: Roku tysiąc sześćset dwudziestego siódmego, мѣсяца Октобра девятого дня тотъ листь граничный панъ Остафѣй Раевскій до книгъ земскихъ Мсти-

славскихъ подалъ: Krzysztof Ciechanowiecki—sędzia ziemski Mscisławski. Янъ Войва Яценецкій—подсудокъ и Грегорій Стаховскій—писарь.

Który to takowy ekstrakt ograniczenia starostwa Uświackiego, za podaniem onego przez wyż wyrażonego patrona do akt, jest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyjęty y wpisany.

1672 г. Февраля 6-го дня.

Изъ актовой книги Виленскаго Магистрата кн. № 5120, за 1668—74 г., стр. 435—62.

95. Инвентарь движимаго имущества Виленскаго купца Ивана Потта.

W sobotę, miesiąca Lutego dnia szóstego, roku Pańskiego tysiąc sześćset siedmdziesiąt wtórego. Na instancją szlachetnego pana Piotra Procewicza—raycy Wileńskiego y sławetnego Egidiusza Potta, kupca, mieszczanina Królewieckiego, tudzież y niewiernego Moyżesza Jakubowicza żyda, obywatela Kleypedskiego, jako kreditorów nieboszczyka Jana Potta, mieszczanina y kupca Wileńskiego, są deputowani é medio annui officii szlachetni pan Andrzej Gierkiewicz y pan Stephan Konstantynowicz, rayce, na spisanie y otaxowanie pozostałych towarów po wysz pomienionym Janie Pocie, którzy ichmość dosyć czyniąc funkciey swojej z pisarzem ordinarynym, przy sługach urzędowi przysięgłych, uczciwych Kazimierzowi Bernatowiczowi y Jerzemu Kozłowskiemu, do kramu pod kamienicą szpitalną świętej Trócy rzymskiej, w której nieboszczyk Pott ex conducto et locato mieszkał, zszedszy, in praesentia pomienionych panów kreditorów y sławetnego

Jana Hutmana—mieszczanina y kupca Wileńskiego, dla lepszej informaciey y taxy od ichmościów panów radziec wezwanego, tudzież y przy bytności szlachetnego pana Stanisława Rudnaka—raycy Wileńskiego, jako kuratora uczciwey Anny Haynowney, Janowey Pottowey, pozostałej wdowy, do tego aktu y innych spraw użytego, a przez szlachetny urząd burmistrzowski y radziecki Wileński approbowanego, za exhibicią teyże paniey wdowy, towary Noremburskie y Holenderskie nieboszczykowskie, w pomienionym kramie znajdujące się, spisali y otaxowali, ordine et modo sequenti:

N a p r z ó d:

Towary różne Noremburskie y Holenderskie:

Jedna tablica marmurowa, taxowano na srebrną monetę, złotych dwa y groszy sześć.

Jedna miednica balbierska, na takową monetę złotych dwa y groszy piętnaście.

Dwie kamienne tablice, złoty jeden y groszy siedmnaście.

Trzydzieści y siedm miotełek ryżowych, złotych dwadzieścia y dwa y groszy sześć.

Dziewiętnaście tuzinów prostych zwierciadełek, złotych pięć y groszy dwadzieścia jeden.

Trzydzieści tuzinów skór pozłocistych y białych, złotych trzydzieści.

Pięć tuzinów kałamarzów czarnych y białych, taxowano wszystkie ogółem złotych siedm.

Czternaście kałamarzów beczułkowych, złoty jeden y groszy pięć.

Trzy kałamarze rogowe, groszy dwadzieścia y jeden.

Dziewięć kałamarzów kościanych białych, złoty jeden y groszy dwadzieścia cztery.

Cztery karty mosiądzowe, taxowano ogółem złotych dwa y groszy dwadzieścia dwa.

Pięć lichtarzów mosiądzowych ręcznych, taxowano ogółem złotych trzy.

Ośm tuzinów drewnianych łyżek, złotych dwa y groszy cztery.

Dwie skrzyneczki Noremberskie, złoty jeden y groszy sześć.

Jeden poltineczek, groszy siedmnaście y pieniędzy cztery.

Ośm tuzinów pisaćeczek dziecinnych, groszy szesnaście.

Jedna para strzemion pobielanych niemieckich, złoty jeden y groszy dwa.

Jedna para antab do truny, złoty jeden y groszy dwadzieścia siedm y pieniędzy cztery.

Jeden monsztuk niemiecki do konia, groszy dwadzieścia dwa y pieniądze cztery.

Ośm kałamarzów drewnianych z szydełkami, złoty jeden y groszy dwa.

Pięć prochowniczek rogowych z kluczami, złotych sześć y groszy sześć y pieniądze cztery.

Dwie prochowniczki połamane z kluczami, złotych dwa y groszy dwadzieścia pułtrzecia.

Pięć różków do prochu, po groszy sześć—złoty jeden.

Dziesięć sztuk blaszanych tarczok okrągłych, po groszy cztery, złoty jeden y groszy dziesięć.

Jeden pultynek do szycia, groszy piętnaście.

Jedenaście pochewek skórzanych do nożów, po groszy cztery—złoty jeden y groszy czternaście.

Ośm drewnianych kul z kręglami, po groszy sześć—złoty jeden, groszy ośmnaście.

Piszałek chłopskich prostych, za złoty y groszy piętnaście.

Starych, to jest łowczych, złotych dwa, groszy piętnaście.

Czternaście krobeczek malowanych, złoty jeden, groszy piętnaście.

Dziesięć par niemieckich ostrog, po groszy dwadzieścia cztery—złotych ośm.

Dziesięć tachrów nożyków dziecinnych, po groszy trzy—złoty jeden.

Dwanaście sztuk połamanych woskowych obrazków, złoty jeden, groszy piętnaście.

Trzy szali do ważenia, po groszy sześćdziesiąt sześć—złotych sześć, groszy ośmnaście.

Trzy mniejszych, po groszy czterdziestu y puł—złotych cztery y jeden grosz.

Dwa jeszcze mniejszych, po groszy dwadzieścia cztery—złoty jeden, groszy ośmnaście.

Sześć jeszcze mniejszych, po groszy dziewiętnastu—złotych trzy, groszy dwadzieścia cztery.

Sześć jeszcze mniejszych, po groszy ośmnastu—złotych trzy, groszy ośmnaście.

Cztery większych, po groszy dwadzieścia cztery—złotych trzy, groszy sześć.

Siedmnaście szal do ważenia kosztują wszystkie złotych sześć y groszy cztery.

Trzy sztuki szal do ważenia, złotych sześć y groszy ośmnaście.

Półtory rezy papieru białego złotych sześć.

Ośm cynowych kubków, złoty jeden, groszy ośmnaście.

Dwadzieścia trzy sztuki pargaminowych głównych szczotek, złotych trzy y groszy dwa.

Cztery sztuki plisem obszyte, złoty jeden, groszy dwadzieścia.

Dwa tuziny szpilek królewieckich, złotych szesnaście.

Pół tuzina mniejszych, złotych trzy.

Siedmnaście sztuk mosiądzowych piasecznic, złotych dziesięć y groszy sześć.

Dwie piasecznicy lepsze, złot. trzy y gr. ośm.

Dwa tuziny czarnych zwierciadełek, groszy dziesięć.

Cztery mosiądzowe fajerki, złotych pięć y groszy dziesięć.

Dwa funty truskaney blaszki, złotych siedm.

Cztery szczotki do chędożenia koni, złotych dwa y groszy dwanaście.

Ośmnaście szczotek do chędożenia sukien, złotych dziewięć y groszy ośm.

Dziesięć sztuk wełnianych pasamanów, złotych dwadzieścia y dziewięć.

Dwa buntury skórzanych wstążek, złotych trzy y groszy dziesięć.

Trzy puzdra cyrulickie, złotych jedenaście y groszy dwadzieścia siedm.

Cztery tuziny rogowych grzebieniów, złoty jeden y groszy ośmnaście.

Dwanaście buntów malowanych pudełek, złotych dwa.

Dziesięć tuzinów Wraclawskich kart, złotych szesnaście y groszy dwadzieścia.

Piędziesiąt y trzy sztuki drewnianych piasecznic, złotych dziesięć y groszy ośmnaście.

Sześćdziesiąt y cztery tuziny cymbałowych strun, złotych trzydzieści y dziewięć y groszy trzy y pieniądze trzy.

Trzydzieści y dwie sztuki krzywych grzebieniów z puzderkami, złotych sześć y groszy piętnaście.

Pięć sztuk złocistych zwierciadełek książkowych, złotych pięć y groszy dwadzieścia pięć.

Dwanaście mniejszych, złotych siedmnaście y groszy trzy.

Ośm jeszcze mniejszych, złotych siedm y groszy ośm y pieniądze trzy.

Trzy tuziny jeszcze mniejszych, złotych dwadzieścia ośm y groszy piętnaście.

Trzy tuziny y dwie sztuki jeszcze mniejszych, złotych dwadzieścia y groszy piętnaście.

Cztery y ćwierć tuzina jeszcze mniejszych, złotych dwadzieścia pięć y groszy piętnaście.

Jedenaście tysięcy szpilek, złotych siedm y groszy dwadzieścia sześć.

Pięć set mniejszych, złotych trzy.

Cztery tysiące szlaskich wielkich szpilek, złoty jeden y groszy dwanaście.

Sześćset małych Holenderskich, złotych dwa y groszy puł ósma.

Dwanaście tuzinów czarnych zwierciadełek, złotych trzy y groszy sześć.

Trzydzieści dwa tuzinów mniejszych, złotych pięć y groszy dziesięć.

Dwanaście tuzinów blaszanych okrągłych, złotych sześć.

Dwa tuziny z drwiczkami zawierającemi, złoty jeden y groszy ośmnaście.

Dwadzieścia y siedm par szczotek do wełny, złotych dwadzieścia y siedm.

Dziewięć buntów prostych pierścionków, złotych dziewięć.

Drobnych koralików różnego koloru, za złotych piętnaście.

Trzydzieści sztuk rękojeści do szpad drotowych, złotych dziesięć.

Dwa pudełka mosiężnych kiszeczek do haftowania, złotych piętnaście.

Dwa pudełka białego, złotych ośm.

Pół dziewięta tuzina włosianych plotów, złotych sześćdziesiąt y pięć.

Cztery tuziny blaszkowych plotów, złotych dwa.

Dwadzieścia y siedm buntów nożów szpilkowych, złotych piędziesiąt y trzy y groszy trzy.

Trzy sztuki kłódek Gdańskich, złotych cztery.

Trzy sztuki mniejsze, złotych trzy y jeden grosz.

Dziewięć sztuk jeszcze mniejszych, złotych sześć, groszy dwadzieścia y pieniędzy cztery.

Sześć sztuk jeszcze mniejszych, złotych trzy y groszy dwanaście.

Półtora tuzina jeszcze mniejszych, złotych ośm.

Jeden tuzin jeszcze mniejszych, złotych cztery y groszy półtrzecia.

Trzy tuziny jeszcze mniejszych, złotych dziesięć.

Dwa tuziny jeszcze mniejszych, złotych pięć y groszy dziewiętnaście.

Szesnaście tysięcy różnych pobielanych ćwieków, taxowano złotych dwadzieścia y dziewięć y groszy pięć.

Jeden bunt snickerskich szneydceygów, złotych cztery y groszy dwadzieścia siedm.

Dwanaście tuzinów złotnickich grabszyków, złotych cztery y groszy dwadzieścia cztery.

Dwie sztuki młotków do nakręcania instrumentów, złoty jeden.

Półpięta bunta cyrulickich instrumentów do szkatułki, złotych dwa, groszy szesnaście y pieniędzy trzy.

Dwanaście sztuk spatłów do plastrów, także do języków, złotych dwa y groszy dwanaście.

Troje kleszczów do wrywania zębów, groszy ośmnaście.

Czworo nożyczek do postrzygania, po groszy ośm, złoty jeden y groszy dwa.

Cztery sztuki złotnickie do ciągnięcia drotu

Siedm flakeczangów do drotu, pięć sztuk szrubsztaków, in summa czyni złotych trzy-
naście y groszy dwadzieście dwa.

Czternaście tuzinów krzesiwiek, złotych cztery y groszy dwanaście.

Siedm sztuk kraycarów do strzelby, złoty jeden y groszy dwadzieścia sześć.

Półtora tysiąca y sześćdziesiąt pobielanych ćwieków, złotych cztery y groszy czternaście.

Sześć par szczotek do wełny, złotych sześć.

Dziewięć y trzy ćwierci tuzina stołowych łyżek, złotych dwadzieścia sześć.

Dziewięć sztuk dłótek stolarskich, złotych dwa y groszy trzy.

Dwanaście sztuk form do kul lania, złotych dwa y groszy dwanaście.

Trzydzieści y dziewięć sztuk świderków do kołowrótków, złotych trzy y groszy dwadzieścia jeden.

Dziewiętnaście łyżek rogowych, złotych dwa y groszy dziesięć.

Dziewięć sztuk żelaznych form do szrotu lania, złotych trzy y groszy dziewięć.

Troje mosiężnych goździ do piwa, złotych jeden y groszy sześć.

Dziesięć sztuk wielkich szwieckich gnipów, złotych dwa y groszy półtrzynasta.

Trzy tuziny okówków na szpady, złotych trzy.

Cztery sztuki szwieckich obcęgow, złoty jeden y groszy dwadzieścia.

Dwa begcangi do drotu zaginania, groszy szesnaście.

Dwa szrubsztaki, złoty jeden y groszy dwadzieścia siedm.

Jeden topor rzeźnicki, złotych dwa y groszy piętnaście.

Trzy bindasze ciesielskie, złotych trzy y groszy piętnaście.

Ośm sztuk bardyszów, złotych cztery y groszy dwadzieścia cztery.

Dziesięć buntów wielkich nożów łotowskich, złotych dwadzieścia sześć y groszy dwadzieścia.

Czterdzieści y dwie sztuki małych, złotych trzy y groszy piętnaście.

Jeden tuzin długich kałamarzów, złoty jeden y groszy dwanaście.

Ośm tysięcy ćwieków drobnych, złotych cztery.

Pięć tysięcy ośmset y pięćdziesiąt mniejszych, złotych siedm.

Dziewięćdziesiąt y pięć różnych kucharskich siekaczów, złotych dwadzieścia y ośm y groszy jedenaście y pieniędzy cztery.

Cztery bednarskie karbmasery, złotych dwa y groszy dwadzieścia dziewięć.

Dwa bednarskie ośniki, złoty jeden.

Cztery krzywe snickerskie raszple, złoty jeden y groszy dziesięć.

Dwadzieścia y jeden miedzianych krowich dzwonków, złotych trzy y groszy sześć.

Trzydzieście y siedm sztuk gręplów, złotych dziewięć y groszy pięć.

Trzysta y piętnaście funtów faskowey lipskiej stali, po groszy trzy—złotych trzydzieści y jeden y groszy pięć.

Dwie ogrodnicze okowy na łopaty, złotych dwa y groszy dwadzieścia siedm.

Trzydzieści y półtrzecia funta waży jeden garniec żelazny, złotych pięć y groszy dwadzieścia ośm y pieniędzy cztery.

Sto y dziesięć sznurów żółtych koralów, złotych pięć y groszy piętnaście.

Sto czterdzieści sznurów czerwonych szklanych, złotych trzy.

Szesnaście sznurów żółtych wielkich koralów, złoty jeden y groszy dziesięć.

Dwadzieścia y pięć sznurów nakrapianych koralów, złotych siedm y groszy piętnaście.

Pięć sznurów czarnych nakrapianych, złotych szesnaście y groszy ośm.

Półtrzecia tuzina czarnych szklanych paciorek do modlenia się, złotych pięć y groszy piętnaście.

Półtora tuzina większych, złotych dwa y groszy siedm.

Czternaście sznurów agatkowych paciorek do modlenia się, złotych piętnaście y groszy ośm.

Dwa bunty białych koralów, złotych sześć.

Dwadzieścia y siedm sznurów czerwonych rogowych z tabliczkami koralowemi, złotych dwa y groszy piętnaście.

Czternaście sznurów czerwonych koralów bez tabliczek, złotych sześć.

Trzy tuziny drewnianych paciorków do modlenia się, złotych jeden y groszy piętnaście.

Siedmdziesiąt cztery sztuk różnych zwierciadełek dla cyrulików, złotych dwadzieścia cztery, y groszy siedm y pieniędzy trzy.

Pięćdziesiąt y ośm buntów mosiężnych ćwieków, złotych sześćdziesiąt y siedm y groszy dwadzieścia.

Półdwanasta funta mosiężnego drotu, złotych jedenaście y groszy piętnaście.

Jeden tuzin drobnych szpilek, złotych cztery.

Trzy czarne sztucce, złotych dziewięć.

Jedenaście tysięcy prostych szpilek, złotych siedm.

Sześć buntów czarnych nożów Noremberskich po złotych trzy—złotych ośmnaście.

Półtrzecia bunta blaszkowych nożów, złotych siedm y groszy piętnaście.

Szesnaście buntów czarnych koralu na szyję, szklanych, złotych trzydzieści y dziewięć.

Siedmdziesiąt y pięć tysięcy żółtych koralików, złotych dwadzieścia y dwa y groszy piętnaście.

Jeden łót pozłotki trzeszczaney, złotych trzy y groszy piętnaście.

Dziewiętnaście tysięcy y pięćset ćwieków szmelcowanych różnych, złotych trzydzieści y dwa y groszy dwadzieścia.

Trzy bunt pierścionków chłopskich, złotych dziesięć y groszy ośmnaście.

Dwadzieścia y ośm tuzinów papierowych zwierciadełek, złotych siedm y groszy dziesięć.

Szesnaście sztuk małych ksiąg pargaminowych do pisania, złotych trzy.

Pięćdziesiąt y trzy sztuki włosowej stoczki, złotych trzydzieści y trzy y groszy siedmnaście.

Sto pięćdziesiąt y dziewięć sztuk nicianych uplotów, złotych trzydzieści y siedm.

Siedm sztuk blaszkowych uplotów, złotych dwa y groszy dziesięć.

Dwadzieścia sznurów pereł fałszywych, złotych czternaście y groszy dwanaście.

Cztery tysiące y sto kołeczek do firanków, złotych siedmnaście y groszy sześć.

Czterdzieści tuzinów pierścionków chłopskich, złotych dwa y groszy dwadzieścia.

Dwadzieścia y pięć tuzinów pierścionków rogiem przewijanych, złotych trzy y groszy dwadzieścia pięć.

Cztery bunt dzwonków, złotych ośm.

Dziewięć sztuk mosiądzowych szrub do listew, złoty jeden y groszy dwadzieścia cztery.

Jeden tuzin goździ do antwasów, złoty jeden y groszy dwadzieścia cztery.

Dziesięć sztuk mosiężnych kołek z windeczkami, złotych dwa.

Pięć sztuk większych, złoty jeden y groszy ośm.

Dwie sztuki mosiężnych kałamarzów, złotych dwa y groszy cztery.

Cztery sztuki mosiężnych czopków do antwasów, złotych trzy y groszy ośm.

Dwadzieścia y jedna sztuka krazburstów dla złotników, złotych cztery y groszy dwadzieścia.

Jeden mosiężny cyrkiel, groszy dwadzieścia y półtrzecia.

Ośmnaście tuzinów mosiężnych białogłowskich naparstków, złot. pięć y groszy dwanaście.

Ośm par nożów białych, kościane okładki, złotych sześnaście.

Jedna kamienna ksiązka, złoty jeden y groszy dwa.

Czternaście sztuk prostych składanych nożyków, złotych dwa y groszy dziesięć.

Piętnaście sztuk Holanderskich męzkich nożów, złotych dziewięć.

Ośm par białogłowskich nożyków, złotych sześć y groszy dwanaście.

Dwie sztuki blaszane perspektywy, złotych dwa y groszy cztery.

Cztery sznury żelaznych krawieckich naparstków, złotych siedm y groszy trzynaście.

Trzy tuziny nożnic cyrulickich, złotych piętnaście.

Dwadzieścia buntów kłódek prostych, złotych dwadzieścia ośm.

Dziesięć sztuk trzygraniastych, złotych pięć y groszy dwadzieścia ośm.

Dwa tuziny nożnic do papieru, złotych dziesięć y groszy dwadzieścia cztery.

Sześć tuzinów y jedna sztuka małych, złotych dwadzieścia sześć y groszy sześć.

Jedenaście tuzinów różnych nożyczek papierowych, złotych trzydzieści y jeden y groszy dwadzieścia pięć y pieniądze cztery.

Dziewięć sztuk mosiężnych szczypców do świec, złotych cztery.

Półtrzeci rezy papieru białego, złotych dwanaście y groszy piętnaście.

Szesnaście sztuk nożyczek do papieru, złotych siedm y groszy dwadzieścia y jeden.

Sześć kluczy do nakręcania strzelby, złotych cztery y groszy ośm.

Ośm nożnic do stryżenia owiec, złotych ośm y groszy szesnaście.

Jedenaście sztuk obcęów, złotych trzy y groszy dwadzieścia dwa.

Siedmnaście sztuk krawieckich nożnic, złotych dziesięć.

Sto y jedna sztuka różnych dłotów, złotych dwanaście y groszy trzy y pieniądze trzy.

Jeden tuzin kłódek okrągłych, złotych trzy y groszy sześć.

Trzy tuziny mniejszych, złotych siedm y groszy dziewięć.

Dwadzieścia y siedm tuzinów jeszcze mniejszych, złotych czterdzieści y pięć y groszy trzynaście.

Trzy tuziny jeszcze mniejszych, złotych cztery.

Jeden tuzin jeszcze mniejszych, złoty jeden, groszy siedm y pieniądze trzy.

Półtrzecia tuzina kart Wraclawskich, złotych pięć.

Jeden tuzin skórzanych puzderek do okularów, złotych trzy y groszy osmnaście y pieniądze cztery.

Osm szkatulek okularów Noremberskich, złotych sześć y groszy dwanaście.

Trzy funty białych kościanych grzebieniów, złotych dwadzieścia y jeden.

Dwanaście łotów maści Noremberskiej, złoty jeden y groszy piętnaście.

Dziesięć tuzinów drewnianych puzderek do okularów, złotych pięć.

Pięć sztuk w czerwoney skórze zwierciadł, złotych pięć y groszy dziesięć.

Dwadzieścia y cztery tysiąca igieł prostych, złotych czterdzieści y cztery.

Dwadzieścia y jeden tysiąc podlejszych, złotych trzydzieści y cztery y groszy osmnaście.

Cztery tysiące szwieckich świeków, złotych osm.

Sześć tuzinów żelaznych szczypców, złotych czternaście y groszy dwadzieścia cztery y pieniądze cztery.

Osmset szwieckich szydeł, złotych osm y groszy półósma.

Dwa pudełka białych kiszeczek do haftowania, złotych osm.

Pięć sztuk kamiennych książek, złotych trzy y groszy pięć.

Dwadzieścia y cztery sztuki zwierciadł, złotych dwa y groszy dwadzieścia cztery.

Trzydzieści y siedm sztuk brzytw różnych, złotych pięć.

Osmnaście sztuk rzezaków stolarskich, złoty jeden y groszy dwadzieścia y pieniądze cztery.

Dwadzieścia y siedm sztuk żelaznych cyrkłów, złotych cztery y groszy sześć.

Dwadzieścia y trzy sztuki heblów stolarskich, złotych trzy y groszy piętnaście.

Jeden funt y czternaście łotów słomki, złotych siedm y groszy dwadzieścia.

Sto y jedenaście różnych świderków do kołowrotek, złotych cztery.

Sto y czternaście sztuk bartek różnych, złotych sześćdziesiąt y pięć y groszy pięć.

Cztery laski, złotych sześć.

Piętnaście y pół funta mosiądzu w mozdzierzu, złotych piętnaście y groszy piętnaście.

Jeden wielki nóż łowczemu, złotych siedm y groszy osmnaście.

Jedna mosiądzowa kielnia do wody, złotych dwa.

Jedna miednica, złotych dwa.

Sześć funtów y trzy ćwierci mosiądzu tablicowego, złotych sześć y groszy dwadzieścia półtrzecia.

Dwadzieścia y siedm świderków, złotych siedm.

Pięć trzykonczystych, złoty jeden.

Dziesięć okowanych do wina, złoty jeden.

Trzydzieści pięć okręgów drotu cienkiego, złotych siedmdziesiąt.

Dziewięć set krzemieni do fluntów, złotych dziewięć.

Dwa okręgi styrskiego drótu, złotych sześć.

Dwa małe toczydła, złotych trzy y groszy ośmnaście.

Szesnaście funtów stali faskowej, złotych dwa y groszy cztery.

Dwa pręty stali Gdańskiej, złotych pięć.

Pięćset ośmdziesiąt y pięć funtów żelaza, złotych czterdzieści y sześć y groszy dwadzieścia półtrzecia.

Jeden bunt łyżek do kuchni, złotych trzy y groszy dwadzieścia pięć.

Dwadzieścia łyżek kucharskich, złotych dwa y groszy dziewięć.

Dziesięć sztuk łyżek do kul lania, złoty jeden y groszy dziewiętnaście.

Trzy tychże, złoty jeden.

Ośm funtów stali styrskiej, złotych dwa.

Dziewiętnaście funtów stali prętowej Gdańskiej, złotych cztery.

Sześć par rur do pistoletów, złotych ośmnaście.

Dwa bunt strun do skrzypek, złotych sześć y groszy piętnaście.

Dziewiętnaście sztuk drewnianych puzderek do okularów, groszy dwadzieścia cztery.

Dwadzieścia y dwa skórzanych tych że, złotych pięć.

Czterdzieści y ośm sznurów wodnych pereł, złoty jeden y groszy cztery.

Trzydzieści kart Wraclawskich, złotych dwa.

Półosma bunta drobnych koralików, złotych jedenaście y groszy półosma.

Sześć tysięcy y dziewięćset igieł prostych, złotych czternaście.

Jedna skrzynka grodzkich strun, złoty jeden y groszy dziewięć.

Dziewięćdziesiąt y sześć toczonych kalcedonów, złotych dwa y groszy piętnaście.

Sto sześćdziesiąt y pięć prostych, złotych dwa y groszy piętnaście.

Trzydzieści y dwie sztuki obrazków pargaminowych, złotych sześć.

Sześć buntów y czterdzieści sztuk małych, złotych czterdzieści y dwa y groszy trzynaście y pieniędzy cztery.

Półtora tysiąca świeków pobielanych, złoty jeden y groszy dziesięć.

Półtora tysiąca świeków szwieckich, złotych trzy.

Cztery brytfany, złotych pięć y groszy piętnaście.

Sześć buntów szwieckich gnipów, złoty jeden y groszy dwadzieścia cztery.

Tysiąc szwieckich świeków, złotych dwa y groszy cztery.

Sześć sztuk końskich puszczadeł, złoty jeden y groszy sześć.

Jeden okrąg drótu, złotych dwa y groszy piętnaście.

Piętnaście sztuk pił do piłowania dREW, złotych trzydzieści y trzy.

Sześć sztuk łańcuszków pobielanych, złotych cztery.

Półtrzecia pręta stali Styrskiej, złotych dwadzieścia y groszy piętnaście.

Dwoje alabartów, złotych siedm y groszy czternaście.

Dwadzieścia y cztery sztuki szpad, złotych czterdzieści y dwa y groszy dwadzieścia.

Pud rapierów, z tyłkami, złotych dziewięć y groszy czternaście.

Cztery szable, złotych ośm.

Dwa okręgi cienkiego drótu, złotych cztery.

Jeden żydowski lichtarz, złotych dwa y groszy siedm.

Ośm mosiężnych lichtarzów, złotych sześć y groszy sześć.

Jeden tuzin drewnianych łyżek, złotych ośm.

Czterdzieści y cztery buntów napilników, złotych sto pięćdziesiąt cztery.

Dwie szkatułki do okularów, złoty jeden y groszy ośmnaście.

Pięć tuzinów szpikulców, złotych dwa.

Dwie mosiądzowe miednice, złotych dwa y groszy ośmnaście.

Dwa polerowanych bakta ków, złotych siedm.

Sto dziewiętnaście kostek do grania, złoty jeden.

Jedna czarna trąba, a druga żółta mosiężna, złotych czternaście.

Jeden bunt odlewanych dzwonków, złotych trzy.

Jedna para pistoletów gwintowych, złotych dwadzieścia y jeden.

Trzydzieście sztuk strugów bendarskich, złotych cztery y groszy piętnaście.

Trzydzieści sztuk skowród, złotych siedm.

Półtora bunta mosiężnych fujarek, złotych siedm y groszy piętnaście.

Sześć sztuk kucharskich łyżek, złoty jeden y groszy jedenaście y pieniędzy cztery.

Siedm pochówek do nożów, groszy czternaście.

Czternaście siekaczów kucharskich, złotych cztery y groszy półdziesiąta.

Trzy czarne świdry, groszy ośmnaście.

Siedm bartek ciesielskich, złotych dwa y groszy dwadzieścia siedm y pieniędzy trzy.

Jeden bindas ciesielski, złoty jeden y groszy pięć.

Jeden topor ciesielski, złotych dwa y groszy ośmnaście y pieniędzy cztery.

Dwa topory rzeźnicze, złotych cztery y groszy dwadzieścia cztery.

Jedna siekiera y jeden bardysz, złoty jeden y groszy dwa y pieniędzy ośm.

Trzy żelazne przykrywki na garce, groszy ośmnaście.

Cztery długie ciesielskie świdry, złotych dwa y groszy dziesięć.

Piętnaście piłek stolarskich, ośm musatów y dwa ośniki, taxowano złotych ośm y groszy dwanaście.

Czternaście sztuk zwierciadeł różnych, złotych czterdzieści.

Cztery grzebła, złoty jeden y groszy dwa.

Sześć nożnic do owiec, złoty jeden y groszy piętnaście.

Jedna fajerka żelazna, groszy siedmnaście.

Siedm wkępowych skublic do zamykania, groszy dwadzieścia ośm.

Dwa rosztzy, złoty jeden y groszy dwadzieścia.

Dwie prostych fajerek, złotych dwa.

Sześć nakarek, złotych trzy y groszy piętnaście.

Jeden mały brus, albo toczydło, złoty jeden y groszy dwadzieścia cztery.

Jeden pręt stali Gdańskiej, złotych dwa y groszy piętnaście.

Sześć pobielanych łancuszków do psów, złotych cztery.

Jeden zamek do skrzynie, złoty jeden y groszy piętnaście.

Jedna sikawka drewniana od ognia, złotych dwa y groszy piętnaście.

Piętnaście tuzinów wstążek, złoty jeden y groszy piętnaście.

Dwadzieścia y siedm buncików koralów, złoty jeden y groszy dziewiętnaście.

Sześć trawiastych, złotych trzy y groszy dwadzieścia cztery.

Dwie piły do drew, złotych pięć.

Dwadzieścia funtów w mosiężnych kociołkach, złotych szesnaście.

Siedmnaście rosztów, złotych trzydzieści y dwa.

Ośm piłek z obłonkami, złotych dwa y groszy dziesięć.

Trzy klucze do nakręcania strzelby, groszy ośmnaście.

Dwie szczotki końskie, złoty jeden y groszy sześć.

Dwie żelazne fajerki, złotych dwa y groszy dziesięć.

Dwie baryły do wina, złotych trzy y groszy piętnaście.

Jeden nóż kowalski, złoty jeden y groszy pięć.

Sześć szczotek błotnych, groszy ośmnaście.

Półfunta rogu, groszy półósma.

Jedna para szczotek do wełny, złoty jeden.

Jeden żelazny lichtarz na trzech nogach, groszy dwadzieścia dziewięć.

Trzy takich że, złotych dwa.

Dwadzieścia y dwa drótowych lichtarzów, złotych cztery y grosz jeden.

Dwa małe moździerzyki do pieprzu, złotych cztery y groszy sześć.

Jeden mały mosiężny kuchenny durszlak, złoty jeden y groszy dziewiętnaście.

Jeden mosiężny karaś do wybierania ryb, groszy dziewiętnaście y pieniędzy trzy.

Dwanaście sztuk różnych szal do ważenia, złotych piętnaście y groszy piętnaście.

Jedno mosiężne tarło kuchenne, groszy dziewiętnaście y pół.

Trzy przykrywki żelazne, groszy ośmnaście.

Dziesięć piłek z obłonkami, złotych trzy.

Dziesięć szydełek w kość oprawnych, złoty jeden.

Dwadzieścia y trzy rymarskich szwajek, złotych cztery y groszy ośmnaście.

Jedna para dzianych rękawic, złoty jeden y groszy pięć.

Jedna mosiężna forma do pieczenia, złotych trzy y groszy dziesięć.

Jedna kłódka, groszy dwadzieścia y dwa.

Dwa strugi, złoty jeden y groszy pięć.

Jeden berał obracany, groszy dwadzieścia dziewięć.

Dwa żelaza kusznierskie, złoty jeden y groszy dwadzieścia półtrzecia.

Jedna żelazna fajerka, groszy półośmnasta.

Jeden moździerzik do papieru, złotych dwa y groszy trzy.

Dwie szalamaie, groszy szesnaście.

Trzynaście igieł do szycia żagłów, groszy dwadzieścia sześć.

Czterysta czterdzieści y cztery sztuk piłek, złotych piętnaście y groszy dwadzieścia trzy y pieniędzy trzy.

Jeden szpichlerzowy zamek, złoty jeden y groszy trzynaście.

Jeden roszt, złoty jeden y groszy pięć.

Siedm łyżek kucharskich, groszy dwadzieścia y dwa.

Dwa czarne łańcuszki, groszy dwadzieścia sześć y pieniędzy cztery.

Trzy grzebła, groszy dwadzieścia cztery.

Jeden bezmien do ważenia, złotych dwa y groszy dziesięć.

Jeden brytfan, groszy dwadzieścia pięć.

Jedna skowrodka, groszy ośmnaście.

Jedna para antab do truny, złoty jeden y groszy dwadzieścia siedm.

Pięć szrubek do zamknięcia, groszy piętnaście.

Jedna żelazna fajerka, groszy siedmnaście y pół.

Ośm sztuk dzwonek do koni, groszy dwadzieścia.

Jedna miednica do golenia, złotych dwa y groszy dwanaście.

Cztery musaty do nożów, groszy dwadzieścia y jeden.

Jedne szalki do ważenia jedwabiu, złoty jeden y groszy ośm.

Jeden roszt, groszy dwadzieścia y trzy.

Siedm dzwonek, groszy dwadzieścia y dwa y pieniędzy cztery.

Jedna mosiężna fajerka, złotych dwa y groszy dwa.

Jedna para strzemion, złoty jeden y groszy dwa.

Jedna para niemieckich ostrog, groszy dwadzieścia cztery.

Jeden mosiężny durszlak kuchenny, złotych dwa y groszy cztery.

Jeden roszt, groszy dwadzieścia.

Jeden lichtarz żelazny, groszy dziewięć.

Jedna szrotowa rura, złotych cztery y groszy dwadzieścia siedm.

Pięć nahajek, złoty jeden y groszy dwadzieścia.

Jedna skowroda, groszy ośmnaście.

Dwie stare kosy, złoty jeden y groszy sześć.

Jedna piła do piłowania tarcic, złotych dwa y groszy piętnaście.

Jeden kociołek mosiężny, groszy dwadzieścia cztery.

Dwa młotki z kleszczami, złotych dwa y groszy dwadzieścia.

Jeden mniejszy, złoty jeden y grosz jeden.

Jeden kurmaser bednarski, groszy półjedenaście.

Dziesięć, bartek do drzewa, złotych siedm.

Jeden strug, groszy półczternaście.

Szesnaście szwieckich krawaczów, złotych dwa y groszy dwadzieścia dziewięć.

Trzy nożnice do stryżenia owiec, groszy dwadzieścia cztery.

Dwie łyżki do lania kul, groszy szesnaście.

Szesnaście bart ciesielskich, złotych jedenaście.

Siedm siekier do drew, złotych cztery y groszy czternaście y pieniędzy cztery.

Dwa bardysze, złoty jeden y groszy pięć y pieniądze trzy.

Dwanaście siekaczów, złotych trzy y groszy dwadzieścia dwa.

Jedna para rur pistoletowych bez szrub, złotych trzy y groszy dwanaście.

Jeden mozdierz, złotych dwa y groszy dwadzieścia jeden.

Jedna forma pojedynkowa do szrotu, groszy jedenaście.

Sześć szczypców żelaznych, złoty jeden y groszy sześć.

Trzy kleszcze, groszy ośmnaście.

Sto trzydzieści funtów żelaznego drotu, złotych czterdzieści y groszy dziesięć.

Jedna księga kamienna, złotych trzy y groszy pięć.

Jedno stare puzdro cyrulickie, złotych pięć.

Dwoie czerwone zwierciadła, złoty jeden y groszy piętnaście.

Jedna para krótkich ruszniczek, złotych pięć.

Jedne nożyce krawieckie, groszy dwadzieścia.

Troje nożyczek prostych, groszy dwadzieścia cztery.

Dwa lichtarze mosiężne, złoty jeden y groszy półósma.

Jeden lichtarz ręczny mosiężny, groszy dziewiętnaście y półgrosza.

Jeden żelazny lichtarz z dwojema rurami, groszy dwadzieścia y dziewięć.

Jedna para szczotek do wełny, złoty jeden.

Trzy kałamarze, groszy półczternaście.

Cztery kłódki, złotych pięć y groszy dwa.

Dwie szruby do zamykania, złoty jeden y groszy jedenaście.

Jedna korzeniowa prochownica, złotych dwa y groszy dwadzieście dwa.

Jedna nieobszyta ryżowa miotłka, groszy czternaście.

Jedna skórzana prochownica, złotych cztery y groszy piętnaście.

Dwadzieścia y pięć sznurów prostych korałów, złotych trzy.

Dwie miotłki obszyte, złoty jeden y groszy sześć.

Jeden róg myśliwcy, złotych dwa y groszy ośmnaście.

Sześć szczotek do sukien, złotych trzy.

Jeden klucz z rogiem, złoty jeden y groszy dwadzieścia.

Dziesięć sznurów prostych koralów, złotych dwa y groszy piętnaście.

Dwanaście sznurów sercowych koralów, groszy dwadzieścia cztery.

Ośm sznurów złotych okrągłych, groszy dwadzieścia.

Cztery sznury agatkowych paciorków do modlenia się, złotych cztery.

Siedm sznurów szklanych paciorków do modlenia się, złotych dwa y groszy jedenaście.

Jedna lampa y jeden trybularz, złotych trzy y groszy dziesięć.

Jedna trąba mosiężna, złoty jeden y groszy dwanaście.

Dwa małe myśliwce rożki, złotych dwa y groszy dwadzieścia dwa.

Jeden rożek z kluczem do nakręcania, złoty jeden y groszy półósma.

Jedna mosiężna prochownicza, złotych dwa.

Jeden rożek do prochu, groszy dwanaście.

Ośm małych szczotek prostych do czesania głowy, złoty jeden y groszy sześć.

Dwie w plis oprawne, groszy dwadzieścia y pięć.

Dziewięć rogowych sztucców do zębów, złoty jeden y groszy piętnaście.

Dwa tuziny drewnianych paciorków do modlenia się, groszy dwadzieścia y ośm.

Dwanaście sznurów z tabliczkami czerwonych koralików, groszy dwadzieścia cztery.

Jedno wędzidło do konia, groszy dwadzieścia półtrzecia.

Kołek do zapon, za złoty y groszy piętnaście.

Jedno czarne zwierciadło, złoty jeden y groszy dwadzieścia jeden.

Jedno zwierciadło mniejsze, złoty jeden y groszy dwanaście.

Dwa tuziny drewnianych paciorków do modlenia się, groszy dwadzieścia y ośm.

Siedmdziesiąt y jedna sztuka różnych nożyc, złotych dwanaście.

Sto pięćdziesiąt y sześć sztuk różnych kłodek, złotych pięćdziesiąt.

Jedenaście tuzinów nicianych uplotów, złotych trzydzieści.

Dwadzieścia sztuk włosowej stroczy, złotych dwanaście.

Sześć tuzinów żelaznych szpikulców, złotych dwa.

Cztery tysiące różnych pobielanych ćwieków, złotych sześćdziesiąt y cztery.

Piętnaście buntów ćwieków szmelcowanych, złotych trzydzieści y ośm.

Dwa bunt dzwonków, złotych pięć.

Siedm sztuk musatów, złotych dwa.

Pięć tysięcy ćwieków szwieckich, złotych dziesięć y groszy dwadzieścia.

Jedenaście buntów siekaczy, złotych dwadzieścia y groszy trzy y pieniądze cztery.

Trzydzieści tuzinów kłodek okrągłych, złotych dwadzieścia y trzy y groszy dwadzieście dwa.

Dwa alabardy, złotych siedm y groszy dwa.

Jedno kuszniarskie żelazo, groszy dwadzieścia sześć y pieniądze cztery.

Dziesięć nahajek, złotych trzy y groszy dziesięć.

Ośm buntów nożów szpilkowych, złotych piętnaście y groszy dwadzieścia dwa.

Jedna para garbarskich graplów, złoty jeden y groszy sześć.

Dwadzieścia cztery sztuki drewnianych piasecznic, złotych cztery y groszy sześć.

Półdziewięć tuzina grzebieniów w pudełkach, złotych dwadzieścia y trzy y groszy dwadzieścia dwa.

Pięć rur szrotowych, złotych dwadzieścia cztery y groszy piętnaście.

Trzydzieści trzy sztuki szpad nieoprawnych, złotych pięćdziesiąt siedm y groszy sześć.

Sześć sztuk zwierciadeł, złotych piętnaście y groszy dwadzieścia sześć.

Półósma bunta mosiężnych lichtarzów, złotych trzydzieści pięć y groszy ośmnaście y pieniędzy cztery.

Cztery lampy y kadzielnica, złotych dwadzieścia.

Dwa mosiężne kociołki do święconey wody, złoty jeden y groszy półósma.

Trzy sztuki mosiężne żydowskie lichtarze, złotych sześć y groszy piętnaście.

Pięć miednic cyrulickich wywieszanych, złotych czternaście y groszy ośmnaście.

Jeden myśliwczy róg, złotych dwa y groszy szesnaście.

Cztery mosiężne lichtarze drótowe, złotych siedm.

Tysiąc pobielanych ćwieków, złotych dwa y groszy dwadzieścia siedm.

Dwa bunt y sierzpów, złotych sześć.

Dziesięć funtów mosiężney blachy, złotych dziesięć.

Jeden zamek kościelny wielki, złotych dwanaście.

Cztery bunt y ośników krzywych, złotych czternaście.

Dwadzieścia y ośm sztuk różnych pił do drew, złotych siedmdziesiąt y trzy y groszy dwadzieścia sześć.

Czterdzieści cztery buntów napilników, złotych sto dwadzieścia y sześć.

Buntów cztery piłek stolarskich, złotych czternaście.

Cztery kółka żelaznego drótu, złotych dziesięć.

Cztery pary starych nożów, złotych trzy.

Dziewięćdziesiąt sztuk łyżek kucharskich, złotych dziewiętnaście y groszy szesnaście, y pieniędzy cztery.

Cztery bunt y szwieckich krawaczów, złotych czternaście.

Dziesięć funtów prochu, złotych trzy y groszy dziesięć.

Ośmnaście sztuk krawieckich nożyc, złotych dwanaście y groszy ośm.

Dziewięć sztuk małych szwieckich krawaczów, złoty jeden y groszy dwadzieścia cztery.

Dwa tysiąca szlaskich szpilek, złotych siedm.

Trzydzieści sztuk musatów, złotych dwa.

Dwie małe szatne szczotki, złoty jeden y groszy ośmnaście.

Troje kart do grania, groszy dziesięć.

Jedno wędzidło dla konia, groszy dwadzieścia półtrzecia.

Czternaście sztuk kulków do pierogów, złoty jeden y groszy piętnaście.

Dwa tuziny tarcz, złoty jeden.

Dwadzieścia sztuk siekier do drew, złotych czternaście.

Trzydzieści dziewięć bartek różnych, złotych dwadzieścia cztery y groszy piętnaście.

Dwadzieścia pięć młynarskich bartek, złotych dwadzieścia cztery y groszy piętnaście.

Sześć liber regałowego papieru, złotych ośm y groszy dwanaście.

Ośmnaście tazinów Wraclawskich kart, złotych trzydzieści.

Szesnaście par szczotek do wełny, złotych szesnaście.

Dwa tuziny szpilek, złotych szesnaście.

Jeden funt trapkowego mosiądzu, złoty jeden.

Dziewięć małych cienkich trzcin, złotych cztery.

Ośmnaście łótów maści Noremberskiej, złotych trzy.

Dwa bunt y pudełek małych, groszy dziesięć.

Dwadzieścia pięć tysięcy Wraclawskich szpilek, złotych ośm y groszy dwadzieścia półtrzecia.

Cztery pochewki do nożów, groszy ośm.

Półfunta krazburtu dla złotników, złot. dwa.
Dwa tuziny rogowych grzebieniów, złotych cztery.

Sto pięćdziesiąt małych pargaminowych obrazków, złotych dziesięć y groszy piętnaście.

Dwa tysiąca krzywych szydeł, złotych dwadzieścia trzy y groszy dziesięć.

Jedenaście funtów grubego mosiężnego drótu, złotych dziesięć y groszy dwadzieścia siedm.

Dwa tysiąca wędek do ryb, złotych dwa.

Dwadzieścia pięć rymarskich szydeł, groszy dziesięć.

Dwieście szydeł szwieckich, złotych dwa y groszy dwanaście.

Pięć set świeczek szwieckich wielkich, złoty jeden y groszy półosma.

Cztery bunt pierścionków chłopskich, złotych trzynaście y groszy ośmnaście.

Siedm buntów pierścionków rogiem przeplatanych, złotych dwadzieścia trzy y groszy dwadzieścia cztery.

Sześć kółek kuchennych do pirogów, groszy dwadzieścia jeden.

Siedmnaście sznurów alabastrowych pereł złotych dwanaście y groszy ośm.

Sześć buntów pierścionków, złotych dwadzieścia y groszy dwanaście.

Trzy bunt mosiądzowych, złotych ośm.

Dziewiętnaście sztuk różnych szal do ważenia, złotych czterdzieści y jeden.

Jedna sikawka do kamina zalewać ogień, złotych dwa y groszy piętnaście.

Ośmdziesiąt y pięć sztuk nieobszytych ryżowych miotełek, złotych czterdzieści dwa y groszy półszesnasta.

Trzy sztuki szalek do jedwabia, złoty jeden y groszy ośm.

Trzy obrazki, albo raczej kontrefekty, złotych siedm y groszy piętnaście.

Sześć par prążek do trzewików, złoty jeden y groszy dwanaście.

Siedmnaście wałków blaszki, złotych dwa y groszy piętnaście.

Jedna para gwintowych pistoletów, złotych dwadzieścia y trzy.

Różnego szmelcu, złotych dwadzieścia cztery.

Mosiężnych kurków y lichtarz, złotych dziewięć.

Siedmnaście sztuk półtynek, złotych piętnaście y groszy dwadzieścia cztery.

Sześć buntów pudełek, złoty jeden.

Ośm tuzinów zwierciadełek, złoty jeden y groszy dziesięć.

Półkopy szczotek błotnych, złotych dwa.

Jedno działko, złotych siedm.

Dwadzieścia sześć arkuszków szpilek, złoty jeden y groszy dziesięć.

Dwadzieścia dziewięć arkuszków, złot. ośm.

Cztery tysiące szpilek, złotych dwa.

Dwanaście sztuk długich kałamarzów, złoty jeden y groszy dwanaście.

Dziewięć sztuk rogowych, złoty jeden y groszy dwanaście.

Siedmnaście sztuk baryłek, złoty jeden y groszy dwadzieścia jeden.

Piętnaście buntów rogowych pierścionków, złotych dwa y groszy piętnaście.

Dziesięć rogowych prostych grzebieniów, złoty jeden y groszy dwanaście.

Półtrzecia tysiąca igieł kuszniarskich y szwieckich, złotych dwadzieścia.

Trzy bunt dzwonek do ptaków, złotych pięć.

Siedm buntów świeczek mosiężnych, złotych ośm y groszy dwanaście.

Dziesięć tuzinów y pół tuzina cymbałowych strun, złotych jedenaście y groszy trzy.

Trzy pary bursztynowych noży, złotych dwanaście.

Trzynaście par stołowych noży, złotych trzy y groszy dwadzieścia siedm.

Trzy pary francuskich nożyków, złotych trzy.

Dziesięć buntów nożów blaszkowych, złotych trzydzieści trzy y groszy dwadzieścia.

Trzy bunt szmelcu, złotych sześć.

Ośmnaście scizoryków, złotych siedm y groszy sześć.

Białego szmelcu, złotych ośm y groszy dwadzieścia.

Trzysta szwieckich igieł; czterysta szwieckich szydeł; dziesięć tuzinów naparstków; pięć set ćwieczków; dwieście większych y innych drobiazgów—to wszystko szacowano złotych czternaście.

Żelaznych goździ, nożów y szpilek, za złotych pięć.

Dwadzieścia y dziewięć sztuk miednic mosiężnych, złotych trzydzieści y cztery.

Dwadzieścia y pięć funtów tabliczkowego mosiądzu, złotych dwadzieścia pięć.

Różnego gatunku kłódki, złotych pięćdziesiąt y jeden.

Sto y ośm sztuk stolarskich świdrów, złotych dwa.

Sześć sztuk pobielanych łańcuszków dla psów, złotych cztery.

Trzyście par starych kołowych pistoletów, złotych sto trzydzieści.

Dziesięć sztuk piłek do rzeźnia, złotych trzy y groszy piętnaście.

Sto trzydzieści y cztery funty starego cebulnego nasienia, złotych sto siedmnaście.

Dwadzieścia cztery tuzinów drewnianych łyżek, złotych sześć y groszy dwanaście.

Zwierciadełek, złotych pięć y groszy piętnaście.

Różnych gwoździ żelaznych, złotych trzydzieście trzy y groszy dwadzieścia sześć.

Trzydzieści żelaznych przykrywek na garce, złotych sześć y groszy dziewięć.

Sześć żelaznych rynek, złotych dwa.

Dwadzieścia buntów złotnickich tyglów glinianych, złotych trzy y groszy dziesięć.

Trzysta rogu na latarni, złotych trzydzieści.

Jeden bunt drewnianych goździ do piwa, groszy dziesięć.

Sześć sztuk fordymentów do szpad niepolerowanych, złotych sześć y groszy dwanaście.

Szesnaście sztuk błotnych szczotek, złoty jeden y groszy ośmnaście.

Trzydzieści trzy okrągów żelaznego grubego drótu, złotych czterdzieści ośm y groszy dwanaście.

Dwa pręty stali Gdańskiej, złotych cztery y groszy ośmnaście.

Jeden zamek do szpichlerza, złoty jeden y groszy dwadzieścia trzy.

Czterdzieści dwa funtów prętowej Gdańskiej stali, złotych czternaście.

Dwadzieścia dwa funty Styryjskiej stali, złotych cztery y groszy dwanaście.

Pół funta mosiężnego drótu, groszy trzyście.

Trzy garce żelazne, złotych dwadzieścia cztery.

Siedmset pięćdziesiąt y dziewięć sztuk kos, złotych pięćset y szesnaście y groszy trzy.

Dwa centnary Gdańskiej stali, złotych trzydzieści y siedm.

Cztery funty jedwabiu krawieckiego, złotych sześćdziesiąt.

Dziesięć sztuk złocistych pochewek do nożów, złotych dwa.

Dwa tuziny kłódek małych Gdańskich, złoty jeden y groszy ośmnaście.

Dwie szale do ważenia, złotych siedm y groszy piętnaście.

Cztery tysiące drobnych agacików, złotych sześć y groszy dwa.

Trzy funty drótu do rękojeści szpadnych, złotych pięć.

Pięć tuzinów y cztery sztuki mosiężnych piórek do pisanja, złotych trzy y groszy dwadzieścia cztery y pieniądze cztery.

Ośm buntów piłek stolarskich różnych, złotych dwadzieścia ośm.

Sześćdziesiąt y ośm funtów mosiężnego drótu, złotych pięćdziesiąt y jeden.

Dwie kłotki graniaste z łańcuszkami, złotych dwa y groszy dwadzieścia dwa.

Trzy bunt blaszkowych nożów, złotych dziesięć y groszy trzy.

Dwoje okularów do prochu, złoty jeden y groszy ośm.

Summa wszystkich towarów, taxowanych na srebrną monetę, czyni złotych pięć tysięcy dziewięćset dwadzieścia y jeden y groszy dwadzieścia siedm y pieniędzy cztery.

F a n t y:

Jeden płaszcz czarny palemitowy, taxowany na szelągi, złotych pięćdziesiąt.

Jedna suknia czarna teyże materiei, złotych dwadzieścia.

Jeden kaftan karmazynkowy czarny, złotych dziesięć.

Dwoje pluder palamitowych, taxowano oboje złotych dwadzieścia pięć.

Jedna suknia świsty czarney, złotych trzydzieści.

Jedna suknia stara z koletem podróżna, złotych dwadzieścia siedm.

Dwa kapelusze stare czarne, złotych sześć.

Jedna wilczura stara podróżna, złotych piętnaście.

Jedne pludry łosie, złotych dwadzieścia.

Jeden sukienny płaszcz y jedna suknia, taxowane złotych pięćdziesiąt.

Jedna kolasa skórzana kowana z koniem, taxowano złotych sto ośmdziesiąt.

Z a s t a w a.

Czara srebrna biała z nakrywką jego mości pana Heliasza Krasowskiego—raycy Wileńskiego, zastawiona we złotych szelągami trzech

et siedmiudziesiąt dwu y groszy dwadzieštu dwu, przy której zastawie y cerograf pana raycy znajduje się.

Jeden lichtarz srebrny zastawny jego mości pana Rajeckiego—marszałka Lidzkiego, na szelągi we złotych czterdziestu.

*Długi pewne nieboszczykowi Janowi Pot-
towi winne, mianowicie:*

Pan Jan Hutman, złotych pięćdziesiąt dwa y groszy dwadzieścia siedm y pieniędzy dziewięć.

Pan Jerzy Szewel—rymarz, złotych dwieście dwadzieścia jeden y groszy siedm.

Pan Paweł Urbanowicz—winnik, złotych czterysta dwadzieścia.

Pan Bizyng—pocztarz, złotych trzy y groszy czternaście.

Imć pan Kostrowicki—burmistrz, złotych pięć.

Pan Marcin Farn—winnik, złotych dwadzieścia siedm.

Pan Pisarowicz—xiądz Saski, złotych czterdzieści jeden y groszy y pieniędzy dziewięć.

Imć pan Rychter—burmistrz Wileński, złotych dwadzieścia sześć.

Pan Jan Gorgius, złotych sześćdziesiąt, groszy trzy y pieniędzy trzy.

Jachim krawiec, złotych piętnaście.

Krzysztof Klanowski, kował, złotych dwa.

Imć pan Bartłomiej Cynaki—sekretarz jego królewskiej mości, burmistrz Wileński, złotych sto trzydzieści dwa y groszy sześć.

Jego mość xiądz przeor Głębocki, złotych sto y siedm.

Pan Adam Bejer, złotych siedmiudziesiąt y dziewięć.

Pan Hendrych Tim, złotych ośmdziesiąt y groszy trzynastie.

Pan Michał Bejer, srebrney monety złotych tysiąc trzysta sześćdziesiąt y groszy dwa-

dzieścia sześć, a na szelągi rachując, złotych dwa tysiąca pięćdziesiąt dziewięć y groszy dwanaście y pieniądze dziewięć.

Pan Stephan Symonowicz, złotych trzydzieści pięć y groszy dwadzieścia siedm.

Pan Jan Feltner, złotych dwadzieścia ośm, grosz jeden y pieniądze dziewięć.

Pan Stephan Kuszelicz, złotych siedm y groszy czternaście.

Andrzej Styrner, w Tylży kupiec, złotych dwa, groszy dwanaście y pieniądze dziewięć.

Pan Jan Desaus, złotych sześć, groszy dwanaście y pieniądze dziewięć.

Pan Jachim Trojanowicz, złotych dwieście dziewięćdziesiąt dziewięć y groszy piętnaście.

Jegomość pan jenerał Kryszpin, złotych dwieście dziewięćdziesiąt.

Jegomość pan Arnolph Zaleski, złotych piętnaście.

Alexander kramarz, groszy piętnaście.

Pan Pissarski, złotych trzy.

Pan Matyas od jegomości pana Cynakiego, złotych szesnaście.

Pan Wagner, złoty jeden.

Kazimierz, złoty jeden.

Michał Karetnik, złotych trzy y groszy dwadzieścia jeden.

Xiądz Władysław—kapelan jego mości xiędza biskupa, złotych pięć.

Fedel żyd, złotych trzy.

Imć pan Jan Pawłowicz—ławnik Wileński, złotych dziesięć.

Imć pan Franciszek Burba—rayca Wileński, złotych dwadzieścia trzy.

Pan Matyas—złotnik, złotych czterdzieści.

Jego mość pan Szycik Zaleski—burmistrz Wileński, złotych dwa.

Moyżesz, żyd stary, złotych siedm y groszy dziesięć.

Niemiecki blacharz, złotych dwanaście y groszy piętnaście.

Pan Mogilnicki—organist, złotych dwa.

Pan Laneberk, złotych dwa.

Jego mość pan Szperkowicz—sekretarz jego królewskiej mości, burmistrz Wileński, złotych dziesięć.

Jego mość pan Romanowicz—burmistrz, złotych trzy y groszy piętnaście.

Pan Jan Gerhard—cukiernik, złotych siedm y groszy pięć.

Xiądz Brendius—jezuita, niemiec, collegium świętego Jana, złotych czterdzieści y sześć.

Od oyców bernardynów niemiec Bernardyn, złotych dziesięć.

Pan Zachariasz Bez, złotych trzy.

Pan Jan Loman, złotych trzy.

Pan major Brems, złotych trzydzieści dwa y groszy dwadzieścia pięć.

Pan Sokołowski młody, złotych dwanaście y groszy dwanaście.

Pan Sokołowski stary, złotych dwa y groszy dwadzieścia.

Pan Zygmuntowicz—przewoźnik, złotych sześć y groszy dwadzieścia.

Pan Piotr Szreyder—pasamannik, złotych trzydzieści.

Pan Glower, u paniey Feltnerowey mieszka, złotych sześć y groszy dziesięć.

Pan Szmaliński w zamku, złotych piętnaście y groszy piętnaście.

Pan Negowicz, złotych cztery.

Pan Appel, groszy dwadzieścia cztery.

Jegomość pan Plater—pułkownik, złot. sześć.

Imć pan Konstantynowicz—rayca, złotych pięć y groszy dwadzieścia dwa y pieniądze dziewięć.

Jegomość pan Zahorski—pisarz, złotych pięć y groszy dwadzieścia.

Pan Ronowicz, sługa jego mości pana Tyzenhauza, złotych trzy.

Jegomość xiądz Woronowicz—pisarz duchowny, złotych dwadzieścia.

Pan Michał Bejer, złotych ośmnaście.

Jego mość pan Ihnatowicz—rayca, złotych dziesięć.

Imć pan Piotr Procewicz—rayca, złotych piędziesiąt y groszy dwadzieścia ośm.

Jego mość pan Ambrożewicz, złotych ośm y groszy piętnaście.

Pan Alexander Czerniewski, podstoli Wileński, złoty jeden y groszy sześć.

Imć pan Rudnak—rayca, złotych ośm y groszy ośmnaście.

Jegomości pana Kurowicza podpisek, złotych dwa.

Pan Jan Szreder—pisarz na poczcie, złotych cztery y groszy dwadzieścia cztery.

Xiadz bernardyn z Trok, złotych pięć y groszy piętnaście.

Imć pan Antonowicz, złotych cztery y groszy dwadzieścia cztery.

Imć pan Jan Sztrunk, złotych cztery.

Pani Antonowa Zachryczowa, kramarka, złotych trzy y groszy dwadzieścia.

Pani Reina Wasilowa, kramarka, złotych trzy y groszy dwadzieścia.

Żyd Moyżesz Łazarowicz, srebrney monety złotych sto pięćdziesiąt y jeden, szelągami złotych dwieście pięćdziesiąt sześć y groszy dwadzieścia. Summa czyni złotych . . . . .

Długi niepewne, temusz nieboszykowi panu Janowi Pottowi należące, mianowicie:

Pan Dawid Pacukiewicz, złotych sto y jeden y groszy trzy.

Pan Egidius Werderman, złotych dwieście trzydzieści dziewięć y groszy dwadzieścia cztery.

Peter Dyskewicz, złotych pięćdziesiąt dwa y groszy siedm y pieniędzy dziewięć.

Pani Bazyłowa, kramarka, złotych dwadzieścia pięć y groszy dwadzieścia cztery y pieniądze dziewięć.

Pan Marcin Rein, złotych trzy y groszy czternaście.

Moyżesz żyd stary, złoty jeden y groszy sześć.

Samuel Alexandrowicz, złotych trzy y groszy ośmnaście.

Jakób Marton, złotych czternaście.

Moyżesz żyd Tratalewicz, złotych trzydzieści.

Michał Haderman, złotych pięć.

Stary niemiecki miecznik, złotych pięć y groszy dwadzieścia.

Gdański łożownik, mieszka w kamienicy jego mości xiędza biskupa, złotych sześć.

Haftelniczka, złotych ośm y groszy dwadzieścia pięć.

Pan Gniewkowski, złotych trzy.

Krzysztoph Libek, złotych czterdzieści ośm y groszy dwadzieścia trzy.

Pan Antoni Desaus, złotych ośmdziesiąt ośm y groszy trzynaście.

Pan Jan Hembsing, złotych dwadzieścia dwa y groszy dwadzieścia dziewięć.

Berent Lersz, krawiec, złotych dwadzieścia y groszy dwadzieścia pięć.

Pan pułkownik Bokum, złotych czterdzieści pięć y groszy sześć.

Pan Stephan Szpakowski, złotych dwadzieścia siedm y groszy pięć.

Pan Klaudy Wontior, francus, srebrney monety złotych sześćdziesiąt trzy y groszy szesnaście, a szelągami uczyni złotych sto y pięć złotych, groszy dwadzieścia sześć y pieniędzy trzy.

Pan Reinold Gordon z Kieydan, złotych sto dwadzieścia pięć y groszy szesnaście.

Andrzej, słosarz, złotych jedenaście.

Stephan Taber, złotych sto ośmdziesiąt dziewięć y groszy trzy.

Pan Jakub Desaus, złotych siedmset dwadzieścia y groszy dziewiętnaście y pół grosza.

Szmel żyd, złotych pięćset.

Kowal przy Wileńskiej bramie mieszkający, złotych sześć y groszy piętnaście.

Samuel Sczurek, złotych dwa.

Niemiecki iglarz, złotych trzydzieści y siedm.

Pan Dobroziński, sługa od jego mości pana Jerzego Tyzenhauza, miecznego wielkiego xięstwa Litewskiego, złoty jeden y groszy piętnaście.

Krzysztoph Steinberger, złotych piętnaście.

Gabriel Brendius — kantor Kowieński, złotych ośm y groszy piętnaście.

Hirspas, żyd, złotych ośm y groszy dwadzieścia cztery.

Ogrodnik jegomości pana Barsotego, złotych dziewięć y groszy piętnaście.

Jerzy Nizner, białoskórnik, złotych pięćdziesiąt trzy.

Cyrulik niemiecki od jego mości pana hetmana, złoty jeden y groszy piętnaście.

Jegomość pan Szemet — podkomorzy Derbski, złotych trzydzieści dwa y groszy ośmnaście.

Jegomość Rudomina, złotych sześćdziesiąt.

Imię pan Tulkiewicz — rayca, złotych czterdzieści.

Siodlarka u pana Afanasa, złotych dwa.

Walerian Sznuk Szott, złotych siedmnaście.

Pani jedna, złotych cztery.

Pan Zebeltowski, złotych cztery y groszy piętnaście.

Pan Kopiński, złotych trzy.

Pan Jakub Ramsz, groszy dwadzieścia dwa.

Niemiecki stary miecznik, złotych siedm.

Pan Alexander Zawisza, złotych pięć.

Summa długów niepewnych czerwonymi szelągami, złotych dwa tysiąca sześćset siedmdziesiąt, groszy czternaście y pieniędzy trzy.

Długi, co komu winien nieboszyk srebrną monetą, mianowicie:

Jegomości panu Jerzemu Tyzenhauzowi, miecznemu wielkiego xięstwa Litewskiego, złotych trzysta pięćdziesiąt cztery y groszy dwadzieścia dziewięć.

Jegomości panu Piotrowi Procewiczowi, złotych dwa tysiąca czterysta sześćdziesiąt.

Panu Egidiusowi Pottowi z Królewca, złotych trzy tysiące sześćset dwadzieścia sześć y grosz jeden y pieniądze dwanaście.

Moyżeszowi Jakubowiczowi, żydowi z Kłepedy, złotych dwa tysiąca dziewięćset sześćdziesiąt jeden y grosz jeden.

Panu Laurensowi Hensdensowi z Królewca, złotych trzysta siedmdziesiąt y groszy dwadzieścia ośm.

Panu Janowi Heldowi z Libeku, złotych czterysta pięćdziesiąt dwa y groszy dziewięć.

Panu Ernestowi Hirszfeltowi z Kowna, złotych trzysta dwadzieścia dziewięć y groszy dwadzieścia dwa.

Panu Pawłowi Szmausowi z Jnrborka, złotych sto siedmdziesiąt dwa y groszy czternaście.

Panu Adamowi Nessowi, czerwonymi szelągami złotych sto ośmdziesiąt, facit srebrną monetą złotych sto ośm.

Panu Erasnowi Folgnadowi z Wrocławia, złotych trzysta y trzy.

Panu Marcinowi y Krystianowi Kolbergom ze Gdańska, złotych dwadzieścia dziewięć, groszy cztery y pieniądze dziewięć.

Panu kapitanowi Jerzemu Cukiernagielowi, czerwonymi szelągami złotych sto trzydzieści ośm y groszy dziewiętnaście, a srebrną monetą facit złotych ośmdziesiąt trzy, groszy pięć y pieniądze dziewięć.

Panu Symonowi Szmalowi, czerwonymi szelągami złotych siedmnaście y groszy szes-

naście, a srebrną monetą uczyni złotych dziewięć, groszy piętnaście y pieniedzy dziewięć.

Panu Danielowi Hermanowi, czerwonemi szelągami złotych czterdzieści siedm, a na srebrną monetą facit złotych sto dwadzieścia ośm y groszy sześć.

Krzysztofu, rybakowi, czerwonemi szelągami złotych dwadzieścia pół ósma, co na srebrną monetę uczyni złotych szesnaście y groszy piętnaście.

Panu Janowi Szlagemanowi, czerwonemi szelągami złotych czternaście y groszy dwadzieścia dwa, co srebrną monetą uczyni złotych ośm y groszy dwadzieścia pięć.

Panu Janowi Buchnerowi, czerwonemi szelągami złotych dwadzieścia sześć y groszy dwadzieścia pięć. Na tę summę imci doszło złotych sześć y groszy dwadzieścia. Restat imci złotych dwanaście y groszy trzy.

Panu Janowi Feltnerowi, czerwonemi szelągami złotych dwadzieścia ośm y groszy półtora, co srebrną monetą czyni złotych szesnaście y groszy dwadzieścia sześć.

Jerzemu towarzyszowi, srebrną monetą złotych sto ośmdziesiąt.

Chłopcowi Krzysztofowi, który lata swe wysługuje, złotych sto dwadzieścia.

Kucharce za rok złotych szesnaście y groszy piętnaście.

Panu Grzegorzowi Hapanowiczowi, złotych ośmnaście.

Summa wszystkich długów, złotych jedenaście tysięcy sześćset siedmdziesiąt y ośm, groszy dziesięć y pieniedzy trzy.

Przypowiadanie różnych osób.

Po skończeniu tego inwentarza szlachetny pan Piotr Procewicz—rayca Wileński, czynił indykacją do wszelakich dobr y towarów pozostałych niebosczyka Jana Potta, mieszczanina kupca Wileńskiego, o dług dwa tysiąca czterysta sześćdziesiąt dobrą srebrną monetą, talar po złotych trzy rachując, wyżej w inwentarzu pomieniony.

Item pan Egidius Pott, mieszczanin kupiec Królewiecki, czynił indykacją to tychże towarów y dobr pozostałych po Janie Pocie, bracie rodzonym swoim, o dług złotych trzy tysiące sześćset dwadzieścia sześć y grosz jeden y pieniedzy dwanaście, dobrą srebrną monetą niebosczykowi dany.

Item Moyżesz Jakubowicz, żyd z Kleypedy, przypowiadał się o dług dobrej srebrnej monety złotych dwa tysiąca dziewięć set sześćdziesiąt y jeden y jeden grosz do wszelakich dobr niebosczyka Jana Potta.

Item Jerzy Lange, kramarz, przypowiadał się o zasłużone swe, o złotych ośmdziesiąt dobrą srebrną monetą do wszelakich dobr y towarów pozostałych niebosczyka pana swego.

Item Krzysztoph chłopiec, także o zasłużone swe złotych sto dwadzieścia dobrą srebrną monetą, któremu lata zmówione wychodzą do dobr tegoż pana swego przypowiadał się.

Item Katharzyna, kucharka, także o zasłużone swe na rok, o złotych szesnaście y groszy piętnaście, do tych że dobr przypowiadała się.

Co wszystko jest do xiąg burmistrzowskich y radzieckich Wileńskich zapisano.

1672 г. Мая 29-го дня.

Изъ книги № 12, за 1672 г., л. 36.

96. Миротлюбивая сдѣлка между митрополитомъ Кіевскимъ Гавріиломъ Колендою и маршалкомъ Лидскимъ Раецкимъ о плацахъ въ г. Вильнѣ.

Кіевскій митрополитъ Коленда позволилъ было двумъ мѣщанамъ поселиться на 2-хъ церковныхъ плацахъ возлѣ Св. Покрова. Лидскій маршалокъ Раецкій учинилъ противъ митрополита искъ. По разсмотрѣніи документовъ оказалось, что спорные

плацы были куплены Раецкимъ и составляютъ его собственность. Вслѣдствіе этого митрополитъ и отказывается отъ спорныхъ плацовъ, признаетъ ихъ дѣйствительно принадлежащими истцу.

Лѣта отъ нароженія Сына Божого тысяча шестьсотъ семьдесятъ второго, мѣсеца Іюня первого дня.

Передъ нами судьями головными, на трибуналѣ у великомъ князствѣ Литовскомъ зъ воеводствѣ, земль и повѣтовъ на рокъ теперешній тысяча шестьсотъ семьдесятъ второй обраными, постановившисе очевисто у суду въ Возѣ превелебный его милость ксендзъ Кгабриель Коленда—архіепископъ, митрополита Кіевскій, Галицкій и всея Руси, и его милость ксендзъ Ципріянь Жоховскій—коядьюторъ той же метрополіи, оповѣдалъ, покладалъ и призналъ листъ свой добровольный вѣчистый угодливый записъ, на речъ въ немъ ниже помененую даный и належачій его милости пану Теофилу Дунину зъ Раецъ Раецкому—маршалку Лидскому, просечи насъ суду, абы тотъ листъ записъ былъ до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ уписанъ, который уписуючи въ книги слово до слова такъ се въ собѣ маеть:

Ja Gabryel Kołęda—archiepiskop, metropolita Kijowski, Halicki y wszystkiew Rusi, y ja Cyprian Żochowski—koadjutor teyże metropolii, czyniemy wiadomo y zeznawamy tym naszym listem dobrowolnym wieczysto ugodliwym zapisem, komuby o tym terazniejszego

y napotym będącego wieku ludziom wiedzieć potrzeba było, iż co po ruinie miasta Wileńskiego przez Moskwę oyciec protopop nasz Roman Rożyc, według dawnego zwyczaju zawodząc placы, cerkwiom należące, różnym osobom dla budowania domów, z płaceniem cynszów, między którymi mieszczanom dwom, jednemu Januszowi Heydukowi, drugiemu Jerzemu Dzwonnikowi, pobudować się pozwolił, o które te dwa place, jako y trzeci, na którym przed tym dom Bielikowiczowski był, a teraz Piotr stolarz za pozwoleniem naszym mieszka, wielmożny jegomość pan Theofil Dunin z Rajec Rajeki—marszałek Lidzki, mieniając sobie expulsyą, a zatym jakoby odpowiedź y pochwałkę uczynioną, intentował mi przed sąd ziemski Wileński w roku terazniejszym tysiąc sześćset siedmdziesiąt wtórym na roki trzykrólskie aktią, od którego dekretu gdy za apelatią, przez plenipotentów moich uroszczoną, w pewnych punktach w tym dekrete ziemskim wyrażonych, w tym że roku przed sąd główny trybunalny wytoczyła się ta sprawa, tam na ten czas, nie zawodząc się w dalsze terminy prawne, za włożeniem się w tę sprawę ichmość panów przyjacioł zobopolnych, a za wynalazkiem ichmościów takowego między nami sposobu, ponieważ się to s pokazanych przez imści pana marszałka

Lidzkiego słusznych y prawnych dokumentów okazało, że te dwa placu, gdzie teraz Heyduk y Dzwonnik mieyszkają, a przed tym jeden plac Konstantynowski był, do kamienicy nazwaney Konstantynowskiey, prawem wieczystym kupnym przez imści pana marszałka Lidzkiego nabytey, są należące, tedy my wysz mianowane osoby tych dwóch placów exnunc jegomościu ustąpiwszy, do possesye jegomości podług prawa jegomości służącego poddajemy y samych osób, jako ludzi wolnych, wiecznie zrzekamy y już od daty tego naszego ugodliwego listu zapisu sobie y successorom naszym żadnego prawa y przystępu wiecznymi czasy niezostawujemy, ani żadney przeszkody sami przez się y nie przez kogo inszego w dzierżeniu jegomości y sukcesorów jegomości czynić nie mamy y nie będziemy mogli. A co się tkanie placu, na którym przedtym dom Bielikowiczowski był, a teraz stolarz Piotr mieszka, ponieważ jest własny cerkiewny, do cerkwi świętey Pokrowy należący, przodem na ulicę Zborową, przeciw kamienicy Szantyrowskiey, bokiem dzwonicy świętey Pokrowy y muru Zborowego, drugim do placu teyże cerkwi Pokrowskiey pustego, tyłem do tych placów, któreśmy teraz jegomości panu marszałkowi Lidzkiemu ustąpili, tedy ten plac Bielikowiczowski przy cerkwi świętey Pokrowy, a w dispositii naszej ma zostawać, jakoż od daty tego listu naszego dobrowolnego ugodliwego wieczystego zapisu tak my, a po nas następcy nasi, jegomości pana marszałka Lidzkiego y sukcesorów jegomości o te dwa place wysz mianowane turbować y pozywać, ani do nich żadnego wstępu mieć nie mamy, jako też y jegomość pan marszałek Lidzki do tego placu, gdzie Piotr stolarz mieszka, a przedtym dom Bielikowiczowski był, wstępować, się nie będzie mógł, pod zaplaceniem z obu stron za naruszenie tey naszej ugody zaręka tysiąc kop groszy Litewskich, którą zarękę

by y nie pojednokrotnie zapłaciwszy, jednak ten list nasz wieczysto-ugodliwy zapis przy zupełney mocy nienaruszenie zostawać ma. O którą zarękę wolne forum u każdego sądu y prawa ziemskiego, grodzkiego y głównego trybunalnego koła wielkiego przymujemy y pozwać o to samych siebie y successorów naszych z osob własnych pozwalamy, które pod ewikcją poddajemy, a zatym processa, mandaty y wszelki w tey sprawie uroszczony progress prawny kasujemy y wiecznie umarzamy. Y na toś my dali ten list nasz wieczysto-ugodliwy zapis pod pieczęciami naszemi y s podpisy rąk naszych, tak też pod pieczęciami y z podpisy rąk ichmościów panów przyjaciół, od nas ustnie uproszonych, niżej na podpisach wyrażonych. Pisan w Wilnie roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt wtórego, miesiąca Maja dwódniesiego dziewiątego dnia. У того листу запису при печатехъ подписъ рукъ ихъ милости пановъ печатаровъ тыми словы: Gabryel Kołęda—archiepiscopus metropolita wszystkiey Rusi do tego wieczysto-ugodliwego listu ręką swą. Cypryan Żochowski—episcopus Witebski, coadjutor metropoliey do tego wieczysto-ugodliwego listu ręką swą. Oczewisto, proszony pieczętarz Jan Karol Kopec—kasztelan Trocki S. B. Ustnie proszony pieczętarz do tego listu od osób wysz mianowanych Michał Konstanty Kołęda—podsędek Wileński. Oczewisto proszony do tego listu pieczętarz od osoby w nim specyfikowaney Gedeon z Chałcza Chalecki—starosta Nowosielski. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz do tego listu ugodliwego wieczystego Michał Brzozowski—stolnik Wendeński.

Который же тотъ листъ записъ, за признаньемъ черезъ особъ верху мененыхъ, есть до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ уписанъ.

1673 г. Февраля 8-го дня.

Изъ актовъ книги Виленскаго магистрата кн. № 5120, за 1668—74 г., стр. 540.

97. Инвентарь, составленный присяжными радцами по смерти Виленскаго купца Аѳанасія Ивановича.

Инвентарь заключаетъ въ себѣ данныя для означенія съ имуществомъ и предметамъ торговли Виленскихъ купцовъ второй половины XVII ст. Отдѣлы этого имущества слѣдующіе: золото, серебро, цинкъ, бронза, мѣдь, одежда, товары су-

конной лавки, закладные предметы, находившіеся въ этой же лавкѣ, товары амбарной лавки (въ гостинномъ ряду), осѣдлость, разные документы и долги вѣрные и невѣрные.

We śrrodę, miesiąca Lutego, dnia ósmego, roku Pańskiego tysiąc sześćset siedmdziesiąt trzeciego.

Na instancją szlachetnego pana Alexandra Ihnatowicza—raycy Wileńskiego y sławetnego pana Mikolaja Minkiewicza—mieszczanina kupca Wileńskiego, jako opiekunów dobr y dziełek niebosczyka pana Afanasa Iwanowicza—mieszczanina kupca Wileńskiego, urzędownie przydanych, deputowani są e medio annui officii na spisanie y otaxowanie wszelakich dobr, po tym że niebosczyku panu Afanasie Iwanowiczu—mieszczaninie kupcu Wileńskim, pozostałych, szlachetni pan Franciszek Burba y pan Mikolay Ohurcewicz rayce, którzy ichmość, dosyć czyniąc funkciey swey, z pisarzem ordinarynym, przy sługach urzędowi przysięgłych, rzecziwych Kazimierzu Bernatowiczu y Danielu Symonowiczu, do kamienice nieboszykowskiey na Ambarach, w pewnych granicach leżącey, zszedszy, tamże pozostałe rzeczy we złocie, srebrze, cynie, miedzi, fantach, towarach kramnych spisali y otaxowali fine et modo sequenti:

Naprzód złoto:

Łańcużek złota koronnego, ważył sześć czerwonych złotych, taxowany czerwony złoty po złotych siedm y groszy piętnastu.

Jedna złota obrączka wielka Węgierskiego złota, ważyła czerwonych dwa, taxowano czerwony złoty po złotych dziewięć y groszy piętnastu.

Pięć sznurów pereł niewielkich, taxowano złotych trzydzieści, z których do dwóch się pani wdowa przypowiadała, mieniąc być sobie darowane od niebosczyka. Contradicente nobili domino Ihnatowicz, iż ta donatio subsistere nie może, ex quo są nieboszykowskie dziatki, którym iure succesionis naturalis należą po swey matce.

Jeden krzyżyczek złocisty, taxowany złoty jeden.

Jedna sponka złota z dziewięcią rubinów, taxowano złotych ośm.

Jedna sztuka złamana ze szmelcem złota koronnego, ważyła pułtora czerwonego, czerwony złoty taxowano po złotych siedm y groszy piętnastu, czyni . . . . .

Jeden pierścień z dwiema dyamentami, taxowano złotych dziesięć.

Cztery pierścienie ważyły czerwonych trzy, czerwony złoty taxowano po złotych siedm y groszy piętnastu.

Jedna sztuka rubinowa, ważyła czerwonych trzy, czerwony złoty po złotych siedm y groszy piętnastu.

Zausznice rubinowe złota koronnego, ważyły sześć czerwonych złotych, czerwony złoty po złotych siedm y groszy piętnastu.

Manelle złote z rogiem, róg potraciwszy, ważyły czerwonych złotych sześć, czerwony złoty po złotych siedm y groszy piętnastu.

Zausznice srebrne ze szmelcem, w nich diamencików małych y wielkich czterdzieści cztery, taxowano złotych czterysta.

Do tego wszystkiego złota szlachetny pan Alexander Ihnatowicz—rayca Wileński, imieniem nieboszki siostry swej, przypowiadał się, mieniać te wszystkie złoto, za żywota nieboszki siostry swej, nabyte y kupione.

Ś r e b r o.

Jeden kubek srebrny, w półtory kwarty, proby dziesiątej, ważył grzywien dwie, grzywnę taxowano po złotych dwudziestu pięciu.

Item łyżek dziewięć, dwa kubeczki białe, trzeci złocisty y czaszka do tego, ważyły grzywien cztery y łotów czternaście, grzywnę taxowano po złotych trzydziestu.

C y n a.

Cyny angielskiej w różnych sztukach, ważyło funtów dwadzieścia siedm y ćwierć, funt po groszy dwudziestu pięciu.

Cyny prostey w talerzach y w półmiskach, ważyło funtów sto dwadzieścia, funt taxowano po groszy dwudziestu. Do tej wszystkiej cyny przypowiadał się pan Ihnatowicz, mieniać oną darowaną na wesele siostry swej paniey Barbary Ihnatowiczowny.

Mosiądz y spiża.

Mosiądz z spiżą w lichtarzu wiszącym, w garnuszku y w miskach różnych, ważyło funtów trzydzieści ośm y pół funta, funt po groszy piętnastu facit. . . . .

M i e d ź.

Miedź w kotłach, kociołkach, panewkach, alembiku, bez żelaza ważyła kamieni pięć y pół, funt taxowano po groszy dwudziestu pięciu.

Kocioł mydlarski, ważył kamieni pięć y pół, funt taxowano po groszy dwudziestu pięciu.

Drugi kocioł do piwa z banią y kociołkiem do chmielu, ważył kamieni cztery y pół, funt taxowano po groszy dwudziestu pięciu.

Trzy flaszki Gdańskie szklane z staremi szrubami, po groszy dwudziestu.

Rożen z dynarami, taxowano złoty jeden.

Troje drzwi żelaznych, taxowano po złotych dziesięciu, facit złotych trzydzieści.

Trzy olsterka, taxowano po złotemu.

Trzy beczki miodu pitego, beczka po złotych dwudziestu sześciu y groszy dwudziestu.

Dziesięć beczek piwa po złotych trzy y groszy dwudziestu.

Dwoie beczki słoju, za pieniądze od mydła kupione, złotych dwadzieścia cztery.

Item słoju dwie beczki tańszego, za złotych dwadzieścia.

Dwie pierzynki y trzy poduszki nieboszki paniey Barbary Ihnatowiczowney Afanasowey Iwanowiczowey, te są oddane dziatkom tey że nieboszki.

Pięć obrazów papierowych w ramach, dwa na płótnie, trzeci obraz panny Najsświętszey w ramach, z drzwiczkami.

Stołki stare drewniane roboty stolarskiej.

Łóżko malowane rozsuwane stolarskiej roboty, szafa pojedynkowa, to wszystko taxowano ogółem złotych piętnaście.

Koń stary gniady chudy, taxowany złotych dziesięć.

F a n t y.

Kuntusz czarny, kunami dobrze wytartymi podszyty, z ośmnastą guziczkami srebrno złocistymi dętymi, taxowano złotych piędziesiąt.

Kuntusz tuzinkowy stary, futrem lisim dobrze wytartym podszyty, taxowany złotych dwadzieścia.

Żupan tabinu fiałkowego ze dwudziestą sześcią guziczków srebrno złocistych dętych, kirem białym podszyty, taxowano złotych trzydzieści pięć.

Żupan fiałkowy sukienny nicowany, kirem białym podszyty, z dziewięcią guziczkami srebrnymi, taxowano złotych ośmnaście.

Do tych guziczków Michał kramarz przypowiadał się, iż dał panu swemu do zachowania dwanaście guziczków.

Sukienka atlasu wiszniowego z kabatem, z korunkami srebrno złotymi, taxowano złotych siedmdziesiąt pięć.

Sukienka turecka wiszniowa, nie podszyta z potrzebami jedwabnemi, taxowana złotych trzydzieści pięć.

Sukienka pstra sałowa stara, złotych dziesięć.

Do tych sukien obudwuch pani wdowa przypowiadała, powiadając, że nieboszyk małżonek oney Afanas Iwanowicz za żywota swego jej darował. In contrarium zaś pan rayca Ilnatowicz przeciwko tej indykciey protestował się, ponieważ są dziatki, którym te sukienki należeć mają.

Rękawik białołowski flisowy, fiałkowy, z korunkami złotymi, taxowano złotych sześć.

Rękawka atlasu Holanderskiego pstrego, futrem popieliczym podszyte, karwatki pupkami sobolemi założone, taxowano złotych ośm.

Rękaw męzki flisowy fiałkowy stary, złotych dwa.

Czapeczka białołowska haftowana złotem y srebrem z ogonkami sobolemi, taxowana złotych dwadzieścia pięć.

Trzy wierzszki teletowe białołowskie bez ogonków, jeden po złotych pięciu, czyni złotych piętnaście.

Czapeczka stara haftowana na atlasie turkusowym z ogonkami wytartymi, taxowana złotych sześć.

Lisztwy atlasu wiszniowego stare, taxowano złotych dziesięć.

Podszewka półbajowa zpod sukienki czarnej tabinowej, złotych pięć.

Kołdra atlasu papużego z płotkiem, zastawiona od imię pana S . . . w złotych trzydziestu pięciu.

Kabat axamitu czarnego stary, podszyty pupkami sobolemi, taxowany złotych dwadzieścia.

Szostokor axamitu czarnego wzorzystego, podszyty pupkami sobolemi. Pani wdowa y czeładź mienili być dany do przedania żydowi ni któremu, którego imienia nie wiedzą, ale czeładź nieboszykowska dobrego zna.

Towary kramu sukiennego.

Półtrzecia łokcia tuzinku angielskiego szarego, łokieć taxowano po złotych pięć y groszy piętnastu, czyni złotych trzynaście y groszy dwadzieścia półtrzecia.

Trzynaście łokci tuzinku Hyszpańskiego, łokieć po złotych trzy y groszy piętnastu, czyni złotych czterdzieści pięć y groszy piętnaście.

Półłokcia tuzinku Narockiego złotych dwa, groszy dziesięć.

Jeden postaw lundyszu Mieżyryckiego łazurowego, taxowano złotych piędziesiąt.

Pół siódma łokcia lundyszu Szkowskiego łazurowego, łokieć po złotych dwa y groszy dwadzieścia dwa y pieniędzy cztery—czyni złotych siedmnaście y groszy dwadzieście sześć.

Sześć łokci łazurowego lundyszu Mieżyryckiego, po złotych dwa y groszy dwadzieścia, czyni złotych szesnaście.

Trzy ćwierci lundyszu czarnego takiegoś, taxowano złotych dwa.

Jeden łokieć y ćwierć karaziey Gdańskiej lazuruwey, taxowano złotych dwa.

Trzydzieści y dwa łokcie kuzbai Ruskiey, łokieć po złotemu y groszy piętnastu, czyni złotych czterdzieści y ośm.

Półdziesiąta łokcia szyptuchu Gdańskiego, łokieć po złotemu y groszy sześciu, czyni złotych jedenaście y groszy dwanaście.

Półsiódma łokcia szyptuchu podlejszego, taxowano łokieć po groszy dwudziestu pięciu, czyni złotych pięć y groszy dwanaście y pieniędzy cztery.

Ćwierć łokcia falendyszu angielskiego, taxowano złoty jeden.

Trzydzieści y pięć łokci kiru kosmatego białego, łokieć po groszy ośmnastu, czyni złotych dwadzieścia y jeden.

Trzy postawy kiru farbistego, po złotych pięć y groszy piętnastu, czyni złotych szesnaście y groszy piętnaście.

Dwadzieścia y cztery łokcie kiru różnego w ostatkach, taxowano łokieć po groszy dziesięciu, czyni złotych ośm.

Cztery postawy kiru Rakowskiego czarnego, taxowano po złotych cztery, czyni złotych szesnaście.

Półtora łokcia kiru Rakowskiego, łokieć po groszy dziesięć, czyni groszy piętnaście.

Siedmnaście y pół łokcia palamitu, łokieć taxowano po złotych dwa y groszy dwudziestu, czyni złotych trzydzieści y trzy y groszy dziesięć.

Siedm łokci palamitu podlejszego, taxowano łokieć po złotych dwa y groszy dziesięciu, czyni złotych szesnaście y groszy dziesięć.

Trzy łokcie palamitu czarnego, łokieć po złotych dwa y groszy dziesięciu, czyni złotych siedm.

Pięć łokci szarzy w ostatkach żółtey, łokieć po złotych dwa y groszy dziesięciu.

Pół łokcia jerzynku, groszy dwadzieścia pięć taxowano.

Piętnaście y pół łokcia sztametu różnego w ostatkach, łokieć po złotych dwa y groszy piętnastu, czyni złotych trzydzieści ośm, y groszy dwadzieścia półtrzecia.

Dziewiędziesiąt y trzy łokcie y trzy ćwierci harus różnego w ostatkach, łokieć po złotemu y groszy piętnastu taxowano, czyni złotych sto czterdzieści y dziewięć y groszy szesnaście.

Dwadzieścia y dwa łokcie y trzy ćwierci muchajeru Ryskiego, łokieć po złotemu y groszy siedm y pieniędzy cztery, czyni złotych dwadzieścia siedm y groszy dwadzieścia cztery y pieniądze trzy.

Półszosta łokcia kinetu muchajeru, łokieć po złotemu, czyni złotych pięć y groszy piętnaście.

Półtrzynasta łokcia kinetu białego, po groszy dwudziestu siedmiu łokieć taxowano, czyni złotych jedenaście y groszy cztery y pieniądze sześć.

Półtrzecia łokcia czamletu lazuruwego po złotemu łokieć, czyni złotych dwa y groszy piętnaście.

Pięć łokci y ćwierć swisty czarney wąskiey, po złotemu y groszy dziewięć łokieć, czyni złotych siedm.

Jedna sztuka kindiaku zielonego, taxowano złotych sześć.

Półtrzynasta łokcia kindiaku czarnego w ostatkach, łokieć taxowano po złotemu, czyni złotych dwadzieście y groszy piętnaście.

Trzydzieści y półdziewięta łokcia say różney Angielskiey, łokieć po złotemu y groszy dwudziestu, czyni złotych sześćdziesiąt cztery y groszy pięć.

Czterdzieści y dwa łokcie y ćwierć say Holenderskiey różney w ostatkach, łokieć po

złotemu, czyni złotych czterdzieści dwa, groszy siedm y pieniędzy cztery.

Półdziewięta łokcia medelanu różnego w ostatekach, po groszy cztery łokieć, czyni złotych trzy y groszy dwadzieścia dziewięć.

Dwie sztuki bawełnic, złotych dwadzieścia taxowano.

Dwa łokcia y ćwierć łokcia bawełnic, łokieć po groszy dwudziestu siedmiu, czyni złoty jeden y groszy dwadzieścia cztery.

Trzy łokcie bawełnicy grubszej, łokieć po groszy dwudziestu taxowano, czyni złotych dwa.

Sześć łokci barakanu w ostatekach, łokieć po groszy dwudziestu, czyni złotych cztery.

Trzy łokcie y trzy ćwierci półaxamitu, łokieć po złotemu y groszy dziesięciu, czyni złotych cztery, groszy dwadzieścia pięć y pieniędzy dwa.

Dziesięć łokci y ćwierć jedwabnicy wąskiej, łokieć po groszy ośmnastu, czyni złotych sześć, groszy cztery y pieniądze cztery.

Sześć łokci harusu zielonego do pasów, po groszy dziesięciu łokieć, czyni złotych dwa.

Siedmnaście łokci harusu karmazynowego, także do pasów, po groszy piętnastu łokieć taxowano, czyni złotych ośm y groszy piętnaście.

Półtora pasa harusowego karmazynowego, taxowano złotych dwa.

Dwie sztuki rąbku, sztuka taxowana po złotych sześć y groszy dwunastu; czyni złotych dwanaście y groszy dwadzieścia cztery.

Trzydzieści półpasków jedwabnych, taxowano jeden po groszy dwudziestu siedmiu, czyni złotych dwadzieścia cztery y groszy dwadzieścia jeden.

Dziewiętnaście łokci y trzy ćwierci muchajeru pstrego, po złotemu y groszy dwudziestu łokieć, czyni złotych trzydzieści dwa, groszy siedmnaście y pieniądze cztery.

Cztery pasy siatkowe z zarabiankami, taxowano jeden po złotych dwa y groszy pięciu, czyni złotych ośm y groszy dwadzieścia.

Jedno płócienko roboty Wileńskiej, taxowano złotych pięć.

Jeden kilimek słaski, taxowano złotych cztery.

Pięć kilimków mniejszych słaskich, taxowano po złotych dwa, facit złotych dziesięć.

Cztery rezy papieru szlaskiego bez libry, taxowano rękę po złotych ośm, facit złotych trzydzieści dwa.

Dwie rezy bibuły, taxowano rękę złoty jeden y groszy dwadzieścia, czyni złotych trzy y groszy dziesięć.

Siedmnaście y pół łokcia pytlu, łokieć taxowano po groszy szesnastu, czyni złotych dziewięć y groszy dziesięć.

Dwadzieścia cztery łokcie barchanu białego, łokieć po groszy ośmnastu, czyni złotych czternaście y groszy dwanaście.

Dwie kiecy, jedna taxowana po złotych sześć y groszy piętnastu, facit złotych trzydzieści.

Dwie kiecy ukraińskie, jedna taxowana po złotych siedm, czyni złotych czternaście.

Jeden koc z ogonów wilczych, taxowano złotych pięć.

Jedna szabla oprawiona w fożę, Wyszynka, taxowana złotych dziewięć.

Trzy szable Tęczynki oprawne w fożę, taxowano jedną po złotych trzy y groszy trzydziestu, facit złotych dziesięć y groszy dziewięć.

Dwie ładownice haftowane z paskami, jedna taxowana po złotych trzy y groszy piętnastu, facit złotych siedm.

Dwa błamy futra baraniego białego, taxowano błam po złotych dwa y groszy piętnastu, czyni złotych pięć.

Dwa łokcie atlasu ceglatego Łukieyskiego, łokieć taxowano po złotych pięć, czyni złotych dziesięć.

Jeden łokieć y ćwierć musuľbesu, taxowano oguľem złoty jeden y groszy dziesięć, czyni złoty jeden y groszy półtrzynasta.

Półtrzecia łokcia pólatłasia pstrego, łokieć taxowano po złotych dwa, facit złotych pięć.

Jeden woľok Sľucki, taxowano złoty jeden.

Półpięta łokcia szkotu białego, łokieć taxowano po złotych dwa, czyni złotych dziewięć.

Dwa bandolety, taxowano złotych dziesięć.

Jedna ptaszynka stara, taxowana złotych trzy.

Item ptaszynka druga, taxowana złotych dwa.

Dwie parze panczoszek starych niemieckich męzkich wielkich, jedną parę taxowano po groszy dwudziestu, czyni złotych jeden y groszy dziesięć.

Jeden leyc rzemienny, taxowano złoty jeden.

Jedne szalki z olsterkiem do czerwonych złotych, taxowano złoty jeden.

Ośm gry kart po groszy sześć, czyni złoty jeden y groszy ośmnaście.

Jedna kobza bez strun, groszy ośmnaście taxowano.

Jedna para podwiązek haftowanych bez przeżek, groszy dziesięć.

Jedna ładownica blaszana stara, groszy piętnaście.

Dwadzieścia łokci y jeden korunek szerokich śniegowych, łokieć po groszy piętnastu.

Jedna sztuka passamanów życzkowych, złotych cztery.

Dwadzieścia y półtrzecia łokcia korunek czarnych jedwabnych, łokieć po groszy sześć, czyni złotych cztery y groszy piętnaście.

Sześć sztuczek stroczi czerwoney, sztuczka taxowana po złotemu, czyni złotych sześć.

Dziesięć łokci życzki, łokieć po cztery pieniądze taxowano, czyni groszy pięć.

Teyże życzki pół bunta, złoty jeden.

Sto trzydzieści y jeden łokci pasamanów pstrych, łokieć po groszy dwa y pieniądze

cztery, czyni złotych dziesięć y groszy dwadzieścia ośm.

Czterdzieści cztery łokcie pasamanów kreto-
wych, łokieć po groszy dwa, czyni złotych
dwa y groszy dwadzieścia ośm.

Dwieście piędziesiąt y trzy łokcie pstrey
stroczi, łokieć po groszy dwa, czyni złotych
szesnaście y groszy dwadzieścia sześć.

Cztery pary nożów z widelcami szľaskich,
po groszy dziesięć, czyni złoty jeden y groszy
dziesięć.

Półłokcia kindyaku barsczowego, groszy
piętnaście.

Skrzynka Sľucka okowana żelazna, złotych
cztery.

Skrzynka nieokowana roboty Wileńskiey,
złoty jeden y groszy piętnaście.

Trzysta piędziesiąt y pięć łokci wstęg far-
bistych szerokich, łokieć po groszy trzy y pie-
niędzy cztery taxowano, czyni złotych czter-
dzieści jeden y groszy półtrzynasta.

Sto dwadzieścia y sześć łokci wstęg wąż-
szych, farbistych, po groszy trzy, czyni zło-
tych dwanaście y groszy ośmnaście.

Cztery sztuki wstęg farbistych wązkich,
sztuka złotych cztery, czyni złotych szes-
naście.

Szesnaście kamieni bez ćwierci łoiu, kamień
po złotych dziewięć, czyni złotych sto trzy-
dzieści siedm y groszy półośma.

Cztery pasy włóczkowe, jeden po złotemu
y groszy dwudziestu, czyni złotych sześć y
groszy dwadzieścia.

Sto siedmdziesiąt łokci polityczek farbistych,
łokieć po cztery pieniądze taxowano, czyni zło-
tych dwa y groszy dwadzieścia pięć.

Czterdzieści y półośma łokcia Meżyryckiego
sukna lazurowego, łokieć po złotych dwa y
groszy piętnastu, czyni złotych sto ośmnaście
y groszy dwadzieścia dwa, y pieniądze cztery.

Zastawa do tej że kramy należąca.

Ordynka srebrem oprawna stara, od imci pana Jana Kazimierza Dąbrowskiego, miecznika Wiłkomirskiego, zastawiona w złotych trzydziestu y jednym.

Sześć guziczków złocistych z dyamencikami, zastawione od jegomości pana Zenowicza w złotych trzydziestu.

Szabla oprawna we srebro złocista, od jego mości pana burgrabiego zastawiona we złotych dwudziestu czterech y groszy pięciu.

Kuntusz tabinu karmazynowego, podszyty białą kitayką, zastawiony od jego mości pana Andrzeja Kazimierza Rużewskiego we złotych dziewiętnastu y groszy piętnastu.

Kuntusz atłasowy karmazynowy niepodszyty, przy tym jedna (sprzą)czka z diamencikiem, od jego mości pana Grodzińskiego, zastawiona we złotych trzydziestu.

Łyżki Kazackie niejakiegoś tatarzyna składowane, sub litera A. et B. zastawione w złotych ośmnastu y groszy dwudziestu półtrzecia.

Towary kramne ambarne.

Jedna sztuka harusu do pasów, złotych ośmnaście.

Dwa pasy siatkowe, jeden po złotych dwa, czyni złotych cztery.

Jeden pas podlejszy siatkowy, złoty jeden y groszy dwadzieścia.

Jeden półpasek harusowy, złoty jeden.

Dwie kozy Ukraińskie, po złotych siedm, czyni złotych czternaście.

Cztery funty bawełny przebijaney, funt po złotemu, czyni złotych cztery.

Sześć funtów bawełny nieprzebijaney, funt po groszy dwudziestu dwu y pieniędzy cztery.

Półpięta funta życzki, funt po złotych dwa y groszy piętnastu.

Dwa funty gorynu, funt po złotemu y groszy dwudziestu.

Dziesięć kilimków szlaskich, po złotych trzy, czyni złotych trzydzieści.

Dziesięć par gręplów, po złotemu y groszy dwudziestu.

Szesnaście sztuk sztab, po złotych dziesięciu.

Siedm opończy habianych, po złotych dziewięć y groszy dziesięć.

Piętnaście skórek Słuckich do woyłoków, po groszy dwudziestu pięciu.

Dwie skórki nabijane srebrem, po groszy dwudziestu pięciu.

Trzynaście cimców Mohilewskich, po groszy ośmnastu.

Trzy woyłoki kitayką obszyte płótniane, po złotych trzy y groszy piętnastu.

Dwa woyłoki płótniane obszyte musulbesem, po złotych dwa y groszy dwudziestu.

Dwa woyłoki wełniane po złotemu y groszy dziesięciu.

Dziewięć woyłoków pilśnianych, po groszy dziesięciu.

Szesnaście woyłoków krytych. jeden po złotemu.

Cztery łeki gołe, taxowane po złotemu y groszy pięciu.

Dwa łeki kością sadzone. po złotych dwa.

Jeden łek sadzony perłową macią, taxowano złotych sześć.

Jeden jarczak haftowany skórzany, złotych sześć.

Dwa jarczaki haftowane skórzane, z płatami skórczanemi, taxowane złotych piętnaście.

Jeden łek z poduszką turkusową, złotych sześć.

Jeden łek skórą turecką kryty, taxowany złotych trzy.

Dwa łeki w capie z poduszkami, taxowano po złotych trzy.

Dwa jarczaki dawne haftowane, taxowane po złotych dwa.

Jeden łęk w brzoście z poduszką skórzaną, taxowano złoty jeden.

Dwoje siodła woźnicke kryte, taxowano po złotych dwa.

Cztery pary olster, po złotych trzy.

Dwie pary podlejszych, po złotych dwa.

Trzy pary jeszcze podlejszych, po złotemu.

Jedna para zażywanych, złoty jeden.

Cztery pary tabinek haftowanych, po złotych dwa y groszy dziesięciu.

Dwadzieścia sześć par tabinek różnych, po groszy dwudziestu pięciu.

Trzy pary kapturków sukiennych do olster, po złotemu y groszy piętnastu.

Jedna para kapturków haftowanych skórzanych, złoty jeden.

Dwie pary tabinków nabijanych, po złotemu.

Siedm szabel Nowodzickich, po złotych trzy y groszy piętnastu.

Cztery szable dawne, po złotych dwa y groszy piętnastu.

Cztery szable oprawne w capie Wyszyńskie, po złotych dziesięciu.

Dwie główne Tęczyńskie, po złotemu y groszy dziesięciu.

Dwie pary pistoletów, para po złotych sześć.

Dwie pary pistoletów podlejszych, po złotych cztery.

Jeden bandolet stary, złoty jeden.

Dwie szabelki małe, po złotemu.

Pięć ładownic haftowanych, po złotych trzy y groszy piętnastu.

Jedna ładownica pojedynkowa niehaftowana, groszy dwadzieścia pięć.

Cztery blachy żeściane do ładownic, po groszy piętnastu.

Dwie ładownice wielkie, skórą kryte, po groszy piętnastu.

Dwa obuszki stare, po groszy dziesięciu.

Dwa obuszki lepsze, po groszy piętnastu.

Dwa obuszki srebrem nabijane, po złotych dwa.

Siedm obuszków rysowanych polorowanych, po złotemu.

Cztery grzebła Słuckie, po groszy siedm y pieniędzy cztery.

Pięć grzebliów Szereszowskich, po groszy dwudziestu dwu y pieniędzy cztery.

Ośm par strzemion nabijanych, po złotemu y groszy piętnastu.

Dwadzieścia sześć wędzideł różnych, po groszy trzy.

Dziesięć strzemion Słuckich, jedno po groszy siedm y pieniędzy cztery.

Jedna para strzemion Wileńskich, groszy piętnaście.

Jeden monszuczek arabski, złoty jeden.

Trzy półszorki francuskie żelazne, po złotych trzy.

Jeden półszorek prosty, złoty jeden y groszy dziesięć.

Dwoje wędzidła kantarowe, po groszy piętnastu.

Dwa pobijacze, po groszy sześciu.

Jedna kulbaka w capie, złotych trzy.

Pięć kalitek na juchcie, haftowanych srebrem, po złotych dwa.

Jedna kalitka z sznurami, złotych trzy.

Dwie kalitki haftowane na suknie, po złotych pięć.

Jedna kalitka na suknie nie tak bogata, złotych cztery.

Jedna kalitka haftowana na cyrmie, złotych trzy.

Dwie blaszki do kalitek, po groszy siedm.

Jedna szkatuła Słucka, złotych ośm.

Dwa szory dawne na sześć koni, po złotych cztery.

Jedna sztuka sznurków życzkowych, groszy dziesięć.

Dwa łuki z cięciwą, po złotych dwa.

Pięć dziesiątków strzał, po groszy ośmnastu.

Siedm błamów baraniego futra, po złotych dwa.

Trzy dziesiątki uzdeczek Słuckich, po złotych sześciu.

Dziewięć dziesiątków podwiązek, po groszy dwudziestu pięciu.

Czternaście par podwiązek Mohilewskich, po groszy trzy.

Dwa kanczuki na trzcinię, po groszy dwunastu.

Trzy sakwy stare, po złotemu.

Dwanaście potrzeb do kulbak, po groszy dwudziestu pięciu.

Sześć potrzeb lepszych, po złotemu y groszy piętnastu.

Dwie obrączki do chartów, po groszy sześciu.

Jedna para podwiązek haftowanych, groszy dziesięć.

Jedna reza papieru Szląskiego lepszego, złotych dziewięć.

Dwie rezy papieru Szląskiego podlejszego, po złotych siedm y groszy piętnastu.

Jedna reza papieru Wileńskiego, złotych pięć.

Jedna reza papieru y liber sześć tabacznego, po złotych dwa y groszy piętnastu.

Pięć rez papieru grubego, po złotemu y groszy dwudziestu.

Trzy dziesiątki pasków do szabel, po groszy dwudziestu pięciu.

Ośm harapników, po groszy ośm.

Ośm guniek Nowogrodzkich, po groszy dwudziestu.

Dziesięć dziesiątków par podwiązek Słuckich, po groszy ośm.

Dwie kosy, po groszy piętnastu.

Siedm baryłek goździ gontowych, po złotych siedm.

Trzy pręty stali Gdańskiej, po złotych trzy y groszy piętnastu.

Dziesięć sztab żelaza w sztukach, po złotych sześć.

Jeden tłumok podszyty, złotych dwa.

Piętnaście snopów szkła, po groszy dwudziestu pięciu.

Dwie poduszki rzemienne stare, po złotemu. Stali Lipskiej, za groszy dwadzieścia.

Piętnaście krzemieniów, po groszu jednym.

Siedm pochewek y dwa łyżeczki haftowane, po groszy piętnastu.

Jedna para taszek Tureckich, groszy dwadzieścia.

Ośm dziesiątków stryczek, po groszy dziesięciu.

Trzydzieści krobi, po groszy pięć.

Dwanaście kamieni krety, po groszy piętnastu.

Półtory kopy puklów białych, po groszy dziesięciu.

Jeden kamień warwolu, złotych cztery.

Dwieście dwadzieścia kop puklów szmelcowanych, taxowano po groszy dwa y pół.

Trzy dziesiątki postronków, po złotemu.

Dwa kobierce stare, po złotych dziesięć.

Jeden kobierzec większy, taxowano złotych piętnaście.

O s i a d ł o ś c i .

Kamienica za Subaczą bramą, w pewnych granicach leżąca, taxowana złotych cztery tysiące.

Dom za bramą Rudnicką, na ulicy Ożarzych, w pewnym ograniczeniu, taxowany złotych ośmset.

Półkamienice, z dawna Brażyczowska nazwana, na Ambarach, w pewnym ograniczeniu leżąca, działkom pierwszego y wtórego małżeństwa, przy quarcie nieboszczyka pana Afanasa Iwanowicza y przy budynkach, taxowano

Sprawy różne.

Przedaża Gabriela Brażycza y paniey Theodory Brażyczowey Sielawiney panu Athanazemu Iwanowiczowi y małżonce onego, paniey Barbarze Ihnatowiczownie, oyczyste y macierzyste części do teyże przedaży y dwa oryginały należące, z podpisem rąk tychże sukcesorów Brażycza.

Dekret officii consularis pod rokiem tysiąc sześćset pięćdziesiątym piątym, służący sukcesorom Saffianowiczowski na pół kamienicę Brażyczowską.

Kupła placu od pana Alexandra Grzybowicza w tey że półkamienicy Brażyczowskiej.

Contrakt nabytego tyłu w pół kamienicy Brażyczowskiej od jeymości paniey Mariny Fikonowiczowny, Janowey Woysznarowiczowey—burmistrzowey Wileńskiej, pod rokiem tysiąc sześćset pięćdziesiątym siódmym, Maja pierwszego dnia.

Protestacja pana Iwanowicza przeciwko testamentu Kobusiewiczowey.

Tegosz pana Iwanowicza protestacja względem spraw różnych zginęłych za nieprzyjaciela, pod rokiem tysiąc sześćset sześćdziesiątym trzecim, dnia trzynastego Januarii.

Ugoda pana Bazilego Fiedorowicza z panem Afanasem Iwanowiczem.

Teyże ugody aktikacja y kwietacia.

Protestacja o zginieniu summy w towarach różnych, plus minus na siedmdziesiąt tysięcy złotych na wicinie Czernieckiej, pod rokiem tysiąc sześćset pięćdziesiątym ósmym, dnia pierwszego Aprila.

Dekret pana Afanasa Iwanowicza z panem Brażyczem, pod rokiem tysiąc sześćset pięćdziesiątym piątym, dnia dwudziestego pierwszego Augusta.

Kwietacia jegomości pana Cypryana Pawła Brzostowskiego, pisarza wielkiego xięstwa Li-

tewskiego, w praetensiach pewnych, to jest ratione długu pana Łyszkiewicza na procesie prawnym y na dekrete iudicii scabinalis, ręką własną jego mości podpisana.

Fascykuł spraw różnych, numero sztuk szesnastie, służących panu Iwanowiczowi, w różnych materiach.

Reiestr stary w kompaturze białey pana Iwanowicza wydatkowy zarękę Parfianowiczowską y w inszych pretensiach.

Dwa fascykuły spraw różnych, sukcesorom niebosczyka pana Dmitra Brażycza należące.

Przybudynków expensa na pół kamienicę Brażyczowską, ręką samego niebosczyka pana Afanasa wypisane pod rokiem tysiąc sześćset pięćdziesiątym siódmym, dnia siedmnastego Januarii.

Fascykuł spraw, sukcesorowi niebosczyka pana Hrehorego Moroza panu Stephanowi Morozowi należące, y reiestr wydatków na kamienicę Morozowską z donatariuszami, przez niebosczyka Afanasa Iwanowicza łożonych.

Fascykuł spraw różnych, sukcesorom niebosczyka pana Kondrata Parfianowicza przynależący, z reiestrami trzema, ręką tegoż niebosczyka pana Parfianowicza pisanemi.

Długi pewne y niepewne niebosczykowi należące:

Za postaw lundyszu u żyda Abrama, złotych sześćdziesiąt.

U tegosz żyda za sztukę rąbku, złot. siedm.

Oblig od jegomości pana Benedikta Przysieckiego, podstolego Połockiego, dany niebosczykowi na złotych czterdzieści sześć.

Oblig na jegomości pana Stacewicza, na złotych dwadzieścia.

Karta jegomości pana Jana Waleriana Kuncewicza, starosty Upitskiego y Dubickiego, na złotych trzydzieści.

Bractwo Wileńskie, przy cerkwi świętego Ducha będące, według rejestru brackiego, ręką pana Iwanowicza podpisanego, na różne expensa

zostało winne złotych dwieście trzydzieści y jeden.

Przypowiadanie różnych osób.

Po dokończeniu tego inwentarza, przypowiadał się do dóbr niebosczyka sławetny pan Mikołay Mińkiewicz o złotych trzysta dwadzieścia cztery y groszy dwa, na pogrzeb niebosczykowski spendowanych, rejestrem tegoż pana Mińkiewicza liquidowane.

Item Alexander Szandurski, tak synaczka samego niebosczyka, jako y synaczka niebosczyka Parfianowicza, w opiece niebosczykowskiej będącego, za naukę psalterza y czasownika o kuntusz tuzinkowy, sobie przez niebosczyka obiecany, przypowiadał się.

Michał Chodzienieicz za wysłużone za lat siedm do umowy, w reiestrze niebosczykowskim mianowanej, o parę sukien falendyszowych, czapkę lisią, ukłony y o złotych piędziesiąt gotowych pieniędzy przypowiadał się.

Item Bazili Maximowicz, drugi chłopiec, także za wysłużone lata według umowy; w reiestrze pana Afanasa Iwanowicza znajdujący się, także o parę sukien falendyszowych, czapkę lisią y ukłony, tudzież y o gotowe pieniądze złotych piędziesiąt, uczynił indikcją.

Michał Pawłowicz, także za lat dwie zasłużonego, o parę sukien falendyszowych, czapkę lisią, ukłony y o gotowe pieniądze złotych czterdzieści przypowiadał się.

Marcin Bolewicz parobek, za półtrzecia lata zasłużonego o złotych sto.

Drugi parobek Roman Kamiński, o zasłużone złotych piędziesiąt.

Ewa Tomkiewiczówna—czeladnica niebosczykowska, o złotych trzydzieści czyniła indikcją.

Szlachetny pan Mikołay Ohurcewicz, rayca Wileński, jako kurator panny Maryany Iwanowiczówny, pierwszego małżeństwa, córki, o wniesienie paniey matki oney, paniey Anny Safianowny, o złotych cztery tysiące, tudzież

y do dóbr w osiadłościach będących, na nią, jure successionis, po paniey matce jey spadłych, czynił indikcją.

Item szlachetny pan Alexander Ihnatowicz—rayca Wileński y szlachetny pan Mikołay Mińkiewicz, mieszczanin, kupiec Wileński, jako opiekunowie dobr y dziełek niebosczyka pana Afanasa Iwanowicza, urzędownie przydani, in rem tych że dziełek pozostałych, o summę wniesioną do niebosczyka przez panią Barbarę Ihnatowiczównę, matkę onych, złotych tysiąc, tudzież y do dóbr stojących, iure successionis naturalis, vigore spólnego kupna, y przybudynków w półkamienicy, bywszey Brażyczowskiej, na nich spadłych, czynili indikcją.

Item sławetny pan Mikołay Mińkiewicz—kontutor niebosczyka pana Afanasa Iwanowicza, ratione opieki po nieboszyku panu Kondracie Parfianowiczu insimul administratae, a niemal po całej części, u niebosczyka pana Afanasa Iwanowicza będącey, to jest, o złotych piętnaście tysięcy czterysta ośmdziesiąt y dziewięć złotych y groszy dwadzieścia siedm, pieniędzy cztery, w inwentarzu tegosz niebosczyka pana Parfianowicza znajdujący się, przypowiadał się.

Pan Jakub Borysowicz, jako przyjaciel, w niebytności pana Stephana Moroza, imieniem onego, do dobr niebosczyka pana Iwanowicza, jako opiekuna będącego, strony wybrania czynszów z kamienic jego własnych, hucusque nieoddanych y niewyrachowanych, czynił indikcją według pretensyi, ręką pana Moroza pisanych, o złotych trzy tysiące pięćset czterdzieści y cztery y groszy dziesięć.

Szlachetny pan Stephan Migura, rayca Wileński, przy ustney swey indikciey, in parato scripto, do dobr niebosczyka pana Iwanowicza ruchomych y leżących, podał huius seriei: Stephan Migura czynię przypowiadanie do dobr niebosczyka pana Afanasa Iwanowicza o dług

mnie winny, który zaciągnął w roku tysiąc sześćset pięćdziesiątym trzecim do zapisu urzędowego, złotych tysiąc dobrej monety, tak też o czynsze od tej summy pochodzące za lat dwadzieścia, rachując od sta po dziesięciu złotych, złotych dwa tysiąca.

Item ja Stephan Migura czynię przypowiadanie do dobr niebosczyka pana Afanasa Iwanowicza, imieniem jeymości paniey Marty Sienczyłowny, o złotych pięćset dobrej monety, do cerografu winne, tak też o czynsze, od tej summy pochodzące za lat ośmnaście od sta po dziesięciu, czyni złotych dziewięćset, in summa czynię przypowiadanie o złotych cztery tysiące y czterysta złotych. Stephan M . . . . .

Item szlachetny pan Grzegorz Kostrowicki, burmistrz Wileński, o resztę za sukno, do rejestru sobie winną, do dobr tegosz pana Iwanowicza o złotych trzydzieści cztery y groszy siedmnaście y pół czyni indikcją.

Item szlachetny pan Stephan Karaś-burmistrz Wileński, za łoy o złot. sto, do rejestru winne.

Tenże imć pan burmistrz, imieniem urodzonego jego mości pana Pawła Boimy, sekretarza jego królewskiej mości, wóyty Wileńskiego, za listem do siebie dirigowanym, o złotych sto pięćdziesiąt, za sukno do rejestru winne, czyni indikcją.

Item sławetny pan Łukasz Kuczarski, mieszczanin kupiec Wileński, z uczciwym Stephanem Chankiewiczem, kraszelnikiem, mieszczaninem Wileńskim, jako starsi tegoroczni bractwa, przy cerkwi świętego Ducha będącego, imieniem tegosz całego bractwa, o gotową sumę, to jest, złotych sto siedmdziesiąt sześć brackich pieniędzy, z jałmużny zebranych, a przez niebosczyka pana Afanasa Iwanowicza pożyczonych, do wszelakich dobr, stojących y ruchomych, po niebosczyku pozostałych, przypowiadał się.

Item ten że pan Kuczarski, imieniem wielbnych panien zakonnych, przy cerkwi tegosz świętego Ducha zostających, o złotych pięćdziesiąt, testamentem poślednim ostatniey woli na conwent tych że panien zakonnych legowane, przypowiadał się.

Item o złotych trzysta, publice na schadzce w bractwie na dzwon przez pana Afanasa przyobiecanych, przypowiadał się.

Item imć pan Bartłomiej Krogulecki, do solanki flonderek, do przedania niebosczykowi panu Afanasowi Iwanowiczowi danych, na które wziął tylko sześć funtów Wołoskich szelągów, targiem funt po półkopy, czyni indikcją.

Item pan Andrzej Brzozowski, mieszczanin, kupiec Wileński, do maneli, ważących czerwonych dwanaście, przez nieboszczkę panią Annę Pasternakownę Izakową Stefanowiczową zastawionych u niebosczyka pana Kondrata Parfienowicza, kupca mieszczanina Wileńskiego, w kopach dziesięciu, o które, stante vitā nieboszczki paniey teści swey, terazniejszey przypowiadającej się, pan Andrzej Brzozowski, za żywota jeszcze z niebosczykiem panem Afanasem Iwanowiczem y panem Mikołajem Mińkiewiczem, jako opiekunami dobr y dziełek niebosczyka pana Kondrata Parfienowicza, imieniem tej że paniey teści swey w roku przeszłym tysiąc sześćset siedmdziesiątym wtórym iure expergabatur, przypowiadał się.

Item szlachetny pan Wawrzeniec Mińkiewicz, jako kurator sławetney paniey Heleny Jacznikiewiczowney Afanasowej Iwanowiczowej, pozostałej wdowy, do wszystkich dobr, tak stojących, jako y ruchomych, po tym że panu Iwanowiczowi pozostałych, tak o quartę, jako też strawne pieniądze y per medietatem cibariorum, które każdej wdowie po zeyściu małżonka de iure należeć mają, przypowiadał się.

1588 г. Апрель 26-го дня.

Изъ книги № 21, за 1681 г., л. 473.

98. Инвентарь имѣнія Лунина.

Лѣта отъ нароженія Сына Божого тысяча шестьсотъ осмьдесятъ первого, мѣсеца Іюня чотырнадцатого дня.

Передъ нами судьями головными, на трибуналъ у великомъ князствѣ Литовскомъ зъ воеводствъ, земель и повѣтовъ, на рокъ теперешній тысяча шестьсотъ осмьдесятъ первый обраными, постановившисе очевисто у суду панъ Александеръ Гордеевскій, оповѣдалъ, покладалъ и до актъ книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ подалъ документъ певный на речъ, въ немъ нижеи меновите выражоную, въ Богу велебному его милости отцу Серафимови Полховскому—игуменови теперешнему монастыра Дятелевицкого закону светого Василия Великого реліеи крещное и наступцомъ его милости служацій и належачій, просечи, абы тотъ документъ былъ принять и до книгъ уписанъ. Мы судъ тотъ документъ принявши, до книгъ уписать есмы казали, который слово до слова такъ се въ собѣ маеть:

Реестръ инвентаръ списанья подданныхъ, даньниковъ вельможной ей милости пани Малхеровое Сковское Кравжовое—каштеляное Витебское, пани Барбары Яновны Ключковны *села Лунина*, въ земли воеводства Новгородского лежакого, людей, дымовъ и кгрунтовъ, осѣлыхъ и пустыхъ полъ, сѣножатей, лѣсовъ, боровъ и всякихъ пожитковъ того села Лунина, отъ ей милости звышъ помененое пани Малхеровое Сковское Кравжовое—каштеляное Витебское, пани Барбары Ключковны,

вельможной ей милости паней Миколаевой Нарушовичовой—подскарбиной земской великого князтва Литовского, паней Барбарѣ Кунцевичовнѣ, помененого еела Лунина зъ людьми, кгрунты и совсимъ на все на вѣчность записаного и посланцу служебнику ей милости пани подскарбиное, пану Адаму Ивановскому, черезъ мене Якуба Третьака—служебника звышъ помененое ей милости пани Витебской, панее моее, за посланіемъ, розказаньемъ и за листомъ ее милости отворонимъ, до старца и всихъ подданныхъ Лунинецкихъ о томъ писанымъ, въ моцъ, въ держанье и въ вѣчистое ей милости пани подскарбиной уживанье поступленого и вравовне передъ вознымъ земли воеводства Новгородского, Петромъ Олексѣвичомъ Каменскимъ и передъ стороною людьми добрыми, земяны господарскими земли воеводства Новгородского, имени въ семъ инвентару нижеи описаными, поданого, року тысяча пятьсотъ осмьдесятъ осмого, мѣсеца Априля двадцать шостого дня.

Село Лунинецъ. Люди того села ойчизные: Иванъ Маливикъ, сыны его: Леонъ, Сенько и Филиць, дымъ одинъ. Трохимъ Смолка, сынъ Лукьянъ, Марко и Курило, дымъ одинъ. Давидъ Онаничъ, сынъ его Олцянъ, а Самуйло, дымъ одинъ. Андрей Яськовичъ, сыны его Пилиць и Карпъ, дымъ одинъ. Сенько Бастыничъ, сыновъ его три: Карпъ, Грикъ и Олексѣй, а Томило и Курило Карповичи, дымъ одинъ. Данило Романовичъ, сыны его:

Марко и Лунянъ, дымъ одинъ. Зеновій Свочичъ, сыны его: Калистратъ, Федько и Санецъ, дымъ одинъ. Трухонъ Охимовичъ, дымъ одинъ. Игнатъ Романовичъ, сыны его: Гриць и Демидъ, дымъ одинъ. Сенько Сидоровичъ, сыны его: Карпъ, Валентый, Игнатъ, дымъ одинъ. Омелянъ Сидоровичъ, сыны его: Василь и Симонъ, дымъ одинъ. Павелъ Еськовичъ, сыны его: Гаврило, Давидъ и Яцко, на войта вольный дымъ одинъ. Марко Губичъ, сыны его: Евхимъ, Гурия, Илья, Фалко и Сидоръ, дымъ одинъ. Янъ Пронцевичъ, сыны его: Василь и Вабула, дымъ одинъ. Евхимъ Кевовичъ, сыны его: Сергѣй и Глѣбъ, дымъ одинъ. Ахимъ Пацуковичъ, сынъ его Охремъ и Несторъ. Добродеревецъ, сынъ его Сезонъ, дымъ одинъ. Максимъ Талка, сынъ его: Микита, дымъ одинъ. Федько Пронцовичъ, сынъ его: Евхимъ а Сенко Пронцовичъ, дымъ одинъ. Петръ Миколаевичъ, сынъ его: Данило, дымъ одинъ. Иванъ Онисимовичъ, сынъ его Павелъ, дымъ одинъ. Лазаръ Лосевичъ а Юрко Лосевичъ, дымъ одинъ. Трухонъ Лосевичъ, сынъ его: Василь, Петръ и Марко. Анохъ Лосевичъ, сыны его: Демидъ и Ходоръ, дымъ одинъ. Федько Лосевичъ, сынъ его Игнатъ, дымъ одинъ. Гринъ Борсичъ, сынъ его: Ходоръ, дымъ одинъ. Мокей Борсичъ, сыны его: Яцко и Совостыянъ, дымъ одинъ. Каленикъ Ждановичъ, сыны его: Пилипъ, Артимъ, Гаврило и Калистратъ, дымъ одинъ. Микита Ждановичъ, сынъ его Якимъ, дымъ одинъ. Дорохъ Ждановичъ, сыны его: Василь и Мордышъ, дымъ одинъ. Пархомъ Логновичъ, сыны его: Еремій, Оліянъ, дымъ одинъ. Лазаръ Володковичъ, сыны его: Пактіо, Мартинъ, Ерка и Игнатъ, дымъ одинъ. Софонъ Микуличъ, сынъ его Яцко, дымъ одинъ. Иванъ Ковалевичъ, сыны его: Ерохъ а Самуйло, дымъ одинъ. Жданъ Василевичъ, дымъ одинъ. Яковъ Опанасовичъ, сыны его: Мойсей а Самойло, (дымъ одинъ). Аулачъ Моксѣевичъ, дымъ

одинъ. Яковъ Осѣевичъ, сыны его: Мишко, Пишлюкъ, Янъ, дымъ одинъ. Сенько Гринцовичъ, дымъ одинъ. Степанъ Гостиловичъ, сыны его: Игнатъ, а Сенько и Микита Игнатовичи, дымъ одинъ. Орефа Германовичъ, сыны его: Викторъ, Яцукъ и Ларіонъ, дымъ одинъ. Карпъ Германовичъ, сыны его: Гаврило, Мокавъ, Уласъ и Олъцянь, дымъ одинъ. Сенько Ивановичъ, сыны его: Самуйло и Германъ, дымъ одинъ. Онопрей Ивановичъ, сыны его: Трохимъ, Евсей и Купріянь, дымъ одинъ. Кирило а Нелюбъ Ивановичи, дымъ одинъ. Охремъ Кузьмичъ, сынъ его Панфилъ, дымъ одинъ. Василь Сеньковичъ, сыны его: Потапъ и Андрей, дымъ одинъ. Пронъ Лукьяновичъ, а Гордей Лукьяновичъ и Гаврило и Гордей Андрѣевичи, дымъ одинъ. Василь Потаповичъ, а Курило и Федъ Потаповичи, дымъ одинъ. Иванъ Соньцовичъ, сыны его: Денисъ и Полуянъ, дымъ одинъ. Максимъ Ивановичъ, сыны его: Микита, Аростъ, Ходоръ и Федько, дымъ одинъ. Яцъ Омеляновичъ, а Степанъ и Самойло Омеляновичи, дымъ одинъ. Ходоръ Климцовичъ, дымъ одинъ. Самуйло Мартыжевичъ, сыны его: Туминъ, Аврамъ и Ониско, дымъ одинъ. Курило Мартыжевичъ, дымъ одинъ. Степанъ Марковичъ, сынъ его Наумъ. Афели Ждановичъ, сыны его: Доронъ и Сенько, дымъ одинъ. Федько Панасовичъ, а Мартинъ и Сенько Панасовичи, дымъ одинъ. Петръ Микуличъ, сынъ его Косьтюкъ а Сенько Микуличъ, сынъ его Мартинъ, дымъ одинъ. Михаилъ Ивановичъ, сынъ его Кондратъ а Иванъ Кондратовичъ, дымъ одинъ. Омелянъ Микуличъ, сынъ его Илья, дымъ одинъ. Мамонъ Прокоповичъ, сынъ его Фанько а Сергѣй Прокопичъ, дымъ одинъ. Лукьянъ Прокоповичъ, сыны его: Потапъ а Тимохъ Прокопичи, дымъ одинъ. Созонъ Совостыяновичъ а Сава и Дмитръ Совостыяновичи, дымъ одинъ. Занъ Хомичъ, сыны его: Андросъ и Василь, дымъ одинъ.

Занъ Михалевичъ, сынъ его Адамъ, дымъ одинъ. Сукошъ Сениковичъ, сыны его: Ходоръ, Ароствъ и Мойсей, дымъ одинъ. Еремей Ивановичъ, сынъ его Иванъ, дымъ одинъ. Михалъ Костяковичъ, сыны его: Марко и Федько, дымъ одинъ. Степанъ Дмитровичъ, сыны его: Зеновъ, Марко и Мишко, дымъ одинъ. Василь Остаповичъ, Аксенъ Остаповичъ, дымъ одинъ. Парфенъ Мартыжевичъ, сыны его: Потапъ, Мартинъ, Степанъ, Костюкъ, Сенько и Федько, дымъ одинъ. Радивонъ Сушковичъ, сыны его: Данило, Санецъ и Гринъ, дымъ одинъ. Еремей Губичъ, сынъ его: Микула, а Сенько Хомичъ, сынъ его Совостьянъ, дымъ одинъ. Радивонъ Кулаковичъ, сыны его: Купріянь и Василь, дымъ одинъ. Пантюхъ Богдановичъ, сыны его: Лукьянъ и Гаврило, дымъ одинъ. Косъ-тюкъ Гостыловичъ, сыны его: Тарасъ и Потапъ, дымъ одинъ. Хотей Сонцовичъ, сыны его: Ничипоръ и Гарцукъ, дымъ одинъ. Въ томъ селѣ осѣлыхъ дымовъ семьдесятъ чотыры.

Повинность подданныхъ того села: Въ каждый рокъ зо всего села дани медовое, меду прѣсного ведеръ Пинскихъ двадцать шесть. А при той дани поплату денежного копъ двѣ, грошей двадцать, а зъ каждого дыму сереб-щизны по грошей тридцати, сѣновщизны по грошей тридцати, овса по бочцѣ одной верховатой, по сыру одному, або по гроши два, по кумпю одному, або за кумпъ по гроши два, масла по патушцѣ одной, або за масло по гроши два, крупъ по ковшику, сѣмени конопляного по ковшику, хмѣлю по рѣшоту одному, по курицы одной, а зо всего села яловицу, або грошей пятьдесятъ, уюновъ треску одну, конопель чосаныхъ по десятку одному, которые конопля въ часъ потребный на неводъ и на сѣти до езу осетринога оборочають; а коли на неводъ и на сѣти непотреба, до его милости пана, або гдѣ имъ розказано будетъ, отвозить повинни. Около озеръ Лулинец-

кихъ съ каждого дыму по котцу на ловенъе рыбъ на потребу панскую ставить; езу осетринного тотъ, кого съ розказанья панского владникъ пристави, пильновать повиненъ; а за то тому, хто езу пильновать будетъ, маеть ему сѣновщизны грошей тридцать одпущено быть на неводы. Въ подводѣ, гдѣ розкажуть, до гоновъ добрыхъ ходити, церковь, дворъ, стодолу и езу осетринный на рѣцѣ Припети оправовати, сторожовъ при бытности ее милости паней, або владничой, колько потреба, давати подданые того села повинни. *Огородники* при томъ же селѣ Лулинцу: Олексѣй Колесникъ и Симонъ Лобчанинъ, огородъ одинъ. Хотей Волотковичъ, сыны его: Олишко и Гриць, огородъ. Курило Волотковичъ, сынъ его Иванъ, огородъ одинъ. Климъ Гостыловичъ, сыны его: Иванъ а Поликарпъ, огородъ одинъ. Сенько Панасовичъ, огородъ одинъ. Тышъ Сеньковичъ, огородъ одинъ. Харитонъ Еськовичъ, сынъ его Максимъ, огородъ одинъ. При томъ селѣ огородниковъ девять. Повинность тыхъ огородниковъ: въ каждый годъ съ каждого огорода по грошей дванадцати, а надъ то ничего большъ давати и ни которыхъ повинностей полнити не повинни. Въ томъ же селѣ Лулинцу церковь ново-збудованная; при томъ же селѣ Лулинцу есть дворець на приѣздъ панскій збудованный, въ которомъ ни хто не мѣшкаеть. Въ томъ дворцѣ будованья: свѣтлицъ двѣ, межъ нихъ сѣнь, при одной свѣтлицѣ комора; въ тыхъ свѣтлицахъ лавы, столъ, печи простые, двери на стежахъ, (съ) защепками, тые свѣтлицы побиты дра-ницами; гриденъ двѣ, кухня одна, стаенъ три, ворота драницами побитые; дворець около заміотомъ одылюваный. Пашни дворное при томъ дворцы нѣтъ. Въ томъ же селѣ стодола будованая, въ ней при сторонѣ гридня и комора, броваръ; аренды платять зъ нее на годъ по осьми копъ грошей. Озера: Лулинец-

кое коло рѣки Припети; озеро Колесо, въ немъ тони три; озеро Коробчье, въ немъ тони семь; озеро Сельцо, въ немъ тони двѣ; озеро Служино спольное съ панею Харлинскою, въ немъ тони двѣ, езъ на рѣчцѣ Припети зъ обусторонѣ рѣки Лулинецкой, въ которомъ езу есетры и иншую всякую рыбу, на потребу ей милости панее, ловятъ; озеро Чорное, спольное зъ селомъ Бостынемъ, въ немъ тони чотыри. Граница кгрунтовъ того села Лулинца, то есть зъ кгрунтами вельможного пана его милости, пана Яна Кишки, пана Виленского, села его милости Бостыни, а одъ того села Бостыни, зъ кгрунтами пана Миколая Подаревского, села Дятеловичъ, отъ того села Дятеловичъ, зъ кгрунтами егожъ милости звышъ мененого пана Виленского, села Вичины и села Городца, отъ кгрунтовъ тыхъ сель Вичины и Городца, черезъ рѣку Припетъ, зъ кгрунтами села Ястребли, одъ села Ястребли, зъ кгрунтами села Стохова, земянь господарскихъ повѣту Пинского и подданныхъ волости Пинское, одъ кгрунтовъ того села Стохова стѣною просто черезъ рѣку Припетъ, зъ кгрунтами пани Миколаево Харлинское и сыновъ ее милости села Днѣпреца, которое село Днѣпрецъ, посажено на кгрунтехъ Лулинецкихъ, на часть пани Харлинское и сыновъ ей милости, зъ роздѣлу оддѣленныхъ и тою стѣною просто до кгрунтовъ Лулинецкихъ, спольныхъ зъ селомъ Бостынемъ. А около тыхъ спольныхъ кгрунтовъ ажъ до кгрунтовъ села Бостыни, откуль се граница писати почала. Которое поменено село Лулинецъ зъ дворцомъ, зъ людьми, кгрунтами, пашными и непашными, съ сѣножатями, зъ зарослями, зъ проробками, зъ пушчами, зъ боры и зъ лѣсы, болоты, зъ деревомъ бартнымъ, зъ озеры, рѣками, рѣчками и рѣчищами, зъ данею медовою, пѣнежною и всякою, зъ ловы звѣринными, пташими и рыбными, зъ гоны бобро-

выми, и зъ иншими всякими пожитками, въ семъ инвентару описанными и неописанными, зо всимъ навсе, яко се тое село Лулинецъ само въ собѣ, въ кгрунтахъ, пожиткахъ, въ обыходехъ и въ границахъ своихъ здавна мѣло и таперъ маеть, именемъ ей милости пани Витебское, панее мое, я Якубъ Третьакъ—служебникъ ее милости, за росказаньемъ ей милости, ей милости паней Миколаевой Нарушевичовой—подскарбиной земской великого князства Литовского, паней Барбарѣ Кунцевичовнѣ, въ моцъ, въ держанье и въ чистое уживанье поступую и до рукъ служебника ее милости пани подскарбиное, пана Адама Ивановского подаю и подаломъ. Якожъ старцу и всѣмъ подданнымъ Лулинецкимъ, тутъ въ дворцы Лулинецкомъ очевисто стоячимъ, листъ ей милости пани Витебское, панее мое, о томъ до нихъ писаный, оказавши и передъ ними читавши, именемъ ее милости пани Витебское, панее мое, росказалъ ей милости, абы вжо отъ сего часу и дня, вышей въ семъ инвентару описаного, ей милости пани подскарбиное, яко панее свое, во всемъ послушни были. Якожъ того поступленья и поданья сесь реестръ-инвентаръ, водле росказанья ей милости панее Витебское, панее мое, списавши, съ моею печатью и зъ подписомъ руки мое и съ печатью возного воеводства Новгородского, Петра Олексѣевича Малышевича Каменского и пана Петра Ивановича Бонина и пана Яроша Григоревича Гречихи, земянь господарскихъ земли Новгородское, при томъ будучихъ, и съ подписомъ рукъ ихъ, которые зъ нихъ писати умѣли, далъ есми ей милости пани Миколаевой Нарушевичовой—подскарбиной земской великого князства Литовского, паней Барбарѣ Кунцовичовнѣ, черезъ служебника ей милости пани подскарбиное, пана Адама Ивановского. Писанъ въ Лулинцу, року и дня вышей описаного. У того документу печатей

притисненыхъ чотыре, а подпись рукъ ихъ милостей пановъ печатаровъ въ тые слова: Якубъ Третьакъ—служебникъ звышъ поменное ей милости пани Витебское власною рукою; за устною прозбою пана Якуба Третьака я Ярошъ Григоровичъ Гречиха при печати своей руку подписалъ; за устною прозбою пана Якуба Третьака я Петеръ Ивановичъ Бонинъ печать свою приложилъ и руку свою власную подписалъ. А сусцепта на томъ же документѣ

певномъ въ тые слова написана: року осмьдесятъ первого, Іюня второго дня тотъ инвентаръ на врадѣ въ замку Новгородскомъ оповѣданъ: Миколай Есманъ. Который же тотъ документъ и зъ сусцептою, на немъ написано, за поданьемъ оного до актъ и прозбою зъ верху писаной особы, есть до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ принять и уписанъ.

1685 г. Мая 21-го дня.

Изъ книги № 25, за 1685 г., листъ 293.

99. Разграниченіе имѣнія Жомойтскаго старосты Іеронима Ходкевича съ имѣніемъ Комаевскаго.

Лѣта отъ нароженія Сына Божого тысяча шестьсотъ осмьдесятъ пятого, мѣсяца Мая дватцать первого дня.

Передъ нами судьями головными, на трибуналъ у великомъ князствѣ Литовскомъ зъ воеводствѣ, земель и повѣтовъ на рокъ теперешній тысяча шестьсотъ осмьдесятъ пятый обраными, постановившисе очевисто у суду панъ Самуель Корейва—оповѣдалъ, покладалъ и ку актыкованью подалъ документъ, служацій его милости пану Криштофу Хельховскому, то есть листъ ограниченія певного села и кгрунтовъ, анте належачихъ пану Кумаевскому, въ речи, въ немъ нижей помененой достаточно выраженой, черезъ зопшого зъ сего свѣта годной памети ясне вельможного его милости пана Геронима Хоткевича—старосты Жомойтскаго, учиненый и скорыгованный есть, просечи абы

тотъ документъ былъ до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ уписанъ. Который мы судъ огледавши и читаного выслухавши, велѣли есмы оного до книгъ уписать, а уписуючи слово до слова такъ се въ собѣ маеть:

Я Геронимъ Александровичъ Хоткевичъ—панъ Троцкій, староста Жомойтскій, державца Плотельскій и Тельшевскій, визнаваю тымъ моимъ листомъ, што люди мои двора моего Лебеньского, которые сядятъ надъ рѣкою Солодкою, на имя село Твирбутовки, перешедши черезъ границу, рѣчку Солодкую, въ сѣножати, въ земли оромые самыя, въ заросли, въ гай, въ лѣсъ, въ болота почели се квалтовне вступовати, у гай бѣжати и имѣнія пана Яна Юрьевича Кумаевского—маршалка Городского, державца Ожского и Переломского,

Радивонишекъ; и такъ я Геронимъ Александровичъ Ходкевичъ за частымъ прошенемъ также пана Яна Комаевского, зложивши рокъ передъ Квѣтною недѣлею въ четвертымъ року тысяча пятьсотъ пятьдесятъ четвертого, мѣсеца Марца петнадцатого дня, просилемъ его милости вельможного пана Миколая Юрьевича Радивила, воеводы Троцкого, державцы Лидского, Василицкого, Бѣлицкого и Семенижского, абы его милость рачилъ на тые рубежи выѣхать. Якожъ его милость и выѣхалъ и зъ его милостью я самъ тамъ же выѣхавъши тыми рубежами, которые панъ Комаевскій оказывалъ, то есть, тыми: найпервей копецъ мой, который копецъ дѣлитъ границу одъ людей Гольскихъ Бобровниковъ, отъ того конца моего не далеко копецъ пана Комаевского и другій до рѣчки Солодкое, пускаючи лѣсы, сѣножати, земли оремые, заросли по лѣвой сторонѣ мои, а по правой сторонѣ того конца пускаючи лѣсы, сѣножати, проробки, здавна оремые поля пана Комаевского, къ дубу Розсоховатому и въ того дуба другій копецъ, а отъ того конца тоюжъ дорогою новою, которою панъ воевода Троцкій со мною и съ паномъ Комаевскимъ ѣхалъ, не много у лѣсъ поѣхавши, третій копецъ, отъ того конца тоюжъ дорогою новою подле пня дубового черезъ весь той копецъ; отъ тогожъ конца тоюжъ дорогою выходячи и проробкомъ старымъ, на дорожѣ поперечной пятый копецъ; шостый копецъ на проробныхъ на сѣножати, семый копецъ вышодши съ пероробковъ ку оремому полю на край Лѣсанки; осьмый копецъ недалеко отъ того конца у Лѣсанцѣ подъ дубкомъ Розсоховатымъ; девятый копецъ приходячи къ дорожѣ, которая дорога идетъ отъ Лѣсниковъ моихъ до Лебеди; десятый копецъ по другой сторонѣ тое дороги, идучи межою стародавнюю до рѣчки Солодкое; одинатцатый копецъ вшодши въ лѣсъ около пня Везового,

все пушаючи мое по лѣвой сторонѣ, а по правой сторонѣ пана Комаевского; дванатцатый копецъ подле пня Везового, на ели Кривой; тринадцатый копецъ подле пня Великого дубового, вышедши зъ лѣса на сѣножати; чотырнадцатый копецъ по другой сторонѣ тоежъ сѣножати; петнадцатый въ лѣсѣ тоюжъ дорогою копецъ ѣдучи до рѣчки Солодкое; шостыйнадцатый копецъ вышедши зъ лѣса на дорожѣ; семнадцатый копецъ на сѣножати, приходячи къ рѣчцѣ Солодкой; осьминадцатый копецъ подле самой рѣчки Солодкое, которая рѣчка дѣлитъ границу, у верху тое рѣчки Солодкое идучи къ селу моему Твирбутовичи, пушаючи мое по лѣвой сторонѣ, а пана Комаевского по правой сторонѣ; деветнадцатый копецъ подле рѣчки Солодкое у верхъ; двадцатый копецъ подле тоежъ рѣчки Солодкое у верхъ на сѣножати, также пускаючи мое по лѣвой сторонѣ, а пана Комаевского по правой сторонѣ; двадцать першій копецъ подле тоежъ рѣчки Солодкое, подле дороги, которая идетъ черезъ рѣчку Солодку до Совдова; двадцать и третій копецъ подле рѣчки за дорогою, которая дорога идетъ одъ Лѣсниковъ до Лебеди; двадцать и четвертый копецъ межи дорогами подле рѣчки Солодкой, противку улицы села Твирбутовичи; двадцать пятый копецъ уверхъ тоежъ рѣчки Солодкое, по лѣвой сторонѣ дороги Бѣлицкое одъ Лебеди; двадцать и шостый копецъ у верхъ рѣчки Солодкое, подъ лѣсомъ на сѣножати, одъ Бубровницкое границы. А кгдажъ панъ Комаевскій тые рубежи значне передъ его милости паномъ воеводою Троцкимъ и передо мною оказалъ, я не хочечи съ паномъ Комаевскимъ въ жадное право вступовати, вывѣдавшисе того достаточно, ижъ тые земли, сѣножати, лѣсы, якъ болота имѣнья Радивошского, поступиломъ до тыхъ рубежовъ верху писаныхъ пану Комаевскому на вѣчность. Я самъ, ани потомки

мои, ани тежъ подданные мои Лебедскіе вѣч-
ными часы черезъ тые рубежи ни чемъ, ани чимъ
ся уступовати не мають. И на то его милости
пану Ромаевскому далъ тотъ мой листъ подъ
моею печатью. Писано на Лебедевѣ, лѣта

и дня выжей описаного. Въ томъ листу того
документу печать притиснена. За подашемъ
оного теды черезъ особу верху помененую
до актъ, есть до книгъ головныхъ трибуналь-
ныхъ справъ вѣчистыхъ уписанъ.

164 . . г., Февраля 20-го дня.

Изъ книги № 113, за 1752 г., л. 266—83.

100. Инвентарь Гомельскаго староства.

Roku tysiąc siedymset piędziesiąt wtórego,
miesiąca Aprila dwudziestego dziewiątego dnia.

Przed nami sędziami, na trybunał główny,
w wielkim xięstwie Litewskim z wojewodztw,
ziem y powiatów, w roku teraznieyszym ty-
siąc siedmsetnym piędziesiątym wtórym obra-
nymi, comparendo personaliter w trybunale
głównym wielkiego xięstwa Litewskiego pat-
ron imć pan Mikołay Życki—miecznik xięstwa
Żmuydzkiego, opowiadał prezentował et ad
acta podał ekstrakt inwentarza y ograniczenia
starostwa Homelskiego, w powiecie Rzeczyckim
sytuowanego, z xiąg skarbowych wielkiego
xięstwa Litewskiego, za skarbstwa jaśnie wiel-
możnego imć pana Stanisława Beynarta—skarb-
nego wielkiego xięstwa Litewskiego, klucznika
y podkluczego wojewodztwa Wileńskiego wy-
danego, po rusku pisanego, ad praesens z rus-
kiego języka na polski język przetłumaczonego,
przy testimonium jaśnie wielmożnego imci pana
Bogusława Korwina Gąsiewskiego—biskupa
Smoleńskiego, in contentis w nim expressis,
ad praesens in rem et partem jaśnie oświeco-
nego xiążęcia imci Michała na Klewaniu y

Żukowie Czartoryskiego—podkanclerzego wiel-
kiego xięstwa Litewskiego, Homelskiego, Jur-
borskiego, Poduświackiego etc. starosty dany,
służący y należący, który podając do akt pro-
sił nas sądu, ażeby wyż pomieniony ekstrakt
inwentarza y ograniczenia przy testimonium
jaśnie wielmożnego imci xiędza Bogusława Kor-
wina Gąsiewskiego—biskupa Smoleńskiego, był
do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa
Litewskiego spraw wieczystych, ze wszytką
w nim intus exprymowaną rzeczą, przyjęty
y wpisany; jakoż my sąd trybunału głównego
wielkiego xięstwa Litewskiego ony przyjowszy
w xięgi de verbo ad verbum wpisać pozwolili,
którego tenor talis:

Roku tysiąc sześćset cztyr. . . . .*)
miesiąca Februarii dwudziestego . . . . .,
za potrzebowaniem jaśnie wielmożnego imci
pana Alexandra Słuszki—wojewody . . . . .
. . . . . starosty Homelskiego ekstrakt . . . .
. . . . . rewizyi zamku, miasta
y włości . . . . . Homelskiego, przez

*) Въ подлинникъ пропускъ.

zeszłych imć panów . . . . .
 Wołłowicza—marszałka wielkiego . . . . .
 Słonimskiego pana . . . . .
 przez mię Stanisława Beynarta—skarbnego . . . . .
 . . . . ., sekretarza króla jego
 mości, klucznika y podkluczego Wileńskiego
 wydany jest; w którym regestrze włość jego
 królewskiej mości starostwa Homelskiego tak
 opisuie:

Волость замку господарского Гомельского:
 село Романовичи: Иванъ Ходоловичъ, Илія а
 Хилимонъ Марковичи—волово осьмь, кони
 седмь, дымъ три, служба; Иванъ а Стефанъ
 и Овтухъ Ходоровичи: волово чотыри, кони
 два, дымовъ три, служба; Курила Якововичъ,
 Кондратъ Омеліановичъ, а Илія Бобровникъ:
 волово шесть, кони шесть, дымъ два, служба;
 а подь каждою службою сѣножатей возъ по
 семьдесятъ три и по одной трети воза . . . .
 . . . . . осьмь, службы три, грунту
 среднего, сѣножатей возовъ двѣстѣ двадестѣ
 . . . . . въ каждый годъ
 о светымъ Михалѣ свята Римского . . . . .
 . . . . . бу господарскую, съ каждое
 службы по петъдесятъ . . . . .
 ку ровную безъ верха и не тресеную, овса
 бочку . . . . . безъ верха и не тресеную,
 то чинить зъ службъ трехъ . . . . .
 жита бочокъ три, овса бочокъ три, съ сѣно-
 жатей отво. . . . . сотъ
 дватцати, одъ каждого воза сѣна по чотыри
 пенязи, ... (ко)па одна, грошей
 дватцать осьмь, за дани медовую и за отвозъ
 за сем . . . . . терныхъ, за
 каждый пудъ по двадцати пети грошей . . .
 . . . . . грошей петдесятъ
 пять. За ловы звѣринные яко великого, такъ
 и ма(лого) . . . . . тежъ куничные и бѣ-
 лочные и иные всякіе и пташ . . . . .
 грошей тридцать; за ловы рыбные копа одна
 . . . . . (гро)шей тридцать.

За езовщизну съ каждое службы . . . . .
 . . . . . (гро)шей осемнадцать. Сумма всихъ
 платовъ и дохо(довъ) . . . . .
 грошей одинацать, жита бочокъ три . . . . .
 . . . . . (дер)жавцу, съ каждой
 службы жита полъ бочки . . . . . же
 мѣры, которую . . . . . особна
 за каждою копою всякого . . . . . по шести
 грошей, а надто съ каждое службы по два
 возы сѣна, або за каждый возъ по три гроши,
 а по два возы дровъ; а окромъ што на той
 уставѣ описано, некоторыхъ иныхъ платовъ,
 ани доходовъ жадныхъ, ни на господара его
 милости, ани на державцу своего, ани на врад-
 никовъ земскихъ и на дворныхъ давати не
 повинни. При томъ селѣ діаконъ Гомельскій
 Троецкій Гришко Лукьяновичъ держитъ здавна
 къ той церкви землю пустовскую Махалев-
 скую а Шадьевскую, за нимъ чоловѣки три
 на имя Стефанъ Михайловичъ, Осипъ Дани-
 ловичъ, а Матфей Ерыга, земли пашное бо-
 чокъ тридцать шесть, сѣножати возъ петна-
 цать, дани меду зъ нихъ идетъ пуда полтора,
 а грошми копа одна и грошей тридцать; то
 по старому; къ той церкви при томъ діа-
 конѣ оставлено. Граница того села зъ людьми
 поповскими отъ границы Лагуновское, одъ
 устья рѣки Ипути рѣкою Сожомъ у верхъ
 до озера Бронного, одътуль до мху Меле . . .
 . . . ото мху лѣсомъ до урочища сѣножа-
 токъ и черезъ рѣку Ипути . . . . . бо-
 лотомъ Еловицкимъ въ рѣчку Щеновку . . .
 . . . . . Ипутью въ низъ зася
 въ рѣку Сожъ, откуль ся грани(цы) . . . . .
 . . . . . грунту отъ устья рѣки
 Ипути въ Сожъ до грани(цы) . . . . .
 на полъ трети мили, а въ поперокъ отъ бо-
 лота Ело(вицкого) . . . на двѣ мили, тыежъ
 подданные поведили . . . . . села
 Юрковичъ мають уступъ въ томъ обру(бѣ)
 . . . . . ловъ звѣринныхъ окромъ

переходомъ, некоторыхъ . . . . . того села зъ людьми поповскими въ возерѣ Студенцу . . . . . бобровые, окромъ попа того села въ рѣцѣ Ипути отъ рѣ . . . . . Добруское однимъ берегомъ на двѣ мили, а другого . . . . . Созоновки до рѣчки Хоропути на милю.

Село Добруша. Амеліанъ Василевичъ, Пронко а Иванъ Оли . . . . . воловъ осемъ, кони пять, дымовъ чотыри, служба, ... ловичъ, а Яковъ Пилиповичъ во . . . . . Максисовичъ Васько . . . . . вола чотыри, кони три, дымы три, служба, ... вичъ, а Семенъ Онаничъ—вола три, кони два, дымы два, служба . . . . . дою службою, сѣножателей возъ по тридцать семь и полъ; въ томъ селѣ дымовъ . . . . . чотыри грунту среднего, сѣножателей возовъ сто петдесятъ; повинность того села: . . . . . дый годъ о светомъ Михалѣ свята римского мають давати (до скар)бу господарского, съ каждое службы по петдесятъ грошей, жита бочку ровную, безъ верха и нетресеную, овса бочку такъ же повную, безъ верха и нетоптаную, то чинить зъ службъ чотырохъ копъ три, грошей двадцать, жита бочокъ чотыри, овса бочокъ чотыри, зъ сѣножателей отъ возовъ ста петидесятъ, одъ каждого воза сѣна по чотыри пенеzi, то чинить копа одна, за дань медовую и за отвозъ за петнацать пудовъ петерныхъ и за три безмѣны, за каждый пудъ по дватцать пять грошей, а за безмѣнъ по пять грошей, то чинить копъ шесть, грошей тридцать. За ловы звѣриные яко великого, такъ и малого звѣру и тежъ куничные, бѣлочныи и инныи всякіи и пташіи, копа одна и грошей тридцать, за ловы рыбныи копа одна, за бобровые гоны копъ двѣ, за езовщину съ каждое службы по шести грошей, то чинить грошей двацать чотыри; сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того села копъ пет-

нацать, грошей сорокъ чотыри . . . . . овса бочокъ чотыри; доходы на державцу съ каждое службы жита . . . . . полъ бочки тоежъ мѣры, которую на господара его милости маеть . . . . . , а зъ особна за каждою копою всякого плату по шести грошей . . . . . е службы по два возы сѣна, або за каждый годъ по три гроши . . . . . дровъ. А окромъ того, што на той уставѣ описано ничего . . . . . платовъ, ани подачокъ жадныхъ ни на господара его милости . . . . . державцу своего, ани на владниковъ земскихъ и надворныхъ . . . . . ти не повинны. При томъ селѣ попъ Никольскій Гомельскій держить . . . . . землю къ той церкви Шишаптуровскую, которое земли, ... е бочки двѣ, сѣножати возовъ петнадцать, тая земля . . . . . ному при немъ къ той церкви оставлена . . . . . а того села съ попомъ отъ границы Романовское, одъ рѣчки Дроховы . . . . . рыщъ, одъ того села до рѣчки Успонча, тою рѣчкою у верхъ . . . . . Деміановское отоль до рѣчки Ипути, Ипутью . . . . . одъ того озера черезъ рѣку Ипутъ въ рѣ . . . . . вверху до Тучное лозы, одтуль у Глодову . . . . . ковъ, оттоль въ рѣчку Нетечу, Нетечею въ . . . . . внизъ черезъ рѣку Ипутъ, засъ до рѣчки Дрох . . . . . широкость того всего грунту отъ рѣчки . . . . . Хропути до рѣчки . . . . . вдложъ на три мили, а въ поперекъ отъ у . . . . . до рѣчки Хропупутя, на полторы мили. Нишли подданные того села повѣдили, ижъ въ томъ обрубѣ ихъ подданные тоежъ волости Гомельское Кормляне и Деміановцы мають уступъ у деревѣ бортномъ; лововъ звѣринныхъ, окромъ переходомъ, некоторыхъ нѣтъ,

ловы рыбные и гоны бобровые того села съ попомъ въ рѣцѣ Ипути, одѣ рѣчки Хоропути до Вылева однимъ берегомъ на двѣ мили, а зъ другого берега на милю, а въ рѣцѣ Хоропути одѣ рѣчки Ипути до вочища Корытыщѣ однимъ берегомъ на милю.

Село Деміановичи и Бересы. Радько Юшковичъ, а Антонъ Микитичъ воловъ чотыри, кони чотыри, дымовъ два, служба. Апанасъ Ивановичъ, а Грыцко Даниловичъ волю чотыри, кони три, дымъ два, служба. Омеліянъ Антоновичъ, а Нестеръ Тереховичъ, а Зозыко Михалевичъ воловъ пять, кони чотыри, дымъ два, служба. Иванъ Позняковичъ, а Игнатъ Михалевичъ воловъ три, кони два, дымъ два, служба. Радивонъ Шостаковичъ . . . . .
. . . . . Илія Бобровникъ, воловъ три, кони два, дымъ два, служба . . . . .
сѣножатей воевъ по тридцать; въ томъ селѣ дымовъ десять, служобъ . . . . . скою Емановскую, а Пузынискою грунту средне(го) сто петдесятъ. Повинность того села въ каждый годъ о светомъ Михалѣ . . . . . мають давати до скарбу господарского съ каждое службы . . . . . грошей, жита бочку ровную безъ верха и нетресеную, овса . . . . . также безъ верха и нетоптаную, то чинить зол . . . . . чотыри, грошей десять, жита бочокъ пять, овса бочокъ . . . . . отвозъ ста пятидесятъ, одѣ каждого воза сѣна по чот. . . . . нить копа одна, дани грошми платятъ здавна пять, а отъ земли Олизаровское, Илія Бобровникъ . . . . . одну, за ловы звѣриные, яко великого такъ и малого . . . . . чные, бѣлочные и инные всякіе и пташіе . . . . . за ловы рыбные копа одна, за бобровые гоны копа, за езовщину съ каждое службы по шести грошей, то . . . . . сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того села . . . . . сорокъ пять, жита бочокъ пять, овса бочокъ пять;

доходы на державцу съ каждое службы жита полъ бочки, овса полъ бочки тоежъ мѣры, которую на господара его милости мають быти давано, а зособна за каждою копою всякого плату по шести грошей, а надѣ то съ каждое службы по два возы сѣна, або за каждый возъ по три гроши и по два возы дровъ, а окромъ того, што на той уставѣ описано, некоторыхъ иныхъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ ни на господара его милость, ни на державцу своего, ани на врадниковъ земскихъ и на дворныхъ давати не повинни. Граница того села: одѣ границы Добруское, отъ вочища Замаросовья болотомъ Счовскимъ въ рѣчку Изгиблю; Изгиблю немного пошедши уверхъ черезъ боръ въ рѣчку Очесу, Очесою внизъ до острова Осова, около того острова болотомъ Вышковымъ до вочища Завихвоста, оттоль въ рѣчку Ипутъ; Ипутю уверхъ до жерела Моротыша, отъ того жерела у лозу Тучную, отъ тое лозы у Плоское болото, съ того болота въ рѣчку Передѣль, тою рѣчкою внизъ и черезъ болото Тесноковское въ рѣчку Ипутъ; Ипутю уверхъ зася до вочища Замаросовья, откуль ся граница почала. Широкость того грунту отъ рѣчки Изгибли до Тучное лозы удалъ на три мили, а въ поперокъ одѣ Замаршова до Завихвоста . . . . . того села повѣдили, ижъ въ томъ обрубѣ ихъ подданные господарскіе . . . . . лизниковъ мають вступъ въ деревѣ бортномъ, лововъ звѣрин. . . . . домъ, которыхъ нѣтъ, ловы рыбные и гоны бобровые . . . . . Ипути спольные зъ селомъ Гомельскимъ Кормою, одѣ Вылева . . . . . однимъ берегомъ на полторы мили, а зъ другого берега . . . . . Столпецкое рѣчки на милю, у другомъ мѣйсцы въ рѣцѣ Очесѣ . . . . . угла обѣма берегами на три версты.

Село Тростынь. Иванъ Овдеевичъ, Сенко Яковлевичъ воловъ чотыри, кони два, дымъ

два . . . . . Демидовичъ а Иванъ Ула-
совичъ воловъ чотыри, кони два, дымы два
. . . . . служба. Борисъ Макаровичъ,
а Лука Прокоповичъ воловъ два, дымы . . .
Антонъ Пилеповичъ, а Сенько Оскамиловичъ
а Иванъ Гость . . . . . одинъ, дымы два,
служба. А подъ каждою службою сѣно . . .
. . . у томъ селѣ дымовъ осимъ, службъ
чотыри грунту среднего . . . . . сто при
томъ селѣ земля пустовскихъ здавна . . . .
Пателевская, Савинская а Рыжковская, дани
. . . . . меду пудовъ пяти, а грошей
пядесять пять; тые вси пустовщизны подданные
того села на вродѣ приняли. Повинность
того села: въ каждый годъ о светомъ Михалѣ
свята римского мають давати до скарбу го-
сподарского съ каждое службы по пятьдесятъ
грошей, жита бочку ровную, безъ верха и не-
тресеную, овса бочку также ровную, безъ
верха и нетоптаную; то чинить съ службъ
чоторыхъ копъ три, грошей двадцать, жита
бочокъ чотыри, овса бочокъ чотыри, зъ сѣно-
жателей отъ возовъ ста, отъ каждого воза сѣна
по чотыри пenezи, то чинить грошей сорокъ;
за дань медовую и за отвозъ за дванацать
пудовъ меду петерныхъ, за каждый пудъ по
двадцати пяти грошей, то чинить копъ пять,
и зъ земля пустовскихъ въ роѣ копа одна
и грошей тридцать; за гоны звѣриные, яко
великого, такъ малого звѣру и тежъ кунич-
ные, бѣлочные и инные всякіе и пташные
копа одна и грошей сорокъ; за ловы рыбные
копъ двѣ; за бобровые гоны копъ двѣ; за езов-
щину съ каждое службы по шести грошей,
то чинить грошей двадцать чотыри.

Сумма всихъ платовъ и доходовъ господар-
скихъ съ того села копъ шеснатцать, грошей
тридцать чотыри, жита бочокъ чотыри, овса
бочокъ чотыри. Доходы на державцу: съ кож-
дое службы жита полъ бочки и овса полъ
бочки тоежъ мѣры, которую на господара его

милости маеть быти давано; а зособна за
. . . . . плату по шести грошей, а надто
съ каждое службы . . . . . або за кож-
дый возъ по три гроши, а по два возы . .
. . . . . што на той уставѣ описано, нико-
торыхъ иншихъ . . . . . чокъ жадныхъ,
ни на господара его милости, ни на дер-
жавцу . . . . . земскихъ и надворныхъ
давати не повинни. При . . . . . Сава
Богдановичъ Дехтеровъ держить земли пус-
тое . . . . . Тамоневскую, Литчинскую,
Лавровскую . . . . ., а Кладовскую за
листомъ державцы теперешнего . . . . .
Коленицкого Василевича Тышкевича, съ тыхъ
первей того хоживало меду пудовъ петерныхъ
семь . . . . . и грошей тринадцать, на
тыхъ земляхъ зарослей . . . . . бочокъ
тридцать грунту среднего, сѣножати возъ
. . . . . въ отмѣнѣ тому боярину Савѣ
черезъ пана . . . . . кевича старосты
Гомельского за листомъ и роска(зомъ) зъ земля
его, которые онъ имѣлъ зъ данины госпо-
дарское . . . . . при селѣ Маркевичахъ,
при которой отмѣнѣ зоста . . . . . старостин-
ского. Граница того села зъ боярино . . . .
(гра)ницы села московского Бобовицкое: отъ
Кормы Завихвоста въ рѣку Ипутъ, Ипутью
уверхъ при границы Московской до рѣчки
Корны, Корною уверхъ въ рѣчку Сновъ,
Сновью уверхъ при границы села Москов-
ского Микуличъ въ рѣчку Каменку, Камен-
кою вѣнизъ до вродища Передѣлъ, отъ Пе-
редѣла лугомъ Гнѣвецкимъ до озера Могильна,
отъ того озера въ рѣчку Ипутъ, Ипутью
внизъ до рѣчки Стовпца, Стовпцомъ уверхъ
немного пошедши черезъ боръ и черезъ лѣсъ
Горскій зася до Кормы Завихвоста, откуль ся
граница почала. Широкость того грунту одъ
рѣчки Снова до рѣчки Стовпечки удалъ
на шесть миль, а впоперокъ одъ рѣчки
Кормы до рѣчки Каменки на двѣ мили, а ин-

дей и на версту. Лововъ звѣринныхъ, окромъ переходомъ, некоторыхъ нѣтъ; ловы рыбные и гоны бобровые того села въ бояриномъ въ рѣцѣ Ипути, отъ границы села Московскаго, одъ рѣчки Кормы до рѣчки Стовина одвимъ берегомъ на чотыри мили, а въ другого берега на двѣ мили; у другомъ мѣйстцы въ рѣцѣ Корнѣ одъ рѣчки Ипути до рѣчки Сновы однимъ берегомъ на двѣ мили, але ничемные; у третимъ мѣйстцы на рѣцѣ Деменцѣ одъ рѣчки Ипути до Рытовичѣ . . . . . на двѣ мили; у четвертымъ мѣйстцы въ рѣцѣ Каменцѣ вышей шляху Гомельскаго до рѣчки Ипути обѣма берегами.

Село Корма. Левонъ . . . . . Иванъ Михайловичъ а Дорохъ Василевичъ, волы два, кони два . . . . . служба, Фтома Ничипоровиль, Стефанъ Богдановичъ Ай . . . . . вичъ, волы два, кони два, дымы два, служба, а подъ каждого . . . . . (сѣ)ножателей возъ по двацать; въ томъ селѣ дымовъ пять, службы двѣ, ... среднего сѣножателей воевъ сорокъ, при томъ селѣ земля пустов(ская) . . . . . сковская, съ которое дани грошовое хоживало копа одна, тую . . . . . тое все село на уроцѣ на тридцати грошахъ приняли. Повинность . . . . . села въ каждый годъ о светомъ Михалѣ свята римскаго мають . . . . . скарбу господарскаго съ каждое службы по пятьдесятъ грошей . . . . . ровную, безъ верха и нетресенную, овса бочку . . . . . ную, безъ верха и нетоптаную; то чинить съ службъ двоухъ . . . . . сорокъ, жита бочки двѣ, овса бочки двѣ, зъ сѣножателей отъ воевъ . . . . . воза сѣна по чотыри пенязи, то чинить грошей шеснаццать; за дань . . . . . возъ; за семь пудовъ меду петерныхъ, за каждый пудъ по . . . . . пяти грошей, то чинить копъ двѣ, грошей петдесать пять; за ловы звѣринные, яко великаго, такъ и малаго звѣра, и тежъ

куничные, бѣлочные и иные всякіе и пташіе копа одна и грошей сорокъ, за ловы рыбные и гоны бобровые копа одна; за езовщину съ каждое службы по шести грошей, то чинить дванацать. Сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того села копъ семь, грошей двадцать три, жита бочокъ двѣ, овса бочокъ двѣ. Доходы на державцу: съ каждое службы жита по полъ бочки, овса полъ бочки тое мѣры, которою на господара его милости маеть быти давано; а зособна за каждою копою всякаго плату по шести грошей, а надъ то съ каждое службы по два возы сѣна, або за каждый возъ по три гроши, а по два возы дровъ. А окромъ того, што на той уставѣ описано, некоторыхъ иныхъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ ни на господара его милости, ни на державцу своего, ани на владниковъ земскихъ и надворныхъ давати не повинни. Граница того села: одъ границы Добруское, одъ рѣчки Павизни, рѣчкою Хоропутью уверхъ въ рѣку Нетешу, Нетешою уверхъ до острова Куликовскаго, оттуль боромъ при границы Данилковской въ рѣку Хоропутъ, Хоропутью внизъ въ рѣчку Городенку, Городенскою уверхъ въ болото Городенское, тымъ болотомъ въ болото Перерость, отъ того болота до вочища Сусча, одъ Сусча . . . . . одкуль ся граница почала. Широкость того грунту . . . . . до рѣчки Нетеши удолжъ на полторы мили . . . . . Кормы до границы Дельковское на три версты. Повѣдили, ижъ мають уступъ въ деревѣ бортомъ . . . . . Демьяновичъ у Березцахъ; лововъ звѣринныхъ . . . . . некоторыхъ нѣтъ; ловы рыбные и гоны бобровые . . . . . селомъ Демьяновичи и Березцы есть описано.

Сельцо боярское Кузьмичи . . . . . Исай Харковичъ держитъ за листомъ господарскимъ до воли . . . . . и до иного постановенья

островъ Кузминскій, ... дани хоживало копъ три; земли пашное и зъ зарослями . . . . . доброго бочокъ дванадцать, сѣножателей возовъ петнадцать, съ того остро(ва) . . . . . ничего не платилъ, ни жили съ теперешнего нового . . . . . въ каждый годъ до скарбу господарского давати съ кож-дое . . . . . цыншъ за жито, за овесъ, по два гроши по пяти . . . . . пенезя, зъ сѣножати отъ возовъ петнадцати отъ кож-дого . . . . . чотыри пенязи, за дань копъ три, за ловы звѣринные, яко великого, такъ и малого звѣра, и тежъ куничные и бѣлочные и иные всякіе и пташіе грошей сорокъ; за ловы рыбные и гоны бобровые ничего не платятъ, ижъ ихъ не мають. Сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ зъ того сельца боярского копъ чотыри, грошей шестнадцать, пенези чотыри. А окромъ того, што на той уставѣ описано, некоторыхъ иныхъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ давати, ани службъ служити не повиненъ. *Граница того острова:* Отъ границы Давилковское болотомъ Заемнымъ въ рѣчку Тесну, Тесною вверхъ до болота Довбуковъ, съ того болота въ рѣчку Копылецъ и у болото Позинецъ, зъ того болота въ рѣчку Черилошонку, Черилошонкою унизъ зася у болото Заемное, одкуль ся граница почала. Широкость того грунту одъ рѣчки Тесны до рѣчки Черилошонки удалъ на милоу, а въ поперокъ отъ Копыльца до Заемного на версту. Лововъ звѣринныхъ, окромъ переходомъ; а рыбныхъ и гонъ бобровыхъ некоторыхъ нѣтъ. А зособна той же бояринъ маєтъ островъ на дерево бортное, на имя Переновскій, къ тому же острову здавна прислухаючи. Широкость того острова отъ верха рѣчки Ути до границы Митковское . . . . . на три версты, а впоперокъ отъ ниского болота Зовчова на полъ версты.

Село Головинцы. Матвей Ходотовичъ, а Устинъ Заричъ воловъ три, ... дымы два, служба. Тронько Заричъ, а Иванъ Губичъ, воловъ два, ... дымы два, служба; а подъ каждою службою сѣножателей возовъ по двадцать . . . . . селѣ дымы чотыри, службъ двѣ грунту среднего, сѣножателей возовъ сорокъ одинъ. Повинность того села . . . . . въ каждый годъ о светомъ Михалѣ свята римского мають до скарбу господарского съ каждое (службы) по пятьдесятъ грошей, жита бочку ровную, безъ верха и нетресеную, овса бочку ровную, безъ верха и нетоптаную, то чинить . . . . . двоухъ копа одна и грошей сорокъ; жита бочокъ двѣ, овса бочокъ . . . . . сѣножателей отъ возовъ сорока одного, одъ каждого воза сѣна по чотыри пенязи, то чинить грошей шестнадцать, пенезей чотыри; дани гроши . . . . . платятъ копъ двѣ, грошей дватцать; за ловы звѣринные, яко великого, такъ и малого звѣра, и тежъ куничные, бѣлочные и иные всякіе и пташіе зъ обѣихъ острововъ грошей двадцать; (за) ловы рыбные и гоны бобровые грошей тридцать, за езовщину съ каждой службы по шести грошей, то чинить грошей дванадцать. Сумма всѣхъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того села копъ пять, грошей . . . . . пенезей чотыри, жита бочокъ двѣ, овса бочокъ двѣ. Доходы на державцу съ каждое службы жита полъ бочки, овса полъ бочки тоежъ мѣры, которую на господара его милости маєтъ быти давано. А зособна за каждою копою всякого плату по шести грошей; а надто съ каждое службы по два воза сѣна, або за каждый возъ по три гроши а по два возы дровъ. А окромъ того, што на той уставѣ описано, некоторыхъ иныхъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ ни на господара его милости, ни на державцу, ани на владниковъ земскихъ и надворныхъ давати не по-

вини. Граница того села: отъ границы Лагуновское; отъ вочища Горноща въ рѣку Ипутъ; Ипутю вверхъ до рѣчки Сченовки, Сченовкою вверхъ до Старого шляху, оттоль у болото Проскурнино, оттоль боромъ старыми рубежами засе до вочища Горноща, откуль ся граница почала. Широкость того грунту отъ вочища Горноща до рѣчки Сченовы удолжъ на три версты, а впоперокъ отъ Проскурнина болота до Кривого озера на версту. Лововъ звѣринныхъ, окромъ переходомъ, некоторыхъ нѣтъ; ловы рыбные и гоны бобровые того села въ рѣцѣ Ипути отъ высокого острова до рѣчки Сченовки однимъ берегомъ на три . . . село маеть островъ свой на дерево бортное на имя Губицкій . . . заразъ въ дани описаной при обрубѣ, на которомъ село . . . острова отъ рѣчки Городыля рѣчкою Хопутю . . . Примысля, одтоль до болота Веляхова черезъ . . . съ того болота зася до рѣчки Городыля, откуль . . . Широкость того грунту одъ рѣчки до Роготыля . . . удолжъ на четыре версты, а въ поперокъ одъ Микольского . . . Хоропутя на двѣ версты. Лововъ звѣринныхъ, окромъ . . . и рыбныхъ некоторыхъ нѣтъ; гоны бобровые въ рѣцѣ . . . рѣчки Доростыля до рѣчки Павизны однимъ . . . версту, а въ рѣцѣ Павизны одъ рѣчки Хоропути до . . . обѣма берегами на версту.

Село Данилковичи. Леонъ а Лазаръ Евхимовичи, а Трохимъ Ивановичъ . . . дыми три, служба. Семень а Игнатъ Стефановичи, Лукіанъ а Жданъ Антоновичи, а Сава Нитковичъ . . . дыми чотыри, служба; а подъ каждою службою сѣножателей . . . селѣ дымовъ семь, службы двѣ грунту среднаго, сѣножати воевъ осимдесять, и зъ землею Кулаковскою; при томъ селѣ пустовщизнѣ

здавна залеглыхъ двѣ: Ходоровская, а Опанасовская, съ которыхъ первой тое дани хоживало грошми копа одна, грошей тридцать; въ тыхъ пустовщизнѣ зарослыхъ, на припашъ годныхъ, бочокъ шесть, сѣножателей воевъ пять; тые земли приняли подданше господарскіе того села: Сава Митковичъ а Отрохимъ Ивановичъ на воевъ на пятидесять грошей. Повинность того села: въ каждый годъ о светомъ Михалѣ свята римского мають давати до скарбу господарского съ каждое службы по пятьдесять грошей, жита бочку ровную, безъ верха и нетресеную, овса бочку также ровную, безъ верха и нетоптаную, то чинить зъ службъ двухъ копъ двѣ и грошей сорокъ, жита бочокъ двѣ, овса бочокъ двѣ, зъ сѣножателей отъ воевъ осмидесять, одъ каждого воза сѣна по чотыри пеньзѣ, то чинить грошей тридцать два; за дань медовую и за отвозъ за пять пудовъ меду петерныхъ, за чотыри безмѣны, за каждый пудъ по двадцать пять грошей, а за безмѣнъ по пяти грошей, то чинить копъ двѣ, грошей двадцать пять; а зособна зъ земль пустовскихъ Ходоровское а Опанасовское уроку грошей петдесять; за ловы звѣринныхъ, яко великого, такъ и малого звѣра, и тежъ куничные, бѣлочные и иные . . . пташіе, копъ двѣ; за ловы рыбные и гоны бобровые грошей . . . щину каждое службы по шести грошей, то чинить грошей дванатцать . . . платовъ и доходовъ господарскихъ съ того села копъ осимъ, грошей . . . бочокъ двѣ, овса бочокъ двѣ. Доходы на державцу съ каждое . . . жита полъ бочки, овса полъ бочки, тоежъ мѣры, кото . . . господара его милости маеть быти давано, а зособна за кож . . . пою всякого плату по шести грошей, а надто съ каждое службы . . . возы сѣна, або за каждый возъ по три гроши,

а по два возы дровъ . . . . . тою, што на той уставѣ описано, некоторыхъ иныхъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ, ни на господара его милости, ни на державцу . . . . . ани на владниковъ земскихъ и надворныхъ давати не мають. Граница того села: отъ границы Кормениское, отъ болота Заямного . . . . . Хоропутью вверхъ въ рѣчку Нетешу, Нетешою вверхъ въ рѣчку . . . . . Вышновкою вверхъ до острова обчого, оттуль бо . . . . . Тучное лозы, отъ Тучное лозы до Доброго бору, отъ До . . . . . до озера Моротиша, Моротишомъ въ рѣчку Ипутъ, Ипутью вверхъ до озера Могильна, отъ Могильна у стругу Студеную, стругою въ логъ Передѣль, отъ Передѣля у рѣчку Каменицу, Каменицою вверхъ въ рѣчку Хмѣленку, черезъ тую рѣчку въ рѣчку Воронъ, Ворономъ вверхъ въ рѣчку Обрусокъ, одъ Обруска лѣсомъ до Белиного борка, отъ борка въ рѣчку Ректу, Ректою внизъ въ рѣчку Кривку, Кривкою внизъ въ рѣчку Цалу, Цалою вверхъ зася у болото Заямное, одкуль граница почала. Широкость того грунту одъ болота Заямного до рѣки Ипути должъ на три мили, а въ поперокъ одъ острова Обчого до рѣки Каменицы на одну милю. Лововъ звѣринныхъ, окромъ переходомъ, некоторыхъ нѣтъ; ловы рыбные и гоны бобровые того села у рѣцѣ Ипути отъ озера Могильна до озера Моротиша однимъ берегомъ на версту.

Село Антоновичи. Федько Сидоровичъ, Васько Сквировичъ, Васько Борода, а Кивулина Матруна, воловъ пять, кони чотыри, дымы чотыри, служба; а подъ тою службою сѣножатей возовъ дватцать пять; въ томъ селцы дымы чотыри, служба одна грунту среднего, сѣножати возовъ дватцать пять; при томъ селѣ пустощина здавна залеглая, Матвеевщина, съ которое дани хоживало грошей

дватцать, зарослей, на припасъ годныхъ, бочокъ на пять, сѣножатей возовъ пять. Тую землю принялъ на той дани на воецѣ на дватцать грошей подданный господарскій того села Федько Сидоровичъ. Повинность того села: въ каждый годъ о светомъ Михаилѣ, свята римского, мають давати до скарбу господарского съ тое службы грошей пятьдесятъ, жита бочку ровную, безъ верха и нетресеную, овса бочку также ровную, безъ верха и нетоптаную, въ сѣножатей отъ возовъ дватцати пяти, отъ каждого воза сѣна по чотыре пѣнези, то чинить грошей десять; дани грошми платитъ грошей сорокъ, а воеку въ земли Матвеевское грошей дватцать; за ловы звѣринные, яко великого, такъ и малого звѣра и тежъ куничные, бѣлочные и иные всякіе и пташіе копа одна; за ловы рыбные ничего не платятъ, ижъ ихъ не мають; за бобровые гоны копа одна, за езовщину съ тое службы грошей шесть. Сумма всехъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того сельца копъ чотыри, грошей шесть, жита бочка одна, овса бочка одна. Доходы на державцу съ тое службы: жита полъ бочки, овса полъ бочки тоежъ мѣры, которою на господара его милости маеть быти давано, а зособна за каждою копою всякого плату по шести грошей. А надто съ тое службы два возы сѣна, або за каждый возъ по три гроши, а по два возы дровъ. А окромъ того, што на той уставѣ описано, некоторыхъ иныхъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ, ни на господара его милости, ни на державцу своего, ани на владниковъ земскихъ, ни на дворныхъ давати не повинни. Граница того села: отъ границы Утениское, отъ рѣки Ути, рѣчкою Радвиною вверхъ, у лѣсъ спольный, съ того лѣса болотомъ Голымъ до болота Узноза, одтуль у долину Струсову, вверхъ рѣчки Радвины, одтолъ въ лѣсъ до Роготыща, отъ того лѣса зась въ рѣчку Утью, откуль ся

граница почала. Широкость того грунту отъ рѣчки Ути до болота Голого, у должъ на милю, а поперокъ отъ стиги Носовицкое до рѣчки Радвины на три версты. Лововъ звѣринныхъ, окромъ переходомъ, а рыбныхъ некоторыхъ нѣтъ; гоны бобровые того села спольные зъ Лагуновичи, зъ Носовичи и Прибытковичи въ рѣцѣ Ути, одъ рѣчки Радвины до рѣчки Куплины, обѣма берегами на шесть версть.

Село Лагуновичи. Вурець Рабцовичъ, а Селимъ Стефановичъ, воловъ два, кони два, дымы два, служба; Мартинъ Павловичъ, а Михалъ Матвѣевичъ, воловъ два, кони два, дымы два, служба; Тишко Тишковичъ, Стефанъ Логвиновичъ, а Тимошъ Тишковичъ, воловъ шесть, кони чотыри, дымы три, служба; а подъ каждою службою сѣножатей возовъ десять. Въ томъ селѣ дымовъ семь, службы три, грунту среднего; сѣножатей возовъ тридцать и зъ землею Раковскою; при томъ селѣ пустовицзна здавна залеглая, на имя Семеновская. Дани въ ней залегло меду пудъ одинъ, а грошей дватцать; тую землю все тое село на вроецѣ на тридцати грошахъ приняли. Повинность того села: въ каждый годъ о светомъ Михалѣ, свята римского, мають давати до скарбу господарского съ каждое службы по пятидесять грошей, жита бочку ровную, безъ верха и нетресенную, овса бочку также ровную, безъ верха и нетоптаную, то чинить зъ службъ троухъ копъ двѣ, грошей тридцать, жита бочокъ три, овса болокъ три; зъ сѣножатей отъ возовъ тридцати, одъ каждого воза сѣна по чотыри пенизи, то чинить грошей дванадцать; за дань медовую и за отвозъ за пять пудовъ меду петерныхъ, за каждый пудъ по двадцати пять грошей, то чинить копъ двѣ, грошей пять, а уроку изъ земли Семеновское грошей тридцать. А зособна съ того села Тишко, Тимохъ а Степанъ даетъ здавна до Орши на церковь

светого Николы дани пудовъ меду пять, а грошей семьдесятъ. За ловы звѣринные, яко великого, такъ малого звѣру и тежъ куничные, бѣлочные и иные всякіе и пташіе копа одна, грошей дватцать; за ловы рыбные ничего не платять, бо ихъ не мають; за бобровые гоны копа одна, за езовщину съ каждое службы по шести грошей, то чинить грошей осимнатцать. Сумма всехъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того села копъ семь, грошей петдесать пять, жита бочокъ три, овса бочокъ три. Доходы на державцу, съ каждое службы жита полъ бочки, овса полъ бочки тсежъ мѣры, которую на господара его милости маеть быти давано; азъособна за каждою копою всякого плату по шести грошей. А надто съ каждое службы по два возы сѣна, або за каждый возъ по три гроши, а по два возы дровъ. А окромъ того, што на той уставѣ описано, некоторыхъ иныхъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ, ни на господара его милости, ни на державцу своего, ани на владниковъ земскихъ и надворныхъ давати не повинни. При томъ селѣ діаконъ Гомельскій Троецкій — Гришко держитъ землю здавна въ той церкви, на имя Бушмановскую, на которой зарослей бочки двѣ, сѣножатей возовъ пять, то по старому при церкви оставлено. Граница того села съ попомъ отъ замку Гомельского рѣкою Сожомъ до рѣки Ипути, Ипутью уверхъ до Высокого острова, одтолъ отъ Горноща у болото Проскурнино, отъ того болота презъ рѣчку Сченовку у болото Сущецкое и въ Кудринское; съ того болота у островъ Одарикій, съ того острова у рѣчку Жукотинъ, тою рѣчкою въ рѣчку Поникву, Пониквою внизъ въ рѣчку Подерачу, Подерачою внизъ у болото Сченовское, съ того болота черезъ лугъ Выдрицкій зася въ рѣку Сожъ, откуль ся граница почала. Широкость того грунту отъ рѣки Сожа до границы Кор-

менское удолжъ на три мили, а въ поперокъ отъ рѣчки Пониквы до болота Мощового мила одна, а нидей только на двѣ версты. Лововъ звѣринныхъ, окромъ переходомъ, и рыбныхъ некоторыхъ нѣтъ; гоны бобровые съ того села въ рѣцѣ Сожу отъ замку Гомельского до рѣки Ипути однимъ берегомъ на версту, у другомъ мѣстцы на рѣцѣ Ипути, отъ Сожа до границы Головинское, однимъ берегомъ на полъ версты.

Село Прибытковичи. Илія Сидоровичъ, Давидъ Матфѣевичъ, Тишко Ходоровичъ, Иванъ Кисель, воловъ осимъ, кони чотыри, дымы чотыри, служба; Стефанъ Сидоровичъ, Семенъ Леоновичъ, Федькова Оксинья, Супронъ Якововичъ а Сенько Федьковичъ, воловъ пять, кони чотыри, дымовъ пять, служба; а подъ каждою службою сѣножатей возовъ петнатцать. Въ томъ селѣ дымовъ девять, службы двѣ грунту среднего, сѣножатей возовъ тридцать. Повинность того села: въ каждый годъ о светомъ Михалѣ, свята римского, мають давати до скарбу господарского съ каждое службы по пятидесять грошей, жита бочку ровную, безъ верха и нетресеную, овса бочку также ровную, безъ верха и нетоптаную, то чинить зъ службъ двохъ копа одна, грошей сорокъ; жита бочокъ двѣ, овса бочокъ двѣ, зъ сѣножатей отъ возовъ тридцати, отъ каждого воза сѣна по чотыри пенеzi, то чинить грошей дванацать; дани грошовое здавна платятъ копъ три, грошей двадцать; за ловы звѣринные, яко великого, такъ и малого звѣря, и тежъ куничные, бѣлочные и иные всякіе и пташіе копа одна; за ловы рыбные ничего не платятъ—ихъ не мають; за бобровые гоны грошей сорокъ; за езовщину съ каждое службы по шести грошей, то чинить грошей дванацать. Сумма всехъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того села копъ семь, грошей чотыри, жита бочокъ двѣ, овса бочокъ двѣ.

Доходы на державцу съ каждое службы жита полъ бочки, овса полъ бочки тоежъ мѣры, которую на господара его милости маеть быти давано, а зособна за каждою копою всякого плату по шести грошей, а надто съ каждое службы по два возы сѣна, або за каждый возъ по три гроши, а по два возы дровъ. А окромъ того, што на той уставѣ описано, некоторыхъ иныхъ платовъ и подачоеъ жадныхъ на господара его милости, ни на державцу своего, ани на владниковъ земскихъ и надворныхъ давати неповинни. Граница того села: Отъ границы Лагуновское логомъ Тѣснымъ въ рѣчку Песочну, Песочною внизъ въ рѣчку Рѣпенецъ, Рѣпенцомъ внизъ въ рѣчку Посожецъ, Посожцомъ внизъ черезъ рѣку Утью въ рѣчку Черилошонку, съ тое рѣчки въ лѣсъ Лопатища, съ того лѣса въ рѣчку Торчинъ, тою рѣчкою внизъ въ рѣчку Пенцику, Пенцикою уверхъ у болото Кудринское, съ того болота черезъ рѣку Утью зася у логъ Тѣсный, откуль ся граница почала. Широкость того грунту одъ рѣчки Посожца до Тѣсна удолжъ мила одна, а впоперокъ отъ рѣчки Песочны до рѣчки Пониквы на три версты. Лововъ звѣринныхъ, окромъ переходомъ, и рыбныхъ некоторыхъ нѣтъ; гоны бобровые того села въ рѣцѣ Ути отъ Купленины до Мошка обѣма берегами на три версты.

Село Марковичи. Яковъ Плошковичъ а Антонъ Федоровичъ, воловъ чотыри, кони чотыри, дымы два, служба одна и полъ. Свиридъ а Жидко Фурсовичи, воловъ два, кони два, дымъ одинъ, служба. Иванъ Андросовичъ а Тишко Полуяновичъ, воловъ три, кони три, дымы два, служба. Андрей Васильковичъ зъ братьею Василемъ а Леономъ, воловъ два, кони два, дымъ одинъ, служба одна и полъ. А подъ каждою службою сѣножатей возовъ по сорокъ. Въ томъ селѣ дымовъ шесть, службъ пять грунту среднего, сѣножати возовъ двѣстѣ. По-

винность того села: въ каждый годъ о светомъ Михалѣ, свята римского, мають давати до скарбу господарского съ каждое службы по пятьдесятъ грошей, жита бочку ровную, безъ верха и нетресеную, овса бочку ровную, безъ верха и нетоптаную, то чинить зъ службъ пяти копъ чотыри, грошей десять; жита бочокъ пять, овса бочокъ пять, зъ сѣножателей отъ воевъ двоухъ сотъ, одъ каждого воза сѣна по чотыри пенеи, то чинить копа одна, грошей дватцать; за дань медовую и за отвозъ за чотырнатцать пудовъ меду петерныхъ, за каждый пудъ по дватцать пяти грошей, то чинить копъ семь, грошей тридцать; за ловы звѣринные, яко великого, такъ и малого звѣра, и тежъ куничные, бѣлочные и иншіе всякіе и пташіе копа одна, грошей сорокъ; за ловы рыбные копъ двѣ; за бобровые гоны копъ двѣ; за езовщину съ каждое службы по шести грошей, то чинить грошей тридцать. Сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того села копъ деветнадцать, грошей десять, жита бочокъ пять, овса бочокъ пять. Доходы на державцу съ каждое службы жита полъ бочки, овса полъ бочки тоежъ мѣры, которою на господара, его милости маеть быти давано; а зособна за каждою копою всякого плату по шести грошей, а надто съ каждое службы по два возы сѣна, або за каждый возъ по три гроши, а по два возы дровъ. А окромъ того, што на той уставѣ описано, некоторыхъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ, ни на господара его милости, ни на державцу своего, ани на врадниковъ земскихъ и надворныхъ давати не повинни. *Граница того села.* Отъ границы Дятловское, отъ рѣки Сожа, боромъ и черезъ лѣсъ Охабища до границы села Любецкого Исаковичъ, до лѣса Бортного, отъ того лѣса черезъ озеро Рожденецъ, при границы Ериловской и черезъ рѣку Сожъ, до рѣки Нилильни, черезъ тую рѣчку до острова Невбо-

това, одтоль въ рѣчку Селечну, Селечною уверхъ въ рѣчку Добрую, Доброю внизъ въ рѣку Теруху, Терухою внизъ у озеро Козейково, съ того озера въ рѣку Сожъ, Сожомъ внизъ зася до границы Дятловское, откуль ся граница почала. Широкость того грунту отъ границы Исаковское до границы Носовицкое удолжъ на три мили, а впоперокъ отъ границы Дятловское до границы Ериловское, а зособна тое село маеть островъ свой спольный зъ селомъ Носовичи, на имя Затеруше, на дерево бортное, съ которого дани платять, заразы въ дани описаной при обрубѣ, надъ которымъ селомъ сядять. Широкость того острова: одъ рѣчки Доброе до Малаго острова удолжъ на двѣ мили, а впоперокъ одъ села Липницкого до рѣчки Нилильни на чотыри версты. Лововъ звѣринныхъ, окромъ переходомъ, некоторыхъ нѣтъ; ловы рыбные и гоны бобровые того села въ рѣцѣ Сожу, отъ границы Дятловское до границы Ериловское, обѣма берегами на двѣ мили; у другомъ мѣстцы, въ рѣцѣ Терусѣ, отъ луки Козейковы до болонья Шункова, однимъ берегомъ на чотыри версты; у третьемъ мѣстцы въ рѣцѣ Теруси, отъ болонья Шункова до Прибежи, обѣма берегами на три версты; у четвертомъ мѣстцы въ рѣцѣ Нилильнѣ посполъ зъ Носовичи, отъ Обосого до бору Никольского, однимъ берегомъ на версту; а къ тому въ озерахъ въ Кожейковѣ Луцѣ тони двѣ, у Казары тони двѣ, у Кателона една.

Село Терешковичи: Ермакъ Стефановичъ а Косило Якововичъ, воловъ чотыри, кони два, дымъ два, служба. Титъ Оксютычъ а Кузьма Кучуковичъ, воловъ чотыри, кони два, дымъ два, служба; а подъ каждою службою сѣножателей возъ по дванатцать и полъ. Въ томъ селѣ дымовъ чотыри, службы двѣ, грунту среднего, сѣножати воевъ дватцать пять. Повинность того села: въ каждый годъ о светомъ

Михалѣ, свята римского, мають давати до скарбу господарского съ каждое службы по пятидесять грошей, жита бочку ровную, безъ верха, нетресеную, овса бочку также ровную, безъ верха и нетоптаную, то чинить зъ службъ двоухъ копа одна, грошей сорокъ, жита бочки двѣ, овса бочки двѣ, зъ сѣножагей отъ воевъ дватцати пети, одъ каждого возу сѣна по чотыри пенази, то чинить грошей десять; за дань медовую и за отвозъ, за чотыри пуды меду петерныхъ, за каждый пудъ по дватцати пети грошей, то чинить копа одна и грошей сорокъ, а зособна съ того села Кузьма Кучуковичъ даетъ дани до Орши на церковь святого Миколы меду пуды чотыри, а копу одну, грошей сорокъ; за ловы звѣринные, яко великого, такъ и малого звѣра, и тежъ кунничные, бѣлочные и иные всякіе и пташіе копа одна; за ловы рыбные грошей сорокъ; за бобровые гоны копа одна, грошей тридцать; за езовщину съ каждое службы по шести грошей, то чинить грошей дванатцать; сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того села копъ шесть, грошей двадцать два, жита бочокъ двѣ, овса бочокъ двѣ. Доходы на державцу: съ каждое службы жита полъ бочки, овса полъ бочки, тоежъ мѣры, которую на господара его милости маеть быть давано, а зособна за каждою копою всякого плату по шести грошей, а надто съ каждое службы по два возы сѣна, або за каждый возъ по три гроши, а по два возы дровъ. А окромъ того, што на той уставѣ описано, некоторыхъ иныхъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ, ни на господара его милости, ни на державцу своего, ни на владниковъ земскихъ и надворныхъ давать не повинни. *Граница того села.* Отъ границы Севруковское, отъ рѣки Сожа, отъ Глею до Ночуйское лозы, одтоль въ рѣчку Черемошонку, Черемошонкою внизъ въ рѣчку Половецъ, Половцомъ вверхъ до болота Сож-

кова, тымъ болотомъ въ рѣчку Тереху, Терехою внизъ до Кожейковы луки, съ тое луки въ рѣку Сожъ у конецъ верхній, рѣкою вверхъ до озера Глуца, тымъ озеромъ засе въ рѣку Сожъ до тогожъ Глею, одкуль ся граница почала. Широкость того грунту одъ рѣчки Терухи до Глею, до рѣки Сожа удолжъ на двѣ мили, а впоперокъ отъ рѣки Сожа, отъ Круги до рѣчки Посожни на чотыри версты. Поданные господарскіе того села оповѣдили намъ, посланцомъ господарскимъ, ижъ мають уступъ въ деревѣ бортномъ у обрубъ села Прибытковичъ. Лововъ звѣринныхъ, окромъ переходомъ, некоторыхъ нѣтъ; ловы рыбные и гоны бобровые въ рѣцѣ Сожу, отъ Кожейковы луки до Глею, однимъ берегомъ на двѣ мили; у другомъ мѣйсцы въ рѣцѣ Ути, отъ рѣки Сожа до Коровишина, обѣма берегами на шесть верстъ; у третьемъ мѣйсцы въ рѣцѣ Терусѣ, отъ болота Шуникова до луки Кожейковы однимъ берегомъ на чотыри версты; а къ тому у озерахъ Луцѣ Кожейковѣ тони три, въ Глушцѣ тони три спольные зъ Бобовцы и зъ Дятловичи; тое озеро Глушець врадъ волочить.

Сельцо Дятловичи. Олешко Ходоровичъ воловъ два, кони два, дымъ одинъ, служба; а подъ тою службою сѣножателей возъ дватцать. Въ томъ сельцѣ дымъ одинъ, служба одна грунту среднего, сѣножателей воевъ дватцать. Повинность того села: въ каждый годъ о светомъ Михалѣ, свята римского, мають давати до скарбу господарского съ тое службы (по) грошей пятидесяти, жита бочку ровную, безъ верха и нетресеную, овса бочку ровную, безъ верха и нетоптаную, зъ сѣножателей отъ воевъ дватцати, отъ каждого воза сѣна по чотыри пенази, то чинить грошей осимъ; за дань медовую и за отвозъ за два пуды меду петерныхъ, за каждый пудъ по дватцати пять грошей, то чинить грошей петдесать; за ловы звѣринные, яко великого, такъ малого звѣру,

и тежъ куничные, бѣлочные и инные всякіе и пташіе грошей двадцать; за ловы рыбные грошей петнацать; за бобровые гоны грошей тридцать; за езовщину сътое службы грошей шесть. Сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того села копъ двѣ, грошей петдесятъ деветъ, жита бочка одна, овса бочка одна. Доходы на державцу съ тое службы жита полъ бочки, овса полъ бочки тоежъ мѣры, которою на господара его милости маеть быти давано; а зособна за каждою коною всякого плату по шести грошей; а надто съ тое службы по два возы сѣна, або за каждый возъ по три гроши, а по два возы дровъ. Окромъ того, што на уставѣ описано, некоторыхъ иншихъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ ни на господара его милости, ни на державцу своего, ани на вранниковъ земскихъ и на дворныхъ давати не повинни. Въ томъ селѣ челоуѣкъ попа Гомельского Спаского Ерофья, на имя Михаилъ Добриничъ, держитъ здавна къ той церкви земли пашное бочокъ пять, сѣножати возовъ десять; то по старому къ церкви оставлено. Той же попъ держитъ здавна островъ Милиненскій къ той церкви; село и подданные господарской волости Гомельское сознавали, ижъ той островъ здавна ку той церкви держитъ, то по старому и теперь ку церкви оставлено. При томъ же селѣ бояре: Федько Котовичъ держитъ здавна двѣ земли, на имя Гарловскую а Холецкую, на службѣ шляхецкой; за нимъ мѣшкаеть челоуѣкъ Овдей. Земли пашное бочки двѣ, сѣножателей возовъ десять; дани зъ тыхъ земель прихаживало меду пуды два, а грошовое копа одна, грошей тридцать, то по старому при немъ оставлено. Павелъ Харьковичъ держитъ здавна землю Молцовскую на службѣ шляхецкой, земли пашное бочокъ пять, сѣножателей возовъ десять; дани хоживало меду пуды два, а грошовое копа одна, то по старому при

немъ оставлено. *Граница того селца*, — зъ бояры: отъ границы Марковское, отъ рѣки Сожа, ниже Жезейского озера у лѣсъ Охибища, отъ Охибы у въ Орлово гняздо, оттоль до Дудина Кремля; оттоль до озерка Бѣлинъ у возеро Глушець, съ того озера въ рѣку Сожъ, Сожомъ внизъ зася ниже Жезейского озера, откуль ся граница почала. Широкость того грунту: отъ озера Глушца до Жижинского жерела удалъ на полторы мили, а впоперокъ отъ Козейковы луки до Сулесья на милю, индей ужей. Лововъ звѣринныхъ, окромъ переходомъ, некоторыхъ нѣтъ; ловы рыбные и гоны бобровые посполъ зъ бояры въ рѣцѣ Сожѣ, отъ жерела Жезейского до озера Глушца однимъ берегомъ на полторы мили, къ тому у озерѣ Глушцѣ третья часть.

Село Утѣе. Павелъ Копанъ а Пронко Тереховичъ, воловъ три, кони три, дымы два, служба; Мишко а Мартинъ Павловичи, воловъ два, конь одинъ, дымы два, служба; Овдей Максимовичъ а Марко Ивановичъ, волю два, конь одинъ, дымы два, служба; а подъ каждою службою сѣножателей возовъ по петнацать. Въ томъ селѣ дымовъ шесть, службы три грунту среднего, сѣножателей возовъ сорокъ пять. Повинность того села. Въ каждый годъ о светомъ Михалѣ, свята римского, мають давати до скарбу господарского съ каждое службы по пятидесять грошей, жита бочку ровную, безъ верха и ветресеную, овса бочку также ровную, безъ верха и нетоптаную, то чинить зъ служобъ троухъ копъ двѣ, грошей тридцать, жита бочокъ три, овса бочокъ три; зъ сѣножателей отъ возовъ сорока пяти, одъ каждого воза сѣна по чотыри пенези, то чинить грошей осимнадцать; за данъ медовую и за отвозъ за одинъ пудъ меду петерный и за три безмѣны, за пудъ меду по двадцати пяти грошей, а за безмѣнъ по пяти грошей, то чинить грошей сорокъ; за ловы звѣрин-

ные, яко великого, такъ малого звѣру, и тежѣ кувичные, бѣлочные и инные всякіе и пташіе копа одна; за ловы рыбные ничего не платятъ, и жѣ ихъ не мають; за бобровые гоны копа одна; за езовщину съ каждое службы по шести грошей, то чинить грошей осимнадать. Сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того села копъ пять, грошей сорокъ шесть, жита бочокъ три, овса бочокъ три. Доходы на державцу, съ каждое службы жита полъ бочки, овса полъ бочки тоежѣ мѣры, которою на господара его милости маеть быти давано; а зособна за каждою копою всякого плату по шести грошей, а надто съ каждое службы два возы сѣна, або за каждый возъ по три гроши, а по два возы дровъ. А окромъ того, што на той уставѣ описано, некоторыхъ ившихъ платовъ и подачекъ жадныхъ, ни на господара его милости, ни на державцу своего, ани на владниковъ земскихъ и на дворныхъ давати не повинни. Въ томъ селѣ попъ Гомельскій Микольскій Семенъ держитъ здавна къ той церкви землю Пехоцкую, на которой земли пашное и зъ зарослями бочки двѣ, сѣножателей возовъ три, то по старому къ той церкви оставлено. При томъ селѣ бояринъ Бѣлко Кожемячичъ держитъ за листомъ пана Оникеевымъ земли пустовскіе три, на имя Восовскую, Орловскую, а Головчинскую, съ которыхъ дани хоживало копа одна, грошей сорокъ семь, земли пашное грунту среднего бочокъ пять, сѣножателей возовъ десять; зъ тыхъ земель до того часу ничего не платилъ, ни жили съ теперешнего нового постановенья маеть въ каждый годъ до скарбу господарского съ каждое бочки земли за циншъ, за жито, за овесъ по два гроши и по два пенези, а отъ воза сѣна по чотыри пенези, за дань копа одна, грошей сорокъ семь платити, то чинить за вси повинности копъ двѣ, грошей два. А окромъ того некоторыхъ ившихъ платовъ, ани

подачокъ жадныхъ, ни на господара его милости, ани на державцу своего давати, ани служобъ служити не повиненъ. *Граница того села*—съ попомъ а бояриномъ: отъ границы Антоновское, отъ рѣки Ути, рѣчкою Радвиною, уверхъ до Супорного лѣса, отъ того лѣса въ рѣчку Терухъ, Терухою уверхъ до болота Тетивского, съ того болота уверхъ рѣчки Ути, оттоль въ рѣчку Городишку, тою рѣчкою уверхъ до Залѣся, оттуль у болото Посинее, зъ болота рѣчкою Копыльцомъ у Тѣсный переростъ, оттоль въ рѣчку Воротну, Воротною внизъ у Ржавчикъ, оттоль черезъ рѣчку Утью, зася въ рѣчку Радвину, откуль ся граница почала. Широкость того грунту: отъ рѣчки Радвины до болота Осузовцова удалъ на двѣ мили, а впоперокъ отъ рѣчки Терухи до рѣчки Ути на милю. Лововъ звѣринныхъ, окромъ переходомъ, и рыбныхъ некоторыхъ нѣтъ; гоны бобровые того села спольные съ попомъ и бояриномъ въ рѣцѣ Ути, отъ рѣчки Радвины до селища, обѣма берегами на двѣ версты; у другомъ мѣйстцы въ рѣкѣ Теруси, отъ рѣчки Воленки до рѣчки Нетребли, однимъ берегомъ на чотыри версты.

Село Носовичи. Терехъ Якововичъ, воловъ два, кони два, дымъ одинъ, служба; Семенъ Тереховичъ, воловъ два, кони два, дымъ одинъ, служба; а подъ каждою службою сѣножати возъ по петнацать. Въ томъ селѣ дымъ два, службы двѣ грунту среднего, сѣножателей возъ тридцать. При томъ селѣ земля пустовская здавна залеглая Шишковщина, съ которое дани хоживало меду пудовъ осимъ; тую землю держать на вродѣ подданные господарскіе того села на сороку грошахъ. Повинность того села: Въ каждый годъ о светомъ Михалѣ, свята римского, мають давати до скарбу господарского съ каждое службы жита бочку ровную, безъ верха и нетресеную, овса бочку также ровную, безъ верха и нетоптаную; то

чинить зъ службъ двоухъ копа одна и грошей сорокъ, жита бочки двѣ, овса бочки двѣ, зъ сѣножатей отъ возовъ тритцати, отъ каждого воза сѣна по чотыри пenezи, то чинить грошей дванадцать, за дань медовую и за отвозъ за чотыри пуды меду петерныхъ, за каждый пудъ по дватцати пети грошей, то чинить копа одна, грошей сорокъ, а въроку зъ земли Шишковское грошей сорокъ; за ловы звѣринные, яко великого, такъ и малого звѣру, и тежъ кувичные, бѣлочные и инные всякіе пташіе копа одна; за ловы рыбные ничего не платятъ, ижъ не мають; за бобровые гоны грошей тридцать; за езовщину съ каждое службы по шести грошей, то чинить грошей дванадцать. Сумма всехъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того села копъ пять, грошей сорокъ чотыри, жита бочки двѣ, овса бочки двѣ. Доходы на державцу: съ каждое службы жита полъ бочки, овса полъ бочки тоежъ мѣры, которою на господара его милости маеть быть давано, а зособна за каждою копою всякого плату по шести грошей, а надто съ каждое службы по два возы сѣна, або за каждый возъ по три гроши, а по два возы дровъ. А окромъ того, што на той уставѣ описано, некоторыхъ иншихъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ, ни на господара его милости, ани на державцу своего, ани на вradниковъ земскихъ и надворныхъ давати не повинни. При томъ селѣ бояре Янъ Ташъ держить земли двѣ, которые первой того держалъ на службѣ боярской бояринъ Гомельскій Сидоръ Коноплицкій, на имя Сутызинскую а Заньковскую; дани зъ тыхъ земель первой хожовало меду пудовъ осьмъ петерныхъ, а грошей осьмдесять, на нихъ земли пашное грунту среднего бочокъ петнацать, сѣножатей возъ двацать; зъ тыхъ земель до того часу ничего не платилъ, нижли съ теперешнего нового постановенья маеть въ каждый годъ до скарбу

господарского давати съ каждое бочки зъ земли за циншъ, за жито, за овесъ по два гроши и по два пenezи, а отъ воза сѣна по чотыри пenezи; за дань медовую, за осимъ пудовъ меду петерныхъ, за каждый пудъ по дватцати пяти грошей, а грошовое дани копа одна, грошей осимъ. Сумма чинить зо всехъ повинностей копъ пять, грошей семнадцать. Петръ, Кондрать а Ничипоръ Хацковичи держать за листомъ господарскимъ до воли и ласки господарское земли пустовскіе двѣ, на имя Гречуковскую а Лазуковскую; дани зъ нихъ хоживало меду пуды чотыри, грошей сорокъ зъ земли пашное на нихъ бочокъ пять грунту среднего, сѣножати возъ петнацать. Повинность ихъ: съ теперешнего нового постановенья мають въ каждый годъ давати до скарбу господарского, съ каждое бочки зъ земли, за циншъ, за жито, овесъ, по два гроши и по два пenezи, а отъ воза сѣна по чотыри пenezи; за дань медовую, за чотыри пуды меду петерныхъ, за каждый пудъ по двадцати пяти грошей, а грошовое дани грошей сорокъ; сумма чинить за вси повинности копъ двѣ, грошей тритцать семь. А окромъ того, што на той уставѣ описано, некоторыхъ иншихъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ, ни на господара его милости, ани на державцу своего давати, ани службы служити не повинни. *Граница того села*,—зъ бояры: отъ границы Саниковское, отъ рѣчки Ути, рѣчкою Прудовкою уверхъ въ рѣчку Песочну, Песочною внизъ до лѣса Ворокъ, зъ того лѣса черезъ рѣчку Терехъ въ рѣчку Добрую, Доброю уверхъ въ рѣчку Селенку, Селенкою внизъ до рѣчки Немильны, Немильною уверхъ до болота Бобова, съ того болота черезъ лѣсъ Шумковъ въ рѣчку Жерственецъ, Жерственцомъ внизъ въ рѣчку Терехъ, Терехою внизъ въ рѣчку Оленку, Оленкою уверхъ у Мохъ, отъ Мохъ рубежомъ черезъ лѣсъ Дороицкій въ рѣчку

Утью, уверхъ въ рѣчку Воротную, Воротною уверхъ въ лѣсъ Микольскій, съ того лѣса у болото Кудрино, съ того болота въ рѣчку Пенейку, Пенейкою внизъ въ рѣчку Утью, Утьею уверхъ зася до Ути рѣчки Прудовки, откуль ся граница почала. Широкость того грунту отъ болота Кудрина до Бобовы болота удолжъ на три мили, а впоперокъ отъ рѣчки Песочны въ рѣчку Оленку на полторы мили. Нижли подданные господарскіе того села повѣдали, ижъ въ тыхъ обрубехъ мають уступъ въ деревѣ бортномъ бояре Гомельскіе, Слободицкіе Тимохъ Тешко и подданные Гомельскіе Марковцы, Прибытковцы и Антоновцы; лововъ звѣринныхъ нѣтъ, окромъ переходомъ, и рыбныхъ некоторыхъ нѣтъ; гоны бобровые того села зъ бояриномъ Петромъ въ рѣцѣ Ути, отъ рѣчки Прудовки и до Вороти, обѣма берегами на версту, у другомъ мѣстцы на рѣцѣ Тенесы, отъ Приборті до Сожи, обѣма берегами на двѣ версты. Въ томъ обрубѣ подданнымъ господарскимъ во всемъ половица отъ бояръ.

Село Юрковичи: Мишко Павловичъ, Микула Максимовичъ, Радко Максимовичъ, Иванъ Гость а Павелъ Копанъ, воловъ два, конь одинъ, дымъ одинъ, служба; а подъ каждою службою сѣножатей возъ петнацать, въ томъ сельцѣ дымъ одинъ, грунту среднего, сѣножатей возъ петнацать. Повинность того села: Въ кождый годъ, о светомъ Михалѣ, свята римского, мають давати до скарбу господарского съ тое службы грошей петдесать, жита бочку ровную, безъ верха и нетресеную, овса бочку также ровную, безъ верха и нетоптанную, то чинить зъ службы одное грошей петдесать, жита бочку одну, овса бочку одну, зъ сѣножатей отъ возовъ петнацати, отъ кождого воза сѣна по чотыри пенези, то чинить грошей шесть, дани грошми здавна платять копу одну, грошей сорокъ три; за ловы звѣринные, яко великого, такъ и малого звѣру,

и тежъ куничные, бѣлочные и инные всякіе и пташіе грошей петдесать; за ловы рыбные ничего не платять, ижъ ихъ не мають; за бобровые гоны грошей сорокъ; за езовщину съ тое службы грошей шесть. Сумма всехъ платовъ господарскихъ съ того сельца копъ чотыри, грошей петнацать, жита бочка одна, овса бочка одна. Доходы на державцу съ тое службы жита полъ бочки и овса полъ бочки тоежъ мѣры, которую на господара его милости маєтъ быти давано, а зособна за каждою копою всякого плату по шести грошей, а надто съ тое службы по два возы сѣна, або за кождый возъ по три гроши, а по два возы дровъ. А окромъ того, што на той уставѣ описано, некоторыхъ иншихъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ, ни на господара его милости, ни на державцу своего, ани на враниковъ земскихъ и надворныхъ давати неповинни. При томъ селѣ бояринъ Павелъ Антоновичъ держалъ за листомъ пана Хрщоновичымъ землю Тѣшиловскую, на которой земли пашное грунту среднего бочокъ чотыри, сѣножатей возъ сорокъ, дани залегло грошей тридцать; съ тое земли до того часу ничего не платилъ, нижли съ теперешнего нового постановенья маєтъ давати до скарбу господарского съ кождое бочки земли за циншъ, за жито, за овесъ по два гроши и по два пенези; а отъ воза сѣна по чотыри пенези, за дань грошей тридцать, то чинить грошей петдесать чотыри, пенези осимъ. *Граница того села* зъ бояриномъ: отъ границы Озарчицкое болотомъ Мшовымъ въ рѣчку Огу, Огою внизъ до рѣчки Жеведы, отъ Жеведы до Колыбелищъ, въ рѣчку Орьку, внизъ въ рѣчку Цату, до болота Мышова, откуль ся граница почала. Широкость того грунту: отъ рѣчки Орьки до рѣчки Жеведы удолжъ на милю, а впоперокъ отъ рѣчки Цаты до Выйкова также на милю; лововъ звѣринныхъ, окромъ переходомъ,

и рыбныхъ некоторыхъ нѣтъ; гоны бобровые того села въ рѣцѣ Цатѣ, отъ рѣчки Орки до рѣчки Ваги, однимъ берегомъ на версту, у другомъ мѣстцы въ рѣцѣ Вазѣ, отъ Сугокъ до Любчи, однимъ берегомъ на версту.

Сельцо Озаричи: Іевъ Степановичъ, воловъ два, кони два, дымъ одинъ, служба, а подѣ тою службою сѣножатей возъ дватцать, въ томъ сельцѣ дымъ одинъ, служба одна грунту средняго, сѣножати возъ дватцать. Повинность того сельца: въ каждый годъ о светомъ Михаилѣ, свята римскаго, мають давати до скарбу господарскаго съ тое службы грошей пятьдесятъ, жита бочку ровную, безъ верха и нетресеную, овса бочку также ровную, безъ верха и нетоптаную, зъ сѣножатей отъ возовъ дватцати, отъ каждого воза сѣна по чотыри певези, то чинить грошей осимъ, дани грошовое здавна платятъ грошей тридцать; за ловы звѣринныя, яко великаго, такъ и малаго звѣра, и тежъ кувичныя, бѣлочныя и инныя всякіе и пташіе грошей тридцать; за ловы рыбныя грошей двадцать; за бобровые гоны грошей сорокъ; за езовщину зъ службы грошей шесть. Сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того сельца коць три, грошей чотыри, жита бочка одна, овса бочка одна. Доходы на державцу съ тое службы жита полъ бочки, овса полъ бочки тоежъ мѣры, которою на господара его милости маеть быти давано, а зособна за каждою копою всякаго плату по шести грошей, а надѣо съ тое службы по два возы сѣна, або за каждый возъ по три гроши, а по два возы дровъ. А окромъ того, што на той уставѣ описано, некоторыхъ ившихъ платовъ, ани подачекъ жадныхъ, ни на господара его милости, ни на державцу своего, ани на вранниковъ земскихъ и надворныхъ давати не повинни. Въ томъже селѣ бояринъ Левонъ Григорьевичъ Волкъ держитъ за листомъ господарскимъ до воли и ласки господарское

земль пустовскихъ три, Лавровскую, Хотѣвскую а Сабельниковскую, на которыхъ земли пашное бочокъ чотыри грунту средняго, сѣножатей возовъ тридцать; дани зъ тыхъ земель первой того хоживало копа одна, грошей тридцать, тые земли при немъ оставлены водлугъ листу господарскаго. Тойже бояринъ маеть землю Палуевскую при мѣстѣ Гомельскомъ, тымъже листомъ господарскимъ подтверженую, до воли и ласки господарское. *Граница того села* зъ бояриномъ: отъ границы Утейское рѣчкою Черемошонкою унизъ, у болото Чипинье, съ того болота рѣчкою Цатою внизъ болотомъ Мышовымъ въ рѣчку Орку, Оркою уверхъ въ рѣчку Жорновку, Жорновкою уверхъ и болотомъ Березовымъ до Пожарищъ, оттолъ у болото Посинее, до верха рѣчки Черемошонки, откуль ся граница почала. Широкость того грунту отъ рѣчки Черемошонки до рѣчки Цаты, удалжъ на двѣ мили, а впоперокъ отъ Чипинья болота до ихъ селищъ на чотыри версты; лововъ звѣринныхъ, окромъ переходомъ, некоторыхъ нѣтъ; ловы рыбныя и гоны бобровые того села, окромъ боярина, въ рѣцѣ Цатѣ, отъ верха тое рѣчки Цаты до Мошова болота, однимъ берегомъ на чотыри версты, а зъ другого берега на двѣ версты, у другомъ мѣстцѣ, въ рѣцѣ Орьцѣ, отъ рѣчки Жорновки до рѣчки Цаты, однимъ берегомъ на двѣ версты. А который бояринъ Левонъ Волкъ маеть за листомъ господарскимъ три земли пустовскіе въ обрубѣ того села, ино при тыхъ земляхъ оставилъ, нижли до лововъ звѣринныхъ, рыбныхъ и гоновъ бобровыхъ ничего мѣти не маеть, ижъ то на данинѣ господарской не доложено.

Село боярское Вага, неподалеку отъ границы Московское: Павелъ Харковичъ держитъ сельцо Уваже; тое сельцо первой держалъ на службѣ шляхецкой отецъ его, за подтверженьемъ господарскимъ, Харко, одно на имя свое, а такъ

отецъ его умеръ, тое сельцо съ теперешнего нового постановенья на господара его милости привернено и томуъ Павлу Харковичу на платѣ господарскомъ дано. Въ которомъ сельцы земли пашное грунту среднего бочокъ пятнадцать, сѣножатей возовъ петнадцать. Повинность того боярина: Въ каждый годъ маеть давати до скарбу господарского зъ бочки каждое земли за цыншъ, за жито, за овесъ по два гроши и по два пенези, а отъ воза сѣна по чотыри пенези. Сумма зо всехъ повинности грошей тридцать семь; вижли подданные господарскіе Гомельскіе справу дають, ижъ тая земля зъ вѣковъ бывала боярская. Левъ Шаринда держалъ за листомъ пана Оникеевымъ земель пустовскихъ пять: Лесуновщина, Здановщина, а Сафановскую, Яковщину, а Рубайловщину, на которыхъ земли пашное грунту среднего бочокъ пятнадцать, сѣножатей возъ дватцать, дани меду первой хоживало пудовъ петерныхъ девять. Повинность того боярина: Въ каждый годъ маеть давати до скарбу господарского съ каждое бочки земли за цыншъ, за жито, за овесъ по два гроши и по два пенези, а отъ воза сѣна по чотыри пенези, за дань медовую за каждый пудъ по дватцать пять грошей. Сумма зо всехъ повинности копъ чотыри, грошей дватцать шесть. Тотъ же Левъ Шаринда держалъ при селѣ боярскомъ Севрукохъ, на границы Московской, за листомъ пана Хржчоновичовымъ на службѣ боярской землю Севруковскую, на которой земли пашное грунту среднего бочокъ пять, сѣножати возъ десять, дани за нее хоживало пудъ одинъ. Повинность его: въ каждый годъ маеть давати до скарбу господарского съ каждое бочки земли за цыншъ, за жито, за овесъ по два гроши и по два пенези, а отъ воза сѣна по чотыри пенези, за пудъ меду по двацати пяти грошей. Сумма за вси повинности грошей сорокъ. Данило

Ивановичъ держалъ за листомъ господарскимъ до воли и иншого постановенья господарского земель пустовскихъ двѣ—Сидоровскую а Хотяновскую, на которыхъ земли пашное грунту среднего бочокъ осимъ, сѣножати возовъ шестнатцать, дани первой бывало меду пудовъ шесть. Повинность его: въ каждый годъ маеть давати до скарбу господарского съ каждое бочки земли за цыншъ, за жито, за овесъ по два гроши и по два пенези, а отъ воза сѣна по чотыри пенези; за дань медовую за каждый пудъ по дватцать пяти грошей. Сумма за вси повинности зъ боярина копъ двѣ, грошей петдесать чотыри. Якимъ Поповичъ держалъ за листомъ господарскимъ до воли и иншого постановенья господарского землю Глазвинскую и пашную при мѣстѣ Гомельскомъ; тая земля Гразовская съ теперешнего нового постановенья на господара его милости привернена и томуъ Якиму на платѣ дана, на которой земли пашное грунту среднего бочокъ пять, сѣножатей возъ десять, дани первой хоживало грошей осимдесать. Повинность того боярина: въ каждый годъ маеть давати до скарбу господарского съ каждое бочки земли за цыншъ, за жито, за овесъ по два гроши и по два пенези, а отъ воза сѣна по чотыри пенези; за дань грошовую копа одна, грошей двадцать. Сумма за вси повинности копа одна, грошей тридцать пять. А окромъ того, што на той уставѣ описано, некоторыхъ иншихъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ, ни на господара его милости, ани на державцу своего давати, ани службы служити неповинни. Василій Леоновичъ держалъ за подтверженьемъ господарскимъ, до воли и ласки господарское, землю Хоевскую; тотъ Левонъ самъ уже умеръ, жона его при той землѣ водлугъ листу господарского оставлена.

Сельцо боярское Рыловичи. Тишко Семеновичъ держалъ за подтверженьемъ господарскимъ

землю Рыловскую; на которой земли пашное грунту среднего бочокъ осимъ, сѣножатей возовъ пять, дани грошовое хоживало грошей петдесать; а такъ тотъ Тишко самъ умеръ, сынъ его Игнатъ zostалъ, тая земля съ теперешнего нового постановенья на платѣ господарскомъ постановлена, съ которое земли сынъ того небощика Тишковъ Игнатъ маеть давати до скарбу господарского съ каждое бочки земли за чиншъ, за жито, за овесъ по два гроши и по два пенези, а отъ воза сѣна по чотыри пенези, дани грошей петдесать; сумма за вси повинности копа одна, грошей девять, пенези шесть.

Село боярское Слобода, на границѣ Московской. Гришко Zubовичъ, Петько Хононовичъ, а Борисъ Павловичъ, держать тое селъцо Слободское за подтверженьемъ короля его милости Жигимонта. Тое селъцо при нихъ вѣдугъ листу господарского zostавлено.

Село Бобовичи: Иванъ Кононовичъ, Василь Лобковичъ воловъ два, кони два, дымы два, служба. Иванъ Кобцовичъ, Иванъ Лобковичъ, воли чотыри, кони два, дымы два, служба; Федько Красичъ, Гаврило Болото воловъ чотыри, кони пять, дымы два, служба; а подъ каждою службою сѣножати возъ по тридцать три и по трети одной; при томъ селѣ земля пустовская на имя Патрикеевщина, зъ которой дани залегло грошовое шестнацать грошей и пять пенезей, а дани медовое бѣзменовъ осимъ. Въ томъ селѣ дымовъ шесть, службы три, грунту среднего, сѣножатей возовъ сто. *Повинность того села*: Въ каждый годъ о светомъ Михалѣ, свята римского, мають давати до скарбу господарского съ каждое службы по пятидесать грошей, жита бочку ровную, безъ верха и нетресеную, овса бочку также ровную, безъ верха и нетоптаную, то чинить зъ службъ трехъ копъ двѣ, грошей тридцать, жита бочки три, овса бочки три, зъ сѣножатей

отъ возовъ ста, отъ каждого воза сѣна по чотыри пенези, то чинить грошей сорокъ; за дань медовую и за отвозъ, за осимъ пудовъ меду петерныхъ, то чинить копъ три, грошей дватцать; а зособна за дань грошми платять копу одну, грошей сорокъ два. За ловы звѣринные, яко великого, такъ и малого звѣра, и тежъ кунячные, бѣлочные и инные всякіе и иташіе копа одна. За ловы рыбные грошей тридцать; за бобровые гоны копа одна; за езовщину зъ каждое службы по шести грошей; то чинить грошей осимнатцать. Сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того села копъ одинацать, жита бочки три, овса бочки три. *Доходы на державцу*: съ каждое службы жита полъ бочки, овса полъ бочки тоежъ мѣры, которою на господара его милости маеть быти давано; зособна за каждою копою всякого плату по шести грошей, а надто съ каждое службы по два возы сѣна, або за каждый возъ по три гроши, а по два возы дровъ. А окромъ того, што на той уставѣ описано, некоторыхъ иншихъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ, ни на господара его милости, ни на державцу своего, ани на вранниковъ земскихъ и надворныхъ давати не повинни. *Граница того села*: отъ границы Дятловское, село тоежъ волости Гомельское, отъ озера Глушца у Бѣлинъ болото, зъ Бѣлина болотомъ великимъ у Коршицу островъ, отъ Коршицы у Мостыще болото, съ того болота въ рѣку Ужу, Ужою внизъ въ рѣку Сожъ, Сожомъ внизъ зася до границы Дятловское и до озера Глушца, откуль ся граница почала. *Широкость того грунту*, всего отъ рѣчки Узы до озера Глушца, вдоль на двѣ мили, а впоперокъ отъ рѣчки Сожа до болота Бѣлинского на три версты; лововъ звѣринныхъ, окромъ переходомъ, некоторыхъ нѣтъ, ловы рыбные и гоны бобровые на рѣцѣ Сожи, отъ озера Глушца до Узы рѣчки, однимъ бере-

гомъ на двѣ мили; гоны бобровые на рѣцѣ Узѣ, отъ рѣчки Сосонца до рѣки Сожа, однимъ берегомъ на чотыри версты. Другіе гоны бобровые на той же рѣцѣ Ужѣ отъ млына замкового до села Волковичи, посполъ зъ попомъ Пречистенскимъ, на полторы мили; тогожъ села островъ за рѣкою Сожомъ въ пустѣ залеглый, съ котораго хоживало на господара его милости дани медовое меду пудъ одинъ; широкость того острова вдоль на полъ версты, а впоперокъ также на полъ версты. Тыежъ подданные того села мають островъ на имя Осовцы, въ которомъ островѣ селу Волковичомъ половица во всимъ, а селу Вобовичомъ также во всимъ половица; при томъ островку ловы рыбныя и гоны бобровые на озерцу Осовцу по половицы зъ тымижъ Волковичи; другіе ловы бобровые на рѣцѣ Сожѣ спольны зъ Волковичи, отъ Бука рѣчки до Холхлы рѣчки, однимъ берегомъ на версту. При томъ селѣ попъ мѣста Гомельскаго Пречистенскій держить землю, на имя Халимовщину, здавна къ той церкви отъ колькодесять лѣтъ, якожъ и подданные господарскіе о томъ справу дали, ижъ тая земля здавна на тую церковь надана, а такъ мы zostавили того попа при той земли по старому.

Село Волковичи. Кузьма Павловичъ, Иванъ Тереневичъ зъ братомъ волы три, кони три, дымы два, служба; Опанасъ Василевичъ зъ братомъ, Курило Федьковичъ воловъ шесть, коней пять, дымы два, служба; Хотянъ Мехедовичъ, Павелъ Митковичъ воловъ шесть, коней пять, дымы два, служба. Левъ Чорнаковичъ, Трохимъ Прокоповичъ, Данило Матфѣевичъ, Симонъ Андросовичъ воловъ три, кони два, дымы чотыри, служба; Лавринъ Ильинъ, Кузьма Грицковичъ зъ братомъ волы чотыри, кони два, дымы два, служба; а подъ каждою службою сѣножатей возъ по двадцать однимъ. При томъ селѣ пустовщизны

три, на имя Охремовщина, Житовщина, Василевщина, тые земли здавна запусѣли. При томъ селѣ попъ Спаскій мѣста Гомельскаго Дорофій Ивановичъ держить землю, на имя Живелевщину, зъ давнаго наданья на тую церковь; якожъ и подданные господарскіе передъ нами сознавали, ижъ тая земля на тую церковь зъ давныхъ часовъ надана; мы при той церкви тую землю по старому zostавили. При томъ же селѣ пустовщизны, на имя Михаловщина, Мехедовщина, которые держалъ попъ Спаскій; тые двѣ пустовщины въ тыежъ пять служобъ привернено. Въ томъ селѣ дымовъ дванадцать, служобъ пять грунту подлого, сѣножатей возъ сто пять. Повинность того села: въ каждый годъ о светомъ Михалѣ, свята римскаго, мають давати до скарбу господарскаго съ кождсе службы по сороку грошей, жита бочку ровную, безъ верха и нетресеную, овса бочку также ровную, безъ верха и нетоптаную, то чинить съ служобъ пяти копъ три, грошей дватцать, жита бочокъ пять, овса бочокъ пять; съ сѣножатей отъ возовъ ста пети, одъ каждого воза сѣна по чотыри пenezи, то чинить грошей сорокъ два; за данъ медовую здавна грошми платять конъ семь, грошей пять; а зособна за одинъ пудъ меду грошей дватцать пять; за ловы звѣринныя, яко великого, такъ и малого звѣру и тежъ куничныя и бѣлочныя и инныя всякіе и пташіе копа одна; ижъ для близкости замковое звѣръ вельми рѣдко бываетъ, для того малый платъ положено; за ловы рыбныя ничего давати не повинни, ижъ озеръ не мають; за бобровые гоны грошей тридцать, ижъ нежитечныя; за езовщину зъ кождое службы по шести грошей, то чинить грошей тридцать. Сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того села копъ тридцать, грошей тридцать два, жита бочокъ пять, овса бочокъ пять. Доходы на державцу: съ кождое службы

жита полъ бочки, овса полъ бочки тоежъ мѣры, которою на господара его милости маеть быти давано, а зособна за каждою копою всякого плату по шести грошей, а надто съ каждое службы по два возы сѣна, або за бождый возъ по три гроши, а по два возы дровъ. А окромъ того, што на той уставѣ описано, некоторыхъ иныхъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ, ни на господара его милости, ни на державцу своего, ани на владниковъ земскихъ и надворныхъ давать не повинни. *Граница того села:* Отъ рѣки Сожа и отъ озера Бобинина у Жидовину рѣчку, тою рѣчкою вверхъ въ Узу рѣчку, Узою вверхъ у Иржавецъ рѣку, Иржавцомъ вверхъ у Ростово болото, зъ того болота боромъ Кормою зася въ Узу рѣку, Узою вверхъ у Бѣлицу рѣчку, Бѣлицою вверхъ у Кобылье болото, съ Кобылего у Красный боръ, съ Красного у Струпицу рѣчку, тою рѣчкою внизъ до дороги Чечерское зимнее до мостка; отъ мостка черезъ дуброву въ рѣчку Дѣвку, Дѣвкою у Дѣдно озеро, отъ озера около грунту мѣсть и застѣнковъ мѣстскихъ въ рѣку Сожъ, Сожомъ до Корощи озера и до Бобинина еза, откуль ся граница того села почала. Широкость того всего грунту отъ озера Бобинина до Ростова болота вдоль на чотыри мили, а впоперокъ отъ Узи рѣчки до Красного борку на двѣ версты. Лововъ звѣринныхъ, окромъ переходомъ, некоторыхъ нѣтъ; ловы рыбные на рѣцѣ Сожѣ и въ озерѣ Корончи тони двѣ, а въ озерѣ Любиѣ и въ озерѣ Озовцы тонь нѣтъ; гоны бобровые на рѣцѣ Сожѣ, отъ замку Гомельского до Жидовина рѣчки, однимъ берегомъ на шесть верстъ; у другомъ мѣйстцы гоны бобровые на рѣцѣ Ужѣ, отъ липы Гранное и отъ Гуменъ до Иржавца рѣчки на чотыри версты; у третьимъ мѣйстцы гоны бобровые на рѣцѣ Сожѣ отъ Бука рѣчки до Холхла ручая посполъ зъ Бобовичи, однимъ

берегомъ на версту; у четвѣртомъ мѣйстцы гоны бобровые на рѣцѣ Ужѣ по половицы съ попомъ Спаскимъ отъ Иржавца рѣчки до озера Кривца на двѣ версты. Тыежъ подданные мають островъ на имя Рожища, а другій островъ на имя Родный, спольный зъ Бобовцами и зъ Кошелевцами, третій островъ мають спольный съ попомъ Спаскимъ, на имя Долгій.

Село Телешы. Панко Нестеровичъ воловъ два, конь одинъ, дымъ одинъ, служба; Шунко Ходотовичъ, Тарасъ Михалевичъ, волю чотыри, кони два, дымы два, служба. Карпъ Сапоновичъ, Зенко Ивановичъ, воловъ два, конь одинъ, дымы два, служба. Иванъ Лукьяновичъ, Сава Степановичъ, Ничипоръ Нероновичъ, воловъ три, конь одинъ, дымы три, служба; а подъ каждою службою сѣножателей возъ по осимнацать. Въ томъ селѣ дымовъ осимъ, службы чотыри грунту доброго, сѣножателей возъ семьдесятъ два; при томъ селѣ пустовщины, на имя Мамоновщина, Тихалковская, Тираущина а Значовщина, въ которыхъ запусѣло грошей петьдесятъ шесть. Повинность того села: въ каждый годъ о светомъ Михалѣ, свята римского, мають давати до скарбу господарского съ каждое службы по копѣ грошей, жита бочку ровную, безъ верха и нетресеную, овса бочку также ровную, безъ верха и нетоптанную, то чинить зъ служобъ чотырохъ копъ чотыри, жита бочокъ чотыри, овса бочокъ чотыри; зъ сѣножати отъ возовъ семидесятъ двухъ, одъ каждого воза сѣна по чотыри пенези, то чинить грошей дватцать осимъ, пенезей осимъ; за дань здавна грошыми платятъ копъ пять, грошей дванатцать; за ловы звѣринные, яко великого, такъ и малого звѣру и тежъ куничные, бѣлочные и инные всякіе и пташіе копа одна; за ловы рыбные ничего не платятъ, ижъ ихъ не мають; за бобровые гоны копа одна; за езовщину съ божное службы по шести грошей, то чинить зъ слу-

жобъ чотырохъ грошей дватцать чотыри; сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того села копъ дванатцать, грошей чотыри, пенези осимъ, жита бочокъ чотыри, овса бочокъ чотыри; доходы на державцу съ каждое службы жита полъ бочки, овса полъ бочки тоежъ мѣры, которою на господара его милости маеть быти давано, а зособна за каждою копою всякого плату по шести грошей, а надто съ каждое службы по два возы сѣна, або за каждый возъ по три гроши, а по два возы дровъ. А окромъ того, што на той уставѣ описано, некоторыхъ иныхъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ, ни на господара его милости, ни на державцу своего, ани на владниковъ земскихъ и надворныхъ давати не повинни. *Граница того села:* отъ границы Волковыцкое, отъ болота Росткова въ рѣку Узу, рѣкою вверхъ у рѣчку Деменку, Деменкою вверхъ у Круговъ лѣсъ, зъ лѣса Круга у Столпенку рѣчку, Столпенкою вверхъ у Хвощовскій лѣсъ, тымъ лѣсомъ у Осотъ болото, съ того болота у Житовль болото, зъ Житовля зася черезъ рѣчку Узу у Волковыцкую дорогу, тою дорогою зася до Росткова болота, откуль ся граница почала. Широкость того всего грунту отъ рѣчки Столпенки до болота Росткова вдоль на двѣ мили, а впоперокъ отъ рѣчки Деменки до дороги Волковыцкое на три версты. Лововъ звѣринныхъ, окромъ перехода, а рыбныхъ некоторыхъ нѣтъ; гоны бобровые на рѣцѣ Узѣ отъ сельца Селища до Иржавца ручья обѣма берегами на чотыри версты.

Село Тереничи. Гринъ Малевичъ, Тятъ Корабичъ, воловъ два, конь одинъ, служба, дымъ два; Стефанъ Кисель, бояринъ—служба, а подъ каждою службою сѣножатей возъ по петнацать; тотъ же Степанъ Кисель мѣлъ пашню свою на грунтѣ мѣстскомъ, которая у волоки помѣрена. При томъ селѣ пустощины, на имя

Ледковская, Пириховская, въ тыхъ запустѣло грошей сорокъ; въ томъ селѣ дымовъ два, службы двѣ грунту среднего, сѣножатей возъ тридцать. Повинность того села: въ каждый годъ о светомъ Михалѣ, свята римского, мають давати до скарбу господарского съ каждое службы по пятьдесятъ грошей, жита бочку ровную, безъ верха и нетресевую, овса бочку также ровную, безъ верха и нетоптаную, то чинить зъ служобъ двухъ копа одна, грошей сорокъ, жита бочки двѣ, овса бочки двѣ; зъ сѣножатей отъ возовъ тридцати, одъ каждого воза сѣна по чотыри пенязи, то чинить грошей дванатцать; за дань здавна грошми платятъ посполъ зъ бояриномъ копа одна, грошей двадцать; за ловы звѣринные, яко великого, такъ и малого звѣра, и тежъ кувичные и бѣлочные, и иные всякіе и пташіе грошей дватцать; за ловы рыбные и гоны бобровые ничего платить не повинни, ижъ ихъ не мають; за езовщину съ каждое службы по шести грошей, то чинить зъ служобъ двохъ грошей дванатцать. Сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ зъ того села копъ три, грошей сорокъ чотыри, жита бочокъ двѣ, овса бочокъ двѣ. Доходы на державцу съ каждое службы жита полъ бочки, овса полъ бочки тоежъ мѣры, которое на господара его милости маеть быти давано, а зособна за каждою копою всякого плату по шести грошей, а надто съ каждое службы по два возы сѣна, а по два возы дровъ, або за каждый возъ по три гроши. А окромъ того, што на той уставѣ описано, некоторыхъ иныхъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ, на господара его милости, ни на державцу своего, ани на владниковъ земскихъ и надворныхъ давати не повинни. *Граница того села* описана быти не могла, ижъ грунтъ рожный, а сумѣсный зъ селомъ пана Халецкого съ Сколькевичи, съ Чоботовичи и зъ Чорными и тежъ зъ селами волости замку

господарского Гомельского съ Телешевичи и съ Бацунами; лововъ звѣринныхъ, окромъ переходомъ, а рыбныхъ некоторыхъ нѣтъ.

Село Бацуны. Сакъ Есковичъ, Олисей Гапоновичъ, Микита Беречичъ—волово три, кони три, дымы три, служба. Тыежъ Сакъ, Олисей, Микита, другая служба; а подъ каждою службою сѣножатей возъ по шести; въ томъ селѣ дымы три, службы двѣ грунту доброго, сѣножатей возъ дванадцать. Повинность того села: въ каждый годъ о светомъ Михалѣ, свята римского, мають давати до скарбу господарского съ каждое службы по копѣ грошей, жита бочку ровную, безъ верха и нетресеную, овса бочку также ровную, безъ верха и нетоптаную, то чинить службъ двѣ, копѣ двѣ, жита бочки двѣ, овса бочки двѣ, съ сѣножатей отъ воевъ дванадцати, одъ каждого воза сѣна по чотыри пеньязи, то чинить грошей чотыри; за дань медовую здавна платятъ копу одну; за ловы звѣринные, яко великого, такъ и малого звѣра, и тежъ куничные, бѣлочные и инные всякіе и пташіе грошей дватцать; за ловы рыбные и за гоны бобровые ничого давати не повинни, ижъ ихъ не мають; за езовщину съ каждое службы по шести грошей, то чинить грошей дванадцать. Сумма всѣхъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того села копѣ три, грошей тридцать шесть, пенезей осимъ, жита бочки двѣ, овса бочки двѣ. Доходы на державцу съ каждое службы жита полъ бочки, овса полъ бочки тоежъ мѣры, которою на господара его милости маеть быти давано, а зособна за каждою копою всякого плату по шести грошей; а надто съ каждое службы по два воза сѣна, або за каждый возъ по три гроши, а по два возы дровъ. А окромъ того, што на той уставѣ описано, некоторыхъ иншихъ платовъ, ани подачовъ жадныхъ, ни на господара его милости, ни на державцу своего, ани на владниковъ земскихъ и надворныхъ давати не по-

винни. *Граница того села* описана быти не могла, ижъ грунтъ сумѣстный съ селомъ тыежъ волости Гомельское съ Тереничи и тежъ съ селми пана Халецкого съ Чоботовичи, съ Козкевичи и съ Чорными. Лововъ звѣринныхъ, окромъ переходомъ, а рыбныхъ и гоновъ бобровыхъ некоторыхъ нѣтъ. При томъ же селѣ бояринъ Бѣлко Кожамячичъ, который маеть островъ спольный съ тымъ селомъ Бацуны, на имя Ковпинъ, одно въ деревѣ бортномъ отчизну и дѣдизну свою и съ того господару королю его милости конемъ однимъ службу земскую служить; якожъ и подданные господарскіе о томъ справу давали, ижъ тотъ островъ Ковпинъ отчизна и дѣдизна его боярская.

Село Губичи. Михалъ Максимовичъ, Кузьма Остапковичъ, Оксюта Пилиповичъ, Богданъ Остапковичъ, волы три, конь одинъ, дымы три, служба. Ониско Ермашевичъ, Павелъ Гапоновичъ, Гришко Ярошковичъ, Степанъ Тишковичъ—волы чотыри, кони два, дымы чотыри, служба. Устинъ Кондратовичъ, Иванъ Онискевичъ, Сергѣй Якововичъ, Овдей Ивановичъ, волы два, дымы чотыри, служба. Федько Дробышевичъ, Семень Кокоричъ, Гришко Ходотовичъ, Данило Артемовичъ—волово три, конь одинъ, дымовъ три, служба; а подъ каждою службою сѣножатей воевъ по дватцать пять; въ томъ селѣ дымовъ петнацать, службъ чотыри грунту водлого, сѣножать возъ сто. При томъ селѣ пустовщизны—на имя Ивановская, Захиринская, въ тыхъ запустѣло грошей копа одна. Повинность того села: въ каждый годъ о светомъ Михалѣ, свята римского, мають давати до скарбу господарского съ каждое службы по сороку грошей, жита бочку ровную, безъ верха и нетресеную, овса бочку также ровную, безъ верха и нетоптаную, то чинить съ службъ чотырохъ копѣ двѣ, грошей сорокъ, жита бочокъ чотыри, овса бочокъ чо-

тыри, зъ сѣножатей отъ возовъ ста одъ
каждого воза сѣна по чотыри пенези, то
чинить грошей сорокъ; за дань медовую здавна
грошми платятъ копь семь, пенези чотыри;
а зособна платятъ зъ острова Еленицкого
Гридко Ходотовичъ, Данило Артемовичъ копу
одну, грошей тридцать; за ловы звѣринные, яко
великого, такъ и малого звѣру, и тежъ кунич-
ные, бѣлочные и инные всякіе и пташіе, гро-
шей сорокъ; за бобровые гоны грошей дват-
цать: за ловы рыбные копа одна; за езовщину
съ каждое службы по шести грошей, то чинить
зъ служобъ чотырохъ грошей дватцать чотыри.
Сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ
съ того села копь чотырватцать, грошей чо-
тырнадцать, пенези чотыри, жита бочокъ чо-
тыри, овса бочокъ чотыри. Доходы на дер-
жавцу съ каждое службы жита полъ бочки,
овса полъ бочки тоежъ мѣры, которою на
господара его милости маеть быти давано, а
зособна за каждою копою всякого плату по
шести грошей, а надто съ каждое службы по
два возы сѣна, або за каждый возъ по три
гроши, а по два возы дровъ. А окромъ
того, што на той уставѣ описано, некоторыхъ
иныхъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ на
господара его милости, ни на державцу своего,
ани на владниковъ земскихъ, ани на дворяныхъ
давати не повинны. *Граница того села:* Отъ
границы Морозовское, а отъ ручая Чернятына
у Бранковъ мохъ, отъ того моху въ рѣку
Днѣпръ, Днѣпромъ уверхъ у Лосинецъ ручай,
тымъ ручаемъ уверхъ у Черемошну рѣчку,
тою рѣчкою уверхъ зася до границы Моро-
зовское и до ручая Чернятына, откуль ся гра-
ница почала. Широкость того всего грунту
отъ рѣки Днѣпра до Чернятына удалъ на
двѣ мили, а впоперокъ отъ Лосенца рѣчки
до Еленского острова на три версты. Лововъ
звѣринныхъ, окромъ переходомъ, некоторыхъ
нѣтъ; ловы рыбные и гоны бобровые на рѣцѣ

Днѣпрѣ, отъ рѣчки Лосенца до рѣчки Глушца,
однимъ берегомъ на двѣ версты.

Село Морозовичи. Иванъ Юрковичъ, Гав-
рило Якововичъ, воловъ три, кони два, дымы
два, служба. Яковъ Кочановичъ, Микита Сте-
пановичъ, Демида Смольняничъ, воловъ два,
конь одинъ, дымы два, служба, а подъ каждою
службою сѣножатей возъ по десять; при томъ
селѣ пустовщизны—Бѣлавищина а Михалев-
щина, въ тыхъ запустѣло грошей сорокъ пять;
въ томъ селѣ дымовъ чотыри, службы двѣ
грунту доброго, сѣножатей возъ дватцать. По-
винность того села: въ каждый годъ о светомъ
Михалѣ, свята римского, мають давати до
скарбу господарского съ каждое службы по
копѣ грошей, жита бочку ровную, безъ верха
и нетресенную, овса бочку также ровную, безъ
верха и нетоптаную, то чинить зъ служобъ
двохъ копь двѣ, жита бочокъ двѣ, овса бо-
чокъ двѣ; зъ сѣножатей отъ возъ дватцати,
отъ каждого воза сѣна по чотыри пенязи, то
чинить грошей осемь; за дань медовую здавна
грошми платятъ копу одну, грошей петнад-
цать; за ловы звѣринные, яко великого, такъ
и малого звѣра, и тежъ куничные, бѣлочные
и инные всякіе и пташіе грошей тридцать;
за ловы рыбные и гоны бобровые ничего пла-
тить не повинны, ижъ ихъ не мають; за езов-
щину съ каждое службы по шести грошей, то
чинить дванадцать. Сумма всихъ платовъ и до-
ходовъ господарскихъ съ того села, копь чо-
тыри, грошей пять, жита бочокъ двѣ, овса
бочокъ двѣ. Доходы на державцу: съ каждое
службы жита полъ бочки, овса полъ бочки тое
мѣры, которою на господара его милости
маеть быти давано; а зособна за каждою
копою всякого плату по шести грошей, а надъ
то съ каждое службы по два возы сѣна, або
за каждый возъ по три гроши, а по два
возы дровъ. А окромъ того, што на той уставѣ
описано, некоторыхъ иныхъ платовъ, ани

подачокъ жадныхъ, ни на господара его милости, ни на державцу своего, ани на владниковъ земскихъ и надворныхъ давати не повинни. *Граница того села* описана быти не могла, ижъ грунтъ сумѣстный зъ селомъ тоежъ волости Гомельское зъ Кошелевомъ; лововъ звѣринныхъ, окромъ переходомъ, а рыбныхъ и гоновъ бобровыхъ некоторыхъ нѣтъ.

Село Пиреевичи. Купрей Отрохимовичъ, Иванъ Ивановичъ, Иванъ Ходоровичъ—волы три, кони два, дымъ три, служба; Лукьянъ Жировичъ, Совостей Натичъ, Василь Годичъ, волы два, кони три, дымъ три, служба; а подъ каждою службою сѣножатей возъ по петнацать; въ томъ селѣ дымовъ шесть, службы двѣ грунту среднего, сѣножатей возъ тридцать; при томъ селѣ пустовщизна, на имя Мокавовщина, Добрынинщина, Юшковщина а Комнинщина, въ тыхъ земляхъ залегло грошей сорокъ пять. Повинность того села: въ каждый годъ о светомъ Михалѣ, свята римского, мають давати до скарбу господарского съ каждое службы по пятидесять грошей, жита бочку ровную, безъ верха и нетресеную, овса бочку ровную, безъ верха и нетоптаную, то чинить зъ служобъ двоухъ копа одна, грошей сорокъ, жита бочки двѣ, овса бочки двѣ, зъ сѣножатей отъ воевъ тридцати, одъ каждого воза сѣна по чотыри пенези, то чинить грошей дванацать; за дань медовую здавна платять грошми копу одну, грошей одинадцать; за ловы звѣринные, яко великого, такъ и малого звѣру, и тежъ куничные, бѣлочные и иные всякіе и пташіе грошей дватцать; за ловы рыбные, гоны бобровые ничого давати не повинни, ижъ ихъ не мають; за езовщину съ каждое службы по шести грошей, то чинить зъ служобъ двоухъ грошей дванадцать. Сумма всехъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того села копъ три, грошей тридцать пять, жита бочки двѣ, овса бочки двѣ. Доходы на

державцу съ каждое службы жита полъ бочки, овса полъ бочки тоежъ мѣры, которую на господара его милости маеть быти давано, а зособна за каждою копою всякого плату по шести грошей, а надъ то съ каждое службы по два возы сѣна, або за каждый возъ по три гроши и по два возы дровъ. А окромъ того, што на той уставѣ описано, некоторыхъ иныхъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ, ни на господара его милости, ни на державцу своего, ани на владниковъ земскихъ и надворныхъ давати не повинни. *Граница того села:* одъ границы Скепенское, отъ рѣки Окры у рѣчку Узножъ, тою рѣчкою уверхъ у болото Бѣлое, зъ болота Бѣлого у Добрушу рѣчку, Добрушою уверхъ у Волосенецъ, до рогу при границы Чедиловской, отъ дороги у Кормицу ниву, отъ тое нивы зася у Окру рѣчку, откуль ся граница почала. Широкость того всего грунту отъ болота Бѣлого до Кормицы нивы, удалъ на три версты, а впоперокъ отъ Окры рѣчки до Липинское дороги на двѣ версты; лововъ звѣринныхъ, окромъ переходомъ, а рыбныхъ и гоновъ бобровыхъ некоторыхъ нѣтъ.

Село Кошелево. Опанасъ Старець а Осиѣ Булизичи воловъ чотыри, кони чотыри, дымъ два, служба, вольная на старценство; Хроль Хомичъ, Радко Колениковичъ, Освей Наумовичъ—воловъ чотыри, кони два, дымъ два, служба. Ничипоръ Ивановичъ, Мишко Козаквичъ, Гридко Даниловичъ, воловъ два, кони два, дымъ три, служба; Федько Голвиновичъ, Амеліанъ Турчинъ, Мина Микитичъ, Явко Макавовичъ, воловъ шесть, коней пять, дымъ чотыри, служба; а подъ каждою службою сѣножатей возъ по петнацать. При томъ селѣ пустовщизны на имя Хлусовская, Пашковская, Гвоздовская, Дербинская, въ тыхъ заустѣло. Въ томъ селѣ дымовъ дванацать, службы чотыри, и зъ старцовой службою грунту доброго, сѣножати возъ сорокъ пять, окромъ

старцовое сѣножати. Повинность того села: въ каждый годъ о светомъ Михалѣ, свята римского, мають давати съ каждое службы по копѣ грошей, жита бочку ровную, безъ верха и нетресеную, овса бочку ровную, также безъ верха и нетоптаную, то чинить зъ службъ трехъ копѣ три, жита бочки три, овса бочки три, окромъ старцовое службы вольное; зъ сѣножати отъ возовъ сорока пети, отъ каждого воза сѣна по чотыри певези, то чинить грошей осимнатцать; за дань медовую здавна грошми платять копѣ чотыри, грошей двадцать семь; за ловы звѣринные, яко великого, такъ и малого звѣру, и тежъ куничные, бѣлочные и пивные всякіе и пташіе грошей тридцать; за ловы рыбные и за гоны бобровые ничего давати не повинни, ижъ ихъ не мають; за езовщину съ каждое службы по шести грошей, то чинить зъ службъ трехъ грошей осимнатцать. Сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того села: копѣ осимъ, грошей тридцать три, жита бочокъ три, овса бочокъ три. Доходы на державцу: съ каждое службы жита полъ бочки, овса полъ бочки тоежъ мѣры, которою на господара его милости маеть быти давано, а зособна за каждою копою всякого плату по шести грошей, а надто съ каждое службы по два возы дровъ, а по два возы сѣна, або за каждый возъ по три гроши. А окромъ того, што на той уставѣ описано, некоторыхъ иныхъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ, ни на господара его милости, ни на державцу своего, ани на владниковъ земскихъ и надворныхъ давати не повинни. *Граница того села:* Отъ границы Дуровицкое, отъ ручая Боянского у рѣчку Ульбачу, съ тое Ульбачи у Нелицкое болото при границы села Чечерского Дудицкого, съ того болота у Волесцы лѣсъ, отъ того лѣса черезъ рѣчку Глину у Сожскій ручай; тымъ ручаемъ уверхъ у Улибачу рѣчку, Улибачою уверхъ

въ рѣчку Доброшу, отъ Добруши черезъ рѣчку Радогоскую, у Нощъ болото, съ того болота боромъ у Березницу рѣчку, отъ Березницы зася до ручая Боянского, откуль ся тая граница почала. Широкость того всего грунту, отъ Нелицкого болота до болота Нощи, вдоль на чотыри версты, а впоперокъ отъ Боянского ручая до Осецъ лѣса на двѣ версты; а зособна обрубъ суплетный зъ Морозовичи вдоль на полъ мили, а впоперокъ также на полъ мили. Лововъ звѣринныхъ, окромъ переходомъ, а рыбныхъ и гоновъ бобровыхъ некоторыхъ нѣтъ. Тыежъ подданные мають островъ на имя Усожской боровъ, спольный зъ селомъ Чечерскимъ, зъ Липиничи, другій островъ Счениковъ мають въ грунтѣ сель тоежъ волости Гомельское, въ Бобовицкомъ и Волковыцкомъ. При томъ селѣ церковь заложенъя светого Михала; при той церкви попъ Хилимонъ держитъ землю Петровщину здавна на тую церковь, и мы тую землю по старому при той церкви zostавили, якожъ и подданные господарскіе сознавали, ижъ тая земля здавна на тую церковь надана.

Село Уваровичи. Сидоръ Петровичъ зъ братьею, Гришко Переятчъ—волы чотыри, кони чотыри, дымы два, служба; Данило а Дарошко Артемовичи, воловъ чотыри, кони чотыри, дымы два, служба; Гришко Гриковичъ, Гринъ Малеевичъ—воловъ три, кони два, дымы два, служба. Андрей Малишевичъ, Гаврило Скородко волъ одинъ, конь одинъ, дымы два, служба. Митко Василевичъ, Иванъ Карповичъ, Игнатъ Кривецъ, волъ одинъ, кони два, дымы три, служба, а подъ каждою службою сѣножателей возъ по десять. Въ томъ селѣ дымовъ одинацать, службъ пять, грунту доброго, сѣножати возъ петдесать. При томъ селѣ пустовщизны, на имя Ходиковская, Севроковская, Сиротчина, Окулинская, Волужинщина; въ тыхъ залегло копѣ двѣ, грошей сорокъ семь. Повин-

ность того села: въ-каждый годъ о светомъ Михалѣ, свята римского, мають давати до скарбу господарского съ каждое службы по копѣ грошей, жита бочку ровную, безъ верха и нетресеную, овса бочку также ровную, безъ верха и нетоптаную, то чинить съ службъ пяти копъ пять, жита бочокъ пять, овса бочокъ пять; зъ сѣножателей отъ возъ петидесятъ, отъ каждого воза сѣна по чотыри пенеzi, то чинить грошей дватцать; за дань медовую здавна грошми платять копъ семь, грошей тридцать чотыри; за ловы звѣринныя, яко великого, такъ и малого звѣру и тежъ кунныя, бѣлочныя и инныя всякіе и пташіе копа одна; за бобровыя гоны грошей дватцать; за ловы рыбныя ничего давати не повинни, ижъ ихъ не мають; за езовщину съ каждое службы по шести грошей, то чинить съ службъ пяти грошей тридцать. Сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того села копъ чотырнадцать, грошей тридцать чотыри, жита бочокъ пять, овса бочокъ пять. Доходы на державцу: съ каждое службы жита полъ бочки, овса полъ бочки тоежъ мѣры, которую на господара его милости маеть быти давано, а зособна за каждою копою всякого плату по шести грошей, а надто съ каждое службы по два возы сѣна, або за каждый возъ по три гроши, а по два возы дровъ. А окромъ того, што на той уставѣ описано, некоторыхъ иншихъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ, ни на господара его милости, ни на державцу своего, ани на вradниковъ земскихъ, ни надворныхъ давати не повинни. При томъ селѣ бояринъ Пронко Остаповичъ держалъ землю за листы вradовыми, на имя Оздровщину, Ровковщину, Марковщину а Сомсовщину, въ которыхъ земли пашное грунту доброго и зъ зарослями бочокъ на петнацать, съ которыхъ земель до того часу некоторого плату до скарбу господарского не платилъ,

нижли съ теперешнего нового постановевья маеть въ каждый годъ до скарбу господарского давати съ каждое бочки земли за циншъ, за жито, за овесъ по два гроши, по пять пенеzei и по одномъ трети пенеzea, то чинить грошей тридцать осимъ. При томъ селѣ островъ на имя Гусевицкій, который держитъ бояринъ Гомельскій Пронко Остаповичъ за листы вradовыми, а теперь тотъ островъ приняли подданные господарскіе того села на имя Свиридъ а Сидоръ Ивановичи, и мають зъ нее плату въ каждый годъ до скарбу господарского давати грошей сорокъ. При томъ селѣ церковь заложенья светое Пречистое; при той церкви попъ на имя Михайло ку той церкви некоторыхъ земель не маеть. *Граница того села:* Отъ рѣчки Бѣлицы болотомъ Кобылимъ въ рѣчку Хочемлю, отъ рѣчки Хочемли ручаемъ уверхъ до рѣчки Узы, черезъ рѣку Узу при границы Кошелевской, села тоежъ волости Гомельское, въ рѣчку Березницу, рѣчкою Березницею уверхъ у болото Сущее, зъ болота логомъ у логъ Любеньяковецъ, отъ Лубини логомъ до Чистое лужи, отъ Чистое лужи до рѣчки Колинца, Колинцею внизъ до лугу Ижинца, зъ Ижинца у курганъ Теробенивъ, отъ кургана дорогою у конецъ другое Чистое лужи, отъ Чистое лужи у Мезлики, отъ Мезликовъ у Волковино селище, отъ того селища до границы Бѣлицкое и зася до болота Кобыльего, откуль ся граница почала. Широкость того всего грунту: одъ Кобыльего болота до лугу Узынца удолжъ на осьмъ версты, а впоперокъ отъ тогожъ болота Кобыльего до рѣчки Хочемли также на осьмъ верстъ; лововъ звѣринныхъ, окромъ переходомъ, и рыбныхъ некоторыхъ нѣтъ; гоны бобровыя на рѣцѣ Узѣ, отъ границы Бѣлицкое до рѣчки Бѣлизлиницы, однимъ берегомъ на двѣ версты. Тыежъ подданные мають островъ на имя Еленцы спольные зъ селомъ Губичомъ, другій островъ, на имя

Береставъ, межи грунтовъ волости замку господарского Рѣчицкаго села Засны и тежъ межи селомъ волости Гомельское Волковичъ и Теменевичъ. При томъ селѣ держитъ за листомъ его королевское милости островъ Дуровицкій пять пустовщизнъ бояринъ Гомельскій Янъ Фащъ; дано ему самому, жонѣ и дѣтемъ его мушизного плоду.

Село Даниловичи. Максимъ Былизичъ воловъ два, конь одинъ, дымъ одинъ, служба. Василь Тимофѣевичъ, Максимъ Ивановичъ, Яковъ Ходоровичъ воловъ чотыри, конь одинъ, дымовъ три, служба. Федько Пешковичъ, Лукьянъ Игнатовичъ волю три, кони чотыри, дымы два, служба. Иванъ Карповичъ, Петруша Борисовичъ волю одинъ, дымы два, служба; а подъ каждою службою сѣножатей возъ петнацать. Въ томъ селѣ дымовъ осимъ, службы чотыри грунту среднего, сѣножати возъ шесцьдесятъ. При томъ селѣ пустовщизны, на имя Ивановщина, Огеевщина, Денисовщина, Совостіановщина, Ермоловщина, Левововщина, Лаверковщина, Путятина а Волосовщина. Подданные того sprawy певное дати не могли, якъ много въ тыхъ пустовщинахъ залегло, бо зъ давныхъ часовъ у пустѣ лежать. Повинность того села: въ каждый годъ о светомъ Михалѣ, свята римского, мають давати до скарбу господарского съ каждое службы по пятидесять грошей, жита бочку ровную, безъ верха и нетресеную, овса бочку также ровную, безъ верха и нетоптаную, то чинить зъ служобъ чотырохъ копъ три, грошей дватцать, жита бочокъ чотыри, овса бочокъ чотыри; зъ сѣножатей отъ возовъ шесцьдесятъ, отъ каждого воза сѣна по чотыри пenezи, то чинить грошей дватцать чотыри; за данъ медовую и за отвозъ за три пуда и за три безмѣны, за каждый пудъ по двадцати пяти грошей, а за каждый безмѣнъ по пяти грошей, то чинить копу одну, грошей трид-

цать, а грошми здавна за данъ платять копу одну, грошей чотырнатцать; а зособна платить Петруша Борисовичъ за полтора пуда меду грошей тридцать семь, пenezей пять; тотъ же Петруша платить копу одну; за ловы звѣринные, яко великого, такъ и малого звѣру и тежъ куничные, бѣлочные и инные всякіе и пташіе грошей сорокъ; за ловы рыбные и за гоны бобровые грошей тридцать; за езовщину зъ каждое службы по шести грошей, то чинить зъ служобъ чотырохъ грошей дватцать чотыри. Сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того села копъ девять, грошей тридцать девять, пenezей пять, жита бочокъ чотыри, овса бочокъ чотыри. Доходы на державцу: съ каждое службы жита полъ бочки, овса полъ бочки тоежъ мѣры, которою на господара его милости маеть быти давано, а зособна за каждою копою всякого плату по шести грошей, а надто съ каждое службы по два возы сѣна, або за каждый возъ по три гроши, а по два возы дровъ. А окромъ того, што на той уставѣ описано, некоторыхъ иншихъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ, ни на господара его милости, ни на державцу своего, ани на вradниковъ земскихъ и надворныхъ давати не повинни. *Граница того села:* Отъ границы Хольчанское, села павовъ Халецкихъ, отъ Кобылье болота у Ковбинъ болота, отъ болота у Романъ Столпъ, отъ того Столпа у Глубокій лѣсъ, отъ Глубокого лѣса у рѣчку Городечну, Городечною внизъ при границы бояръ Чечерскихъ Шарпичовъ зася у Кобылье болота, откуль ся граница почала. Широкость того всего грунту: Отъ Романова Столпа до Руденца логу вдолжъ на полторы мили, а виоперокъ отъ Глубокого лѣсу до Кобылье болота на три версты. Лововъ звѣринныхъ, окромъ переходомъ, некоторыхъ нѣтъ; ловы рыбные на рѣцѣ Сожи и на озерахъ Хомиры а Смединѣ; гоны боб-

ровые на рѣцѣ Сожи отъ озера Смедина до рѣчки Неменути, спольные зъ Юрковичи, однимъ берегомъ на двѣ версты, а другіе гоны бобровые на той же рѣцѣ Сожи, отъ Селища до Кіѣвца озера, на три стрѣльбища зъ лука.

Село Юрковичи: Кудинъ а Ермола Созоновичи воловъ два, кони три, дымы два, служба. Ларко Микulichъ, Овтухъ Игнатовичъ воловъ чотыри, кони два, дымы два, служба; а подъ каждою службою сѣножатей возъ по двадцать пять. Въ томъ селѣ дымы чотыри, службы двѣ грунту среднего, сѣножати возъ петдесять; при томъ селѣ пустовщина, на имя Сидоровская, въ той запустѣло грошей дватцать. Повинность того села: въ каждый годъ о светомъ Михалѣ, свята римского, мають давати до скарбу господарского съ каждое службы по пятидесять грошей, жита бочку ровную, безъ верха и нетресеную, овса бочку ровную, безъ верха и нетоптаную, то чинить зъ службъ двоухъ копа одна, грошей сорокъ; жита бочки двѣ, овса бочки двѣ, зъ сѣножатей отъ возовъ пятидесять, одъ каждого воза сѣна по чотыри пенези, то чинить грошей дватцать; за дань медовую и за отвозъ за деветь пудовъ петерныхъ и за три безмѣны, за каждый пудъ по дватцати пяти грошей, а за каждый безмѣнъ по пяти грошей, то чинить копъ чотыри. Первей того дани было дванатцать пудовъ, нижи теперъ убыло пуды два и безмѣны два островомъ Дуровицкимъ, который за даниною господарскою отышолъ боярину Гомельскому Яну Фащу, а зособна за дань грошми платять копу одну, грошей сорокъ осимъ; первей того было копъ двѣ, грошей петнацать, нижи теперъ одышло тымъ же островомъ Дуровицкимъ. За ловы звѣринные, яко великого, такъ и малого звѣра, и тежъ куничные, бѣлочные и инные всякіе и пташіе грошей дватцать; за ловы рыбные грошей сорокъ; за бобровые гоны петнацать; за езовщину съ каждое

службы по шести грошей, то чинить грошей дванатцать. Сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того села копъ девять, грошей петнацать, жита бочокъ двѣ, овса бочокъ двѣ. Доходы на державцу съ каждое службы жита полъ бочки, овса полъ бочки тоежъ мѣры, которою на господара его милости маеть быти давано, а зособна за каждою копою всякого плату по шести грошей, а надто съ каждое службы по два возы сѣна, або за каждый возъ по три гроши, а по два возы дровъ. А окромъ того, што на той уставѣ описано, некоторыхъ иншихъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ, ни на господара его милости, ни на державцу своего, ани на вранниковъ земскихъ и надворныхъ давати не повинни. *Граница того села* описана быти не могла, ижъ грунтъ сумѣстный зъ селомъ тоежъ волости Гомельское зъ Новоселками, Волковичами и зъ Романовичами и тежъ зъ селомъ поручнива роты Гомельское зъ Дуровичами. Лововъ звѣринныхъ, окромъ переходомъ, некоторыхъ нѣтъ; ловы рыбные на рѣцѣ Сожи и въ озерахъ Хомѣры тони двѣ, у Смединѣ тони двѣ; гоны бобровые на рѣцѣ Сожи, отъ Смедина озера до рѣчки Неменути, спольные зъ селомъ Даниловичи, однимъ берегомъ на двѣ версты; у другомъ мѣстцы гоны бобровые на той же рѣцѣ Сожи отъ пашни Притенское до озера Иловца, однимъ берегомъ на три стрѣльбища зъ луку; у третьемъ мѣстцы гоны бобровые на рѣцѣ Бесети, отъ Мачуля озера до Чорныхъ береговъ, однимъ берегомъ на версту. Островъ Хомиринскій суплетный зъ селомъ Даниловичи по половицы; другій островъ, на имя Повозборъ, суплетный зъ селомъ Новоселки и зъ Волковичами; третій островъ за рѣкою Бесетію, спольный зъ селомъ Волковичи по половицы; четвертый островъ Комаричовъ, суплетный зъ селомъ Романовичи; въ томъ Комаричовѣ селу

Юрковичамъ третья часть. При томъ селѣ бояринъ Янъ Фащъ держитъ островъ, на имя Дуровицкій, за датою и листомъ господарскимъ, до живота своего, а по его животѣ его жона и дѣти мають держати, а съ того господару его милости маеть ку службѣ земской коня ставити.

Село Новоселки. Охремъ Ивановичъ, Малофей Абакуновичъ воловъ два, кони два, дымы два, служба; Осипъ Андреевичъ, Совостіянъ Степановичъ, Пилипъ Елимятичъ волю три, кони три, дымы три, служба; а подѣ каждою службою сѣножатей возъ по тридцать. Въ томъ селѣ дымовъ пять, службы двѣ грунту среднего, сѣножатей возъ шестьдесятъ. При томъ селѣ пустошина, на имя Маткановщина, запустѣло въ ней грошей сорокъ. Повинность того села: въ каждый годъ о светомъ Михалѣ, свята римского, мають давати до скарбу господарского съ каждое службы по пятидесять грошей, жита бочку ровную, безъ верха и нетресеную, овса бочку также ровную, безъ верха и нетоптаную, то чинить зѣ службъ двухъ копа одна, грошей сорокъ, жита бочки двѣ, овса бочки двѣ; зѣ сѣножатей отъ возовъ шестидесятъ, отъ каждого воза сѣна по чотыри пенеzi, то чинить грошей двадцать чотыри; за дань медовую, за отвозъ и за шесть пудовъ меду петерныхъ, за каждый пудъ по дватцати пять грошей, то чинить копъ двѣ, грошей тридцать; за ловы звѣриные, яко великого, такъ и малого звѣру, и тежъ куничные, бѣлочные и инные всякіе и пташіе грошей дватцать; за ловы рыбные грошей петнадцатъ; за бобровые гоны грошей тридцать; за езовщину съ каждое службы по шести грошей, то чинить грошей дватцать. Сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того села копъ пять, грошей петдесятъ одинъ, жита бочокъ двѣ, овса бочокъ двѣ. Доходы на державцу: съ каждое службы жита полъ бочки, овса полъ бочки, тоежъ

мѣры, которую на господара его милости маеть быти давано, а зособна за каждою копою всякого плату по шести грошей, а надто съ каждое службы по два возы сѣна, або за каждый возъ по три гроши, а по два возы дровъ. А окромъ того, што на той уставѣ описано, некоторыхъ иншихъ платовъ, ани подачокъ жадныхъ, ни на господара его милости, ни на державцу, ани на вранниковъ земскихъ и на дворныхъ давати неповинни. При томъ селѣ Иванъ Поповичъ, который держитъ землю на имя Внуковщину на вродѣ за листомъ державцы Гомельского пана Коленицкого и даеть зѣ нее въ каждый годъ вроку по сорокъ грошей. Въ томъ же обрубѣ бояринъ Милько Охремовичъ держитъ землю за листы владѣтельными пустошкіе, на имя Бульчаковскую а Гудковскую, на которыхъ земли пашное грунту среднего бочокъ осимъ, сѣножатей возъ пять; съ которыхъ земель до того часу некоторого плату до скарбу господарского не платилъ, нишли съ теперешнего нового постановенья въ каждый годъ о светомъ Михалѣ, свята римского, мають давати до скарбу господарского съ каждое бочки земли за циншъ, за жито, за овесъ по два гроши и по два пенеzi, а сѣножатей отъ каждого возу сѣна по чотыри пенеzi, то чинить грошей деветнацать, пенезей шесть. Въ томъ же селѣ чоловѣкъ попа Волотовского Микольского, на имя Ларко пашни бочокъ пять, сѣножатей возъ шесть здавна держитъ на тую церковь; якожъ и поданные господарскіе передъ нами сознали, ижъ тая земля зѣ давныхъ часовъ на тую церковь надана; мы по старому того попа при той земли (оставили). *Граница того села:* Отъ рѣки Сожа при границы села пана Халецкого Хальча у въ Иржавецъ рѣку, тою рѣчкою уверхъ у болото Колбинъ, зѣ болота у Романовъ Столпъ лѣсъ, съ того лѣса у Колодейскій лѣсъ, отъ Колодейского лѣса у Бденъ озеро, зѣ озера

зася до рѣки Сожи, откуль ся граница почала. Широкость того всего грунту, отъ рѣчки Иржавца до Романовского Столпа лѣсу, вдоль на три версты, а впоперокъ, отъ болота Ковпинского до лѣса Колодейского, на двѣ версты. Лововъ звѣринныхъ, окромъ переходомъ, некоторыхъ нѣтъ; ловы рыбные и гоны бобровые на рѣцѣ Сожи, отъ Камня великого до Халецкого рубежа, однимъ берегомъ на двѣ версты; ловы рыбные на озерѣ Зимнемъ, въ которомъ тони пять и у озерѣ Внуковѣ, въ которомъ тона одна, а на озерѣ Кловницы тона одна. Тыжеъ подданные мають островъ, на имя Колодейскій, спольный зъ селомъ тоежеъ волости Гомельское Юрковичи, въ которомъ островѣ селу Новоселкамъ въ деревѣ бортномъ третья часть, и тежеъ сѣножати свои въ томъ островѣ мають; другій островъ, на имя Повозъ боръ, спольный зъ селомъ Юрковичи и Волковичи, людьми боярскими Хомировыми, въ которомъ островѣ селу Новоселкамъ въ деревѣ бортномъ третя часть; третій островъ, на имя Смединскій, спольный зъ селомъ Юрковичи, въ томъ островѣ тому селу третя часть.

Село Старое. Мойсей Игнатовичъ, Яковъ Титовичъ воловъ три, кони чотыри, дымы два, служба; Степанъ Петровичъ, Матфей Борисовичъ, Петько Игнатовичъ, волъ одинъ, кони два, дымы три, служба. Гридко Прокоповичъ, Стома Якововичъ воловъ чотыри, кони два, дымы два, служба; Ходоть Савичъ, Созонъ Дашковичъ, Никонъ Прокоповичъ воловъ пять, кони три, дымы три, служба; а подъ каждою службою сѣножателей возъ по дватцать пять. Въ томъ селѣ дымовъ десять, службы чотыри грунту среднего, сѣножателей возъ сто. Повинность того села: въ каждый годъ о светомъ Михалѣ, свята римского, мають давати до скарбу господарского съ каждое службы по пятидесять грошей, жита бочку ровную, безъ

верха и нетресеную, овса бочку также ровную, безъ верха и нетоптаную, то чинить зъ служобъ чотырохъ копъ три, грошей дватцать; жита бочокъ чотыри, овса бочокъ чотыри; зъ сѣножателей отъ возовъ ста, отъ кожного воза сѣна по чотыри пенези, то чинить грошей сорокъ; за дань медовую и за отвозъ за девять пудовъ петерныхъ, за каждый пудъ по дватцати пяти грошей, то чинить копъ три, грошей сорокъ пять; а зособна за дань грошми платять копъ три, грошей сорокъ; за ловы звѣринные, яко великого, такъ и малого звѣря, и тежеъ вуничные, бѣлочные и инные всякіе и пташіе грошей тритцать; за ловы рыбные ничего не платять, ижеъ ихъ не мають; за бобровые гоны грошей петдесать; за езовщину съ каждое службы по шести грошей, то чинить зъ служобъ чотырохъ грошей дватцать чотыри. Сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ того села копъ тринадцать, грошей девять, жита бочокъ чотыри, овса бочокъ чотыри. Доходы на державцу: съ каждое службы жита полъ бочки, овса полъ бочки тоежеъ мѣры, которую на господара его милости маеть быти давано, а зособна за каждою копою всякого плату по шести грошей, а надто съ каждое службы по два возы сѣна, або за каждый возъ по три гроши, а по два возы дровъ. А окромъ того, што на той уставѣ описано, некоторыхъ иншихъ платовъ и подачокъ жадныхъ, ни на господара его милости, ни на державцу своего, ани на владниковъ земскихъ и надворныхъ давати неповинни. При томъ селѣ попъ замковый Микольскій Семенъ держитъ землю, на имя Колбасовщину; въ томъ земли пашное бочокъ петнацать, сѣножателей возъ дванадцать; тую землю здавна къ той церкви надано отъ колькодесять лѣтъ; якожеъ старецъ и подданные господарскіе волости замку Гомельского ставши передъ нами сознали, ижеъ тая земля Ковбасовщина зъ давныхъ часовъ

на тую церковь надана; а такъ мы водле сознанья старцового и подданныхъ господарскихъ zostавили есьмо тую землю по старому при той церкви. Въ томъ же обрубѣ челоуѣкъ попа Волотовского Яковъ Тишковичъ пашни бочокъ пять, сѣножатей возъ десять, то держитъ здавна на тую церковь светого Николы; и подданные господарскіе о томъ справу дали, ижъ тая земля отъ колькадесять лѣтъ на тую церковь надана, а такъ zostавили есьмо при той церкви тую землю по старому. *Граница того села:* Отъ границы Романовское, отъ озера Бронного до Вышнего озера, отъ Вышнего у Холхлицу рѣчку, тою рѣчкою уверхъ у Гатищо болото, зъ Гатища логомъ до Селецкое криницы, отъ криницы черезъ рѣку Сожъ у рѣчку Грезливицу, Грезливицою уверхъ при границы Хольчанской въ рѣчку Перечовку, Перечовкою внизъ въ Незу у боръ, съ Незы до Сѣножатки вочища, отъ Сѣножатки лѣсомъ до Меленецкого мха, отъ мха до Токова болота, съ Токова болота у Грызливое озеро, зася черезъ рѣку Сожъ до границы Романовское и до озера Бронного, откуль ся граница почала. Широкость того всего грунту, одъ болота Гатища до рѣчки Прочовки, вдоль на милю, а впоперокъ отъ озера Бронного до рѣчки Грезливицы на три версты. Лововъ звѣринныхъ, окромъ переходомъ, и рыбныхъ некоторыхъ нѣтъ; гоны бобровые на рѣцѣ Сожи, отъ Ипутя рѣчки до Бронного озера, однимъ берегомъ на три версты; у другомъ мѣстцу гоны бобровые на рѣцѣ Сожи, отъ Перебоя вочища до Мертвицы рѣчки, однимъ берегомъ на три стрѣльбища зъ луку; у третьемъ мѣстцы на той же рѣцѣ Сожи гоны бобровые, отъ лугу Терени до криницы Селецкое, однимъ берегомъ на полторы версты; въ четвертомъ мѣстцы гоны бобровые на той же рѣцѣ Сожи, отъ озера Бронного до рѣчки Грезливой, однимъ берегомъ на три версты.

Въ обрубѣ Ляховскомъ село Волоотово бояръ Ивана а Нечая Хомировъ челоуѣки три. Старецъ, и подданные господарскіе тое волости Гомельское справу дали, ижъ то есть отчина и дѣдизна тыхъ бояръ шляхецкая.

Село боярское Волозковичи Ивана, Нечая Хомировъ; мають челоуѣковъ осьмъ и пустовщину одну и островъ суплетный, на имя Повозъ боръ съ подданными господарскими, зъ Новоселками и Юрковичи. Старецъ и подданные господарскіе тое волости Гомельское сознали, ижъ то есть отчина и дѣдизна тыхъ бояръ шляхецкая. При томъ же селѣ пустовщина Метуновщина, пашни бочокъ осьмъ грунту среднего; тую пустовщину держалъ за листомъ господарскимъ бояринъ Иванъ Хомировичъ до воли иного постановенья господарского; тая пустовщина съ теперешнего нового постановенья zostавлена на платѣ господарскомъ; маеть тотъ Хомиръ давати зъ тое земли въ кожый годъ съ каждое бочки земли по два гроши и по два пенези, то чинитъ грошей семнадцать, пенези шесть. При томъ же селѣ тотъ же бояринъ Иванъ Хомировичъ держалъ за листомъ господарскимъ до воли и иного постановенья господарского земли, на имя Поколюбицкое, и зъ сѣножатыми ку тымъ землямъ прислухающими; тое теперь къ рукамъ господарскимъ привернувши на фольварокъ замковый zostавлено.

Село Плесо попа Троецкого Федора Ивановича, наданье на придѣлъ светого Онуфрія. Въ томъ селѣ дымы чотыри, пашни бочокъ тридцать, сѣножати возъ петдесать. Тое село при той церкви водлугъ листу его королевское милости и тежъ сознанья старца и подданныхъ господарскихъ наданы ку монастыру Онофреевскому, zostавлено при томъ придѣлу Онофреевскимъ церкви святое Троицы по первому. Съ того села тому попу приходитъ дани медовое пудовъ петерныхъ деветъ, а

грошми копъ двѣ. *Граница того села* поповского посполу зъ бояры: отъ замку господарского Гомельского дорогою гонною у Струпицу рѣчку, тою рѣчкою уверхъ у Мхи-лѣсь, съ того лѣса у Кобылее болото, съ того болота при границы Даниловской черезъ дуброву Коничову у Потокъ логъ, съ того логу у Холхлицу рѣчку, тою рѣчкою унизъ у Сожское озеро, озеромъ у рѣку Сожъ, Сожомъ внизъ зася до замку, откуль ся граница почала. Широкость того всего грунту, отъ рѣки Сожи и села Плеса до Кобылего болота, вдоль на двѣ мили, а впоперокъ, отъ селища Княжого до Коничовы дубровы, на милю. Лововъ звѣринныхъ, окромъ переходомъ, нѣтъ; ловы рыбныя на рѣцѣ Сожи и на озерахъ: у озеръ Комарычовъ по половицы съ Хомиромъ тони двѣ, у озерехъ Сожахъ, тежъ спольное съ Хомиромъ, тони двѣ, озеро села Волотова, въ которомъ вступу никому нѣтъ, одно тому попу; тоны бобровыя на рѣцѣ Сожи, отъ Сожокъ озера до замку, однимъ берегомъ, спольныя зъ бояриномъ Хомиромъ, на чотыри версты, одножъ инымъ бояромъ, которые въ томъ обрубъ есть, Федьку Котовичу, Павлу Харьковичу а Петру Хацковичу жадного вступу до дерева бортного, такъ тежъ до лововъ рыбныхъ, звѣринныхъ и до гововъ бобровыхъ не мають. При томъ селѣ Волотовъ церковъ заложенъя светого Николы; при той церкви попъ Опанасъ Семеновичъ держитъ землю Токарево поле и Комсинъ зъ давного наданья на тую церковъ; въ томъ полѣ пашни бочокъ десеть, сѣвожати возъ десеть, то по старому при той церкви оставлено.

Сумма тое всея волости Гомельское дымовъ двѣстѣ два, служобъ осимдесять осимъ и зъ старцовою вольною; сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ тое волости копъ триста чотыри, грошей шестнадцать, пенезей девять; сумма всихъ платовъ и доходовъ го-

сподарскихъ, такъ зъ мѣста, съ корчмы, яко и зъ волости того замку господарского Гомельского копъ чтерыста чтердзесця шесть, грошей семь, пенезь одинъ и двѣ трети пенезя; жита бочокъ осимдесять осимъ и зъ старцовою вольною, овса бочокъ осимдесять осимъ, также и зъ старцовою вольною.

Люди волости Гомельское новорозданыя ротмистру Гомельскому пану Криштофу Ленскому: село *Присно*—человѣковъ дватцать шесть, пустовщина осимъ, озеръ большихъ два, а инныя меньшѣ; село *Шерстинъ* чловѣковъ два; широкость тыхъ обѣихъ селъ удолжъ на чотыри мили, а впоперокъ также много,—на листѣ господарскомъ, до пана старосты Гомельского писаномъ, за которымъ увящій тые села пану ротмистру подалъ, одно село Присно, а Липиничи описано, а Шерстина не доложено, нижли тыхъ селъ Присны а Шерстина земли пашное и бортныя суплетныя суть и обрубъ одинъ. Въ селѣ Липиничахъ чловѣковъ пять, пустовщина одна, того села грунту сумѣстный зъ людьми господарскими Рогачевскими и Чечерскими; листовъ данины господарское на то панъ ротмистръ не оказалъ, менуючи ихъ быти у захованью у брата своего ложничого господарского пана Лукаша Ленского. Пану Василю а пану Андрею Халецкимъ дано у въ одномъ обрубѣ селъ чотыри, то есть: *Чоботовичи, Засовѣ, Кольскевичи* а *Чорныя*, чловѣковъ петдесять. Широкость того всего грунту удолжъ на шесть миль, а впоперокъ на чотыри мили, индеи ширей, индеи ужей; листовъ данины господарское на тые села не оказано, ижъ сами панове Халецкіе на тотъ часъ у Гомли не были за послугою господарскою и земскою военною. Капитулѣ костела головного светого Станислава у Вильни, до замку *Стрешинского* дано село *Скенно*, чловѣковъ тридцать. Широкость того грунту вдоль на три мили, а впоперокъ также много.

Сумма тое все волости Гомельское: дымовъ двѣстѣ два, служобъ осимьдесятъ осимъ и зъ старцовою вольною; сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ съ тое волости: копъ триста чотыри, грошей шеснацать, пенезей деветь; сумма всихъ платовъ и доходовъ господарскихъ, такъ зъ мѣста, съ корчмы, яко зъ волости: копъ чотыриста сорокъ шесть, грошей семь, пенезъ одинъ и двѣ трети пенезя; жита бочокъ осимьдесятъ осимъ и зъ старцовою вольною; овса бочокъ осимьдесятъ осимъ.

U tego ekstraktu konnotacyja jaśnie wielmożnego imć pana skarbnego wielkiego xięstwa Litewskiego podpis ręki imci po rusku podpisany, ad praesens z ruskiego ięzyka na polski ięzyk przetłumaczony, także correcta z ruskiego pisma na polski ięzyk przetłumaczona, his exprimuntur verbis: Do którego tego ekstraktu przy pieczęci rękę moię podpisuję. Działo się w Wilnie roku, miesiąca y dnia wyż pomienionego: Ставиславъ Бейнартъ—скарбный великого князства Литовского, секретарь королевское его милости. Скорыговаль Довгяло. Na tym że inwentarzu testimonium jaśnie wielmożnego imci pana Bogusława Gąsiewskiego—biskupa Smoleńskiego z podpisem ręki imci y przy pieczęci imci in eum teno-

rem: Ja niżej na podpisie ręki mey wyrażony oznaymuję y do wiadomości, komu by o tym teraznieyszego y przyszłego wieku ludziom wiedzieć należało, podaіę, iż co wyż pisany inwentarz starostwa Homelskiego znajdował się u mnie in archivo między mojemi papierami post fata jaśnie wielmożnego imć pana Słuszki—kasztelana Wileńskiego, hetmana polnego wielkiego xięstwa Litewskiego, szwagra mojego, zaległy, tedy tenże sam dokument, jako concernens starostwo Homelskie, tak jak się w sobie miał, oddałem ad manus wielmożnego imć pana Mikołaja Krasińskiego—starosty Homelskiego y na to się fidele perhibendo testimonium przy pieczęci ręką moią podpisuję: Działo się w Wilnie roku tysiąc siedmset dwudziestego piątego, dnia czwartego miesiąca Septembra. Bogusław Korwin Gąsiewski—biskup Smoleński mp. Który to takowy ekstrakt inwentarza y ograniczenia miasta jego królewskiey mości Homla, za podaniem onego przy testimonium jaśnie wielmożnego imć pana Bogusława Korwina Gąsiewskiego—biskupa Smoleńskiego, przez wyż wyrażonego patrona do akt, jest do xiąg trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego spraw wieczystych przyjęty y wpisany.

1690 г. Апрель 23-го дня.

Изъ книги № 39, за 1696 г., л. 965.

101. Инвентарь имѣнія Любовицнаго.

Лѣта отъ naroжєня Сына Божого тысяча шестьсотъ деветьдесятъ шостого, мѣсеца Іюня дватцать третьего дня

Передъ нами судьями головными, на трибуналь у великомъ князствѣ Литовскомъ зъ воеводствъ, земль и повѣтовъ на рокъ тепе-

решній тысяча шестьсотъ девятьдесятъ шостый обраными, постановившисе очевисто у суду пленипотентъ панъ Михалъ Богдановичъ, оповѣдалъ, покладалъ и до актъ книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ уписати далъ инвентаръ, при записѣ одъ его милости пана Франтишка на Ополю Конця—каштеляница Брестянского и пани малжонки его милости, ей милости пани Катерины Стеткевичовны—подкоморанки Оршанской Конціовой, каштеляницовой Брестянской, на рѣчь въ немъ нижей мененую его милости пану Станиславу Казимеру Бартошевичу—секретару его королевское милости, пани малжонцѣ его милости служацій и належачій, который подаючи до актъ, просилъ насъ суду, абы былъ принять и до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчистыхъ уписанъ; якожъ мы судъ принявши а уписуючи у книги слово до слова такъ се въ собѣ маеть:

Inwentarz wsi pewnych Lubawickich, niżej specyfikowanych, zastawnym prawem od nas Franciszka Alexandra na Opolu Kopcia—kasztelanica Brześciańskiego y Katharzyny Stetkiewiczowny—podkomorzanki Orszańskiej Kopciowey—kasztelanicowey Brześciańskiej, małżonków, zawiedzionych imć panu Stanisławowi Kazimierzowi Bartoszewiczowi, jego królewskiej mości sekretarzowi y samey ieymci, w pewney summie siedmiu tysięcy złotych, w prawie naszym zastawnym mianowaney, podany ichmościóm w roku niniejszym tysiąc sześćset dziewiędziesiątym, dnia dwudziestego trzeciego Aprilis w dzień świętego Jerzego święta rzymskiego. *Sioło Słowienie y Szubki*: Alexiey Sidor ma gruntu groszy dziesięć. Nieścier Okulin groszy pięć. Nikon Okulin groszy dziesięć. Hryszko Okulin groszy dwa y pół. Siemion Okulin groszy pięć. Harasim Nikonow groszy pięć. Achrem Nikonów groszy pięć. Daniło Warsobin groszy dziesięć. Taras Warsobin,

groszy pięć. Chwiedor Szubkin groszy pięć. Alexiey Szubkin groszy pięć. Cimoch Szubkin groszy pięć. Dawid Szubkin groszy pięć. Dawid Monków Szubkin groszy pięć. Kościk Warsobin groszy pięć: gruntu osiadłego kopa jedna, groszy dwadzieścia dwa y pół. *Sioło Duryzki*: Fiedor Łokciów groszy dziesięć. Daniło Chwiesiow groszy pięć. Opanas Czeszniow groszy pięć. Sawka Achremow groszy dziesięć. Hryszko Trubka groszy pięć. Jaśko Czeszniów groszy pięć. Borys Marcinow groszy pięć. Hryszko Szykienin groszy pięć. Arciem Naumow groszy pięć: gruntu osiadłego kopa bez groszy pięć. *Sioło Mohilno*: Onikiey Ozmiciel groszy piętnaście. Alexiey Naumow zieć groszy dziesięć. Jermoł Sukolen groszy dziesięć. Borys Łukianow groszy piętnaście. W tej wsi gruntu osiadłego groszy piędziesiąt. *Sioło Heliaszowo*: Isak Dawidow groszy dwanaście. Hryszko Dubina groszy dwanaście. Jermoł Sukolen groszy dwanaście. Onuprey Stuczok groszy sześć. Daniło Stuczonek groszy sześć. W tym siele gruntu groszy czterdzieście ośm. *Sioło Oniskowo*: Iwan Oniszczonek groszy dziesięć. Pawluk Oniszczonek groszy pięć. Chalmon Kowpniow groszy siedm y pół. Siemion Kowpniow groszy siedm y pół: gruntu osiadłego groszy trzydzieście. Z tego gruntu czyni wszytkiego czynszu kop litewskich numero sto trzydzieście y dwie y pół y groszy piętnaście. *Powinność tych poddanych*: z każdej kopy gruntu osiadłego powinni płacić do roku po kop trzydziestu Litewskich, krom zapisnego; przytym dziakła z każdego dymu: gęś jedna, kurów dwie, jaiec dwadzieścia, prosię jedno, masła kwartę, oleiu kwartę, siana woz, sciehno od wieprza, żyta na zasiew solankę, osobno z kołędą y włoczebnym bywać powinni. Item każda młodzica łokieć płótna doma tkanego y nici talkę okrągłą dać maią z chaty jedną y przyhonu każdego tygodnia po trzy dni, z czym każą, zasłużyć,

na poprzędukę według potrzeby żonki chodzić y kroś na tkać koleyno, latem plewidło ogrodne y polne na swych dniach obchodzić będą. Straż koleyną po dwu na przemianę w tygodniu odprawować z koniem, miody ze dworem na pół podbierać, podwody prywatne, jako to: do Orszy, Witebska, Smoleńska, ile każe potrzeba, za przyhen odprawiać, w dalszą zaś drogę zamil kilkadziesiąt ieno raz w rok y to który zmoże według uwagi y potrzeby odprawi, furę jednak jeneralną z Kadzina abo ze Mścislawia wszyscy na wywóz soli zasłużyć winni będą. Gwałty do orania tak na wiosnę pod iar, jako y poparu, także bronowania cztery dni, wiele u którego naydzie się koni; a do żniwa także po cztery dni, ile osób zgodnych do tego będzie, osobno za dzień do zebrania konopi zasłużyć mają. Sianożęci iwkami kosić y sprzątać będą y inne do tego

powinności y posługi, lubo które y tu nie są specyfikowane, według dawnych zwyczajów, stosując się do głównej majątności Łubowic, pełnić y zasługować mają y powinni będą. У того инвентару при печати подпись рукъ тыми словы: Franciszek Kopec — kasztelanic Brześciański. Katarzyna Stetkiewiczowna Kociowa — kasztelanicowa Brzeska. Podług prawa pieczętarz, od osób wysz mianowanych Władysław Buywid — skarbnik Miński, do tego inwentarza. Jako ustnie proszony od osób wyżey pomienionych Wiktoryn Jan Bartoszewicz — woyski Wendeński. Podług prawa proszony pieczętarz od osób mianowanych Marcjan Stanisław Powbyn Otroszkiewicz.

Который же тотъ инвентарь, за поданьемъ оного до актъ черезъ пленипотента верху мененого, есть до книгъ головныхъ трибунальныхъ справъ вѣчныхъ принять и уписать.

1755 г. Апрѣля 7-го дня.

Изъ книги № 5146, за 1755 г., листы 423—452.

102. Опись движимаго имущества, оставшагося по смерти Виленскаго русскаго купца Гавріила Кательницкаго.

Feria secunda post dominicam Conductus die septima mensis Aprilis, anno Domini millesimo septingentesimo quinquagesimo quinto.

Ad instantiam famatae d-nae Apolloniae de Zubcewiczów Katelnicka — negociatricis et civis Vilmensis derelictae viduae, in assistentia curatoris eius nobilis domini Joannis Moroz et Petri Kossobudzki consularis, mecum notario ordinario infra expresso, in assistentia providorum Antonii Chodźko et Andreae Pozlewicz — ministerialium iuratorum pro inventandis et taxandis bonis post fata f. domini Gabrielis Katelnicki — negotiatoris f. civis Vilmensis, intestate demortui relictis, e medio officii consularis Vilmensis designati, descenderunt ad locum loci, nempe ad domum hospitalem civilem, in qua defunctus f. dominus Katelnicki certo contractu, a civitate sibi dato, inhabitabat. Ibiq.ue adhibitis ex contuberniis opificibus necessariis, ad hunc actum competentibus, infra expressis, in praesentia tam praedictae f. d-nae Apolloniae de Zubcewiczów Katelnicka, derelictae viduae, quam etiam f. dominorum Michaelis Kielch — servitoris s. r. m. et Joannis Lenewicz — negotiatorum et civium Vilmensium, qua tutorum, ad pupillos utriusque thori et bona praedicti defuncti fam. domini Katelnicki derelictos et relictia per decretum additorum, tum in praesentia ingenui Joannis Katelnicki, filii defuncti f. domini Gabrielis Katelnicki, majoris natu, qui jam caepo ejusmodi actui adfuit, actum inventationis seu inventarii insimul cum taxatione expedire inceperunt, a revisione sigillorum, quae in toto ac integro post obsigillationem, officiose factam, sunt ubique inventa. Tandem post resigillationem scriniorum et fornificum, praevia sui monitione per officium designatum, superius expressum, de fidei porrectione ad inventarium bonorum omnium, in facie omnium adstantium facta, praedicta f. d. Apollonia de Zubcewiczów Katelnicka, derelicta vidua, salvo etiam super cujusmodi fidelitatem iuramento, (si et inquantum etc.) suo tempore explendo, porrigebat ad inventarium bona mobilia et suppellectilem domesticam, de tenore sequenti:

P i e n i a d z e g o t o w e.

W sekrecie dwuma zamkami zamkniętym y pieczęcią urzędową obsygiłowanym znalezione pieniądze takie:

	Złote pol.	Grosze.	Szelon.
1. Berlinkami złot. pruskich 120 ¹ / ₂ y 1 berlinka — facit pol. . .	154	27	1 ¹ / ₂
2. Tynfami y szostakami staremi, tynfów 280 y szostaki 2, facit . .	355	15	1
3. Półtalarkami y ćwiertkami talarów bitych 16 ¹ / ₂ , facit . . .	132	—	—

	Złote pol.	Grosze.	Szelon.
4. Całkowemi talarami, talarów bitych 20, facit	160	—	—
5. Tynfów 5 nowych saxońskich	6	10	—
6. Jeden podwójny czerwony złoty	34	16	—
7. Jeden dukat złoty z figurą biskupa pod rokiem 1628, ważył złot. 5, facit	86	10	—
8. Nowemi pruskiemi szostakami tynfów 116 y szostak 1, facit	147	10	2
9. Nowemi pruskiemi tynfami tynfów 32 y szostaki 2, facit	41	11	1
10. Tynfów 18 w różney monecie	22	24	—
11. Talarów bitych 104 y złotych 6, które mieniła pani wdowa, iż zaraz po śmierci nieboszczyka za wiadomością imć pana bur- mistrza Jachimowicza na expensa pogrzebowe y żałobę wzięła, facit	838	—	—
12. Item talarów bitych 10 szostakami, te na składankę do izby kupieckiej pod czas inwentarza wypłaciła	80	—	—
13. Takż za zastaw okupiono wziętych pod czas czynienia inwen- tarza czerwonych złotych 57, facit	984	6	—
14. Item w sklepie w murku naleziono pod czas inwentarza talarów bitych całkowych sztuk 46, facit	368	—	—
Tamże puszkę szelongów; te na ubogie dysponowano	—	—	—

K l e y n o t y,

które taxował sławetny pan Antoni Honorski—jubiler.

7 sznurów pereł gałaguckich, z których jeden rozerwany, ważyły ło- tów 5 y pół ćwierci, rachując łót każdy po talarów 12, efficit złotych	492	—	—
2 sznureczki perełek małych, ważyły trzy ćwierci łota, gałaguckich, ogulnie taxowano talarów bitych 6, facit	48	—	—
1 para kolczyków złotych z rubinkami y jedna sztuczka takż ru- binkowa do kolczyków, talarów bitych trzy, facit	24	—	—
2 łańcużki złote na ręce, ważące czerwonych złotych 46, rachując czer- wony złoty po tynfów 12, facit	699	6	—
1 obrączka złota duża, ważyła czerwonych złotych 3, takż rachując czerwony złoty po tynfów 12, facit	45	18	—
1 obrączka złota, ważąc czerwony złoty jeden y ćwierć, ogułem ta- xowano tynfów 14, facit	17	22	—
1 obrączka mniejsza złota, takż ogułem tynfów 8, facit	10	4	—
1 sygnet srebrny pozłocisty, ogułem tynfów 3	3	24	—
1 sygnecik z portretem króla Szwedzkiego, ogułem tynfów trzy	3	24	—
1 pierścień złoty z kamuszkami zielonymi y czerwonymi prostemi, ogułem tynfów 13, y szostaków 2, facit	17	8	—

	Złote pol.	Grosze.	Szelon.
1 pierścień rubinkowy, takóŜ ogółem 1	17	8	—
1 para kolczyków złotych po jednym we srzodku dyamenciku, ogółem taxowano talarów bitych 6, facit	48	—	—
1 spineczka białogłowska złota, ogółem tynfów 12, facit	15	6	—
1 para zausznic staroŝwieckich dyamentowych duŜych, jedney sztuczki z jednym kamuszkim niemasz, ogólnie taxowano talarów bitych 40, facit	320	—	—
1 para zausznic szmaragdowych y różyczka na szyję, takóŜ dzieląca się na pięć sztuk, taxowano tynfów 80, facit	101	10	—
1 trzonsawka z rubinkami, we srzodku perła Moskiewska, taxowano tynfów 10	12	20	—
5 sznurków koralów, taxowano tynfów 40, facit	50	20	—
1 korale zastawne ŝydowskie z sztuczkami ŝrebrnymi pozłocistemi w 8 talarach bitych, te wzięła pani wdowa do siebie, poniewaŜ ŝyd ma okupić, facit	64	—	—

S r e b r o.

Taxował Jan Zyzman—złotnik próby 13 łót po szost. $7\frac{1}{2}$.

2 łyŜki waŜyły łotów $9\frac{1}{2}$ y pół ćwierci	30	14	1
1 czarka ze srzodka pozłocista, łotów $3\frac{3}{4}$	11	11	—
1 balsamka pozłocista, łotów 2, facit	6	10	—
18 guzików staroŝwieckich, łotów $4\frac{1}{2}$ waŜyły	14	7	$1\frac{1}{2}$
7 guzików pozłocistych, łotów $2\frac{1}{8}$, facit	6	21	$2\frac{1}{2}$
2 guziki pozłociste, ogółem	8	—	—

Próby 12 łót taxował po złotych trzy.

4 łyŜki, waŜyły grzywnią 1, łotów 3 y 3 ćwierci, facit	59	7	$1\frac{1}{2}$
1 czara duŜa łotów 9 y 3 ćwierci	29	7	$1\frac{1}{2}$

Próby 11 łót taxował po tynfów dwa.

12 łyŜek z apostołami, waŜyły grzywień 5 y łotów 13, facit	235	18	—
4 łyŜki róŜne waŜyły grzyw. 1, łotów $4\frac{1}{2}$	51	28	—
2 czarki łotów 7 y trzy ćwierci	19	19	—

Próby 10 łót po szostaków pięć.

1 kubek łotów 9, facit	19	—	—
2 czareczki małe, pozłociste łotów 9	19	—	—

S z a b l e.

Te taxował Piotr Gruszczyński—złotnik od polskiej roboty.

1 karabella z jaszczurem srebrna pozłocista, srebra próby 9, ogu- łem ze wszystkim taxował bitych 16, facit	128	—	—
1 palasz z krzyżem powlekany na żelazie z sznurem jedwabnym, taxował ogułem	40	—	—
1 szabla takż z krzyżem powlekany y breycerami blachmatowemi, ogułem talarów bitych $4\frac{1}{2}$	36	—	—
1 karabella mosiężna	23	—	—

Śrebro zastawne.

4 łyżki srebrne zastawne od pewnego zakonnika w talarach bitych pięciu	40	—	—
1 kałamarz mały srebrny czworograniasty w. i. p. Józefa Skorulskiego, zostawiony we stu złotych, jako karta sonat tegoż imci	100	—	—
3 korony małe od obrazu y łyżka srebrna, zastawione od pana Łun- kiewicza, jako karta owegoż sonat, we złotych ośmnastu	18	—	—
1 zegarek srebrny zastawiony w talarach bitych pięciu, złot.	40	—	—
1 rząd pozłocisty na mosiądzu z siadzeniem, zastawiony przez nie- boszczyka imć pana Ruszczyca, przy którym była karabella, ale już dawniey okupiona	—	—	—
2 łyżki srebrne, jedna kozacka, druga mniejsza staroświecka, te mie- niła bydz pani wdowa zastawione przez pana Horocha	—	—	—

Cyna angielska.

2 pułmiseczki małe, ważyły funtów 3 y ćwierć	5	14	2
14 talerzy, ważyły funtów 16	27	—	2
1 flasz zażywana duża, ważyła funt $10\frac{1}{2}$	17	22	—

Funt tey cyny taxowano po szostaków 4.

Cyna koronna.

2 misy wielkie fun. 16	24	—	—
1 flasz płaska wychyłana funtów 8, facit	12	—	—
1 flasz ośmmiograniasta, funt. $9\frac{1}{2}$	14	7	$1\frac{1}{2}$
2 pułmiseczki, funt 5 y pół	8	17	$1\frac{1}{2}$

Tey cyny funt taxowano po pół talara.

Cyna prosta dobra.

2 misy wielkie fun. 16	20	8	—
10 pułmisków różnych, mniejszych y większych, ważyły funtów 35,			
facit	44	10	—
2 kubeczki cynowe y pół kwartowy pułmisek stary; oraz			
21 talerzów, takóż różnych, mniejszych y większych, ważyły funt. 28.	48	4	—
1 misa głęboka, funt 4 y pół	5	21	—
1 flaszka duża ośmiogranista fun. 12 y pół	15	25	—
1 flaszka mniejsza, fun. 6 y trzy ćwierci	8	16	1½
1 flaszka stara, fun. 7 y ćwierć	9	5	1½
1 flaszka półgarcowa, funtów 3 y ćwierci trzy	4	22	1½

Funt takowey cyny po tynfowi taxowano.

Item cyny angielskiej in crudo w pięciudziesiąt dwóch tabliczkach, mniejszych y większych, ważyło funtów 54, facit	91	6	—
---	----	---	---

Funt po szostaków 4.

Tę wszystkę cynę taxował konwisarz Gasper Schuchel.

M i e d ź.

1 kocioł do chust zażywany, potrąciwszy na fuz y żelazo, ważył tynfów 15	25	10	—
1 alembik z czapką y dwoma trąbkami, po odtrąceniu na fuz, ważył funtów 24	40	16	—
1 czapka do bani z jedną trąbą nową, ważyła funtów 35 y pół, funt po 2 tynfy, facit	89	28	—
1 wanienska ważyła fun. 7	11	24	2
1 sagan ważył fun. 9 y pół	16	1	1
1 sagan mniejszy ważył funtów 6 y pół	10	29	1
1 bańka do pieca fun. 5	8	13	1
1 panew duża z nogami y rączką żelazną, funtów 8	13	15	1
1 alembik stary z czapką, uszy żelazne, funtów 18;	30	12	—
1 kociołeczek mały, fun. 3	5	2	—
1 radelek z rączką żelazną, funtów 3.	5	2	—
1 flaszka duża z cynową szrubą, fun. 10 y pół	17	22	—
1 flaszka mała takóż ze szrubą, fun. 5	8	13	1
1 kocioł w brawarze, ważył funtów 277	584	23	1

Taxował funt po szostaków 5.

1 bania z czapką y 3 trąbami, ważyła funtów 155, także funt po 5 szostaków, facit 327 6 2
Tę miedź wszystką, po potrąceniu na fuz y żelazo, ważył y taxował Jerzy Szczuka—kotlarz, funt po szostaków 4, excepto czapki z jedną trąbą nowej, oraz kotła y bani browarney.

S p i ż.

1 mozdierzysk z tłuczkiem, ważył funt 9 . . . . . 15 6 —
1 mozdierzysk mniejszy z tłuczkiem funtów 5 y trzy ćwierci 9 21 1
Item jeden mozdierzysk z tłuczkiem, funtów 10 . . . . . 8 13 1
1 gwicht waży funtów 10 . . . . . 16 22 2

Ten spiż ten że sam kotlarz taxował, funt po szostaków 4.

S u k n i e m ę s k i e.

1 para sukien, to jest, kontusz sagetowy pieprzowy, a żupan karolinowy popielaty, w krople białe, podszyty barchanem, tey pary kontusz bitych siedm, a żupan bitych ośm taxowano . . . . . 120 — —
1 żupan atłasowy saladynowy bitych ośm . . . . . 64 — —
1 kontusz kaperowy stary . . . . . 10 — —
1 żupan atłasowy karmazynowy, kraszaniną podszyty, bitych 6, fac. . . . . 48 — —
1 żupan zażywany karmazynowy, sukienny, bitych 4, facit . . . . . 32 — —
1 kontusz ciemny stalowy czerwonych złotych 2 . . . . . 34 16 —
1 kontusz czarny stary złot. . . . . 8 — —
1 kontusz zielony podszyty kasztanami, bitych 10 . . . . . 80 — —
1 kontusz stary zielony, popielicami staremi podszyty, bitych 4, fac. . . . . 32 — —
1 kontusz goździkowy krolkami podszyty, bitych 11, facit . . . . . 88 — —
1 kireja niedzwiedzkami podszyta, sukna stalowego, bitych 12, fac. . . . . 96 — —
1 kołdra stara bławatna . . . . . 20 — —
1 czapka z siwym barankiem wierzch piaszczysty bitych 3, fac. . . . . 24 — —
1 kuczma czarna barankowa . . . . . 8 — —
7 łokci drogetu w kwiaty, łokieć po bitym . . . . . 56 — —
2 półpaski, jeden ponsowy, drugi dzikawy, poszowe, ogółem taxowano czerwonych złotych cztery . . . . . 69 2 —
1 pas szałowy karmazynowy zażywany . . . . . 24 — —
1 pas szałowy w kwiaty karmazynowy, bitych 6, facit . . . . . 48 — —
1 pas czarny zbyt stary wyszywany w kwiatki złote . . . . . 8 — —
Półpaska perskiego zbyt starego . . . . . 5 — —
1 pasek siatkowy jedwabny, bardzo stary . . . . . 5 — —
1 kołdra podwójna kitayki ponsowej, pikowana, bitych 8, fac. . . . . 64 — —

Te wszystkie suknie taxowali starsi krawcy, Jan Wysocki y Jakub Wołkowski, także Mikołaj Medycki—kusnierz.

Suknie białogłowskie.

Nieboszczki pierwszej żony.

- 1 para sukien partyrowych, koloru oliwkowego, to jest, andryan y spodnica.
- 1 spodnica turkosowa adamaszkowa, w kwiaty złote drobne.
- 1 spodnica rolowa w kwiaty koloru siarczystego, zażywana.
- 1 spodnica czarna toreynelowa.
- 1 jubka, alias kontusik białogłowski adamaszkowy karmazynowy bez futra.
- 1 kamizol kitaykowa w paski.
- 1 kamizol tabinkowa czarna stara.
- 1 kołdra adamaszkowa różowa, zażywana.
- 1 sztuczka kitaiu niebieskiego.

Bielizna tej nieboszczki.

- 3 koszule gładkie.
- 7 koszul z korunkami.
- 2 płotki z korunkami szerokimi do łóżka.
- 4 poszewki duże z korunkami, z tych samych pan Jan 2 wzięł.
- 1 obrus olenderski duży.
- 1 czapka w złote kwiaty, staroświecka.
- 1 czapka aksamitna czarna z kompaneczką małą srebrną.
- 1 kapturek czarny aksamitny.
- 3 chustki szwabskie do głowy.
- 7 szpreyduchów bawełniczych.
- 1 szpreyduch szwabski.
- 4 poszewki wielkie.
- 5 poszewek małych.
- 5 fartuchów szwabskich.
- 1 fartuch bawełniczy.
- 1 kwef czarny kitayczany.
- 3 łokcie kitayki niebieskiey, we dwóch szmatach.
- 5 obrusów dobrych.
- 8 ręczników olenderskich.
- 1 wstążka biała łokci 3 z złotymi kwiatami.
- 1 wstążka, srebrny kwiat, niebieska, łokieć.
- 1 łokieć ponsowej wstążki, także srebrny kwiat.
- 2 łokcie wstążki niebieskiey, srebrny kwiat.
- Półtora łokcia wstążki z srebrnym kwiatem.
- 1 para rękawic czarnych.

11 y pół łokcia korunek różnych nowych.

Ciemney materyi w złotym kwiecie na czapkę kawał.

Galony z potrzebami do kirei.

1 pas staroświecki z srebrnymi blaszkami, kwiatami nabijany złotemi.

1 tasiemka.

Czapka axamitna, czarna z kompaną złotą.

Towary Norimberskie.

	Złote	Pol.	Grosze.	Szelon.
1 gulderwerek grzeblów powlekanych N ^o 4	6	22	2	
1 gulderwerek grzeblów N ^o 5	6	22	2	
1 gulderwerek grzeblów N ^o 6	6	22	2	
6 grzeblów N ^o 8	5	2	—	
2 tebli srednie po tynfów 1 y szostaku 1	8	13	1	
6 pił ciesielskich po szostaków 11	27	26	—	
12 pił do tarcic, po tynfów 6, szostaków 2	101	10	—	
1 bunt łancugów do koni po groszy 40 N ^o 6	8	13	1	
6 łancugów do koni N ^o 8 po złot. 1	6	—	—	
1 gulderwerek zamków N ^o 4	8	—	2	
1 gulderwerek młotków N ^o 12	6	22	2	
5 grzeblów żelaznych małych po groszy 19	3	5	—	
5 grzeblów maleńskich po szostaku jednym	2	3	1	
1 kopa sierzpów Królewieckich po groszy 10	20	8	—	
1 gulderwerek napilników y rozplów	6	22	2	
5 rydlułek małych, rydluwka po szostaków 4, facit	8	13	1	
2 rydluwki wielkie, po szostaków 4, groszy 6	3	24	—	
2 kosy do lady wielkie po tynf. 2	5	2	—	
4 krągi drotu cięższego y grubszego po szostaków 8, fac.	13	15	1	
1 żelazko mosiężne do chust	6	10	—	
30 tuzinów y grzebieni 9, tuzin po szostaków 4	50	20	—	
37 sztuk blachy żelazney dużej y małej, funtów 288 y pół, funt po groszy 9 dobrej monety	182	12	—	
2 baryłki stali lipskiej po bitych 7, facit	112	—	—	
1 miotełko oszyte	—	25	1	
3 toczydła duże po złot. 8, facit	24	—	—	
2 toczydła małe po złot. 4, facit	8	—	—	
1 kociołek mosiężny, który ważył funtów 8, funt po szostaków 5, facit	16	26	2	
25 tysięcy y kop 8 gątalów ordynaryjnych po szostaków 11, facit	118	6	2	
11 tysięcy y kop 2 gontalów sowitych, po tynfów 4, facit	55	22	—	
1 szabla prosta z paskami rzemiennymi	—	—	—	

Złote pol. Grosze. Szelon.

1 szabla bez skówki, bez krzyża, krzywa	—	—	—
3 skórki czerwone kozłowe	—	—	—
3 mieszki do dmuchania żaru duże	—	1	8
2 mieszki do dmuchania żaru małe po groszy 9	—	18	—
586 kos do koszenia siana, sto kos po 18 bitych, facit	843	25	—
8 klatek Królewieckich po tynf. 2, groszy 3	21	2	—
1 skrzypce zepsute	2	16	—
1 skrzypce całe	3	24	—
1 reza papieru pocztowego	20	8	—
2 rezy papieru pod karpiem po tynf. 5, szost. 1	13	15	1
36 y pół tuzinów grzebieni rogowych do głowy, po szost. 4, facit	61	19	1
1 puzderko półkwartowe N ^o 8, z szrubami flaszki	6	22	2
2 puzderka kwartowe N ^o 8 Królewieckie	16	1	1
2 funty y pół surnetu farby po złot. 8	20	—	—
75 tynfów bleywasu gołego, funt po groszy 10	25	—	—
65 funtów minii czerwony po groszy 10	21	20	—
57 funtów łazurku, funt po szost. 2	48	4	—
10 funtów poliwy gancarskiej	8	13	1
1 achtelek oliwy zieloney bitych 10	80	—	—
62 funty oliwy zieloney z hlakiem, funt po szostaków 2 na fuz usta-			
piono, funtów 16	38	25	1
6 buncików korzenia do dekoktu, każdy buncik ważył po tyn-			
fów 4 bez ćwierci, funt po tynfów 5, facit	140	15	—
4 funty kilczyberu po tynf. 1, fac.	6	24	—
34 funty rogu łosiego, funt po groszy 6, facit	5	2	—
2 kamieni y funtów 8 wosku czystego, po bitych 8 y pół	149	18	—
34 y pół funtu cynomanu białego, funt po tynf. 1	43	21	—
298 funtów hanyżu, funt po gr. 8, facit	79	14	—
6 funtów y pół korzenia fiałkowego po szost. 5, facit	13	21	1

Taxowali te rzeczy Jan Daszkiewicz, Jan Żurawski, Symon Aukowicz.

S u k n o.

39 łokci norderu kafowego, po tynfów 3, groszy 21	175	15	—
14 łokci karazyi białey po tynf. 2	35	14	—
39 łokci sukna franciszkańskiego, po tynf. 3, groszy 21	175	15	—
120 łokci sukna różnemi kolorami po szost. 5, facit	253	10	—
1 sztuka saladynowego sukna łokci 22, po tynfów 3 y gr. 4, fac.	42	16	—
41 łokieć sukna samodziału granatowego	41	—	—
7 łokci sukna białego samodziału	4	13	—

Taxował Adam Banasi.

Dalsze towary Łukiskei.

Soli opravionej y nie opravionej zostało beczek 607, rachując beczkę po złotych 18, facit	10,926	—	—
Siemienia lnianego łasztówek wielkich 184.			
Siemienia konopnego łasztówek 260.			
Pieńka, która z Rusi przybyła na strugu imć pana Semplińskiego, do Królewca poszła.			
Tu zaś w Łukiskach znalazło się pieńki ciuków sześć y ta jest do Królewca oddana na strugu imć pana Semplińskiego.			
Te towary sypne y pieńka wszystka transportowane są do Królewca. Za które wiele wzięto w Królewcu, pan Jan Katelnicki, jako będący tam praesens, ma rachunek.			
Z której summy, popłaciwszy tamże długi nieboszczykowskie w Królewcu kredytorom w remanencie zostało przy imć panu Szerzye—kupcu Królewieckim, złotych pruskich 2653, gr. 27, facit złotych polskich	5,602	20	—
Miodu przasnego znalazło się w kamienicy miar 41 y pół, rachując miarę po bitych 3	996	—	—
Miodu syconego w piwnicy kuf 9, rachując każdą kufę po złot. 70, facit	630	—	—
1 kufa wina frontyniaku nie pełna bez garcy sześciu	280	—	—
3 kufy pikardu, trzecia nie pełna garcami 10, odtrąciwszy te garcy 10, tynf. 40, facit	669	10	—
2 kufy wina francuzkiego, z których jedna wyszła przez pogrzeb na różne goście y nabożeństwo, czyni kuf dwie złotych	384	—	—
Wódki anyżkowej kuf 9, każdą kufę rachując po garcy 56, a garniec po złotych dwa, in summa uczyni	1,008	—	—
1 osoka drewniana pod figurą pana Jezusa w zastawie w tynfach czterech	5	2	—
12 beczek żyta, rachując beczkę po talarów bitych trzy, facit	288	—	—
7 y pół beczki jęczmienia, rachując beczkę po złot. 12, facit	90	—	—
4 beczki pszenicy, rachując beczkę po talarów bitych 4	128	—	—
4 beczki grochu, rachując po złotych 20	80	—	—
Kolaska francuzka na osób cztery, taxowano talarów bitych dwadzieścia pięć, facit	200	—	—
1 pałub podróżny, taxowano talarów bitych piętnaście	120	—	—
1 para koni talarów bitych dwadzieścia pięć	200	—	—
1 kociołek rumowy do gotowania.			

	Złote pol.	Grosze.	Szelon.
1 koń talarów bitych	64	—	—
Te konie y kolaski taxował Korneli Walter.			
2 korowy talarów bitych siedm	56	—	—
2 wieprze takż talarów bitych siedm	56	—	—
3 świnię taxowano bitych 4	32	—	—
1 skrzynka łokciowa okowana z szufladami dębowa.			
1 skrzynka pół-łokciowa okowana z szufladami dębowa.			
1 jaszcz okowany dębowy.			
1 biblia polska.			
1 książka żywoty święte, polska.			
1 trebnik książka ruska.			
1 akafist ruski.			
1 testament ruski.			
1 psalterz ruski.			
1 flaszka miedziana cudza			
3 puzdra z flaszami różne zażywane.			
2 ponarady gospodarskie z kołami.			
1 ponarad z kołami kutemi.			
7 kamieni wosku, po bitych 8 y pół, ten na pogrzeb na świece kram- nikom dano do bractwa	476	—	—
1 baryłka oliwy, talarów bitych dziesięć, ta poszła na pogrzebową apparencyą na lampy, facit złotych	80	—	—
Blachy białey cienkiey arkuszów 100 — arkusz po gr. 20, facit	66	20	—
Hir żelaznych z wagami dwie.			
1 beczka pszenicy cudza, ta ex quo cudza niema iść w komput, ale ma być oddana.			
3 beczki okute do mierzenia zboża.			
Pół beczki okuty, takż do mierzenia zboża, jeden.			
1 ośmina do mierzenia zboża.			
Fangultu złota xiażeczek trzy, srebrnych 2	38	—	—
5 beczek śledzi po bitych 4 y ćwierćce	180	—	—

Papiery y dokumenta różne pozostałe.

1. Pak papierów różnych, idque registrów Królewieckich, listów, no-
tacyi mniej potrzebnych, dla wiadomości sukcesorom zostają.
2. rewersał na gościnny dom od imć panów Katelnickich miastu
Wilnowi, sub N° 1740 Januaryi 1 dnia dany y służący.
3. R. 1753 Xbra 31 dnia karta, od Potapowicza na sukna posta-
wów 30 panu Katelnickiemu dana.

4. Kontrakt na wysługi Jakuba Jaroszkiewicza, roku 1749 22 Februaryi imć panu Katelnickiemu dany.
5. Kontrakt od kollegium diaecesan., imć panu Katelnickiemu na szpichlerz Łukiski w roku 1751 dany.
6. Pozew na trybunał skarbowy wielkiego xięstwa Litewskiego od imć p. Krzystyny z Straszkieviczów, 1-mi voti Antoniney Dorofiewiczowey, postmodum Mińkiewiczowey imć panu Katelnickiemu y samey jeymości małżakom w roku 1755 dnia 8 Februaryi.
7. Kwitacya z opieki od pana Piotra Juchnowicza imć panom Katelnickim z ekstraktem przyznania w roku 1754 dnia 18 Obra dana.
8. Skrypt od żyda Josiela Kołnowicza chmielu zastawionego imć panu Katelnickiemu w roku 1751 dany.
9. Oblig, od imć pana Jana z Naramowicz Naramowskiego—podstolica Orszan. imć p. Gabryelowi Katelnickiemu w roku 1738 dany na złotych . . . . . 120 —
10. Oblig, od pana Stanisława Juchnowicza imć panu Gabryelowi Katelnickiemu w roku 1752 dany na złotych polskich . . . . . 1,800 —
11. Oblig, od żyda Dawida Niesonowicza w roku 1755 imć panu Gabryelowi Katelnickiemu dany na tynfów tysiąc sześćdziesiąt, na złote facit złot. . . . . 1,342 20 —

Ten oblig imć pan Katelnicki Jan wziął.
12. Vacat.
13. Oblig, od Hirszela Berkowicza y Dawida Hirszelewicza—obywatela Drybińskiego imć p. Gabryelowi Katelnickiemu w roku 1754 dany na sumę funtów tysiąc siedmset, na złote facit . . . . . 2,153 10 —

Ten oblig pan Jan Katelnicki wziął.
14. Oblig imć p. Gabryelowi Katelnickiemu na sumę dobrej monety złotych czterysta od żyda Samuela Rubinowicza y od syna onego Izaka Samuelowicza w roku 1754 Februaryi 25 dnia, redukując na złote polskie, facit 844 13 1

Ten oblig pan Jan Katelnicki wziął.
15. Oblig od żyda Samuela Rubinowicza w roku 1754 Apryla 23 dnia na tynfów sześćdziesiąt, facit . . . . . 76 —
16. Oblig, od żyda Abrahama Moyżeszowicza—obywatela Wileńskiego, w roku 1754 panu Karpiejowi Alexieiewiczowi dany na złotych pruskich tysiąc, facit . . . . . — —
17. Oblig, od imć pana Marcellego Semplińskiego imć panom Katelnickim 1754 Marca 12 dnia dany, na sumę czerwonych złot. sto pięć, facit . . . . . 1,813 —

18. Oblig, od żyda Marki Rubinowicza — obywatela Jurburskiego, imć p. Koralowi Strzałkowskiemu dany na sumę czerwonych złotych ośmdziesiąt jeden, facit . . . . . — — —
19. Karta, imć p. Gabryelowi Katelnickiemu od pana Michała Szapunkiewicza dana złot. . . . . 1,076 — —
20. Karta od imć pana Piotra Michała Konopki imć pann Gabryelowi Katelnickiemu w roku 1752 Januaryi 22 dnia, na czerwonych złotych jeden, facit . . . . . 17 8 —
21. Karta, sub anno 1755, 28 Februaryi od imć pana Michała Milewskiego — koniuszego Wileńskiego, imć panu Gabryelowi Katelnickiemu na tynfów 14 y funt oliwy walorem złotego jednego dana, facit złot. pol. . . . . 18 22 —
22. Regestr, własną ręką nieboszczyka imć pana Gabryela Katelnickiego pisany, na różnych ludziach długów pieniędzy gotowych, temuż imć panu Katelnickiemu należących, okazujący.
23. Kart dwie po rachunku Łukiana kupca Toropieckiego z imć panem Gabryelem Katelnickim, jedna sub anno 1751 po rusku, druga z konnotacją ruską 1753, a polską 1754 pisane.
24. Kwitacya od imć pana Antoniego Zaleciły imć p. Gabryelowi Katelnickiemu z pistoletów, za dług imć pana Zaleciły, przez imć p. Katelnickiego różnym osobom wypłacony, przyjętych 1753, Julii 6 dnia dana.
25. Assekuracya od imć pana Karola Tołczyka na tynfów tysiąc, imć p. Gabryelowi Katelnickiemu — kupcowi Wileń. w roku 1754 Marca 7 dnia, z expressyą zastawionego obligu za tę sumę, to jest żyda Chaima Leybowicza, takż na sumę tysiąc tynfów imć p. Tołczykowi danego, służąca, facit . . . . . 1,266 20 —
26. Karta ze dwoma assekuracyami, od Symona Janczewskiego y Macieja Kowalewskiego panu Karpiejowi Aleksiejewiczowi, jedną, wyrażającą talarów 14, drugą, talarów pięć, w roku 1754 Marca 13 dnia dana.
27. Kartelusz, imć p. Gabryelowi Katelnickiemu od żyda, po hebrajsku w nim podpisanego, na sumę bitych trzynaście dany, facit złoty pol. . . . . 104 — —
28. Konnotacye rachunkowe zbytych towarów w Królewcu in numero sztuk siedm.
29. Regestr kramu żelaznego imć pana Piotra Juchnowicza, sub anno 1754 sprzedzony.
30. Regestrów wypłacywanego podymnego, alias kwitów z gościnnego domu sztuk dwie.

31. Kwitacye dwie z klasztoru Wileńskiego xx. greko-ruskich ś. Ducha z wypłacenia pogrzebowych pieniędzy zeszłego imć pana Gabryela Katelnickiego, jedna 1755 Marca 28, a druga 27 ejusdem mensis et anni, imć pani Katelnickiey y suksessorom zeszłego służące.
32. Kontrakt miodowy czopowego szelężnego, sub data roku niniejszego 1755, imć panu Katelnickiemu służący.
33. Papiery w paku rachunkowe Królewieckie, listy różne mniej potrzebne, dla wiadomości suksessorom imć p. Katelnickiego zebrane zostają.
34. Kalendarzów 16 z konnotacyami własną ręką nieboszczyka imć pana Gabryela Katelnickiego, idque 1732 y 3, tudzież 5, 6, 7, 8 1740, 1, 2, 3, 4, 5, 6 7 y 1754 y 5.
35. Regestra zszywane, a w nich listy y osobliwe regestrzyki y listy dawne niepotrzebne, dla wiadomości suksessorom zebrane zostają.
36. Regestr reparacyi Gościnnego domu sub anno 1749.
37. Pak listów, regestrzyków różnych, między którymi y kwity wypłacanego podymnego, zgoła niepotrzebne znajdują się listy, regestra, obligi, karty, w powieku krobeczki pana Osiewicza osobliwie złożone.
38. Regestrów sztuk 5, jeden panny Anny z wyrażeniem pierścieni, sukien, pościeli etc. mniej potrzebne.
39. Oblig od żyda Szłomy Olchanowicza—obywatela Dołhinowskiego, p. Gabryelowi Katelnickiemu na sumię talarów bitych 210 w roku 1741 dany, facit złot. 1,680
40. Regestr reparacyiny gościnnego domu sub anno 1739, Apryla 6 dnia.
41. Szpargałów, regestrzyków, kartek, listów, notacyi różnych, między którymi y regestr oprawny odbieranych od debitorów pieniędzy, pak nie mały niepotrzebny, dla wiadomości tylo suksessorom zebranych.
42. Item szpargałów takich że, jako się wyżej wyraziło, pak niepotrzebnych, suksessorom dla wiadomości tylo zostaje.
43. Regestr oprawny dawnych notacyi różnych towarów y pieniędzy.
44. Karty, regestra Królewieckie, między którymi y oblig blankietowy na złotych 557 y groszy 4 od żyda Josiela y karta od xiędza Józefa Tarasewicza—plebana Surwiliskiego, Gabryelowi Katelnickiemu na złotych dwadzieścia ośm y groszy siedm znajdują się, in unum znioszy, facit 585

45. Sztuk 28 papierów do kramy korzenney pod kamienicą Stroczyńską, na ręce panu Tomaszowi Arciszewskiemu podaney, należących.
46. Paczek papierów do procederu 1-mo imć p. Dorofiewiczowey, ad praesens Mińkiewiczowey, in viduali statu zostaiącey, o należące imć p. Katelnickiemu 100 czerwonych złotych, w. imć p. łowczyowi za transfuzją do dochodzenia tylo służące w sztukach dziewięciu; ten ex quo dług iest pewny y niezawodny, kładnie się w masę pozostałej fortuny, facit . . . . . 1,726 20 —
47. Karta od imć pana Ruszczyca — starosty Poroyckiego imć p. Gabryelowi Katelnickiemu, na złotych 252 y czerwonych złotych dwadzieścia z dwóma karteluszkami, do sprawy o tę sumę intentowaney należącemi, facit . . . . . 597 10 —
48. Regestra dwa skupionych skór z osobliwszą expressją przyprowadzoney soli z Królewca przez imć p. Bohdanowicza, dla dedukcyi potrzebną.
49. Karta Stefana Surgiewicza imć p. Katelnickiey na tynfów czterdzieści, w roku 1755 dana . . . . . 50 20 —
50. Od Germana Innocentego Bałdyszewskiego — namiestnika klasztoru Surdeckiego, imć p. Gabryelowi Katelnickiemu na czerwonych złotych pięć, w roku 1746 Apryla 17 dnia dana y służąca . . . . . 86 10 —
51. Karta od Tomasza Arciszewskiego na złotych polskich 100, imć p. Gabryelowi Katelnickiemu 1751 Junii 8 dnia dana . . . . . 100 — —
52. Regestra dwa towarów branych różnych, jeden p. Leniewiczowi, a drugi p. Fiałkowskiemu.
53. Oblig p. Fiałkowskiego p. Katelnickiemu na sumę 2,659, w roku 1750, Junii 10 dnia dany, facit . . . . . 2,659 — —
54. Kwitacya, od w. imć p. starosty Grzybiańskiego imć p. Gabryelowi Katelnickiemu respektem zastawy w niey wyrażoney dana.
55. Karta oświadczaiąca odebraną zastaw od imć pana Jerzego Grosa y Jana Obolewicza imć p. Gabryelowi Katelnickiemu dana.
56. Blankiet z podpisem hebrajskim.
57. Pak mniey potrzebnych papierów.
58. Karta od imć p. Konstancyi Kunciewiczowey — budowniczyney Oszmiańskiej, na złotych dziewiętnaście y ośminkę soli, imć p. Katelnickiemu 1750 Septembra 10 dana . . . . . 19 — —
59. Regestrzyków reparacyinyh sztuk trzy sub anno 1749.
60. Regestra handlowne kupowanych towarów dwa, przy których y kalendarz z konnotacyami.

61. Regestr dawney reparacyi Gościnnego domu.
62. Regestr dawney reparacyi gościnnego domu oprawny.
63. Regestr drugi z domowymi konnotacyami.
64. Rachunek, w Królewcu ręką imć pana Johana Jakuba Szerysa — kupca Królewieckiego pisany, w którym exprimuntur towary, a za one pieniądze wiele należało y ieszcze zostali w Królewcu przez imć p. Katelnickiego zostawionych pod datą 1755, Juli 7 dnia dla wiadomości imć pani Apolonii Katelnickiej, jako w Bogu zesłego Gabryela Katelnickiego żony, tu inseruie się.
65. Oblig na pięćset talarów bitych u w. imć p. Milewskiego — starosty Niewiżańskiego, tylko dla protekcyi zostający, imć p. Gabryelowi Katelnickiemu od żyda Wileńskiego dany . . . 4,000 — —
66. Oblig od żyda Leyby Moyżeszowicza — obywatela Michaliskiego, na sumę złotych pruskich sześćset. facit złotych polskich . . . 1,266 20 —
Ten oblig imć pan Katelnicki wziął.

Item po zregestrowaniu papierów nalazło się rzeczy tak wiele, idque:

61 kosa po groszy 20	40	20	—
3 dziesiątki szmusków kasztanów moskiewskich nie wyprawnych.			
Pszenicy 5 ćwierci z Łukiszek wzięła p. Katelnicka	38	15	2 1/2

P o ś c i e l.

- 5 piernatów dużych.
- 3 poduszki duże.
- 1 kołdra bławatna gredytorowa ceglasta.
- 1 kołdra kartunowa.

Summa tedy summarum tak w gotowych pieniądzach, jako też srebrze, złocie, kleynotach, cynie, miedzi, w fantach, towarach etc., znajduiąca się we 14 latusach y po zregestrowaniu papierów w ostatnim latusie specyfikowana, złotych polskich trzydzieści cztery tysiące dziewięćset czterdzieści ośm, groszy dwadzieścia siedm, szelągów dwa y pół, dico złotych 34,948, gr. 27, szel. 2 1/2. Osobliwie zaś w papierach, obligach y kartach od różnych osób należąca, w ośmiu latusach będąca facit złotych polskich dwadzieścia trzy tysiące czterysta trzy, groszy cztery, szeląg jeden, dico złotych polskich 23,403, gr. 4, szel. 1, które to obiedwie summy całej massy inwentarzowej in unum zniozszy, in *summa summarum* wynosi złotych polskich pięćdziesiąt ośm tysięcy, trzysta pięćdziesiąt dwa, groszy dwa y pół szeląga jednego, dico złotych polskich 58,352, gr. 2, szelon. 1/2.

<i>Expensa, z takowey massy przez panią Katelnicką spendowane.</i>		
Na expensa pogrzebowe y żałobę gotowym groszem bitych 104 y złotych 6, facit	838	— —
Puszkę szelągów na ubogie rozdysponowano.		
1 kufa wina francuzkiego przez pogrzeb na goście y nabożeństwo wyszła	192	— —
7 kamieni wosku, po talarów bitych ośm y pół na pogrzeb, na świece do bractwa dano	476	— —
1 baryłka oliwy, talarów bitych dziesięć, na pogrzebową apparencyą, na lampy dano	80	— —
Na składankę do izby kupieckiey szostakami talarów bitych dziesięć, facit	80	— —
Do skarbu czopowego za miód z groszowym y kontraktowym vigore kontraktu przez połowę zapłaciła	165	— —
Item co się wydało różnemi dniami y miesiącami za wolą szlacheckiego imię pana Jachimowicza—burmistrza Wileńskiego, przez imię pana Moroza—radzcy Wileńskiego, in assistentia Andrzeja Pozlewicza—jenerała przysięgłego, po zinwentowaniu urzędowym pozostałej fortuny z wiktualii y rzeczy niżej wyrażoney samey sławetney pani Katelnickiey pozostałej wdowie na własne oney potrzeby w roku terazniejszym 1755, miesiąca Marca 28 dnia.		
Żyta beczka na towar	24	— —
Beczka pszenicy cudzey, ta oddana, czyja jest.		
Wodki hanyżkowej kowienka 1	60	— —
Pszenicy beczkę 1 y ćwierć	40	— —
Żyta beczek pięć	120	— —
Blachy białey cieńkiey arkuszów 100	66	20 —
21 Marca wina frontyniaku kufa 1	280	— —
Wina pikardu kuf 3	669	10 —
Miodu pitego kuf 8 y pół	595	— —
Tegoż roku 12 Maja sukienki, które miała w zażywaniu p. Katelnicka, jako jey własne, oddane są urzędownie pomienioney pani Katelnickiey.		
Fangultu xiązeczek złotych 3, srebrnych 2	38	— —
26 Maja wydano kos 286	843	25 —
Takoż na dniu 11 Junii tegoż roku wydano 4 sosnowki z miodem praśnym do sycenia, w których naydowało się miar 41 y pół, facit		
	996	— —

1 korale zastawne żydowskie blacharza z sztuczkami srebrnymi pozłocistemi w 8 bitych, wzięła pani Katelnicka z racyi, że ma żyd okupić. . . . . 46 — —

Item po zakończonym inwentarzu podała pani Katelnicka, pozostała wdowa, registr, wiele za przedaną sól y inne towary różnemi datami do rąk oney doszło de tenore sequenti:

Za beczek 4 śledzi po bitych 4 y pół	144	—	—
Za 3 beczki soli po złotych 18	54	—	—
Za 2 beczki soli	36	—	—
Za 1 beczkę soli	17	15	—
Za 1 beczkę soli	18	—	—
26 Maja za szkło od pana Duchowicza bitych 7 y berlinki 2	57	—	—
30 Maja za 1 beczkę soli	18	—	—
Za miejsce należące od pana Duchnowicza odebrała bitych 2	16	—	—
31 Maja p. Saldziewicz oddał bitych 7, facit	56	—	—
1 Junii za 1 beczkę soli	18	—	—
9 Junii za 1 beczkę soli	18	—	—
16 Junii za 2 beczki soli po złotych 18, facit	36	—	—
18 Junii za 2 beczki soli po złotych 18, facit	36	—	—
19 Junii za 1 beczkę soli	18	—	—
20 Junii żyd blacharz oddał bitych 4	32	—	—
21 Junii za 1 beczkę soli	18	—	—
5 Juli za 1 beczkę śledzi bitych 4 y pół	36	—	—
6 Julii za 1 beczkę soli	18	19	2
9 Julii za 2 beczki soli	37	—	—
27 Julii za 1 beczkę soli	18	—	—
28 Julii za 3 beczki pszenicy, po zł. 30	90	—	—
29 Julii za 1 beczkę soli	18	15	—
30 Julii za 1 beczkę pszenicy	31	25	—
31 Julii oddał blacharz za blachę talarów bitych 4, facit	32	—	—
6 y 7 Augusta za 3 beczki soli	55	15	—
Od Moskalów różnemi czasy wybrała talarów bitych 40, facit	320	—	—

Item co się wydało takż za wolą pomienionego imć pana burmistrza dla pana Jana Katelnickiego po inwentarzu anno Dom. . . . .

1. Kireja granatowa, wilkami podszyta, nieboszczykowska, nie taxowana.
2. Czapka z czarnym barankiem, która niebyła taxowana.
3. Poduszek dwie.

Złote pol. Grosze. Szelon.

4. Ręczników dwa nie taxowano.			
5. Poszewek białych 2.			
6. Prześcieradło 1.			
7. Kołdra kartunowa.			
8. Berlinkami tynfów 100, facit złotych	126	20	—
9. Nowemi szostakami talarów bitych 5, facit	40	—	—
10. Spodnie karmazynowe jedne nie taxowane.			
12. Sledzi beczka 1	36	—	—

Summa expensu na pogrzeb, żałoby w opłacenie podatków domowych, fac. złotych polskich tysiąc ośmset trzydzieści jeden, dico złot. polskich 1831.

Summa expensu na własne potrzeby p. Katelnickiey obrócona, fac. złotych polskich pięć tysięcy czterdzieści sześć y groszy dwadzieścia pięć, dico złotych polskich 5046, gr. 25.

Summa expensu, na własne potrzeby pana Jana Katelnickiego obrócona, fac. złotych polskich dwieście dwa, gr. dwadzieścia, dico zł. pol. 202, gr. 20. Te trzy summy expensu in unum zniósłszy, summa summarum expensu czyni złotych polskich siedm tysięcy ośmdziesiąt y groszy piętnaście, dico złotych pol. 7080 gr. 15. Restat summy inportacyney w massie, w kleynotach, w srebrze, cynie, miedzi, towarach, na papierach, w gotowym groszu y na wszelkiej ruchomości, facit złotych polskich piędziesiąt jeden tysiąc dwieście siedmdziesiąt jeden, gr. siedmnaście, szeląga pół, dico złotych pol. 51,271, gr. 17, szel. $\frac{1}{2}$.

Quod inventarium, praemisso modo expeditum, est actis nobilis officii consularis Vilnensis insertum.

КОНЕЦЪ XIII ТОМА.

ОГЛАВЛЕНІЕ АКТОВЪ.

I.

Королевскія привилегіи, листы, сеймовыя инструкціи и постановленія.

Стран.

1395 г. Сентября 1 дня.

1. Привилегія Мстиславскаго князя Лугвенія (Ольгердовича) дворному боярину Костюшкѣ Валюжиничу на грунтъ Валюжинскій подъ г. Мстиславлемъ . . . 3

1503 г. Іюля 17 дня.

2. Уступочная записъ Федьки Ивашковича и брата его Богуша матери своей Аннѣ Мицовичъ на половину Сапѣжинскаго двора въ г. Вильнѣ, на Савичъ улицѣ, возлѣ церкви св. Кузьмы и Демьяна, которую она подарила сыну своему Петрухну Сапѣжину 4

1507 г. Августа 15 дня.

3. Подтвердительная привилегія короля Сигизмунда I-го королевскому боярину Петру Кундѣ на земли и часть Городенской пуши на р. Лососнѣ и Поганомъ озерѣ, на пространствѣ 4 верстъ въ длину и 3 въ ширину 5

Стран.

1508 г. Апрѣля 7 дня.

4. Подтвердительная грамота короля Сигизмунда I-го городничему Минскаго воеводства Петру Оношкѣ на двѣ пустоши Слизно и Янушкевичи, двухъ человѣкъ и также пустоши Даниловщину, Якубовщину и Родовщину въ Минскомъ „уѣздѣ“ 7

1508 годъ.

5. Документы касающіеся фамиліи князей Глинскихъ 9

1528 г. Мая 1 дня.

6. Списокъ дворянъ земли Волынской, съ показаніемъ сколько каждый изъ нихъ обязанъ былъ ставить во время войны вооруженныхъ конныхъ ратниковъ . . 18

15 . . г., Іюня 30 дня, инд. 2.

7. Подтвердительная грамота короля Сигизмунда I-го Яцынѣ Оношковичу на

Стран.

Стран.

купленную имъ землю Городище и сѣ-
пжати въ Криницахъ, въ Клецкомъ
повѣтѣ 22

1536 г. Мая 2 дня.

8. Привилегіи короля Сигизмунда I-го
стрѣльцу королевскаго Пунскаго двора
Ивану Станилевичу на сѣпжати Кра-
ковскую съ лѣсомъ, на р. Першайкѣ,
въ Пунской волости 23

1547 г. Апрѣля 1 дня.

9. Универсалъ короля Сигизмунда Ав-
густа князю Огинскому о пригото-
вленіи въ походъ и приказъ, чтобы сол-
даты не чинили никакихъ притѣсненій
Ново-Троцкимъ мѣщанамъ — церков-
нымъ огородникамъ 25

1548 г. Мая 27 дня.

10. Подтвердительная грамота короля Си-
гизмунда Августа боярину Ѳеодору Онош-
ковичу на покупное имѣніе Ковпчу, въ
Оршанскомъ уѣздѣ 26

1555 г. Мая 3 дня.

11. Привилегія королевы Боны, данная Пин-
скому и Кобринскому старостѣ Стани-
славу Фальчевскому на имѣніе Сельцо,
или Селець 28

1560 г. Іюня . . . . .

12. Листъ короля Сигизмунда Августа о нѣ-
которыхъ боярахъ Кричевскаго повѣта
и ихъ правахъ 30

1565 г. Декабря 1 дня.

13. Привилегія короля Сигизмунда Августа
королевскимъ дворянамъ Ивану, Гри-

горію, Ѳеодору и Василию Семеновичамъ
Тереховичамъ на право ловли рыбы
въ Евейскомъ (нынѣ Евьевскомъ) озерѣ
и въ Брожалскомъ прудѣ 31

1568 г. Апрѣля 14 дня.

14. Привилегія короля Сигизмунда Августа
Жмудскому старостѣ Ивану Герони-
мовичу Ходкевичу на право пользова-
ванія по закладной Ковенскимъ замкомъ
и землями къ нему принадлежащими 34

1569 г. Ноября 5 дня.

15. Привилегія короля Сигизмунда Августа
Борисовичамъ, думнымъ землянамъ Сло-
нимскаго повѣта, на право дворянства 36

1580 г. Декабря 8 дня.

16. Привилегія короля Стефана Баторія мѣ-
стечку Липску на Магдебургское право
съ подтвержденіемъ оной послѣдую-
щими королями 38

1568 г. Апреля 4 дня.

17. Привилегія короля Стефана Баторія
землянину Сонгину на устройство моста
на рѣкахъ Клевѣ и Трокунѣ и взи-
маніе мостовой пошлины 55

1589 г. Марта 9 дня.

18. Привилегія короля Сигизмунда III-го
на основаніе города Биржъ съ нада-
ніемъ ему Магдебургскаго права, под-
твержденная королемъ Владиславомъ IV
въ 1642 году 56

1590 г. Марта 23 дня.

19. Копія привилегіи короля Сигизмунда III,
выданная нѣкоторымъ землянамъ Ош-

Стран.	Стран.
мянскаго повѣта на причисленіе ихъ къ шляхтѣ Ошмянскаго повѣта 60	Ивана Ключаты, предназначаемый для храненія метрики великаго княжества Литовскаго 89
1590 г. Апрѣля 9 дня.	1640 г. Мая 29 дня.
20. Листъ королевы Анны ревизору Гра- левскому о надѣлѣ земель дворянъ Ста- невичей 63	27. Ассесорскій декретъ короля Владислава IV-го, по поводу нарушенія привилегіи о свободѣ постоя въ домѣ Ивана Ключ- чаты 90
1593 г. Іюня 25 дня.	1655 г. Сентября 20 дня.
21. Подтвердительная привилегія короля Сигизмунда III-го на древнія права и вольности Полоцкой земли 64	28. Заявленіе Витебскихъ обывателей, на- ходившихся въ плѣну въ Казани, о не- взгодахъ, понесенныхъ ими во время занятія Витебска царемъ Алексѣемъ Михайловичемъ, и вмѣстѣ постанов- леніе ихъ не избирать въ должности тѣхъ, которые отказались съ ними участвовать и присягнули на вѣрность Царю 93
1597 г. Мая 17 дня.	1662 г. Мая 19 дня.
22. Привилегія короля Сигизмунда III-го мѣстечку Лоздеѣ на Магдебургское пра- во и другія вольности, подтвержденная королями Михаиломъ въ 1669 и Ав- густомъ II-мъ въ 1718 годахъ 70	29. Постановленіе дворянъ Лидскаго повѣта по случаю происходившихъ въ этомъ повѣтѣ безпорядковъ и безчинствъ 99
1609 по 1679 г.	1662 г. Іюня 17 дня.
23. Рескрипты, декреты и привилегіи, дан- ные мѣщанамъ и боярамъ города Крева королями Сигизмундомъ III-мъ, Влади- славомъ IV-мъ и Яномъ III-мъ 76	30. Упоминальный листъ 'короля Яна Ка- зимира о буйствахъ и безпорядкахъ іезуитскихъ студентовъ въ Новогородкѣ 101
1623 г. Октября 10 дня.	1667 г. Іюля 18 дня.
24. Наказъ Виленскаго воеводы Льва Са- пѣги Виленскому магистрату касательно отношеній юрисдикціи городской къ замковой 83	31. Привилегія короля Яна Казимира, дан- ная дворянину Гружевскому на взи- маніе мостоваго на рѣкѣ Датновкѣ 102
1635 г. Марта 12 дня.	1670 г. Іюня 5 дня.
25. Грамота короля Владислава IV, под- тверждающая декретъ Сигизмунда пер- ваго по дѣлу между князьями Четвер- тинскими и землянами Оношковичами 86	32. Привилегія короля Михаила, данная королевскому секретарю Мелеру на мо- стовое мыто въ рѣкѣ Вакѣ 103
1636 г. Апрѣля 21 дня.	
26. Привилегія короля Владислава IV, ко- торою освобождается отъ постоевъ домъ	

Стран.

Стран.

1670 г. Ноября 8 дня.

33. Привилегія короля Михаила на еженедѣльные торги въ мѣстечкѣ Сейнахъ . 105

1674 г. Октября 17 дня.

34. Заявленіе подскарбія Литовскаго Кирштейна о взятіи заимообразно у дочери своей разныхъ драгоцѣнностей и матерій 106

1677 г. Марта 24 дня.

35. Привилегія короля Яна III Татарамъ, живущимъ въ великомъ княжествѣ Литовскомъ, на право дворяства, съ подтвержденіемъ оной послѣдующими королями 108

1679 г. Марта 2 дня.

36. Привилегія короля Яна III, утверждающая за бывшими въ плѣну всѣ ихъ права и преимущества 112

1681 г. Апрѣля 12 дня.

37. Привилегія короля Яна III-го на мостовое мыто на рѣкѣ Басупѣ, данная Ковенскому мечнику Яну Забѣлѣ 114

1681 г. Апрѣля 23 дня.

38. Привилегія короля Яна III-го на взиманіе мостоваго мыта на рѣкѣ Рѣшѣ, данная Казимиру и Андрею Закревскимъ 115

1684 г. Февраля 21 дня.

39. Подтвердительная привилегія короля Яна III-го на возобновленіе правъ мѣстечка Каменца Литовскаго 116

1685 г. Мая 23 дня.

40. Универсалъ гетмана Великаго княжства Литовскаго Казимира Яна Сапѣги о сборѣ войска по поводу вторженія въ предѣлы государства Татарскаго хана 119

1687 г. Сентября 26 дня.

41. Упоминальный листъ короля Яна III-го, Ковенскому магистрату по дѣлу Королевскаго купца Іоанна Валеріана Гернига 120

1695 г. Мая 6 дня.

42. Универсалъ Полоцкаго воеводы Доминика Слушки къ Миленскимъ и Дѣвицкимъ боярамъ о томъ, чтобы они не сопротивлялись отдать третью часть своей земли Полоцкому іезуитскому коллегіуму 122

1696 г. Іюля 26 дня.

43. Постановленіе дворянъ Виленскаго воеводства о выборѣ каптуровыхъ судей . 123

1698 г. Мая 21 дня.

44. Универсалъ короля Августа II-го, которымъ онъ возобновляетъ силу прежнихъ постановленій касательно таможенъ 127

1698 г. Августа 9 дня.

45. Постановленіе дворянъ Виленскаго воеводства 129

1701 г. Февраля 10 дня.

46. Постановленія дворянъ Пинскаго повѣта на Срѣтенскомъ сеймикѣ 133

Стран.

1701 г. Юня 20 дня.

47. Привилегія короля Августа II-го на освобожденіе города Витебска отъ Рижскихъ долговъ и податей 137

1702 г. Юля 13 дня.

48. Универсалъ польнаго гетмана великаго княжества Литовскаго князя Корибута Вишневецкаго объ исключеніи изъ войска и наказаніи смертною казнію Василія Юшкевича, какъ измѣнника отечества 139

1702 г. Августа 11 дня.

49. Постановленіе дворянъ Браславскаго повѣта, собранныхъ на посполитое рушеніе 140

1715 г. Октября 10 дня.

50. Привилегія короля Августа II-го, которою городъ Черей освобождается отъ уплаты долговъ въ теченіи трехъ-голичнаго срока 142

1717 г. Мая 16 дня.

51. Универсалъ русскаго фельдмаршала Александра Меншикова, данный Дубровинскимъ мѣщанамъ Пилатамъ на нѣкоторыя права 144

1718 г. Юня 18 дня.

52. Письмо Виленскаго епископа Константина, которымъ онъ убѣждаетъ Новогородскаго декана Залѣскаго не вымогать тяжелыхъ процентовъ съ Клецкаго кагала 145

1725 г. Декабря 17 дня.

53. Привилегія короля Яна Казимира, данная Шедюнскимъ и Шморлянскимъ

Стран.

крестьянамъ, освобождающая ихъ отъ излишнихъ налоговъ 146

1732 г. Января 5 дня.

54. Грамота императрицы Анны Іоанновны подстолю графу Михаилу Потоцкому на владѣніе имѣніями Горы-Горки и другими 149

1733 г. Юля 18 дня.

55. Инструкція дворянъ Виленскаго воеводства, данная депутатамъ на избирательный сеймъ 151

1735 г. Января 7 дня.

56. Универсалъ подкоморія великаго княжества Литовскаго Игнатія Завиши къ дворянамъ великаго княжества Литовскаго 160

1735 г. Апрѣля 12 дня.

57. Универсалъ подкоморія великаго княжества Литовскаго Игнатія Завиши дворянству Жомойтскаго воеводства о томъ, что вступившія въ предѣлы его русскія войска не будутъ дѣлать жителямъ никакихъ притѣсненій 162

1735 г. Мая 13 дня.

58. Инструкція главнаго Литовскаго трибунада, данная депутатамъ, отправленнымъ къ королю Августу III-му 164

1735 г. Юня 15 дня.

59. Инструкція дворянъ Виленскаго воеводства, данная Интурскому старостѣ Тизенгаузу, избранному посломъ къ кан-

Стран.

цлеру кн. Михаилу Корибуту Вишне-
вецкому 168

1735 г. Августа 16 дня.

60. Инструкція дворянства Смоленского вое-
водства, данная посламъ на Варшав-
скій сеймъ 172

1735 г. Августа 24 дня.

61. Инструкція дворянъ Виленского вое-
водства депутатамъ на главный сеймъ
Варшавскій 176

1744 г. Ноября 12 дня.

62. Привилегія короля Августа III-го на
двухнедѣльную ярмарку въ мѣстечкѣ
Пѣтуховѣ 187

1752 г. Юня 12 дня.

63. Постановленіе жителей Витебскаго вое-
водства относительно защиты Витеб-
тскаго замка и избранія своимъ на-
чальникомъ Ивана Гребницкаго 189

1752 г. Августа 21 дня.

64. Инструкція дворянъ Стародубовскаго
уѣзда на ординарійный сеймъ въ Го-
роднѣ 191

1756 г. Сентября 9 дня.

65. Инструкція дворянъ Новгородскаго вое-
водства депутатамъ, отправленнымъ на
сеймъ Варшавскій 198

1757 г. Сентября 27 дня.

66. Привилегія короля Августа III-го на
четырёхнедѣльную ярмарку въ мѣ-
стечкѣ Молодечнѣ 205

Стран.

1758 г. Марта 15 дня.

67. Привилегія короля Августа III-го Ви-
ленской іезуитской Свято-Янской ап-
текѣ 206

1762 г. Юня 25 дня.

68. Списокъ актовыхъ книгъ, истреблен-
ныхъ пожаромъ въ городѣ Минскѣ
въ 1762 году 208

1762 г. Октября 6 дня.

69. Привилегія короля Августа III-го мѣ-
стечку Старому Мяделу на магдебург-
ское право и на четыре ярмарки 210

1763 г. Ноября 12 дня.

70. Универсалъ примаса польскаго Влади-
слава Лубенскаго, съ приглашеніемъ
на избирательный сеймъ въ Варшаву 212

1764 г. Февраля 6 дня.

71. Постановленіе дворянъ Виленскаго вое-
водства на предконвокаційномъ сей-
микѣ объ избраніи членовъ каптуро-
ваго суда 217

1764 г. Февраля 19 дня.

72. Инструкція дворянъ Виленскаго вое-
водства, данная депутатамъ, выбран-
нымъ на конвокаційный сеймъ въ Вар-
шаву 222

1766 Августа 16 дня.

73. Грамота Виленскаго епископа Игнатія
Массальскаго, данная евреямъ, живу-
щимъ на Виленскомъ предмѣстьѣ Ан-
токолѣ, на постройку тамъ синагоги
и кладбища 236

1766 г. Августа 19 дня.

74. Подтвердительная привилегія короля Станислава Августа въ пользу нѣ-
которыхъ волостей Полоцкаго воевод-
ства 238

1767 г. Августа 13 дня.

75. Постановленіе конфедераціи Литовской провинціи въ пользу маршаловъ и со-
вѣтниковъ конфедераціи 241

1768 г. Августа 13 дня.

76. Привилегія короля Станислава Августа, данная Динабургскому подстаростѣ Ка-
зиміру Кублицкому на три ежегодныя ярмарки въ мѣстечкѣ Мелегянахъ . . . 244

1774 г. Января 3 дня.

77. Привилегія короля Станислава Августа на четыре ежегодныя ярмарки въ мѣ-
стечкѣ Пакольнѣ 245

1777 г. Февраля 28 дня.

78. Привилегія короля Станислава Августа Виленскимъ доминиканамъ на право
содержанія аптеки 247

1779 г. Мая 14 дня.

79. Универсалъ короля Станислава Августа касательно аккуратной высылки судеб-
нымъ мѣстами рапортовъ въ постоян-
ный королевскій совѣтъ 248

1779 г. Іюня 7 дня.

80. Привилегія короля Станислава Августа на основаніе мѣстечка Бигушекъ съ

торгомъ въ каждую среду и одною дву-
недѣльною ярмаркою въ году 251

1786 г. Іюля 16 дня.

81. Привилегія короля Станислава Августа мѣстечку Сопоцкину на двѣ ярмарки
и торги 253

1790 г. Сентября 9 дня.

82. Привилегія короля Станислава Августа Ивану Халецкому на еженедѣльные тор-
ги и четыре годовые ярмарки въ его
мѣстечкѣ Жлобинѣ 254

1792 г. Января 4 дня.

83. Протоколъ засѣданія Гродненскаго ма-
гистрата, заключающій въ себѣ распо-
ряженіе о снесеніи старыхъ полураз-
валившихся домовъ и трубъ, угрожаю-
щихъ пожаромъ 256

1792 г. Февраля 25 дня.

84. Подтвердительная привилегія короля Станислава Августа мѣстечку Липниш-
камъ на городскія права и вольности . . 258

1792 г. Мая 22 дня.

85. Привилегія короля Станислава Августа городу Ошмянамъ 261

1792 г. Февраля 25 дня.

86. Привилегія короля Станислава Августа на обновленіе правъ мѣстечка Ушполя . . 265

1792 г. Февраля 23 дня.

87. Подтвердительная привилегія короля Станислава Августа мѣстечку Мойша-
голамъ на городскія права и вольности . 268

	Стран.		Стран.
1792 г. Мая 25 дня.		Сигизмунда Августа на дарованіе го-	
88. Возобновленіе привилегіи короля Стани-		роду Диснѣ герба	274
слава Августа, данной мѣстечку Гера-		1797 г. Марта 10 дня.	
нонамъ	271	90. Свидѣтельство Якова Борисовича о дѣй-	
1792 г. Декабря 7 дня.		ствительной принадлежности Льва Бо-	
89. Подтвердительная привилегія короля		рисовича къ дворянскому роду Бори-	
		совичей	275

II.

Инвентарныя и межевыя описи.

	Стран.		Стран.
1560 г. Декабря 8 дня.		1672 г. Февраля 6 дня.	
91. Замѣна земель мѣстечка Василишекъ		95. Инвентарь движимаго имущества Ви-	
на королевскія уволокы	279	ленскаго купца Ивана Потта	303
1600 г. Февраля 28 дня.		1672 г. Мая 29 дня.	
92. Подкоморское опредѣленіе касательно		96. Миротлюбивая сдѣлка между митропо-	
границъ между имѣніями Лулинцемъ		литомъ Кіевскимъ Гавріиломъ Колен-	
и Волькою	289	дою и маршалкомъ Лидскимъ Раец-	
1604 г. Ноября 2 дня.		кимъ о плацахъ въ г. Вильнѣ	323
93. Инвентарь имѣнія Дятелевичъ	296	1673 г. Февраля 8 дня.	
1623 г. Мая 20 дня.		97. Инвентарь, составленный присяжными	
94. Описаніе границъ Усвятскаго старо-		радцами по смерти Виленскаго купца	
ства	298	Аѳанасія Ивановича	325
		1588 г. Апрѣля 26 дня.	
		98. Инвентарь имѣнія Лулинца	337

Стран.

Стран.

1685 г. Мая 21 дня.

99. Разграниченіе имѣнія Жомойтскаго
старосты Іеронима Ходкевича съ имѣ-
ніемъ Комаевскаго 341

164 . . г. Февраля 20 дня.

- ✓ 100. Инвентарь Гомельскаго староства . . 343

1690 г. Апрѣля 23 дня.

101. Инвентарь имѣнія Любовицкаго . . . 377

1755 г. Апрѣля 7 дня.

102. Опись движимаго имущества, остав-
шагося по смерти Виленскаго русскаго
купца Гавріила Кательницкаго . . . 380

УКАЗАТЕЛЬ

ЛИЧНЫХЪ ИМЕНЪ

I.

УКАЗАТЕЛЬ

ЛИЧНЫХЪ ИМЕНЪ.

- А**
- Абрамовичъ** Андрей, зем. писарь Вилен. воеводства, 191, 192.
 — Казиміръ, Гродненскій бургомистръ, 257, 258.
 — Людвигъ, Вилен. деревничій, 218, 235.
 — Петръ, 127.
 — Юрій, Стародубовскій староста, 234.
 — Янъ-Казиміръ, 132.
 — стольникъ Вилен. воеводства, 152.
- Абрамовскій** Феликсъ-Францискъ, писарь апелляціон. суда Вилен. воеводства, 256.
- Августиновичъ** Іосифъ, 220, 235.
- Августинъ**, войтъ Виленскій, 25.
- Августіановичъ** Михайлъ, 127.
- Августъ II-й**, король Польскій, 39, 52, 75, 109, 111, 127—8, 137—8, 142—3, 158, 173, 178, 194.
- Августъ III-й**, король Польскій, 38, 40, 44, 45, 48, 49, 52, 54, 108, 109, 161, 164, 165, 170, 172, 178, 186, 187—8, 205—6, 207, 210, 212, 213, 217, 224.
- Авковичъ** Семенъ, Вилен. мѣщанинъ, 388.
- Агрипа** Венцлавъ, господар. писарь, 44, 45, 70.
- Адамковичъ** Михайлъ, 98.
- Адамовичъ** Войтехъ, Минскій мѣщанинъ, 49.
- Александровичъ** Казиміръ, 221.
 — Антоній, секрет. Постояннаго совѣта, 251.
 — Самуилъ, 320.
- Александръ**, король Польскій и великій князь Литовскій, 6, 9, 11, 13, 15, 16, 30, 66, 67, 68, 117, 197, 269.
- Алексевиичъ** Карпъ, 391, 392.
- Алексій Алексѣевичъ**, Московскій царевичъ (сынъ царя Алексѣя Михайловича), 96.

Алексѣй Михайловичъ, царь Московскій, 93.
 Амбровичъ Андрей, „человѣкъ“ (подданный), 10.
 — Ермола, „человѣкъ“ (подданный) 10.
 Ананикъ Гарасимъ, „мужъ“ (крестьянинъ) 11.
 — Лукіанъ, „мужъ“ (крестьянинъ) 11.
 — Яковъ, „мужъ“ (крестьянинъ) 11.
 Андревичъ Юріѣ, Смоленскій намѣстникъ, 16.
 Андреевичова Богдана, княжна, жена Ивана Андреевича—державцы Виленскаго, 86.
 Андреевичъ Иванъ, господарскій дворянинъ, 10.
 дворный королев. подскарбый, 32, державца Виленскій, 86.
 — Аврамъ, бояринъ, 11.
 Андрускій Яцко, 20.
 Андружскій Санько, 19.

Андружскій Оедоръ, 19.
 Андрушкевичъ Михайлъ-Доминикъ, 132.
 Анна, королева Польская, 63, 64.
 — Россійская Императрица, 149, 150.
 Антоновичъ-Войсикъ Николай, 127.
 — Павелъ, 359.
 — Самуилъ, 127.
 — 320.
 Антонъ, Пунскій осочникъ, 24.
 Анцута Юрій, антипатренскій епископъ, Вилен. суфраганъ, референдаръ вел. кн. Литовскаго, 157.
 Аппель, 319.
 Артемовичъ Михайлъ, 142.
 Артишевскій Оома, 394.

Б.

Бабинскій Сементъ, 20.
 Баевскій Лецко, 20.
 — Грицко, 20.
 Балдышевскій Германъ-Ивнокентій, 394.
 Балинскій Игнатій, ротмистръ Вилен. воеводства, 258.
 Балковскій Василей, 20.
 Банасъ Адамъ, Вилен. мѣщанинъ, 388.
 Банклисъ Янъ, крестьянинъ с. Шадюнъ, 148.
 Барановичи, бояре, 45.
 Барановичъ Юргій, 46.
 — Казиміръ, польный стражникъ вел. княж. Литовскаго, 169, 170, 181.
 Барановскій Яаушъ, мурза, полковникъ, 108, 111.
 Барсотый, 321.
 Бартошевичъ Казиміръ, королев. секретарь, 378.
 — Константинъ-Викторъ, 126.
 — Францисекъ, Липскій бурмистръ, 38.
 — Янъ, 221, 235, Викторинъ-Янъ, Венденскій войскій, 379.
 Бееръ Адамъ, 318.
 — Михайлъ, 318, 320.

Безъ Захарія, 319.
 Бейнартъ Станиславъ, скарбникъ вел. кн. Литовскаго, ключникъ и подключій Вилен. воеводства, 343, 344, и королевскій секретарь, 377.
 Бенетъ Яковъ, Мозырскій стольникъ, 141.
 Беньашъ Францискъ, 221, 235.
 Береженскій Грицко, 19.
 Березневичъ Богуславъ, 204.
 — Бовифацій, 204.
 Берестейскій Михайло, 20.
 Берковичъ Гиршель, 391.
 Бернардотъ, французскій комиссаръ, 161.
 Бернатовичъ Казиміръ, Вилен. мѣщанинъ, 303, 325.
 Биберштейнъ Николай, 98.
 Бизингъ, Вилен. почтарь, 318.
 Билунскій Игнатій, 221, 236.
 — Михайлъ, 221.
 Бирбаши Юхневичи, князья, 175, 186.
 Биронъ, князь, 193.
 Бисмаркъ. См. Фонъ-Бисмаркъ.

- Бобеашъ Петръ, 190.
 Бобицкій Богданъ, 21.
 — Сирота, 21.
 Боболя Андрей, іезуитъ, 157.
 Бобровичъ Івашко, 20.
 Богданковичъ Жданокъ, 285.
 Богдановичова, Василева, Витебская зем. писарева, княжна Анна Дмитровна Глинская, 9.
 Богдановичъ Василій, Витебскій земскій писарь, 9, 17, Кревскій мѣщанинъ 77—8.
 — Иванъ, Дисненскій мѣщанинъ, 274.
 — Михайлъ, 127, 378.
 — Самуилъ, 127.
 — Юрій, 221, 236.
 — Яковъ, 221, 236.
 Богдановъ Остапко, человекъ с. Овдѣвичъ, 14.
 — Сергѣйко, человекъ с. Овдѣвичъ, 14.
 Богданъ, панъ, 19.
 Богдашевскій Адамъ, 136.
 Богдевичъ Мальхеръ-Константинъ, 100.
 — Михайлъ, 127.
 Боговитиновичова Богушова, пани, 24.
 Боговитиновичъ Богущъ, Волинскій земскій подскарбій, 19.
 — Иванъ, 19.
 Боговитинъ, панъ, 19, 21.
 Богомолецъ Дмитрій-Александръ, 98.
 — Янъ, 98.
 Богуматчичъ Матысъ, 285.
 Богушевскій Тома, 221.
 Богушъ Адамъ, 126, королев. секретарь, 132, 152.
 — Іеронимъ, Ковенскій городничій, 126.
 Боимъ Павелъ, королев. секретарь, Вилен. войтъ, 336.
 Бонумъ, полковникъ, 320.
 Болдура Івашко, человекъ с. Овдѣвичъ, 14.
 Болевичъ Мартинъ, 335.
 Бона, королева Польская, 28.
 Бонинъ Петръ Ивановичъ, землянинъ Новгородской земли, 340, 341.
 Борейко Козичъ Криштофъ, 100.
 Борейко Юрій-Владиславъ, Виленскій подчашій, 125, 126, 132.
 Борейко-Зміевскій Антоанъ, Виленскій земскій регентъ, 152.
 Боренскій-Тулько Іеронимъ, 98.
 Борисовичъ Василій, „думный“ бояринъ Слонимскаго повѣта, 36—7, 275.
 — Гавріилъ, 36, 275.
 — Казиміръ, 275.
 — Леонъ, 36, 275—6.
 — Матвѣй, 275.
 — Стефанъ, 275.
 — Яковъ, 36, 275—6, 335.
 — Янъ, 275.
 Борковский Павелъ, землянинъ Ошмян. пов., 61.
 Боровскій Стефанъ, 98.
 — изъ Борова, Теофилъ, Лидскій подчашій, 132.
 — Станиславъ, 282.
 Бородичъ Кипріанъ, 204.
 — Іоакимъ, 204.
 — Петруть, Васишскій мѣщанинъ, 285.
 Бортневичъ Нилолай-Доминикъ, 127.
 Боруховская, Яновая, 20.
 Ботвиневичъ Іосифъ, Волчаскій бояринъ, 30.
 — Романъ, Волчаскій бояринъ, 30.
 Боуфаль Доброгостъ, Казиміръ, городскій писарь Гроднен. пов., 40.
 Бражичова Теодора, Селявина, 334.
 Бражичъ Гавріилъ, 334.
 — Дмитрій, 334.
 Браницкій Янъ Клеменсъ, Краков. каштелянъ, коронный гетманъ, 216.
 Бранскій-Бѣлецкій Криштофъ, Витебскій городскій писарь, 98.
 Брацишевскій Казиміръ, 132.
 Брезинскій, Іосифъ, 152.
 — Янъ, Брестскій чашникъ, 125.
 Бремсъ, маіоръ, 319.
 Брендіусъ, ксендзъ, нѣмецъ, іезуитъ Виленскаго Яновскаго коллегіума, 319.

- Брендіусъ Гавріилъ, Ковен. канторъ, 321.
- Брестскій Александръ, 134.
- Брилингъ Францисекъ, 221.
- Бриндза, 33.
- Брозовскій Андрей, Вилен. мѣщ., купецъ, 336.
- Игнатій, 221, 236
- Мартинъ, 221, Мартинъ-Николай, 236.
- Францискъ, 221, 236.
- Бронецъ, подчасій Вилен. воеводства, 152.
- Адамъ, бунчучный б. Литов. войскъ, 218.
- Игнатій, Вилен. подчасій, 218.
- Бронцы, паны, 234.
- Бростовскій Е. П., референдаръ и писарь вел. княж. Литовскаго, 147.
- Кипріанъ-Павелъ, референдаръ и писарь вел. кн. Литовскаго, 104, 106, 334.
- Броховичъ Гаврило, 20.
- Михайло, 20.
- Бруновъ Вильгельмъ-Карлъ, 142.
- Брусиная, Кмитовая, 21.
- Бубновскій Михайло, панъ, 20.
- Буготый Юрій, 127.
- Будный Войтехъ, 136.
- Буйвидъ Владиславъ, Минскій скарбникъ, 379.
- Буйницкій Криштофъ, 197.
- Буйновскій Карлъ, 204.
- Букраба Томашъ-Михаилъ, 28.
- Букрабина Софія Косиловна, 28.
- Булгаковъ, Стрѣлецкій голова, 96.
- Булгакъ Янъ, ротмистръ Новгородскаго воеводства, 204.
- Булгаринъ Казиміръ, Мозырскій хоружичъ, 204.
- Буракъ Петръ, крестьянинъ с. Шадюнъ, 148.
- Янукъ, крестьянинъ с. Шадюнъ, 148.
- Бурба Францискъ, Вилен. райца, 319, 325.
- Буремская, Александровая, княгиня, 19.
- Буремскій, князь, 19.
- Буринскій, инстигаторъ великаго кн. Литовскаго, 175, 185.
- Станиславъ Стефанъ, Смоленскій каштеляничъ, 234.
- Буринскій Янъ, 235.
- Бутлеръ Криштофъ, Браславскій, гродскій судья, 141.
- Бухнеръ Янъ, 322.
- Буховецкій Оаддей, Новгород. крайній, 218, 234.
- Буховичъ Ивашко, 21.
- Быковскій Иванъ, бояринъ, Минскій войскій, 27.
- Іосифъ, хоружичъ и депутатъ Словимскаго повѣта, 167.
- Быковский Ивановичъ, господарскій дворянинъ, 10, 12, 13.
- Былинскій Іосифъ, 221, 235.
- Быстрейскій Богданъ, бояринъ, 11.
- Яцко, бояринъ, 11, Яцко Богдавовичъ, 15.
- Быстромъ Казиміръ, депутатъ Литовскаго трибунала, 167.
- Быховецъ Іосифъ, депутатъ Трокскаго воеводства, 33.
- Бышинскій Іосифъ, стражниковачъ Ошмян. повѣта, 221, Іосафатъ, 235.
- Онуфрій, Ошмянскій стражникъ, 221, 235.
- Бѣганскій Криштофъ, с. О., 141.
- изъ Бѣганова, Янъ-Казиміръ, Стародубовскій староста, полковникъ Литовскихъ войскъ, 140—1.
- Бѣликовичъ Андрей Сасиновичъ, зем. подсудокъ Ошмянскаго повѣта, 61.
- Васько, панъ, 19.
- Янъ, 204.
- Бѣлинскій Францискъ, коронный великій маршалокъ, 216.
- Бѣлко, кожемячичъ, бояринъ села Утя, 357, 366.
- Бѣлыницкій-Бируля, Андрей, 98.
- Гавріилъ, 98.
- Григорій, 98.
- Левъ, Ивановскій, 98.
- Оедоръ, 98.
- Бѣлосоръ Гавріилъ, Упитскій подкоморій и депутатъ, староста Новомлынскій, маршалокъ, 23.
- Криштофъ, Упитскій маршалокъ, 27.

Бѣлориницкій Богданъ, 19.
Бѣлостоцкій Вавько, панъ, 19.
— Романъ, панъ, 19.
— Семень, панъ, 19.
— Яцко, 19.
Бѣльскій Семень Володимировичъ, князь, его дво-

рецъ въ Смоленскѣ, за Днѣпромъ, съ цер-
ковью „Свѣтого Ильи“, 16.

Бѣльскій Игнатій-Іосифъ, 221.
Бѣсецкій Владиславъ, Минскій чашникъ, 142.
Бялопіотровичъ Викентій, ловчій Лидскаго повѣта,
255, 261, 264, 268, 271, 274.

В.

Ваврецкій Ярошъ-Александръ, Браславскій зем-
скій судья, 141.
— изъ Скретушева, Оома П., Браславскій
гродскій писарь, 141.
Вагнеръ Мартинъ, 256,
— 319.
Валеріанъ, писарь, 26.
Валиновскій Николай 142.
Валицкій Іосифъ, Полоцкій стольникъ, 152.
Вальтеръ Корнелій, Вилен. мѣщанинъ, 390.
Валюжинецъ Константинъ, 3.
Валюжиничъ Василій Михайловичъ, Красносель-
скій Спасскій священникъ, 3, 4.
— Константинъ, 3.
— Костюшко, бояринъ господарскій, 3.
Вансовскій Янъ, 152.
— Оаддей, Пин. чашникъ, 218.
Ванцевичъ Рафалъ, 182.
Василева Рейна, Вилен. лавочница, 320.
Василевскій Андрей Яновичъ, Витебскій мечный, 9.
— Іосифъ Яновичъ, Смоленскій стражникъ, 9.
— Казиміръ Брониславовичъ, 9.
— Криштофъ Казиміровичъ, 9.
— Михайлъ Яновичъ, подчащій Витебскій, 9.
— Стефанъ Казиміровичъ, 9.
— Францискъ Яновичъ, Волков. стражн. 19.
Васильевичъ Дахно, 20.
Вацлавъ, князь (Четвертинскій или Соколинскій?),
87.
Вацуръ, Волчаскій бояринъ. См. *Костюшковичъ-
Вацуръ*.

Вашуга, Кревскій мѣщанинъ, 77.
Ведничъ Янъ Черниговскій стольникъ, 201.
Вейштодъ Яцекъ, 235.
Велецкій Василій, князь, 19.
Велично Самуилъ, Мстиславскій гродскій писарь, 4.
Велямовичъ Самуель, панъ, 93, 101.
Венцковичъ Францискъ-Мирославъ, Ловдейскій
войтъ, 70, Трок. подсудокъ, 74.
— Іоаннъ, 221, 235.
Вербицкій Павелъ-Іосифъ, секрет. Мин. пов., 209.
Вербовскій Ковстантинъ, 220, 235.
Вердерманъ Егидій, 320.
Веремейко, прихожій человекъ села Овдѣвичъ, 14.
Версоцкій Василій-Антонъ, Брестскій-Куявскій
скарбникъ, 127.
Верховскій Иванъ, 20.
Веселовскій Петръ, Перстунскій и Новодворскій
лѣсничій, 45, 47, надворный маршалокъ
вел. кн. Литовскаго, староста Ковенскій
и Рамборскій, 48, 53, 287—8.
Веспасіанъ, 165.
Вессель Оедоръ, коронный вел. подскарбій, 216.
Видейно Стефанъ, 102.
Визгердъ, Вилен. грод. писарь, 152.
Вилгорскій Андрей, 20.
— Оедоръ, 20.
Вильканецъ Михайлъ, 235.
— Юрій, 235.
Вильчевскій, королев. подкоморій, 233.
Вильчно Янъ, королевскій дворянинъ и струкча-
щій, 80, 81.

- Вимко Николай, 295.
- Виноградский, Ковенский войтъ, 121.
- Висмонтъ Рафаилъ, 221, Висконтъ, 235.
- Витаковский Вавринецъ-Михаилъ, 132.
- Витовтъ, великій князь Литовскій, 66.
- Витунскій Янъ, Ошмян. судебный писарь, 264.
- Вишневецкій. См. *Корибутъ-Вишневецкій*.
- Вишневецкій Александръ, князь, 19.
- Иванъ, князь, державца Эйшишскій.
- Оедоръ, державца Пропойскій, 19.
- Вишоватый Казиміръ, 221, 235.
- Михаилъ, 221, 235.
- Вишомирскій Андрей, 221.
- Антовій, 221, 235.
- Владиславъ, 221.
- Игнатій, 221, 235.
- Михаилъ, 221.
- Владиславъ IV, король Польскій, 18, 22, 28, 29, 39, 50, 51, 52, 56, 59, 74, 81, 86, 89—92, 259.
- ксендзъ, капеланъ Вилен. епископа, 319.
- Владыка Сенько, 20.
- Креньскій, 20.
- Власовичъ Евѣимій, намѣстникъ Виленск. Свято-Духовскаго монастыря, 31.
- Внучекъ Станиславъ, Ошмян. земскій писарь, 63.
- Водицкій Михаилъ, Перемышльскій староста, коронный подканцлеръ, 216.
- Войдагъ Оадлей, 235.
- Война Гавріилъ, королев. писарь вел. кн. Литовскаго, 59.
- Казиміръ, Пин. зем. судья, 136.
- Константинъ, Браславскій подкоморій, 132.
- Матей, королев. писарь, 49, 63, 240.
- Семень, господар. дворянинъ, 279.
- Янъ-Казиміръ, Мстиславскій крайчій, 172, 175.
- Война-Оранскій Яковъ, подсудокъ Стародубовскаго пов., 197.
- Янъ, 235.
- Война-Ясенецкій Александръ, Витеб. грод. судья, 97.
- Война-Ясенецкій Янъ, подсудокъ, 303.
- Войниловичъ Антовій, 204.
- Викторъ, войсковичъ и ротмистръ Новгородскаго воеводства, 199.
- Войницкій Олехно, панъ, 20.
- Войновскій Янъ, 236.
- Войсецкая, пани, 20.
- Войсимъ Николай. См. *Антоневичъ-Войсимъ*.
- Войтеховскій Леонъ, Мин. магистратск. писарь, 39.
- Войткевичъ Матвѣй, 235.
- Юрій-Михаилъ, Лидскій скарбникъ, 132.
- Войцеховичъ Янъ-Лукашъ, 100.
- Войцеховскій Рафаилъ, вступающій мѣсто аппелляціоннаго судьи Вилен. воеводства, 256.
- Войшнарловичова Марина, Филоновичовна, Янова, Вилен. бурмистрова, 334.
- Волковскій Яковъ, Вилен. мѣщ., портной, 385.
- Волковый Иванъ, 20.
- Волковъевичъ Иванъ, 19.
- Костя, 19.
- Волкъ Левонъ Григорьевичъ, бояринъ сельца Озарчичъ, 360.
- Яковъ, Вилен. гарнизонный ротмистръ, 186.
- Ковенскій бурмистръ, 121.
- Волминская Гальшка, Завишанка, Кревская державчица, 81.
- Волминскій Янъ, Кревскій староста, 76, 77, 78, 79, — державца, 80, 81, 82, Волменскій Янъ Яновичъ, Трок. судья, Василишскій намѣстникъ Трокск. воеводы князя Николая Юрьевича Радивиля, 280, 282, 285, 286.
- Воловичъ Антоній, Слуцкій епископъ, 216.
- Григорій, Слоним. староста, 37.
- Евстафій, референдаръ и писарь вел. кн. Литовскаго, 50.
- Марціанъ-Доминикъ, хоружій Мстиславскаго воеводства, 132.
- Янъ-Павелъ, Плотельскій староста, 4.
- Ярошъ, королев. писарь, 70.
- Володковичъ Мартинъ-Станиславъ, ротмистръ Витебскаго воеводства, 98.

- Володзько Матвій-Казиміръ, Урѣцкій староста, депутатъ Ошмянскаго повѣта, 167.
- Волчневичъ Янъ Юрьевичъ, Виленскій конюшій и подконюшій, Васишскій державца, 286.
- Волочко Казиміръ, 204.
- Оома, 204.
- Волчокъ, подданный, 284.
- Вольгратъ Константинъ, 98.
- Вольфъ Янъ, Витеб. коморникъ, 242, 244.
- Вольскій Янъ-Константинъ, Виленскій городскій писарь, 126.
- изъ Русилова, Янъ-Венедиктъ, хоружій Вилен. воеводства, 152, 168, 170, 171, 175, 177, 178.
- Вонтіоръ Клавдій, французъ, 320.
- Воржищовскій, панъ, 20.
- Ворона Юрій Ивановичъ, панъ, 15, 20.
- Воронецкій Станиславъ, 126.
- Вороницкіе, князья, 20.
- Вороничъ Юхно, 10, 11.
- Вороновичъ, ксендзъ, духовный писарь, 319.
- Воропаевичъ Степанъ, 20.
- Воротынецъ Янъ, Витебскій ротмистръ, 98.
- Вотто Петръ-Богуславъ-Францискъ, 221.
- Вохновичъ Якимъ, 21.
- Воходовскій, 21.
- Воютинскій Сенько, 20.
- Вохлоповскій, 20.
- Вроблевскій Янъ, 30.
- Выдра Янъ, Ковенскій хоружій, 34—5.
- Выдровскій Адамъ, Жигмонтійскій плебанъ, 63.
- Высоцкій Янъ, Вилен. мѣщанинъ, портной, 385.
- Вышинскій Андрей, 235, 236.
- Петръ, 221, 236.
- Вышковскій Ѳеодоръ, князь, 86.

Г.

- Габріаловичъ Доминикъ, 221.
- Гаврилкевичъ Станиславъ, стражникъ и депутатъ Лидскаго повѣта, 167.
- Гавриловичъ Сигизмундъ, Ковен. скарбникъ, 147, 148.
- Гагенъ Готфридъ, Вилен. радца, 116.
- Гадерманъ Михаилъ, 320.
- Гаела Михаилъ, 132.
- Гайдученъ Петръ, крестьянинъ села Шадюнтъ, 148.
- Гайно Янъ Миколаевичъ, королев. писарь, Городенскій конюшій, державца Ошменскій, Утенскій и Красносельскій, 279, 280, 282, Вилен. ключникъ 285, 286, 287, 289.
- Гайковая Ядвига Павловна, Николаева, 286.
- Галецкій Юсифъ, стольникъ Смоленскаго воеводства, 136.
- Галичинскій Григорій, князь, 19.
- Ганевичъ Казиміръ, 221.
- Ганевичъ Матвій-Михаилъ, обозный Виленскаго воеводства, 126, 235.
- Янъ, 127, 132.
- Гано-Липскій Петръ, 98.
- Гансовскій Оома, 122.
- Гапановичъ Григорій, 322.
- Гарабурда Евстафій (Остафей), Мстиславскій городскій писарь, 4.
- Михайло, писарь, 275.
- Гарасимовичъ Юшко, человекъ Гаевской волости, въ Минскомъ уѣздѣ, 8.
- Гарновскій Вавринецъ, 221, 236.
- Гатискій Гавріилъ Дахновичъ, 152.
- Гатовскій Доминикъ, 220, 235.
- Гаштольдъ Альбрехтъ Мартиновичъ, Виленскій воевода, канцлеръ господарскій, Мозырскій староста, 8.
- Геведенсъ Лавренсъ, изъ Королевца, 321.
- Гедговдъ Станиславъ, 133.

Гедройтъ (Гедройць) **Александръ**, 127.
 — **Андрей**, 235.
 — **Антоній**, 235.
 — **Криштофъ**, **стольникъ Вилен. воеводства**, 218, 224.
 — **Михаилъ**, **епископъ**, 157.
 — **Самуилъ**, 127.
 — **Славиславъ**, **князь**, 284.
 — **Янъ**, **Житомир. скарбникъ**, 218.
 — **Фаддей**, 221.
 — **подстолій Вилен. воеводства**, 152.
Гейде Фридрихъ, 259.
Гейдунъ Янушъ, **Вилен. мѣщанинъ**, 323—4.
Гелгудъ Антонъ-Казиміръ, **писарь вел. княжества Литовскаго**, 51, **Андрей-Казиміръ**, 116.
Гельдъ Янъ, **изъ Либека**, 321.
Гелебсингъ Янъ, 320.
Генераль Петръ, **крестыанинъ села Шадюнъ**, 148.
Геральдъ-Товянскій Антоній, 221, 235.
 — **Игнатій**, **зем. судья Вилен. воеводства**, 265.
 — **Казиміръ**, 220—1, 235.
 — **Францискъ**, 221, 235.
Гергардъ Янъ, **Вилен. цукерникъ**, 319.
Герждовичъ Янъ, **скарбникъ Минскаго воеводства**, 208.
Геркевичъ Андрей, **Вилен. адвокатъ**, 120, 303.
Гермолловичъ Микита, **человѣкъ села Омбросовичъ**, 14.
 — **Савка**, **человѣкъ с. Омбросовичъ**, 14.
Германъ Давидъ, 322.
Гермолинъ Антонъ, **человѣкъ с. Овдѣвичъ**, 14.
 — **Осташко (Евстафій)**, **человѣкъ с. Овдѣвичъ**, 14.
Гермаловичъ Алексѣйко, **человѣкъ**, 14.
 — **Миколай**, **человѣкъ**, 14.
Гернингъ Іоаннъ-Валеріанъ, **Королевецкій купецъ**, 120—2.
Гертель Давидъ, 259.
Гертианъ Петръ, **Гроднен. радца**, 257, 258.
Гецевичъ Владиславъ, 132.
 — **Казиміръ**, 152.

Гецевичъ, **Браславскій грод. судья**, 152.
Гечевичъ Антоній, **ротмистръ Виленскаго воеводства**, 218.
Гечевскій Петръ, 236.
Гимбутъ Григорій-Антоній, **подкоморій Стародубовскаго пов., директоръ антекомиціалнаго сеймика того же повѣта**, 198.
Гиневичъ Іосифъ, 221.
Гинейно Фаддей, **скарбникъ Ковен. повѣта**, 256.
Гиравичъ Яцко, 20.
Гирспось, **еврей**, 321.
Гиршелевичъ Давидъ, **Дрибинскій обыватель**, 391.
Гиршфельдъ Эрнестъ, **изъ Ковна**, 321.
Глазко Тройнъ, **Полоц. зем. судья**, 18, 88.
Глембоцкій, **ксендзъ-пріоръ**, 318.
Глинецкій Казиміръ-Іосифъ, **Стародубовскій войскій**, **Вилен. подстароста**, 125, 127.
Глинская Анна Дмитровна, **княжна**, **жена Витебскаго земскаго писаря Василя Богдановича**, 9.
Глинскій Богданъ Фодоровичъ, **князь**, 9, 13, 14, 17.
 — **Димитрій Фодоровичъ**, **князь**, 13, 14.
 — **Иванъ Семеновичъ**, **князь**, 15, 16, 17.
 — **Иванъ Фодоровичъ**, **князь**, 13, 14, 15.
 — **Михайло Ивановичъ**, **князь**, **господарскій дворянинъ**, 13, 15, 16.
 — **Михайло Семеновичъ**, **князь**, 15.
 — **Федоръ Ивановичъ**, **князь**, **господарскій дворянинъ**, 9, 10, 11, 13.
Глинскій-Лиходѣевскій Криштофъ, 209.
Глинянскій, **В. староста**, **директоръ Пинскаго Срѣтенскаго сеймика**, 136.
Гловеръ, 319.
Глѣбицкій Александръ Фодоровичъ, **Витебскій намѣстникъ**, 70.
Глѣбовичъ Юрій, **Смоленскій намѣстникъ**, 15.
 — **Янъ Юрьевичъ**, **Вилен. воевода**, **Литовскій канцлеръ**, **державца Бобруйскій и Борисовскій**, 69.
Гноинскій Янъ, **Гродненскій депутатъ**, 38.
Гнѣвковскій, 320.

- Гнѣвошевичъ Ѳеодоръ, 20.
- Говоруха Михаилъ, бояринъ, 11.
- Годѣбскій Станиславъ, хоружій Пин. пов., 136.
- Годлевскій Ѳома, Нурскій столъникъ, 218.
- Головня Василій Якимовичъ, довчій Витебскаго воеводства, 98.
- Гаврилъ-Матвѣй, королевскій секретарь, 122.
- Янъ, писарь, 295, писарь земскій, 298.
- 298.
- Головня-Подвинскій Василій, 98.
- Голубъ Петръ, депутатъ, 298.
- Гонсовскій Станиславъ, Венденскій подкоморій, 165.
- Гонсовскій-Шкварковъ Станиславъ, Венденскій подкоморій, депутатъ Ошмянскаго пов., маршалокъ духовнаго круга, 167.
- Гонсѣвскій Викентій, польный гетманъ и подскарбій великаго княжества Литов., 95.
- Гонтарскій Францискъ, 221, 236.
- Горайнъ, 19, Вилен. подвоевода, 152.
- Александръ, Вилен. подстолій, 220, 235.
- Александръ, Гиренов. епископъ, референдарій великаго княжества Литовскаго, Виленскій архидіаконъ, 220, 235.
- Каспаръ, войсковичъ Виленскаго воеводства, 220, 235.
- Михаилъ, Новомлынскій староста, 152, городничій Виленскаго воеводства, 220.
- Янъ, Виленскій подвоевода, Петигорскій поручикъ, 158, подкоморій Виленскаго воеводства, 218, 224, 233, 234.
- Ѳаддей, Вилен. подкоморій, 218.
- Горбачевскій Янъ, 136.
- Горбачъ Адамъ, войтъ г. Каменца-Литовскаго, 117, 118.
- Горгіусъ Янъ, панъ, 318.
- Гордонъ Рейнольдъ изъ Кейданъ, 320.
- Гордѣевскій Александръ, 115, мечный Виленскаго воеводства, 126, 289, 296, 337.
- Іеронимъ, 126.
- Гордѣевскій Михаилъ, Виленскій мечный, 125.
- Горзенская, панн, 19.
- Горнорскій Антоній, Виленскій мѣщанинъ, 381.
- Горностаѣ, маршалокъ и писарь господарскій, 8, 27, Иванъ, подскарбій земскій, 69.
- Иванъ, земскій подскарбій, 25.
- Городенскій Игнатій, капитанъ, Виленскій земскій судья, 218.
- Казиміръ, Витебскій подкоморій, 27.
- Михаилъ, зем. судья Виленскаго воеводства, 265.
- Стефанъ, Лоздейскій войтъ, 218, каптуровый судья Вилен. воеводства, 235.
- войскій Вилен. воеводства, 152.
- Горохъ, панъ, 383.
- Горскій Бернардъ, Подляскій воевода, 216.
- Николай, 221, 236.
- Ѳеодоръ, 220, 235.
- Гослинскій Сильвестръ-Федоръ, обозный и депутатъ Минскаго воеводства, 167.
- Госневскій Янъ, 235.
- Готардъ-Духновскій Зенонъ, 276.
- Готлибъ-Гертель Данилъ, Вилен. радца, 268.
- Готскій Богданъ, панъ, 19.
- Василій, панъ, 19.
- Гочевичъ Петръ, 280, 281, 283.
- Ясъ, 280, 281, 283.
- Грабовскій Михаилъ, коморникъ Минскаго воеводства, 117.
- Францискъ, 221, 236.
- Гравевскій Янъ, королев. ревизоръ, 63.
- Грановскій Казиміръ, Равскій воевода, 216.
- Гребницкій Адрианъ, 98.
- Антоній, 189.
- Янъ, 190.
- Грековичъ-Гроховскій Стефанъ, Смоленскій мечный, 149, 150.
- Гречижа Ярошъ Григоревичъ, 340, 341.
- Грибовичъ Александръ, 334.
- Грибовскій Варѣоломей, 221, 235.
- Казиміръ-Лучко, 221.

Гравжовая, Варвара, Яновна, Ключковна, Мад-
херова, Сковская, Витебская, каштеля-
нова, 337.
Григелевичъ Андрухъ, крестьянинъ с. Шадюнтъ,
148.
— Сементъ, крестьянинъ с. Шадюнтъ, 148.
Григорьевичъ Иванъ, князь, 19.
— Софія (Зохвея), 29.
Гримайло Щасный, 28—9.
Гриневицъ Сементъ, 132.
— Яковъ, 132.
Гриничинъ Сементъ Войничъ, королевскій дворя-
нинъ, 286,—Войновичъ, королевскій ревизоръ,
287, 289.
Гринковичъ Олехно, 20.
Гришкевичъ Мартинъ, крестьянинъ села Шмер-
лянъ, 148.
Гришко, діаконъ Гомельской Троицкой церкви,
352.
Гришпановскій Лео, 64.
Гродинскій Стефанъ, Оршанскій депутатъ, 133.
— 331.
Громадскій Якубъ, Липскій войтъ, 44.
Громыка, писарь (господарскій?), 5.
Гросманъ Петръ, шамбелянъ, 259.
Гроховскій. См. *Грековичъ-Гроховскій*.

Данейко Антоній, Волковыскій староста, 204.
— Фелиціанъ, Лидскій ловчій, директоръ
Новгородскаго воеводства, 204.
Данисковичъ Иванъ, панъ, 19.
Данкевичъ, ротмистръ Троцкаго воеводства, 249.
Дашкевичъ Михаилъ, Новгородскій городскій ре-
гентъ, 203.
— Яковъ, 221, 236.
— Янъ, Вилен. мѣщанинъ, 388.
Дашковичъ Иванъ, 295.
Дворецкій Богданъ, 132.

Гроссъ Юрій, 394.
Гружевскій Криштофъ, корол. дворянинъ, 102—3.
Грушевскій Оома-Іосифъ, Вилен. град. намѣстникъ
и замковый писарь, 128.
Грущинскій Петръ, золотыхъ дѣлъ мастеръ, 383.
Губочинскій Петръ, писарь войтовскихъ судовъ
г. Городна, 258.
Гуковскій Казиміръ, 132.
Гулевичъ Михайло, панъ, 19.
— Оедоръ, князь, 21.
Гульяницкій Ивашко, 20.
— Стецко, 20.
— Ярмошъ, 20.
— Яцко, бояринъ, 20.
Гуриновичъ Казиміръ, 99.
Гурко Александръ, Витеб. кватермейстеръ, 190.
— Андрей, писарь, 190.
— Василій Григорьевичъ, Витебскій земскій
подсудокъ, 9, 17.
— Николай, Витеб. земскій судья, 190.
— Стефанъ, 190.
Гурно-Хотимскій Казиміръ, 98.
Гурскій Михаилъ, 235.
— Стефанъ, 100.
Гутманъ Янъ, Вилен. мѣщ., купецъ, 303, 318.
Гуторъ Ивашко, 20.

Д

Де-Вирхертъ, Пруссскій княжичъ, 121.
Дегтевъ Мацко, 20.
— Олехно, 20.
— Стась, 20.
Дедеркаль Занько, 20.
— Пашко, 20.
— Сидоръ, 20.
Денейко Антоній, депутатъ Лидскаго повѣта, под-
скарбій Литовскаго трибунала, 167.
Деражинскій Янъ, Витебскій депутатъ, 33.
Дербицкій Александръ, Брезинскій каштелянъ, 216.

- Дерговскій-Шумскій Мартинъ, Виленскій подсто-
лій, 218.
— Михайлъ, Карповецкій староста, 218.
Держичъ Іеронимъ, мечный Лидскаго пов., 100.
Десаусъ Антоній, 320.
— Яковъ, 320.
— Янъ, 319.
Десковичъ Михайло, панъ, 19.
Дештрункъ Казиміръ, 197.
Дидюля Адамъ, 221.
— Матвій, 235.
Димитрій, хоружій, Кревскій мѣщанинъ, 77, 78.
Дискевичъ Петръ, 320.
Дмитровичъ Криштофъ, 190.
— Мартинъ-Казиміръ, 132.
— Степанъ, 292, Щепанъ 293.
Добризинскій, 321.
Доброгость, 285.
Довгирдь Степанъ, панъ, 284.
— Шадиборъ, панъ, 284.
Довгяло, 377.
Довгяло-Нарбутъ Іеронимъ, 298.
— Казиміръ, стражникъ и директоръ анте-
комиціального сеймика Виленскаго вое-
водства, 187.
Довмать-Сосицкій Оома, 190.
Довнаровичъ Іосифъ, чашникъ Ошмянскаго по-
вѣта, Пятигорскій хоружій, королевскій
секретарь, 241.
— Францискъ, 152.
— Янъ, 132.
Довойна Станиславъ Станиславовичъ, Полоцкій
воевода, 69.
Догиль Янъ-Михайлъ, 132.
Долмать. См. *Исайковскій-Долмать*.
Дольскій, князь, 20.
— Николай, Пин. подсудокъ, 295.
Домарацкій Юрій, панъ, 112.
Домаславскій, полковникъ, 159.
Домброва Адамъ-Янъ, 142.
Домбровскій Іеронимъ, изъ Требавя, дворянинъ
Брестскаго воеводства, 147, Іеронимъ-Ка-
зиміръ, 148.
— Іосифъ, 220, 235.
— Казиміръ-Станиславъ, Виленскій подкомо-
рій, 126, 187.
— Казиміръ-Федортъ, 132.
— Янъ-Казиміръ, Вилькомир. мечникъ, 331.
Донатъ Іосифъ, ксендзъ, канцлеръ Смоленской
діецезіи, 175, 186.
— Янъ, хоружій, 175.
Донейко Стефанъ, 37.
Дорановскій Яковъ, Виленскій радца, 116.
Дорнякъ, 60, Севастьянъ, землянинъ Ошмянскаго
повѣта, 61, 62.
Дорогостайскій Николай, Монвидъ, Полоцкій вое-
вода, Пепельскій староста, Виленскій дер-
жавца, тивунъ Гондынской земли, 239.
Дорожинскій Антоній-Коній, 221, 236.
Дороневскій Яковъ, Виленскій радца, 268.
Дорошіевичъ Васько, 6.
Доросеевичова Кристина, изъ Страшкевичей, Ан-
тонова, во 2-мъ бракѣ Минкевичова, 391.
Древинскій Василій, королевскій секретарь вели-
каго княжества Литовскаго, 37.
Дробязгевичъ Юрій, 221.
Дроговицкій Юрій, Полоцкій земскій писарь, 65.
Дрозденскій, 20.
Друсины, Богдановы дѣти, 20.
Друцкій-Соколинскій Михайлъ, писарь великаго
княжества Литовскаго, 83, 113, 115, 119.
Друцкій-Горскій Янъ, трибунальный маршалокъ,
298.
Дулемба Іосифъ, королевскій секретарь великаго
княжества Литовскаго, 54, Брестскій го-
родничій, 245—6.
Дунинъ-Раецкій, изъ Раецъ, Теофилъ, Лидскій
маршалокъ, 323—4.
Дусяцкій-Рудомина Мартинъ, 141.
— Михайлъ, Браславскій чашникъ, 141.
— Петръ, 299.
— Оома-Константинъ, Браслав. войскій, 141.

Духовичъ Павелъ, Вилен. радца, 85, 397.

Дчуса Иванъ, панъ, 19.

Дыбовскій Антоній, капитанъ, 197.

Дырвонишко Александръ, 127.

Е

Евлашевскій Ѳедоръ, подсудокъ, 295.

Евстафій, господарскій маршалокъ и писарь, 31, 289.

Ежевскій Семень, 126.

Езерскій Янъ, ротмистръ Ошмянскаго пов., 205.

Еленскіе, 208—9.

Еленскій Станиславъ, грод. писарь Мозырскаго повѣта, Нестановскій староста, 253—4.

Еловичъ (Еловича) Андрей Юхневичъ, 20.

— Дашко, 20.

Ж

Жаба Александръ, Витебскій чапникъ и ротмистръ, 190.

— Илья, 98.

— Николай, Витеб. подстолий, королев. дворянинъ и комисаръ, 299, 302.

— Янъ Краштоъ, Мстиславскій подчашій, 125.

Жабокрицкій Ивашко, 19.

— Яцко, 21.

Жардецкій Александръ, Лятычев. подстолий, 136.

Железковая Гальшка, 19.

Желинскій Іосифъ-Антоній, Гроднен. войтъ, 257.

Жизманъ, Вилен. мѣщанинъ, золотыхъ дѣлъ мастеръ, 382.

Дѣльницкій Григорій, королевскій секретарь, 74.

Дятло Захарко, человекъ, 14.

— Мелешко, человекъ, 14.

Еловичъ Ѳедоръ, панъ, 19.

Ельцовая, пани, 19.

Енина Марья, 20.

Ерофей („Ерофья“), священникъ (попъ) Гомельской Спасской церкви, 356.

Есеницкій, панъ, 19.

— Костка, 20.

Есманъ Николай, 341.

Естко Александръ, панъ, 24, плевицотентъ, 63, 106, 114.

Жиховскій Михаилъ, 127.

Жицкій Николай, мечникъ Жомойтск. княжества, 189, 190, 191, 298, 343.

Жолчевичъ Янъ, 236.

Жомойтинъ Юхно, 281, 283.

Жоравницкая Барсановая, 20.

Жохавскій Киприанъ, коадьюторъ Кіевской митрополіи, 323—4.

Жувеля Лаврентій, крестьянинъ Мерецкой державы, 146.

Жукъ, 19.

— Станиславъ-Рафалъ, 98, крайчій, 123.

Журавскій Янъ, Вилен. мѣщанинъ, 388.

З

Заблоцкій Ѳаддей, 236.

Забѣла, Ковенскій мечникъ, 114—5.

Завилтовичъ Наргель, человекъ Пунскій, 24.

Завиша Александръ, 321.

Завиша Христофоръ, нотарій великаго княжества Литовскаго, 59.

— Янъ-Довгяло, референдаръ и писарь великаго княжества Литовскаго, 50.

- Завиша**, графъ на Бакштахъ, Бердичевъ и Завишинъ, изъ Рожиць, Игнатій, великій подкоморій великаго княжества Литовскаго, староста Минскій, Гродовый, Чечерскій, Хославскій, Сумилишскій и Интурскій, генералъ-маіоръ отъ кавалеріи и полковникъ Литовскихъ войскъ, посланникъ Рѣчи-посполитой при Россійскомъ дворѣ, 160, 162, 163, 164, 174, 184.
- Завишина** Апполонія, Киршевштейновна, Браславская старостина, 106.
- Загоранка** Николай (Миколай), земянинъ Ошмянскаго повѣта, 61, 62.
- Загоровскій**, панъ, 21.
- Загорскій** Іосифъ, 142.
- Станиславъ, 142.
  - Янъ, 141—2.
  - писарь, 319.
- Заенчновскій** Игнатій, коморникъ Виленскаго воеводства, 108.
- Закревскій** Андрей, Вилен. ловчій, 115—6.
- Казиміръ-Андрей, Ошмянскій земскій писарь, 115—6.
  - Марціанъ, 127.
  - Николай, земянинъ Ошмян. пов., 61, 62.
- Закурскій** Оедоръ, панъ, 19.
- Заленскій**, 21, 88.
- Залецило** Антоній, 392.
- Залускій** Іосифъ, Кіевскій епископъ, 216.
- Залѣскій** Арвольфъ, 319.
- Вавринѣцъ, 235.
  - Мартинъ, Грибян. стар., 218, 221, 235.
  - Михаилъ, ксендзъ, Новогородскій деканъ 145—6.
  - Юрій, 152.
  - Яковъ, 236.
  - панъ, 186.
- Замойская** Іозефа-Антонина изъ Загоровскихъ, 232.
- Замойскій** Андрей, Иновроцлавскій воевода, 216.
- Мартинъ, 204.
- Заневскій** Янъ, 236.
- Занко**, владѣлецъ села въ Рошскомъ пов., 16.
- Занѣмонскій** Станиславъ Нарковичъ, Дякольскій приставъ, 24.
- Заремба** Францишекъ, 98.
- Зарицкій** Янъ, секретарь большой королевской печати великаго княжества Литовскаго, 252, 254.
- Зарѣцкій** Андрей, 20.
- Заславская**, княгиня, 19.
- Заславскій** Иванъ Юрьевичъ, Витебскій намѣстникъ, 13.
- Юрій Ивановичъ, князь, 10.
  - (Зеславскій) Оедоръ Ивановичъ, князь, намѣстникъ Рошскій и Оболецкій, 16.
- Затурецкій** Михайло, 19.
- Захорскій** Іосифъ, 141.
- Захричова** Антонова, 320.
- Заштовъ** Адамъ, 142.
- Збаражскій** Андрей Семеновичъ, князь, 21.
- Юрій Корпбутовичъ, князь, Пинскій староста, 290.
- Збранникъ** Грицко, 19.
- Звонникъ** Юрій, Вилен. мѣщ., 323—4.
- Здитовичъ** Янъ, 190.
- Здовскій** Стецко, 20.
- Здринси** Василій Янковичъ, 21.
- Зебельтовскій**, 321.
- Зевело** Казиміръ, 132.
- Янъ, 133.
- Зеленацкій** Янъ, 152.
- Зелинскій** Яковъ, Раціонскій каштелянъ, 216.
- Зенковичъ** Матіасъ, 20.
- Михаилъ-Янъ, Виленскій епископъ, директоръ антеэлекційнаго сеймика Виленскаго воеводства, 159.
  - Стефанъ-Станиславъ, 33.
- Зеновичъ** Казиміръ, 132.
- 331.
- Зивичъ** Іосифъ, 236.
- Зигмунтовичъ**, 319.

Зигура, 19.
Зиневичъ Іосифъ, 236.
Зинкевичъ Василій, судья, 295.
Злобикъ Антоній, Липскій лавникъ, 38.
Злобоцкій Іосифъ, 158.
Зміевскій Іосифъ, земскій регентъ Виленскаго воеводства, 185.
— Калясантій, писарь земскихъ судовъ Виленскаго воеводства, 265.
— Самуилъ, 204.

Зміевскій Фелиціанъ, ловчій Виленск. воеводства, 220, 234, 235.
Знищинскій Автовій, 235.
— Валентій, 221, 235.
Зноско Іосифъ, 221, 235, 236.
Зубовичъ Андрей, 19.
— Гришко, бояринъ села Слободы, 362.
— Михно, 20.
Зубъ Янъ, Лидскій градскій судья, 99, Янъ-Станиславъ, 100.

И.

Иваницкая, Богущовая, 21.
Ивановичова Варвара, Игнатовичовна, Аѳанасьева, Вилен. мѣщанка купчиха, 325, 334, 335.
— Елена, Ячнекевичовна, Аѳанасова, 336.
Ивановичъ Аѳанасій, Вилен. мѣщанинъ, купецъ, 325, 327, 333—6.
— Данило, бояринъ села Ваги, 361.
— Дорофей, Гомельскій Спасскій священникъ, („попъ“), 363.
— Ленецъ, „думный“ землянинъ Слонимскаго повѣта, 36—7.
— Ѳеодоръ, священникъ („попъ“) Гомельской Троицкой церкви, 375.
Ивановскій Адамъ, 337, 340.
— Доминикъ, 221, 235.

Ивахимъ Семенко, человекъ с. Овдѣвичъ, 14.
— Телешко, человекъ с. Овдѣвичъ, 14.
Ивашенцовичъ Якубъ, господарскій дворянинъ, 5.
Ивашкевичъ Николаѣ, бояринъ, 11.
Ивашковичъ Богущъ, 5.
— Федько, 5.
Игнатовичъ, Вилен. радца, 320, Александръ—325, 326, 335.
Издебскій Владиславъ, 142.
Измайловъ Левъ, русскій военный генералъ, 167.
Ирнейко Петръ, 236.
Исайковскій - Долмать Францишекъ, королевскій секретарь, 21, 23, 88, 92.
Ишора Игнатій, с. т. в., 235.
— Іосифъ, с. Вилен. воевод., 221.

І.

Іозефовичъ Николай, Витебскій экономъ, 98.
Іонейко Петръ, 221.
Іонейскій Станиславъ, 221.
Іосифъ, епископъ Смоленскій, 17.

Іотейко Матвѣй, 221.
— Станиславъ, 221, 235.
Іочинскій Мартинъ-Казиміръ, ловчій Виленскаго воеводства, 132.

ІІ.

Казиміръ, король Польскій, 22, 30, 60, 66, 67, 68, 86.
Каледаховскій Денисъ, 20.

Калечицкій Владиславъ, Брестскій депутатъ, 33.
Калишова, 21.
Калусовскій Петръ, 21.

Каляссенціушъ Іосифъ, патріархъ школъ, 233.
 Каменецікій Михаилъ-Казиміръ, 132.
 Каменскій Петръ Алексѣевичъ („Олексѣевичъ“),
 возный Новгородскаго воеводства, 337, зе-
 мянинъ, 340.
 — Янъ, землянинъ Ошмянскаго пов., 61, 62,
 Каминскій, королев. ревизоръ, 76, 80, 136.
 Каминскій Андрей, 127.
 — Мальхеръ, Вилен. чашникъ, 125—6.
 — Романъ, 335.
 Каноновичъ Яковъ, 221.
 Карась Стефанъ, Вилен. бурмистръ, 336.
 Каренга Михаилъ, Куканскій староста, 218.
 Карловскій, 54.
 Карпъ Дмитрій, изъ Троцкаго воеводства, 298.
 Кательницкая Аполлонія, изъ Зубцевичей, жена
 Вилен. купца, 380, 395—8.
 Кательницкій Гавріилъ, Виленскій обыватель, ку-
 пецъ, 380, 391—6.
 — Янъ, Вилен. мѣщ., 389, 391, 397—8.
 Качановичъ Богуславъ, 142.
 Качановскій Александръ, Пин. грод. писарь, 295.
 — Петръ-Криштофъ, Браславскій подчашій,
 141.
 — Янъ, панъ, 31.
 Качевскій Александръ, 190.
 Наша Романъ, Волчаскій бояринъ, 30.
 Квинта, Войтеховичъ, землянинъ, 37.
 — Войтехъ, землянинъ, 37.
 Квиринъ, 165.
 Кекебушъ, русскій полковникъ, 170, 174, Кеки-
 бушъ—175, Кикибушъ, русскій подпол-
 ковникъ—185.
 Келъчевскій. См. *Скарбекъ-Кельчевскій*.
 Келчевскій Михаилъ, Познан. стольникъ, 218.
 Келпшъ Михаилъ, 127.
 Кельхъ Михаилъ, Вилен. купецъ, 380.
 Кердей Владиславъ, королев. секретарь, 59.
 Керсновскій Янъ, Новгород. зем. судья, 37.
 Кимбаръ, 21.
 — Андрей, Браславскій депутатъ, 33.

Кирдеевая, пани, 19.
 Кирдеевичъ Михайло, панъ, 20.
 — Петръ, панъ, 19.
 Кисель, изъ Русилова, Адамъ, 98.
 — изъ Брусилова, Николай, Дерптскій под-
 коморій, Витебскій подсудокъ, 98, 190.
 — Стефанъ, бояринъ села Тереничъ, 365.
 — Тихо, 21.
 Кишка, изъ Техановца, Николай, подскарбій вели-
 каго княжества Литовскаго, 27.
 — Янъ, панъ Виленскій, 340.
 — Витебскій воеводичъ, 297.
 Клевецкая, 21.
 Клепка Семень, крестьян. Мерецкой державы, 146.
 Климашевскій Гавріилъ, 221.
 — Іосифъ, 221, 236.
 — Казиміръ, 221.
 — Людовикъ, Брацлавскій чашникъ, 218.
 — Оаддей, 221, 235, 236.
 Климентъ, Римскій папа, 175; XII-й, 186.
 Климовичъ, Новотрокскій намѣстникъ, 25.
 — Марко, „думный“ бояринъ Слонимскаго
 повѣта, 36—7.
 — изъ Климонта, Стефанъ, 132.
 Кленовичъ Матвѣй, крестьянинъ с. Шадюнтъ, 148.
 Ключна Ивашко, 21.
 Ключата Янъ, Вилен. мѣщанинъ, 89—92.
 Кляновскій Криштофъ, Вилен. купецъ, 318.
 Кнафусъ Мартинъ, 259.
 Кнегининскій Иванъ, 20.
 Книзскій Янушъ, 20.
 Книнскій Падко, 19.
 Княгининскій Олехно, 21.
 Кобусевичова, 334.
 Ковалевскій Матвѣй, 392.
 — Янъ, 127.
 Коваль Никита, Кревскій мѣщанинъ, 77, 78.
 — Радивонъ, Кревскій мѣщанинъ, 77, 78.
 Ковальковскій Игнатій, Прегоній, 236.
 Ковельскій Василій, князь, 19.
 Ковнацкій Онуфрій, ч. Жомойт. княжества, 167.

- Козаковскій Адамъ, Шинелишскій староста, 236.
 Козинскій Иванъ, 20.
 — Олехно, панъ, 19.
 — Семенъ, 20.
 — Тихно, панъ, 19.
 — Яхно, панъ, 19.
 Козловскій Андрей, депутатъ, 298.
 — Юрій, Вилен. мѣщанинъ, 303.
 Козѣна Андрей Михайловичъ, князь, 21.
 — Иванъ, князь, 21.
 Коледонисъ Николай, крестьянинъ села Шадюна, 148.
 Коленда Антоній, 187, 221, 235.
 — Гавріилъ, архієпископъ, митрополитъ Кіевскій, Галицкій и всея Руси, 323—4.
 — Михаилъ-Константинъ, Виленскій подсудокъ, 324.
 — Янъ, Виленскій земскій писарь, 23, 33, 152.
 Коленда-Стадницінъ Адамъ-Іосифъ, Волковыскій стольникъ, 221, 235.
 Коленицкій, Гомельскій державца, 373.
 Колесинскій Константинъ Дмитровичъ, 100.
 Колновичъ Іосель, еврей, 391.
 Колонтай Александръ-Станиславъ, Лидскій городскій писарь, 99, 100.
 Колупайло Францискъ, 209.
 Кольбергъ Крістіанъ, 321.
 — Мартинъ, 321.
 Коморовскій, комендантъ г. Островна, 97.
 — Гавріилъ-Карлъ Саковичъ, Бреславскій подстолий, 126.
 Кондаровъ Жданъ, гетманъ, Полоцкій воевода, 95.
 Кондратовичъ Ігнатій, 204.
 — Казиміръ, 204.
 — Францисекъ-Антоній, 204.
 Кондратскій Андрей, 235.
 Кононовичъ І., 235, Коновичъ, Яковъ—236.
 Конопацкій-Елецъ Іосифъ, 152.
 Конопка Петръ-Михаилъ, 392.
 Коноплицкій Сидоръ, Гомельскій бояринъ, 358.
 Константиновичъ, Вилен. радца, 319.
 Контовтъ Ігнатій, Рѣчицкій ловчій, 221.
 — Людовикъ, 221.
 Концецкій, пазъ Кончина, Іосифъ, 132.
 Конча Ігнатій, регентъ генеральной конфедераціи великаго княжества Литовскаго, 243.
 Кончевскій Александръ, Вилен. бизплан. митрополит. секретарь, 85.
 Конецъ Михаилъ, 137, 140.
 Константинъ, Вилен. епископъ, 145.
 Копинскій, 321.
 Копоть, на Ополѣ, Франтишевъ, Брестянскій каштеляничъ, 378—9.
 Коптевая Екатерина Стеткевичовна—Оршанская подкоморянка, Брестянская каштеляничовая, 378—9.
 Коптевичъ Ванько, 20.
 Копытовскій, 21.
 Корбутъ Леонъ, Смолен. стражникъ, 221, 236.
 — Мартинъ-Флоріанъ, Стародубовскій стражникъ, 136.
 Корвинъ-Гонсѣвскій Богуславъ, Смоленскій бискупъ, 343, 377.
 — Янъ, королев. ревизоръ, 82.
 Корвинъ-Милевскій Григорій, 221.
 Корейва Рафаилъ, 132.
 — Самуилъ („Самуель“), 4, войскій, 25, Корейво—119, 341.
 — Станиславъ, Ошмянскій подсудокъ, королевскій ревизоръ, 76, 80.
 Корневскій Викторъ, 235.
 — Юрій, 235.
 Корецкая, княгиня, 19.
 Корецкій Брусь, князь, державца города Велицкаго, 26.
 Корецкій-Массальскій Иванъ, князь, 19.
 Корибутъ-Вишневецкій Михаилъ, генеральный полковникъ Литовскихъ войскъ, 136, Михаилъ-Сервацій, князь на Вишневецѣ и Збаражѣ,

- графъ на Дольскѣ, Комарнѣ и Домбровицѣ, польный гетманъ великаго княжества Литовскаго, Пинскій, Волковыскій и проч. староста, 139, 140, 168, 174, канцлеръ и региментаръ войскъ великаго княжества Литовскаго, 182.
- Корибутъ-Вишневецкій** Янушъ-Антонъ, надворный маршалоуъ великаго княжества Литовскаго, Пинскій и Осецкій староста, 133.
- Корнель** Карлъ, 29.
- Коровай** Андрей, 20.
- Корсакъ** Адамъ-Игнатій, Ошмян. зем. судья, 264.
- Веведяктъ, 220, 235.
  - Данилъ, Новгородскій депутатъ, 298.
  - Іосифъ, Смоленскій хоружій, 218.
  - Мартинъ, ротмистръ Новгородскаго воеводства, 203, 204.
  - Оникій, подкоморій Полоцкой земли, 65.
  - Янъ Глѣбовичъ, господарскій бояринъ, 11, королевскій секретарь, 63.
  - Янъ, Новгород. зем. подсудокъ, 37, Ошмянскій земскій писарь, 82.
  - Оаддей, Полоцкій подчашій, 247, 248, земскій судья Виленскаго воеводства, 265.
- Корфъ** Яковъ, 141.
- Корытенская** Павлова, 20.
- Косиловна** Софія Букрабина, 28.
- Косинскій** Іосифъ, 132.
- Криштофъ, 132.
  - Юрій, 132.
- Косаревскій** Станиславъ, Новоселковскій староста, 177.
- Коссенцантъ-Ессе** Янъ, 235.
- Косова** Гальшка Миколаевна, Криштофова, Подаревская, 296—8.
- Коссовъ** Юрій, 190.
- Косъ** Криштофъ, 296—8.
- Константиновичъ** Стефанъ, Вилен. радца, 303.
- Копоть** Янъ-Карлъ, Трок. каштелянъ, 324.
- Коссобуцкій** Петръ, Вилен. радца, 380.
- Костецкій** Криштофъ, 235.
- Костровицкій**, Вилен. бурм., 318, Григорій—336.
- Костровскій** Казиміръ, 142.
- Стефанъ, Дерптскій хоружій, 125, 131.
- Костюшко** Адамъ-Казиміръ, Курляндскій оберъ-бургграфъ, затѣмъ ландгофмистръ, 196.
- Николай, 196.
- Костюшковичъ** Богданъ, 20, 21.
- Костюшковичъ-Вацура** Жданъ, Волчаскій бояринъ, 30.
- Костюшковичъ-Вацура** Михаилъ Волчаскій бояр., 30.
- Петръ, 21.
- Костялковскій** Адамъ, Вильком. грод. писарь, 60.
- Котель** Михаилъ, Витебскій каштелянъ, 129, Михаилъ-Казиміръ, директоръ Вилен. сѣзда, 132, подскарбій вел. княж. Литов., 234.
- Литовскій подскарбій, 174.
- Котневичъ** Яковъ, Ушпольскій радца, 265.
- Котковскій** Станиславъ, 221.
- Котовичъ** Андрей, писарь великаго княжества Литовскаго, 102—3, 118.
- Левъ, 21.
  - Михайло, 21.
  - Павелъ Юрьевичъ, господарскій дворянинъ, 279, 280, 282, мѣрчій господарскій Василишскій, 285, 286, 287, 289.
  - Сенько, 21.
  - Оедько, бояринъ сельца Дятловичъ, 356.
- Котовскій** Янъ, Луцкій войтъ, 20.
- Коть**, 19.
- Кохма**, жидъ, 74.
- Кочановскій** Александръ, Пин. грод. писарь, 290.
- Коширскій** Андрей, князь, 19.
- Кошуба** Адамъ-Янъ, радца гор. Каменца-Литовскаго, 117, Кашуба, 118.
- Кошувскій**, 20.
- Кощина**, панъ, 19.
- Кощицова**, изъ дома Войновъ, Варвара, Зарицкая старостина, 210—12.
- Кощицъ** Антовій, Зарицкій староста, 210—12.
- Михаилъ, Вилен. зем. и Литовскаго трибунала писарь, 126, 194, 197.

- Краевскій Іосифъ, 220.
- Красинскій Николай, Гомельскій староста, 377.
- Красноселецкій Ивашко, 20.
- Красовскій, 19.
- Владиславъ, Рѣчицкій скарбникъ, 125.
  - Іеремія, Дисенскій обыватель, 274.
  - Илья, Вилен. радца, 318.
  - Михайлъ, 142.
  - Петръ-Казиміръ, 98.
- Креевская, Сеньковая, пани, 20.
- Крепштулъ Григорій-Янъ, 127.
- Францишекъ-Казиміръ, 127.
- Кречовскій Флоріанъ, 132.
- Кристіанъ Юрій, Ковенскій радца, 121.
- Кричиискій Мустафа, мурза, ротмистръ, 108, 111.
- Кришиловскій Михайлъ, ковиушій Новгородскаго воеводства, 204.
- Францискъ, 204.
  - Оаддей, л. Н. воеводства, 204.
- Кришпинъ, возный (генералъ), 319.
- Кришпинъ-Киршенштейнъ Іеронимъ, великій подскарбій великаго княжества Литовскаго, 106—7, Троцкій каштелянъ, 132.
- Криштовскій Кердей, Берестенскій хоружій, 36.
- Крогулецкій Вареоломей, 336.
- Кроковскій Іосафатъ, Кіевскій митрополитъ, 33.
- Кроликовскій, Товдягольскій тивунъ и ротмистръ Виленскаго воеводства, 152.
- Кропотка Василій, князь, 19.
- Круковскій Александръ, 133.
- Семень, Венденскій ловчій, 236.
- Крупеничъ Владиславъ, 98.
- Крупецкій Ивашко, 19.
- Крупскій Янъ-Антоній, 209.
- Кублицкій Казиміръ, Динабургскій судовый подстароста Инфлянтскаго княжества, 244—5.
- Кублицкій-Пѣтухъ Феликсъ, Минскій зем. наслѣдникъ, 208—9.
- Кугровка Петръ, 19.
- Кулеша Онуфрій, Смолен. зем. и главн. Литовскаго трибунала судья, 245—6.
- Кулиновскій Станиславъ, Ошмянскій мѣщанинъ 264.
- Култуничъ Богданъ, 20.
- Кульвинскій І. 235.
- Кульминскій Янъ, 142.
- Кумаевскій Янъ Юрьевичъ, городскій маршалокъ, державца Ожскій и Переломскій, 341—3.
- Кунда Петръ, господарскій бояринъ, 5, 6.
- Куневичъ Венедиктъ, 204.
- Куницкій Антоній, 236, 264.
- Михайлъ, Малецкій староста, 160, 162, 164, 168.
- Кунцевичова Богдана Фурсовна, хоружина и землянка Городен. пов., 290, 291, 295.
- Констанція, 394.
- Кунцевичъ Адамъ, Ошмянскій зем. судья, 264.
- Венедиктъ, 204,
  - Казиміръ-Оеофилъ, Лидскій земскій судья, 100.
  - Михайлъ, Лидскій земскій судья, 100.
  - Яковъ-Оедоръ, Лидскій подкоморій, Конявскій и Дубицкій староста, директоръ сеймика на Мытѣ, 100.
  - Якубъ, хоружій, землянинъ Городенскаго пов., 290, 291, 295, хоружій, 297.
  - Янъ, подкоморій и депутатъ Мозырскій, 33.
  - Янъ-Валеріанъ, 100, староста Упитскій и Дубицкій, 334.
- Купревичъ Оома, 132.
- Купріяновичъ Иванъ, „мужъ“—крестьянинъ, 11.
- Семень, „мужъ“—крестьянинъ, 11.
- Курминъ, Упитскій стражникъ, 152.
- Курейша Андрей, 132.
- Куренецкій Стефанъ, 136.
- Куровичъ, подписокъ, 320.
- Курцовая, Ивановая, княгиня, 21.
- Кучарскій Лука, Вилен. мѣщ., купецъ, 336.
- Кучевскій Антоній, 221.
- Курчъ Янъ, хоружій Лидскаго пов., 100.
- Кучинскій Давидъ, 132.
- Кушеличъ Стефанъ, 319.

Л

- Ладожинскій, дворянинъ и стольникъ осударскій,
(т. е. русскаго царя), 96.
- Лазаровичъ Мойзешъ, еврей, 320.
- Ласка Олехно, панъ, 19.
- Левоничъ Василій, бояринъ села Ваги, 361.
- Легатовичъ Іосифъ, Гроднен. радца, 257.
- Ледоготскій Богданъ, 20.
- Лейбовичъ Хаимъ, еврей, 392.
- Леневичъ Иванъ, Вилен. купецъ, 380.
- Федоръ, апелляціонный судья Виленскаго
воеводства, 256.
- 394.
- Ленкевичъ Данилъ, Гроднен. радецкій писарь, 258.
- Ленскій Криштофъ, ротмистръ Гомельской во-
лости, 376.
- Лукашъ, ложничій господарскій 376.
- Лепарскій Людовикъ, Упитскій ловчій, депутатъ
Литовскаго трибунала, 167.
- Лершъ Берентъ, Вилен. портной, 320.
- Летецкій Василій, 98.
- Григорій, 98.
- Либенъ Криштофъ, 320.
- Либорчай Казиміръ, 3.
- Лимонтъ Мартинъ, Лидскій земскій судья, Васи-
лишскій староста, 99, 100.
- Линевскій Василій, панъ, 20.
- Липскій Оаддей, Ленчицкій каштелянъ, 216.
- Лисовскій Томко, 21.
- Литаворъ-Хребтовичъ. См. *Хребтовичъ-Литаворъ*.
- Лиходѣевскій Криштофъ, стражникъ Минскаго
воеводства, 38, 54.
- Лодя-Понинскій, маршалокъ генеральной конфеде-
раціи, 184.
- Лозуневичъ Яковъ, крестьянинъ Меречской дер-
жавы, 146, 148.
- Лойка Антоій, войскій Ошмянскаго пов., 165.
- Лойна Доминикъ, панъ, 174, 184.
- Павелъ, панъ, 174, 184.
- Фелиціанъ, Жуковицкій староста, 172.
- Локиновичъ Криштофъ, Липскій бурмистръ, 49.
- Лоинецкій Станиславъ, королевскій ревизоръ и се-
кретарь, 40.
- Локницкій Станиславъ, королев. ревизоръ, 53.
- Ломанъ Янъ, 319.
- Лопотко, 20.
- Лосовскій Криштофъ, панъ, 23.
- Лосатынскій Лосько, 19.
- Михно, 19.
- Лубенскій Влад.-Александръ, примасъ. См. *Помянь*.
- Луквеній, князь Метиславскій, 3.
- Луніанъ, Торонецкій купецъ, 392.
- Лукомскій Самуилъ-Евстафій, директоръ громнич-
наго сеймика, 98.
- Лушняновичъ Гришко (Григорій), діаконъ Гомель-
скій Троицкій, 344.
- Микла (Николай), челоѣкъ села Овдѣ-
вичъ, 14.
- Степашко (Степанъ), челоѣкъ села Ор-
дѣвичъ, 14.
- Лункевичъ, панъ, 383.
- Лупшевичъ Янъ, Биржанскій обыватель, 60.
- Лусвишскій Пашко, 19.
- Лышкевичъ, 334.
- Лѣлковскій Іосифъ, Болецкій староста, 83.
- Лѣтынскій, 21.
- Лѣшницкій, панъ, 20.
- Люберскій Андрей, 136.
- Любецкій Богданъ Романовичъ, князь, 19.
- Василій Романовичъ, князь, 19.
- Любкевичъ Юма, 127.
- Любомирскій, Сендомирскій воевода, 183, 184.
- Антоій, Любелскій воевода, 216.

Лющикъ, Полоцкій войскій, 123.

Лявданскій Антонъ, стольникъ Жомойтскаго княжества и посолъ, 164.

Лявдо Сементъ, 221, 235.

Лявсонъ Яковъ, маіоръ, 134.

Лядаховець, изъ Ляда, Янъ, 98.

Лянге, Юрій, 322.

Лянеберкъ, 319.

Ляховскій Сенько, 21.

Ляховицкій-Чеховичъ Оома, Девенишскій староста, скарбникъ и судовой подстароста Ошмянскаго пов., 7, 26.

Ляховичъ Станиславъ, 127.

М

Магнушевскій Войтехъ, Кревскій войтъ, 76.

Мазановскій Станиславъ, 295.

Макаревичъ Антоній-Яковъ, 221, 236.

Макаровици, земяне, 45—47.

Макаровичъ Филька, Полоц. путный бояринъ, 11.

Маковскій Іосифъ, 235.

Максимовичъ Василій, 335.

Макушицкій Адамъ, Новогородскій обозный, 144.

Малашкевичъ Янъ, Липскій радца, 38.

Малицкій Оедоръ, 221, 236.

Маляшицкій Адамъ, 145.

Манчинскій Мартинъ, Кобыльскій староста, 218.

Маркевичъ Іосифъ, 132.

Марковскій Іосифъ, 226.

Марсонъ Карлъ, Кревскій державца, 83.

Мартонъ Яковъ, 320.

Марцинкевичъ Илья, подсудокъ Виленскаго воеводства, 158, 185.

— Павелъ, Упитскій зем. судья, 185.

— Рафалъ, 142.

— Юрій, 133.

— Вилен. подсудокъ, 152.

Массальскій-Корецкій Иванъ, князь, 19.

— Игнатій, князь, Вилен. епископъ, 220, 235, Игнатій-Яковъ, изъ великихъ русскихъ князей, 236—7.

— Михаилъ-Іосифъ, Мстиславскій воевода, староста Гродненскій, Радошковскій, Берзницкій и проч., 39.

— польный гетманъ вел. кн. Литов., 200.

Масло Юрій, 63.

Масловскій Войтехъ-Ф., 142.

Масловъ Григорій, земянинъ Ошмянскаго пов., 61, 62.

— Матей, земянинъ Ошмянскаго повѣта, 61, 62.

Матвеевичъ Ярославъ, князь, господарскій маршалокъ, 34.

Матусевичи, павы, 234.

Матусевичъ Іосифъ, 152.

— коморникъ Виленскаго воеводства, 218.

Медиховскій, скарбникъ Виленскаго воеводства, 152, Антоній, крайчикъ того же воеводства, 212, 217, 220, 224, 235.

Медницкій Фр.—Маринъ, 106.

Медуднецкій Гавріаль-Казиміръ, королев. секретарь, 125.

Медыцкій Николай, Виленскій мѣщанинъ, скорнякъ, 385.

Мееръ Іосифъ, ротмистръ Трокскаго воеводства, 258—9.

Мелеръ Павелъ, королевскій секретарь, 104.

Менжиновъ (Меньшиковъ) Александръ, свѣтлѣйшій римскій и Россійскаго господарствъ князь, генералъ-фельдмаршалъ, полковникъ отъ лейбъ-гвардіи Преображенскаго полка, Оршанскій и Дисненскій староста, 144.

Менковскій Василій Богусевичъ, земянинъ Новгородскаго воеводства, 297.

- Меньшиковъ Александръ, князь, русскій фельд-
маршалъ, 149—50.
- Мерла Николай (Миколай) Балтроевичъ, земя-
нинъ Опшмянскаго пов., 61, 62.
- Мигура Стефанъ, Вилен. райца, 335, 336.
- Миквичи, земяне Опшмян. пов. См. *Мисевичи*.
- Микитинъ Иванецъ, „человѣкъ“—подданный, 10.
- Миклашевичъ Іосифъ, метрикантъ вел. кн. Литов-
скаго, 45, 48, 49, 52, 111, 241.
- Миклашъ, человѣкъ, 14.
- Миноша Юрій, 221, 235.
— Янъ, 127.
- Микошъ Ілья, 126.
— Михайлъ, 126.
- Минушанскій Мартинъ, Вилен. бурмистръ, 265.
- Милашевичи, обыватели Смолен. воеводства, 203.
- Милашевичъ Антоній, 221.
— Михайлъ, 221.
- Милевскій Бонифацій, 129.
— Михайлъ, Вилен. конюшій, 392.
— Невежанскій староста, 395.
- Миллеръ Янъ, апелляціон. судья Виленскаго вое-
водства, 256.
- Миловскій Хмарій, 20.
- Мильвидъ Іеронимъ, 132.
- Милькевичъ Михайлъ, Гроденскій подчашій, 9.
- Минкевичова Кристина, изъ Страшкевичей, въ 1-мъ
бравѣ Антонова Дорошевичова, 391, 394.
- Минкевичъ Адамъ, крестьянинъ с. Шмерлянъ, 148.
— Вавринецъ, 336.
— Викентій изъ Загорова, Виленскій бур-
мистръ, 116, заступающій мѣсто аппеля-
ціон. судьи Виленскаго воеводства, 256.
— Криштофъ, крестьянинъ с. Шмерлянъ, 148.
— Николай, Вилен. мѣщанинъ, купецъ, 325,
335, 336.
— Петръ, крестьянинъ войтъ села Шадюнъ,
148.
- Минковичъ Евмахъ, 19.
— Левко, 19.
— Сенько, 19.
- Мирскій Владиславъ, 141.
— Іосафатъ-Антонъ, Браславскій хоружій,
141.
— Михайлъ-Янъ, 142.
- Мисаилъ, Смоленскій епископъ, 16, 17.
- Мисевичъ Станиславъ, земянинъ Опшмянскаго по-
вѣта, 61.
— Шимакъ, земянинъ Опшмянскаго пов., 61.
— Юрій, земянинъ Опшмянскаго пов., 61.
- Мицовичъ Андрей, 5.
- Михайло, писарь, 24.
— священникъ („попъ“) Наровицкой Пречи-
стенской церкви, 370.
- Михайлъ Корибутъ Вишневецкій, король Польскій,
52, 74, 75, 104, 105—6, 117.
- Михалевичъ Юрій, 221, 235.
- Михалькевичъ Францискъ, обыватель мѣстечка Ге-
рановъ, 271.
- Михаловскій Ігнатій, регентъ Опшмянскаго пов.,
писарь, комисарь Минскій, 209.
— Николай, 235.
- Михновичъ Янъ, Пунскій вранникъ, 24.
- Мицкевичъ Казиміръ, 221, 236.
— Петръ, 132.
- Мицута Антоній, изъ Ваганова, подстолий и су-
довый подстароста Гроднен. пов., 39.
- Миша, 20.
- Мишейко Стефанъ, 221.
- Мишковичъ Григорій, 15.
- Могилицкій Александръ, 204.
— Ілья, суррогаторъ Новгородскаго вое-
водства, 204.
— Мартинъ, 204.
— органистъ, 319.
- Модецкій Янъ, ротмистръ и депутатъ Новгород-
скаго воеводства, 167.
- Мозырка Іосифъ, 136.
- Мойгисъ Вавринецъ, 132.
— Петръ Шимковичъ, 136.
— Стефанъ, 132.
— Юрій, 132.

- Можейко Григорій-Криштофъ, капитанъ, 98.
 — Николай, землянинъ Опшмянскаго повѣта, 61, 62.
 Мойжешовичъ Абрагамъ, Виленскій обыватель, еврей, 391.
 — Лейба, Михалишскій еврей, 395.
 Моклокъ Левъ, землянинъ Новгородскаго воеводства, 297.
 Мокошей Николай, 127.
 Моксевичъ Бавринецъ, Венденскій подстолий, 125, Бавринецъ-Викентій, Инфлянтскій подстолий, 132.
 Мольскій Францискъ, 236.
 Монкевичъ Казиміръ, 132.
 — Криштофъ, 132.
 — Михайлъ, 126.
 — Самуилъ, Рѣчидскій подчашій, 125—6, 132.
 — Юрій, 132,
 — Янъ, 152.
 Монкевичъ, чапникъ Виленскаго воеводства, 175.
 Монтовтовичъ Якубъ, 21.
 Монтримовичъ, 29, 88, Моншимовичъ, 92.
 Монюшко Михайлъ, панъ, 9, 70.
 Морозъ Григорій, 334.
 — Иванъ, Вилен. мѣщанинъ, 380.
 — Стефанъ, 334, 335.
 — Виленскій радца, 396.
 Моститичъ Ильа, Витебскій бояринъ, 16.
 Мостовскій Павелъ, Поморскій воевода, 216.
 Моцаревскій Криштофъ, 141.
 Мошникъ Сава, человекъ, 14.
 Мощенскій Андрей, Иновроцлавскій каштелянъ, 216.
 Мурза Григорій, 98.
 Мусницкій Іеронимъ, 126.
 Мышейко Стефанъ, 236.
 Мышка Ѳедоръ, панъ, 19.
 Мѣховичъ Яковъ, 126.
 Наборовскій Францискъ, 132.
 Нагурскій Михайлъ, секретарь меньшей печати великаго княжества Литовскаго, 111.
 Нарамовскій, изъ Нарамовичъ, Янъ, Оршанскій подстоличъ, 391.
 Нарбутъ Адамъ, Лидскій гродскій подстароста, 99, 100, 146—7.
 — Михайлъ, крайчій Виленскаго воеводства, 218.
 — Станиславъ, 152.
 — Янъ, Лидскій земскій судья и депутатъ, 33, писарь—99.
 — конюшій Виленскаго воеводства, 152.
 — крайчій Виленскаго воеводства, 152.
 — стражникъ Виленскаго воеводства, 152.
 Нарвойшъ Людовикъ, Стародубовскій подчашій, 22, 86.
 Наверасъ Григусъ, крестьянинъ с. Шадювъ, 148.
 Найтновскій Андрей, 190.
 Нарвойшъ, Стародубовскій подчашій, 245.
 Нарушевичова Варвара Кунцевичовна, Николаевая, зем. подскарбина и писарева великаго княжества Литов., 290—1, 337, 340.
 Нарушевичъ Криштофъ, подскарбій великаго княжества Литовскаго, 299.
 — Николай (Миколай), писарь, господарскій секретарь, 33.
 Нащокинъ Аѳанасій, Московскій полковникъ, 95, бояринъ Царскій, 97.
 Неговичъ, 319.
 Некровичъ Юрій, 132.
 Нелюбовичи, земляне, 285.
 Несвецкій Богущъ, 20.
 Неселовскій Іосифъ, Циринскій староста, 199.
 Несиловскій Казиміръ, Смолен. каштелянъ, 203.
 Неслуховскій Павелъ, 136.

Неслуховскій Самуилъ-Францискъ, Заблудовскій
скарбникъ, 136.
— Стефанъ, Латычев. городничій, 136.
— Францискъ, Брестскій скарбникъ, 136.
Несоновичъ Давидъ, еврей, 391.
Нессъ Адамъ, 321.
Нешійна, Самуилъ, 98.

О.

Оболевичъ Янъ, 394.
Овдѣвичъ Богданъ, подданный, 10.
— Лукіанъ, подданный, 10.
Овсяный Феліксъ, Волковыскій чашникъ, 188.
Огановскій Венедиктъ, обозный Виленскаго вое-
водства, 218.
— Францискъ, 220.
Огинская, Мстиславская старостина, 158.
Огинскій Игнатій, обозный великаго княжества
Литовскаго, 152.
— изъ Козельска, Николай-Францискъ, на-
дворный подскарбій великаго княжества
Литовскаго, 132.
— изъ Козельска, Оаддей, Троцкскій каште-
лянъ, 205—6.
— изъ Козельска, Оедоръ, князь, маршалокъ
великаго княжества Литовскаго, Вилен-
скій каштелянъ, Могилевскій державца,
Гайнскій староста, 25.
Огоновскій Венедиктъ, обозный Виленскаго вое-
водства, 235.
— Дизмаръ, дворянинъ Литов. скарба, 265.
Огурцевичъ Николай, Вилен. радца, 325, 335.
Одаховскій, скарбникъ великаго княжества Ли-
товскаго, поручикъ, 167.
Одляницкій-Почобутъ, Андрей, Гродненскій подча-
шій, 126.
Оздовскій Пашко, 20.
Озембловскій Янъ-Леонъ, Якувскій староста 125,

Низнеръ Юрій, Вилен. бѣлошкурникъ, 321.
Новакунскій Оома, 127.
Нума, 165.
Нѣмановичъ Казиміръ, Виленскаго город. обще-
ства секретарь, 85.
Нѣмцевичъ Лавринъ, землянинъ Опшмян. пов., 61.
Нѣмчиновскій Юрій, 136.

Окорскій Сенько, 20.
Олехновичъ Петръ, 19.
Олизаровичъ, Гроднен. регентъ и судовой на-
мѣстникъ Гроднен. пов., 40.
Олизаровскій, 19.
Олихновскій Филиппъ, 221, 235.
Ольпинскій Іеронимъ, 136.
Ольферовичъ Борисъ, дѣякъ Городенскій, 15.
Ольхановичъ Шлема, Долгиновскій еврей, 393.
Ольшанскій Павелъ, князь, Вилен. бискупъ, 25.
Ольшевскій Іосифъ, обыватель мѣстечка Гера-
нонъ, 271.
— Матвѣй-Николай, Лидскій земскій подсу-
докъ, 99.
— Станиславъ, 100.
— Францискъ, Липскій радца, 38.
— Янъ, Липскій лавникъ, 38.
Омельскій Гурко, 20.
Омета Янъ, 221, 235.
Оникей, панъ, 357, 361.
Оношки, паны, 18,—или Оношковици, Оношке-
вичи—22.
Оношкова Ганна, 87.
Оношко Алексѣй, 7.
— Андрей, 7, 8, 26—7.
— Антоній, 7, 8, 26—7,
— Іосифъ, 7, 8, 26—7.
— Кузьма, 7.
— Матвѣй, 7.
— Петръ, городничій Минскаго воевод., 7.

Оношно Станиславъ, 7.
Оношновичъ Иванъ, 22.
— Яцына Казиміръ, панъ, 21, 22.
— Оедоръ, 21, 26, бояринъ Ошмян. уѣзда,
27, Луцкій земянинъ, 86—7.
Опанасовичъ Пилипъ, 281.
Оранскій, 20.
— Андрей, 21.
— Мацько, 21.
Орда Людовикъ-Антонъ, 136.
— изъ Гурдовъ, Николай, человекъ Пинск.
повѣта, 136.
— Станиславъ, ротмистръ, 136.
Орисцкій, 21.
Орѣховскій Вавринецъ, Мозыр. будовничій, Вилен.
магистратскій писарь, 259.
— Станиславъ, Мозырскій коморникъ, 105.
Орѣшко Михаилъ, подстолий и подстароста Пин-
скаго повѣта, 133, 136.
Осевичъ, 393.
Осинскій Янъ, 221, 236.

II

Павель, Вилен. епископъ, Гольшанскій князь, 69.
— Алевктъ, князь Виленскій, 24.
Павловичъ Богущъ, 20.
— Бористъ, бояринъ села Слободы, 362.
— Михаилъ, 335.
— Янъ, Вилен. лавникъ, 319.
Пальчевскій Григорій, староста Мстисловскій и
Оранскій, 25.
Панхиленокъ Оедоръ, 64.
Парчевскій Петръ, Смоленскій бискупъ, 27.
Парисовичъ Каспаръ, городничій Пинскаго пов.,
135, 136.
— Янъ-Казиміръ, грод. судья Пинскаго по-
вѣта, 136.
Парлисъ Станиславъ, крестьянинъ села Шадювъ,
148.

Осиповскій Александръ, ротмистръ, 190.
Оссолинскій, изъ Тенчина, коронный великій под-
скарбій, 176.
— Іосифъ, Волинскій воевода, 216.
Останкевичъ Іеронимъ, 98.
Остаповичъ Провько, Гомельскій бояринъ, 370.
Остафей. См. *Евстафій*.
Осташкевичъ Бонифацій, 142.
Остикъ Григорій Григорьевичъ, панъ Виленскій,
Упитскій державца, 69.
Островицкій-Головня Адамъ, 136.
— Илья, 136.
Островскій Антоній, Куявскій епископъ, 216.
— Іосифъ, 126.
— Казиміръ, 126.
— Оома, 126.
Оффанъ Михаилъ, 221, 236.
Офремовичъ Оедоръ, панъ, 19.
Охремовичъ Милько, Гомельскій бояринъ, 373.
Ощовскій, панъ, 19.

Парфіановичъ Кондрать, 334, 335, Вилен. мѣща-
нинъ, купецъ, 336.
Патрикеевичъ Яцко, 20.
Пацукевичъ Давидъ, 320.
Паць Степанъ, королев. писарь, 81.
— Христофоръ, 106.
Пашкевичъ Казиміръ, 259.
— Петръ, Вилкомирскій депутатъ, писарь
Литовскаго трибунала, 167.
Пашникъ Викентій, Ошмянскій бургомистръ, 261,
264.
Пенскій Казиміръ, 127.
Перковскій Антоній, скарбникъ Забѣльской земли,
268.
— Павель, 221.
Перковтъ Павель, 235.

- Перла Петръ, крестьянинъ с. Шадювъ, 148.
 Песлякъ Михаилъ, 221, 235.
 Петрикеевичъ Александръ, Венденскій хоружій 125.
 — Василей, 20.
 — Семень, 20.
 Петкевичъ Мальхеръ, Оршанскій стольникъ, 125, изъ Сака, 132.
 — изъ Сака, Станиславъ-Казиміръ, 132.
 — Яковъ, Сендомирскій подчашій, 125.
 Петрашевичъ Янъ-Хризостомъ, 125.
 Петриковскій Янъ, Новгородскій коморникъ, 276.
 Петровичъ Іосифъ, панъ, 91.
 — Станиславъ, господарскій маршалокъ, Смоленскій намѣстникъ, 15, 16.
 — Янъ, 141.
 Петрусевиъ Владиславъ, обозный Виленскаго воеводства, 152.
 — Николай, чашникъ Виленскаго воеводства 152, 170, 175, Николай-Антоній—177, 178.
 Петръ Алексѣевичъ, монархъ Россійскій, 178.
 Пилать Ѳедоръ, Домбровицкій обыватель, 144.
 Пилаты, мѣщане Добровинскаго графства, въ Бѣлоруссіи, 144.
 Пиропейскій Олександро, 20.
 Писаровиъ, Вилен. Саскій ксендзъ (лютеранскій пасторъ), 318.
 Писаревскій 319.
 Пласковицкій Іосифъ, ловчій Пин. пов., 136.
 Плоскій Васько, 19.
 Плотникъ Сенько, панъ, 19.
 Плотницкій, 295.
 Плятеръ, полковникъ, 319.
 Повбинъ-Острошкевичъ Марціанъ-Станиславъ, 379.
 Погоскій Яковъ Григорьевичъ, 98, 190.
 Подаревскій Адамъ, 296, 297.
 — Николай, 295, 296, 297, 340.
 Подгурскій Войтехъ, 132.
 Подвинсій Василій, ротмистръ Витебскаго воеводства, 190.
 Подоскій Войтехъ, королев. коморникъ, 79, 80.
 Позлевичъ Андрей, Вилен. мѣщанинъ, 380, 396.
 Полеевичъ Ямонтъ, 285.
 Полецкій Мартинъ, 194.
 Полуннязевичъ, 20.
 — Гнѣвошъ, 20.
 Полховскій Серафинъ, игуменъ Дятеловицкаго базилианскаго монастыря, 289, 296, 337.
 Помарнацкій Фелиціанъ, зем. судья Виленскаго, воеводства, 265.
 Помянъ, изъ Лубна Лубенскій, Владиславъ-Александръ, примасъ Короны Польской и великаго княжества Литовскаго, 212, Гнѣзненскій архіепископъ, 212, 216, 217, 224.
 Понинскій, инстигаторъ и генеральный маршалокъ коренной конфедераціи, 174.
 Попель Матвѣй, Волчаскій бояринъ, 30.
 — Семень, Волчаскій бояринъ, 30.
 Поповиъ Иванъ, Гомельскій бояринъ, 373.
 — Якимъ, бояринъ села Ваги, 361.
 Порванецкій Немѣра, 20.
 — Сенько, 19.
 Порщина, владѣлецъ села въ Рошскомъ пов., 16.
 Посяговецкая, Томковая, пани, 20.
 Потаповиъ, 390.
 Потвинскій Владиславъ-Станиславъ, Овруцкій стольникъ, 186.
 Потей, гетманъ великаго княжества Литовскаго, 144, Людовикъ, Виленскій воевода, 158, стражникъ вел. кн. Литовскаго, 158.
 Поттова Анна, Гайновна, Янова, Вилен. мѣщанка, купеческая жена, вдова, 303.
 Поттозіи Францискъ Константиновичъ, 221, 236.
 Потоцкій Іосифъ, Кіевскій воевода, 183.
 — Михаилъ-Антоній, Литовскій подстолій, Белзскій воевода, 149, 150.
 — Францискъ Салесій, Кіевскій воевода, 216.
 Потъ Егидіусъ, Королевекскій мѣщанинъ, 303, изъ Королевца, 321, 322.
 — Янъ, Вилен. мѣщанинъ, купецъ, 303, 318, 320, 322.
 Почобутъ Іосифъ, 236.

Почобуть Стефанъ, Гродненскій подчашій, 125.
 Почобуть-Нундзичъ Николай, 98.
 Превишъ-Квинта Мартинъ, Браславскій будовничій, 142.
 Превскій-Поленскій Казиміръ, 132.
 Прездецкій, графъ на Заславѣ, Чарномъ, Островѣ и Дюнковѣ, Антоній-Оаддей, подканцлеръ великаго княжества Литовскаго, судовой Пинскій, Дембскій и проч. староста, Пятигорскій полковникъ, 241.
 Привередовскій Грицко, 20.
 — Иванъ, 20.
 Присецкій Венедиктъ, Полоцкій подстолий, 334.
 Промчейко Гришко, 20.
 Промчейковая, Васьковая, пани, 19.
 Промчейковичъ Оедоръ, 20.
 Пронскій Альбрехтъ Яновичъ, князь, Кіевскій воевода, 69.
 Проствиловичъ Богущъ Машковичъ, землянинъ Слонимскаго пов., 36.
 — Николай (Миколай) Станкевичъ, землянинъ Слонимскаго повѣта, 36.
 Проствилъ Ависко, 37.
 — Иванъ, 37.
 — Николай, 37.
 — Станько, 37.
 Проствилы, 36.

Р.

Радеевскій Михаилъ, кардиналъ, Гнезненскій архієпископъ, примасъ Короны Польской и великаго княжества Литовскаго, 124.
 Радивиловичъ Стефанъ, 221, 236.
 Радивиль Альбрехтъ-Станиславъ, князь на Олыкѣ и Несвижѣ, канцлеръ великаго княжества Литовскаго, староста Пинскій, Гнѣвскій, Ковельскій и Тухольскій, 21, 22, 29, 88, 89, 92.
 — Доминикъ, подканцлеръ вел. кн. Лит., 122.

Протасевичскій Григорій, 136.
 Протасевичъ Іосифъ, 136.
 Протасовичъ Юрій, Новгород. зем. писарь, 37.
 Процевичъ Петръ, Вилен. радца, 303, 320, 321, 322.
 Прошинскій Оаддей, подчашій Минскаго воеводства, 251—2.
 Прушкисъ Ядко, 20.
 Пряжовскій Михайло, панъ, 19.
 Пугачевичъ Василій, 20.
 — Григорей, 20.
 Пузовскій Васько, 21.
 — Мартинъ, 21.
 Пузына Михаилъ, князь изъ Козельска, великій писарь великаго княжества Литов., 75.
 Пукшта-Клязгайловичъ Станиславъ, Волковыскій хоружій и депутатъ, 298.
 Пурминъ Александръ, землянинъ Троцкій и Лидскаго повѣта, 32.
 Путвинскій, 152, Владиславъ, Инфлянтскій стольникъ—158.
 Путошинскій, панъ, 20.
 Пучинскій Станиславъ-Петръ, 142.
 Пѣтухъ-Кублицкій Феликсъ, Минскій земскій намѣстникъ, 208—9.
 Пятковскій Антоній, 221.

Радивиль І., князь, 60.
 — Карлъ-Станиславъ, князь на Олыкѣ, Несвижѣ, Биржѣ, Дубинкахъ, Слуцкѣ, Копылѣ и Клецкѣ, графъ въ Мирѣ, Шидловцѣ, Крожѣ и Бѣлой, Литовскій канцлеръ, Браславскій, Перемышльскій, Глуховскій, Каменецкій, Остренскій, Нижненскій и проч. староста, 143.
 — Михаилъ, надворный маршалокъ великаго княжества Литовскаго, 174, 183.

- Радивиль Николай** („Миколай“) Юрьевичъ, воевода, наивысшій гетманъ великаго княжества Литовскаго, Мозырекій староста, державца Лидскій и Сумелишскій, 32, Николай-Юрій, 36, 280, 282, 285, 289, державца Василишскій, Бѣлицкій и Семенижскій, 342.
- Николай („Миколай“) Яновичъ, земскій маршалокъ, Шавленскій державца, 69.
- Христофоръ, князь на Биржѣ и Дубинкахъ, Вилен. воевода, канцлеръ великаго княжества Литовскаго, староста Солецкій, Кокеягаузенскій, Урядовскій, Борисовскій и проч., 56, 57, 58.
- Янушъ, князь на Биржахъ и Дубинкахъ, архикамерарій великаго княжества Литовскаго, Могилевскій администраторъ, староста Казимірскій, Каменецкій, Сейвенскій и проч., 59, Вилен. воевода, великій гетманъ великаго княжества Литов., 94.
- конюшій великаго княжества Литов., 101.
- Новгородскій воевода, 174, 183.
- Радивилы**, князья, 111.
- Радиминскій-Фронцкевичъ** Андрей-Казиміръ, Суражскій староста, суррогаторъ Виленскаго воеводства, 166, 170.
- Радишевскій** Петръ, 221, 236.
- Радовицкая**, Петрова, 21.
- Радовицкій**, 21.
- Радошинскій** Матвій-Николай, Лидскій подстолій, 100.
- Николай, Лидскій подстолій, 99.
- Романъ, 20.
- Семень, 20.
- Радуфна**, крестьянинъ с. Шадюнъ, 148.
- Раевскій** Евстафій (Остафей), 303.
- Раевъ** Онуфрій, 64.
- Раецкій**, Лидскій маршалокъ, 318.
- Балтазаръ, господар. дворянинъ, 34—5.
- Рамульть** Іосифъ, 136.
- Рамша** Александръ, 98.
- Рамшъ** Яковъ, 321.
- Павелъ, 98.
- Ратомскій** Александръ, Пинскій грод. подстароста, 290, 295.
- Ратынскій** Антоній, чашникъ и депутатъ изъ Минскаго воеводства, 166, 167.
- Рафановичъ** Іосифъ, 221.
- Раштенбергъ** Антонъ, 142.
- Рдуловскій** Хризостомъ, 197.
- Ревускій** Вацлавъ, Краков. воевода, коронный польный гетманъ, 216.
- Ревуть** Ѳедоръ, Полоцкій депутатъ, 298.
- Рейнъ** Мартинъ, 320.
- Ремеръ** Іорій, Инфлянтскій войскій, 126.
- Трокскій хоружій, 141.
- Рендеевскій-Лойко** Антоній—I. I., войскій Опшмянскаго повѣта, 167.
- Ринишелевскій** Семень, 127.
- Рипинскій** Василій, Полоц. зем. писарь, 18, 21, 88, 197.
- Демьянъ, королев. ревизоръ, Полоц. зем. писарь, 123.
- Рипка** Ѳедоръ, 98.
- Рихтеръ**, Вилен. бурмистръ, 318.
- Ровба** Антоній, 221.
- Іосифъ, 221.
- Ровинскій** Игватій, 203, ротмистръ Новгородскаго воеводства, 204.
- на Ровинахъ, Янъ, ротмистръ Новгородскаго воеводства, 204.
- Рогинскій** Юрій, 132.
- Роговицкій** Василій, князь, 21.
- Иванъ, князь, 21.
- Ѳедоръ, 21.
- Роговскій** Владиславъ-Казиміръ, 132.
- Казиміръ, 132.
- Мартинъ, 98.
- Михаилъ, 132.
- Янъ, 132.
- Рогоженскій**, 19.
- Рогожинскій** Владиславъ-Антоній, 127.

Родевичъ Гавріилъ, 136.
— Іосифъ, Ошмянскій городничій, 251.
— Муханъ, 221.
Рожиць Романъ, Вилен. протопопъ, 323.
Рокотанскій Викентій, 136.
Романовичъ Олексѣй, Дисненскій мѣщанинъ, 274.
— Вилен. бурмистръ, 319,
Романовскій Янъ, 4.
Ромейко Иванъ Богусевичъ, Витебскій земскій судья, 9, 17.
Ромеръ Матвѣй, Литов. артиллер. генералъ, 195.
Роновичъ, 319.
Роппъ, подполковникъ, 186.
Рохожокъ Григорій, сперва дворный господарскій хоружій, а затѣмъ земскій войсковой судья, 36.
Рубель Щасный, крестьянинъ с. Шадюнъ, 148.
Рубиновичъ Марка, Юрборскій обыв., еврей, 392.

Рубиновичъ Самуилъ, еврей, 391.
Руднакъ Станиславъ, Вилен. радца, 303, 320.
Рудомина. См. *Дусяцкій-Рудомина*.
Рудомина, 321.
Рудскій Антонъ-Казиміръ, 126.
Ружевскій Андрей-Казиміръ, 331.
Рупейко Адамъ, ловчій Жомойтскаго княжества, 34—5.
Русинъ, панъ, 20.
— Иванъ, Луцкій земянинъ, 86.
Рущиць, Поройскій староста, 394.
Рыбинскій Викентій, 132.
Рыжій Александръ, 141.
Рыло, земянинъ, 286.
Рыло-Климашевскій Людовикъ, Брянскій чашникъ, 220, Браславскій чашникъ, 235.
Рѣпницкій Михаилъ, 60.

С.

Саваневскій Доминикъ, Вилен. стольникъ, 152,
изъ Шанкова, 158.
— Янъ-Фрацишекъ, 132.
Сазоновичъ Якимъ, крестьянинъ, 11.
Саковичъ Андрей, 221, 236.
— Вавринецъ, 236.
— Петръ Станиславовичъ, Дровиницкій писарь, 61.
— Станиславъ Станиславовичъ, земскій судья Ошмянскаго пов., 61.
Салижичъ Ивашко, человекъ, 14.
Сальдевичъ, 397.
Сальмоновичъ Александръ, 142.
Самуеловичъ Изаакъ, еврей, 391.
Сангушко Іосифъ, князь, Литовскій надворный маршалокъ, 216.
Сангушковичъ Андрей Александровичъ, князь, староста Володимирскій, 19.
Санникъ Амбросъ, человекъ, 10.

Санникъ Иванъ, Козинъ, человекъ, 10.
— Пашко, человекъ, 10.
— Халимонъ, человекъ, 10.
— Цуприкъ, человекъ, 10.
Сапѣга Александръ, Полоц. воевода, 237, графъ на Быховѣ, Дубровнѣ, Друѣ, Черевѣ, Шкудахъ, канцлеръ вел. кн. Литовскаго, 252, 254.
— Василь, господарскій дворянинъ, 15.
— Иванъ, дворный подканцлерій, господарскій секретарь Витебскій и Браславскій, 10, Иванъ-Фридрихъ, графъ на Ковнѣ, Чарнобыли, Дорогостаѣ и Сапѣжинѣ, староста Брестскій, Горждовскій и Пропойскій, 188.
— Ивашко Богдановичъ, 10, Сапѣга—6.
— Казиміръ-Янъ, графъ на Быховѣ, Заславѣ и Дубровнѣ, Вилен. воевода, гетманъ великаго княж. Литов., 119—20, 125, 126.

- Сапѣга** Левъ, подканцлеръ вел. кн. Литов., 56, 79, Вилен. воевода, Могилевскій староста, 84, 85.
- **Михаилъ**, польный писарь вел. кн. Литов., 143, на Быховѣ, Заславѣ, Дубровнѣ и Сапѣжинѣ, староста Тухоленскій, Вилковискій, Кальваренскій, 206—7.
- **Павелъ**, подканцлеръ великаго княжества Литовскаго, 302, 303.
- **Виленскій** воевода, 144.
- **Трокскій** каштелянъ, 174, 183.
- Сапѣги**, 134, 141.
- Сапѣжинскій** Андрей, 25.
- **Павелъ**, 25.
- Сапѣжичъ** Петрухно, 5.
- Сарновскій** Самуилъ, 126.
- Сафіановичовскіе**, 334.
- Сачковскій** Семень, 136.
- Сватковичъ** Богданъ, Волчаскій бояринъ, 30.
- **Дешко**, Волчаскій бояринъ, 30.
- **Митько**, Волчаскій бояринъ, 30.
- Свенторѣцкій** Вавринецъ, 152.
- Свидерскій** Адамъ, 136.
- Свинарскій** Игнатій, 190.
- **Юрій-Станиславъ**, 98.
- Свинко**, изъ Подкофа, Давидъ, Черниговскій стражникъ, 126.
- Свиридоновъ** Ивашко, Смоленскій бояринъ, 16.
- Свирскій** Станиславъ Александровичъ, князь, подсудокъ, 63.
- **Янъ-Казиміръ**, подчашій и депутатъ Ковенскаго повѣта, 167.
- Свюнюскій** Михайло, панъ, 19.
- Свяцкій** Иванъ, 74.
- **Себастыянъ**, землянинъ Новгород. воеводства, 297, 298.
- Святковичъ** Михайло, панъ, 20.
- Святоша**, 21.
- Севастьяновичъ**, Липскій плебанъ, 39.
- Сегень** Антонъ, Браславскій подстоли, 141.
- Сековскій** Янъ, 136.
- Селецкій** Ѳеодоръ, 19.
- Селивановъ** Андрей, человекъ, 14.
- **Микита**, человекъ, 14.
- Селява** Антоній Іосафатъ, Полоцкій зем. подсудокъ, 18, 88.
- Семашковичъ** Богданъ, 21.
- **Василій**, панъ, 19.
- **Михайло**, панъ, 21.
- **Щасный**, 21.
- Семеновичъ** Андрей, человекъ, 14.
- **Опанасъ**, священникъ Волотовской Николаевской церкви, 376.
- **Тишко**, бояринъ села Рыловичъ, 361.
- **Юшко**, бояринъ, 11.
- Семень**, священникъ Гомельской Николаевской церкви („попъ замковый Микольскій“), 374.
- Семетычъ**, князь, 16.
- Семирадскій** Францискъ, зем. намѣстникъ Новгородскаго воеводства, 276.
- Семплинскій**, панъ, 389, Маркелъ, 391.
- Семуцкій** Леонъ, 136.
- Сендина** Станиславъ, 132.
- Сенкевичъ** Іосифъ, 221.
- Сенютичъ** Грицко, 20.
- Сербиновичъ** Ѳеодоръ, панъ, 19.
- Сесицкій** Янъ, товарищъ гусарской хоругви, 139.
- Сестренецъ** Матвѣй, господарскій дворянинъ, бояринъ, 16.
- Сигизмундъ** (Жигимонтъ), вел. князь Литов. 66.
- Сигизмундъ Августъ**, король Польскій и великій князь Литовскій, 25, 26, 27, 30, 31, 32, 33, 34, 36—7, 39, 52, 65, 66, 69, 157, 269, 279, 287, 289.
- Сигизмундъ I-й**, король Польскій и великій князь Литовскій, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 18, 22, 24, 86, 88, 117.
- Сигизмундъ III-й**, король Польскій и великій князь Литовскій 39, 48, 50, 52, 57, 61, 63, 64, 70, 71, 76, 77, 79, 80, 81, 82, 117, 238, 239, 274—5, 298, 362.
- Сидоровичъ** Криштофъ, 127.

- Сидоровичъ Францискъ-Ксаверій**, актуальный и присяжный регентъ г. Вильны, 265, 271.
- **Яковъ - Казиміръ**, королевскій секретарь, писарь, 116, 257, Гродненскій войтовскій писарь, 258, 268.
- Сійловскій Васько**, 20.
- Симоновичъ Давидъ**, Вилен. мѣщанинъ, 325.
- **Казиміръ**, 236.
- **Стефанъ**, 319.
- **Янъ**, Липскій радца, 39.
- Симонелевичъ Казиміръ**, 221.
- Сипка Онуфрій**, Вилен. радца, 268.
- Сиповичъ Константинъ-Янъ**, Браславскій городничій, 141.
- Снабинскій Людовикъ**, 100.
- Скарбекъ - Кельчевскій**, Францискъ, Познанскій стольникъ, 125,—6, на Кельчевичахъ, 132.
- на Кельчевичахъ **Янъ**, Познанскій стольниковичъ, 132.
- Скиндеръ Богуславъ-Казиміръ**, 100.
- **Василій**, Пин. зем. писарь, 295.
- Скипоровъ**, 21.
- Скиргайло**, великій князь Литовскій, 66.
- Скирмонтъ Криштофъ**, Пин. грод. судья, 290, 295.
- Скнерута Колбасъ**, 20.
- Скорульскій Антонъ**, крайчій, посолъ Ковенскаго повѣта, 164.
- **Іосифъ**, 383.
- **Янъ**, Ковенскій маршалковилъ, 125, 126, хоружій Вилен. воеводства, 131, 132.
- Сноцкій Александръ**, 132.
- Скудерничъ Адамъ**, Ковен. бурмистръ, 121.
- Слизень Михаилъ**, Кревскій староста, 172.
- Сломинскій Янъ**, секретарь Гнѣзненскаго архіеп. примаса, 216.
- Слотницкій Василій**, 136.
- Слушка Александръ**, воевода..., Гомельскій староста, 343.
- **Доминикъ-Михаилъ**, на Чашникахъ, Полоцкій воевода, староста Борисовскій, Антоновскій, Суражскій полковникъ, 122, 123.
- Слушка Вилен. каштелянъ**, польный гетманъ вел. княжества Литовскаго, 377.
- Смигельскій**, изъ Бянина, **Николай-Казиміръ**, Браславскій конюшій, 142.
- Смильгевичъ Семень**, Биржанскій обыватель, 60.
- Смоленскій Яцко**, 20.
- Смыковскій Кмита**, 20.
- **Михно**, 19.
- Снѣшко Александръ**, 132.
- Собанинъ Михаилъ**, 288.
- Соболевскій Антоній**, 221.
- Сокальскій Янъ**, 79.
- Соколинскій Василій**, князь, 86—7.
- **Солтанъ**, князь, 86—7.
- **Юрій**, князь, 86—7.
- **Янъ**, королев. писарь, 79, 80.
- Соколовскій Михаилъ**, Словим. хоружій, 37.
- 319.
- Сокольскій Андрей**, князь, 19.
- **Солтанъ**, князь, 19.
- **Юрій**, князь, 19.
- Сологубъ**, Литовскій подскарбій, 181.
- **Брестскій воевода**, 230.
- Сонгинъ Лавриъ Мартиновичъ**, землянинъ Опшмянскаго пов., 55.
- Сондецкій Францискъ**, 259.
- Сонко Іосифъ**, 221.
- Сопига Ивашко**, 6.
- Сорока Григорій Ѳедоровичъ**, 61, 62.
- Сосонко Матвѣй**, 236.
- Сперскій Михаилъ**, 132.
- Ставецкій**, 21.
- Ставскій Лува**, хоружій, 190.
- Стадницкій**, 21.
- Сталевскій Михаилъ**, 235.
- **Петръ-Богуславъ-Яковъ**, 235.
- Станевичъ Венедиктъ**, 152.
- **Касперъ Матвѣевичъ**, 63.
- **Михаилъ**, 152.
- **Щасный Матвѣевичъ**, 63.
- Станель**, подданный господарскій, 24.

Станилевичъ Матей, подданный господарскій, 24.
 — Янъ господарскій подданный, стрѣлецъ
 Пунскаго двора, 24.
 Станиславъ Августъ, король польскій, 34, 108,
 238, 241, 244 251—2, 254—5, 259, 261,
 II-я 261, 263, 268.
 Станкевичъ Игнатій, к. в., 235.
 — Томко, 21, Оома, 236.
 — Янъ, 142,
 — Оома, 221.
 Стаховскій Григорій, писарь, 303.
 — Иванъ, 136.
 — Николай, Впленскій подстароста, 60, 136.
 — Янъ, 136.
 Стацевичъ, 334.
 Сташкевичъ Францискъ, 221.
 Стейгвиль-Лявданскій Казиміръ Янъ, 127.
 Стейнбергеръ Криштофъ, 321.
 Стефановичова Анна, Пастернакова, Исакова,
 336.
 Стефановичъ Игнатій, 236.
 Стефанъ Баторій, король польскій, 39, 40, 44,
 45, 48, 49, 50, 52, 53, 55, 56, 65, 70, 78,
 117, 147, 148, 194.
 Стецкевичъ Людовикъ, 221.
 — Станиславъ, королев. ревизоръ, 82.
 Столинскій Андрей, Гродненскій президентъ, 257,
 Андрей-Францискъ, 258.
 Стопецъ Оедоръ. человекъ, 10, 14.
 Стравинскій Казиміръ, Стародубовскій подкоморій,
 Витебскій подвоевода, 98, 190.
 — Яршъ-Максимиліанъ, Рогачевскій старо-
 ста, 80.
 Стравинскіе, 134.
 Стравинскій Мартинъ, 194.
 — Францискъ, Стародуб. войскій, 134.
 Таберъ Стефанъ, 320.
 Талевичъ, 8, 28.

Стреликовскій Карлъ, 392.
 — Никодимъ, 235.
 Страшевичъ Оома, судебный староста Стародубов-
 скаго повѣта, 191, 192.
 — судебный подстароста Упит. пов., 195.
 Стрижевскій Антоній, 221.
 — Янъ, 221.
 Студеницкіе-Метковичи, Полоцкіе путные бояре, 11.
 Стырнеръ Андрей, Тильзитскій купецъ, 319.
 Судивой-Пронтницкій Янъ, 132.
 Суморонъ, 21.
 Супинскій Мартинъ, ротм. Ошмян. пов., 7, 28, 26,
 стражникъ того же пов., 210, 212.
 Сургевичъ Стефанъ, 394.
 Сурожъ Андрей, 127, 132.
 — Казиміръ, 132.
 — Матвѣй, 132.
 — Михаилъ, 221.
 — Петръ, 132.
 — Семень, 127,
 — Янъ Казиміръ, Мстиславскій конюшій,
 132.
 Суржъ Михаилъ, 236.
 Суфчинскій Михаилъ, Черскій каштелянъ, 216.
 Суходольскій Геліяшъ—Жигмунтъ, Мстиславскій
 чапникъ и подстароста, 3.
 — Николай, 99.
 Сушинскій Павелъ, Липскій бурмистръ, 39.
 Сушицкій Николай Турчиновичъ, скарбникъ Трок.
 воеводства, 187.
 Сыропятовичъ Ломанъ, 20.
 — Матіанъ, 20.
 Сѣкеръ Оедоръ, Ошмян. подстароста, 80.
 Сѣрницкій Устіанъ, 20.
 Сяноженцкій Казиміръ, ротмистръ Рѣчицкаго по-
 вѣта, 254.
 Талать-Келпшъ Антоній, 220, 235.
 — Игнатій, 220, 235.

Танаевскій Александръ, намѣстникъ Мин. воеводства, 98.

Тарасевичъ Іосифъ, Сурвицскій плебанъ, 393.

Тарашкевичъ Казиміръ, 221, 235.

— Стефанъ, панъ, 124, 126, 132, 152.

Таруса Станиславъ, Перстунскій подлѣсничій, 48.

Ташъ Янъ, бояринъ села Носовищъ, 358.

Тейзерскій Юрій, 235.

— Оаддей, 235.

Тереховичъ Василій Семеновичъ, господарскій дворянинъ, 31—33.

— Григорій Семеновичъ, господарскій дворянинъ, 31—33.

— Иванъ Семеновичъ, господарскій дворянинъ, 31—33.

— Оедоръ Семеновичъ, господарскій дворянинъ, 31—33.

Тиминскій Янъ-Карлъ, Велюнскій подчасій, 125.

Тимъ Гендрихъ, 318.

Тишковъ Игнатъ, бояринъ села Рыловичъ, 362.

Товейко Юрій, 142.

Товянскій, мечникъ Вилен. воеводства, 152.

— Антонъ, 152.

— Игнатій, мечникъ Вилен. воеводства, 220, 235.

— Казиміръ, Вилен. мостовничій, 152, 158.

— Оаддей, Вилен. мечникъ, 218.

Тойпинъ Андрей, скартерникъ человекъ Пунскій, 24.

Токаревскій Янъ, 136.

Толвинскій Мартинъ, 235.

Толоконскій-Пашкевичъ Антоній, 259.

Толочко Бартоломей, земенинъ Новгород. воеводства, 297, 298.

Толпыча Григорій, Кревскій мѣщанинъ, 77, 78.

— Ивашко, Кревскій мѣщанинъ, 77, 78.

Толубей Есько, человекъ с. Овдѣевичъ, 14.

— Оедько человекъ с. Овдѣевичъ, 14.

Толоконскій Вавринецъ-Петръ, Браславскій стольникъ, 141.

Толчинъ Карлъ, 392.

Тольшевскій Александръ, ротмистръ Новгород. воеводства, 204.

Томачевичъ Грицко, 20.

Томашевичъ Владиславъ-Казиміръ, 132.

— Войтехъ, крестьянинъ с. Шмерлянъ, 148.

— Криштофъ, крестьянинъ с. Шмерлянъ, 148.

— Петръ, крестьянинъ с. Шмерлянъ, 148.

— Шимукъ, крестьянинъ с. Шмерлянъ, 148.

— Оома Францискъ, Браславскій страж., 141.

Тотвинскій Матвѣй, 221.

Траппъ Антоній, 259.

Траталевичъ Майзель, жидъ, 320.

Третьакъ Казиміръ, генералъ-адъютантъ великой короной булавы, 259.

— Михаилъ, 235.

— Якубъ, 337, 340, 341.

Тризна Гедеонъ Михаилъ, королев. секретарь, 77.

— Мартинъ, референдаръ и писарь вел. кн. Литовскаго, 51, коадъюторъ Виленской епископіи, 59, 82, 90, 302, 303.

Трохимовичъ Андрей, Липскій лавникъ, 38.

Трояновичъ Іоакимъ, 319.

Трусевичъ Янъ, 221, 236.

Трухновскій Людовикъ Антоній, Вилькомир. зем. регентъ, 220, 235.

Тугановскій Антоній, ловчій Новгородскаго воеводства, 204.

— Игнатій, зем. писарь Новгород. воеводства, 276.

Тулобей Альхимъ, крестьянинъ, 11.

— Богданъ, крестьянинъ, 11.

— Демидъ, крестьянинъ, 10.

— Лукіанъ, крестьянинъ, 11.

Тулькевичъ, Вилен. радца, 321.

Тумкевичъ Даніилъ, Липскій радца, 39.

Турчиновичъ Езофъ Александровичъ, землянинъ Ошмян. пов., 61, 62.

— Насупъ Александровичъ, землянинъ Ошмянскаго пов., 61, 62.

— Петръ, 20.

Турчинскій Іосифъ, 221, 236.

Тызенгаузь Антоій, хоружій и посолъ г. Вильны 258.

- Венедиктъ, Шмельтынскій староста, 157.
- Іеронимъ, Вилен. войскій, 185.
- Михайлъ, подкоморій Виленскаго воеводства, 152, Михайлъ-Янъ, 157, 171, 175, 184.
- Францискъ, Интурскій староста, 168, 171.
- Юрій, мечный вел. кн. Литов., 321.
- Интурскій староста, 152.

Тызенгаузы, 195.

Укольскій, изъ Браславья, Матвій, 298.

Уловичъ Антоій, 236.

Уменскій Янъ, 98.

Умястовскій Михайлъ, подстолий и депутатъ Упитскій, 33.

- Тома, Ошмян. зем. судья, 264.

Урбановичъ Павелъ, Вилен. винникъ, 318.

Усаковский Николай, 132.

- Юрій, 132.

Фальчевская Варвара Фальковна, 29.

Фальчевскій Станиславъ, староста Пинскій, Кобринскій и Клецкій, 29.

Фарнъ Мартинъ, винокуръ, 318.

Фащъ Янъ, Гомельскій бояринъ, 371, 372, 373.

Федель, Вилен. еврей, 319.

Фельнерзамбъ, полковникъ, 152, 158.

Фельтнерова, 319.

Фельтнеръ Янъ, 319, 322.

Филиповичъ Янъ-Іосифъ, крайчій Инфлянтскаго княжества и депутатъ Минскаго воеводства, 167.

Тылицкій Венедиктъ Любичъ, 221.

Тышко Константинъ, коморникъ Браславскаго повета, 141.

Тышкевичъ Александръ, 99.

- Василевичъ, Гомельскій староста, 347.
- Евстафій (Остафей), Брестскій воевода, Каменецкій староста, 118.
- Павелъ, королев. дворянинъ, 76.
- державца Радунскій и Бѣлцкій, 25.

Тѣшко Тимохъ, бояринъ, 359.

У

Усаковский-Долмать Франтишекъ, королевскій секретарь, 29.

Усовичъ Казиміръ, 221, 235.

Ушакъ-Куликовскій Михайлъ-Казиміръ, Черниговскій стольникъ, Пинскій гродскій писарь, 135, 136.

- Юрій, 136.

Ушацкій Теодоръ, 136.

Ф

Финевичъ Іосифъ, 221.

Фіалковскій, 394.

Фольгнадь Эразмусъ, изъ Вроцлавья, 321.

Фонъ-Бисмаркъ, генералъ-маіоръ, 164, 185.

Фронцевичъ Игнатій, Смоленскій земскій писарь, 185.

- Михайлъ, 56.

- Петръ, 221.

- Стефанъ, Упитскій крайчій, 5, 55, 89, 91, 139.

- Суражскій староста, 152.

- Смолен. зем. писарь, 175.

Фурсъ Гурий, Пин. зем. судья, 295.

Халецкій Андрей, 376.

— Василій, 376.

— Стефанъ, Липскій радца, 39.

— Янъ, королев. шамбелянъ, 254—5.

— изъ Хальча, Гедeonъ, Новосельскій староста, 324.

— 365, 366, 371, 373, 375.

Ханкевичъ Стефанъ, Вилен. мѣщанинъ, красильщикъ, 336.

Харитоновичъ Иванъ, Новгородскій хоружій, 36.

Харновичъ Дорошко, Полоц. пут. бояринъ, 11.

— Есько, Полоц. путный бояринъ, 11.

— Ивашко, Полоц. путный бояринъ, 11.

— Исай, бояринъ села Кузьмичъ, 348.

— Павелъ, бояринъ сельца Дятловичъ, 356, 361.

Харлинская Ганна, княжна Козечанка, Симонова, ротмистрова, землянка Новгородскаго воеводства, 290, 291, 292, 294, 295, 340.

Харлинскій Симонъ Николаевичъ, ротмистръ, землянинъ Новгородскаго воеводства, 290, 291—5.

Хацновичъ Кондратъ, бояринъ с. Носовичъ, 358.

— Никифоръ („Ничипоръ“), бояринъ села Носовичъ, 358.

Хвалеткевичъ Левъ, 20.

Хелховскій Александръ, 104, 279.

— Викторъ-Іосифъ, п. з. великаго кн. Литовскаго, 204.

— Игнатій, 204.

— Криштофъ, 341.

Хилимонъ, священникъ („попъ“) Кошелевской Михайловской церкви, 369.

Хлусовичъ, изъ Хлусова, Михайлъ, подкоморій Волковыскаго пов., 187—8.

Хиара Адамъ, подчашій Минскаго воеводства, 206, 207.

Хиаринскій Александръ, Вилен. бурмистръ, 268.

Хмѣлевскій Антоній, 221, 235.

— Казиміръ, Брестскій подчашій, 132.

— Михайлъ-Казиміръ, 126, Инфлянтскій стражникъ, 132.

— Юрій, 235.

— Янъ, ставовничій Виленскаго воеводства, 152, 158.

— Янъ, будовничій Новгородскаго воеводства, 204.

— Юрій, 235.

Хмѣльницкій Николай, 142.

Ховинскій Янъ, князь бискупъ Плоцкій, канцлеръ Короны Польской, 8.

Ходевичъ Стецко, 280—3.

Ходеневичъ Михайлъ, 335.

Ходкевичъ Іеронимъ („Еронимъ“) Александровичъ, панъ Троцкій, Жомойт. староста, державца Плотельскій и Тельшевскій, 69.

— Людовикъ, коморникъ великаго кн. Литовскаго, 206.

— Янъ Іеронимовичъ, Жомойтскій староста, земскій маршалокъ вел. кн. Литовскаго, администраторъ и гетманъ Лифляндской земли, державца Плотельскій и Тельшевскій, 34—5.

Ходковскій Криштофъ, 127.

Ходоровичъ Петръ, думный бояринъ Слонимскаго пов., 36—7.

Ходько Антоній, Вилен. мѣщанинъ, 380.

Холевичъ Николай-Іосифъ, Оршанскій градскій намѣстникъ, 144.

Холоневскій Андрей, 20.

Холуневскій Гаврило, панъ, 19.

Хомиръ Иванъ, бояринъ, 375.

— Нечай, бояринъ, 375.

Хомяковичъ Иванъ, панъ, 19.

Хононовичъ Петько, бояринъ села Слободы, 362.
Хоткевичъ Іеронимъ („Геронимъ“) Александровичъ, панъ Троцкій, староста Жомойтскій, державца Плотельскій и Тельшевскій, 341—3.

Хотольскій см. *Шапка-Хотольскій*.

Храновскій Стефанъ-Стефановичъ, зем. подсудокъ Пин. повѣта, 136.

— изъ Хранова, Янъ-Михайлъ, чашникъ Лидскаго пов., 126, 132.

Храповицкій Антоній, Смолен. подкоморій, 196.

— Іосифъ, ротмистръ, 98, 190.

Хребтовичовна Настасья, дочь Ивана Хребтовича, жена Василя Чаплича, 87.

Хребтовичъ Адамъ, Новгород. подкоморій, 290.

— Богданъ, панъ, 21, 87.

— Иванъ, 86.

Хребтовичъ-Литаворъ Іоакимъ, графъ на Щорсахъ, Зембняи и Вишневи, подканцлеръ вел. кн. Литовскаго, староста Оршанскій, Жосленскій и проч. 35, 112, 248, 255.

— Мартинъ, господарскій ловчий и дворный конюшій, намѣстникъ Жмудскій, 6.

Хрщановичъ Францискъ, 221, 236.

— Юрій, 221.

Хропачъ Иванъ, Кревскій мѣщанинъ, 77, 78.

Хрщоновичъ, панъ, 359, 361.

Хупковъ, 87.

ІІ

Цатычъ Романъ, 19.

— Семенъ, 19.

Цехановецкій Криштофъ, Мстислав. зем. судья, 303.

Цехановичъ Геронимъ, Пинскій подкоморичъ, 135.

Цибульскій Янъ, 127.

Цивинскій Михайлъ, 221.

Цидикъ Антоній, 235.

Цилевичъ Яковъ, 142.

Цинакій Варехомей, королев. секретарь, Вилен. бурмистръ, 318.

Цукернагель Юрій, капитанъ, 321.

Цюндевицкій Казиміръ, 126—7.

— Константинъ, 127.

— Михайлъ, 127.

Ч

Чаплицова Настасья, дочь Ивана Хребтовича, жена Василя Чаплича, 87.

Чаплиць Василій, панъ, 19, 87.

— Дадіанъ, панъ, 19.

— Петръ, панъ, 19.

— Самуилъ, 98.

— Францишекъ, панъ, 18, 88.

— Янъ, 98.

Чариковскій Заньбо, 20.

Чарковскій Микита, 20.

Чарторыскіе, князя, 192.

Чар торыскій, Александръ, князь, рус. воевода 216

— Михайлъ, князь на Клевани и Жуковѣ староста Луцкій, Гомельскій, Юрбургскій Усвятскій, Подусвятскій и проч. 44, 45 48, 49, 52, 111, 245—6, 298, 343.

— Фридрихъ-Михайлъ, князь, великій Литовскій канцлеръ, 216.

Червѣкъ Оедоръ, завѣдовца Полоцкой экономіи, 238, 241.

Черкасскій Игнатій, 221, 235.

Черневскій Александръ, Вилен. подстолий, 320.

Черневскій Яковъ, панъ, 133.
 — Янъ, 221, 236.
 Черницкій Антоній, Брестскій скарбникъ, 624.
 Четвертынская Оедка, княжна, 87.
 Четвертынскій Андрей, князь, 19, 86—7.
 — Василій Оедоровичъ, князь, 19, 86—7.
 Чехановичъ Михаилъ, подкоморій Пин. пов., 136.
 — Оедоръ, князь, 21, 86—7.
 Чеховичъ. См. *Дяховицкій-Чеховичъ*.
 Чеховичъ Андрей, земянинъ Ошмян. пов., 61, 62.
 Чечотъ Оаддей, зем. регентъ Новгородскаго воеводства, 38.
 Чивель Стефанъ, 132.
 Чижъ Богданъ, земянинъ Ошмян. пов., 61, 62.
 — Владиславъ, 127, 136.

Чижъ Криштофъ, земскій судья изъ Виленскаго воеводства, 132, 152.
 — изъ Воронной, Францискъ, крайчій Виленскаго воеводства, 217, директоръ антеконвокаційнаго Вилен. сеймика, 220.
 — Францискъ, крайчій и директоръ антеконвокаційнаго Вилен. сеймика, 235.
 — Янъ, 218.
 — Ярошъ, 132.
 — Вилен. грод. судья, 152.
 Чиминскій Юсифъ, 152.
 Чорторыскій Оедоръ Михайловичъ, князь, староста Луцкій, 19.
 Чуватовъ, 21.

III

Шадурскій Самуилъ, Инфлянтскій стольникъ, 125—6.
 Шалисъ Иванъ, „человѣкъ“—подданный, 10.
 Шандурскій Александръ, 335.
 Шантырь Грегорій Богдановичъ, 295.
 — Давидъ, Инфлянтскій войскій, 123.
 Шапна-Хотольскій Григорій, 98.
 — Казиміръ, Витебскій войскій, 98.
 — Михаилъ, 98.
 — Станиславъ, Витеб. ротмистръ, 98.
 Шапункевичъ Михаилъ, 392.
 Шаринда Левъ, бояринъ села Ваги, въ Гомельскомъ староствѣ, 361.
 Шаропичи, Чечерскіе бояре въ Гомельскомъ староствѣ, 371.
 Швейковскій Касперъ-Янъ, 98.
 Швогиръ-Летецкій Василій, 190.
 Швыковскій Касперъ, 190.
 — Стефанъ-Николай, Виленскій грод. судья, Ошмянскій староста, 126.
 Шевель Юрій, Вилен. мѣщанинъ, 318.
 Шельбовскій Богущъ, 20.

Шельбовскій Иванко, 20.
 Шембекъ Францискъ, Инфлянтскій воевода, 216.
 Шеметь, Дерптскій подкоморій, 321.
 Шенко Ивашко, человѣкъ, 14.
 — Лукашъ, человѣкъ, 14.
 — Степанъ, человѣкъ, 14.
 Шептицкій Іеронимъ, Полоцкій епископъ, 216.
 Шереметевъ Василій Петровичъ, бояринъ, Московскій воевода, 95, 96.
 Шеризъ, королевецкій купецъ, 389, Юганъ-Яковъ, 395.
 Шиковскій Николай, 127.
 Шикшнисъ-Струнскій Казиміръ, 127.
 Шилковичъ Максимъ, бояринъ, 288.
 Шимановичъ Александръ, Ковен. бурмистръ, 121.
 Шимковскій Николай, 132.
 Ширма Петръ, коморникъ Пин. пов., 136.
 — Францискъ, Пинскій подсудокъ, 134, 136.
 Шитикъ-Залѣскій, Вилен. бурмистръ, 319.
 Шишло Юсифъ, 221, 235.
 Шкленскій Янъ Шимковичъ, Лидскій подстароста, 99.

Шлягеманъ Янъ, 322.
 Шляновичъ Андрей, челоуѣкъ, 24.
 Шмалинскій, 319.
 Шмаль Семенъ, 321.
 Шмаусъ Павелъ, изъ Юрборка, 321.
 Шнукъ-Шотъ Валеріанъ, 321.
 Шолуха Андрей Богдановичъ, Кричевскій державца, 30.
 Шоповскій Илья, 127.
 Шостакъ Антоній, 235.
 — Доминикъ Радивиловичъ, 221, 235.
 — Іосифъ Радивиловичъ, 221.
 — Михайлъ Радивиловичъ, 126.
 — Петръ Радивиловичъ, 221, 235.
 — Францъ Радивиловичъ, 221, 235,
 — 284.
 Шостовскій Романъ, Вилен. будовничій, 199.

III

Щенсновичъ Захарія, 132.
 Щигъ, чашникъ вел. кн. Литовскаго, 175.
 Щука Михайлъ, тивунъ, Трок. зем. писарь, 132.
 — въ Щучинѣ и Радинѣ, Станиславъ-Антонъ, 138.

Э

Эйвильдъ Янъ, 221, Эйвиль—235.
 Эйдзятровичъ Янъ, Литовскій скарбовый писарь, 4.
 Эйнаровичъ Мартинъ, крестьянинъ Мерецкой державы, 146.

Ю

Юдицнй Валеріанъ-Станиславъ, Вилен. архидіаконъ, писарь вел. кн. Литовскаго, 75.
 Юрага Юрій, 285.
 Юрайтысъ Лука, крестьянинъ села Шадюнъ, 148.
 Юревичъ Матвѣй, 221,

Шпаковский Стефанъ, 320.
 Шперковичъ, королев. секретарь, Виленскій бурмистръ, 319.
 Шпирна Антоній, крайчій Вилен. воеводства, 218.
 Шпирковичъ Софронъ, 221.
 Шредеръ Янъ, Вилен. почтовый писарь, 320.
 Шрейдеръ Петръ, Вилен. позументщикъ, 319.
 Штрукъ Янъ, 320.
 Штокъ Янъ-Казиміръ, 142.
 Шубертъ Феликсъ, Литов. метрикайтъ, 35.
 Шуйскій Александръ, Брестскій войскій, 91.
 Шуманскій Андрей, Кременецкій земскій судья, 132.
 Шумскій Михайлъ-Рафаилъ, Виленскій подстолий и подстароста, 126.
 Шухель Касперъ, конвисаръ, 384.

Щука Юрій, Вилен. мѣщанинъ, котельникъ, 385.
 Щуновскій Казиміръ, 141.
 Щурокъ Самуилъ, 321.
 Щурковскій Игнатій, Мстиславскій скарбникъ, 221.

Эйсимонтъ Петръ-Казиміръ, 98.
 Эпимахи, 197.
 Этвиль Варѣоломей, 133,

Юревичъ Павелъ-Янъ, земскій маршалокъ, Городенскій староста, 6.
 — Семенъ, 221.
 — Янушъ, Трокскій воевода, князь Гольшанскій, 69.
 — Янъ, 280.

Юселевичъ Яковъ, крестьянинъ села Шмерлянъ,
148.

Юхновичъ Петръ, 391, 392.

— Станиславъ, 391.

Юшинскій Казиміръ, Оттоманскій мурза, пору-

чикъ передней стражи войскъ великаго
княжества Литовскаго, 108.

Юшкевичъ Василій, 139.

Юшковичъ Грыцко, 20.

Я

Яблоновскій Антоній, Познанскій воевода, 216.

— Янъ, Брацлавскій воевода, 216.

Ягвиловичъ Янъ, 127.

Ягеловичъ Францисекъ, Венденскій стольникъ,
125.

Яковицкій Иванъ, 21.

— Ивашко, 21.

— Игнатій, мостовничій и ротмистръ Ор-
шанскаго пов., 199.

Якубовичъ Михно, 20.

— Мойзешъ, Клейпедскій еврей, 303, 321, 322.

Якубовскій Іосифъ, 236.

Яловицкій Гнѣвошъ, 20.

Янкевичъ Андрей, 28.

— Юрій, 132.

Янковскій Михаилъ, 100.

Яновичъ Войтехъ, земянинъ Опшмян. пов., 61.

— Николай (Миколай), земянинъ Опшмян-
скаго пов., 61, 62.

— Якимъ, человекъ Гаенской волости, въ
Минскомъ уѣздѣ, 8.

Янушкевичъ Антоній, 221, 235.

— Вареоломей, 235.

— Іосифъ, Брест. подчасій, 218.

Янушкевичъ Мартинъ, 221, 235.

Янциковскій Станиславъ, 235.

Янчинскій Андріасъ, 20.

— Грыцко, 21.

Янушевскій Оома-Станиславъ, 126.

Янъ Казиміръ, король Польскій, 39, 50, 52, 93,
101—3, 146, 147, 195, 232.

Янъ III-й, король Польскій, 39, 50, 51, 52, 83,
109, 112—5, 117, 121, 124, 147.

Янчевскій Семенъ, 392.

Ярдецкий Василей, 20.

Яроховскій Михаилъ, 127.

Ярошевичъ, изъ Брест. воеводства, 298.

Ярошкевичъ Яковъ, 391.

Ясенецкій-Война Александръ, Витебскій городскій
судья, 97.

Ясенецкій Лаваръ, 20.

Ясенскій Игнатій, Лид. подстоличъ, 218.

Ясперсъ Яковъ-Станиславъ, Вилен. мечникъ, 136.

Ятовтовичъ Щасный, земянинъ Опшмянскаго по-
вѣта, 61, 62.

Яхимовичъ, Вилен. бурмистръ, 381, 396.

Яцины, паны, 18.

Яцковичи, земяне, 285.

Яцунскій Стефанъ, 221, 235.

Ө

Өедна, княжна (Четвертынская), 87.

Өедоровичъ Василій, 334.

Өедоровичъ Омелянъ, пут. бояр. Полоц. воев., 70

— Янъ, 142.

II.

УКАЗАТЕЛЬ

ГЕОГРАФИЧЕСКИХЪ НАЗВАНІЙ.

А.

Августовъ, городъ, 46.
 Азаркина служба (уволока), 14.
 Алькинина нива, урочище, 301.
 Амбары, часть большой улицы въ г. Вильнѣ,
 между Андреевскою улицею и Николаев-
 скимъ соборомъ, 333,
 Амбросовичи, село въ Витебскомъ повѣтѣ, 10, 11,
 12, 13, надъ оз. Будовестомъ, 14, 15.

Амбросовскіе могильники, урочище, 12.
 Амбросовскіе нурганы, урочище Витеб. повѣта,
 12.
 Антоколь, предмѣстье г. Вильны, 237.
 Антоновичи, село Гомельскаго староства, 351,
 Антоновская граница, 357.
 Апеище, урочище, 300.
 Астрахань, городъ, 97.

Б.

Бабавинъ мохъ, урочище, 301.
 Бабина сосна, урочище, 300.
 Бабница, урочище, 302.
 Бадянинъ, село на границѣ Усвятскаго староства,
 299.
 Бакшты, им., 160, 163.

Балтыще, им., 197.
 Бараво, им. въ Ошмян. повѣтѣ, надъ р. Дуд ою,
 62.
 Бараницкій мохъ, урочище, 301.
 Баранъ дубъ, урочище, 299.
 Барсуки, урочище, 300.

- Бастынь, имѣніе, 296.
Басупа, рѣка, 114, 115.
Бацуны, село Гомельскаго староства, 366.
Бдень, озеро въ Гомельскомъ староствѣ, 393.
Бебръ, рѣка. См. *Бобръ*.
Бердичевъ, им., 160, 163.
Березина, рѣка, 27.
Березникъ, урочище, 297.
Березница, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 369, 370.
Березовое болото, урочище, 300, 360.
Березовый мохъ, урочище, 11, Амбросовскій—12.
Березскій уголъ, урочище им. Детелевичъ, 296.
Березцы, село въ Гомельскомъ староствѣ, 348.
Берестанъ, островъ - урочище села Уваровичъ, 371.
Берестейское воеводство, 28, 147, Брестское—298.
Бересцы, село въ Гомельскомъ староствѣ, 346.
Бернардинская улица въ г. Гроднѣ, 257.
Бесеть, рѣка въ Гомельскомъ староствѣ, 372.
Бигушки, мѣстечко въ Вилькомирскомъ повѣтѣ, 251—2.
Биклоша, сельцо въ Витеб. пов., 12.
Биклошкое урочище, 12.
Биржи, городъ, 56, 57, 58, Биржа, 143.
Битая стѣна, урочище 300.
Бнинъ, им. 142.
Бобинино, озеро, 364.
Бобининъ езь, урочище, 364.
Бобовичи, Московское село, пограничное съ Тростынемъ—селомъ Гомельскаго староства, 347, 355, 362, 364, 369.
Бобово Болото, урочище, 358—9.
Бобра, рѣка, портовая 40, 44, чр. Перстунскую пушу, 45, 46—8, 53.
Бобровъ, ручей, 300.
Бовки, им. въ Оршан. пов., 175.
Богоданова нива, урочище, 300.
Богушевичи, боярское село, 280, 282.
Богушевскій присудъ, округъ, 27.
Большій ручей, 301.
Боровъ, им., 132.
Борсуковъ ручай, на границѣ Усвятскаго староства, 299.
Бортный лѣсъ, урочище, 354.
Борцово, им., 302.
Бостынь („Бостынцы“), село въ Новгородскомъ повѣтѣ, 293, 297, 340.
Боховъ ручей, 302.
Боянскій ручей, на границѣ села Кошелева, въ Гомельскомъ староствѣ, 369.
Бражичовская каменица въ г. Вильнѣ, на Амбарахъ, 333—5.
Бразначій ручей, 300, Бразгучій ручей, 302.
Бранковъ мохъ, урочище, 367.
Браславская эаономія, 158.
Браславскій повѣтъ, 140, 141, 195.
Браславъ, городъ, 140, 141, 298.
Братище камень, урочище, 12.
Брезгунъ, ручей, 12.
Брестское воеводство. См. *Берестейское*.
Бреховъ, имѣніе, 87.
Бродники, село въ Новгород. пов., 297.
Брожола, рѣка, выходитъ изъ Евьевскаго озера, 32—3.
Брожольскій господарскій дворъ, 32—3.
Брожольскій—заливокъ, прудъ, 32.
Бронное озеро въ Гомельскомъ староствѣ, 344—375.
Брукутишки, урочище, 285.
Брусиловъ, им., 98, Брусіоловъ, 190.
Брыкъ гора, урочище, 300.
Бубны, урочище, 300.
Бубровничная граница, 342.
Будовестица, рѣчка, 12.
Будовесто, озеро въ Витебскомъ пов., 10, 12, 14.
Букъ, рѣка въ Гомельскомъ староствѣ, 363—4.
Бульчаковская пустовская земля села Новоселокъ, 373.
Бушмановская земля, въ селѣ Лагуновичахъ, Гомельскаго староства, принадлежащая къ Гомельской Троицкой церкви, 352.

Буякъ, урочище им. Дятелевичъ, 297.
 Быговъ, им. въ Ошмян. пов., 62.
 Быкова пристань, на границѣ Усвятекаго староства, 299.
 Быкъ, урочище въ Новгород. пов., 293.
 Быстрейскій мохъ, великій, урочище, 11, великій, 13.
 Быховъ, им., 206—7, 252, 254.
 Быстреевичи, сельцо въ Витеб. пов., 11, 13.
 Бѣганово, им., 140—1.
 Бѣла, городъ въ Смолен. воеводствѣ, 94, 143.
 Бѣлавищина, пустошизна села Морозовичъ, 367.
 Бѣлая Россія (Бѣлорусія), 149.
 Бѣлая горка, урочище на границѣ им. Дятелевичъ, 297.
 Бѣлизлиница, рѣчка въ Гомельск. староствѣ, 370.

Бѣлинъ, озерко въ Гомельск. староствѣ, 356, 362.
 Бѣлиный борокъ, урочище, 351.
 Бѣлица, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 364, 370.
 Бѣлицкая дорога, 342.
 — граница, 370.
 Бѣлое болото, урочище въ Новгород. пов., 290, 293.
 Бѣликовичовскій домъ въ г. Вильнѣ, на митрополитан. юриздиктѣ, 323—4.
 Бѣлый дубъ, урочище, 300.
 Бѣлый мохъ, урочище въ Витеб. пов., 11, 13.
 Бѣлый высоній мошокъ, урочище, 12, Бѣлый мошокъ, 301.
 Бѣшенковичи, село въ Витеб. пов., 11.

В.

Вага, боярское село въ Гомельскомъ староствѣ, близъ Московской границы. 360.
 — рѣчка, въ Гомельскомъ староствѣ, 360.
 Вагановъ, им., 39.
 Вайнацишки или Вака, им. въ Вилен. воеводствѣ, 104.
 Вака, имѣніе въ Виленскомъ воеводствѣ. См. *Вайнацишки*.
 Валюжинскій грунтъ, 3.
 Варшава, городъ, 21, 23, 29, 48, 49, 50, 54, 59, 62, 63, 70, 74, 76, 81, 88, 92, 102, 103, 104, 105, 109, 110, 111, 114, 116, 117, 120, 124, 138, 143, 157, 178, 193, 195, 199, 206, 207, 210, 212, 213, 215, 216, 217, 218, 241, 245, 246, 248, 251—2, 254, 255, 261, 264, 267, 271, 273, 302.
 Варшавскій монастырь (конвентъ) кармелитовъ босыхъ, 175, 186.
 Василевщина, пустошная земля села Волковичъ, 363.
 Василишка, рѣка, 286.

Василишки, господарскій дворъ, 279, 280, и городъ, 282—9.
 Василишская волость, 282.
 Васочекъ мохъ, урочище, 300.
 Ватажниково заспище, урочище, 13.
 Везовый пень, урочище, 342.
 Велена, городъ въ Жомойтскомъ княжествѣ, 130, 131.
 Велеса, рѣка, 300.
 Велижское („Велиское“) староство, 299.
 Великая улица въ г. Вильнѣ, 234.
 Великіе мхи, урочище, 13.
 Великій алясъ, урочище, 300.
 Великій дубъ, урочище, 13, 299.
 Великій камень, рубежный, урочище, 12, 299.
 — мохъ, урочище, 299, 300, 302.
 Великій пень, урочище, 342.
 Великій ровъ, урочище, 14.
 Великое Княжество Литовское, попись въ немъ земли Волинской—18.
 Величь, городъ, 302.

Веляховъ, болото на границѣ села Головинцовъ, 350.

Веретя, урочище, 11.

Верки, подвиленское имѣніе, надъ р. Вилією, вилен. епископовъ, 146.

Верховье, село на границѣ Усвятскаго староства, 299, 302.

Вешній станъ, урочище, въ Новгород. пов., 291, 293.

Вигуновщина, урочище, 280.

Виленская академія (іезуитская), 197, 232, 233.

— Свято-Янская іезуитская аптека, 207.

— брама, 196, Острая 234, 321.

— „великая дорога“, 282, 285.

— Анцкевичовская каменица, на Рудницкой улицѣ, 234.

— Богдановская каменица, въ Рыбномъ концѣ, 234.

— Сергѣевичовская каменица, 234.

— Капитула, 231.

— Каплица св. Казимира (при кафедральномъ костелѣ св. Станислава), 157.

— церковь, «русская», Воскресенія Христова, 89.

— Кузьмо-Демьянская церковь, 5.

— Покровская церковь, 324.

Виленскій. «великій гостинецъ», 284.

— гостинный домъ, 393.

— замокъ, 124, 125.

— Конскій заулъ, 234.

— Рыбный конецъ, 234.

— іезуитскій коллегіумъ, при свято-Янскомъ костелѣ, 206—7.

— костелъ Казимировскій (іезуитскій), на Рынкѣ, 234.

— костелъ св. Креста, 234.

— костелъ піарскій, 233.

— костелъ кафедральный св. Станислава, 186, „костелъ головный светого Станислава у Вильни“ 376.

— костелъ св. Яна, 206—7.

Виленскій жен. бенедиктинскій монастырь, у Виленской брамы, при костелѣ св. Екатерины), 195.

— бернардинскій женскій свято-Михайловскій монастырь, 233.

— Доминиканскій монастырь при костелѣ Святаго Духа, 247—8.

— Георгіевскій кармелитскій монастырь, 184.

— Свято-Духовскій (православный) монаст., 31—33, братство при немъ—334, 336, 393.

— іезуитскій новиціатъ, 6.

— сборъ Евангелическій, 233.

Виленское воеводство, 33, 104, 108, 109, 115, 123, 125, 126, 127, 128, 129, 131, 132, 133, 151, 152, 153, 157—9, 166, 168, 169, 170, 177, 178, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 191, 192, 195, 212, 213, 216, 217, 219, 220, 221, 224, 232, 235, 236, 244—5, 251, 253—4, 256, 258, 259, 261, 265, 268, 270—4, 298, 343.

— городничество, 234.

— епископство, 230.

Вилія, рѣка, 234, 235, портовая—272.

Вилькомирскій повѣтъ, 139, 173, 186, 246, 251—2, 266, 268, 273.

Вилькомиръ, городъ, 115.

Вильна, **Вильня**, городъ, 4, 8, 15, 16, 23—8, 31—3, 57—8, 60, 65, 69—70, 79, 80, 82, 84, 85, 87, Рыбный конецъ его 88—92, 104, 108, 115—9, 123—6, 131, 152, 157, 164, 166—8, 170, 178, 184—6, 194, 197, 198, 201—2, 208—7, 219—20, 233—4, 237, „Вильня“ 240, 242, 247—8, 259—60, 263, 265, 267—8, 270—71, 273—4, 280, („до Вильна“) 285, („Вильня“) 289, 323—4, 376—7.

Вильна, село имѣнія Гейранъ, въ Жмудскомъ княжествѣ, 158.

Вилюнишки, господарское село Брожольскаго двора, близъ озера Евья, 32—3.

- Витебскіе замки, 94, 95, выпиніи—96, 189—90.
 Витебскій повѣтъ, 10—4.
 Витебское воеводство, 9, 93—94, 98, 189—90, 244.
 Витебскъ, городъ, 9, 17, 94—5, 97, 137—8, 189, 190, 302, 379.
 Вичина, село въ Новгород. пов., 297, 340.
 Вишневецъ, им., 133, 139.
 Вишнево, им., 35, 248, 255.
 Внуновъ, озеро въ Гомельскомъ староствѣ, 374.
 Внуковщина, земля села Новоселокъ, 373.
 Вобовичи, село въ Гомельскомъ староствѣ, 363.
 Вобча, рѣчка, 301.
 Войнино, село въ Полоцк. пов., 13.
 Волатовки, урочище на границѣ Усвятскаго староства, 299.
 Волгая, рѣчка, 299.
 Воленка, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 357.
 Волесницы, лѣст, 369.
 Волкова пустошь въ г. Смоленскѣ, за р. Днѣпромъ, 16.
 Волковино селище, урочище, 370.
 Волковичи, село Гомельскаго староства, 363, Волковыцкое 369, 371, 372, 374.
 Волковыскій повѣтъ, 187—8.
 Волковицкая дорога, 365.
 Волковщина, им. въ Ошмянскомъ пов., 62.
 Волница, рѣчка, 302.
 Володково, имѣніе въ Ошмянскомъ повѣтѣ, 62.
 Болосковичи, боярское село Гомельскаго староства, 375.
 Волосиное купелище, урочище въ Витебскомъ повѣтѣ, 12.
 Волосовщина, пустошь села Даниловичъ, 371.
 Волотово, село въ Гомельскомъ староствѣ, 375, 376.
 Волотовская Николаевская („Микольская“) церковь, въ Гомельскомъ староствѣ, при селѣ Новоселкахъ; ей принадлежитъ пахатной земли на пять бочекъ и сѣножатей на шесть возовъ 373, въ селѣ Старомъ Селѣ, чело-
 ловѣкъ попа Волотовскаго Яковъ Тишковичъ, пашни бочокъ пять, сѣножатей возъ десять, то держитъ здавна на тую церковь Светого Николы“, 375, ей принадлежатъ въ селѣ Волотовѣ земли Токарево и Комсинъ—376.
 Волочинскій мохъ, урочище, 301.
 Волужинщина, пустошь села Уваровичъ, 369.
 Волянія, область, 86.
 Волянка, рѣчка, 300.
 Волянская земля, 18, 19, 21,
 Воляна, село въ Новгород. пов., 290—4.
 Вормолецъ, ручей, 11, 13.
 Воронная, им., 217.
 Воровина града, урочище, 300.
 Воронча, им., 203.
 Воронъ, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 351.
 Воротная, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 357, 359.
 Восовская земля села Утья, 357.
 Вроцлавъ, городъ, 321.
 Въевье, господарское село. См. *Евье*.
 Выгаръ, урочище, 299.
 Выдрицкій лугъ, урочище на границѣ села Лагуновичъ, 352.
 Выковъ, урочище, 359.
 Вылевъ, село, 346.
 Выскидный ручей, 302.
 Высокая града, урочище, 300.
 Высокій борокъ, урочище, 300.
 Высокій островъ, урочище на границѣ села Лагуновичъ, 352.
 Высокое Литовское, им., 254.
 Вышково, болото въ Гомельскомъ староствѣ, 346.
 Вышнее озеро, въ Гомельскомъ староствѣ, 375.
 Вышній островъ, урочище имѣнія Дятелевичъ, 296—7.
 Вышновка, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 351.
 Вяды, им., 302.
 Вязинъ, им. Вилев. бенедиктинокъ, въ Минскомъ воеводствѣ, 195.

Вязичненская церковь (въ им. Вязичиѣ, Смоленскаго воеводства), грамоты Смолен. епископовъ Мисаила и Юсифа объ ея сооруженіи и правахъ, 17.

Вязично, им. въ Смолен. воеводствѣ, 17.
Вязища, сельцо въ Витебскомъ пов., 12.
Вязникъ, ручей, 12.

Г.

Гавья, имѣніе въ Ошмянскомъ повѣтѣ, надъ р. Гавьею, 62.

— рѣка, въ Ошмян. пов., 62.

Гаенская волость, въ Минскомъ уѣздѣ, 8.

Гаенскій присудъ (округъ) въ Минск. уѣздѣ, 8.

Гайно, им. въ Минскомъ уѣздѣ, 8.

Геліашово, Любовицкое село, 378.

Галинъ, им. Вилен. бенедиктинокъ, въ Виленскомъ воеводствѣ, 195.

Галицкая земля, 213.

Галыя болота, урочище въ Новгородскомъ пов., 291, 292.

Галя, имѣніе въ Полоцкомъ воеводствѣ, 149—50.

Гара, болото-урочище, 302.

Гараваха, нива-урочище, 300.

Гарловская земля, въ сельцѣ Дятловичахъ, 356.

Гастовича, рѣчка, 301.

Гастуль, островъ-урочище, 301.

Гатиская потяжь, урочище на границѣ имѣнія Дятелевичъ, 297.

Гатище, болото въ Гомельскомъ староствѣ, 375.

Гатище островъ, урочище им. Дятелевичъ, 297.

Гатольская стѣна, урочище, 300.

Гвоздовская пустовщизна села Кошелева, 368.

Гданскъ, городъ, 233, 321.

Гедройтскій гостинецъ, въ Виленскомъ воеводствѣ, 115.

Геліешово, Любовицкое село, 378.

Геранойскій господарскій замокъ, 61, Геранойны, Гаштольдское имѣніе, 62.

Гераноны, мѣстечко въ вел. кн. Литовскомъ, надъ рѣкою Вилією, 271—4.

Гейраны, им. въ Жмудскомъ княжествѣ, 158.

Герковичовская каменица въ г. Вильнѣ, на Конскомъ заулкѣ, 185.

Гинцовщизна, урочище, 280.

Глазининская земля села Ваги, 361.

Глей, урочище, 355.

Глина, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 369.

Глиноватый ручей, 300—2.

Глодова, (рѣчка?), 345.

Глубокій лѣсъ, урочище, 371.

Глухая ель, урочище, 300.

Глушецъ, озеро въ Гомельскомъ староствѣ, 355, 356, 362.

— рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 367.

Глушица, рѣка, 291—3, 355.

Глуше, озеро, 355.

Гнѣвецкій лугъ, урочище въ Гомельскомъ староствѣ, 347.

Говеновичи, господар. село, 280—3.

Годомычи, имѣніе, 87.

Голено, им. въ Оршанскомъ пов., 175.

Голковщизна, им., 60.

Головинцы, село Гомельскаго староства, 349, Головинская граница, 353.

Головкинъ, графъ, 150.

Головчинская земля села Утья, 357.

Голое болото, 351—2.

Гомелишни, урочище, 287.

Гомель, Гомельское мѣсто, городъ, 343, 360—1, 363, 376.

Гомельская волость, 343—5, 362, 366, 368—72, 374—7.

— Николаевская церковь, —при селѣ Добрушѣ, въ Гомельскомъ староствѣ, „попъ Николь-

- скій Гомельскій держитъ землю къ той же церкви Шышантуровскую — на бочки двѣ, сѣножателей возовъ петнадцать 345, въ селѣ Утьѣ „попъ Гомельскій Микольскій Семенъ держитъ здавна къ той церкви землю Пехоцкую — на двѣ бочки, сѣножателей возовъ три, 357, при селѣ Старомъ Селѣ ей принадлежитъ земля Колбасовщина 374.
- Гомельская Пречистенская церковь** („попъ Пречистенскій“), ей принадлежитъ земля Халимовщина въ селѣ Слободкѣ, Гомельскаго староства, 363.
- Спасская церковь, — въ селѣ Дятловичахъ „человѣкъ попа Гомельскаго Спасскаго, Ерофья, на имя Михаилъ Добрыничъ, держитъ здавна къ той церкви земли пашное бочокъ пять, сѣножателей возовъ десять..., той же попъ держитъ здавна островъ Малиненскій къ той церкви — 156, ей принадлежитъ въ селѣ Волковичахъ земля Живелевщина 363, „попъ Спасскій“ имѣетъ бобровые гоны на р. Ужѣ и держитъ половину острова-урочища Долгаго 364.
  - Троицкая церковь („діаконъ Гомельскій Троицкій“) 344, діаконъ ея Гришко держитъ въ селѣ Лагуновичахъ землю Бушмановскую, на которой зарослей бочки двѣ, сѣножателей возовъ пять 352, ея придѣлу святаго Онуфрія или Онуфріевскому монастырю принадлежитъ въ Гомельскомъ староствѣ село Плесо, 375.
- Гомельскій господарскій замокъ**, 344, 352—3, 364, 366, 374, 376.
- Гомельскій шляхъ, дорога**, 348.
- Гомельское староство**, въ Рѣчицкомъ пов., 343—60, 377.
- Гомонище**, сельцо въ Витеб. пов., 12.
- Гондынская земля**, 239.
- Гоніондзь**, по русски Ганязь, городъ, 44.
- Гордышки**, королевское село, 280.
- Городище**, урочище на границѣ Усвятскаго староства, 299.
- Горковичи**, сельцо въ Витеб. пов., 11, Горковская грань—13.
- Горноще**, урочище на границѣ села Головинцовъ, 350, 352.
- Городывя** (или Городвиля?), рѣчка на границѣ села Головинцовъ, въ Гомельскомъ староствѣ, 350.
- Горный островъ**, урочище, 301.
- Городенка**, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 348.
- Городенская господарская пуща**, 6.
- граница, 12, 14.
- Городенское болото**, урочище въ Гомельскомъ староствѣ, 348.
- Городецкій гостинецъ**, 297.
- повѣтъ, 297,
- Городецъ**, им., 301, 340.
- Городечна**, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 371.
- Городишка**, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 357.
- Городища**, городъ, 82.
- Городище**, земля въ селѣ Криницахъ, въ Клецкомъ повѣтѣ, 22.
- урочище на границѣ Усвятскаго староства, 300, 302.
- Городна** (нынѣ Гродно), городъ, 15, 38, 47, 56.
- Городонъ**, городъ, 16.
- Горскій лѣсъ**, урочище въ Гомельскомъ староствѣ, 347.
- Горы**, им. въ Полоц. воеводствѣ, 197.
- Горы-Горки**, имѣніе—графство въ Бѣлой Россіи, въ Оршанскомъ повѣтѣ, 149—50.
- Горѣлецъ**, боръ-урочище на границѣ Усвятскаго староства, 299.
- Гостинный домъ**, каменица въ г. Вильнѣ, на Великой улицѣ, 234, 395.
- Гошское староство**, 113.
- Гразовская земля** села Ваги, 361.
- Гранная липа**, урочище, 364.
- Грезливица**, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 375.

- Гречуновская земля села Носовичъ, 358.
 Гринишки, урочище, 280, 281, 282, 283.
 Гродна (ср. съ *Городна*), городъ, 40, 44, 50, 51, 54, 75, 105, 113, 119, 147, 148, 188, 192, 196, 227, 248, 253, 254, 256, 257.
 Гродненская экономія, 38, 49, 50, 51, 53, 54.
 Гродненскій повѣтъ, 39, 47, 105, 253—4, гродненскій—290.
 Грудъ, урочище въ Новгород. пов., 291, Большой и Меньшій, 293.
 Грудяндзъ, городъ, 214.
 Грызливое озеро въ Гомельскомъ староствѣ, 375.
 Губицкій островъ, урочище села Головинцовъ, 350.
 Губичи, село Гомельскаго староства, 366, 370.
 Губриковская каменица въ г. Вильнѣ, на Стекланной ул., 197.
 Гудковская пустошная земля села Новоселокъ, 373.
 Гульбины, им. въ Вилен. воеводствѣ, 115, 116.
 Гурды, им., 136.
 Гусевскій островъ, урочище села Уваровичъ, 370.

Д

- Дальшій островъ, урочище им. Дятелевичъ, 297.
 Даниловичи, село Гомельскаго староства, 350.
 Даниловская граница, 348, 349.
 Даниловичи, село Гомельскаго староства, 371, 372.
 Даниловская граница, 376.
 Даниловщина, пустая земля въ Гаенской вол., Мин. уѣзда, 8.
 Данюшевъ, им., 194.
 Датновка, рѣка, 102—3.
 Двина (Западная), рѣка, 9, 10, 11, 13, 58.
 Дворскій мохъ, урочище, 12, 14.
 Деборовское устье, урочище, 300.
 Дельковская граница, 348.
 Деменка, рѣка въ Гомельскомъ староствѣ, 348, 365.
 Деменская волость въ Смолен. пов., 15.
 Демьяновичи, село Гомельской волости, 315, 346, 348.
 Денисовщина, пустошная земля села Даниловичъ, 371.
 Дербинская пустошная земля села Кошелева, 368.
 Деревщина, урочище, 287.
 Деречинъ, им., 254.
 Держаница, рѣка, 299.
 Деруженскій лугъ, урочище въ Новгород. пов., 291, 292.
 Дешковщина, им. Вилен. бенедиктинокъ, въ Вилен. воеводствѣ, 195.
 Дисна, им. Вилен. бенедиктинокъ, въ Браслав. пов., 195, королев. городъ, 271—5.
 Днѣпрецъ, село, называемое Волькою, въ Новгород. пов., 293, 294, 340.
 — рѣка въ Новгород. пов., 293.
 Днѣпръ, рѣка, 16, 367.
 Добрая, рѣка въ Гомельскомъ староствѣ, 354, 358.
 — Ель, урочище, 300.
 Добровинское графство, въ Бѣлоруссiи. См. *Дубровинское*.
 Добруша, село Гомельскаго староства, 345, 346, Добрушская граница, 348, и Доброша, 369.
 Добрый боръ, урочище на границѣ села Даниловичъ, 351.
 Добрынинщина, пустошная земля села Пиреевичъ, 368.
 Добрыньское болото, урочище на границѣ им. Дятелевичъ, 297.
 Добужъ, им. въ Оршан. пов., 175.
 Довбуки, болото въ Гомельскомъ староствѣ, 349.

Долгій, островъ-урочище, 364.
Долгія грады, урочище, 300.
Долгія мшары, урочище, 300.
Дольскъ, им., 139.
Домброва, им., 139, Домбровна—206, 207, 252.
Донатовская или Жолтая каменица въ Вильнѣ, на свято-Янской ул., 175, 186.
Дорогобужъ, городъ въ Смоленскомъ воеводствѣ, 94.
Дорогостай, графство, 188.
Дорогушинъ, лѣсъ-уроч. въ Перстун. пущѣ, 46, островъ—48.
Дороицкій лѣсъ, урочище на границѣ села Носовичъ, въ Гомельскомъ староствѣ, 358.
Доростывль, рѣчка, 350.
Драпа, болото, 301—2.
Дрезна, им., 212, 213, 317, 224.
Дриса, рѣка въ Полоц. воеводствѣ, 240.
Дрисвятская держава, 141.
Дрохова, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 345.
Друя, им., 252, 254.
Дубенецъ, ручей, 12.
Дубенка, городъ, 130.
Дубинки, городъ, 56, 57, 58, 143.
Дубиса, рѣка, 25.
Дубовое болото, урочище въ Новгород. пов., 290, 293.
Дубовое поле, урочище въ Новгород. повѣтѣ, 291.

Дубовый островъ, урочище, 299.
— рогъ, урочище, 300.
Дубровинское графство, въ Бѣлоруссіи, 144.
Дуда, им. въ Ошмян. пов., надъ р. Дудою, 62.
Дудинъ-Кремль, урочище, 356.
Дудичи, село Гомельскаго староства, 369.
Дуновецъ, ручей, 14.
Дуравицкая граница, 369.
Дуришки, Лубовицкое село, 378.
Дуровицкій островъ, урочище села Уваровичъ, 371—3.
Дуровичи, село гомельскаго староства, 372.
Духоровичи, им. въ Полоц. пов., 13, 14.
Духоровка, рѣка, 13.
Духоровскія озера, 13.
Дѣвиница, село Полоцкаго іезуитскаго коллегіума, 123.
Дѣвка, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 364.
Дѣдно, озеро въ Гомельскомъ староствѣ, 364.
Дюнковъ, им., 241.
Дятелевицкій базилианскій монастырь, 289, 296, 337.
Дятелевичи, имѣніе въ Новгородскомъ повѣтѣ, 296—7, 340.
Дятловичи, сельцо Гомельскаго староства, 355.
Дятловская граница, 354, 362.
Дятловъ ручей, 12.
Дятлы, урочище, 300.

Е.

Евейскій („Въевейскій“,—нынѣ Евъевскій) монастырь, 31—3.
Евловъ островъ, урочище, 301.
Евъе („Въевъе“), Евейское—озеро въ Троц. пов., 32—3.
— („Въевъе“), господар. село, дворъ, 32—3.
Европа, часть свѣта, 200, 213.
Езнеское графство, въ Бѣлоруссіи, 144.

Еленицкій островъ, урочище села Бадунъ, 367.
Еленцы, островъ-урочище села Уваровичъ, 370.
Еловицкое болото, въ Гомельскомъ староствѣ, 344.
Ельникъ, рѣка, 296.
Емановская земля села Демьяновичъ, 346.
Ериловская граница, 354.
Ермоловщина, пустошизна села Даниловичъ, 371.

Жевода, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 359.
Жезейское озеро, 356.
Жерственецъ, рѣчка. въ Гомельскомъ староствѣ, 358.
Живелевщина, земля села Волковичъ, принадлежитъ Гомельской Спасской церкви, 363.
Живой Боръ, урочище, 300.
Жидовина, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 364.
Жижинское жерело, урочище, 356.
Житовль, болото на границѣ села Волковичъ, 365.
Житовщина, пустовская земля села Волковичъ, 363.

Жлобинъ, мѣстечко въ Рѣчицкомъ пов., 254—5.
Жолтая каменица, подъ Орломъ, Донатовская, въ г. Вильнѣ, на Свято-Янской улицѣ, 175, 186.
Жомойтская епархія (діецезія), 230.
Жомойтское княжество, 34—5, 102, 130, 158, 163—64, 173, 189—91, 196, 298, 343.
Жорновка, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 360.
Жуновъ дубъ, урочище въ Новгород. пов., 293.
Жуковъ, им., 54, 48—9, 52, 111, 245—6, 343.
Жукотинъ, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 352.

Заболотье, имѣніе, 279, 287, 289.
Забѣльская земля, 268.
Заванъ, большая (рѣчка?), 301.
Завихвостъ, урочище въ Гомельскомъ староствѣ, на границѣ села Демьяновичъ, 346, Корша Завихвостъ, 347.
Завишинъ, имѣніе, 160, 163.
Завойцы, село въ Витеб. пов., 12.
Загоровъ, им., 116.
Задній Ржавецъ, урочище, 300.
Заемное болото, урочище, 349.
Закостельная улица, въ мѣстечкѣ Липскѣ, 54.
Закотынская занога, урочище, 301.
Залавскія уволоки города Каменца-Литовскаго, 117, называемыя Островъ, 118.
Залебедье, урочище въ Новгородскомъ повѣтѣ, 291—3.
Залужье, урочище на границѣ имѣнія Дятелевичъ, 297.
Залѣсье, урочище, 357.

Замаросовье, урочище на границѣ села Демьяновичъ, 346.
Замостье, господарское село, 286.
Заньковская земля села Носовичъ, 358.
Занѣманское предмѣстье г. Гродны, 257.
Запрудье, урочище-поселокъ с. Амбросовичъ, въ Витебскомъ пов., 14.
Заславъ, имѣніе, 206—7, 241.
Засовье, село Гомельской волости, 376.
Заспа, село волости Рѣчицкаго господарскаго замка, 371.
Затеруше, островъ-урочище, 354.
Заторское княжество, 214.
Захарьева дубрава, урочище, 300.
Захиринская пустовщина села Бацунъ, 366.
Заямное болото на границѣ села Данилковичъ, 351.
Збаражъ, имѣніе, 133, 139.
Зборовая улица въ г. Вильнѣ, 324.
Здановщина, пустовская земля села Ваги, 361.
Зеленый лугъ, урочище, 299.

Зеленный Островъ, урочище, 300.
Зельва, городъ, 140.
Зембинъ, имѣніе, 35, 248, 255.
Зимнее озеро въ Гомельскомъ староствѣ, 374.
Земсково, сельцо, 11.

Значовщина, пустошь села Волковичъ, 364.
Зовчево болото, 349.
Зъять болото, 297.
Зябицкое село въ Невѣдской волости, Полоцкаго воеводства, 239—40.

И

Ивановская пустошь села Боцунъ, 366.
Ивановщина, пустошь села Давиловичъ, 371.
Иверская земля, 149.
Ивье, городъ въ Ошмянскомъ пов., 55.
Ижинецъ, логъ-урочище, 370.
Избища, урочище въ Новгород. пов., 293.
Изгибля, рѣчка, въ Гомельскомъ староствѣ, 346.
Иловецъ, озеро въ Гомельскомъ староствѣ, 372.
Инскій островъ, урочище въ Перстун. пущѣ, 48.
Интурское староство, 185.

Инфлянтская епархія (діецезія), 230.
Инфлянтское княжество, 167, Инфлянты — 178, 195, 244—5.
Ипуть, рѣка въ Гомельскомъ староствѣ, 344—8, 350—3, 375.
Иржавецъ, рѣка въ Гомельскомъ староствѣ, 364, ручей 365, 373—4.
Ирсоновъ ставъ, имѣніе, 87.
Исаковичи, Любецкое село въ Гомельскомъ староствѣ, 354.

К

Кадзинъ, городъ, 378.
Кадзинныя узновы, урочище, 300.
Казань, городъ, 96—8.
Казара, (урочище или рѣчка?), 354.
Каковики малые, урочище, 302.
Кальщій ручей, 301.
Каменець, озеро въ Новгород. пов., 291, 293.
— урочище въ Новгород. пов., 293.
Каменка, им., 187.
— рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 347.
Каменная града, урочище на границѣ Усвятскаго староства, 299.
Каменный ручей, 301.
Камень великій, урочище, 374.
Каменецкій замокъ, 117.
Каменець Литовскій, городъ, 117—9.
Каменица, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 351.
Каменщина, им. Вилен. капитулы, 231.

Каменка, им. въ Перстун. пущѣ, 47, Каменская стѣна (граница)—48.
— рѣчка, въ Гомельскомъ староствѣ, 348.
Каменная лава, урочище, 301.
Каровичи, урочище, 302.
Карыто, озерко на границѣ Усвятскаго староства, 299.
Кателонъ, урочище, 354.
Кациннй рогъ, урочище, 301.
Кейданскій „гостинець“, 114.
Кельчевичи, им., 126, 132.
Келчевскій фольварокъ въ Троцк. пов., 74.
Кіевецъ, озеро въ Гомельскомъ староствѣ, 372.
Кіевская митрополія, 323—4.
Кіевъ, городъ, 33.
Кладовская, пустая земля села Тростыня, 347.
Класицкое село въ Невѣдской волости, Полоцкаго воеводства, 239.

- Клева, рѣка въ Опшмянскомъ пов., 55.
- Клеванъ, им., 44, 48—9, 52, 111, 245—6, 343.
- Клевица, городъ, 55.
- Клейпеда, городъ, 321—22.
- Клепаѣя берега, урочище, 13.
- Клецкій повѣтъ, 22.
- Клецкъ, городъ, 143.
- Кликуновщина, урочище, 280—1, 283.
- Климонъ, им., 132.
- Кловница, озеро въ Гомельскомъ староствѣ, 374.
- Клясицкая волость въ Полоцкомъ воеводствѣ, 239, Клясицкая, 240.
- Кнышинъ, городъ, 35, 274—5.
- Княжое селище, урочище въ Гомельскомъ староствѣ, 276.
- Кобылье болото, 364, 370—1, 376.
- Ковалевъ, (городъ?), 174, 184.
- Ковбинъ, болото, 371.
- Ковенскій гостинецъ, 114.
— господарскій замокъ, 34.
— повѣтъ, 114—5, 164, 167, 173, 196, 152.
- Ковенское староство, 34—5.
- Ковно, городъ, 34, 121, 155, 180, 321.
- Ковпинъ, островъ-урочище села Бадунъ, 366, Ковпинское болото, 374.
- Ковпча, село въ Богусевскомъ присудѣ, за р. Березиною, 27.
- Кодень, графство, 188.
- Кожейнова луна, урочище, 355—6.
- Козейново, озеро въ Гомельскомъ староствѣ, 354.
- Козельскъ, им., 25, 75, 132, 205.
- Козкевичи, село Гомельскаго староства, 366.
- Козловичи, село на границѣ Усвятскаго староства, 299.
- Колбасовщина, земля въ селѣ Старомъ Селѣ, Гомельскаго староства, принадлежитъ Гомельской Николаевской церкви, 374.
- Колбинъ, болото, 373.
- Коледышка, урочище, 288.
- Колесо, озеро села Лулинца, въ Новгородскомъ воеводствѣ, близъ р. Припяти, 340.
- Колинца, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 370.
- Колодѣйскій лѣсъ, 373—4.
- Колыбелища, урочище, 359.
- Кольскевичи, село Гомельской волости, 376.
- Комаричовъ, островъ-урочище села Юрковичъ, 372, озеро—376.
- Комарно, им., 139.
- Комининщина, пустошизна села Пиреевичъ, 368.
- Комля, рѣчка на границѣ Усвятскаго староства, 299, 301.
- Комсинъ, земля въ селѣ Волотовъ, принадлежитъ Волотовской Николаевской церкви, 376.
- Коничова дуброва, урочище, 376.
- Конскій заулкъ въ г. Вильнѣ, 185.
- Константиновская каменица въ г. Вильнѣ, 324.
- Константиновскій плацъ въ г. Вильнѣ, 324.
- Кончино, имѣнiе, 132.
- Копаница, рѣчка, на границѣ Усвятскаго староства, 300.
- Копанице, коповище въ Витеб. пов., надъ рѣкою Двиною, урочище—11, Копанице—12, Копище въ с. Амбросовичахъ—14.
- Коповище, урочище на границѣ имѣнiй Дятелевичъ и Бастыня, въ Новгород. пов., 297.
- Коповище-Липовское, урочище на границѣ имѣнiя Дятелевичъ и селъ Вичина и Лулинца, Новгород. пов., 297.
- Коповище Старое, урочище на границѣ имѣнiя Дятелевичъ и селъ Вичина и Бродниковъ, Новгород. пов., 297.
- Копылецъ, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 349, 357.
- Копыль, имѣнiе, 87, 143.
- Кореевичи, господарское село, 280—1, 283.
- Коринъ, село на границѣ Усвятскаго староства, 299.
- Корма, село Гомельскаго староства, 345, 346, Корма-Завихвость, 347, 348, Корминская граница, 351, 352—3.
— рѣчка, 348.
— боръ-урочище, 364.

Корна, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 347,
Корма—348.

Коробчье, озеро села Лулинца, въ Новгородскомъ
воеводствѣ, близъ р. Припяти, 340.

Коровишинъ, урочище, 355.

Королевецъ, городъ, 101, 321, 389, 392, 394, 395.

Корона Польская, 37, королевство Польское—66,
94, 153, 155, 173, 178, 183, 197, 211, 213,
218, 225, 263, 267.

Коронястый дубъ, урочище, 302.

Короща, озеро въ Гомельскомъ староствѣ, 364.

Корсинъ, имѣніе, 87.

Корчевичъ ровъ, урочище въ Новгород. пов., 293.

Корытыща, урочище въ Гомельскомъ староствѣ,
346.

Коршица, островъ-урочище на границѣ села Бо-
бовичъ, въ Гомельскомъ староствѣ, 362.

Костеневъ, имѣніе въ Ошмянскомъ пов., 62.

Кострома, городъ, 96.

Котовщина или Попешупе, имѣніе въ Ковенскомъ
повѣтѣ, 196.

Кошелево, село Гомельскаго староства, 364, 368,
370.

Кошелевская Михайловская церковь (въ селѣ Ко-
шелевѣ, Гомельскаго староства), ей при-
надлежитъ въ Кошелевскомъ селѣ земля
Петровщина, 369.

Краковская академія, 197, 233.

— сѣножать, въ Пунской волости, надъ рѣ-
кою Першайкою, 24.

Краковъ, городъ, 8, 75, 117, 186.

Красное, урочище въ Перстунской пущѣ, 48.

Краснополе, имѣніе въ Мстиславскомъ воевод-
ствѣ, 149—50.

Красносельская Спасская церковь („свещеникъ
Спасскій Красносельскій“), 3, 4.

Красные луги, урочище, 300.

Красный берегъ, урочище на границѣ Усвят-
скаго староства, 299.

Красный боръ, урочище, 364.

Красный мохъ, сосновый, урочище, 11, 299.

Красный ручей, урочище, 300.

Крево, королев. мѣстечко, 76, 79—82.

Кревская держава, 79.

Кревскій королев. замокъ, 82.

Кревское староство, 76—7, 79, 82.

Крешицкое село въ Невѣдерской волости, По-
лоцкаго воеводства, 239.

Кривая ель, урочище, 342.

Кривецъ, озеро, 364.

Кривина, (рѣка?), близъ Запад. Двины, въ Витеб-
скомъ повѣтѣ, 10, Кривинъ—11.

Кривка, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 351.

Кривое озеро, на границѣ села Головинцовъ, въ
Гомельскомъ староствѣ, 350.

Кривуша, урочище, 13.

Кривый, урочище, 302.

Крига, урочище, 355.

Криницы, село въ Клецкомъ повѣтѣ, 22.

Кричевская волость, 30.

Кричевскій замокъ, 30.

Крожа, имѣніе, 143.

Кромоватая ель, урочище, 299.

Кронковичи, господар. село, 280—3.

Крошицкое село въ Полоцкомъ воеводствѣ, 240.

Крошущная волость въ Полоцкомъ воеводствѣ,
239.

Кругъ или Круговъ лѣсъ, урочище, 365.

Крутой ровъ, урочище, 11.

Крутой ручей, 300.

Крушиновый мохъ, урочище, 12, 14.

Кудзинецъ, рѣчка, 300.

Кудринское болото на границѣ села Лагуновичъ,
352—3, Кудрино—359.

Кузьминскій островъ, урочище села Кузьмичъ,
349.

Кузьмичи, боярское село Гомельскаго староства,
348.

Кулаковская земля села Даниловичъ, 350.

Куликовскій островъ, урочище въ Гомельскомъ
староствѣ, 348.

Кунашовые станки, урочище, 46.
Купиское староство, 195.
Купишки, городъ, 58.
Куплина, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 352,
Куплевина, 353.

Курганъ, уроч. въ Витеб. пов., надъ р. Двиною, 11.
Курелища, урочище, 11.
Курляндія, 161, Курлянд. провинція, 179, 196.
Курляндское княжество, 193, 196.
Кутриновъ островъ, урочище им. Дятелевичъ, 297.

Л

Лабировца, рѣчка, 302.
Лабуновъ, им. въ Ковен. пов., 114.
Лавацица, рѣка, 299.
Лаверковщина, пустощина села Даниловичъ, 371,
Лаваць, озеро, 299.
Лавки, урочище, 280, 282.
Лавровская пустая земля села Простыня, 347,
и села Озарчичъ—360.
Лавы, мостъ-урочище близъ города Каменца-Литовскаго, 117—8.
Лагуновичи, село въ Гомельскомъ староствѣ, 344,
Лагуновская граница, 350, 352—3.
Ладыза, господарское село, 282.
Лазуновская земля села Носовичъ, 358.
Лебеда, имѣніе, 279, 282, 285, 289, 341—3.
Левонувщина, пустощина села Даниловичъ, 371,
Ледковская, пустощина села Тереничъ, 365.
Лентваришки, им. Виленскихъ бенедиктинокъ, въ
Трокскомъ воеводствѣ, 195.
Лесицкая волость въ Полоцкомъ воеводствѣ, 239.
Лешинское устье, урочище, 299.
Либекъ, городъ, 321.
Ливонія, 137.
Лида, городъ, 99.
Лидскій повѣтъ, 32, 99, 100, 126, 167, 255, 261,
264, 271, 274.
Линцовщина, урочище, 282.
Липиничи, Чечерское село, въ Гомельскомъ староствѣ, 369, 376.
Липница, село Гомельскаго староства, 354.
Липнишки, мѣстечко въ Виленскомъ воеводствѣ,
Ошмянскаго повѣта, 259—61.

Липовый островъ, урочище, 301.
Липскій костелъ, 39—40, 48.
Липскъ, королевское мѣстечко въ Гродненской
экономіи, Новодворскомъ лѣсничествѣ, 38,
39, близъ портовой рѣки Бобры 40—43,
Липско 44—53.
Лиса, рѣка въ Полоцкой волости, 240.
Литчинская пустая земля села Тростыня, 347.
Лосиное купелище, урочище на границѣ Усвятскаго староства, 299, 302.
Лисно, село въ Невѣдерской волости, Полоцкаго воеводства, 239.
Литва, тоже вел. кн. Литовское, 63, 69, 94, 96,
97, 155, 186, 225.
Литовская провинція, 175.
Литовскіе края, Литва, 25.
Лифлянтская земля, 34.
Лихія болота, урочище, 301.
Ловаць, рѣка, 299.
Лоздея, мѣстечко въ Трокскомъ пов., 70—5.
— рѣка, 73.
Лопатища, лѣсъ-урочище, 353.
Лосенець и Лосинець ручей, 367.
Лососна, (имѣніе, рѣка?) въ Гроднен. пущѣ, 6.
Лотокъ лѣсъ, урочище, 299.
Лубиня, урочище, 370.
Лубна, имѣніе, 212, 213, 217, 224.
Лубовицы, им., 378—9.
Лука, лѣсъ-урочище въ Перестун. пущѣ, 46.
Луки, городъ, 96.
Луки или Селище, урочище им. Дятелевичъ, 297.

Лукишки, Вилев. предместье, 234, 389, 395.
 Лукія лавы, урочище, 300.
 Луковъ, им., 45.
 Лукьяновъ ручей, 302.
 Лулинецкая церковь („ново-збудованая“, 1588 г.).
 Лулинецъ Малый, им. въ Новогород. пов., 290,
 Великій и Малый 291—5, 297, Лулинецъ,
 337—41.
 Лучиница, рѣчка на границѣ Усвятскаго старо-
 ства, 301.
 Лысая гора, урочище на границѣ Усвятскаго
 старства, 300.
 Лѣсуновщина, пустошная земля села Ваги, 361.
 Лѣсна, рѣка, 118.

Лѣсанна, урочище, 342.
 Лѣсники, имѣніе, 342.
 Любеньковецъ, хогъ-урочище, 370.
 Любина, урочище им. Дятелевичъ, 297.
 Люблинъ, городъ, 37.
 Любно, озеро въ Гомельскомъ старствѣ, 364.
 Любоминскій мохъ, урочище, 302.
 Любче, урочище, 360.
 Лютогоща, имѣніе, 86, его приселки—87.
 Людогаузъ, им., 244.
 Лядызь, господарское село, 280.
 Лядъ, имѣніе, 98.
 Ляховскій обрубъ, 375.

М

Магилевецъ, островъ-урочище на границѣ Усвят-
 ского старства, 301.
 Мазовецкое воеводство, 214.
 Малый островъ, урочище, 354.
 Маляновъ дубъ, урочище, 300.
 Малясь сульсь, урочище, 300.
 Мамоновщина, пустошная земля села Волковичъ, 364.
 Мануиловъ мохъ, урочище на границѣ Усвят-
 ского старства, 299.
 Манясовыя мшары, урочище, 300.
 Марковичи, село Гомельскаго старства, 347, 353.
 Марковская граница, 356.
 Марковщина, боярская земля села Уваровичъ, 370,
 Матвеевщина, пустошная земля села Антоновичъ, 351,
 Маткановщина, пустошная земля села Новоселекъ, 373.
 Махалевская пустошная земля села Романовичъ,
 въ Гомельскомъ старствѣ, 344.
 Мачалище, урочище, 300, 302.
 Мачуль, озеро въ Гомельскомъ старствѣ, 372.
 Медвѣжая подара, урочище на границѣ Усвят-
 ского старства, 300.
 Медвѣжій ручей, 11.
 Мезлики, урочище села Уваровичъ, 370.

Мейшаголы, мѣстечко Вилькомир. пов. См. *Мой-шагола*.
 Мелеганы, мѣстечко въ Вилевскомъ воеводствѣ,
 Опшмянскаго пов., 244—5.
 Меленецкій мохъ, урочище, 375.
 Мелинское городище, урочище на границѣ Усвят-
 ского старства, 300.
 Мерецкая волость, 147.
 — держава, 146—8.
 Меречь, городъ, 16, 147.
 Мертвица, рѣчка въ Гомельскомъ старствѣ, 375.
 Метуновщина, пустошная боярскаго села Волоз-
 ковичъ, 375.
 Мехедовщина, пустошная земля села Волковичъ, 363.
 Микольскій лѣсъ, 359,
 Микуличи, Московское село, 347,
 Милашевщина, им. въ Брестскомъ воеводствѣ,
 Селецкаго тракта, 28.
 Милиненскій островъ, урочище въ селѣ Дятлови-
 чихъ, Гомельскаго старства, принадле-
 житъ Гомельской Спасской церкви, 356.
 Милонки, село Полоц. іез. коллегіума, 123.
 Мильковичи, село въ Витеб. пов., 11, 13.

- Мильковский монастырь въ Витеб. пов., надъ рѣ-
кою Двиною, 11.
- Мильковское езище, старое урочище, 11.
- Минская губернія, 275.
- Минскій повѣтъ, 209.
- уѣздъ, 8.
- Минское воеводство, 38, 54, 98, 117, 166, 167,
195, 205—9, 251—2, 275.
- Минскъ, городъ, 6, 202, 208.
- Миръ, имѣніе, 143.
- Мисевъ дубъ, урочище на границѣ им. Дятеле-
вичъ, 297.
- Митковичи, сельцо въ Витеб. пов., 11, 12.
- Митковская граница, 349.
- Михалево поле, урочище въ Новгород. пов., 291.
- Михалевщина, пустощина села Морозовичъ, 367.
- Михаловщина, пустощина села Волковичъ, 363.
- Мишуринскій ручей, 301.
- мохъ, урочище, 301.
- Могилевскія волости, 30.
- Могилевское староство, 175.
- Могилевъ, городъ, 149.
- Могильная гора, урочище въ Витеб. пов., 12.
- Могильно, озеро въ Гомельскомъ староствѣ, 347,
351.
- Лубовицкое село, 378.
- Мозырскій повѣтъ, 231, 353.
- Мойшагола (нынѣ Мейшаголы), мѣстечко въ Ви-
ленскомъ воеводствѣ, Вилькомирскаго по-
вѣта, 268—71.
- Мокавовщина, пустощина села Пиреевичъ, 368.
- Молодечно, городъ въ Мин. воеводствѣ, 205—6.
- Молохва, (имѣніе?) въ Смолен. пов., Молоховской
волости, 15.
- Молоховская волость въ Смолен. пов., 15.
- Молцовская земля сельца Дятловичъ, 356.
- Монтвидовъ, им. въ Жмудскомъ княжествѣ, 102.
- Морозовичи, село Гомельск. староства, 367, 369.
- Морозовская каменица въ г. Вальнѣ, 334.
- Моротышъ, жерело-урочище въ Гомельскомъ ста-
роствѣ, 346.
- озеро на границѣ села Даниловичъ, 351.
- Москва, въ смыслѣ Московскаго государства, 15,
16, 150, 323.
- Московская земля, 93, 96.
- граница села Бобровичъ, 347—8, 360, 362.
- Мостище, болото на границѣ села Бобовичъ, 362.
- старое, урочище, 299.
- Мотыли, господарское село, 287—8.
- Мочульное озерко, въ Витеб. пов., 12.
- Мошокъ, урочище, 353.
- Мощное болото, урочище, 353.
- Мстиславль, городъ, 3, 4.
- Мстиславская волость, 30,
- земля, 303.
- Мстиславское воеводство, 3, 4, 132, 149—50, 303.
- Мстиславъ, городъ, 378.
- Мхи-лѣсъ, урочище, 376.
- Мыто, мѣстечко (въ Лид. пов.), 99—100.
- Мшовое болото, 359, Мышовое, 360.
- Мядель, городъ, 8, 27—Старый, въ Ошмянскомъ
пов., 210—12.
- Мякишки, господарское село („Мякишскіе уво-
локи“), 280, 283.

И

- Навозъ, имѣніе, 87.
- Навули, село въ Кревскомъ староствѣ, 77.
- Нарамовичи, имѣніе, 391.
- Натоля, село на границѣ Усвятскаго староства,
299.
- Небелескій мохъ, урочище, 301.
- Невботовъ, островъ-урочище, 354.
- Невельскій гостинецъ, 299.
- Невиша, рѣка, 281.
- Невль, имѣніе, 299.

- Невѣдерская волость въ Полоц. воеводствѣ, 239.
Невельскій замокъ въ Полоц. воеводствѣ, 94.
— трактъ, 112—13.
Невля, городъ, 68.
Недеришова ель, урочище, 302.
Неза, (рѣчка)?, 375.
Нейшаны, село въ Невѣдерской волости, Полоцкаго воеводства, 239.
Некунецъ, рѣчка, 299.
Нелицкое болото, 369.
Неменуть, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 372.
Немильна, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 358.
Непоротовская грань (граница), 12, 14.
Непрець, рѣка, 290.
Неростовища, урочище въ Новгород. пов., 291, Неростовище—293.
Несвижъ, городъ, 22, 23, 29, 88, 143.
Нетеча, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 345, Нетеша, рѣка 348, 351.
Нетребля, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 357.
Нещередская волость въ Полоцкомъ воеводствѣ, 239—40.
Нещедерское село въ Невѣдерской волости, Полоцкаго воеводства, 239.
Никипоровщина, служба (уволока) 14.
Никольскій боръ, урочище, 354.
Нилильна, рѣчка, въ Гомельскомъ староствѣ, 354.
- Обрусонъ, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 351.
Овдѣвичи, сельцо въ Полоцкомъ пов., 9—11, 13.
Овдѣвскій могильникъ, кладбище-урочище въ Витебскомъ пов., 11, 14.
Ога, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 359.
Огеевщина, пустошизна села Даниловичъ, 371.
Одарицкій островъ, урочище, 352.
Одрыница, рѣчка на границѣ Усвятскаго староства, 300.
- Нищинская волость въ Полоц. воеводствѣ, 239.
Новгородская земля, 340.
Новгородскій іезуитскій коллегіумъ, 101.
— жен. доминиканскій монастырь, 203.
— Евангелическій сборъ, 101.
Новгородское воеводство, 167, 199, 204, 275—6, 290, Новгородское—290.
Новгородокъ (нынѣ по польскому произношенію—*Новогрудокъ*), 55, 101, 202—4, 276, 296—8.
Новгородскій повѣтъ, 290.
Новгородское воеводство, 36—8, 203, 295, 297, 298, 337.
Новгородъ (великій русскій) 98, 149, 199.
Новодворская пуща, 48.
Новодворское лѣсничество въ Гродненской экономіи, 38, 47.
Новоселки, село Гомельскаго староства, 372—5.
Новый дворъ, им. въ Пинскомъ пов., 203.
Носовицкая стига, урочище, 352.
Носовичи, село въ Гомельскомъ староствѣ, 352, 354, 357.
Носовщина, урочище, 284.
Ночуйская лоза, урочище, 355.
Нощь-болото, урочище, 369.
Нѣксцина, рѣчка, 302.
Нѣманъ, рѣка, 257.
- Ожариць улица за Рудницкою брамою въ гор. Вильнѣ, 333.
Озарчицкая граница, 359.
Озаричи, сельцо въ Гомельскомъ староствѣ, 360.
Оздрозовщина, боярская земля села Уваровичъ, 370.
Озовцы, озеро, 364.
Окулинская пустошизна села Уваровичъ, 369.
Оленна, рѣчка въ Гомельск. староствѣ, 358, 359.

- Олизаровская земля села Деміянвичъ, 346.
- Олимпъ, 165.
- Олитская пуца, 64.
- Олыка, имѣніе, 22, 23, 29, 88, 89, 143.
- Ольвита, имѣніе, 196.
- Ольвицкое староство, 113.
- Ольниники, городъ, 134.
- Ольнукскія горы, съ серебряною рудою, 230.
- Ольсовка, рѣчка, 11, Ольсоватка—12.
- Ольсы, мхи, урочище, 11.
- Ольхи, урочище въ Новгород. пов., 292.
- Ольховое верховье, урочище, 300.
- Ольховый ручей, 299—300.
- Омбросовичи, село въ Витебскомъ повѣтѣ. См. Амбросовичи.
- Оникшты, городъ, 58.
- Онисково, Любовицкое село, 378.
- Оноховъ дубъ, урочище въ Новгородскомъ повѣтѣ, 291—3.
- Онуфріевскій монастырь, составляющій придѣлъ Гомельской Троицкой церкви, ему принадлежитъ село Плесо, 375.
- Опанасовская пустовщина села Даниловичъ, 350.
- Ополье, имѣніе, 378.
- Ордасно, Ордосно, озеро на границѣ Усвятскаго староства, 301.
- Ореговая ростань, урочище на границѣ Усвятскаго староства, 299.
- Орьна, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 359—60.
- Орлово гнѣздо, урочище на границѣ сельца Дятловичъ, въ Гомельскомъ староствѣ, 356.
- Орловская земля въ селѣ Утьѣ, 357.
- Орша, городъ, 352, 355, 379.
- Оршанская церковь „свѣтого Николы“, на нее съ села Лагуновичъ, въ Гомельскомъ староствѣ, идетъ дани пять пудовъ меду и 70 грошей, 352, съ села Терешковичъ, „Кузьма Кучуковичъ даетъ дани до Орши, на церковь свѣтого Миколы, меду пуды чотыри, а копу одну, грошей 40“, 355.
- Оршанскій повѣтъ, 142—3, дистриктъ—149, 175, 197, 199.
- Освѣцииское княжество, 214.
- Осець, лѣсъ, 369.
- Осиновый копецъ, урочище, 300.
— мостокъ, урочище, 302.
- Осиновый островъ, урочище, 299, 302.
- Осиновый рогъ, урочище, 301, 302.
- Осовая, деревня на границѣ Усвятскаго староства, 299.
- Осово, островъ-урочище въ Гомельскомъ староствѣ, 346.
- Осовцы, островъ-урочище села Слободы, 363.
- Осотъ-болото урочище, 365.
- Островець, им., Вилен. бенедиктинск., въ Бра-славскомъ повѣтѣ, 195.
- Островно, городъ, 97.
- Островское селище, 13.
- Островъ, островъ-урочище въ Перстунской пу-щѣ, 48.
— или Залавскія уволоки города Каменца-Литовскаго, 117—8.
- Островье, имѣніе, 241.
- Остролисъ, имѣніе, 201.
- Острый камень, урочище, 12.
- Острынская („Вострынская“), рѣчка на границѣ имѣнія Дятелевичъ, 297.
- Острынь („Вострынь“), городъ, 288.
- Осужовець, болото, 357.
- Охабища, лѣсъ-урочище, 354, Охибища—356.
- Охиба, (рѣчка или урочище?), 356.
- Охремовщина, пустовская земля села Волковичъ, 363.
- Очеса, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 346.
- Ошмяна, городъ, 55, 63, 171, 175, 184, 261—4.
- Ошмянскій повѣтъ, 7, 18, 26, 27, 55, 60—3, 165, 167, 195, 205, 209—10, 212, 235, 241, 244, 259—62, 264.
— уѣздъ, 27.
- Ощередское село, въ Полоцкой волости, 240.

II

- Павизня, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 348, 350.
- Павлова ишара, урочище, 11.
- Павловская рѣка, 297.
- Пазевница, кривая сосна, 302.
- Пакольне, городъ въ Вилькомир. пов., 245—6.
- Палуевская земля возлѣ г. Гомеля, 360.
- Патаки, ручей, 299.
- Пателевская пустошная земля села Тростыня, 347.
- Патрикеевщина, пустошная земля села Бобовичъ, 362.
- Пашковская пустошница села Кошелева, 368.
- Пенейка, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 359.
- Пенцика, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 353.
- Пергодка, рѣчка, 300.
- Перебой, урочище, 375.
- Перебродъ, урочище на границѣ имѣнія Дятелевичъ, 297.
- Переворотье, урочище, 11.
- Перевязь, урочище, 300.
- Передѣль, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 346, урочище—347, логъ 351.
- Передѣльный ручей, 12.
- Перезвье, урочище, 301.
- Перекарля, урочище, 300.
- Переломское староство, 113.
- Переновскій островъ-урочище села Кузьмичъ, въ Гомельскомъ староствѣ, 349.
- Перерость, болото въ Гомельскомъ староствѣ, 348.
- Переспа, урочище им. Дятелевичъ, 296—7.
- Переходская дорога, 46.
- Перечовка, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 375.
- Перстунская господарская пуща, 45—8.
- Перстунское лѣсничество, 46.
- Першайна, рѣка въ Пунокой волости, 24.
- Першиковскій мохъ, урочище, 302.
- Песочная, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 353, 358—9.
- Петриковъ (нынѣ Петровъ), городъ, 10.
- Петрище, застѣнокъ-дворецъ въ Виленскомъ воеводствѣ, 158.
- Петровъ, городъ, 203.
- Петровичи, имѣніе въ Оршанскомъ пов., 175.
- Петровщина, земля въ селѣ Кошелевѣ, Гомельскаго староства, принадлежитъ Кошелевской Михайловской церкви, 369.
- Петрошовщина, пустая земля въ им. Гайнѣ, Минскаго уѣзда, 8.
- Пехоцкая земля въ селѣ Утьѣ, принадлежитъ къ Гомельской Николаевской церкви, 357.
- Пиляны, село им. Монтвидова, 102.
- Пинская волость, 340.
- епископія, 135.
- Пинскій господарскій замокъ, 133, 136, 289—90, 341.
- повѣтъ, 133, 136, 203, 290, 295, 340.
- Пинскъ, городъ, 135—6, 295.
- Пиреевичи, село Гомельскаго староства, 368.
- Пириховская пустошница села Тереничъ, 365.
- Пласная грязь, урочище, 11.
- Платавая береза, урочище, 301.
- Платавая сосна, урочище, 301.
- Платнеровская земля, 288.
- Плесо, село Гомельской Троицкой церкви, ея придѣла святаго Онуфрія или Онуфріевского монастыря, 375—6.
- Плоскій камень, урочище, 12.
- Плоское болото, въ Гомельскомъ староствѣ, 346.
- Побѣдинскій мохъ, урочище, 11.
- Повозъ, островъ-урочище боярскаго села Волочковичъ, 375.
- Повозъ-боръ, островъ-урочище села Юрковичъ, 372, 374.

Поганое озеро въ Гродненской господарской пущѣ, на Лососнѣ, 6.

Погирскій костелъ въ Вилькомирскомъ повѣтѣ, 186.

Поговье, имѣніе въ Ошмянскомъ пов., надъ рѣкою Гавьею, 62.

Погорѣльскій мохъ, урочище, 12.

Подбѣлкевичъ Козель, урочище на границѣ им. Дятелевичъ, 297.

Подгуратишки, имѣніе въ Ошмянскомъ пов., 62.

Подгурское болото, на границѣ имѣнія Дятелевичъ, 297.

Подерача, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 352.

Подкофъ, имѣніе, 126.

Подлѣсейскій стежаръ, урочище на границѣ им. Дятелевичъ, 297.

Подлѣси, имѣніе, 87.

Подлясье, область, 63.

Подсадье, урочище-поселокъ, 14.

Подъусвятъ, село, 299.

Пожарища, урочище, 360.

Позинецъ, болото въ Гомельскомъ староствѣ, 349.

Познанскій монастырь (конвентъ) кармелитовъ босыхъ, 175, 186.

Позное, урочище въ Новгород. пов., 293.

Поколюбицкая земля боярскаго села Волозковичъ, 375.

Польезерье, имѣніе въ Полоцкомъ воеводствѣ, 149—50.

Полозецъ, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 355.

Полонейка, рѣчка, 302.

Полоцкая волость, 68, 238—9, 241.

— земля, 65, 66, 69.

— замковая церковь Святой Софіи, 65, „домъ Божій Светой Софiei“—66.

— Спасская церковь („домъ Божій Светого Спаса“), 66.

— экономія, 122, 238.

Полоцкій замокъ, 17, 65, 239—40.

— повѣтъ, 9, 10, 11, 13.

— Полоцкій іезуитскій коллегіумъ, 122—3.

Полоцкое воеводство, 18, 21, 64—5, 69, 70, 88, 94, 113, 149, 197, 248.

Полоцкъ, городъ, 9, 18, 65—6, 68—9, 94—5, 239—40.

Полтескъ, городъ, 67.

Пониква, рѣчка въ Гомельск. староствѣ, 352—3.

Попелишки, господар. село, 280, 282, 284.

Попешупе, имѣніе въ Ковен. пов., 196.

Порудоминъ, имѣніе Виленскихъ бенедиктинокъ, въ Виленскомъ воеводствѣ, 195.

Посинее болото, 357, 360.

Посожецъ, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 353.

Посожня, 355.

Потаповая луна, урочище, 300.

Потокъ логъ, урочище, 376.

Прабаравый боръ, урочище, 299.

Приборть, (рѣчка?), 359.

Прибытковичи, село Гомельскаго староства, 352, 353, 355.

Прибѣжа, (рѣчка или урочище?), 354.

Придъ, урочище, 300.

Прилучье, урочище-поселокъ, 14.

Примочье, урочище-поселокъ, 14.

Примысль, урочище на границѣ села Головинцовъ, 350.

Припеть, рѣка, 291—3, 339—40.

Присно, село въ Гомельской волости, 376.

Прокоповъ прудъ, урочище, 13.

Проскурнино болото на границѣ села Головинцовъ, 350, 352.

Проценевичи, фольварокъ въ Новгородскомъ воеводствѣ, 275.

Прудище, урочище, 14.

Прудовая рѣчка, 301, Прудовка, 358—9.

Прудовое верховье, урочище, 301.

Прудовые мхи Чарновскіе, урочище, 300.

Прусская граница, 25.

Прусскій мохъ, урочище въ Витебскомъ воеводствѣ, 22.

Пруссія воеводства, 214.

Прусы, государство Прусское, 25—6.

Псковъ, городъ, 96.
Псово озеро, на границѣ Усвятскаго староства, 299.
Псовская дорога, 299.
Псярѣцнъ, господарское село, 280, 282—3.
Пудаць, рѣчка, 302.
Пузыниская земля села Деміановичъ, 346.

Пуне, имѣніе, 24.
Пунская волость, 24.
— господарская пуша, 64.
Пунскій господарскій дворъ, 24.
Путятина, пустошина села Даниловичъ, 371.
Пѣтуховъ, мѣстечко въ Волковыскомъ повѣтѣ, 187—8.

Р.

Радвина, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 351, 352.
Равданъ, городъ, 107.
Радвина, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 357.
Радивонишки, имѣніе, 342.
Радивоцское имѣніе, 342.
Радинъ, имѣніе, 138.
Радкевичовская каменница въ г. Вильнѣ, на Большой улицѣ, возлѣ Гостиннаго дома, 234.
Радогоская рѣчка въ Гомельск. староствѣ, 369.
Радчинская дорога, 301.
Райцы, имѣніе, 323.
Ранитницкое верховье, урочище, 302.
Раковская земля села Лагуновичъ, 352.
Рандинъ, село на границѣ Усвятскаго староства, 299.
Расячіе мхи, урочище, 14.
Ратчъ, застѣнокъ имѣнія Дятелевичъ, 297, Ратчизна, 301.
Ректа, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 351.
Ржавецъ, ручей, на границѣ Усвятскаго староства, 299.
Ржавчикъ, (рѣчка?), 357.
Рига, городъ, 58, 68, 137—8, 164, 17—5.
Римъ, городъ, 186.
Ровины, имѣніе, 204.
Ровновщина, боярская земля села Уваровичъ, 370.
Рогачево, село Гомельскаго староства, 376.
Роговое озерко, урочище, 300.
Рогожинъ, село въ Гроднен. пов., 47.

Роготище, урочище, 351.
Родный, островъ-урочище, 364.
Родовщина, пустая земля въ Гаенской волости, Минскаго уѣзда, 8.
Рожана, имѣніе, 254.
Рожденецъ, озеро въ Гомельск. староствѣ, 354.
Рожицы, имѣніе, 160, 163.
Рожища, островъ-урочище села Волковичъ, 364.
Розбитый камень, урочище, 13.
Розсоховатый дубъ, урочище, 342.
Романовичи, село Гомельскаго староства, 344—5, 372.
Романовская граница, 375.
Романъ-Столпъ, урочище на границѣ села Даниловичъ въ Гомельскомъ староствѣ, 371, и на границѣ села Новоселокъ, 373, Романовскій-Столпъ лѣсъ, 374.
Россійская монархія, 160—1.
Россійское государство („панство“), 161.
Россія, Русское государство, 36, 150, 261, 275.
Ростово болото, 364, Ростково 365.
Роготывлъ урочище, 350.
Рошскій повѣтъ, 16.
Рубайловщина, пустошная земля села Ваги, 361.
Руда, имѣніе, 87.
Рудаковская дорога, 300.
Руденецъ-логъ, урочище, 371.
Рудницкая брама въ г. Вильнѣ, 333.
— улица въ г. Вильнѣ, 234.
Рудовъ, урочище, 284—5.

Румшишки, господарскій дворъ, 34—5.
 Русиово, имѣніе, 98.
 Русиновъ, имѣніе, 168, 170—1, 177—8.
 Русскіе повѣты, 161.
 Русскія воеводства, 161.
 Русь, 33, 323—4, 389.
 Рыжковская пустовская земля села Тростыня, 347.
 Рыловичи, боярское село въ Гомельск. стар., 361.

Рытовичи, село въ Гомельскомъ староствѣ, 348.
 Рыча, рѣка въ Полоцкомъ воеводствѣ, 239.
 Рѣпенецъ, урочище, 353.
 Рѣчицкій господарскій замокъ, 371.
 — повѣтъ, 254—5, 343.
 Рѣша, имѣніе въ Виленскомъ воеводствѣ, 115.
 — рѣка, 115—6.

С

Сабельниковская пустовская земля села Озарчичъ, 360.
 Савинская пустовская земля села Тростыня, 347.
 Савинъ, село на границѣ Усвятскаго старства, 299.
 Савичъ улица въ г. Вильнѣ, 4.
 Саймуловичи, село въ Витеб. пов., 13.
 Сакъ, им., 132.
 Санники, село въ Витебскомъ повѣтѣ князей Глинскихъ, 10, 11, 12, 13, 15, Санниковская граница, 358.
 Санниковская церковь, въ Витеб. пов., 12, завѣщаніе князьямъ Глинскимъ не отступать отъ нея—15.
 Санктъ-Петербургъ, русская столица, 144, 162.
 Санѣжинскій домъ въ г. Вильнѣ, на Савичъ улицѣ, 4.
 Сапѣжинъ, графство, 188, 206, 207.
 Сафановская пустовская земля села Ваги, 361.
 Светица, ручей, 13.
 Светое озеро въ Витебск. пов., надъ р. Двиною, 13, 14.
 Светой ручей, въ Витебск. пов., надъ р. Двиною, 11, 13.
 Светъ (святое?), озеро въ Полоцкой волости, 240.
 Свиргутово, урочище въ Перстун. пушѣ, надъ р. Бобромъ, 45—7.
 Святоянская улица въ г. Вильнѣ, 175.
 Себѣжскій трактъ, 112, 113.

Севроковская пустовщина села Уваровичъ, 369.
 Севруки, боярское село въ Гомельскомъ староствѣ, на Московской границѣ, 361.
 Севруковская граница, 355.
 — земля, 361.
 Сейненскій доминиканскій монастырь, 105—6.
 Сейны, мѣстечко въ Гроднен. пов., 105—6.
 Семенна, рѣчка, въ Гомельскомъ староствѣ, 358.
 Селецкая криница, урочище, 375.
 Селецкій костель, 29.
 — трактъ въ Берестейскомъ воеводствѣ, 28.
 Селець, господарскій дворъ въ Брест. воевод., 28—9.
 Селечна, рѣчка, въ Гомельскомъ староствѣ, 354.
 Селища, урочище въ Новгород. пов., 291.
 Селища старыя, урочище, 281, 283.
 Селище, сельцо Гомельскаго старства, 365, 372.
 Сельцо, озеро села Дулинца, въ Новгород. воевод., близъ р. Припяти, 340.
 Селюты, им., 97.
 Семанскій, ручей, 301.
 Семеновская пустовщина села Лагуновичъ, 352.
 Семеновъ (кн. Семена Владимировича Бѣльскаго) дворецъ въ г. Смоленскѣ, за Днѣпромъ, съ Ильинскою церковію, пожалованный вел. кн. Александромъ князю Ивану Семеновичу Глинскому, 16.

Семигалия, воеводство, 196.
 Семь деревъ, урочище, 300.
 Сенна, 25, держава—26, 98.
 Сербутово, урочище въ Перстун. пущѣ, 53.
 Сергѣевъ-островъ, урочище, 300.
 Сетно, село въ Полоц. воеводствѣ, 240.
 Сибирь, 97.
 Сидоровская пустовская земля села Ваги, 361.
 — пустовщина села Юрковичъ, 372.
 Синяный дубъ, урочище, 300.
 Сиротчина, пустовщина села Уваровичъ, 369.
 Скепно, село въ Гомельскомъ староствѣ, 376.
 Снеблевъ, село въ Перстунскомъ лѣстничествѣ, 46.
 Скольскевичи, село Гомельскаго староства, 365.
 Скорбы, господарское село, 287.
 Скорда, рѣка, 286.
 Скорда, господа. село, 281, 282, 285, 286.
 Скордыча, рѣка, 286.
 Скретушево, им., 141.
 Скриплеватна, урочище, 12.
 Слижино, озеро въ Новгород. пов., 291—3, озеро села Лулинца, близъ р. Припяти. 340.
 — пустая земля въ Минскомъ уѣздѣ, Ганьскаго присуда, 8.
 Слобода, боярское село въ Гомельскомъ староствѣ, на Московской границѣ, 362.
 Словене, Лубовицкое село, 378.
 Слонимскій повѣтъ, 36—7, 167.
 Слуцкъ, городъ, 143.
 Слѣдюки, имѣніе въ Оршанскомъ пов., 175.
 Смединскій островъ, урочище с. Новоселокъ, 374.
 Смединъ, озеро въ Гомельск. староствѣ, 371—2.
 Смердиня, имѣніе, 87.
 Смильговщина, урочище, 280, 281, 283.
 Смоленская діецезія, (католич.), 175, 186, 230.
 — церковь „свѣтого Ильи“, за р. Двѣпромъ, князя Семѣна Володамеровича Бѣльскаго“, 16.
 Смоленскій повѣтъ, 15.
 Смоленскія имѣнія князей Глинскихъ, 14.

Смоленское воеводство, 94, 112—3, 136, 150, 172, 176, 186, 194, 196, 203.
 Смоленскъ, городъ, 15—17, 80, 94, 379.
 Сморяны, село Мерецкой державы. См. Шморяны.
 Снпишки, сѣверное предмѣстье г. Вильны, 194.
 Сновъ, рѣка въ Гомельскомъ староствѣ, 347—8.
 Снопотецъ, сельцо въ Смолен. пов., Деменской волости, 15.
 Совдовъ, урочище, 342.
 Совостіановщина, пустовщина села Даниловичъ, 371.
 Сожково болото, 355.
 Сожскій ручей, 369.
 Сожское озеро, 376.
 Сожъ, рѣка, въ Гомельскомъ староствѣ, 344, 352—6, 359, 362—4, 371—6.
 Созонова, (рѣчка?), 345.
 Соколинскій островъ, урочище, 302.
 Сулѣсь, урочище, 356.
 Сокиричи, имѣніе, 87.
 Соколичная гора, урочище, 300.
 Солодая, рѣка, 341—2.
 Сомсоновщина, боярская земля села Уваровичъ, 370.
 Сопки, урочище на границѣ Усвятскаго староства, 300.
 Сопоцкинъ, мѣстечко въ Гроднен. пов., 253—4.
 Сорочъ, озеро, 301.
 Соруца, („Сорицкая грань“), сельцо въ Витебскомъ повѣтѣ, 12.
 Сосенскій ручей, 302.
 Сосно, озеро въ Витеб. пов., 12.
 Сосновый рогъ, урочище, 299.
 Сосонецъ, рѣка, въ Гомельскомъ староствѣ, 363.
 Сотыня малая, урочище, 302.
 Старица, сельцо въ Витеб. пов., 12.
 Стародубовскій повѣтъ въ Смоленскомъ воеводствѣ, 112—3, 191—2, 197—8.
 Старое селище, урочище им. Дятелевичъ, 297.
 Старое село, село Гомельскаго староства, 374.
 Старый шляхъ, урочище, 350.

Стаховскіе грунты, въ Новгород. пов., 291, 293.
 Стекляная улица въ г. Вильнѣ, 197.
 Столпенка, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 365.
 Столпечная рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 346,
 Стовецъ, 347—8.
 Стоховъ, село въ Новгород. воевод., 340.
 Страдыня, господар. пуца въ Полоцкой вол., 240.
 Строчище, урочище, 287.
 Стрижонный мостокъ, урочище, 300.
 Струпица, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 364,
 376.
 Струсова долина, урочище, 351.
 Стрѣлецкій нижній замокъ въ г. Полоцкѣ, 69—70.
 Стрѣлица-боръ, урочище на границѣ Усвитскаго
 староства, 299.
 Стрѣшинскій замокъ въ Гомельск. староствѣ, 376.
 Студенецъ, озеро въ Гомельскомъ староствѣ, 345.
 Студеница, рѣчка, 12.
 Студеная струга, урочище на границѣ села Да-
 нилковичъ, 351.

Т.

Таврузъ, замокъ, 36.
 Таманевская пустая земля села Тростыня, 347.
 Твирбутовичи, село Лебедскаго двора, надъ рѣ-
 кою Солодкою, 341—2.
 Текла, ручей, 12.
 Телеши, село въ Гомельск. староствѣ, 364, 366.
 Теменевичи, село въ Гомельской волости, 371.
 Тенетище, урочище въ Новгород. пов., 292.
 Тенчинъ, имѣніе, 176.
 Теплая лужа, урочище, 300.
 Теремовъ, имѣніе, 147—8.
 Теревенивъ, курганъ-урочище на границѣ села
 Уваровичъ въ Гомельскомъ староствѣ, 370.
 Терекъ, городъ, 97, Тенехъ—358.
 Тореничи, село въ Гомельскомъ староствѣ, 365,
 366.
 Терень, лугъ-урочище, 375.

Субачъ улица въ г. Вильнѣ, 333.
 Сугоки, урочище, 360.
 Сузвальное копанище, урочище въ Витебскомъ
 повѣтѣ, 11.
 Супорный лѣсъ, 357.
 Сурвилишки, мѣстечко въ Ошмян. пов., 55.
 Сурдаки, городъ, 58.
 Сутоки, урочище, 11, 302.
 Сутизинская земля села Носовичъ, 358.
 Сучонъ, имѣніе, 87.
 Сушечное болото на границѣ с. Лагуновичъ, 352.
 Суще, урочище въ Гомельскомъ староствѣ, 348,
 Сущее болото, 380.
 Счениковъ, островъ-урочище, 369.
 Сченовка, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 350.
 Счовское болото на границѣ села Демьяновичъ,
 346.
 Счоновское болото, 352.
 Сѣнной ручей, 302.

Терешковичи, село Гомельскаго староства, 354.
 Теруха, рѣка въ Гомельскомъ староствѣ, 354,
 355, 357.
 Тесна, рѣка въ Гомельскомъ староствѣ, 349.
 Тесноковское болото въ Гомельскомъ староствѣ,
 346.
 Тетивское болото, 357.
 Техановецъ, им., 27.
 Тильжа, городъ, 319.
 Тираущина, пустошь села Волковичъ, 364.
 Тихалковская земля села Волковичъ, 364.
 Тихановщина, урочище, 12.
 Токарево, земля въ селѣ Волотовѣ, принадлежитъ
 Волотовской Николаевской церкви, 376.
 Токово болото, урочище въ Гомельскомъ ста-
 роствѣ, 375.
 Толстый дубъ, урочище, 300.

- Торени, (имѣніе?), 17.
 Торопецъ, городъ, 96.
 Торунь, городъ, 117.
 Торчинъ, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 353.
 Трасное болото, урочище, 301.
 Трастянникъ мохъ, урочище, 300.
 Трастянный рогъ, урочище, 302.
 Трилупъ, им. въ Ошмян. пов., 62.
 Трилѣсинъ, им. въ Оршан. пов., 175.
 Триновская гора, 300.
 Троки, городъ, 25, 26, 110, 320.
 Трокская дорога, 32, 33.
 Трокскій повѣтъ, 71, 72.
 Тронское воеводство, 33, 70, 71, 109, 187, 195, 249, 259, 298.
 Трокупа, рѣка, въ Ошмян. пов., 55.
 Тростынь, село Гомельскаго староства, 346.
 Троянскій шанецъ, 195.
 Трувская земля въ Витеб. пов., 11.
 Тумелевщина, нива дворная, 283.
 Туровъ, городъ, 135.
 Тучная лоза, урочище, 345, 346, 351.
 Тѣнеса, рѣка въ Гомельскомъ староствѣ, 359.
 Тѣсный логъ, урочище, 353.
 Тѣсный переростъ, урочище, 357.
 Тѣшиловичи, сельцо въ Витеб. пов., 11, 12, 13, 14, Тѣшиловская земля, 359.
 Уборъ, им. въ Мозыр. пов., 231.
 Уваже, сельцо въ Гомельскомъ староствѣ, 360.
 Уваровичи, село Гомельскаго староства, 369.
 Уваровицкая церковь во имя *Святой Пречистой* (въ селѣ Гомельскаго староства Уваровичахъ), 370.
 Ужа и Уза, рѣка въ Гомельскомъ староствѣ, 362, 363, 364, Уза, 365, 370.
 Узнозь, болото на границѣ села Антоновичъ, въ Гомельск. староствѣ, 351.
 Узынецъ лугъ, урочище, 370.
 Уклеинская волость въ Полоц. воеводствѣ, 240.
 Уклеенское село въ Невѣдурской волости, Полоц. воеводства, 239.
 Украинскіе замки, 30.
 Ула, им. въ Полоц. воеводствѣ, 145—150.
 Уласовичи, сельцо въ Витеб. пов., 12, Уласовская граница—14.
 Ульбача, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 369.
 Упита, им. въ Ошмянск. повѣтъ, надъ рѣкою Упитою, 62.
 Упита, рѣка, въ Ошмян. пов., 62.
 Упитскій повѣтъ, 173, 195.
 Усвятское староство, 298, 299, 302, 303.
 Усвятское устье, урочище, 300.
 Усвяты, имѣніе, 299, 302.
 Усвяча, рѣка, на границѣ Усвятскаго староства, 300, 302.
 Ускидный мохъ, урочище, 302.
 Усожскій Боронъ, островъ-урочище, 369.
 Успончъ, рѣчка, въ Гомельскомъ староствѣ, 345.
 Уставъ, урочище, 299.
 Устье, урочище, 299.
 Устье Высоцкое, урочище, 300.
 Устье Прилуцкое, урочище, 300.
 Утенская граница, 351.
 Утренняя, рѣчка, 297.
 Утренній островъ, урочище имѣнія Дятелевичъ, 296—7.
 Уть, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 351, 352, 353, 355, 357, 358, 359.
 Утье, село Гомельскаго староства, 356, 360.
 Утянское староство, 113.
 Ушполь, мѣстечко въ Вилен. воеводствѣ, Вилькомир. пов., 265—8.

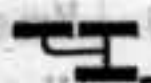
Французское государство („панство“), 161.

Халимовщина, земля села Слободы, принадлежит Гомельской Пречистенской церкви, 363.
Халмовская стѣна, 302.
Хальче, им., 324, 373.
Хвощовскій, лѣсъ, на границѣ села Волковичъ, 365.
Хлусово, им., 187—8.
Хлусовская пустошь села Кошелёва, 368.
Хмѣленка, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 351.
Хмѣлинецъ, ручей, 300.
Хнора, озеро въ Новгород. пов., 293.
Ходиковская, пустошь села Уваровичъ, 369.
Ходкевичевскій плацъ, въ г. Вильнѣ, на Свято-янской улицѣ, возлѣ Жолтой—Донатовской каменицы, 175.
Ходоровская пустошь села Даниловичъ, 350.
Хоевская земля села Ваги, 361.

Цала, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 351.
Цата, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 359, 360.
Цѣтушина, имѣніе въ Полоцкомъ воеводствѣ, 197.
Целешевъ бродъ, урочище, 300.

Чапля, озеро на границѣ Усвятскаго староства, 299.
Чаритовичи, имѣніе въ Полоцк. воеводствѣ, 197.

Хоинскій уголь, урочище им. Дятелевичъ, 296.
Холецкая земля въ селищѣ Дятловичахъ, 356.
Холуйка и Холуйца, рѣка, 302.
Холхла, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 363, ручей, 364.
Холхлица, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 375, 376.
Холчанская граница, 371, 375.
Хоминскія ворота, урочище им. Дятелевичъ, 297.
Хомиры, озеро въ Гомельскомъ староствѣ, 371, Хомѣры, 372.
Хоропутъ, рѣчка, въ Гомельскомъ староствѣ, 345, 346, 348, и Хопутъ, 350, 351.
Хотѣвская пустошь села Озаричъ, 360.
Хотяновская пустошь села Ваги, 361.
Хочемля, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 370.
Храново, им., 126.

Цеперскій базилианскій монастырь въ им. Цепрѣ, Новгородскаго воеводства, 203.
Цепра, им. въ Новгород. воеводствѣ, 203.
Циковый мохъ, урочище, 301.
Цна, рѣка, 297.
Цотово, урочище-пуца, 11, 13—4.

Чарнобыль, графство, 188.
Чарное, имѣніе, 241.
Чатовуха, рѣчка, 302.

- Чашники, имѣніе, 122.
- Черемошонна, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 355, 360, Черемошна, 367.
- Черей, городъ въ Оршанскомъ пов., 142—3, 252, 254.
- Черилошонна, рѣчка въ Гомельскомъ староствѣ, 349, 353.
- Черней, озеро, 302.
- Чернейна, рѣчка, 302.
- Черня, имѣніе въ Ошмянскомъ пов., нѣдъ рѣкою Чернею, 62.
— рѣка, въ Ошмянскомъ пов., 62.
- Чернятынъ, ручей въ Гомельск. староствѣ, 367.
- Черсвѣтъ, городъ, 68.
- Четвертня, имѣніе, 86—7.
- Четвертынскій монастырь (въ им. Четвертнѣ), 87.
- Чечерская дорога, 364.
- Чечерское имѣніе въ Гомельскомъ староствѣ, 369, 371, 376.
- Чипинье болото, 360.
- Чистая лужа, урочище, 370.
- Чистикъ, мохъ-урочище, 14.
- Чистинскій мохъ, урочище, 300.
- Чистый мотокъ, урочище, 301.
- Чишикъ мохъ, урочище, 301.
- Чоботовичи, село Гомельскаго староства, 365—6, 376.
- Чолница, имѣніе, 87.
- Чоманадовское войтовство въ Оршан. пов., 197.
- Черная грязь, урочище, 301—2.
- Черное болото, урочище, 299.
- Черное, озеро въ Новгородск. воеводствѣ, близъ рѣки Припяти, 340.
- Черные, село Гомельскаго староства, 365—6, 376.
- Черные берега, урочище, 372.
- Черный лѣсъ, урочище въ Новгород. пов., 291.
- Черный олѣсъ, урочище, 300.
- Черный ручей, 300—2.
- Чортова лапа, урочище на границѣ Усвятскаго староства, 299.
- Чортовъ ручей, 300.
- III**
- Шадишки, урочище, 287.
- Шарипинское болото, урочище, 12.
- Шадьевская пустовская земля села Романовичъ, въ Гомельскомъ староствѣ, 344.
- Шадюны, село Мерецкой державы, 146—7, Шавдюны—148.
- Шанково, имѣніе, 158.
- Шантыровская каменица въ г. Вильнѣ, 324.
- Шепеловское село въ Смоленск. пов., подлежитъ записи на Вязичвую церковь, 17.
- Шерстинъ, село Гомельской волости, 376.
- Шидловецъ, имѣніе, 143.
- Шилковичи, село въ Смолен. пов., Молоховской волости, 15.
- Шипаптуровская земля села Добруши, въ Гомельскомъ староствѣ, которую держитъ „попъ Никольскій Гомельскій“, 345.
- Шишковщина, пустовская земля села Носовичъ, 357—8.
- Шкуды, городъ, 130, 252, 254.
- Шкуровичи, мѣстечко, 120.
- Шморляны, село Мерецкой державы, 146, 148.
- Шостани, село въ Оршанскомъ пов., 197.
- Шубки, Лубовицкое село, 378.
- Шудомишна, нива, 283—4.
- Шумковъ лѣсъ, 358.
- Шуниково болото, 355.
- Шункова болонья, урочище, 354.

III

Щеловатый камень, урочище, 12.
Щеновка, рѣчка, въ Гомельскомъ староствѣ,
344, 352.

Щипцы, урочище, 300.
Щорсы, имѣніе, 35, 248, 255.
Щучинъ, имѣніе, 138.

Ю

Юнюнецъ мохъ, урочище, 301.
Юрборгъ, городъ, 130—1, Юрборкъ, 321.
Юрковичи, село въ Гомельскомъ староствѣ, 344,
359, 372—5.

Юхновъ лѣсокъ, урочище, 297.
Юшковщина, пустовщизна села Пиреевичъ,
368.

Я

Яворово, городъ, 121.
Язно, село въ Невѣдской волости, Полоцкаго
воеводства, 239.
Яковщина, пустовская земля села Ваги, 361.
Якубовщизна, пустая земля въ Гаенской волости,
Минскаго уѣзда, 8.
Яловый островъ, урочище, 302.
Яловый рогъ, урочище, 301.
Ямина, рѣка въ Перстун. пущѣ, 46—7.
Яминскій лѣсъ, 46.

Янанце, королевское имѣніе въ Вилькомирскомъ
повѣтѣ, 139.
Янушкевичи, пустая земля въ Минскомъ уѣздѣ,
Гаенскаго присуда, 8.
Ярославъ, городъ, 96.
Ясеновый оступъ, въ Перстунской пущѣ, 48.
Ясени, копецъ-урочище въ Перстунской пущѣ, 48.
Ясеновое, урочище въ Перстунской пущѣ, 48.
Ястребля, село въ Новгород. воеводствѣ, 340.
Ятовтовики, имѣніе въ Ошмянскомъ пов., 62.

Э

Эаддѣва пастьна, урочище, 301.

III.

УКАЗАТЕЛЬ

предметовъ и нѣкоторыхъ старинныхъ словъ.

А.

Аптека: доминиканскаго монастыря св. Духа въ г. Вильнѣ, 247—8.

Б.

Базиліане Цеперскіе, 203.

Беззадщина, „а въ купленыи намъ (королю Стефану) Полоцкіе не вступоватисе, также и въ беззадщины ихъ и въ вотумерщины не вступоватисе намъ, 67.

Бенедиктинки Виленскія, 195.

Биклага (баклага), граничный знакъ, вырѣзанный на деревѣ, 12.

Бирчій, счетчикъ, 239.

Бобровщина, дань бобровая, 239—40.

Боброгонъ, ловля бобровъ, 13, 14.

Бохонъ хлѣба, коровой хлѣба, 239.

Бочна, (2 четверти) „помѣрная, у которой бы были чотери корцы мѣры Краковское“, 42, „верховатая“ 339, жита—„ровная, безъ верха, нетресенная“, овса—„ровная, безъ верха, нетоптанная“, 346—8, 350, 352—7, 359, 360, 362—9, 371—4.

Братство Виленское Свято-Духовское, 31.

Булцата, хлѣбы, 240.

В.

Важница, вѣсы, 67.

Вара, дань съ варимаго меду, 69, 240.

Венгры, Венгрія, 156.

Верста, мѣра долготы, 6.

Владына (епископъ) Полоцкій, 67—8.

Войско:

Московское, 94—6, 137, Россійск. 173, 187.

Запорожское казацкое 95, казацкое, 137.

Вотумерщина. См. *Отумерщина*.

Вступъ, право входа: въ Евейское озеро, 32—3.

Выводъ шляхетства, доказываніе дворянскаго происхождения рода, 36.

Вырокъ, рѣшеніе, „господарскій“, 30.

Высланникъ, господарскій посланный, ревизоръ, 11, 13.

Вѣра Московская (православная), 96.

Вязни, плѣнные, 55.

Г

Гроши широкіе, 239—40, узкіе, 240, литовская и польская монета.

Гуменный, завѣдывающій гумномъ, 240.

Д

Дань медовая, куничная, 10.

Дворъ Россійскій, 160, 163.

Десятникъ епископскій, 17.

Доминиканки Новгородскія, 203.

Драбы, пѣхотные солдаты, 25.

Дѣлица, дѣлежная часть, доля, 14.

Дѣцкій, разсылной, 67, дѣцкованье, плата разсылному, 68.

Е

Езовщица, дань за езъ, 344, езовщина, 345—8, 351—9, 360—74.

Езъ, гать, запруда въ рѣкѣ, озерѣ, 33, осетринный, 339.

Ж

Жалованье, пожалованіе, подарокъ, 15.

З

Завозное, дань, 239.

Загудѣть, „загудятъ воскъ“, 68.

Закладники, крестьяне, отданные въ закладъ, заставники, 67.

Законое, дань за косьбу, 239—40.

Заливокъ-прудокъ на рѣкѣ Брожокѣ, близъ господарскаго села Вилюнишекъ, 32—3.

Заметъ, заборъ, „дворецъ около заміотомъ одылюваный“, 339.

Записное, дань за записываніе, 239.

Запѣняться, отказываться, 15.

Зарука, неустойка, 14.

Заспа, запруда, 14.

Звѣрь, великій, малый, и также куничный, бѣлочный и проч., 346—9, 350, 353, 354—5, 357—60, 368, 371—4.

Земля витавная, 239.

И

Игуменъ (настоятель монастыря), Полоцкій, 67—8.

І

Іезуиты Сняпинскіе въ г. Вильнѣ, 197.

К

Кагалъ, Пинскій, 135, Клецкій, 145—6.

Казани, 163, 170, 185, Запорожскіе, 94.

Калмуи, калмыки, 163, 185.

Капщизна, плата съ напитковъ, 43.

Кармелиты босые Литовской провинціи, 175.

Климати, кричатъ, исполняютъ замковую сторожевую службу, 80.

Книги актовъ Минскія, истребленіе ихъ пожаромъ въ 1762 году съ 6-го на 7-е Іюня, 208—9.

Князь великій Московскій, 40.

Кони: перепись земли Волынской, съ показаніемъ, сколько кому слѣдуетъ ставить коней на земскую военную службу, 18, 19, 20.

Копанище, коповище въ Витебскомъ повѣтѣ, надъ рѣкою Двиною, „на которомъ копанищу становятся люди сугранные Овдеевцы, Быстрейцы, Горковцы и Тешилловцы, 11, копвище, 12, Копище, 11, Копище въ с. Амбросовичахъ 14.

Костецъ, жребій, 68.

Кубки, граничные знаки, вырубленные на деревѣ въ формѣ кубковъ, 299.

Кумпъ, стегно „по кумию одному, або за кумпъ по гроши два“, 339.

Куница, куничная дань: съ Вязичной церкви митрополитамъ, 17, плата въ качествѣ штрафа, 68.

Л

Литеры:

„русскіе и польскіе на камени“, какъ граничные знаки, 301.

Лукъ, граничный знакъ, высѣченный на деревѣ на подобіе лука, 299.

— орудіе стрѣльбы „на три стрѣльбища изъ лука“, 372, 375.

М

Магистратъ Гродненскій, 256, 258.

Ошмянскій, 262.

Магистратъ Ушпольскій, 266.

Медосытецъ, медоваръ, 239.

Медъ, обязанность уплачивать медовую дань, 239, 339, пуды меду петербургские, 346—8, 350, 352, 354—6, 358, 361, 374.

Метанье жеребеево, бросанье жеребья, 13—4.

Метрика великаго княжества Литовскаго, авто-
вая книги, 18.

Мирщина, примиренье, 68.

Митра бискупья, граничный знакъ, высеченный на
деревь на подобие епископской митры, 12.

Монархия Россійская, 161.

Монета прусская, 121.

Москва, въ смыслъ Московскаго государства, 97.

Мостовое, мостовая пошлина, 102—3, 115—6.

Мужи, крестьяне-домохозяева, 11—сель Снопотца
и Шилковичи, 15.

И

Надобье, пользованье на свои нужды лѣсомъ, озе-
ромъ и т. п., неводное и рыбачное, 13—4.

Неводничій, завѣдующій неводами, 239—40.

О

Оборъ, рыболовный снарядъ, 32.

Обѣздъ митрополичій, 17.

Огородники церковные, Новотроцкіе, 25.

Ордыщина, денежная повинность, 67—8.

Осударь, царь, Московскій, 95—7.

Осьманъ, восемь грошей, 240.

Опытъ, опросъ, 37.

Отвозное, дань за отвозъ, 240.

Отумерщина, („вотумерщина“), выморочное иму-
щество, „а въ купленыны намъ Полоцкіе
не вступоватисе, также и въ беззадщины
ихъ, въ *вотумерщины* не вступоватисе
намъ“ (королю Стефану), 67.

П

Племя, родъ, родство, 67.

Погребъ, погребъ въ актахъ—склепъ, 5.

Пенязъ бѣлый—55.

Піары, католич. монахи, 195.

Подволокъ, рыболовный снарядъ, 32.

Подорожникъ „подорожнику грошей 20 широкихъ,
239—40.

Поклонъ, приношеніе, благодарность, 24, 239.

Полозь санный, граничный знакъ, высеченный
на деревѣ, 12.

Полочанинъ, Полоцкій житель, 67—8.

Полюзное, дань, 240.

Помильное, плата разсылному, 68.

Пописъ, опись, перепись, 18.

Попы (священники): Вязичной церкви, 17, По-
лоцкіе, 68.

Посуль, взятка, 69.

Потужное, денежная повинность, 240.

Право магдебургское, 40—1, 50, Саксонское или
Нѣмецкое, 53, 57, 71, 117, 210—12, 270.

Прекупень, перекупщикъ, 42.

Пригонъ, работа, 68—9.

Приказчикъ, управляющій, староста, 15.

Присудъ (округъ): Гаенскій, въ Минскомъ уѣздѣ, 8,
Богушовскій, 27, Геранойнскаго господар-
скаго замка, 61—2.

Прутовое, поземельная плата съ домовыхъ пла-
цовъ въ м. Липскѣ, 42.

Путники посельскіе, 67.

Р

Раденье, служба, 3.

Рубль, серебрянная древняя Лит. монета, 14, 68.

С

Свещенники: Саняковской церкви, 15.

Свѣсть, своячина, 21.

Свѣтлица, покой, горница, 240.

Сеймы:

(соймъ) Виленскій 1528 г. 1 Мая, 18.

Гродненскій, 113.

Серебщизна, дань, 25, 67—8, 339.

Скатерникъ, 24.

Скрыня на рыбы, садокъ, право содержанія ея
въ Евейскомъ озерѣ, 32.

Служба:

Земская военная, 18, 24, 37, 61.

Стрѣлецкая, 24.

Соль, бѣлая Гонендзская (доставляемая р. Боб-
ромъ въ г. Гонендзь (Ганязь), 43, 53.

Старець, деревенскій старшина: села Лулинца,
337,—села Старого Села 374,—Гомельской
волости 375.

Стежи, петли, „двери на стежяхъ“, 339.

Столецъ вдовій, вдовство, 67.

Сторожа, замковая стража, 239, 240.

Сторожовщизна, дань за сторожбу, 239, 240.

Стрѣльбище, пространство, „на три стрѣльбища
изъ лука“, 372, 375.

Стрѣльцы: 96.

Порѣцкіе, 95.

Суды:

„Старыхъ судовъ намъ (господарю) не по-
суживати, ани своихъ судовъ судивши
не посуживати“, 67.

Сѣвальня, лукошко, 240.

Сѣновщизна, дань за сѣно, 339.

Сѣти, „повинни тягнуть“, 339.

Сябры:

Боярскіе и мѣщанскіе люди—67.

Т

Татары Кримскіе: 130, 94.

Лукишскіе, 110.

Немѣровскіе, 110.

Рудоминскіе, 110.

Тивунъ, должностное лицо, соответствующее ста-
роствѣ, 68.

Товары—Норемберскіе и Голендерскіе, 303, 304.

Толка, помощь, 43.

Тригубица, трирожный рыболовный снарядъ, 32.

Тронъ польскій, 161.

Троска, мѣра, уюновъ (вѣюновъ) троску одну ,
339.

У

Уставы:

Господарскіе, 42,

Ревизорскіе, въ Полоц. воеводствѣ, 240,

устава Гомельскаго староства: 345—8,

351, 353—5, 357—60, 365—74.

Уѣздъ, Минскій—8,

Х

Ханъ, татарскій, 120.

Хоромы, домъ, жилище, 14.

Хоруговъ, хоругвь, отрядъ войска, «повѣту Оп-
менского», 61, 62.

Ц

Царь московскій, 97.

Ч

Чоповое, акцизный сборъ, 43.

Ш

Шведы, 137—9.

106702

О П Е Ч А Т К И.

Страницы.	Строка.	Напечатано.	Слѣдуетъ читать.
13	6 сл.	Стешиловляны	съ Тешиловляны
14	13 —	тоже	тоже
25	2 сл.	Мецибовскимъ	Мстибовскимъ
—	12 сл.	Новотроицкихъ	Новотроцкихъ,
101	17 —	Велятовичъ	Веламовичъ
222	въ заглавіи	воквокаційный	конвокаційный
240	2 сл.	Усвѣтъ озеръ	у Светъ озеръ
265	въ заглавіи	мѣстечки	мѣстечка
283	19 сл.	Корсевичъ,	Кореевичъ,
293	4 и 10 сл.	Мѣрицкій,	мѣрицкій,
301	9 сл.	Вышовъ	вышовъ
337	въ заглавіи и текстѣ	Лулинецъ	Лулинецъ
345	6 сл.	Хронопутъ,	Хоропутъ,
350	20 —	Городыля,	Городыля,
